Historia til Arbeidets Parti i Albania

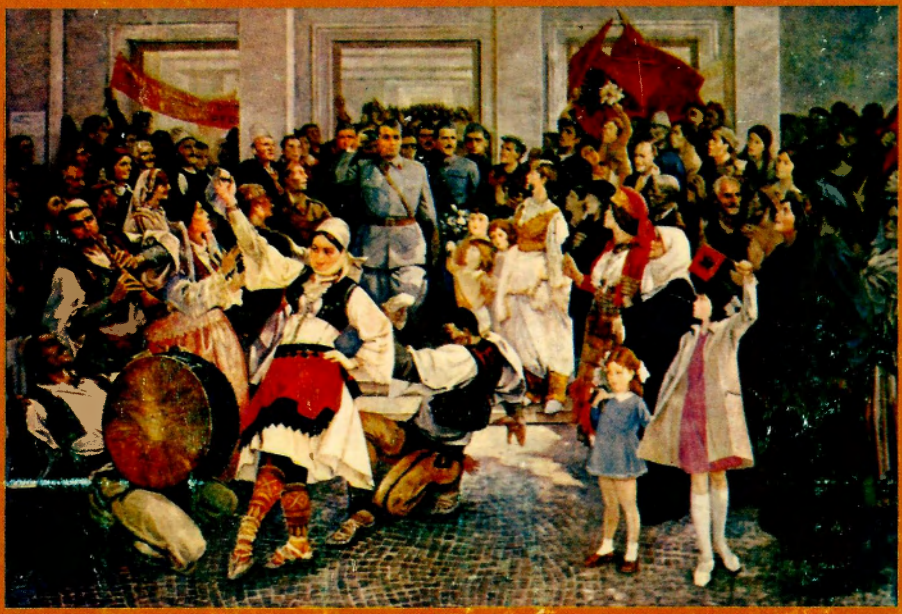

Oktober

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

HISTORIA TIL ARBEIDETS PARTI I ALBANIA

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Arbeidere i alle land, foren dere!

HISTORIA TIL ARBEIDETS PARTI I ALBANIA

INSTITUTTET FOR MARXIST-LENINISTISKE
STUDIER UNDER SENTRALKOMITEEN
I ARBEIDETS PARTI I ALBANIA

FORLAGET OKTOBER A/S
OSLO 1976

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

HISTORIA TIL
ARBEIDETS PARTI I ALBANIA

Utarbeidd av
Instituttet for marxist-leninistiske studier
under Sentralkomiteen i
Arbeidets Parti i Albania.

Oversatt etter den engelske utgava
fra forlaget «Naim Frashëri», Tirana 1971.

Originaltittel:
History of the Party of Labor of Albania

© Forlaget Oktober A/S oktober 1976, 3000.

Trykt i offset hos A/S Duplotrykk, Oslo 1976

ISBN 82-7094-132-8

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

HISTORIA TIL ARBEIDETS PARTI I ALBANIA ER FORBEREDT AV INSTITUTTET FOR MARXIST-LENINISTISKE STUDIER OG UTGIVELSEN AV DEN ER AUTORISERT AV SENTRALKOMITEEN I ARBEIDETS PARTI I ALBANIA.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

INNLEDNING

Den tida som er gått siden Arbeidets parti i Albania (APA) blei stifta, er den mest lysende perioden i det albanske folkets lange historie. I løpet av denne perioden er det gjennomført djuptgripende revolusjonære endringer i det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle livet i landet. Det er gjort store og livsviktige framskritt som har avskaffa undertrykking og utbytting, og som har sikra landet ei rask og uavbrutt utvikling mot sosialismen.

Disse resultata har det albanske folket oppnådd først og fremst takket være den riktige linja som Arbeidets parti har fulgt. Ved at partiet blei stifta frambrakte arbeiderklassen og de arbeidende massene en revolusjonær nasjonal ledelse fra sine egne rekker, midt under kampen mot de fascistiske inntrengerne og landsforræderne. Denne ledelsen var fast bestemt på å forsvare folkets interesser og var i stand til å gjennomføre ei nasjonal og sosial frigjøring.

Arbeidets parti i Albania har alltid vært leda utelukende av marxismen-leninismen. Som kampfane har det alltid holdt de udødlige ideene til Marx, Engels, Lenin og Stalin høyt. Trofasthet mot marxismen-leninismen er kilden til den uuttømmelige styrken i partiet, til klokskapen og framsynet, motet og besluttsomheten på å overvinne alle vansker og hindringer for å rykke videre mot målet med urokkelig tillit og fullføre oppgavene til siste punkt.

Arbeidets parti i Albania har lykkes i å gjennomføre de viktige oppgavene som det sto overfor fordi det stolte fullt og fast på folket. Det tok i arv enestående patriotiske og revolusjonære tradisjoner fra folket. I kampen mot utenlandsk åk og sosial undertrykking har det albanske folket gitt et kraftig uttrykk for sin kjærlighet til landet, for sitt dype hat til trelldom og undertrykking, for sine glødende håp og sin ukuelige vilje

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

til framskritt, for sin urokkelige tillit til seieren, sin makeløse tapperhet i kamp mot fiender som var overlegne i antall og utstyr, for sin oppriktige kjærlighet og sitt storsinn mot venner og kamerater, og for sin uforsonlige holdning mot fiender og forrædere. Albanerne har vært nødt til å kjempe mot mange og mektige fiender for å forsvare sine liv og si framtid, og for å slå tilbake faren for å bli utsletta som folk og nasjon. Den holdninga de hele tida har vist, og de krigene de har ført mot fiendene sine, har alltid vært i folkets og frigjøringas tjeneste. Krigene de har ført har vært rettferdige. Folkets progressive og patriotiske tradisjoner og rike historiske erfaring har vært ei svært solid støtte for partiets virksomhet. Partiet som tok disse tradisjonene i arv, videreutvikla folkets urgamle erfaringer i lys av marxismen-leninismen og tok dem opp i den revolusjonære virksomheten sin. Ledelsen i Arbeidets parti i Albania trakk de edle egenskapene i folket vårt fram i lyset, i sin fulle glans. Den heva vårt folks livskraft som nasjon til et høyere nivå og gjorde de patriotiske og revolusjonære tradisjonene til ei viktig drivkraft i frifjøringa av landet og oppbygginga av sosialismen.

Partiet knytta kampen for frihet og sjølstendighet sammen med kampen mot utbytterklassene for å opprette proletariatets diktatur, avskaffe alle former for utbytting og bygge sosialismen. Under partiets veiledning blei folkets patriotisme heva til et høyere nivå og omskapt til sosialistisk patriotisme. Kjærlighet til fedrelandet blei fast forent med kjærlighet og troskap mot folkets statsmakt, mot sosialismen.

Arbeidets parti i Albania har lykkes i å utforme og alltid tillempe ei riktig generallinje, og har nådd den modenheten som kreves for å kunne stake ut kursen i alle situasjoner. Dette har partiet oppnådd fordi det er opplyst av marxismen-leninismen, søker sitt grunnlag i erfaringene fra folkemassenes revolusjonære kamp, støtter seg fast på folket som har frambrakt det, og er fostra og veileda av det høye idealet om å tjene folket og sosialismen trofast. Partiet har alltid oppfylt sine forpliktelser med ære, både overfor arbeiderklassen og folket i sitt eget land og overfor den internasjonale kommunistiske bevegelsen og den internasjonale arbeiderbevegelsen.

Partiet oppnådde å bli den eneste ledende krafta i det albanske folkets kamp for nasjonal sjølstendighet, frihet, demokrati og sosialisme. Det organiserte og leda den seierrike og mest ærerike nasjonale frigjøringskrig det albanske folket noen gang har ført. Det organiserte og leda gjenoppbygginga av landet etter krigsherjingene og den sosiale, økonomiske og kulturelle utviklinga på veien fram mot sosialismen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Historia om Arbeidets parti i Albania er historia om et revolusjonært marxist-leninistisk parti som har løst og framgangsrikt fortsetter å løse disse hovedproblema:

— å avskaffe all slags politisk og økonomisk avhengighet av utenlandske imperialistmakter og sikre full nasjonal sjølstendighet;

— å utvikle folkets revolusjon fra det anti-imperialistiske demokratiske stadiet til det sosialistiske stadiet uten avbrudd;

— å smi arbeiderklassens allianse med de arbeidende bøndene og de andre massene i landet, og forene disse massene i en felles front rundt partiet og med partiet som eneste ledelse;

— å opprette, konsolidere og stadig forbedre folkets demokratiske stat som en form for proletariatets diktatur;

— å avskaffe landets eldgamle økonomiske, sosiale, kulturelle og teknologiske tilbakeliggenhet og lede det ut av den halvføydale bakevja og fram til sosialismen, ved å gå forbi stadiet med framskreden kapitalisme;

— å opprette og utvikle sosialistisk industri som den styrende krafta i landets økonomi;

— å kollektivisere jordbruket, utvikle og mekanisere det;

— å avskaffe godseier- og borgerklassene, gjøre slutt på at mennesker utbytter andre mennesker, og bygge det økonomiske grunnlaget for sosialismen i byene og på landet;

— å fostre nye kadrer for de ulike greinene av økonomien og kulturen, og skape sosialistiske intellektuelle;

— å oppdra arbeiderne til å bli revolusjonære og innprente i dem den vitenskapelige marxist-leninistiske verdensoppfatninga; å videreføre revolusjonen uten avbrudd på ideologiens og kulturens område;

— å beskytte det sosialistiske fedrelandet vårt mot de fiendtlige hensiktene og handlingene til imperialistene, revisjonistene og medløperne deres;

— å opprette nye forbindelser mellom den albanske staten og andre land på grunnlag av likestilling, respekt for nasjonal sjølstendighet og territorial integritet, ikke-innblanding i indre forhold og gjensidig fordel;

— å bevare klippefast ideologisk og organisatorisk enhet i partiets rekker;

— å opprette og konsekvnet bevare vennskapelige forbindeser mellom Arbeidets parti i Albania og andrebroderpartier, andre kommunist- og arbeiderpartier, på grunnlag av den proletariske internasjonalismen; å

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

beskytte partiets sjølstendighet mot de jugoslaviske og khrustsjovistiske revisjonistenes stormakts-sjåvinistiske hensikter og forsøk.

Arbeidets parti i Albania leder det albanske folket besluttsomt og med urokkelig tillit framover for å fullføre oppbygginga av det sosialistiske samfunnet. Det løser de store og kompliserte problema som står i samband med fullføringa av den sosialistiske revolusjonen på alle områder — politiske, økonomiske og sosiale, ideologiske og kulturelle — i kampen for å føre marxismen-leninismen fram til fullstendig seier over revisjonismen og for å føre sosialismen fram til fullstendig seier over kapitalismen i verdensmålestokk.

Historia om Arbeidets parti i Albania skildrer den skapende tillempinga av marxismen-leninismen på albanske forhold og i konkrete internasjonale situasjoner. Studiet av denne historia er en viktig og uløselig del av studiet av marxismen-leninismen for å heve det ideologiske nivået hos partimedlemmene og hele det arbeidende folket i landet. Det hjelper arbeiderne, bøndene og de sosialistiske intellektuelle til å øke kunnskapene om sosial utvikling og politisk kamp, til å utvide erfaringene i kampen for å bygge sosialismen og kommunismen, til å vurdere og løse de aktuelle oppgavene på riktig måte og forstå retninga for utviklinga i framtida. Studiet av historia til Arbeidets parti i Albania bidrar til å skjerpe folkets politiske årvåkenhet i kampen mot imperialismen og revisjonismen, til å styrke deres tillit til at marxismen-leninismen vil vinne en endelig seier over den moderne revisjonismen og til at sosialismen vil seire i verdensmålestokk.

> *«Ved å utgi historia si legger Arbeidets parti i Albania et skarpt og mektig våpen i hendene på kommunistene og arbeiderne i landet vårt, et våpen som de med rette vil bli stolte av. Partihistoria vil åpne nye og lysende utsyn og perspektiver for dem. Den vil gjøre kommunistene og folket enda mer oppfylt av partiets mektige marxist-leninistiske ideer, herde dem mer og inspirere dem i kampen for å forsvare marxismen-leninismen, erobre alle skanser og vinne enda flere strålende seirer i den fullstendige oppbygginga av det sosialistiske samfunnet og kommunismen». Enver Hoxha, Tale på møtet i politbyrået i sentralkomiteen i Arbeidets parti i Albania, 30.juni 1967. Partiets sentralarkiv.)*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Denne boka er det første forsøket på å gi et kortfatta og systematisk helhetsbilde av utviklingsprosessen i den albanske kommunistiske bevegelsen, av livet og kampen i Arbeidets parti i Albania, av dets avgjørende rolle i seieren for og den uavbrutte framgangen i den sosialistiske revolusjonen og av de strålende resultata av partiets politiske og revolusjonære virksomhet.

Historia om Arbeidets parti i Albania dekker tre hovedperioder.

Den første perioden går fra arbeiderbevegelsens og den organiserte kommunistiske bevegelsens første begynnelse fram til Albanias kommunistiske parti blei stifta (november 1941).

Den andre perioden dekker partiets virksomhet med å organisere og lede det albanske folkets nasjonale frigjøringskrig mot de fascistiske inntrengerne og forræderne fram til seieren for folkerevolusjonen (november 1941—november 1944).

Den tredje perioden dekker partiets kamp som veiledende parti for folkemakta og alt liv i landet, for å bygge det sosialistiske samfunnet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

KAPITTEL I

Kampen for å stifte Albanias kommunistiske parti (1929—1941)

1. BEGYNNELSEN TIL ARBEIDERBEVEGELSEN VEKSTEN I DEN DEMOKRATISKE OG ANTI-IMPERIALISTISKE BEVEGELSEN I FØRSTE FJERDEDEL AV DET 20. ÅRHUNDRET

Det tyrkiske herredømmet i Albania varte i neste fem hundre år. Denne perioden var kjennetegna av føydal-militært herredømme, hensynsløs nasjonal undertrykking, utålelig føydal utbytting, stadig ødeleggende kriger og sørgelig tilbakeliggende nivå i utdanning og kultur. Men samtidig var det også perioden med det albanske folkets ukuelige kamp for frihet og nasjonal sjølstendighet, for materiell og åndelig framgang og for sosial rettferd. Denne kampen blei den avgjørende faktor som førte til sjølstendighetserklæringa av 28. november 1912.

Sjølstendighetserklæringa og opprettelsen av den nye staten var hendinger av vesentlig historisk betydning for albanerne. Men det blei godseierne og borgerskapet som sto i spissen for denne staten, mens folket som hadde kjempa og utgytt sitt blod ikke blei kvitt herskerklassens undertrykking og utbytting. I tillegg var det sjølstendige Albania omringa av borgerlige nabostater som førte en sjåvinistisk politikk mot landet. Imperialistmaktene sammensverget seg med disse statene, og ikke bare sønderreiv Albania — da de frarøva landet halvparten av territoriet i 1913 — men de ga aldri opp planene sine om å fjerne det fullstendig fra Balkan-kartet eller legge det under sin kontroll.

Albania — et halvføydalt jordbruksland

Da Albania blei erklært sjølstendig, var det et tilbakeliggende jordbruksland. Riktignok hadde det begynt å utvikle seg kapitalistiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

forhold i byene, og i mindre målestokk på landsbygda, men i det store og hele var de bare på begynnerstadiet. Godseiersystemet hadde spredt seg i lavlandet og i deler av høylandet, mens patriarkalske forhold hadde overlevd og ennå var enerådende blant fjellfolka, særlig i nord.

Leilendingene blei skånselløst utbytta av godseierne. De fattige bøndene som utgjorde flertallet av befolkninga på landsbygda var ikke bedre stilt. De eide bare små jordlapper og kunne knapt få endene til å møtes. Nøden holdt dem hele tida i klørne på godseierne og de velstående bøndene, kjøpmennene og ågrerne. Ruinerte bønder blei lønnsarbeidere i jordbruket. En del av dem emigrerte til utlandet, da de ikke fant marked for arbeidskrafta si i byene. Årsaken til bondemassenes store fattigdom og til hungersnøden som stadig herja landet, var å finne i den urettferdige jordfordelinga, den hensynsløse utbyttinga godseierne, de religiøse institusjonene og staten dreiv og bruken av primitive redskaper og metoder i jordbruket.

Byene var stort sett små og underutvikla sett fra et økonomisk og sosialt synspunkt. I det indre livet var det ennå spor etter middelalderske forhold. Handverksproduksjon i liten målestokk var rådende, unntatt i større byer som Shkodra, Berat, Elbasan, Korça osv., der kapitalistiske handverksfabrikker hadde vokst fram så tidlig som i det 19.århundret. I gjennomsnitt var 10—15 arbeidere sysselsatt i disse fabrikkene. I takt med veksten i vareproduksjonen og utvidelsen av markedene, hadde handelsborgerskapet akkumulert betydelig kapital gjennom å utbytte hjemmearbeiderne og ved å bli jordeiere. Men stort sett investerte de ikke i industri. Derfor var det bare 25 mindre fabrikker i den nyoppretta albanske staten, og de dreiv hovedsakelig med å foredle et mindre antall jordbruksprodukter. Dette var primitive bedrifter som i alt sysselsatte om lag 150 arbeidere.

I de første ti åra etter at landet var blitt sjølstendig, var tempoet i industriutviklinga svært lav. Det blei satt i gang omkring 50 nye fabrikker og verksteder. Men ikke engang de største fabrikkene sysselsatte mer enn 30 mann hver. Et større antall arbeidere var ansatt i saltgruvene, i skogsdrift og i byggevirksomhet. Noen titalls arbeidere var også sysselsatt i asfaltgruvene i Selenica (Vlora) som blei drevet av utenlandske konsesjonsinnehavere.

Flertallet av arbeiderne i kapitalistiske bedrifter var sesongarbeidere. Når arbeidet var slutt for sesongen, vendte de tilbake til landsbyen de kom fra for å arbeide i jorbruket. Også fabrikk- og gruvearbeiderne

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hadde handverks- og bondebakgrunn. De hadde ennå ikke dannet et politisk klassebevisst sjikt.

Arbeiderne blei hensynsløst utbytta av kapitalistene. Arbeidstida var 10 og i noen tilfeller opptil 14 timer lang, mens lønna var svært lav og knapt nok rakk til mat for arbeiderne og familiene deres. Men ikke engang den lave lønna var arbeiderne garantert å få. Tilbudet av billig arbeidskraft vokste stadig, og gjorde det lett for kapitalisten å senke lønningene eller utsette betalinga i månedsvis etter eget forgodtbefinnende. Det fantes i det hele tatt ingen lov om arbeidervern, og kapitalistene sørga ikke for noen vernetiltak for arbeiderne.

Ved siden av fabrikkarbeiderne fantes det breie masser av lærlinger i verksteder og i handelsbransjen. Utbyttinga av lærlingene var enda mer uutholdelig, fordi den var knytta sammen med middelalderske skikker og metoder. De fleste av dem var barn eller ungdom og i tillegg til arbeidet i verkstedene eller butikkene, måtte de stadig vekk løpe ærender for herrene sine. Gjorde de den minste feil, blei de straffa strengt.

Fra de første åra på 1900-tallet begynte lærlingene å kjempe i mer eller mindre organiserte former mot utbyttinga som verkstedeierne og kjøpmennene utsatte dem for. Men denne bevegelsen som hovedsakelig utvikla seg i Shkodra, hadde en lokal og spontan karakter. De sosialistiske ideene som blei utbredt her blei stort sett forvrengt, og degenererte i noen tilfeller til småborgerlig «sosialisme». De første arbeiderorganisasjonene bar preg av å være foreninger for gjensidig hjelp og fremma solidaritetsfølelsen blant arbeiderne snarere enn kampen mot utbyttinga. Også sjølstendige handverkere kunne bli medlemmer i disse organisasjonene. De trengte hjelp fra lærlingene i kampen mot handelsborgerskapet og fabrikkeierne for å beskytte småproduksjonen. Men disse organisasjonene fikk ikke lang levetid.

Under det utenlandske herredømmet fikk arbeiderbevegelsen også et tydelig patriotisk preg.

Hendingene umiddelbart etter sjølstendighetserklæringa i 1912 gjorde det umulig for den albanske staten å utvikle seg etter et normalt mønster. De indre politiske sammenstøta i 1913—14 og utbruddet av 1. verdenskrig i august 1914 skapte en situasjon som gjorde det lett for imperialistmaktene og de sjåvinistiske nabostatene å oppnå det de ville med Albania. Landet blei ei slagmark der de politiske og militære interessene til de krigførende statene støtte sammen. I den hemmelige avtalen i april 1915 vedtok imperialistmaktene i Ententen å frata Albania

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sjølstendigheten og foreta ei oppdeling av territoriet. Hærene til imperialistmaktene okkuperte hele landet fram til slutten av krigen.

Utenlandske okkupasjoner og krigshandlinger påførte det albanske folket utallige lidelser. Landets økonomi blei lagt i grus. Hele landsbyer blei plyndra og brent til aske. Hungersnød blei utbredt, og epidemier utsletta deler av befolkninga.

Den store sosialistiske Oktoberrevolusjonen og hvilken virkning den hadde på Albania

På denne tida, da det albanske folket var hardt ramma, undertrykt og lite påakta og rettighetene deres brutalt trampa ned av imperialistmaktene, blei verden rysta av en stor begivenhet, nemlig den store sosialistiske revolusjonens seier i Russland.

7.november 1917 (25.oktober etter gammel tidsregning) styrta arbeiderklassen og bøndene i Russland, leda av bolsjevikpartiet med V.I.Lenin i spissen, kapitalistenes og godseiernes herredømme og oppretta proletariatets diktatur. Sosialismens fane var heist over en sjettedel av verden.

I Sovjet-Russland skapte Oktoberrevolusjonen de nødvendige vilkåra for å slette ut enhver form for at mennesker utbytter andre mennesker, enhver form for sosial og nasjonal undertrykking, og rydda grunnen for det nye sosialistiske systemets seier.

Den sosialistiske revolusjonen i Russland varsla en ny epoke i verdenshistoria, epoken med undergang for kapitalismen og seier for det sosialistiske systemet, epoken med proletariske revolusjoner i kapitalistiske land og nasjonale frigjøringsrevolusjoner i kolonier og avhengige land, epoken da proletariatet og undertrykte folk i alle land danner en enhetsfront mot imperialismen.

Seieren for den store Oktoberrevolusjonen var seieren for marxismen-leninismen over sosialdemokratiet, opportunismen og revisjonismen. Den marxist-leninistiske ideologien skjøt ny fart i sin seierrike frammarsj i den internasjonale arbeiderbevegelsen.

Oktoberrevolusjonen og Sovjetrepublikken fikk en avgjørende innflytelse på den revolusjonære bevegelsen i flere land. Den pekte ut veien for de arbeidende massene i hele verden, inspirerte dem gjennom det eksemplet som var stilt opp, og var en enestående drivkraft for arbeiderbevegelsene og de nasjonale frigjøringsbevegelsene i verden.

Oktoberrevolusjonen ga gjenklang i Albania også. Revolusjonens

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ideer og politikken som Sovjetregjeringa fulgte, påvirka framveksten av bevegelsen for nasjonal frigjøring og bevaring av fedrelandets territoriale integritet, og utvidelsen av den revolusjonære demokratiske bevegelsen.

Spesiell betydning fikk det at Sovjetregjeringa avslørte imperialistmaktenes hemmelige avtaler. Blant disse avtalene som blei offentliggjort etter vedtak i den 2. sovjet-kongressen, var den hemmelige London-avtalen av april 1915. Ifølge denne avtalen skulle Albania deles mellom Italia, Serbia, Montenegro og Hellas. Innholdet i avtalen blei umiddelbart gjort kjent for Albania, og det reiste en flodbølge av harme i det albanske folket. Den anti-imperialistiske frigjøringsbevegelsen for å trygge frihet, sjølstendighet og territorial integritet mot London-avtalen, fikk brei oppslutning. Den anti-imperialistiske nasjonalkongressen i Lushnja i januar 1920 og det heltemodige slaget ved Vlora sommeren samme år, som endte med at de italienske imperialistene blei drevet ut av Albania, vitner både om det høye patriotiske sinnelaget i det albanske folket og om den innflytelsen som den leninistiske anti-imperialistiske politikken hadde.

Etter seieren for Oktoberrevolusjonen og i en situasjon med et allment revolusjonært oppsving i Europa, begynte nyheten om seieren de russiske bolsjevikene hadde vunnet å spre seg blant arbeiderne, handverkerne og de intellektuelle i Albania, som fikk økt sympati for Sovjet-Russland. Lenins navn blei symbolet for «menneskehetens høyeste prinsipper», for det nye samfunnet uten utbyttere og utbytta. De første småskriftene om Sovjetunionen og kommunismen trengte inn i landet fra utlandet. De blei studert i små grupper av intellektuelle og arbeidere. Oktoberideene spredte seg blant massene av fattige byfolk som hadde store økonomiske vansker på grunn av ødeleggelsene i den 1. verdenskrigen og på grunn av den anti-folkelige politikken godseier- og borgerregjeringene som satt ved makta førte.

Junirevolusjonen i 1924

Etter at troppestyrkene til de utenlandske imperialistene og de sjåvinistiske nabostatene var drevet ut, blei det reist kamp i det politiske og sosiale livet i landet, først og fremst for å opprette et demokratisk system og spesielt for å løse jordbruksspørsmålet. Denne kampen blei ført av bondemassene og alminnelige folk i byene, deriblant arbeiderne.

Arbeiderklassen hadde ennå ikke nådd så langt i ideologisk og politisk modenhet at den kunne starte fagforeninger, og langt mindre sitt eget

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

parti. Følgelig kunne ikke arbeiderbevegelsen i allmennhet få bukt med svakheten den hadde i begynnerfasen. De nye foreningene som blei danna av handverkere og arbeidere, fungerte som hjelpeorganisasjoner og var svært ustabile. Det oppsto av og til en bevegelse blant arbeiderne ved en fabrikk eller ei gruve, så vel som blant lærlingene. Men streikene deres var bestandig spontane og krava reint økonomiske. I tillegg til de objektive årsakene blei arbeiderbevegelsen hemma av den anti-sosialistiske virksomheten herskerklassen dreiv uavbrutt og som fikk større omfang etter Oktoberrevolusjonen.

Arbeiderbevegelsen smelta sammen med den breie folkelige bevegelsen som bredte seg i hele landet. Hovedstyrken i den var bøndene og de fattige massene i byene, som tok den verste støyten av den hensynsløse utbyttinga og undertrykkinga til godseierne og borgerskapet. Fra alle landsdelene blei det sendt protester til regjeringa og nasjonalforsamlinga med krav om å avskaffe tienden og de høye tollavgiftene på korn. I mars 1923 krevde tusener av byfolk og bønder i Korça at det skulle skaffes brød til befolkninga, og at lagrene til kornspekulantene skulle åpnes. Omkring 3000 byfolk og bønder i Vlora-distriktet protesterte mot regjeringas anti-folkelige politikk, trengte inn i lagrene til spekulantene, beslagla kornet og delte det ut gratis.

De fattige og undertrykte bøndene krevde jord. Kampen om jorda hadde skjerpa seg kraftig, og i mange tilfeller slo den ut i åpne angrep for å ta jorda fra godseierne og staten med makt. At jordbruksspørsmålet blei løst i Sovjet-Russland øvde også ei forsterkende virkning på den anti-føydale kampen. I et tilbakeliggende jordbruksland som Albania betydde bolsjevismen å ekspropriere godseierne uten vederlag og å dele jorda deres gratis ut til bøndene. Men disse radikale krava fra bøndene våre fikk ingen støtte fra de borgerlige politiske gruppene som leda den demokratiske bevegelsen. Disse gruppene ville bare ha jordreform i snever betydning. De tok sikte på å forsone bøndenes interesser med godseiernes og «forbedre» jordbrukernes stilling uten at godseierklassen blei berørt. Det albanske borgerskapet besto i hovedsak av kjøpmenn og små fabrikanter, og noen av dem var samtidig jordeiere. Som klasse var de ikke stemt for radikale forandringer. De deltok i den demokratiske bevegelsen som motstandere av Zog-klikkens diktatoriske hensikter, og av godseiernes overherredømme i landets politiske liv. Den viktigste rolla når det gjaldt å oppmuntre og organisere den demokratiske bevegelsen, hadde de revolusjonære demokratene, som i hovedsak var sammenslutta i «Bashkimi»-organisasjonen. Mange av dem var

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

intellekutelle med småborgerlig bakgrunn. «Bashkimi» samla ungdommen som skapte seg et navn i den revolusjonære demokratiske bevegelsen. Denne organisasjonen og andre demokratiske elementer ga fast støtte til bøndenes krav om jord, og skapte nytt liv i det politiske livet i landet ved å reise de mest brennende politiske og sosiale spørsmåla som krevde løsning.

Våren 1924 blei det skapt en revolusjonær situasjon fordi bevegelsen spredte seg. De reaksjonære jordeierne myrda Avni Rustemi, en av lederne for den demokratiske bevegelsen, og det blei signalet til væpna opprør.

Opprøret brøt ut i mai og endte med seier for de revolusjonære kreftene 10.juni 1924. Ei borgerlig-demokratisk regjering med Fan Noli i spissen kom til makta.

Regjeringa forkynte et program som inneholdt flere reformer og oppgaver med sikte på å føre landet inn på en vei med borgerlig-demokratisk utvikling. På det politiske området stilte den opp innføring av demokrati gjennom frie og direkte valg, og ei radikal endring av det sivile og militære statsapparatet. På det sosiale og økonomiske området stilte den opp å avskaffe føydalismen, å frigjøre bøndene fra godseiernes undertrykking, å gjøre endringer i skattesystemet som skulle komme folket til gode, å gjøre det lettere for utenlandsk kapital å trenge inn og å oppmuntre og beskytte innenlandsk kapital. I utdanninga krevde den et system som bygde på nasjonale og moderne retningslinjer. I utenrikssaker ville regjeringa følge en politikk med vennskapelige forbindelser med alle land, særlig med nabostatene.

Dette programmet blei støtta av de breie folkemassene, som krevde at det blei gjennomført etter ordlyden. På den andre sida møtte det rasende motstand fra innenlandske godseiere og reaksjonære imperialister. Samtidig skremte den revolusjonære krafta hos massene lederne for det innenlandske borgerskapet som gjorde felles sak med godseierne og imperialistene. Alle disse kjempa sammen mot at dette programmet skulle settes ut i livet og øvde stort press på regjeringa.

Disse omstendighetene undergravde besluttsomheten i den borgerlig-demokratiske regjeringa. Den begynte å føre en politikk for å forsone klassene og viste seg ute av stand til å fullføre revolusjonen. Den stolte ikke på massene og anstrengte seg heller ikke for å sette programerklæringa ut i livet.Dette førte til at den fjerna seg fra folkemassene som hadde brakt den til makta. Som en følge av regjeringas vakling og utprega uvirksomhet, oppsto det en ide blant de radikale demokratene om

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

at folkemassene på egen hand skulle ta oppgjøret med godseierne og de ubesluttsomme ledere for borgerskapet, ved å velge ei ny nasjonalforsamling med representanter fra bøndene og arbeiderne. Men dette blei ikke gjennomført.

Regjeringas anti-imperialistiske holdning som var et resultat av programmets demokratiske karakter, hadde positiv betydning. Den avviste at landet krypende skulle underkaste seg det fascistiske Italia, og den avviste jugoslavenes og grekernes sjåvinistiske krav på albanske landområder. Den oppretta diplomatiske forbindelser med Sovjetunionen. Men også i utenrikspolitikken ga den etter for imperialistisk press fra Storbritannia og USA.

Imperialistene og de reaksjonære regjeringene i nabostatene satte i gang en brei kampanje mot den demokratiske bevegelsen i Albania. Godseierne og andre reaksjonære i landet som regna med støtte fra dem, gjorde forberedelser for å undertrykke revolusjonen.

24. desember 1924 rykka de albanske kontra-revolusjonære styrkene under ledelse av Ahmed Zog inn i Tirana og styrta Fan Nolis regjering. Disse styrkene kom hovedsakelig fra Jugoslavia og fikk direkte støtte fra imperialistmaktene og de reaksjonære serbiske og hvite-russiske styrkene. Ahmed Zogs regime tok makta i Albania.

Junirevolusjonen var en fast del av og et aktivt ledd i den mektige revolusjonære bevegelsen folka hadde starta etter seieren for Oktoberrevolusjonen. Men den seira på et tidspunkt da de reaksjonære og fascistiske kreftene i Europa var på offensiven og den revolusjonære bevegelsen hadde begynt å ebbe. Det var nettopp på den tida at Albania blei et revolusjonært drivhus på Balkanhalvøya. Junirevolusjonen fikk betydning utover grensene for vårt eget land. Europeiske kommunistiske og demokratiske kretser viste særskilt interesse for den, for de vurderte den revolusjonære, anti-føydale og anti-imperialistiske karakteren den hadde, riktig. George Dimitrov så på undertrykkinga av denne revolusjonen som tap av et støttepunkt for den revolusjonære bevegelsen på Balkanhalvøya, og som en utvidelse av den reaksjonære Balkanfronten.

2. KOMMUNISTBEVEGELSEN BLIR FØDT

I januar erklærte Zog-klikken Albania som republikk, og Ahmed Zog som president. I september 1928 blei republikken forvandla til et monarki og Zog utropte seg sjøl til konge av Albania.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Landets økonomiske og sosiale tilstand under Zog-regimet

Zogs regime var fra begynnelse til slutt godseiernes og det reaksjonære borgerskapets hensynsløse og anti-demokratiske diktatur.

Den innenlandske støtten til Zog-regimet kom fra de reaksjonære kreftene i landet: godseierne, storkjøpmennene, borgerskapet på landsbygda og høvdingene i høylandet. Disse kreftene utgjorde det sosiale grunnlaget for regimet i de 15 åra det eksisterte..

Zog førte en anti-folkelig og anti-nasjonal politikk innad og utad. Zogs diktatur opprettholdt levninger fra føydalsystemet, befesta godseier-utbytting og kapitalistisk utbytting, og oppretta et helt system for å utplyndre folkemassene. Han hindra økonomisk og kulturell utvikling og holdt landet nede i tilbakeliggenhet og uvitenhet.

Zog avskaffa alle demokratiske institusjoner og friheter, nedla forbud mot å danne politiske partier og organisasjoner og undertrykte alle forsøk på å oppnå ytrings- og organisasjonsfrihet. Hans herskermetode var terror, og med anti-kommunismen som fane kjempa han mot enhver progressiv ide.

Regimets undertrykkingsapparat var korrupt fra topp til bunn, det støtta seg særlig på væpna leiesoldatstyrker, gendarmeriet* og politiet. Hæren var helt igjennom anti-folkelig, og den blei opprettholdt for å beskytte godseiernes og borgerskapets politiske herredømme mot opprør fra de arbeidende massene. Alle de væpna styrkene ble utdanna og leda av utenlandske agenter for imperialismen.

Ettersom Zog-klikken følte seg usikker på hvilken makt den hadde, søkte den hjelp fra imperialistiske stater. Først ga den Jugoslavia belønning for hjelp ved å gi fra seg en del av Albanias territorium. Seinere knytta den seg til Italia og Storbritannia, to av de store imperialistmaktene som var mest interessert i Balkanhalvøya generelt og i å utbytte rikdommene Albania hadde under jorda spesielt.

Overfor utenlandske kapitalist-makter førte Zog den «åpne dørs»-politikk. Denne politikken blei gradvis konsentrert om faste økonomiske og politiske band til det fascistiske Italia, som anstrengte seg alt det kunne for å få Albania fullstendig under sin innflytelse. Disse overenskomstene rydda veien for fascistisk konsolidering. Italienske finansgrupper oppretta «Albanias Nasjonalbank» og «SVEA» (Foreningen for Albanias økonomiske utvikling), for å få kraftige midler til å legge

* *Gendarmeri* — militært organisert politikorps.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

landet i økonomisk og politisk trelldom. De la beslag på de viktigste gruvene, mesteparten av de offentlige arbeidene, tollvesenet og nesten hele utenrikshandelen. Italiensk kapital trengte også inn i den lette industrien. I 1938 kom Italias kapitalinvesteringer i Albania opp i 280 millioner gullfrancs, mens årsbudsjettet såvidt oversteig 28 millioner gullfrancs. Plyndringa blei også fremma ved at Roma-regjeringa ga Zog-klikken lån til høy rente, lån som først og fremst blei brukt til å gjøre Zog og følget hans rikere. På denne måten blei italiensk kapital den virkelige herren over Albanias nasjonaløkonomi. Den forvandla landet til en råstoffkilde og et marked for salg av industriprodukter.

De økonomiske avtalene som rydda veien for italiensk kapitalinfiltrasjon blei fulgt av politiske avtaler som f.eks. Tirana-paktene av 1926 og 1927. Disse avtalene ga Italia rett til å beskytte Zog-regimet mot angrep innafra og utafra, til og med med våpenmakt. De betydde at Zog-klikken hadde slengt seg på vogna til det fascistiske Italia. På denne måten blei Albania gjort til en halvkoloni for den italienske imperialismen.

Den utenlandske kapitalinfiltrasjonen i Albania gjorde at landets økonomi fikk en ensidig karakter. På grunn av den italienske kolonialist-politikken og de framtredende levningene etter føydalismen, og fordi regimet unnlot å oppmuntre til en nasjonal økonomisk politikk, fortsatte landet å være praktisk talt uten industri. I 1938 hadde Albania omkring 300 små fabrikker og verksteder som i hovedsak var sysselsatt med å foredle jordbruksprodukter, særlig mjøl, olje og tobakk. Nesten halvparten av dem hadde færre enn 10 arbeidere hver. Disse fabrikkene, verkstedene og gruvene sysselsatte i alt omkring 7.500 arbeidere. Til nå hadde arbeiderklassen økt til omkring 15.000, men den var spredt og knytta til primitive produksjonsmetoder. En stor del av dette tallet var lærlinger i handverk og handel. Massearbeidsløshet og en fullstendig mangel på arbeiderlovgivning satte de kapitalistiske bedriftene og eierne deres i stand til å utbytte arbeiderklassen hensynsløst. Til dette fikk de støtte av statsapparatet. I foretak som brukte både albanske og utenlandske arbeidere, blei albanerne utsatt for hensynsløs diskriminering. Albanske arbeidere fikk mye mindre betalt enn italienske for samme arbeid.

Også i jordbruket blei de kapitalistiske forholda utvikla videre. De velstående bøndene blei sterkere og sterkere som en følge av at storeiendommene blei ytterligere oppdelt og at småbøndene uopphørlig blei ruinert. Likevel greide de ikke å bli et framskredent jordbruks-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

borgerskap. Kapitalistiske forhold spredte seg særlig i statseide garder og garder som italienske kapitalistselskaper oppretta ved å beslaglegge jorda til et større antall bondefamilier. Disse storgardene hadde tusenvis av jordbruksarbeidere.

Under Zog-regimet var Albania det mest tilbakeliggende jordbrukslandet i Europa. I 1938 var omkring 87 % av den produktive befolkninga sysselsatt i jordbruket, mens bare 13 % var sysselsatt i industri og andre greiner av næringslivet. Industri- og handverksproduksjon utgjorde bare 9,8 % av totalproduksjonen, og inntekta fra industrien sto for 4,5 % av hele nasjonalinntekta. Den kapitalistiske formen for økonomi, som hovedsakelig fantes i handelen, greide ikke å bli den dominerende formen i den albanske nasjonaløkonomien. Skattene var store og ruinerte de breie folkemassene. Nød og elendighet herska i hele landet.

Den økonomiske tilbakeliggenheten førte også med seg en utprega kulturell tilbakeliggenhet. Mer enn 80 % av befolkninga var analfabeter. Tallet på skoler var begrensa, mens høyere utdanning og vitenskapelige og kulturelle institusjoner mangla fullstendig. Det blei ikke vist noen omsorg for offentlig helsestell. Folket var til stadighet plaga av alvorlige sjukdommer som kom igjen og igjen.

Den kommunistiske Korça-gruppa blir danna

Den anti-folkelige og anti-nasjonale politikken til Zog-klikken vakte allmenn misnøye i folkemassene. Kampen for å løse de anti-imperialistiske demokratiske oppgavene sto igjen på dagsordenen. Vilkåra for et nytt oppsving for den demokratiske bevegelsen hadde blitt svært vanskelige på grunn av Zog-terroren som hadde flamma opp over hele landet. Men trass i terroren blei aldri opposisjonen mot Zog borte. De demokratiske anti-Zog-kreftene fortsatte i ulike former.

De demokratiske kreftene ga nå uttrykk for motstanden først og fremst gjennom arbeidernes og bøndenes revolusjonære handlinger. Bøndene i mange distrikter reiste seg mot voldsbruken til godseiere som ville drive dem bort fra eiendommene eller beslaglegge jorda deres, så vel som mot de tunge skattene. I enkelte tilfeller utvikla denne motsigelsen seg til blodige sammenstøt med Zogs gendarmer.

Arbeiderklassen begynte å spille ei stadig viktigere rolle. Den hadde fått tilskudd av ruinerte bønder og handverkere. De fleste var sysselsatt i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

offentlige arbeider som fikk tilskudd fra utenlandske (italienske) finanskilder. Så tidlig som i 1925 hadde disse arbeiderne som blei hensynsløst utbytta av entreprenørene, tatt til motmæle mot uretter, protestert og streika gang på gang. De krevde å få lønna utbetalt til rett tid, i stedet for en eller flere måneder på etterskudd. I 1927 gikk arbeiderne ved det britiske oljekonsesjons-selskapet og arbeiderne ved Selenica-gruvene sammen med dem i streiker for høyere lønn. Zogs gendarmer blanda seg ofte i kampene og tvang dem til å gå tilbake til arbeidet uten å ha oppnådd rettighetene sine.

En del andre arbeiderorganisasjoner blei oppretta i denne perioden, som f.eks. «Arbeiderforbundet» i Gjirokastra (1925), «Përparimi» («Framskritt»), foreninga for skreddere i Tirana (1927), og «Skredderforbundet» i Korça (1927). Dette var lærlingforeninger som hadde som formål å utvikle solidaritet og organisere gjensidig hjelp blant arbeiderne, begrense makta til det som var igjen av handelslaugene, løse konflikter mellom lærlinger og arbeidsherrer, osv. «Skredderforbundet» i Korça lot også handverksmestere bli medlemmer, og forsøkte å forene deres interesser med lærlingenes. Slike foreninger kunne ikke spille og spilte heller ikke noen viktig rolle i organiseringa av arbeiderbevegelsen.

Helt fra starten av fikk bøndenes og by-arbeidernes kamp en anti-Zog-karakter, fordi Zog-regimet satte inn militær- og politi-apparatet for å slå ned enhver bevegelse med makt, hvis den forsøkte å gjøre massenes ynkelige tilstand aldri så lite bedre. Men denne kampen var uorganisert og utvikla seg tilfeldig, for den mangla en revolusjonær ledelse.

De demokratiske kreftenes bevegelse, oppsvinget i arbeiderbevegelsen og folkets allmenne misnøye med regimet skapte til slutt den nødvendige bakgrunnen for en organisert kommunistisk bevegelse. Ei viktig rolle i denne utviklinga spilte den marxistiske litteraturen som var i omløp blant arbeidere, handverkere og intellektuelle. Denne litteraturen blei brakt inn i landet av albanere som arbeidde eller studerte utenlands og som hadde grepet de kommunistiske ideene og forsøkte å utbre dem.

I 1928 danna framskredne elementer blant arbeidere og handverkere den første kommunistiske cella i Korça. Medlemmene av cella var ikke godt skolert teoretisk og politisk, men de innså behovet for å organisere den kommunistiske bevegelsen, og at det var et vesentlig vilkår for framgang i utviklinga av arbeiderbevegelsen og i folkemassenes kamp mot godseier- og borgerveldet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Snart hadde det vokst fram flere celler i Korça, og arbeidet måtte omorganiseres. I juni 1929 blei det sammenkalt et møte av representanter for de kommunistiske cellene. Møtet valgte et styre med handverkeren Mihal Lako som leder. På dette møtet blei det fatta vedtak om å arbeide for å danne nye celler. Cellene skulle spre kommunistiske ideer gjennom studiegrupper. Det blei også vedtatt å ta kontakt med massene og arbeiderbevegelsen gjennom de legale arbeiderforeningene. Det blei derfor stilt som oppgave å opprette revolusjonære arbeiderforeninger, som skulle kreve økonomiske og politiske rettigheter.

Junimøtet i 1929 markerer at den kommunistiske Korçagruppa var skapt og at den organiserte kommunistiske bevegelsen var begynt. Under ledelse av en komite fikk kommunistgruppa i Korça en bra start. I løpet av kort tid var 8 celler med i alt 40 medlemmer i gang. Hver av dem leda 3 — 4 studiegrupper.

Den kommunistiske Korça-gruppa var den første revolusjonære politiske organisasjonen den albanske arbeiderklassen hadde, men den tok bare de første skritta. Gruppa var ennå svak, ikke godt organisert og mangla erfaring. Den litteraturen om kommunismen som cellemedlemmene og sympatisørene studerte, var ikke utelukkende marxistisk. Den inkluderte trotskistisk og anarkistisk materiale som spredte ideologisk forvirring blant leserne. De mest utbredte av disse publikasjonene var de archiomarxistiske[1] som kom fra organisasjonen for greske intellektuelle trotskister. Archio-marxistiske synspunkter blei tatt opp av visse elementer innenfor Korça-gruppa. En av dem, Niko Xoxi, var medlem av styret. De sa de var tilhengere av marxismen, men i virkeligheten forvrengte de grunnsetningene i den og kjempa på alle måter mot å omsette dem i praksis.

Den kommunistiske gruppa i Korça blei danna samtidig som den økonomiske krisa i verdenskapitalismen begynte. Denne krisa fikk katastrofale økonomiske følger i Albania også. Godseierne og kapitalherrene prøvde å velte hele byrden av den over på skuldrene til arbeiderne og bøndene. Synkende priser på jordbruksprodukter forverra den dårlige stillinga for bøndene. Mange bønder blei tvunget til å gå fra jorda og søke livsgrunnlag i byene. Mange handverkere og

1. *Archio-marxistene* var medlemmer av en anti-marxistisk organisasjon som opererte i Hellas. Betegnelsen er tatt fra navnet på tidsskriftet deres, «Archio Marxismou» («Marxistiske arkiv»).

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

småkjøpmenn blei ruinert fordi de ikke kunne finne markeder for varene sine. Samtidig avbrøt eller innskrenka mange verksteder og fabrikker produksjonen. Alt dette skapte en voldsom økning i tallet på arbeidsløse og senka lønningene kraftig. Derfor fikk arbeidernes streikebevegelse for å forsvare rettighetene sine større omfang. I 1929 gikk bygningsarbeiderne ved Librazhd, steinbryterne ved Shengjin, arbeiderne på riksveien Kruja-Burrel og andre til streik. I 1930 tørnet bygningsarbeiderne i Tirana sammen med de kapitalistiske entreprenørene. Den sommeren streika arbeiderne ved Vau Dejes-anlegget i Shkodra, og likeså gruvearbeiderne ved kopperfelta i Puka, arbeiderne ved en vanningskanal i Kavaja, ved ei bru nær Rubik og ved Sinanaj-brua nær Tepelena, samt mannskapene på fiskebåtene og i kystskipsfarten.

Forverringa av den allmenne økonomiske situasjonen, og sulten som de fattigste laga av befolkninga leid av, førte til at misnøyen med regimet økte sterkt.

Veksten i arbeiderbevegelsen ga Korça-gruppa et godt høve til å utvide aktiviteten og knytte seg sammen med massene. Men den holdt seg på avstand fra denne bevegelsen som en følge av de markerte ideologiske og organisatoriske svakhetene den hadde. Ei viktig endring i gruppas virksomhet ble gjort med hjelp av den framstående kommunistkjemperen Ali Kelmendi.

Den kommunistiske bevegelsen og Komintern

Også utafor Albania blei det gjort anstrengelser for å organisere den albanske kommunistiske bevegelsen. Den kommunistiske 3.Internasjonalen (Komintern) ytte verdifull hjelp gjennom Balkans kommunistiske føderasjon ved å organisere albanske revolusjonære demokrater som hadde vært nødt til å utvandre etter at juni-revolusjonen blei undertrykt og Zog-diktaturet oppretta.

De lærdommene som de albanske revolusjonære demokratene trakk av hendingene i 1924, satte dem i stand til å fastsette riktig sin allmenne politiske orientering på den internasjonale arena, der to antagonistiske verdensmakter — imperialismen og sosialismen — sto mot hverandre. De vendte seg til Sovjetunionen, som de kalte «den naturlige beskytter av alle undertrykte folk», og til den kommunistiske verdensbevegelsen. I mars 1925 danna de i Wien i Østerrike den demokratiske organisasjonen som er kjent som «Komiteti Nacional Revolucionar» (KONARE) («Den

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

revolusjonære nasjonale komiteen»). Ei gruppe av unge revolusjonære, tidligere medlemmer av «Bashkimi»-foreninga, dro til Sovjetunionen. Noen av dem som hadde slutta seg til de kommunistiske ideene, meldte seg på Kominterns politiske kurs og skoler for å få kunnskaper om marxismen-leninismen. I august 1928 danna de Albanias kommunistiske gruppe i Sovjetunionen, med Moskva som sentrum. Den 8. kommunistiske konferansen for Balkan, som blei holdt samme år, påla de albanske kommunistene å gjøre et langvarig og grundig forberedelsesarbeid for å opprette kommunistiske grupper i Albania. Formålet skulle være «å organisere de mest framskredne delene av arbeiderne og bøndene» slik at de med tida kunne stifte Albanias kommunistiske parti. (George Dimitrov. Brev til eksekutivkomiteen i Komintern, 12.september 1929. Partiets sentralarkiv).

Den albanske kommunistiske gruppa i Sovjetunionen utforma sine egne lover som blei godkjent av Komintern. Ifølge disse lovene hadde gruppa som hovedoppgave å arbeide for å stifte Albanias kommunistiske parti som den albanske seksjonen av Komintern.

I «Komiteen for nasjonal frigjøring» (KONAREs nye navn fra april 1927) danna gruppa straks en kommunistisk fraksjon som arbeidde hardt for å holde den revolusjonære ånden levende i organisasjonen og i avisa den ga ut, «Liria Kombëtare» («Nasjonale frihet»).

I samsvar med lovene hadde Albanias kommunistiske gruppe som hovedoppgave å utvikle konkret revolusjonært arbeid i Albania og hjelpe den kommunistiske bevegelsen der. Blant de kommunistene som vendte hjem i 1930 med dette formålet, var Ali Kelmendi den mest framstående.

Etter hjemkomsten begynte Ali Kelmendi arbeidet straks og skapte nye, underjordiske kommunistgrupper i Albania. Han danna ei kommunistisk celle i Tirana og organiserte den kommunistiske fraksjonen i skredderforeninga «Përparimi» («Framskritt»). På hans initiativ blei det også oppretta kommunistiske celler i Vlora, Kruja og Elbasan. I allmennhet var disse cellene små og ustabile. Medlemmene var hovedsakelig personer med småborgerlig opprinnelse: lærere, funksjonærer, folk fra det militære og handverkere uten skikkelig ideologisk og politisk skolering.

Ali Kelmendi oppretta også samband med Korça-gruppa, der situasjonen var lite tilfredsstillende. Gruppa stengte seg inne i seg sjøl, og de anti-marxistiske elementene blant medlemmene hadde begynt å undergrave den innafra og lamme aktiviteten.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Ali Kelmendi hjalp kommunistgruppa i Korça å rive seg løs fra denne situasjonen. Han påla den å kombinere legalt og illegalt arbeid, å delta aktivt i arbeidernes og handverkernes legale organisasjoner og gjøre dem til revolusjonære organisasjoner, å utvide virksomheten til andre byer og særlig til arbeidssentra, og å oversette marxistisk litteratur som ville bidra til å heve det ideologiske nivået hos kommunistene. Trass i at Zog-myndighetene forviste ham til forskjellige byer, prøvde Ali Kelmendi å opprettholde sambandet med de kommunistiske organisasjonene og hjelpe alle sammen. Da han blei forvist til Korça i 1932, blei han i stand til å samarbeide direkte med den kommunistiske gruppa der. På et utvida styremøte i juli 1932 holdt Ali Kelemendi en tale som åpna klarere perspektiver for gruppa. Kommunistgruppa i Korça vedtok en sunnere politisk og organisatorisk plattform. Som en følge av det gikk også virksomheten inn i en ny fase av utviklinga.

De første arbeiderorganisasjonene leda av kommunister

Kommunistene blei engasjert i mye mer fruktbart arbeid blant massene. At den økonomiske krisa fortsatte skapte gunstige vilkår for slikt arbeid. Blant arbeiderne oppsto den ene streiken etter den andre. Bygningsarbeiderne gikk stadig fremst i bevegelsen. Derfor var det naturlig at den kommunistiske Korca-gruppa først og fremst retta oppmerksomheten mot denne delen av arbeiderne. På Korça-gruppas initiativ blei «Puna» («Arbeider»)-foreninga danna i Korça i september 1933. Medlemmene i foreninga omfatta ikke bare arbeidere, men også byggmestere av forskjellig slag som blei utbytta av de kapitalistiske entreprenørene. «Puna»-foreninga blei leda av den kommunistiske fraksjonen. Formann var Pilo Peristeri som var styremedlem i den kommunistiske Korca-gruppa. Medlemstallet i foreninga steig raskt til ca. 500. Arbeidet var ikke sesongbetont, og det ga foreninga et stabilt grunnlag. I vedtektene som blei godkjent av regjeringa, framstilte «Puna» seg som en ikkepolitisk hjelpeorganisasjon — for å unngå forfølgelse fra gendarmeriets side. Men det virkelige programmet blei vedtatt på et halvlegalt møte som kommunistene organiserte. Ifølge dette programmet var «Puna» en revolusjonær organisasjon som skulle forsvare arbeidernes rettigheter og samtidig kjempe mot Zog-regimet og for frihet og demokrati.

Denne begynnende framgangen oppmuntra kommunistene i Korça-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

gruppa til å utvide virksomheten. Med «Puna» som forbilde og på initiativ fra kommunister, blei det danna fagforeninger for skomakere, skreddere, sjåfører osv. i løpet av 1934.

Korça-gruppa øvde også innflytelse på elevene i byens høyere skoler. Elevene var sterkt påvirka av progressive patriotiske følelser, og de mest revolusjonære blant dem danna til og med ei kommunistisk celle.

Men gruppa fortsatte med å begrense seg til byen Korça. Sambandet med andre kommunistiske organisasjoner var enten svakt eller mangla helt. På møtet i august 1934 vedtok gruppa å utvide den kommunistiske virksomheten til andre byer i landet, men det blei ikke gjort merkbar framgang i denne retninga.

Utvidelsen av den revolusjonære virksomheten blei fulgt av skjerpa ideologiske motsigelser innen Korça-gruppas egne rekker. De trotskistiske elementene satte i gang et vilt angrep mot linja til Ali Kelmedi og mot de mer pålitelige medlemmene av gruppa. De gjorde sitt ytterste for å hindre at kommunistene skulle utvide innflytelsen sin blant massene. Den viktigste representanten deres, Niko Xoxi, tok sikte på å gripe ledelsen i gruppa og tvinge den til å ta opp trotskistiske synspunkter. For å rettferdiggjøre den fiendtlige virksomheten spredde Niko Xoxi propaganda i det vide og breie for «kaderteorien» som han hadde lånt fra de greske «archio-marxistene». Ifølge denne «teorien» skulle ikke kommunistene drive praktisk arbeid, de skulle ikke oppsøke massene og organisere dem, men stenge seg inne i cellene sine og bare være opptatt av teoretisk skolering.

Den kommunistiske gruppa i Korça kunne ikke utvikle virksomheten med framgang uten å slå hardt til mot trotskisten Niko Xoxi. Derfor vedtok et utvida styremøte å utelukke ham fra styret, men det tok ikke fra ham medlemskapet i gruppa. Dette var bare et halvt tiltak som tillot ham og de andre archio-marxistiske elementene å forsterke den fiendtlige splittelsesvirksomheten innafor gruppa og blant medlemmene i arbeiderforeningene. Det var bare gjennom stor innsats fra de sunne kommunistene, som virka oppklarende, at Niko Xoxi blei nesten fullstendig isolert.

Kommunistene deltar i den demokratiske anti-Zog bevegelsen

Den kommunistiske bevegelsen hadde alt spredd seg til en rekke byer i Albania. I perioden 1934—35 blei det danna nye kommunistiske organi-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sasjoner i Tirana, Shkodra, Fier, Vlora, Elbasan og Gjirokastra. Men heller ikke disse organisasjonene besto av arbeidere. De var små og arbeidde stort sett atskilt fra hverandre. De spredde kommunistiske ideer, men propaganda-arbeidet var begrensa, tilfeldig og uten sammenheng med de politiske og økonomiske problema landet sto overfor. De nye organisasjonene hadde også, særlig i Tirana, noen få kommunistiske offiserer i rekkene sine.

I Albania var det svært god grobunn for den kommunistiske bevegelsen. Dette skyldtes — som Ali Kelmendi skreiv på denne tida:

> «på den ene sida den kraftige og uforsonlige arakteren folkets kamp mot regimet hadde, og på den andre sida forræderiet, ubesluttsomheten og uvirksomheten til politikerne fra andre retninger.» (Ali Kelmendi: Rapport til Komintern 14.desember 1936. Partiets sentralarkiv.)

Under disse omstendighetene blei det mulig å konsolidere den kommunistiske bevegelsen gjennom å opprette faste band mellom de forskjellige kommunistiske organisasjonene og ved å organisere en brei demokratisk, anti-Zog og anti-imperialistisk bevegelse blant arbeiderne, bøndene, soldatene og ungdommen. De utgjorde det overveldende flertallet av befolkninga og leid hardt under følgene av Zogs anti-folkelige og anti-nasjonale politikk.

Den nasjonale frigjøringskomiteen hadde forplikta seg til å organisere den anti-føydale og anti-fascistiske bevegelsen. Men sjøl om den hadde gjort godt propaganda-arbeid i presse og flygeblad, hadde den fortsatt å være en organisajson for politiske flyktninger og ikke greid å få fotfeste i sjølve Albania. Det illegale arbeidet under Zogs harde regime krevde store ofre, ofre som lederne av organisasjonen ikke var forberedt på å gjøre. På den andre sida hadde kommunistene i sjølve Albania stort sett ikke nådd tilstrekkelig ideologisk modenhet til å forstå det tvingende behovet for å danne en brei demokratisk og anti-imperialistisk bevegelse. Det var bare hatet mot Zog-regimet og patriotismen som fikk kommunistene — særlig i organisajonene i Tirana — til å delta aktivt i anti-Zog bevegelsen i perioden 1934—35.

I 1934 blei forholdet mellom Albania og Italia svært spent. Roma-regjeringa prøvde å gjøre Albania til en halv-koloni så fort som mulig, og sendte krigsflåten sin til Durrës for å presse Zog til å overgi seg. Da Zog ga etter for presset fra Italia, satte det større fart i anti-Zog bevegel-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sen. Så tidlig som i april 1934 hadde ei gruppe av tidligere offiserer og borgerlige intellektuelle danna en hemmelig organisasjon. Den hadde som mål å styrte Zog-monarkiet, innføre republikk og gjøre slutt på italiensk innblanding i Albania. Denne organisasjonen begrensa virksomheten sin til militære og borgerlige intellektuelle kretser. Også fascistiske agenter slutta seg til den i den hensikt å snu bevegelsen til fordel for fascismen. Den kommunistiske organisasjonen i Tirana og en rekke kommunistiske offiserer som var kjent for sin militante anti-Zog holdning, slutta seg også til denne hemmelige organisasjonen.

På august-møtet i 1934 tok også kommunistgruppa i Korça opp spørsmålet om å delta i den hemmelige organisasjonen. Den vedtok å utnytte dette høvet til fordel for den demokratiske anti-Zog bevegelsen. Om det brøt ut opprør, skulle gruppa delta som en uavhengig styrke med sitt eget program. Dette programmet hadde følgende innhold: å proklamere folkets demokratiske republikk, å oppheve alle slave-avtalene med det fascistiske Italia, å avskaffe monopolene og konsesjonene, å gi amnesti til alle politiske fanger. Men Korça-gruppa gikk ikke i gang med å arbeide for å gjøre anti-Zog bevegelsen breiere eller skaffe seg innflytelse over den. Gruppa inntok ei vente-og-se holdning, og regna med å gå til handling etter programmet sitt først når opprøret hadde seira. Da skulle den overta makta i byen Korça, der gruppa hadde stor innflytelse blant massene.

Anti-Zog bevegelsen blei ytterligere styrka ved den hjelpa som kommunisten Riza Cerova ytte. Han kom hjem fra Sovjetunionen i mars 1935, og arbeidde for å trekke bøndene i Skrapar og Mallakastra med i bevegelsen.

Zog-regjeringa fikk snusen i bevegelsen og begynte å ta mottiltak. Lederne for bevegelsen blei tvunget til å sette i gang opprøret tidligere enn planlagt, den 14.august 1935 i Fier. Men det blei fort undertrykt av regjeringsstyrkene. Mangel på organisasjon sammen med den altfor tidlige starten for opprøret satte operasjonsplanen i alvorlig fare.

De styrkene som blei leda av Riza Cerova, greide ikke å nå måla sine. Riza Cerova falt i kamp mot Zogs gendarmer — overbevist, som han skreiv til familien sin, om at folket ville bli fritt først når utbytterklassene var styrta.

Fier-opprøret slo feil. Det var forhandsdømt til å mislykkes fordi det mangla en pålitelig revolusjonær ledelse, det mangla organisasjon og det var skilt fra folkemassene i byene og på landet som ikke var blitt forberedt på et opprør. Den borgerlige anti-Zog opposisjonen viste seg helt

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ute av stand til å organisere og lede en brei folkelig bevegelse. I tillegg hadde bevegelsen ei broket blanding av reaksjonære fascist-elementer i rekkene sine som prøvde å utnytte den til å gjennomføre planene det fascistiske Italia hadde for Albania. Sjøl om kommunistene som deltok i bevegelsen var beslutta på å fullføre den til målet var nådd, greide de ikke å få ledelsen i bevegelsen, å gjøre allsidige forberedelser for den eller utarbeide et klart politisk program. Alt dette førte til at opprøret blei et reint kuppforsøk. Likevel var det en manifestasjon av harme og misnøye retta mot det knugende godseier- og borger-regimet. Det hadde politisk betydning, og ga gjenklang utover landets grenser. Folkemeninga blant demokrater i Albania og utenlands reiste seg mot de terroristiske gjengjeldelsesaksjonene som Zog satte i verk etter at opprøret var undertrykt. På den andre sida var opprøret «en ildprøve og prøvesteinen» for de albanske kommunistene, som Kelmendi skreiv. Han la til: «De greide denne prøven med ære og viste seg som verdige brødre til kommunistene i andre land». (Ali Kelmendi: Rapport til Komintern 14.desember 1936. Partiets sentralarkiv.)

3. VEKSTEN I DEN KOMMUNISTISKE BEVEGELSEN OG KAMPEN MOT FASCIST-FAREN I PERIODEN 1935—1939

Perioden 1930—1940 vitna om store forandringer i det økonomiske og politiske livet i Sovjetunionen og den kapitalistiske verden. For Sovjetunionen var perioden ei tid med kamp for å bygge opp det sosialistiske samfunnet. Leda av kommunistpartiet med J.V. Stalin i spissen omskapte sovjetfolket landet sitt til ei betydelig industrimakt med et framskredent kollektivisert jordbruk. Seieren for det sosialistiske systemet i Sovjetunionen var av verdenshistorisk betydning.

På den andre sida hadde den djupe økonomiske krisa i perioden 1929—1933 rysta den kapitalistiske verden i sine grunnvoller og skjerpa motsigelsene som undergravde den innafra kraftig. For å dra seg ut av denne knipa støtta imperialist-borgerskapet i mange land utbredelsen av fascismen og opprettelsen av fascistiske regimer, det vil si finanskapitalens mest reaksjonære, terroristiske og sjåvinistiske diktatur. Nazistenes maktovertakelse i Tyskland i 1933 skapte et farlig drivhus for krig. Fascistene satte i gang et rasende angrep på arbeiderbevegelsen, den demokratiske og kommunistiske bevegelsen, og forberedte angrepskrig med feberaktig iver. Faren for en ny verdenskrig rykka nærmere da

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

det militaristiske Japan angrep Kina i 1931 og fascist-Italia angrep Etiopia i 1935.

Verden blei trua av fascist-faren, av faren for en ny verdenkrig. De såkalte «demokratiske» vestmaktene som Storbritannia, Frankrike og USA tok ingen effektive tiltak for å avverge faren, men understøtta militariseringa av fascist-landa. Gjennom den berykta «ikke-innblandings»-politikken sin oppmuntra de den fascistiske aggresjonen i den hensikt å rette den mot Sovjetunionen.

Bare Sovjet-regjeringa og kommunistpartiene i forskjellige land kjempa med all sin kraft for å holde angriperne tilbake.

Den kommunistiske internasjonalens 7. kongress

Den nye situasjonen som var skapt av fascistfaren, stilte verdens kommunistiske partier overfor nye oppgaver. Den kommunistiske internasjonalens 7.kongress i Moskva i juli 1935 la stor vekt på behovet for å forsterke kampen mot stormangrepet fra kapitalen og fascismen. I denne sammenheng stilte kongressen oppgava å arbeide for å danne en enhetsfront i arbeiderklassen mot fascismen, ved å sikre enhet i handling blant arbeiderne, og på dette grunnlaget skape en brei anti-fascistisk folkefront. For å løse disse oppgavene og slå igjennom hos de breie massene av arbeidere, var det nødvendig for kommunistpartiene å overvinne en rekke svakheter, som f.eks. levninger av sekteriske tradisjoner. De måtte forandre metodene for agitasjon og propaganda, som i de fleste tilfeller hadde et abstrakt preg, og gjøre dem så konkrete som mulig ved å knytte dem direkte til massenes umiddelbare behov og dagskrav. Kongressen oppfordra alle folk til å mobilisere kreftene sine for å hjelpe de landa som kjempa for sjølstendighet mot det imperialistiske åket.

Resolusjonene fra Kominterns 7.kongress markerer et nytt studium i utviklinga av den internasjonale kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen. Den skapende tillempinga av dem ut fra de særegne forholda i hvert land la grunnlaget for kommunistene til å ta ledelsen blant de breie folkemassene og bli den ledende hovedkrafta i den demokratiske og anti-imperialistiske arbeiderbevegelsen.

Resolusjonene festa folks oppmerksomhet på fascistfaren og staka ut den kursen de måtte følge dersom de skulle hindre at fascismen kom til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

makta. Resolusjonene var av stor betydning for alle land, og spesielt for land som i likhet med Albania blei direkte trua av fascismen.

Kommunistene i ledelsen for den voksende revolusjonære bevegelsen

Presset fra det fascistiske Italia på Albania og den underdanige politikken Zog fulgte, førte i mars 1936 til at de italiensk-albanske overenskomstene blei inngått. De betydde et stort skritt videre for det fascistiske Italia i underkuinga av Albania.

I denne situasjonen fikk kampen i Albania mot de fascistiske slavedriverne stadig større betydning, ved siden av kampen mot de knugende kapitalistiske utbytterne og Zog-regimet. Det albanske borgerskapet var nært knytta til Zog-regimet og kunne ikke lede kampen for frihet og sjølstendighet, enda det hadde økonomiske motsigelser til den italienske monopolkapitalen. Ikke engang de borgerlig-demokratiske kreftene som hadde fortsatt kampen mot Zog-regimet og underkastelsen under Italia etter nederlaget for Fier-opprøret, var lenger i stand til å lede anti-Zog og anti-fascist bevegelsen fordi de mangla besluttsomhet og organisasjon.

Kommunistene var nå den eneste revolusjonære krafta som kunne lede folkemassene i kampen for å oppnå demokratiske rettigheter og sikre frihet og sjølstendighet for landet.

Fier-opprøret hadde rysta Zog-regimet og brakt politikken det fulgte i vanry. Kongen blei tvunget til, som Ali Kelmendi skreiv, «å ta tilflukt til en demagogisk manøver for å vinne tid, for å komme seg etter det slaget han hadde fått og for å forberede et nytt angrep mot folket». I oktober 1935 utnevnte han ei ny «liberal» regjering som ga høgtflygende løfter om reformer.

Politikken til den nye regjeringa tok sikte på å konsolidere Zog-regimet, men den proklamerte en del svært begrensa friheter som kommunistene nytta til å utvide organiseringa av arbeiderklassen og til å spre innflytelsen sin blant de breie folkemassene.

Høsten 1935 starta bevegelsen ved det viktigste industrisentret i landet, Kuçova (nå Stalin by), som blei drevet av konsesjonsselskapet AIPA (det italienske oljeselskapet i Albania). Omtrent 16.000 albanske arbeidere var sysselsatt med oljeutvinning og tilhørende virksomheter på oljefeltet. Så tidlig som i 1934 var det på kommunistenes initiativ blitt danna ei hemmelig kjerne som skulle organisere ei fagforening for olje-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

arbeidere. I oktober 1935 danna den «Puna»-foreninga. Ved starten hadde den omtrent 700 medlemmer, men ett år seinere hadde tallet steget til over 1.500. I november blei den anerkjent av regjeringa. Sjøl om vedtektene slo fast at «Puna» var danna for å «beskytte medlemmenes status og interesser samt yte dem moralsk og materiell støtte» — det var for å unngå forhindringer fra regjeringas side — så blei den med en gang gjort om til en revolusjonær anti-Zog og anti-fascistisk arbeiderorganisasjon.

Enda før den hadde fått offisiell anerkjenning, la «Puna»-foreninga i Kuçova fram et bønnskrift for regjeringa og nasjonalforsamlinga. Bønnskriftet krevde innføring av 8-timers arbeidsdag, tiltak for å bedre boligvilkåra, maten og hygienen og visse tiltak angående sosialtrygd. Arbeiderne krevde også at utenlandske eiere ikke skulle tvinge dem til å gjøre fascisthilsen. Da arbeidernes krav ble avvist av den representanten regjeringa sendte til Kuçova, protesterte de ved å gjennomføre en kort streik og en demonstrasjon mot ham. Med støtte fra regjeringa sparka AIPA lederne og andre aktivister i foreninga. Som en åpen anti-albansk hevnaksjon erklærte AIPA 29.november 1935 — sjølstendighetsdagen — som arbeidsdag. På denne dagen organiserte «Puna»-foreninga en kraftig manifestasjon som i hovedsak var retta mot de italienske fascistene.

Tallet på organisasjoner som var skapt på kommunistenes initiativ og som blei leda av dem, økte i desember 1935 ved at «Forbundet for privatansatte i Korça» blei danna. Medlemmene var arbeidere og funksjonærer i handel, bakerier, restauranter, banker osv. Siden det ikke var offisielt godkjent, begynte forbundet å arbeide halvlegalt.

Kommunistene sto i spissen for arbeidernes og folkets anti-Zog bevegelse, som gikk inn i en ny utviklingsfase i 1936.

I januar det året vedtok «Puna»-foreninga i Kuçova å ta i bruk streikevåpenet for å drive krava sine igjennom. De første som gikk ut i streik var 400 arbeidere som bygde olje-rørledningene til «Ujët e Ftohtë» (De kalde kildene) i Vlora. Denne blei fulgt av streiken blant arbeiderne ved Kuçova elektrisitetsverk, og 11.februar fikk streikebevegelsen karakter av generalstreik. For å undertrykke streikene sendte regjeringa av gårde en stor gendarmstyrke leda av innenriksministeren i egen person. De arresterte 60 av de mest framskredne arbeiderne og forviste 300 andre til forskjellige andre byer. Generalstreiken blei slått ned i løpet av tre dager fordi gendarmeriet greip inn. «Puna»-foreninga opphørte praktisk talt å eksistere.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Men sjøl om generalstreiken slo feil, fikk den stor betydning. Den var en revolusjonær skole for arbeiderne. På den andre sida tvang den regjeringa til å kreve — i hvert fall formelt — at entreprenørene skulle skape mer høvelige arbeidsvilkår.

Parallelt med dette bredde det seg en kraftig bevegelse i protest mot hungersnød og mot Zog-regimet i andre deler av landet. Høsten 1935 nådde sulten høydepunktet. Sultedøden trua tusener av mennesker. Hæren av arbeidsløse hadde økt med kjempesprang. Misnøya og harmen hos folk i forskjellige samfunnslag — men særlig hos de fattige massene i byene og på landet — blei i første rekke retta mot kornspekulantene som regimets høyeste embetsmenn samarbeidde med. Handverkere som var ruinert i konkurransen med industriproduksjonen, spilte ei aktiv rolle i denne bevegelsen. Kampen deres blei næra av småborgerlige illusjoner om å opprettholde småproduksjon og sette en stopper for fabrikkproduksjon. Sjøl om disse krava var utopiske, var handverkerbevegelsen i hovedsak en bevegelse retta mot den elendigheten som hadde kommet over landet.

Den kommunistiske gruppa i Korça greide å utnytte den situasjonen som var oppstått til å lede folkemassene og gi kampen deres en politisk karakter. Kommunistfraksjonene i bygningsarbeidernes «Puna»-forening, i foreningene til skomakerne, skredderne og andre fikk fart i organiseringa av bevegelsen for å gjøre den til en mer helstøpt massebevegelse og rette den direkte mot Zog-regimet. 21.februar 1936 brøt det ut en massedemonstrasjon i Korça som er gått over i historia som «demonstrasjonen for brød». Blodige sammenstøt med gendarmene hindra ikke arbeiderne og handverkerne, som fikk følge av elevene ved de høyere skolene, fra å arrangere en ny demonstrasjon om ettermiddagen. Sammenstøta med gendarmene fikk en enda bitrere karakter.

Demonstrasjonen for brød i Korça var den første folkelige masseaksjonen mot Zog-regimet som var organisert og leda av kommunistene. Trass i at den blei undertrykt, vakte den stor oppsikt i hele landet og skapte panikk hos myndighetene og herskerklassen. På den andre sida blei den et inspirerende eksempel for folkemassene i andre distrikter. Hungerdemonstrasjoner brøt ut også i Gjirokastra, Saranda, Leskovik, Bilisht, Pogradec og Berat. Massenes misnøye med Zog-regimet kom også til uttrykk i de folkelige demonstrasjonene som fant sted i Vlora i juli 1936 og i Elbasan i oktober samme år.

I september 1936 blei Ali Kelmendi utvist fra landet av Zog-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

regjeringa. Før han dro, møtte han Enver Hoxha i Gjirokastra. Hoxha hadde nettopp kommet tilbake til Albania og utmerka seg som en aktiv kommunistkjemper.

Den kommunistleda pressa

Hendingene i 1936 vitna om at kommunistenes innflytelse blant massene var blitt større, men på landsbasis var likevel framgangene deres svært begrensa. Kommunistene dreiv det politiske arbeidet med å avsløre Zog-regimet og den anti-folkelige og anti-nasjonale politikken det førte bare gjennom individuell agitasjon. Den jernharde Zog-sensuren hindra dem fra å uttrykke synspunktene sine åpent gjennom pressa. Likevel greide de å få offentliggjort artikler med progressivt demokratisk innhold i borgerskapets presseorganer. I 1934 og 1935 hadde kommunistfraksjonen i Den nasjonale frigjøringskomiteen utgitt to brosjyrer som skildra hele råttenskapen og den reaksjonære karakteren til Zog-regimet. Disse skriftene inneholdt et nytt program for folkebevegelsen i Albania. Det regna med at folkemassene under arbeiderklassens ledelse ville organisere en væpna oppstand for å styrte Zog-regimet og opprette en folkerepublikk. Den albanske kommunistgruppa i Lyon (Frankrike) hadde for sin del begynt å utgi «Populli» («Folket»), ei militant anti-Zog avis som seinere blei erstatta av «Sazani». Men innafor Albania fikk dette materialet begrensa spredning, hovedsakelig i en liten krets av intellektuelle.

Behovet for å gjøre de demokratiske, anti-føydale og anti-imperialistiske ideene mer kjent og utbredt innafor landet, gjorde det nødvendig for kommunistene å nytte nye agitasjonsformer. De hadde med framgang begynt å bruke kultur- og kunstner-foreningene. Foreninga «Besa Shqiptare» («Albansk troskap»), som blei grunnlagt av gymnasiastene i Shkodra så tidlig som 1929, og dramagruppa til «Puna»-foreninga i Korça blei svært populære for oppsettingene av skuespill med patriotisk, demokratisk og anti-imperialistisk innhold. De ulike kommunistiske organisasjonene fikk det dessuten travelt med å utgi legale aviser, som skulle bli talerør for dem og de progressive i landet. Kommunistene i Tirana- og Korça-organisasjonene dro med en gang fordel av den situasjonen som oppsto i og med at ei «liberal» regjering kom til makta, og utga aviser som øvde stor innflytelse over hele landet.

Av disse utgivelsene var det tidsskriftet «Bota e Re» («Den nye ver-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den») som fikk lengst levetid. Det kom ut første gang i april 1936. Trass i at det blei skrevet i et fabelspråk for å omgå sensuren, blei «Bota e Re» et mektig våpen i kommunistenes hender for å kritisere makthaverne og alt som var galt i det albanske samfunnet i allmennhet. Det førte en bitter krig mot den reaksjonære fascist-ideologien, og behandla de grunnleggende sosiale og politiske problema som folket sto overfor ut fra ei revolusjonær demokratisk innstilling. Det oppfordra den demokratiske folkemeninga i Albania til å legge seg i selen for å løse dem. «Bota e Re» blei yndlingsorganet til den demokratiske ungdommen og de demokratiske intellektuelle. Det gjennomsyra dem med kjærlighet til det arbeidende folket og hat til de utbyttende klassene i landet.

Det blir flere av de kommunistiske organisasjonene. Den kommunistiske gruppa i Shkodra

De revolusjonære hendingene i åra 1935 og 1936 var en viktig framgang for den kommunistiske bevegelsen, men samtidig hadde de avslørt en rekke svakheter i organiseringa av arbeiderbevegelsen og anti-Zog bevegelsen. Den første sjølskrevne oppgava var å spre den kommunistiske bevegelsen over hele landet, å opprette skikkelige forbindelser mellom organisasjonene og samordne virksomhetene deres.

For dette formålet satte Korça-gruppa i desember 1936 ned et nytt ledende utvalg, som fikk i oppgave å utvikle aktiviteter i alle distriktene i landet. Målet for dette utvalget var å bli det ledende sentret i den albanske kommunistiske bevegelsen. Men det nådde ikke dette målet. Nye avdelinger av Korça-gruppa blei bare danna i Berat og Tirana, der også typografene stifta sin egen forening. Det arbeidet som utvalget fikk utført i de ulike distriktene i landet, hadde en overflatisk og tilfeldig karakter. Rekruttering av nye medlemmer skjedde ikke på grunnlag av grundig kjennskap til dem. På denne måten kom anti-marxistiske elementer inn i organisasjonen og påførte den kommunistiske bevegelsen skade.

I mellomtida var det i ferd med å danne seg et nytt og viktig sentrum for den albanske kommunistiske bevegelsen i Shkodra. Den første kommunistiske organisasjonen der, som var grunnlagt så tidlig som 1934, utvida virkefeltet sitt. Nye celler og grupper av sympatisører blei oppretta. **Den kommunistiske gruppa i Shkodra** utvida virkeområdet sitt til Tirana, Elbasan, Gjirokastra, Korça og andre steder. I 1937 blei det satt

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ned område-utvalg i Shkodra og Tirana for å lede disse organisasjonene. Formann i gruppa var Zef Mala, en intellektuell som hadde forvrengte teoretiske synspunkter og en alvorlig mangel på politisk klarhet.

Gruppas virksomhet blant massene var begrensa til skoler og handverkerkretser og noen få arbeidssentra. Det mest framstående den gjorde var å opprette ungdomsorganisasjonene i Shkodra og Tirana og tømrerforeninga i Tirana.

Den kommunistiske gruppa i Shkodra mangla ei sikker og klart definert politisk linje, en stram organisasjonsform, skikkelig disiplin og ei sikkerhetslinje for medlemmene. Cellene var stort sett bygd opp av tre medlemmer som hovedsaklig holdt på med sine egne teoretiske studier. Den litteraturen de brukte til dette formålet omfatta en del av marxismen-leninismens klassiske verker og hjalp til å utbre kommunistiske ideer. Men trotskistisk og anarkistisk litteratur var også i omløp blant Shkodra-gruppas organisasjoner, akkurat som i andre grupper.

I løpet av utviklinga si støtte den albanske kommunistiske bevegelsen på alvorlige hindringer på grunn av trotskistene. Andrea Zisi (med dekknavnet «Zjarri» = «Ild»), som kom fra Aten til Albania i begynnelsen av 1937, hevda at han var formann i det såkalte «Albanske kommunistpartiet» som var danna i Hellas og — påsto han — anerkjent av Komintern. I virkeligheten var han leder av ei trotskistisk gruppe som var danna i Aten i 1936 og kjent under navnet «Zjarri». Zisi hadde tatt på seg oppgava å forene de kommunistiske gruppene i Albania med sitt «parti» og tvinge dem til å godta den anti-marxistiske linja hans. Den kommunistiske gruppa i Korça anerkjente ikke «partiet» til A. Zisi, men uttrykte vilje til å samarbeide med ham dersom han godtok plattforma gruppa hadde. I mellomtida oppretta A. Zisi samband med fraksjonisten Niko Xoxi som snakket det samme språket som han sjøl. Disse to forente kreftene sine for å kjempe mot den kommunistiske gruppa i Korça.

Aristidh Quendro hadde på si side begynt å drive fiendtlig virksomhet mot den kommunistiske bevegelsen i Tirana. Formelt sto han som medlem av den kommunistiske gruppa i Korça. Manglende kontroll fra ledelsen i gruppa gjorde det mulig for ham å drive på uten å bli avslørt. På vegne av gruppa hadde han rekruttert en del medlemmer i Tirana og planta sine egne anti-marxistiske synspunkter i dem. I 1937 hadde de degenerert fullstendig til ei gruppe trotskister.

Det var på denne tida at kommunistgruppa i Shkodra tok de første

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

skritta for å knytte seg til kommunistgruppa i Korça. I et brev til Korça-kommunistene i 1937 ba de om hjelp i organisasjonsspørsmål fra disse som hadde større erfaring. Den kommunistiske gruppa i Korça var villig til å hjelpe, men blei sabotert av N. Xoxi. Han utga seg som representant for Korça-gruppa og opplyste Shkodra-gruppa om at «Det albanske kommunistpartiet» var stifta i Hellas, og at «sentralkomiteen» snart ville komme til Albania. Niko Xoxi beskyldte lederne av Korça-gruppa og Ali Kelmendi for å være nasjonalister og for å ville splitte den kommunistiske bevegelsen. Synspunktene hans fant god grobunn hos lederne av Shkodra-gruppa, der det rådde ideologisk uklarhet. Zef Mala og Niko Xoxi blei i virkeligheten de fremste lederne for gruppa. Tilnærminga og samarbeidet mellom disse to kommunistiske hovedgruppene var undergravd.

Splittelsen satte den kommunistiske bevegelsen — og dermed også den revolusjonære demokratiske bevegelsen i sin helhet — i alvorlig fare. Den befant seg i denne vanskelige situasjonen da en vill antikommunistisk kampanje brøt løs etter at ei ny reaksjonær regjering hadde kommet til makta i november 1936. Denne regjeringa greip til brutal forfølgelse av kommunistene og alle de progressive. Den oppløste arbeiderforeningene, forbød at nye foreninger blei danna og tillot bare arbeider-korporasjoner av fascistisk type som sto under direkte kontroll av regjeringsmyndighetene. Progressive skrifter blei forbudt, og det blei innført streng sensur på alle bøker og presseorganer som blei utgitt i landet eller brakt inn fra utlandet. I 1937 satte Zog flesteparten av de kommunistiske offiserene i fengsel.

På den andre sida hadde Zog-regjeringa tillatt at fascismen spredde seg vidt og bredt i Albania. Mussolini hadde spesielle utsendinger som gikk i gang med å organisere den albanske ungdommen etter det fascistiske mønsteret. I Korça oppretta de en «aksjonskomite» som var sammensatt av albanske fascistiske elementer, og i hele landet organiserte de et bredt nettverk av agenter som hadde til oppgave å rydde veien for at landet skulle ende i fullstendig slaveri under Italia. Det reaksjonære katolske presteskapet hadde si særlige oppgave i denne sammenhengen.

Zog støtta helt og fullt det kontrarevolusjonære opprøret som brøt ut i Spania i 1936 og anerkjente fascist-regjeringa til Franco.

Den djupt reaksjonære og pro-fascistiske politikken til Zog vakte stor bekymring hos albanske kommunister og patrioter for framtida for landets sjølstendighet. De blei mer og mer klar over den fascistiske faren

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for Albania og for alle folk i verden. I denne utviklinga var resolusjonene fra Kominterns 7.kongress til stor hjelp. De albanske kommunistene så på den rettferdige krigen det spanske folket førte som en forsvarskrig for Albanias interesser også. De albanske kommunistene og antifascistene viste sitt hat til fascismen og sin proletariske internasjonalisme med særlig styrke gjennom sin vilje til å dra til Spania som frivillige. Alt i 1936 sendte de kommunistiske gruppene medlemmer av sted for å kjempe side om side med det spanske folket. De albanske frivillige — blant andre Mehmet Shehu, Asim Vokshi, Thimjo Gogozoto, Ramiz Varvarica, Zef Hoti og Musa Fratari — kjempa tappert mot fascismen i rekkene i de internasjonale brigadene. Mange av dem falt som martyrer på slagmarka, mens Teni Konomi — medlem av ledelsen i den kommunistiske gruppa i Korça — blei myrda av fascistene før han fikk satt foten på spansk jord.

Den nye linja i den albanske kommunistiske bevegelsen

Under forhold med økende fascistisk fare for Albania, blei det maktpåliggende for de kommunistiske gruppene ikke bare å samarbeide nærmere, men også å omorganisere hele arbeidet i samsvar med resolusjonene fra Kominterns 7. kongress. De første forsøka på å gjennomføre den nye linja til Komintern blei gjort av de albanske kommunistene i utlandet. På initiativ fra kommunistfraksjonen i Den nasjonale frigjøringskomiteen i Paris blei det i mars 1936 danna en «Demokratisk front» av de politiske organisasjonene for albanske flyktninger. Men den konservative delen av borgerskapet i eksil som var imot Zog — representert i fronten ved «Bashkimi Kombëtar» («Nasjonalunionen») — hadde degenerert politisk og var ute av stand til å sette i verk patriotiske og revolusjonære aksjoner. Følgen blei at «Demokratisk front» snart gikk i oppløsning.

De kommunistiske gruppene innafor landet hadde ennå ikke oppretta regulære forbindelser med Komintern, fordi det ikke fantes noe offisielt anerkjent parti i Albania. Likevel fikk Komintern fra tid til annen opplysninger om virksomheten til de kommunistiske gruppene i Albania fra Ali Kelmendi og de albanske kommunistene som var bosatt i Frankrike.

I desember 1936 framla Ali Kelmendi en rapport ved et møte for albanske kommunistiske aktivister som arbeidde i utlandet. Dette møtet var sammenkalt i Moskva på initiativ fra Balkanseksjonene i Komin-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tern. Formålet var å analysere situasjonen i den albanske kommunistiske bevegelsen og fastsette hvilke oppgaver den sto overfor i lys av direktiva fra Kominterns 7. kongress. Ali Kelmendi oppfordra til forsterka innsats for å organisere og stifte et kommunistisk parti. Et viktig tiltak i så måte ville være å skape et organisatorisk sentrum i Albania som skulle støtte seg på de eksisterende gruppene og først og fremst på den kommunistike gruppa i Korça. Sentret skulle ha som oppgave «å konsolidere og veilede de eksisterende kommunistiske gruppene, å organisere den kommunistiske bevegelsen i hele Albania, og å innkalle til en stiftelses-kongress for Albanias kommunistiske parti.» (Ali Kelmendi: Rapport til Komintern 14. desember 1936. Partiets sentralarkiv.) Ali Kelmendi så det som nødvendig å ha en sjølstendig kommunistisk organisasjon som kunne lede fagforeningene og den antifascistiske bevegelsen. På initiativ fra kommunistene og under deres ledelse skulle det dannes en sentralisert undergrunnsorganisasjon med en demokratisk og anti-fascistisk karakter. Organisasjonen skulle kjempe mot Zog-regimet og de italienske imperialistene, opprette en demokratisk republikk og oppheve slaveavtalene med det fascistiske Italia. På grunnlag av denne organisasjonen skulle det dannes en folkefront.

Etter å ha studert rapporten fatta møtet vedtak som også blei godkjent av Komintern. Ifølge vedtaka skulle det dannes en hemmelig organisasjon med demokratisk og anti-fascistisk karakter i Albania. Den skulle ledes av en sentralkomite sammensatt av kommunister og patriotiske nasjonalister. Den kommunistiske kjerna i komiteen skulle bestå av fem personer som skulle arbeide på stedet. Organisasjonen skulle tjene som et gunstig utgangspunkt for å opprette folkefronten. Med hensyn til de kommunistiske organisasjonene gikk Komintern ut fra den kjensgjerninga at de gamle cellene var skilt fra massene og lukka inne i seg sjøl, og derfor ute av stand til å gjennomføre den nye linja. Følgelig skulle de og de ledende organene deres bli midlertidig oppløst og omorganisert på partibasis etter at de hadde skaffa seg et fast massegrunnlag gjennom arbeid i de legale foreningene. Kontakten mellom kommunistene skulle være personlig. Inntil partiet var danna skulle den kommunistiske kjerna i sentralkomiteen fungere som kommunistisk organisasjonssentrum. Minimumsprogrammet til kommunistene, som også skulle bli den politiske plattforma til den nye organisasjonen, hadde to hovedoppgaver: a) kampen for å forsvare nasjonale rettigheter og b) kampen for å forsvare demokratiske rettigheter, basert på folkemassenes mest grunnleggende krav. I forsvaret av den nasjonale sjøl-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

stendigheten ville den nye organisasjonen samarbeide med alle klasser, sosiale lag og personer som var tilhengere av kampen mot fascistisk trelldom. Den nye linja skulle spres gjennom en illegal avis som kommunistene skulle utgi.

Ali Kelmendi og Koço Tashko fikk i oppdrag å overbringe disse instruksjonene til Albania. Ali Kelmendi dro til Frankrike for å forberede innreisa til hjemlandet. Mens han var der, måtte han arbeide hardt for å overtale de albanske kommunistene og flyktningene til å gjennomføre den nye linja. Han konsentrerte seg særlig om å avlsøre den fiendtlige virksomheten til Llazar Fundo, et medlem av kommunistfraksjonen i Den nasjonale frigjøringskomiteen, som prøvde å ødelegge alt det arbeidet de albanske kommunistene i Frankrike hadde utført. Llazar Fundo saboterte arbeidet med å sende albanske frivillige til Spania for å kjempe mot fascismen. Til slutt sto han åpent fram mot Sovjetunionen, og tok bukharinistene, trotskistene og andre fiendtlige elementer som var fordømt av Sovjetunionens kommunistiske parti (bolsjevikene), under sine beskyttende vinger. Han blei fordømt som forræder mot kommunismen, som provokatør og agent for imperialismen, og den albanske kommunistiske bevegelsen støtte han ut av rekkene sine.

Sjukdom hindra Ali Kelmendi fra å vende tilbake til hjemlandet og fullføre den oppgava han var betrodd. 11.februar 1939 døde han i Paris.

Forsøk på å gjennomføre den nye linja i Albania

Korça-gruppa var den første som fikk kjennskap til de nye direktiva fra Komintern høsten 1937. Etter å ha studert den nye linja godtok lederne av gruppa den som plattform for virksomheten framover, sjøl om de hadde noen forbehold mot å oppløse de kommunistiske cellene og utvalga og i begynnelsen nølte med å gjennomføre det. Gruppa utnevnte sin egen representant til den kommunistiske kjerna i sentralkomiteen. Den vedtok å sette de nye direktiva ut i livet og forsterke massearbeidet i legale organisasjoner som handverkforeninger, kommune- og fylkesråd, handelskammer, blant halv-militære grupper, fritidsforeninger for studenter, legale presseorganer osv.

Fra begynnelsen av satte lederne i kommunistgruppa i Shkodra seg imot at den nye linja skulle spres til de andre kommunistiske organisasjonene i landet. Zef Mala og Niko Xoxi avviste den nye linja og sa at de var prinsipielt for direkte sosial revolusjon men ikke for nasjonal

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

revolusjon, at de var motstandere av imperialismen men ikke villige til å samarbeide med nasjonalistene, at de var tilhengere av direkte aksjon når tida var inne og ikke av trege og omstendelige framgangsmåter, og så vidre.

Den nye linja møtte motstand også fra trotskist-organisasjonen i Tirana som var ledet av Aristidh Qendro. I likhet med Zef Mala så han på samarbeid med patriotiske nasjonalister og opprettelsen av folkefronten som forræderi mot arbeiderklassen.

Det krevde hardt og utholdende arbeid å skolere kommunistene politisk og ideologisk, å avsløre trotskistene og forene de pålitelige kommunistiske kreftene i ett albansk kommunistparti. Men de som påtok seg denne oppgava, rygga tilbake for vanskelighetene. Den kommunistiske kjerna i Sentralkomiteen i den nye organisasjonen som skulle dannes, fungerte aldri som en slik kjerne. Medlemmene i den var ikke folk som var forberedt på å gjøre ofre. Koço Tashko sjøl, som hadde kommet med direktiva og hadde hovedansvaret for å sette dem ut i live, viste seg å være helt ute av stand til å gjennomføre dem politisk og organisatorisk.

Den kommunistiske gruppa i Korça fortsatte på si side å holde seg innafor sin egen by. I mars 1938 oppløste de cellene. Dette blei årsak til en del forvirring og oppløsning blant de kommunistene som så på cella som den mest høvelige formen for å lære marxistisk ideologi og for å studere problema i arbeiderbevegelsen kollektivt. Likevel gjorde kommunistene i gruppa sitt beste for å gjennomføre den nye linja i Korça, både før og etter at cellene blei oppløst, og oppnådde viktige framganger. De tok ledelsen i den demokratiske bevegelsen i byen og utvida sin innflytelse blant folkemassene som så på kommunistene som de mest besluttsomme forkjemperne for folkets interesser. Dette viste seg tydelig i valga til fylkesråd, til rådet for handelskammeret, til «Rinia Korçare» («Korça-ungdommen») fritidsforeninger osv. og særlig i kommunevalga. Kommunistene la fram lista med kandidater fra den demokratiske blokka til nytt bystyre, ei liste som også omfatta progressive borgerlige personer. Ved valga i juni vant kommunistene en strålende seier. Den demokratiske blokka fikk 86% av stemmene. Mot den sto lista som kapitalistgruppa rundt «General Electric Company» var fadder til, men som tapte enda den brukte store pengesummer på valg og hadde ei mektig støtte fra statsapparatet. Gjennom arbeidet sitt rista kommunistene velgermassene ut av den politiske sløvheten og likeglade stemninga som de var sunket ned i, slik at de nå tok aktivt del i det

Nettpublisering ved Förvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

politiske livet i byen. Det nye bystyret i Korça som blei leda av kommunistene, tok ei rekke tiltak i demokratisk retning som var uten motstykke i landet. Det holdt åpne møter slik at velgerne kunne kontrollere virksomheten, det rensa den kommunale administrasjonen for reaksjonære funkskjonærer og erstatta dem med kommunister og demokrater. Det brukte en del av kommunens kapital til å gi økonomisk hjelp til de fattige og til å bygge gater, vannledninger osv. i de fattige bydelene. Det stevna «General Electric Company» for retten for å få annullert konsesjoner det hadde skaffa seg gjennom bestikkelser, osv.

Den demokratiske blokka som den kommunistiske gruppa i Korça fikk i stand i Durrës, vant også ved kommunevalga i den byen i juni samme året. Liknende framganger var det i Gjirokastra og Peqin.

Diskusjonene mellom de kommunistiske gruppene i Korça og Shkodra blir skarpere

Korça-gruppa la særlig vekt på kampen mot fascismen, som satte friheten og sjølstendigheten landet hadde på spill. Denne kampen var ei grunnleggende strategisk oppgave for kommunistene. «Përpara» («Framover»), et illegalt organ som gruppa begynte å utgi høsten 1937 og som skulle skolere medlemmene og drive propaganda for den nye linja, stempla fascismen som et regime for utbytting, undertrykkelse og krig. «Përpara» avslørte hva som virkelig kjennetegna de som hadde starta den fascistiske bevegelsen i Albania og de som støtta dem — godseierne, storkjøpmennene og pengeutlånerne — og stempla dem som fiender av folket. Tidsskriftet advarte kommunistene mot fascistfaren som trua landet og oppfordra dem til å mobilisere folket i kampen mot den. Korça-gruppa begrensa seg ikke til å drive propaganda for ideen om å skape en brei anti-fascistisk bevegelse, men gikk til direkte handling også. I 1938 deltok kommunistene i gatekamper mot medlemmer i «Fascistkomiteen» som opererte i Albania. De knuste alle forsøk på å organisere den albanske ungdommen etter fascistisk mønster.

Korça-gruppa hadde ei riktig generallinje overfor de indre problema i landet. I samsvar med resolusjonene fra Kominterns 7. kongress førte den i tidsskriftet «Përpara» fram teorien om hvorfor det var nødvendig for kommunistene å knytte nære band til massene, å lede massene i den daglige kampen for de mest grunnleggende politiske og økonomiske rettighetene, og opprette en folkefront som skulle mobilisere massene til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kamp mot fascisttruselen. På dette grunnlaget la Korça-gruppa fram minimumsprogrammet sitt som mante til kamp: a) for folkets nasjonale rettigheter mot imperialismen b) for folkets demokratiske rettigheter mot krenkelser av den nasjonale grunnlova og mot forsøk på å innføre fascismen i Albania c) for fred, mot krig og d) for folkets grunnleggende økonomiske rettigheter.

«Përpara» pekte på at i et halv-kolonialt land som Albania fantes det ikke bare et sosialt, men også et nasjonalt problem, og det siste hadde høyest prioritet. Den nasjonale bevegelsen som de breie folkemassene var opptatt av, kunne og skulle hjelpe arbeiderklassens sosiale bevegelse. Arbeiderklassen var den eneste klassen som var i stand til å lede massene og forsvare interessene deres trofast. «Përpara» understreka at det var farlig eventyrpolitikk å begrense seg til og gi seg inn i kamp med bare arbeiderklassens krefter, uten å mobilisere de nasjonale kreftene.

> «Vi er nødt til å arbeide overalt der folk kommer sammen», skreiv avisa til Korça-gruppa, «i statlige organisasjoner, skoler, klubber, religiøse forsamlinger, kvinneforeninger og andre steder. Taktikken vår og programmet vårt som er lovlig godkjent, skal gjøre det lettere for oss å arbeide i organisasjoner som er godkjent eller oppretta av staten. Nå er vi tvunget til å arbeide på indirekte måter med en eneste hensikt: Å samle krefter så vi til slutt kan gå ut i direkte aksjoner. Makta ligger hos folket; uten massene er vi bare en handfull personer...» (Den nasjonale bevegelsen og den sosiale bevegelsen. «Përpara», september 1938. Partiets sentralarkiv.)

Korça-gruppa la stor vekt på bevegelsen mot den italienske imperialismen. Denne bevegelsen hadde revet med seg ulike sosiale lag og blei vurdert som et pålitelig grunnlag å bygge folkefronten på.

Tillempinga av denne linja ga Korça-gruppa en del framganger, men bare innafor byen. Gruppa hadde et svært snevert syn på det grunnlaget som folkefronten skulle bygges på i et tilbakeliggende jordbruksland som Albania på den tida, der bøndene utgjorde et overveldende flertall av befolkninga. Mens gruppa snakka om behovet for å gå videre fra arbeiderklassen til andre lag av folket, gjorde den nesten ingenting for

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

landsbygda, slik at arbeiderklassen kunne forenes med de arbeidende bøndene, som var uunnværlige når folkefronten skulle bygges opp.

Shkodra-gruppa hadde på si side ikke trukket de nødvendige lærdommene fra framgangene kommunistene gjorde ved valga til råd i ulike institusjoner i Korça, Durrës og andre steder. I stedet for å arbeide for å forene kommunistene i landet og utvide kontaktene de hadde med de breie folkemassene, fulgte toppledelsen i denne gruppa en splittelsespolitikk og kjempa mot Korça-gruppa som hadde tatt opp den nye aksjonslinja. «Buletini Jeshil» («Grønn Bulletin»), det illegale organet til Shkodra-gruppa som kom ut i siste halvdel av 1938, spilte ei negativ rolle i denne konflikten. Det trykte opp bruddstykker fra marxismen-leninismens klassikere, materiale om Sovjetunionens framganger i oppbygginga av sosialismen, om det sovjetiske sosialistiske systemets overlegenhet over kapitalismen, materiale som avslørte Zog-regimet, fascismen og Italias slavedriverpolitikk overfor Albania, osv. Disse artiklene var et positivt bidrag av stor betydning for den albanske kommunistiske bevegelsen. Men på den andre sida prøvde Shkodra-gruppa gjennom «Buletini Jeshil» å rettferdiggjøre den linja de fulgte teoretisk. De la fram feilaktige teorier og holdt fast ved det anti-marxistiske standpunktet som Zef Mala og Niko Xoxi hadde trumfa igjennom i det grunnleggende spørsmålet om bygginga av en anti-fascistisk folkefront.

Det anti-marxistiske synet til lederne av Shkodra-gruppa hadde sitt utspring i feilaktige oppfatninger av samfunnsklassenes og samfunnslagas rolle i den albanske revolusjonære bevegelsen, og den situasjonen som den italienske fascismens slavedriverpolitikk hadde skapt i Albania. De sa at det ikke fantes proletariat eller borgerskap i Albania, i ordets egentlige betydning. De hevda at handverkerne var den mest revolusjonære delen av befolkninga og at bøndene ville bli proletariatets allierte når proletariatet oppsto som en følge av at landet utvikla seg videre i kapitalistisk retning, og blei i stand til å reise den sosialistiske revolusjonens fane. Ifølge deres syn kunne det ikke føres noen virkelig klassekamp ettersom det verken fantes proletariat eller borgerskap, og derfor var heller ikke forholda modne for revolusjon ennå. De hevda også at den kommunistiske bevegelsen i Albania ikke hadde oppstått fordi den var absolutt nødvendig for arbeiderklassen i kampen mot kapitalistene, men som et resultat av utenlandsk påvirkning. Under slike omstendigheter, og siden den kommunistiske bevegelsen alt eksisterte, var det kommunistenes plikt å utdanne og trene kadrer som til slutt skulle starte agitasjon blant de breie massene, trekke proletariatet med seg og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ta ledelsen av den kommunistiske revolusjonen i sine egne hender. Det var med disse kadrene som hadde fått teoretisk utdanning og skolering, at de tenkte å bygge opp et albansk kommunistisk parti.

Siden lederne av Shkodra-gruppa ikke var i stand til å fatte de politiske forandringene som hadde skjedd i Albania og i resten av verden, greide de ikke å utforme ei riktig revolusjonær linje som var i samsvar med disse forholda. De avviste Kominterns direktiv om å bygge opp en folkefront, og prøvde å rettferdiggjøre seg med at Albania var et halv-kolonialt land uten klare klasser, uten et proletariat, uten et kommunistisk parti, uten andre politiske partier, helt nedsunket i allmenn uvitenhet, osv. Lederne av Shkodra-gruppa var ikke motstandere av å skape et demokratisk, anti-imperialistisk og anti-fascistisk samfunnssystem, men de ønsket å bruke hovedkreftene sine på å opprette et proletarisk sosialistisk demokrati. Derfor ville de fortsette langs veien med å opprette en sosialistisk føderasjon på Balkanhalvøya. Disse synspunktene skapte ideologisk forvirring blant medlemmene i gruppa.

De ideologiske og politiske uoverensstemmelsene mellom de to gruppene når det gjaldt tillempinga av marxismen-leninismen på de konkrete historiske vilkåra i landet, blei mer skjerpa. Konflikten bredde seg også til det organisatoriske området og fikk en prinsippløs karakter.

Krigen mot fascistisk aggresjon

I mellomtida blei faren for italiensk fascistisk aggresjon mot Albania mer og mer overhengende. I januar godkjente fascistdiktatoren Benito Mussolini planen for militær okkupasjon av Albania. Lederne av den kommunistiske gruppa i Korça mente at det var oppstått gunstige vilkår for å danne en brei front mot den italienske imperialismen. De prøvde å overbevise kommunistene i de andre gruppene og de patriotiske nasjonalistene om at det var nødvendig å forene seg og samarbeide mot den truende fascistiske aggresjonen. Men disse anstrengelsene var ikke utholdende nok og brakte ingen resultater.

På den andre sida hadde Zog slett ingen planer om å organisere motstand mot italiensk aggresjon, og minst av alt ville han samarbeide med kommunistene. Helt til siste øyeblikk håpte han å komme overens med de italienske fascistene, og gjorde stadig nye innrømmelser for å få beholde kongekrona si. Samtidig tok han hensynsløse tiltak for å undertrykke kommunistene. Zogs politi fant fram til og arresterte flesteparten

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

av medlemmene i den kommunistiske gruppa i Shkodra. Under forhøra og rettergangen i januar 1939 forrådte lederne av denne gruppa, Zef Mala og Niko Xoxi, virksomheten i gruppa og navna på sine egne kamerater og på noen av medlemmene i Korça-gruppa. Syttifem personer blei stilt for retten, anklaga for forsøk på å styrte regimet med makt. Den atten år gamle kommunisten Qemal Stafa viste en modig holdning i retten, i likhet med mange av kameratene sine. Han erklærte at han var en hengiven kommunist og at han ville fortsette å være det, og at kommunismen ville redde massene av undertrykte arbeidere. Retten dømte 52 personer til forskjellige straffer.

Dette var et kraftig slag mot den albanske kommunistiske bevegelsen. Det var en følge av ei mangelfull sikkerhetslinje og av forræderiet til lederne av Shkodra-gruppa, som ikke mente det var en alvorlig feil å forråde kameratene sine til politiet og i retten. De lot som om dette var en prøve på hvor faste kameratene deres var under tortur.

Den internasjonale situasjonen blei verre. Fascistatene hadde satt kraftig fart i krigsforberedelsene. Hitler-Tyskland hadde okkupert Østerrike i 1938, og etter vestmaktenes kapitulasjon i München, okkuperte det Tsjekkoslovakia i mars 1939, mens fascistyrkene i Spania var i ferd med å slå ned de spanske republikanske styrkene.

23.mars 1939 tok fascist-Italia den endelige avgjørelsen om militær okkupasjon av Albania. Zog gjorde sitt ytterste for å skjule den spenninga som var oppstått i forholdet mellom Albania og Italia. Likevel fikk det albanske folket nyss om de skumle planene til fascistene i begynnelsen av april. En bølge av harme feide over hele landet. Sjøl om de albanske kommunistene var få, greide de å organisere kraftige antifascistiske demonstrasjoner på landsbasis. På initiativ fra kommunistene og de patriotiske nasjonalistene blei det oppretta sentra i Tirana og andre byer for å rekruttere frivillige til motstandskampen mot fascist-aggresjonen. De kommunistene som var i fengsler og konsentrasjonsleirer, ba regjeringa om å bli sendt i første linje i kampen mot aggresjonen. Men organiseringa av folkemotstanden blei sabotert av Zog og klikken hans. Det albanske folket som sto klar til å slåss for å forsvare friheten og sjølstendigheten sin, befant seg uten våpen, forrådt av de herskende klassene, regjeringa og kongen og uten hjelp eller støtte fra utlandet. I denne skjebnestunda for fedrelandet var de kommunistiske gruppene, som var splitta og uenige med hverandre, ute av stand til å skape en enhetlig ledelse og mobilisere folket til væpna kamp mot angriperne.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

7. april 1939 angrep de italienske fascisttropper Albania. Zog og klikken hans flykta fra landet og overlot det til sin skjebne. Den albanske hæren som blei lamma av de italienske militærspesialistene og av sine egne pro-fascistiske offiserer, brøt sammen uten å gjøre motstand. Trass i alle disse vanskelighetene kjempa grupper av patrioter tappert, med rifler i hendene, mot angriperne i Durrës, Saranda, Shëngjin, Shkodra og Vlora, men de overlegne fiendestyrkene undertrykte denne motstanden. I løpet av få dager var landet oversvømt av fascistene. Men det albanske folket var ikke kua. Det viste åpent sitt djupe hat mot de italienske inntrengerne og anerkjente aldri det utenlandske okkupasjonsregimet.

Okkupasjonen av Albania kom som en logisk følge av den aggressive politikken til den italienske fascismen, av den kapitulasjonistiske, antinasjonale og anti-folkelige politikken til Zog-regimet og av «ikke-innblandings»-politikken til kapitalistmaktene i vest, som skyndte seg å godkjenne okkupasjonen. Bare Sovjetunionen, som sto fast ved sin politikk om å forsvare de landa som blei trua av fascismen, heva stemmen mot overgrepet. En bølge av harme og protest reiste seg blant albanere i utlandet. Den progressive folkemeninga over hele verden fordømte det italienske angrepet mot Albania.

4. DET KOMMUNISTISKE PARTIET BLIR STIFTA — EN HISTORISK NØDVENDIGHET UNDER FORHOLDA FOR DEN NASJONALE FRIGJØRINGSKRIGEN

Okkupasjonen av Albania var et ledd i den allmenne planen fascistmaktene var begynt å sette i verk for å opprette sitt verdensherredømme. Politikken med stadige innrømmelser, som Storbritannia, Frankrike og USA fulgte, hadde gitt ytterligere næring til fascistenes aggressive planer. I 1939 begynte Storbritannia og Frankrike å forhandle med Sovjetunionen, under press fra folkemeninga. Vestmaktene brukte forhandlingene som et røykteppe for å skjule forsøka på å komme til enighet med Hitler. For å vinne tid til å styrke forsvaret og for å unngå krig på to fronter — mot Tyskland og Japan — undertegna Sovjetunionen i 1939 ei ikke-angrepspakt med Tyskland. I de første dagene av september angrep Hitler-styrkene Polen. Storbritannia og Frankrike sto nå overfor

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

et fascistisk angrep som var retta mot dem sjøl, og erklærte krig mot Nazi-Tyskland.

Slik starta 2.verdenskrig som en krig mellom de to viktigste imperialistblokkene. Den var en følge av de uunngåelige motsigelsene i det kapitalistiske systemet i ei tid med allmenn krise for imperialismen. Men på den andre sida reiste folka seg mot fascistisk aggresjon og trelldom. Deres kamp til forsvar for frihet og sjølstendighet og for å fri seg fra utenlandsk slaveri, var en rettferdig anti-fascistisk krig.

Det fascistiske okkupasjonsregimet blir oppretta

Med Italias okkupasjon av Albania begynte en hard periode med fascistisk slaveri for det albanske folket. De italienske inntrengerne beholdt godseiernes og borgerskapets samfunnsordning. På den andre sida gikk de umiddelbart i gang med å gjennomføre en serie politiske, økonomiske og organisatoriske tiltak som tok sikte på å legalisere og styrke okkupasjonsregimet, gjøre landet italiensk og plyndre det for ressursene for å gjøre det til en base for utvida aggresjon på Balkan og mot øst.

De italienske fascistene prøvde å nå måla sine både gjennom demagogi og maktbruk. For å tilsløre anneksjonen av landet, sammenkalte de ei «grunnlovgivende forsamling» som kunngjorde en «personalunion» mellom Albania og Italia, tilbød den albanske kongekrona til den italienske kongen Emmanuel III og utnevnte ei albansk marionettregjering med storgodseieren Shefqet Verlaci i spissen. I virkeligheten blei Albania en provins i det italienske imperiet under det fascistiske diktaturet. Den italienske «visekongen» (italiensk: Luogotenente) utøvde all statsmakt på kongens vegne og i hans navn, og utførte Roma-regjeringas ordre til punkt og prikke. Den albanske marionettregjeringa var ganske enkelt et organ som formidla fascist-diktatoren Mussolinis og «visekongens» vilje. Det albanske utenriksdepartementet blei stengt og funksjonene det hadde blei overført til det italienske utenriksdepartementet. De andre departementene blei i virkeligheten styrt av italienske «rådgivere». De albanske væpna styrkene blei en del av imperie-hæren og mottok ordre fra det italienske hovedkvarteret. «Overenskomsten om like politiske og borgerlige rettigheter for albanske og italienske borgere i Albania» blei fulgt av ei tilstrømning av titusener italienske kolonister (arbeidere, bønder, spesia-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

lister, lærere, entreprenører, kjøpmenn, funksjonærer osv.). Sammen med okkupasjonsstyrkene utgjorde de den krafta som blant annet tok sikte på fullstendig kolonisering og fascisering av landet.

På den ene sida prøvde de italienske inntrengerne å bevare skinnet av en albansk stat, mens de på den andre sida offisielt erklærte Italia og Albania som et «udelelig territorium». Italiensk kapital strømte uhindra inn i Albania. De italienske kapitalistene fikk uinnskrenka herredømme over landets økonomi, og gjorde Albania helt og holdent til en råvarekilde og et lukket marked for sine varer.

Den italienske regjeringa gjorde febrilske forberedelser for å gjøre Albania om til en militærbase for aggresjon mot nabostatene på Balkanhalvøya. Det blei bygd nye strategiske veier, brakker, flyplasser, festninger osv. som skulle tjene dette formålet.

I sin politikk med å okkupere Albania og gjøre det til en italiensk provins fikk Mussolinis regjering full støtte fra de reaksjonære herskerklassene i landet. Alt i 1939 hadde fascist-Italia skaffet seg solid støtte hos disse klassene og blant borgerlige politiske kretser i eksil som trofast hjalp det med å slavebinde det albanske folket. Den albanske landadelen som satte sine eiendomsinteresser høyere enn nasjonens interesser, inntok stort sett den samme holdninga. De hadde alltid opprettholdt nært samband med de utenlandske herskerne som kunne garantere klasseprivilegiene deres. Som tradisjonelle politiske værhaner hadde adelen ingen vanskeligheter med å oppgi Zog og knytte seg til de italienske inntrengerne og støtte deres politikk i Albania, ettersom den italienske fascismen forsvarte klasseinteressene deres. Liknende interesser dreiv også stammehøvdingene i armene på fascismen. De italienske inntrengerne greide å utnytte uvitenheten hos disse patriarkalske overlevningene, smigra maktlysta deres og gjorde dem på denne måten til blinde redskaper for fascismen i Albania.

Landets interesser blei også forrådt av det albanske reaksjonære borgerskapet, som for størstedelen besto av storkjøpmennene. De hadde for lengst slutta med å kjempe for å forsvare landets frihet og sjølstendighet, og var blitt ei kontra-revolusjonær og anti-nasjonal kraft. Den italienske invasjonen fremma utviklinga av handelen. Sammen med landadelen og de høyere fascistiske embetsmennene blei storkjøpmennene mellom-menn og samarbeidsmenn for de italienske monopolene når det gjaldt å utbytte det albanske markedet. Mange lokale industriherrer som måtte stenge fabrikkene på grunn av vanskeligheter som den italienske konkurransen skapte, slo seg på handelen og samla

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

store rikdommer. Slik blei storborgerskapet et haleheng til okkupantene. Også det reaksjonære presteskapet blei et redskap i fascistenes hender. Inntrengerne utnevnte representanter for disse klassene og sosiale laga til høye stillinger i fascist-administrasjonen. Slik håpte de å sikre seg et fredelig herredømme over Albania.

Det albanske folket, som mista all frihet og nasjonal sjølstendighet, fikk snart føle følgene av fascistregimet som var oppretta. Fra første stund blei hundrevis av albanske patrioter satt i fengsel og sendt til konsentrasjonsleirer i Italia. Fascistene skapte et mektig politiapparat for å fange inn «mistenkelige elementer og personer som potensielt er farlige for regimet». Ansatte blei tvunget til å avlegge troskapsed til kongen eller miste jobben. Fascistlovene skapte en stemning av frykt og usikkerhet over hele landet.

På den andre sida endte den tilsynelatende forbedringa i den økonomiske situasjonen, som skyldtes at arbeidsløsheten midlertidig blei avskaffa på grunn av store anleggsprosjekter som hovedsakelig hadde militær karakter, og at billige italienske varer blei dumpa på markedet, meget snart med et sammenbrudd. Albansk handverk kunne ikke konkurrere med italiensk industri, og det ene verkstedet etter det andre måtte stenge. Ruinering av handverkerne blei alminnelig. Albanske arbeidere blei tvunget til å arbeide ti timer om dagen for lønninger som bare rakk til å leve fra hand til munn under den stadige prisstigninga. Etter okkupasjonen tok diskrimineringa av albanske arbeidere til fordel for italienske enda grovere former. Det fantes verken vernetiltak eller trygder for de albanske arbeiderne. De italienske bedriftene hadde rett til å forlenge arbeidsdagen når som helst hvis de mente at arbeidet hadde en ekstraordinær og betydningsfull karakter.

Den systematiske plyndringa fra inntrengernes side berørte også bøndenes interesser. Det var tvungen levering av jordbruksprodukter mot svært lave priser til kapitalistiske bedrifter. Småbøndenes jord blei ekspropriert av italienske banker, og tusenvis av hektar blei konfiskert til militære formål. Alt dette gjorde utarminga blant bondemassene stadig verre og djupere.

Begynnelsen til den nasjonale frigjøringsbevegelsen
På dagsordenen: Samling av kommunistene

Tapet av frihet og nasjonal sjølstendighet rysta det albanske folket og virka sterkt på deres tradisjonelle følelser for fedrelandet, deres gløden-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

de kjærlighet og nasjonale stolthet. Hatet mot inntrengerne vokste fra dag til dag. Forbitrelsen blei uttrykt på forskjellige måter: ved å sabotere alle planer om å italianisere og fascisere det albanske folket, ved å nekte å melde seg inn i fascistpartiet og andre fascistorganisasjoner, ved å gjøre motstand mot lovene til okkupasjonsregimet osv. Arbeiderne og skoleungdommen spilte en framtredende rolle i denne motstanden.

Under den italienske okkupasjonen fikk arbeiderbevegelsen en uttalt anti-fascistisk politisk karakter. Fabrikker og store arbeidsplasser blei drivhus for motstanden mot de kapitalistiske utbytterne og inntrengerne. Det brøt ofte ut streiker i forskjellige byer. Arbeiderne gikk ikke til streik bare for økonomiske krav, men også for å uttrykke forbitrelse og for å sabotere produksjonen for inntrengerne.

De høyere skolene blei sentra for en innbitt bevegelse mot fascismen. Alt før okkupasjonen hadde skoleungdommen utmerka seg ved de patriotiske og demokratiske følelsene sine. Under ytelse og ledelse av kommunistgruppene kjempa de besluttsomt mot Zog-regimet, mot mørkemannskreftene og mot fascismen. Dessuten førte de fram kommunistiske og revolusjonære demokratiske ideer til massene. Etter okkupasjonen var skoleungdommen blant de første som ga sterkt uttrykk for hatet sitt mot de fascistiske inntrengerne. De gjorde motstand mot og saboterte spredninga av fascistisk kultur, leda demonstrasjoner og protester mot fascismen, og spredde ideer om kampvillig patriotisme og kommunisme. På denne måten var skoleungdommen ei pålitelig støtte for den kommunistiske og anti-fascistiske bevegelsen i allmennhet.

Den nye situasjonen som var skapt etter okkupasjonen stilte den grunnleggende oppgava å reise hele folket til kamp for å knuse den fascistiske planen om å italianisere og utplyndre landet, å frigjøre Albania og vinne tilbake nasjonal sjølstendighet.

For å fullføre denne oppgava var det helt nødvendig med en revolusjonær ledelse som kunne utarbeide den politiske plattforma for den anti-fascistiske krigen og mobilisere og organisere folket for denne kampen.

En ledelse av denne typen fantes ikke. De kommunistiske gruppene var de eneste politiske organisasjonene som brydde seg om folkets og fedrelandets skjebne i disse kritiske dagene. Disse gruppene sto for en djerv motstand mot okkupasjonsregimet. Men uenighet hindra dem i å

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

utarbeide ei felles linje for frigjøringskampen, i å knytte seg sammen med folkemassene og bli ledere for dem.

Det var tvingende nødvendig å forene disse gruppene og skape ett eneste kommunistisk parti. Å fullføre denne oppgava var ikke lett. Det var nødvendig å overvinne store hindringer for å fjerne all uenighet og splittelse, som blei holdt i live særlig av gruppelederne, enda flertallet av kommunistene allerede følte behovet for enhet.

For å oppnå å forene de kommunistiske kreftene og organisere den anti-fascistiske kampen, fulgte en den gamle linja med forhandlinger mellom lederne. De to motsatte syna på karakteren av krigen kom igjen i strid med hverandre under forhandlingene. Lederne av Korça-gruppa insisterte på å organisere en nasjonal frigjøringskrig der alle klasser og sosiale lag som ville kjempe mot de utenlandske inntrengerne, skulle delta. Lederne av Shkodra-gruppa og andre organisasjoner som ikke hadde oppgitt den sekteriske holdninga, tillempa de gamle synspunktene sine på den nye situasjonen. De mente Albania var på vei mot ei rask kapitalistisk utvikling som følge av den italienske okkupasjonen. Derfor ville veksten i arbeiderklassen skape grunnlaget for en sosialistisk revolusjon!

Forhandlingene mellom lederne av Korça- og Shkodra-gruppene førte til at det høsten 1939 blei danna en såkalt «sentralkomite» med et likt antall medlemmer, to fra hver gruppe. Denne avtalen vår ikke annet enn et «sosialdemokratisk kompromiss». (Resolusjon fra møtet av de kommunistiske gruppene i november 1941. Arbeidets parti i Albanias viktigste dokkumenter. Tirana 1960. Bind I, s. 14.) Den forutsatte ikke at de to gruppene skulle smelte sammen i en organisasjon. Gruppene var fortsatt atskilte, og hver av dem holdt fast på sine egne synspunkter og unnlot å rense rekkene for anti-marxistiske elementer. Lederne av Shkodra-gruppa gikk bare med på at trotskisten Niko Xoxi blei ekskludert. Denne «samlinga» ovenfra var bygd på svakt grunnlag og fikk bare formell betydning.

Mens forhandlingene mellom lederne for de kommunistiske gruppene slepte seg av gårde i månedsvis, vokste den folkelige anti-fascistiske bevegelsen over hele landet. Kommunistene sto i spissen for denne bevegelsen. Etter at landet blei okkupert, hadde forståelsen deres forandra seg grunnleggende. De vanlige medlemmene i de kommunistiske gruppene blei mer og mer klar over at en ikke kunne nå enhet gjennom ufruktbare samtaler mellom lederne, men bare gjennom felles kamp mot de fascistiske inntrengerne. Denne kampen trengte gradvis de

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

politiske og ideologiske uoverensstemmelsene i bakgrunnen. Ledernes autoritet og innflytelse over medlemmene i gruppene avtok. På eget initiativ kasta kommunistene seg inn i kampen mot de utenlandske okkupantene og dreiv agitasjon for frigjøringskrigen. På nasjonaldagen 28. november 1939 leda de anti-fascistiske massedemonstrasjoner i de viktigste byene i landet. Demonstrasjonene blei gjennomført under parolene «Lenge leve det frie Albania!» «Frihet eller døden!». Det var kommunistene som inspirerte og leda arbeiderne og skoleungdommen i den anti-fascistiske bevegelsen.

> «I krig og kamp mot inntrengerne og quislingene, forent i ett eneste mål: å frigjøre landet fra inntrengerne, knytta de sunne kommunistene på grasrota i de forskjellige gruppene blodsband med hverandre. De gløymte tretter og feider, utkrystalliserte ei riktig kommunistisk linje, og krevde samling i ett parti som et ufravikelig vilkår for å organisere og lede frigjøringskrigen.» (Enver Hoxha: Rapport til sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti. AKPs første kongress, Tirana 1950, s. 59.)

Kommunistenes framganger i organiseringa av den anti-fascistiske bevegelsen i de første månedene etter okkupasjonen, oppmuntra Korça-gruppa til å styrke og utvide virkeområdet sitt til andre distrikter i landet og sette en stopper for lokalpatriotismen som hadde vært ei hindring. I begynnelsen av 1940 organiserte den ei avdeling i Tirana. Enver Hoxha blei utpekt til leder for denne avdelinga.

Enver Hoxha

Enver Hoxha blei født 16. oktober 1908 i Gjirokastra. De første åra av livet hans falt sammen med en svært kritisk periode for landet, da den ene utenlandske inntrengeren etter den andre brente og ødela hele distrikter, gjorde seg skyldig i massemord på befolkninga og spredde ulykke overalt.

Livet lærte ham å hate landets fiender, og sjøl om han ennå var ung, slutta han seg til den demokratiske bevegelsen av 1924.

På gymnaset i Korça, der han tok eksamen i 1930, opplevde Enver Hoxha for første gang brutaliteten til Zog-myndighetene. Han kom i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fengsel da han sammen med kameratene sine organiserte et protestmøte mot tjuerier fra studentforbundet.

Han reiste til Frankrike for å studere videre. Han hadde en markert demokratisk legning som gjorde at han sympatiserte med den franske kommunistiske bevegelsen. I Paris oppretta han forbindelser med redasjonen i «L'Humanité», organet til sentralkomiteen i det franske kommunistpartiet, og bidro med materiell som fordømte Zog-regimet i Albania.

Da stipendet hans blei inndratt, måtte Enver Hoxha reise til Belgia. Der arbeidde han en periode i det albanske konsulatet i Brüssel samtidig med at han fortsatte studiene. Men Zogs agenter i utlandet oppdaga at han dreiv anti-zogistisk virksomhet. Han fikk avskjed fra stillinga og var nødt til å vende tilbake til Albania i 1936.

På denne tida var Enver Hoxha blitt kommunist og han viet seg derfor til kampen for å frigjøre folket. Ved grava til patrioten Bajo Topulli i Gjirokastra avla han ed på at han og all ungdom skulle kjempe for «et bedre Albania», for «landets velferd» og for «ei virkelig samling av nasjonen». Dette var et handlingsprogram for ham.

Enver Hoxha begynte sin revolusjonære virksomhet i hjemlandet som lærer, først ved gymnaset i Tirana og siden ved Korça-gymnaset. Han slutta seg til Korça-gruppa og blei et av de mest aktive medlemmene der. Han utnytta undervisningsplassen for skolen godt for å formidle demokratiske og kommunistiske ideer til elevene. Han blei også en av de fremste lærerne i fritidsorganisasjonen «Rinia Korçare» («Korça-ungdommen») og en uoppslitelig forkjemper for enheten i den albanske kommunistiske bevegelsen.

Rett før den fascistiske okkupasjonen arbeidde Enver Hoxha iherdig sammen med andre kamerater i gruppa for å organisere folkemotstanden. Han fortsatte denne innsatsen også etter at landet var invadert. De fascistiske inntrengerne blei oppmerksomme på den revolusjonære virksomheten hans, og sparka ham fra jobben fordi han var en «fiende av regimet». Ledelsen av Korça-gruppa vedtok å sende ham til Tirana, og ga ham som oppgave å utvide gruppas virksomhet på et fast grunnlag gjennom å organisere den anti-fascistiske bevegelsen i hovedstaden og andre distrikter i landet.

Under Enver Hoxhas ledelse blei Tirana-avdelinga et viktig sentrum for den kommunistiske og anti-fascistiske bevegelsen i hovedstaden.

Enver Hoxha satte stor pris på at de vanlige medlemmene i kommunistgruppene var fast bestemt på å kjempe mot fascismen og brant av

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

iver etter å forene den kommunistiske bevegelsen og stifte et kommunistisk parti. Sammen med dem utførte han klokt og tålmodig et utrøttelig arbeid for å opplyse og organisere. Samtidig oppretta han forbindelser med patriotiske nasjonalister som hata de fascistiske inntrengerne og var villige til å sloss mot dem.

Flere vanskeligheter på veien til enhet.
«Ungdoms»-gruppa

Nettopp på den tida da det blei tvingende nødvendig å forene gruppene og stifte ett kommunistparti, oppsto det flere vanskeligheter som hindra dette målet. En fraksjon som hadde begynt å danne seg innafor Korça-gruppa før okkupasjonen, trådde fram som ei særskilt gruppe i februar 1940. Etter ei stund tok den navnet **«Ungdoms»-gruppa.** Gruppa trådde fram fordi den var oppmuntra av splittelsen og andre feil i den kommunistiske bevegelsen, faktorer som letta virksomheten til anti-marxistiske elementer.

Gruppa blei leda av Anastas Lula og Sadik Premte, personer med uttalte trotskistiske og anarkistiske tilbøyeligheter. Anastas Lula og Sadik Premte benytta seg av at det mangla skikkelig forbindelse mellom Korça-gruppa og dens organisasjoner i Tirana. De greide å overbevise noen medlemmer som de hadde rekruttert, om at lederne av Korça-gruppa var ute av stand til å lede den kommunistiske bevegelsen, og at de hadde et feilaktig ideologisk syn og ei gal politisk linje. Snart klarte de å utvide fraksjonen med intellektuelle med borgerlig og småborgerlig bakgrunn, og blant dem slo de anti-marxistiske synsmåtene som delvis var lånt fra lederne av Shkodra-gruppa, rot med en gang. «Ungdoms»-gruppa danna avdelinger i de viktigste byene i landet, til og med i Korça der den dro nytte av den misnøyen og forvirringa som oppløsninga av cellene hadde skapt blant noen av kommunistene.

«Ungdoms»-gruppa begynte å bryte felles-vedtaka fra «sentralkomiteen» åpenlyst. Lederne for Shkodra-gruppa trudde at fraksjonistene handla i overensstemmelse med instrukser fra Korça-gruppa som de formelt var knytta til, og anklagde den forfalskhet og svik. Dette brukte de som påskudd til å trekke seg fra «sentralkomiteen», som dermed gikk i oppløsning.

Slik blei avtalen fra høsten 1939 tilintetgjort. I stedenfor nærmere kontakt og enhet, blei det ei stadig djupere kløft mellom gruppene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Ungdoms»-gruppa gikk til åpen kamp mot Korça-gruppa og oppretta forbindelser med Shkodra-gruppa. De mindre kommunistiske organisasjonene gikk gradvis opp i de tre viktigste kommunistiske gruppene.

Ledelsen i «Ungdoms»-gruppa ga ut sin egen anti-marxistiske ideologiske plattform. Den påsto at i Albania fantes det ikke noe proletariat, ingen klassekamp og derfor heller ikke noe grunnlag for å stifte et kommunistisk parti, at bøndene var konservative og reaksjonære og ikke kunne bli arbeiderklassens allierte. De gjorde den trotskistiske teorien om å skolere og ta vare på kadrene til sin egen. De så på forbindelser med og arbeid blant massene som farlig, fordi det ville utsette kadrene for farer!

De politiske synspunktene lederne av denne gruppa hadde, var tvers igjennom feilaktige og farlige for den kommunistiske og anti-fascistiske bevegelsen. I likhet med Zef Mala og Niko Xoxi trudde de at den fascistiske invasjonen ville føre med seg utvikling av kapitalismen, vekst for proletariatet og konsolidering av forholdet mellom den albanske og italienske arbeiderklassen. På denne måten skulle klassekampen utvikle seg og skape grunstige vilkår for å stifte et kommunistisk parti som kunne lede kampen for sosialismen. De skjønte ikke årsaken som tvang Sovjetunionen til å undertegne ikke-angrepspakta med Tyskland, eller hva som var formålet med pakta, og de så på den som skadelig for folkets anti-fascistiske kamp.

Lederne av «Ungdoms»-gruppa og noen av tilhengerne deres degenererte til ei anarkistisk sekt.

«Zjarri» («Ild»)-gruppa som dukka opp samtidig i Albania, medvirka sterkt til å øke forvirringa som oppsto da «Ungdoms»-gruppa blei danna. Trotskisten Andrea Zisi som hadde gjort sitt ytterste for å få den albanske anti-fascistiske ungdommen i Aten fra å dra til hjemlandet sitt og kjempe mot de fascistiske angriperne, vendte tilbake til Albania, oppsatt på å sabotere den kommunistiske og anti-fascistiske bevegelsen. Han danna en «sentralkomite» i Korça og «område-utvalg» både i Tirana og Vlora. Gruppa konsentrerte hele arbeidet sitt om å «skolere» medlemmene.

Andrea Zisi hadde klekka ut en ny «teori» som gikk ut på at den fascistiske festninga skulle erobres innafra. I stedet for å slåss åpent mot fascistene, skulle kommunistene smelte sammen med dem i det politiske og organisatoriske apparatet deres. Bedri Spahiu påvirka også noen få kommunistiske offiserer til å godta disse synspunktene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kommunistenes og det albanske folkets holdning overfor den fascistiske aggresjonen mot nabofolka

I juni 1940 da de pålitelige kommunistene i de forskjellige gruppene kjempa mot fascismen og mot trotskistene for å samle den albanske kommunistiske bevegelsen, gikk Italia med i krigen på Hitler-Tysklands side. De italienske fascistene prøvde å bruke albanerne som kanonføde. Med Albania som utgangspunkt angrep de italienske troppene Hellas 28.oktober 1940. Etter en del seirer i begynnelsen blei de tvunget til å trekke seg tilbake under angrep fra den greske hæren. De trakk seg tilbake fra Korça i november og fra Gjirokastra i begynnelsen av desember 1940.

Den gresk-italienske krigen førte med seg mer lidelse og ødeleggelse for det albanske folket. Så langt frå å støtte det fascistiske angrepet på Hellas, gjorde det albanske folket alt det kunne for å hjelpe det greske broderfolket i frigjøringskrigen deres. Kommunistene satte i gang en brei propaganda-kampanje for å avsløre planene til imperialistene og fascistene, og for å bringe råttenskapen i fascistregimet fram i dagen. De sendte ut et opprop til de albanske soldatene og militssoldatene som var tvangsinnkalt om at de skulle desertere fra fronten, og til ungdommen om at de ikke skulle møte opp ved innkallingssentrene, men dra opp i fjella. Arbeidet til kommunistene og de anti-fascistiske patriotene ødela fullstendig fascistenes plan om militær og «sivil» mobilisering av albanerne. De albanske soldatene som de italienske fascistene tvang til den greske fronten, nekta å slåss og deserterte i masseomfang. Sabotasje av det fascistiske miliærapparatet bak linjene forekom stadig oftere. Siden den italienske fascismen var en felles fiende, ga befolkninga i distrikter som var okkupert av grekerne, all mulig hjelp til de greske styrkene. Men den greske regjeringa inntok en åpent sjåvinistisk holdning overfor det albanske folket. Den hindra en kjempende enhet mellom albanerne og grekerne mot de fascistiske inntrengerne og prøvde å gjennomføre de gamle planene til det sjåvinistiske greske borgerskapet om å annektere Korça og Gjirokastra.

Korça-kommunistene møtte også ei fiendtlig holdning hos de greske okkupasjonsmyndighetene. Så snart de italienske troppene trakk seg tilbake, danna kommunistene «Forsvarskomiteen for byen», og for å opprettholde lov og orden oppretta de ei lita væpna avdeling som besto

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

av kommunister og sympatisører til gruppa. Ved den første kontakten mellom komiteen og de greske militærmyndighetene oppsto det konflikt om hvilken status den greske okkupasjonen hadde. Komiteen avviste Atens krav om at ankomsten av greske tropper skulle betraktes som «frigjøringa av den greske byen Korça». Grekerne på si side avviste komiteens forslag om å sette opp en del albanske bataljoner som skulle kjempe under sitt eget lands flagg mot de italienske inntrengerne. De oppløste komiteen. På sjølstendighetsdagen 28. november 1940 organiserte kommunistene et stort massemøte i byen Korça for å heve moralen hos befolkninga og vise den greske regjeringa at folket i Korça — i likhet med resten av det albanske folket — hata de italienske inntrengerne, men ikke ville godta de greske sjåvinistenes krav på albansk territorium.

Den greske okkupasjonen av de sørlige delene av Albania varte ikke lenge. Hendingene våren 1941 forandra situasjonen på Balkanhalvøya fullstendig. Etter å ha okkupert Danmark, Norge, Nederland, Belgia og Frankrike, marsjerte Hitler-Tysklands tropper inn i Finland, Romania og Bulgaria og i april 1941 gikk de til angrep på Jugoslavia og Hellas. I løpet av få dager okkperte den tyske hæren disse landa og gjorde det mulig for de italienske styrkene å okkupere Sør-Albania på nytt og rykke inn i Hellas.

Den gresk-italienske krigen gjorde Albania til ei slagmark og fikk viktige følger for hele landet. Folkemassenes stilling blei alvorlig forverra gjennom store tap av menneskeliv, store materielle ødeleggelser og konsolideringa av den kolonialistiske plyndringspolitikken til inntrengerne. Nederlaga for italienerne i denne krigen avslørte hvor råtten den italienske fascismen var, og gjorde den helt igjennom foraktelig i albanernes øyne.

Italia utvida okkupasjonssonen og skapte «Stor-Albania» som også omfatta den delen av albansk territorium som blei gitt til Serbia av stormaktenes abassadørkonferanse i London i 1913. For å sikre stillinga si på Balkanhalvøya nørte de tyske og italienske inntrengerne opp under de gamle nasjonale og sjåvinistiske kranglene mellom de reaksjonære klassene i Balkanlanda. Men kommunistene og folket som helhet gikk ikke i fella til den fascistiske demagogien. De avslørte den provokasjonspolitikken som «Stor-Albania» sto for og fulgte linja med å intensivere krigen mot fascist-inntrengerne og styrke samarbeidet med nabo-folka i deres frigjøringskamp mot den felles fienden, og holdt fast ved sjølråderetten for folka.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kommunistene blir forent i kamp mot fascismen

Fascistregimet i Albania hadde fått et hardt slag. Det var inne i ei politisk krise som blei stadig verre. Ett utslag av krisa var regimets manglende evne til å undertrykke den folkelige anti-fascistiske bevegelsen. Våren 1941 hadde ei gruppe frihetskjempere under ledelse av patrioten Myslim Peza begynt å gjennomføre væpna aksjoner mot fascist-inntrengerne. Disse hevna seg med å foreta sin første opprenskning i Peza. Det begynte å skje massedesertering fra de albanske troppeavdelingene. I mai blei folkehatet mot de utenlandske undertrykkerne utløst i ei oppsiktsvekkende hending. I sentrum av Tirana løsna den unge Vasil Laçi et pistolskudd mot kongen av Italia, Victor Emmanuel III, som var på besøk i Albania.

Den revolusjonære situasjonen i Albania var i ferd med å bli moden. Fascist-inntrengerne økte undertrykkingstiltaka. De arresterte tusenvis av patrioter og satte dem i fengsel. En del av dem dro opp i fjella for å unngå poitiforfølgelse eller innkalling til militærtjeneste, og derfra angrep de fienden enkeltvis eller i små væpna grupper.

Enver Hoxha og kameratene hans innså hvor viktige Pezas patriotiske frihetskjempere var. De beslutta å sende kommunister til denne gruppa for å gi den en organisert karakter og høyne frihetskjempernes politiske bevissthet. I samtaler som blei ført mellom Enver Hoxha og Myslim Peza godtok Peza med glede forslaget om å ha kommunister i gruppa.

Ved å dra opp i fjella for å organisere og utvide den nasjonale frigjøringsbevegelsen, markerte kommunistene begynnelsen av et nytt stadium i virksomheten sin. Kommunistene tok initiativet og prøvde å organisere den væpna anti-fascistiske bevegelsen i de andre delene av landet også.

Propaganda-arbeidet de dreiv blant massene fikk stort omfang. Kommunistene delte ut flygeblad og opprop, først i byene og seinere på landsbygda. Disse spilte ei stor rolle for kontakten mellom kommunistene og massene, i tillegg til den individuelle agitasjonen. Men enkelte av disse skriftene inneholdt feilaktige politiske paroler som «For et sovjet-Albania!», «For et kommunistisk Albania!», «For opprettelsen av en albansk rød hær!», som hadde sitt utspring i ei uriktig oppfatning av de forholda som rådde i Albania.

På denne tida dreiv utviklinga av bevegelsen og kommunistenes hardnakka krav om enhet Korça- og Shkodra-gruppene til å gjøre et nytt forsøk på å få i stand samarbeid. For å oppnå enighet seg imellom og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for å samordne den anti-fascistiske virksomheten, danna de to partene en «meklingskomite» som et første skritt mot full enhet. Men heller ikke dette forsøket ga tilfredsstillende resultater.

Tirana-avdelinga av Korça-gruppa hadde på si side drevet omfattende virksomhet blant kommunistene og de patriotiske nasjonalistene og oppretta gode forbindelser med dem. Enver Hoxha var inspirert av et brennende ønske om å oppnå ei samling av de albanske kommunistene i ett parti så snart som mulig, og veik ikke tilbake for de nye vanskelighetene som var oppstått gjennom fraksjonsvirksomheten til «Ungdoms»- og «Zjarri»-gruppene. Det samme språket snakka de mest framstående aktivistene i Shkodra-gruppa, Vasil Shanto og Qemal Stafa, fant han ut. Under Enver Hoxhas ledelse blei Tirana-avdelinga etter hvert det virkelige organisasjonssentret for hele den kommunistiske og anti-fascistiske bevegelsen i Albania. Hengivne kommunister fra de forskjellige gruppene samla seg rundt denne avdelinga. De danna grunnlaget for det kommende kommunistpartiet.

Mens den anti-fascistiske motstanden i det albanske folket vokste fra dag til dag og en sterk nasjonal frigjøringsbevegelse leda av kommunistene også utvikla seg i de andre fascist-okkuperte landa, skjedde ei avgjørende hending som forandra den internasjonale politiske situasjonen radikalt. Etter å ha styrka de militære mulighetene sine ved å utbytte de økonomiske og menneskelige ressursene i landa det trellbandt og i vasallstatene sine og landa det var allierte med, gikk Hitler-Tyskland til et forræderisk angrep på Sovjetunionen 22.juni 1941. Den tyske imperialismen hadde bestemt seg for å utslette den første sosialistiske staten. Hitler var berusa av de lettvinte seirene han hadde vunnet i Vest-Europa og på Balkanhalvøya, og håpte på en rask seier over Sovjetunionen.

Det sovjetiske folket, som blei leda av kommunistpartiet med J. V. Stalin i spissen, reiste seg som en mann for å kjempe den store patriotiske krigen til forsvar for friheten og sjølstendigheten til det sosialistiske fedrelandet. Denne rettferdige krigen innleda et nytt avsnitt av 2. verdenskrig, den styrka den anti-fascistiske frigjøringskarakteren i folkas kamp mot fascistblokka, og la grunnlaget for samling av alle de anti-fascistiske kreftene i verden i en eneste front.

Krigen mellom Sovjetunionen og Hitler-Tyskland var en kamp på liv og død mellom sosialismen og fascismen. De utbytta massene verden over hadde interesse av at Sovjetunionen vant over den internasjonale fascistiske reaksjonen. Folket i land som var trellbundet, så med rette på

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Sovjetunionen som hovedgarantien for at den anti-fascistiske krigen skulle føres helt fram til sluttseieren, til de var frigjort fra det fascistiske herredømmet. Stilt overfor en farlig fiende som Hitler-Tyskland, og med økende press fra folket som krevde å få i stand en mektig anti-fascistisk koalisjon, gikk regjeringene i de to største kapitalistiske landa — Storbritannia og USA — inn i en allianse med Sovjetunionen. Dette knuste Hitlers plan om å isolere sovjetenes land. Hovedstyrken i denne store anti-fascistiske koalisjonen lå hos Sovjetunionen, uten den ville det ikke ha vært mulig å seire over fienden.

Det forræderiske fascist-angrepet på det sovjetiske folket og utbruddet av Den store patriotiske krigen, fikk djuptgripende virkninger i Albania. Mens de italienske inntrengerne som også erklærte Sovjetunionen krig, og de hjemlige reaksjonære blei berusa av framgangen de hadde i begynnelsen og satte i gang en vill anti-sovjetisk og anti-kommunistisk kampanje, var de breie massene av albanske patrioter opprørte over aggresjonen til Hitlerstyrkene.

Den hengivenheten som de albanske patriotene følte for Sovjetunionen, hadde en særskilt historisk bakgrunn. Det albanske folket hadde nesten alltid stått aleine uten forbundsfeller i sin lange kamp mot utenlandske undertrykkere. Kapitaliststatene hadde enten inntatt en åpen fiendtlig holdning til dem, eller de hadde latt som om de var «venner» for å kunne dolke dem i ryggen og legge dem under sitt herredømme. Bare Sovjetunionen hadde forsvart Albanias rettigheter og protestert mot de overgrepa som blei gjort mot landet. Da Sovjetunionen kom med i krigen mot fascismen, fikk Albania for første gang i historia en mektig og oppriktig venn og forbundsfelle, og — i likhet med alle andre undertrykte folk — en sikker garanti for at fascistblokka uvegerlig ville bli knust.

> «Kampen vår,» sa Enver Hoxha, «begynte ikke da Sovjetunionen kom med i krigen, men etter at Sovjetunionen kom med i krigen følte folket vårt at det blodet som blei utgytt, ikke ville bli ofra forgjeves.» (Enver Hoxha, tale på møtet i ledelsen for Det allmenne nasjonale frigjøringsrådet, 15.april 1944. Møteprotokollen. Partiets sentralarkiv.)

Under de nye forholda som var skapt ved at folkas anti-fascistiske koalisjon var danna med Sovjetunionen som fortropp, hvilte det et stort historisk ansvar på de albanske kommunistene. Det var å skaffe det

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

albanske folket en politisk ledelse så snart som mulig, ved å stifte et kommunistisk parti som var et grunnleggende vilkår for å organisere, lede og intensivere den anti-fascistiske nasjonale frigjøringskrigen. Det fantes ingen annen løsning, og ingen andre enn kommunistene kunne påta seg ei slik oppgave under de særegne historiske vilkåra i Albania. De pålitelige internasjonalistiske kommunistene i gruppene var fullt klar over dette. Uten hensyn til de ideologiske uoverensstemmelsene seg imellom var de albanske kommunistene forent i den grenseløse hengivenheten de alle følte for sitt eget land og for Sovjetunionen. Dette blei en særs viktig faktor i arbeidet med å slutte rekkene og utvikle samarbeidet mellom dem. Slik begynte en ny fase også for sjølve den kommunistiske bevegelsen. Nå

> «...mer enn noen gang merka en, særskilt på grasrotplanet, hvor stor skade den ufruktbare krangelen mellom gruppene hadde påført den kommunistiske bevegelsen, og hvor påtrengende behovet var for å gjøre slutt på disse konfliktene og skape de nødvendige vilkåra for å samle bevegelsen i Albania.» (Resolusjon fra møte i de kommunistiske gruppene. Arbeidets parti i Albanias viktigste dokumenter. Bind I, s. 14—15.)

Kampen mot fascismen som skulle forene kommunistene, fikk omgående et stort omfang. Et stort antall medlemmer fra alle gruppene blei knytta sammen i kamphandlinger mot inntrengerne og landsforræderne. Etter Hitlers angrep på Sovjetunionen kunne ingen bremse kampviljen hos kommunistene på grunnplanet, ikke engang lederne for Shkrodra-gruppa som hadde hevda at «kommunistene skulle slåss først når Sovjetunionen gikk med i den 2.verdenskrigen.» Qemal Stafa og Vasil Shanto spilte nå hovedrolla i Shkodra-gruppa. De hadde begynt å samarbeide med Enver Hoxha. Linja med anti-fascistisk nasjonal frigjøringskrig var blitt framherskende i gruppa. Direktiva som på denne tida blei utstedt til gruppemedlemmene, inneholdt blant annet slike appeller som «Som folk som elsker landet deres, foren dere med massene, vinn deres sympati, oppnå enhet med dem og forbered dem på en væpna nasjonal bevegelse.» (Direktiv fra Shkodra-gruppa til medlemmene. Partiets sentalarkiv.)

Den felles politiske linja brakte Shkodra-gruppa nærmere Korça-gruppa og gjorde det mulig å slutte en avtale, i august 1941, om å samarbeide og organisere en del anti-fascistiske operasjoner i fellesskap.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Seinére slutta også «Ungdoms»-gruppa seg til denne avtalen, mens «Zjarri»-gruppa ikke fulgte oppfordringa om samarbeid. Blant de viktigste av gruppenes anti-fascistiske fellesaksjoner var den anti-fascistiske massedemonstrasjonen i Tirana 28.oktober 1941, på årsdagen for fascistenes feiring av «Marsjen mot Roma». Store folkemasser i hovedstaden deltok i den. Enver Hoxha var hovedorganisatoren for denne demonstrasjonen. Fascistene tok en voldsom hevn. De jagde Enver Hoxha og han blei nødt til å gå under jorda. Fascistmyndighetene avsa dødsdom over ham «in absentia» (i hans fravær). Tirana-demonstrasjonen blei prøvesteinen for enheten i den albanske kommunistiske bevegelsen. Den viste hvor sterk denne enheten var midt under kampen mot fascismen, og hvor mye den betydde for å mobilisere folkemassene til den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

Tirana-demonstrasjonen blei fulgt av en annen stor masseaksjon, i Korça 8.november 1941. Den var også organisert av de kommunistiske gruppene for å protestere mot massearrestasjonene fascistene hadde foretatt i hovedstaden. Den resulterte i et blodig sammenstøt med soldater med karabiner og det fascistiske politiet. Det var der Koci Bako, en veteran i Korça-gruppa, blei drept.

Disse demonstrasjonene førte til politiske framganger som øvde stor innflytelse på folkemeninga i landet. De ga kommunistene enda større anseelse blant folket. På den andre sida var disse framgangene svært brysomme for de fascistiske okkupasjonsmyndighetene. De blei nødt til å innse at de hadde å gjøre med en motstander som vokste seg sterkere, styrka stillinga si og blei en stadig større trusel for dem.

De albanske kommunistenes egen kamp skapte til slutt gunstige vilkår for å stifte partiet. Blant medlemmene i de kommunistiske gruppene hadde det vokst fram en kader av yrkesrevolusjonære som var i stand til å heve seg over krangelen mellom gruppene. De hadde definitivt valgt linja med uforsonlig krig mot fascistinntrengerne og landsforræderne, og arbeidde hardt for å samle den albanske kommunistiske bevegelsen på dette grunnlaget. Det var disse kadrene som forberedte den ideologiske og organisatoriske ramma for Albanias kommunistiske parti gjennom sine utrøttelige anstrengelser.

Den anti-fascistiske krigen som kommunistene i de forskjellige gruppene førte, rysta sjølve grunnlaget for sekterismen og gruppesjåvinismen som hadde vært framherskende helt til da. Denne kampen og deres felles ideologi var de avgjørende faktorene som førte til avtalen av august 1941. Den gikk ut på å sammenkalle et møte med represen-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tanter fra alle de viktigste kommunistiske gruppene, for å ta opp spørsmålet om å smelte gruppene sammen og stifte Albanias kommunistiske parti.

5. ALBANIAS KOMMUNISTISKE PARTI BLIR STIFTA

De kommunistiske gruppenes møte for å stifte partiet blei holdt i hemmelighet i Tirana fra 8. til 14. november 1941. 15 personer var til stede, blant dem Enver Hoxha, Qemal Stafa, Vasil Shanto og Pilo Peristeri.

Hovedspørsmålet som var grunnen til at møtet var sammenkalt, blei løst i prinsippet med en gang. 8.november blei det historiske vedtaket om å slå sammen gruppene og stifte **Albanias kommunistiske parti** (AKP) fatta.

Møtet hørte på rapporter om virksomheten i hver av guppene, pekte på de sterke og svake sidene ved den kommunistiske bevegelsen i Albania og diskuterte de viktige problema som partiet sto overfor.

Flertallet av delegatene ga uttrykk for at de var bestemt på å gjøre slutt på splittelsene og på å bygge ett enhetlig marxist-leninistisk parti tufta på en sunn organisatorisk og ideologisk enhet og på ei politisk kamplinje.

Bare Anastas Lula og Sadik Premte, de fremste lederne og representantene for «Ungdoms»-gruppa, prøvde å hindre at dette målet blei nådd. De vågde ikke å gå åpent imot samling av de kommunistiske gruppene, for medlemmene stilte hardnakka krav om ei slik samling. Men de framla og forsvarte de velkjente trotskistiske synspunktene gruppa deres og andre forrædere mot marxismen-leninismen hadde. Særlig prøvde de å bevise at «det ikke fantes noe proletariat», at «bøndene var konservative og reaksjonære», at «det var mangel på skolerte kodre», at «åpenlys propaganda og agitasjon mot fascismen satte kadrene i fare», og at «håpet om å få hejlp og støtte fra Sovjetunionen var fåfengt». Med slike argumenter ville skape den oppfatninga at stiftelsen av ett enhetlig kommunistparti bare ville bli en formalitet, og partiet aldri ville greie å bli det albanske folkets leder i kampen for nasjonal frigjøring.

Støtta av Qemal Stafa og andre møtedeltakere som sto på marxist-leninistiske standpunkter, førte Enver Hoxha en prinsippfast kamp mot disse likvidatoriske tesene. Da de innså at de var slått, gikk Anastas Lula og Sadik Premte formelt med på å underordne seg flertallet og ga sitt ord på å holde seg til vedtaka fra møtet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

De kommunistiske gruppenes møte fastsatte det ideologiske og organisatoriske grunnlaget for partiet og utarbeidde de grunnleggende spørsmåla i generallinja for den nasjonale frigjøringskrigens periode.

En provisorisk sentralkomite med sju personer blei valgt til å lede partiet. Enver Hoxha blei pålagt å stå for ledelsen av den, men det blei ikke utnevnt noen sekretær.

En bestemmelse som blei godkjent var at ingen av de tidligere fremste lederne (formenn og viseformenn) i gruppene kunne velges til ledelsen. Dette var ikke bare en enkel overenskomst, men tvingende nødvendig for å utvikle den kommunistiske og revolusjonære bevegelsen. Lederne av gruppene var påvirka av en utprega gruppesjåvinisme og hadde lenge vært til hinder for at de albanske kommunistene kunne samles i ett parti. De hadde vist seg ute av stand til å lede de kommunistiske og revolusjonære massene.

Det ideologiske og organisatoriske grunnlaget til partiet

Møtet forkasta de sosialdemokratiske synspunktene på arbeiderklassens parti som Llazar Fundo prøvde å spre i Albania, avslørte den helt igjennom trotskistiske linja og virksomheten til kommunistpartiet», og vedtok uten reservasjoner at Albanias kommunistiske parti skulle organiseres og konsolideres som et parti av nytt slag:

> «Partiet skal ikke være et parti av det gamle slaget, i likhet med partiene i Den andre sosialdemokratiske internasjonalen som er hjemsøkt av råttenskap, uvirksomhet, klikkstyre, fraksjonisme og forræderi mot arbederklassens interesser. Vi vil ha et parti som er i stand til å lede arbederklassen i kamp til seier...» (Resolusjon fra de kommunistiske gruppenes møte. Arbeidets parti i Albanias viktigste dokumenter, bind I, s. 19.)

Møtet forkasta alle de feilaktige synspunktene som er fremmede for den marxist-leninistiske ideologien og som hadde eksistert i de kommunistiske gruppene. «Kader-teorien» blei spesielt brennemerka som defaitisktisk og opportunistisk, for den isolerte kommunistene fra massene, gjorde dem til ei sekt som slepte etter massene og ville i siste omgang føre til oppløsning av partiet.

Marxismen-leninismen blei anerkjent som den framskredne

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ideologien som ville veilede partiet i tuforminga av programmet og i all virksomhet. I denne sammenheng blei oppgava stilt slik:

> «Vi bør arbeide hardt og energisk for å høyne kadrenes ideologiske, teoretiske og politiske nivå gjennom å lære dem den marxist-leninistiske teorien...» (Samme sted, s. 20.)

Den provisoriske sentralkomiteen blei pålagt å rense litteraturen til de kommunistiske gruppene for anti-marxistisk, trotskistisk og anarkistisk materiale, samt å organisere utgivelse på albansk, distribusjon og studier av både «Sovjetunionens kommunistiske partis (bolsjevikenes) historie, kort framstilling» og ei rekke verker av Karl Marx, Friedrich Engels, Vladimir Iljitzj Lenin og Josef Vissarionovitsj Stalin.

Slik heva Albanias kommunistiske parti betydninga av den marxist-leninistiske teorien og den kommunistiske forståelsen hos medlemmene til et høyere nivå helt fra starten av. Den er ei kraft som gir liv og styrke, som åpner for perspektiver og peker ut veien til seier for arbeiderbevegelsen og frigjøringsbevegelsen for de undertrykte og utbytta massene.

Møtet vedtok å gjøre slutt på en gang for alle på den råtne organisasjonsstrukturen til de kommunistiske gruppene, på den slappe disiplinen, fraksjonismen og gruppesjåvinismen, og skape et parti på et fast marxist-leninistisk organisatorisk grunnlag. En sunn organisasjon blei sett på som hovedmidlet for å hindre at partiet blei ødelagt og sikre at den politiske linja blei gjennomført.

Den første oppgava som blei pålagt lederne av de kommunistiske gruppene var å overføre alle forbindelsene de hadde med medlemmene til den provisoriske sentralkomiteen. Etter det var kommunistene forplikta til å sette i verk bare de organisatoriske normene som var fastsatt av møtet og sentralkomiteen, basert på prinsippet om demokratisk sentralisme som er det grunnleggende organisatoriske prinsippet for et marxist-leninistisk parti.

Det blei sendt ut direktiver om å erstatte de gamle små cellene på to eller tre personer med nye celler så fort som mulig. De nye cellene skulle omfatte de tidligere medlemmene i gruppene, etter at rekkene var rensa for folk med utprega tendenser til sekterisme, opportunisme og gruppesjåvinisme. I tillegg til cellene skulle det opprettes områdepartiutvalg. Det skulle være sterke band mellom utvalga og cellene. Møtet forlangte at cellene skulle vise mer initiativ, forene seg med de

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

breie massene i byene og på landsbygda, og at utvalga skulle hjelpe dem fortløpende og overvåke virksomheten deres.

Samtidig blei det vurdert som nødvendig å få inn friskt blod, øke partiets rekker med nye medlemmer, med besluttsomme kjempere, arbeidere og fattigbønder, og bli kvitt fryktsomhet og sekterisme ved å ta dem opp som medlemmer.

For medlemskap i partiet la møtet Lenins tese til grunn, og formulerte den på følgende måte:

> «Alle kan bli medlemmer av partiet dersom de godtar partiets program, deltar i en partiorganisasjon (celle), og betaler kontigenten.» (Samme sted.)

Partiets enhet og disiplin blei gitt spesiell oppmerksomhet:

> «Uten jernhard disiplin og enhet vil ikke partiet som har mange fiender, bli i stand til å lede kampen med framgang.» (Samme sted, s. 22.)

For å sikre solid enhet og streng disiplin blei kommunistene oppfordra til å holde øynene åpne og ikke tillate at partirekkene blei infiltrert av karrierister, brysomme elementer med utprega småborgerlig holdning som ikke kan godta disiplin og som skaper god grobunn for partifiendtlig virksomhet. Samtidig blei partiorganisasjonene pålagt å drive ut av rekkene uten nøling alle som la for dagen anti-marxistiske, opportunistiske og likvidatoriske tendenser. Det blei understreka at klikkvesen, gruppesjåvinisme, fraksjonisme og mangel på disiplin ikke hadde noen plass i partiet.

Et grunnleggende problem som møtet tok opp til diskusjon og satte på dagsordenen, var spørsmålet om å knytte partiet til massene. Det blei gang på gang krevd at sjukdommen gruppesjåvinisme måtte utryddes fullstendig.

Møtet rådde kommunistene til aldri å glømme J. V. Stalins ord:

> «Dersom kommunistene ikke fjerner seg fra folket, fra mora som har født dem til verden, vil de være uovervinnelige».

Møtet pekte ut den veien kommunistene skulle gå for å knytte seg sammen med de breie massene i byene og på landsbygda, med ungdommen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og kvinnene, for å bevise dem om at den politiske linja til partiet var riktig: De skulle utføre kraftig og iherdig propaganda- og agitasjonsarbeid blant alle lag av folket, og utføre så mye aktiv politisk og stridende virksomhet som mulig. Dessuten skulle partiarbeid som politisk opplysning og politisk og stridende virksomhet å gå side om side med organisering av massene.

For å sikre faste band til massene, oppfordra møtet til ei endring i arbeidet med ungdommen og kvinnene, så det kunne bli slutt på tregheten, sekterismen og andre feil som gruppene hadde gjort på dette området. Den provisoriske sentralkomiteen fikk som oppgave å danne en organisasjon for den kommunistiske ungdommen straks. Gjennom den kunne hale den albanske ungdommen mobiliseres til den anti-fascistiske kampen. Blant kvinnene var oppgava å gjøre et omhyggelig arbeid og påse at kvinnelige arbedere blei opptatt i partiet og at den kvinnelige befolkninga blei mobilisert til frigjøringskampen.

Møtet viet spesiell oppmerksomhet til spørsmålet om å beskytte partiet mot fiender som ville gjøre sitt ytterste for å ødelegge det. De italienske fascist-inntrengerne og de albanske lakeiene deres ville rette hovedangrepet mot Albanias kommunistiske parti snarere enn mot gruppene. I dette fikk de støtte av trotskistene i «Zjarri»-gruppa og overløperne fra kommunismen. Derfor oppfordra møtet partimedlemmene til å legge for dagen den største årvåkenhet, holde partisaker hemmelig og venne partiet til å arbeide i fullstendig hemmelighet. I denne sammenheng fordømte møtet skarpt synet til visse opportunister og forrædere blant gruppemedlemmene som hevda at kommunister kunne tilstå når de blei torturert av politiet eller gendarmeriet uten at det nødvendigvis var forræderi. Slike synspunkter blei brennemerka som fremmede for proletariatets parti, og det var nødvendig å utrydde dem skånselløst.

Møtet krevde at kommunistene skulle opprettholde ei streng sikkerhetslinje. Samtidig gjorde det oppmerksom på behovet for å forstå linja på riktig måte, og ikke ta den som en grunn til å begrense virksomheten blant massene:

> «Sikkerhetslinja vår går ut på å beskytte organisasjonen mot fienden, ikke på å gjemme oss bak en skjerm eller stenge oss inne for oss sjøl». (Samme sted, s. 21.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den politiske linja for den nasjonale frigjøringskrigen

Den politiske linja til partiet fikk konkret form i de politiske oppgaene som møtet av de kommunistiske gruppene utarbeidde. Det strategiske målet for partiet i den historiske perioden som landet var oppe, blei uttrykt i disse orda:

> **«Å kjempe for nasjonal sjølstendighet for det albanske folket og for ei demokratisk folkeregjering i et Albania som er fritt for fascisme.» (Samme sted, s. 22-23)**

Dette strategiske målet var bestemt av den grunnleggende antagonistiske motsigelsen som fantes i Albania på denne tida og som krevde en omgående løsning for å rydde veien for nasjonal, sosial, økonomisk og kulturell utvikling — nemlig motsigelsen mellom folket og de fascistiske inntrengerne. Det fantes også en annen motsigelse mellom folkemassene og de utbyttende klassene, men på denne tida var den av underordna betydning. Under de konkrete forholda som rådde, kunne ikke denne motsigelsen bli løst atskilt fra den viktigste antagonistiske motsigelsen, fordi godseierne, høvdingene og det reaksjonære borgerskapet utgjorde den sosiale støtta for inntrengerne i landet. Interessene til de viktigste utbyttende klassene i landet var nært forbundet med interessene til de fascistiske inntrengerne. Derfor kunne oppnåelsen av partiets strategiske mål ikke unngå å påvirke interessene til disse klassene, til disse redskapene for de utenlandske slavedriverne.

De italienske fascistene herska med uinnskrenka makt i Albania og var følgelig også **hovedfienden** til det albanske folket på denne tida. Dessuten blei alle som hadde slutta seg til inntrengerne og hjulpet dem i å undertrykke det albanske folket, brennemerka som forrædere, og det blei erklært krig mot dem på samme måte som mot inntrengerne.

Hovedkrafta og de som var mest interessert i å nå det strategiske målet, var **arbeiderne og bøndene** som bar hovedbyrden av den fascistiske undertrykkinga. Derfor gjorde partiet det til en av sine viktigste oppgaver

> «Å opprette militære enheter og spre dem blant arbedermassene i byene og på landsbygda». (Samme sted, s. 22.)

Patriotiske samfunnslag som ikke besto av arbeidere, var også interessert i å sikre nasjonal sjølstendighet. Derfor kunne ikke partiet

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tillate seg å overse disse laga, og det satte opp som en regel at det skulle arbedes uten opphold for å mobilisere dem til den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

> «...**Foren dere med alle nasjonalister* som virkelig ønsker et fritt Albania, med alle arlige albanere som ønsker å slåss mot fascismen.**» (Samme sted, s. 12)

Med dette var tanken om den **nasjonale frigjøringsfronten** kasta fram, en tanke som blei utarbeidd i en mer bestemt og konkret form under utviklinga av krigen.

Møtet av kommunistgruppene forutså at de fascistiske inntrengerne og de innenlandske reaksjonære ville ty til alle midler og metoder for å hindre den militante enheten i det albanske folket. Det oppfordra til å avsløre og knuse alle manøvrene som de italienske fascistene og quisling-regjeringa vill ta i bruk for å rive opp den nasjonale frigjøringsfronten til det albanske folket.

Da Albanias kommunistiske parti blei stifta, fantes det ikke et eneste anti-fascistisk politisk parti som kunne representere interessene til borgerskapet, eller til noen annen klasse eller befolkningslag. Likevel var møtet prinsipielt innstilt på at kommunistpartiet skulle samarbeide med andre anti-fascistiske politiske partier i saker som gjaldt organiseringa av krigen mot inntrengerne, dersom det blei stifta slike partier.

For å frigjøre landet og opprette folkedemokrati ilAlbania, kom møtet til den konklusjonen at den eneste aktuelle og sikre veien en kunne følge under de rådende forholda, var et **væpna opprør** mot fascismen. Møtet vedtok:

> «...å forberede folket politisk og militært til å sette i gang et allment væpna opprør, der alle de patriotiske og anti-fascistiske kreftene deltar.» (Samme sted, s. 23)

---

* *Nasjonalist* var den vanlige betegnelsen på patrioter og andre som elska landet sitt og ønska at det skulle bli frigjort fra det utenlandske åket, men som ikke hadde videre revolusjonære mål. Men betegnelsen *nasjonalist* blei også brukt av falske patrioter blant godseierne, høvdingene og det reaksjonære borgerskapet. For å trekke ei skillelinje mellom de reaksjonære og forræderiske elementene og de virkelige patriotene, blei de siste kalt «ærlige nasjonalister» eller «patriotiske nasjonalister».

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Samtidig som partiet valgte det allmenne væpna opprøret som hovedform for kampen, forsømte det ikke andre kampformer som streiker, anti-fascistiske demonstrasjoner, sabotasje, muntlig og skriftlig avsløring av fienden, osv. Men målet for alle disse virksomheteene var å forberede folket på et allment væpna opprør.

Organiseringa av et væpna opprør krevde sjølsagt organisering av **væpna styrker**, av **Den nasjonale frigjøringshæren**. Møtet understreka at uten at det blei oppretta en virkelig folkehær som var i stand til å rette uopphørlige slag mot fiendene og knuse det politiske og militære apparatet deres kunne det ikke bli spørsmål om noe væpna opprør, heller ikke om å frigjøre landet, vinne nasjonal sjølstendighet eller opprette ei demokratisk folkeregjering.

Under de forholda som okkupasjonen av Albania og den 2. verdenskrigen skapte, var det umulig at det væpna opprøret kunne bryte ut med en gang, at en revolusjonær folkehær kunne skapes på øyeblikket. Utviklinga av det væpna opprøret og bygginga av Den nasjonale frigjøringshæren var en hel prosess i seg sjøl. Denne oppfatninga blei klart gjenspeilt i ei av de politike oppgavene som møtet fastsatte for å organisere partisanbevegelsen, å danne geriljaenheter og flokker som grunnstamme for den framtidige folkehæren og som et handgripelig grunnlag for forberedelsen av det allmenne opprøret.

På linje med det strategiske målet og de vilkåra som var oppstått i den internasjonale situasjonen som følge av at Sovjetunionen kom med i den 2. verdenskrigen, fastslo Albanias kommunistiske parti også hvilke ytre allierte det albanske folket hadde, så vel som hvilken holdning det inntok til disse allierte.

Internasjonalt sett var den albanske nasjonale frigjøringskrigen en uatskillelig del av den anti-fascistiske kampen verden over. I kampen sin burde det albanske folket stille seg sammen med de mest aktive deltakerne i den store anti-fascistiske koalisjonen.

I denne sammenheng betrakta møtet av kommunist-gruppene Sovjetunionen, Storbritannia, USA og alle de slavebundne folka som kjempa mot den felles fienden — de tyske, italienske og japanske fascistene — som det albanske folkets forbundsfeller. Det stilte oppgava **å knytte den albanske nasjonale frigjøringskrigen sammen med den store anti-fascistiske verdenskrigen.**

Partiet gjorde ei helt riktig vurdering av alliansen mellom Sovjetunionen, Storbritannia og USA og så på den som en militærallianse diktert av omstendighetene med det formålet å redde verden fra truselen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

om fascistisk slaveri. Samtidig vurderte det disse allierte forskjellig og inntok forskjellige holdninger overfor dem.

Den provisoriske sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti sendte ut en appell til det albanske folket om å knytte den nasjonale frigjøringskrigen deres nært sammen med den heltemodige krigen til Sovjetunionen, som sto i første frontlinje i kampen mot fascismen. (Den første proklamasjon fra sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, november 1941. Arbeidets parti i Albanias viktigste dokumenter, bind I, s. 27.)

Albanias kommunistiske parti så på Sovjetunionen som en lojal og oppriktig forbundsfelle for det albanske folket, en forbundsfelle som også ville hjelpe det med å opprette og konsolidere folkemakt i Albania. Derimot var Storbritannia og USA bare midlertidige allierte i krigen mot fascist-statene.

Møtet av kommunistgruppene som var sammenkalt for å stifte partiet, påla seg oppgava å «utvikle kjærlighet til Sovjetunionen» gjennom å gjøre kjent for folket hvilken rolle landet spilte som fortropp i kampen mot fascismen, og også de store resultata det hadde nådd i bygginga av sosialismen.

Møtet sendte også ut direktiver om å «fremme kjærlighet og nært kampfellesskap mellom det albanske folket og folka på Balkanhalvøya, særlig det serbiske, det greske, det montenegrinske og det makedonske folket» som hadde reist seg til anti-fascistisk frigjøringskamp.

Til slutt uttrykte møtet sin tillit til at det nystifta kommunistpartiet snart ville gjøre slutt på den usunne tilstanden i den kommunistiske bevegelsen i Albania, at det ville ta ledelsen i kampen og bli i stand til å fylle den store historiske oppgava som leder for det albanske folket i dets nasjonale og sosiale frigjøring.

Den historiske betydninga møtet av kommunistgruppene hadde, ligger i at det stifta Albanias kommunistiske parti som et revolusjonært marxist-leninistisk parti utgått av arbeiderklassen, et parti av den nye typen.

Møtet væpna partiet med et klart politisk program som svarte til krava og ønskene hos de breie folkemassene, fedrelandet og sosialismen. Programmet var langtfra fullstendig og oppgavene var ikke utarbeidd i detalj, for det var noe som krevde mye breiere erfaring i revolusjonært arbeid og kamp fra partiets og massenes side. Men programmet var bygd på marxist-leninistisk vitenskapelig grunnlag.

Resultatet av møtet markerer marxismen-leninismens seier over trot-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

skismen og opportunismen i arbeiderbevegelsen og den kommunistiske bevegelsen i Albania.

Albanias kommunistiske parti, som først og fremst representerte interessene til arbeiderklassen, påtok seg samtidig ansvaret for å forsvare interessene til alle de arbeidende massene, til det slaebundne folket i Albania. Derfor var stiftelsen av partiet en stor seier for hele det albanske folket.

Av alle disse grunnene fikk møtet av kommunistgruppene den samme betydninga som en stiftelseskongress.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

KAPITTEL II

Albanias kommunistiske parti — organisator og leder av krigen for å frigjøre landet og for å opprette folkemakta (1941 — 1944)

1. PARTIET BLIR ORGANISERT. FORSØK PÅ Å FORENE OG MOBILISERE MASSENE I DEN NASJONALE FRIGJØRINGSKRIGEN

Partiet måtte gå løs på svært store vanskeligheter og hindringer for å fullføre den historiske oppgava si.

Fra de kommunistiske gruppene som det hadde sprunget ut av, arva partiet svært svake forbindelser med massene.

En grusom terror herska i hele landet. De italienske væpna styrkene som opprettholdt okkupasjonsstyret i Albania, var på nesten 100.000 mann. I desember 1941 blei den «sterke mann» Mustafa Kruja, en innbarka fascistlakei og agent, satt i spissen for Quisling-regjeringa for å knuse de kommunistiske organisasjonene og underkue det albanske folket. Partiarbeidet blei hindra av femtekolonnistene og «Zjarri»-lederne som var gått over i angripernes tjeneste, så vel som av andre fiender. Under disse forholda måtte alt partiarbeidet bli drevet med underjordiske metoder.

For å drive væpna kamp trengte partiet våpen, finansielle midler og militære kadrer.

Som nystifta parti hadde det utilstrekkelig erfaring i politisk ledelse, og medlemmene savna grundige og omfattende teoretiske forberedelser.

Men alle disse hindringene og vanskelighetene, som sentralkomiteen og samtlige albanske kommunister var fullt klar over, hindra ikke partiet i å gjøre modige framstøt. Partiet gjorde ikke den feilen å vente for først å skolere kadrene, skaffe penger og våpen, samle erfaring og styrke seg sjøl teoretisk, — og så starte arbeidet og kampen. Alt dette måtte oppnås i løpet av sjølve kampen, ved å stole på den revolusjonære

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

situasjonen som var skapt i landet, på folkets djupe fedrelandskjensle, på kommunistenes troskap mot marxismen-leninismen og på kommunismens sak allment. Partiet hadde tillit til at de anti-fascistiske kreftene i verden ville seire, og først og fremst til at Sovjet-unionen ville seire, og dette styrka overbevisninga om at det ville greie å løse oppgavene sine enda mer.

De første organisatoriske tiltaka

Den oppgava som hasta mest var å organisere partiet. Alle medlemmene i den provisoriske sentralkomiteen blei sendt av gårde til forskjellige distrikter for å opprette nye particeller, organisere partikonferanser og danne distriktskomiteer. Omtrent 200 kommunister blei valgt ut blant medlemmene i de tidligere kommunistiske gruppene og tatt opp som medlemmer i cellene. Det blei danna åtte distriktskomiteer. Flesteparten av dem sprang ut av partikonferanser. I cellene og på konferansene støtta kommunistene energisk sammenslåinga av gruppene og sammensveisinga av dem i ett eneste albansk kommunistparti, noe de hadde stilt krav om lenge. De godtok den politiske linja som partiet trakk opp på møtet av kommunistgruppene, og uttrykte at de var fast bestemt på å kjempe uten forbehold under veiledning av den provisoriske sentralkomiteen.

Nesten alle de første cellene blei organisert i byene. De første medlemmene av partiet var hovedsakelig arbeidere, handverkere og intellektuelle. I nær tilknytning til hver particelle blei det oppretta en skoleringsgruppe av kampvillige som var trofaste mot folkets og sosialismens sak, og som en mente ville kunne utvikle seg til å bli partimedlemmer. Det blei også organisert grupper av sympatisører.

I januar 1942 var organiseringa av partiet nesten fullført.

I løpet av denne perioden tok den provisoriske sentralkomiteen også tiltak for å skape den albanske kommunistiske ungdomsorganisasjonen. Den blei grunnlagt 23. november 1941 av unge kampvillige kommunister med tilknytning til kommunistiske grupper. Qemal Stafa, medlem av partiets sentralkomite, blei valgt til politisk sekretær for den kommunistiske ungdomsorganisasjonen. Under direkte kontroll av sentralkomiteen og kamerat Enver Hoxha personlig blei den kommunistiske ungdomsorganisasjonen bygd på marxist-leninistisk grunnlag. Den fikk som oppgave å bli den sikreste og kraftigste medhjelperen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for Albanias Kommunistiske parti i å skolere de breie albanske ungdomsmassene i partriotismens ånd og kommunismens ideer, og i å mobilisere disse massene til den anti-fascistiske frigjøringskrigen. Den albanske ungdommen var en uuttømmelig kilde til revolusjonær energi. Partiet så på dem som den største kilden til de mest aktive antifascistiske revolusjonære kreftene. Som svar på hilsninga den kommunistiske ungdomsorganisasjonen sendte til sentralkomiteen i AKP da den blei stifta, skreiv kamerat Enver Hoxha:

> «Partiet nærer de største håp om at den albanske kommunistiske ungdommen vil bli verdig den tilliten partiet har vist dem, og at de vil vite hvordan de skal utføre den store oppgava de er blitt tildelt på revolusjonært vis ... å organisere den slavebundne albanske ungdommen i tankens og hjertets stålfaste enhet med partiet, og lede den på en revolusjonær måte mot ei strålende framtid, mot frigjøring fra fascismens middelalderske slavelenker og mot et nytt liv i framskritt, kultur og glede». (Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, Bind I, s. 29).

For å fremme den ideologiske utviklinga hos partimedlemmene og de unge kommunistene blei det organisert studier av SUKP(b)s historie og grunnleggende spørsmål i marxismen-leninismen i particellene, i skoleringsgruppene, i sympatisørgruppene og blant aktivister i det kommunistiske ungdomsforbundet.

Den fremste oppgava: å forene seg med massene

Side om side med arbeidet for å bygge og styrke det organisatoriske og ideologiske grunnlaget for partiet, gjorde Albanias kommunistiske parti sitt ytterste for å forene seg med massene og overbevise dem om at den politiske linja det hadde var riktig. Det satte denne oppgava i første rekke, som nøkkelen til å løse problemet med å forene og mobilisere folket i kampen.

Umiddelbart etter at partiet var stifta, henvendte den provisoriske sentralkomiteen seg til hele det albanske folket med ei erklæring som ga gjenklang som et kamprop:

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Vi oppfordrer alle sanne albanere som virkelig holder av Albania, til å forene alle kreftene sine og stille dem til tjeneste i den nasjonale frigjøringskrigen. Åpen krig er det eneste standpunktet vi kan ta mot inntrengerne. Alle sønner av landet vårt bør bli soldater i den nasjonale frigjøringskrigen. For å vinne over fienden, må kampen vår være organisert, samlet og kraftfull...

La oss samle oss i krigen FOR NASJONAL FRIGJØRING MOT DEN FASCISTISKE INNTRENGEREN!» (Den første appellen fra sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti. Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I s. 27—28.)

Albanias kommunistiske parti ofra stor oppmerksomhet på propaganda og agitasjon, både muntlig og gjennom pressa. Sentralkomiteen sendte ut oppfordringer gang på gang og spredte flygeblad som henvendte seg til hele det albanske folket, eller særskilt til bønder, soldater, kvinner og ungdom. Område-partiutvalga sendte også ut opprop og flygeblad. Fra tidlig i 1942 utga også de lokale partiorganisasjonene kommunikeer og periodiske bulletiner om hendingene i den anti-fascistiske krigen hjemme og i utlandet.

Aldri før hadde noen politisk gruppe eller organisasjon i Albania drevet en så omfattende og militant propaganda og agitasjon med så sunt, klart og jordnært ideologisk innhold som det kommunistiske partiet begynte å drive blant massene av arbeidere, bønder, intellektuelle, ungdom, kvinner og soldater. Gjennom dette utrøttelige arbeidet klargjorde partiet generallinja si, forklarte den nasjonale og internasjonale situasjonen, spredte kjennskap om Sovjetunionen og den heltemodige krigen som Den røde hæren førte, og fordømte fascismen, de italienske inntrengerne, de nazistiske angriperne og forræderne mot det albanske folket.

Blant alle formene for agitasjon og propaganda var det muntlig agitasjon som spilte den viktigste rolla — diskusjoner med folk enkeltvis eller i små grupper, diskusjoner ved sammenkomster av arbeidere, bønder og ungdom. Det var denne formen for agitasjon som ga mest tilfredsstillende resultat. Kommunistene kom seg inn overalt der massene var samla. For å komme i kontakt med folket brukte de alle midler og metoder som fantes. De utnytta i stor utstrekning alle gamle og nye bekjentskaper, nasjonale og folkelige festdager, brylluper, markedsdager, familieband, osv.

Den provisoriske sentralkomiteen støtta seg til partiets generallinje

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

når den utarbeidde hovedparoler som skulle spres i tidsskriftene den ga ut i anti-fascistiske demonstrasjoner og gjennom muntlig agitasjon. Parolene svarte til krava og ønskene hos massene, de var lettfattelige og blei godtatt av folket. Parolen «Død over fascismen! Frihet for folket!» blei grunnmottoet for den nasjonale frigjøringskrigen.

Som følge av partiets propagandaarbeid blei behovet for å forene seg i en organisert krig mot inntrengerne mer klart. Dette vakte revolusjonær begeistring, særlig blant ungdomsmassene. Unge kommunister greide å oppløse sports- og kultur-foreningene som de italienske fascistene hadde oppretta for ungdommen, og erstatta dem med nye organisasjoner som sto under direkte ledelse av det kommunistiske ungdomsforbundet.

Propaganda og kampagitasjon var et svært effektivt våpen å vinne massene med, men det var ikke nok. Albanias kommunistiske parti trakk verdifulle lærdommer av feilene som de kommunistiske gruppene hadde gjort i arbeidet. Partiet innså fra starten av at massene bare kunne skjønne og få grep om det som partiet fortalte dem, dersom orda blei fulgt opp med kjensgjerninger, konkrete aksjoner som svarte til krava, interessene og ønskene deres.

Til å begynne med var det en del av befolkninga, særlig på landsbygda, som ikke skjønte måla og den politiske virksomheten til kommunistene fordi partiet ennå ikke var godt kjent, og de hadde fordommer mot kommunismen og kommunistene som den borgerlige propagandaen hadde innprenta i dem.

Sentralkomiteen påla område-partiutvalga å organisere og gjennomføre stadig flere politiske aksjoner og kamper, som anti-fascistiske demonstrasjoner, streiker, sabotasjehandlinger, væpna operasjoner, osv., som det viktigste midlet til å styrke partiet og forene det med massene. Det blei krevd av kommunistene at de skulle være forbilder på tapperhet, fasthet og troskap mot folket og fedrelandet.

I desember 1941 og i begynnelsen av 1942 utførte geriljaenheter som var oppretta i nesten alle byene, operasjoner under direkte ledelse av område-partiutvalga. De første geriljaenhetene besto av kommunister, ungkommunister og sympatisører, og var små væpna grupper på 5—10 personer. Medlemmene av enhetene var som regel ikke «illegale».

I begynnelsen av 1942 drepte geriljaenhetene i Tirana, Korça, Vlora, Shkodra, Gjirokastra og andre byer dusinvis av italienske fascist-offiserer og høyere embetsmenn, albanske spioner og forrædere. De angrep og sprengte våpenlagre og andre militære mål. Under ledelse av

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

område-partiutvalga fant det sted anti-fascistiske demonstrasjoner i Shkodra, Tirana, Durrës, Elbasan, Vlora og andre steder. Det var i disse sammenstøta med fienden de første partimedlemmene falt.

Aksjonene geriljaenhetene satte ut i livet, tok ikke bare sikte på å påføre fienden tap, men var først og fremst innretta på å gi den nasjonale frigjøringsbevegelsen politiske fordeler, på å medvirke til at massenes politiske bevissthet blei høyna.

De væpna aksjonene og de anti-fascistiske demonstrasjonene vakte beundring for kommunistene blant de breie folkemassene, og økte raskt autoriteten til Albanias kommunistiske parti. Den enestående tapperheten og modenheten som kommunistene la for dagen i kampen mot fascismen, førte massene stadig nærmere partiet og vant folkets tillit.

Tidlig i 1942 ga sentralkomiteen direktiver om at det skulle tas skritt for å organisere partisanflokker så snart de nødvendige vilkåra, framfor alt basene for bevegelsen, var oppretta på landsbygda. Partisanflokkene ville bli i stand til å gjennomføre kraftigere aksjoner og i et breiere omfang enn geriljaenhetene.

Partiet fulgte opp propagandaen og kampagitasjonen og de politiske og militære aksjonene med arbeid for å organisere folket. Det begynte ikke arbeidet sitt med å skape masseorganisasjoner, for massene måtte forberedes politisk på forhand for slike organisasjoner. De første formene som blei brukt for å organisere folket, var dels de personlige kontaktene partimedlemmene, ungkommunistene og sympatisørene hadde med arbeiderne, bøndene, handverkerne, de intellektuelle, kvinnene og elevene ved høyere skoler, dels sports- og kultur-gruppene blant ungdommen, handarbeidskursa for kvinner og opplysningsmøtene.

Disse formene sikra at massene deltok på illegale møter og konferanser og førte til at de utvikla seg politisk og blei aktivt med i den anti-fascistiske bevegelsen.

I februar ga sentralkomiteen de første direktiva om å opprette nasjonale frigjøringsråd som skulle tjene som redskaper for å organisere og mobilisere folket i den anti-fascistiske krigen, samtidig som de skulle være «kjernene i den framtidige regjeringa vår». (Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I, s. 39.) Råda skulle være svært viktige ledd i forbindelsene partiet hadde med de breie folkemassene og skulle forene dem i den nasjonale frigjøringsfronten.

AKPs riktige holdning til de patriotiske nasjonalistene betydde spesielt mye for å forene partiet med folket. En del av nasjonalistene øvde en viktig innflytelse på forskjellige lag av befolkninga, særlig på

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

landsbygda. Gjennom samarbeid med de patriotiske nasjonalistene ville det bli mulig å trekke også de delene av folkemassene som sto under deres innflytelse, inn i kampen. Sentralkomiteen og område-partiutvalga viste stor omhu, tålmodighet og takt i forhandlingene med nasjonalistene. Dette arbeidsområdet blei sett på som et av de aller viktigste, og et som krevde stor oppmerksomhet.

Samtidig som AKP tok sikte på enhet og oppriktig samarbeid med nasjonalistene, måtte partiet hele tida ta i betraktning at en del av dem var ubesluttsomme og vinglete, at de ikke var helhjerta med i en revolusjonær krig for å demokratisere landet, at de hadde tendenser til å gjøre kompromiss med imperialistene. Partiet måtte motvirke den ustabile holdninga og nøytralisere innflytelsen fra de nasjonalistene som av en eller annen grunn ikke gikk med på å delta i den nasjonale frigjøringskrigen, men som heller ikke samarbeidde med de fascistiske angriperne.

Å samle inn materiell hjelp til partiet og den nasjonale frigjøringskrigen blei behandla som en del av massearbeidet. Ingen andre enn folket kunne hjelpe dem med å overvinne de finansielle og materielle vanskelighetene. Enhver hjelp i kontanter eller materiell, uansett hvor beskjeden den var, som arbeiderne, handverkerne, bøndene, de små eller mellomstore handelsmennene, lærerne eller andre patrioter ga til partiet, var samtidig ei godkjenning av partilinja og ei bru som forente partiet med massene. De kampanjene som partiorganisasjonene gjennomførte for å samle inn hjelp til partiet og den nasjonale frigjøringskrigen, tjente som et middel til å drive omfattende politisk opplysningsarbeid blant folket. En slik kampanje blei f.eks. organisert i januar 1942 i hele Albania under navnet «Kommunistpartiets uke».

Kommunistpartiets popularitet og den voksende autoriteten det fikk blant massene, de dristige aksjonene til geriljaenhetene og de antifascistiske demonstrasjonene vakte uro blant de fascistiske inntrengerne og forræderne. Okkupasjonsmyndighetene og quislingregjeringa tok i all hast en serie krisetiltak som skulle tilintetgjøre kommunistpartiet. Det blei gjeninnført unntakstilstand og standrett, og det blei gitt særskilte ordrer om å føre «en fast politikk mot nedbrytende elementer».

På den andre sida tydde de italienske slavedriverne til nye manøvrer for å føre det albanske folket — og særlig nasjonalistene og ungdommen — bak lyset. Den fascistiske propagandaen framstilte den nasjonale frigjøringsbevegelsen som en utelukkende «kommunistisk» og «anti-nasjonale bevegelse». Mustafa Kruja prøvde å overbevise opinionen om at det fascistiske Italia ville opprette «Stor-Albania» og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

beskytte den nasjonale sjølstendigheten til det albanske folket. Mussolini sendte instrukser til den italienske visekongen i Tirana om at han skulle «gi albanerne mer sjølstyre». Inntrengerne vedtok å fjerne «fascistsymbolet» (risknippene. Red.) og krona til Savoy (kongehuset Red.) fra det albanske flagget, ettersom de oppfatta disse tegna som «årsaken til harmen og opprøret blant albanske patrioter». Ordet «nasjonal» blei lagt til navnet «Albanias fascistiske parti».

Men den fascistiske terroren og demagogien var maktesløs når det gjaldt å stanse veksten i den nasjonale frigjøringsbevegelsen og innflytelsen til Albanias kommunistiske parti.

Partiet oppnådde iøynefallende framganger allerede i de første månedene etter at det blei stifta. Men likevel kunne en ikke se på framgangene som tilfredsstillende. Arbeidet til kommunistene var påvirka av sekterisme, en sjukdom de hadde arva fra fortida. Det var gjort lite for å organisere arbeiderne, men den største svakheten lå i arbeidet blant bøndene. Gammeldagse innstillinger som stammet fra de gamle kommunistgruppene og som gikk ut på at bøndene måtte forbli utafor kommunistenes virkefelt, hindra i stor grad en skikkelig forståelse av hvor viktig det var å knytte bøndene til partiet og sikre at de deltok aktivt i den nasjonale frigjøringskrigen. Det var en del partimedlemmer som fant det vanskelig å dra ut på landsbygda og som venta at bøndene skulle komme til byen for å arbeide sammen med dem.

Sentralkomiteen understreka at partiarbeidet blei hemma ikke bare av levninger fra kommunistgruppenes arbeid tidligere, men også av gruppesjåvinismen som fremdeles var merkbar, såvel som av den partifiendtlige fraksjonsvirksomheten trotskistene Anastas Lula, Sadik Premte og en del likesinnede dreiv, alle tidligere medlemmer av «Ungdoms»-gruppa.

Det var tegn som tydde på at en farlig anti-marxistisk tendens var i ferd med å utkrystallisere seg innafor partiet.

Gruppesjåvinismen og den fiendtlige virksomheten som trotskistene dreiv innafor og utafor partiet, var ei stor hindring for å utbre og styrke banda til de breie folkemassene, og for at de skulle slutte seg til den antifascistiske krigen

Albanias kommunistiske partis aktivistkonferanse

For å overvinne denne hindringa og sette ny fart i partiarbeidet, sammenkalte den provisoriske sentralkomiteen den første aktivistkonferansen i Albanias kommunistiske parti.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Konferansen blei åpna i Tirana 8.april 1942 under ledelse av kamerat Enver Hoxha. Medlemmene av sentralkomiteen, de politiske sekretærene og organisasjonssekretærene i område-utvalga og en del andre kommunister deltok på konferansen. Alle spørsmåla som blei diskutert, var sentrert rundt problemet med å knytte partiet nærmere til massene og organisere og mobilisere dem i den nasjonale frigjøringskrigen.

APAs første aktivistkonferanse pekte på de framgangene som var oppnådd i partiets politiske arbeid, og uttalte at i Albania

> «er tanken om allment opprør i ferd med å gjennomgå en prosess med utforming og konsolidering. Folket begynner å skjønne at frigjøringa kan og bør bli vunnet gjennom deres egne anstrengelser, ved at de knytter sin krig sammen med krigen Sovjetunionen, Amerika, Storbritannia og Kina fører, og sammen med krigen alle de slavebundne landa fører.» (Resolusjon fra AKPs første aktivistkonferanse, Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I, s.56—57.)

De framgangene som var gjort, blei imidlertid bare sett på som de første stega. Partiet ville ha skapt breiere og sterkere forbindelser med massene om det ikke var blitt hemma av gruppesjåvinisme, om ikke disiplinen var blitt brutt og det ikke var blitt spredd feilaktige teorier av usunne og fraksjonistiske elementer.

Konferansen så på de svake forbindelsene partiorganisasjonene hadde med arbeidermassene som utillatelige:

> «Men hvordan kan partiet vårt bli sterkt uten arbeidere», uttalte den, «når arbeiderne skal være grunnlaget for det?» (Samme sted, s.61.)

Med hensyn til dette problemet blei kommunistene pålagt å drive en utrøttelig politisk og organisatorisk opplysningsvirksomhet blant arbeiderne for å samle stadig flere rundt partiet og fostre ledende kadrer til frigjøringskrigen fra deres rekker.

Aktivistene viet spesiell oppmerksomhet til det arbeidet som måtte gjøres for å trekke til seg bondemassene og mobilisere dem til kamp. Som et vilkår for å overvinne vanskelighetene på dette området blei kommunistene innstendig oppfordra til å bekjempe sine gamle ideer og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sitt pessimistiske syn på bøndene, skaffe seg støttepunkter på landsbygda, bli fortrolig med levemåten til bøndene og føle bekymringene og problema deres på kroppen.

Konferansen påla partiorganisasjonene å forkaste alle tilbakeliggende ideer i arbeidet med ungdommen og kvinnene, og forbedre og intensivere virksomheten på disse områda. Ungdommen og kvinnene burde bli en sterk støtte for partiet.

Partiaktivistene mente at sentralkomiteen handla riktig når den prioriterte de politiske og militære aktivitetene:

> «Uten handling kan det ikke finnes noe kommunistisk parti... Det som oppdrar og styrker partiet er handling og kamp. Vi kan ikke forene oss med folket dersom vi ikke kan vise at vi er i stand til å lede det.» (Samme sted, s.62.)

For å kunne utvide den væpna kampen blei det vurdert som mest maktpåliggende å øke og styrke geriljaenhetene, samt å danne partisanflokker.

På denne konferansen fikk tanken om å forene folkemassene i en nasjonal frigjøringsfront og å opprette nasjonale frigjøringsråd en mer konkret form.

Konferansen slo fast at de nære forbindelsene med massene partiet hadde, var den beste målestokken for dets styrke og evne som et marxist-leninistisk parti, for at det førte en riktig politikk, og at de var et avgjørende vilkår for å beskytte partiet mot angrep fra fienden.

I sentrum for partiarbeidet satte aktivistene kampen mot forsøka fra fascistene på å lure det albanske folket i ei felle som var maskert med paroler om nasjonalisme og sjølstyre, men som hadde som mål å egge dem til broderkrig og fiendskap mot nabofolka.

Aktivistene pekte på at det største indre problemet i partiet var å utrydde gruppesjåvinismen og fraksjonsvirksomheten. Partiet rådde Anastas Lula og Sadik Premte til å bryte alle gamle forbindelser og vende tilbake fra den uærlige veien, og advarte dem om at det ville bli tatt strenge tiltak dersom de ikke gjorde det. Partiaktivistene oppfordra til å rense partiet ved nådeløst å drive ut alle uforbederlige elementer, men samtidig ikke sky noen anstrengelser for å føre vaklende elementer inn på den riktige veien.

Når det gjaldt opptakk av nye medlemmer til partiet, framfor alt fra arbeidernes og fattigbøndenes rekker, blei det gitt direktiver om at

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

mangler i teoretiske og politiske kunnskaper ikke skulle hindre dem fra å bli partimedlemmer. Slike folk som var besluttsomme, men utilstrekkelig skolert, ville bli utvikla videre og fostra til tapre kjempere for folkets og kommunismens sak innafor partiets rekker.

Samtidig som konferansen oppfordra kommunistene til å kjempe av all kraft for å utrydde den trotskistiske strømninga i partiet, påla den dem å ikke glømme kampen mot overløperne utafor partiet, særlig den trotskistiske «Zjarri»-gruppa. De skulle også være aktpågivende og knuse alle forsøk fra de italienske fascistene og de innenlandske reaksjonære på å la agenter trenge inn i rekkene til det kommunistiske partiet.

2. PARTIET RETTER ET KNUSENDE SLAG MOT DEN FRAKSJONISTISKE OG LIKVIDATORISKE RETNINGA OG OPPRETTER ENHET I REKKENE

Etter den første aktivistkonferansen til Albanias kommunistiske parti avsto Anastas Lula og Sadik Premte slett ikke fra å drive undergravingsvirksomhet mot partiet, men intensiverte den ytterligere. Det løftet de hadde gitt på møtet av kommunistgruppene, da partiet blei stifta — om at de ville underordne seg flertallets vilje og direktiva fra sentralkomiteen — var bare hykleri. De dro fordel av de store vanskelighetene som det unge kommunistpartiet måtte ta opp kampen med og brukte alle midler og utveier til å sabotere den organisatoriske konsolideringa av partiet og gjennomføringa av de politiske oppgavene. A. Lula og S. Premte opprettholdt fortsatt de gamle forbindelsene med de fleste av de tidligere medlemmene i «Ungdoms»-gruppa. De brøt reglene og normene som partiet hadde trukket opp og holdt «organisatoriske» møter og «skolerings»-møter med dem, og ga dem direktiver som sto i strid med dem sentralkomiteen hadde gitt. De utleverte ikke alt det teoretiske og propagandistiske materialet gruppa brukte, til partiet, og heller ikke utstyret og de økonomiske ressursene.

Disse avvikerne fortsatte energisk å bekjempe generallinja til partiet, og saboterte arbeidet til sentralkomiteen, område-utvalga og partiCellene på alle måter.

Fraksjonsmedlemmene fikk som oppgave å tilkjempe seg ledende tillitsverv ved å framheve sin «større dyktighet» og «overlegne teoretiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

skolering»! Fra slike posisjoner skulle de arbeide for å gripe styringa i sentralkomiteen.

For å nå målet sitt retta avvikerne hovedslaga mot partiets sentrale ledelse og distriktsledelsen, og beskyldte dem for å være udugelige og uskolerte personer som bare kunne gi ordrer, men ikke lede. De skreik seg hese over den «uretten» som var gjort mot «Ungdoms»-gruppa. Denne var, påsto de, utilstrekkelig representert både i sentralkomiteen og i partiets distriktskomiteer, og de krevde at dette forholdet måtte bli endra.

Anastas Lula, Sadik Premte og forbundsfellene deres sådde misnøye blant ærgjerrige, sjølopptatte og karrieristiske medlemmer av de tidligere kommunistgruppene, og prøvde å vinne dem over til si side. De oppfordra dem sterkt til å kreve forklaring på hvorfor de ikke hadde blitt tildelt så ansvarsfulle verv i partiet som deres fortjenester og ferdigheter skulle tilsi!

Avvikergruppa dreiv den fiendtlige aktiviteten sin over hele landet, men det var i Tirana den nådde høydepunktet.

Det var ikke den minste tvil om at ei partifiendtlig fraksjonsgruppe med egne organisatoriske forbindelser og egen politisk plattform var blitt skapt innafor partiet. Den politiske plattforma til avvikerne besto av tilbakeviste likvidatoriske teser, som gikk ut på at det var umulig å oppnå væpna kamp og samarbeid med nasjonalistene og bøndene, og at en ikke kunne stole på den anti-fascistiske alliansen og særlig ikke på Sovjetunionens frigjørende rolle i krigen, osv.

Situasjonen var virkelig urovekkende. Det nystifta Albanias kommunistiske parti sto i stor fare for å opphøre å eksistere på grunn av slaga fra de italienske fascistene og trotskistene i «Zjarri»-gruppa utafra, og fra den likvidatoriske fraksjonen innafra. Det var til og med tegn som viste at noen fascistagenter arbeidde som provokatører innafor partiet. Som et resultat av arbeidet deres hadde politiet greid å få tak i og sette i fengsel en del kommunister og noen patrioter utafor partiet. Qemal Stafa, politisk sekretær i sentralkomiteen i det kommunistiske ungdomsforbundet, falt som offer for disse agentene. Han blei omringa og drept i et hus i Tirana 5.mai 1942 mens han kjempa heltemodig mot militssoldater og soldater med karabiner. Fascistene greide også å spore opp og beslaglegge utstyret og arkiva til sentralkomiteen og områdeutvalget i Tirana.

Det var ikke fullstendig enhet i partiet. Uten en sunn organisatorisk og ideologisk enhet, uten en jernhard disiplin som forplikta alle

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

medlemmene like strengt, ville partiet aldri blitt i stand til å vinne massene for seg og lede dem. Følgen ville ha blitt at folket heller ikke hadde samla seg om partiet, og at det ikke hadde greid å seire over fienden. Uten enhet ville partiet enten ha blitt forandra til et trotskistisk eller sosialdemokratisk parti, eller det ville ha blitt knust.

Partiets ekstraordinære konferanse

For å fjerne den store faren som trua partiet, sammenkalte den provisoriske sentralkomiteen en ekstraordinær konferanse som blei holdt 28. og 29.juni 1942 i Tirana. Der deltok medlemmer av sentralkomiteen, medlemmer av område-utvalget og andre kommunister i Tirana. Anastas Lula og Sadik Premte blei invitert til å delta. Enver Hoxha leda møtet.

Den ekstraordinære konferansen behandla bare ett spørsmål: å avskaffe den likvidatoriske fraksjonistretninga og opprette enhet i partiet.

De mange anstrengelsene partiet hadde gjort for å føre fraksjonistene inn på den rette veien, hadde ikke gitt noen positive resultater fordi de hardnakka fortsatte med sabotasje og likvidatorisk virksomhet. Nå var «begeret så fullt at det rant over», konstaterte konferansen.

Gruppesjåvinisme og mangel på enhet kunne ikke lenger bli tålt i partiet, særlig ikke i det kritiske historiske øyeblikk som landet nå gjennomgikk, når den nasjonale frigjøringsbevegelsen utvikla seg raskt mot et allment opprør, og enheten i folket med partiet som sentrum åpenbart var viktigere enn noensinne.

Konferansen understreka:

> «For å bli i stand til å hanskes med de tunge og vanskelige oppgavene som ligger foran oss, må vi absolutt oppnå fullstendig enhet i meninger og synspunkter både når det gjelder politisk arbeid og i sjølve organisasjonen (det bør være enhet i synspunktene i alle partier av leninistisk-stalinistisk type, og derfor må også vårt parti tuftes på dette grunnlaget, fordi enhet i synspunkter er en ufravikelig nødvendighet, det er det fremste vilkåret for at partiet skal nå sine mål.)» (Sirkulære fra AKPs sentralkomite om fordømmelsen av Anastas Lula og Sadik Premte-gruppas fiendtlige virksomhet ved partiets ekstraordinære konferanse, juli 1942. Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I, s.81.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

For å sikre enheten og konsolidere partiet blei det vedtatt å rense det for alle de uforbederlige fraksjonistene ved å ekskludere dem øyeblikkelig. Konferansen oppfordra partiorganisasjonene til å handle uten skånsel mot alle som hadde ville legge partiet i grava.

Sentralkomiteen granska forbrytelsene til Anastas Lula, Sadik Premte og deres nærmeste medskyldige, og vedtok å ekskludere dem fra partiet, i samsvar med de vurderingene og forslaga som var gjort på konferansen. En del andre fraksjonister blei suspendert for tre måneder.

I et særskilt sirkulærbrev informerte sentralkomiteen hele partiet om forhandlingene på den ekstraordinære konferansen og om de tiltaka som var tatt mot hovedlederne for den likvidatoriske fraksjonistretninga. Samtidig ga den direktiver om at det skulle tas tiltak for å ekskludere fraksjonister som arbeidde i distrikta.

Sentralkomiteen anbefalte at de fraksjonistene som var ekskludert fra partiet, ikke skulle støtes bort og oppgis helt, men at de skulle få hjelp til å innse feilene sine. Det skulle ikke spares noen anstrengelser for å bringe de som forbedra seg, tilbake til partiets rekker. Samtidig skulle det tas strenge tiltak mot de som fortsatte med fiendtlig virksomhet.

Til slutt understreka sentralkomiteen sterkt at denne utrensinga måtte bli riktig forstått, som en operasjon for å befri partiet for de likvidatoriske fraksjonistene for å opprette enhet, og ikke som et tiltak retta mot de tidligere medlemmene av «Ungdoms»-gruppa. Ikke under noen omstendigheter måtte denne gruppa som helhet komme i vanry bare fordi Anastas lula, Sadik Premte og flesteparten av fraksjonistene var kommet fra denne gruppa. Det var mange kommunister fra «Ungdoms»-gruppa som aldri hadde hatt noe å gjøre med fraksjonistene, som hadde gitt bevis på sin fasthet og troskap mot partiet, og som sto fremst i kampen sammen med de andre kameratene.

Vedtaka fra AKPs første aktivistkonferanse og fra den ekstraordinære konferansen, så vel som direktiva fra sentralkomiteen, fikk fullstendig tilslutning fra partiorganisasjonene i hele landet. I løpet av kort tid blei partiet rensa for alle fraksjonister og splittelsesmakere. Hundrevis av nye medlemmer som var herda i kampen, trofaste mot folkets sak og mot kommunismen, blei tatt opp i rekkene. Mange som hadde støtta fraksjonistretninga, fikk djup forståelse for feilene sine, brøt med de trotskistiske lederne og ga partiet helhjerta forsikring om å stå fast på den riktige linja.

Nederlaget for den likvidatoriske fraksjonistretninga skjerpa årvåkenheten hos kommunistene og styrka det indre livet i partiet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kampen mot fraksjonistene brakte fram i dagen tegn på råttenskap og andre mangler som hadde hindra arbeidet og konsolideringa av partiet.

På denne tida kritiserte sentralkomiteen den splittelsesvirksomheten som blei drevet av Mustafa Gjinishi, Koço Tashko og visse andre folk som var misfornøyd med at de ikke hadde greid å bli valgt inn i sentralkomiteen og distriktskomiteene. I samtaler med partimedlemmer og personer utafor partiet snakka de nedsettende om nesten alle partidirektiva. De framstilte dem som enten forhasta eller for seint ute, enten som sekteriske eller opportunistiske, og ga på denne måten næring til den personlige uviljen som folk kunne ha. Dette blei gjort for å skape mistillit til partiledelsen. Sentralkomiteen hadde gjentatte ganger råda dem til å avstå fra denne partifiendtlige virksomheten.

I løpet av kampen for å bli kvitt fraksjonistretninga og opprette enhet i partiets rekker, blei det oppdaga en separatistisk tendens i Gjirokastra område-utvalg. Dette utvalget hadde unnlatt å gjennomføre, og til og med forvrengt, direktiva fra sentralkomiteen om den væpna kampen og partisanflokkene, de nasjonale frigjøringsområda, ungdommen, osv. Det ga ikke sentralkomiteen rapporter om virksomheten og sendte heller inn de hovedinstruksene og propagandamaterialet som det ga ut. Den personen som først og fremst hadde skylda for å oppmuntre slike tendenser var Bedri Spahiu, som på den tida var politisk sekretær i dette utvalget.

Sentralkomiteen tok disse utslaga svært alvorlig, fordømte strengt den separatistiske tendensen i Gjirokastra område-utvalg, oppløste det og organiserte valg av et nytt utvalg.

De energiske tiltaka som den provisoriske sentralkomiteen greip til, fikk umiddelbart støtte i alle partiorganisasjonene i hele landet. Farene for gruppesjåvinisme og fraksjonisme som trua det nystifta kommunistpartiet, blei rykka opp med rota og det blei sikra en sunn enhet — en kjempende enhet på marxismen-leninismens grunn.

3. DEN NASJONALE FRIGJØRINGSFRONTEN BLIR GRUNNLAGT. FOLKEMAKTA BLIR FØDT OG DEN VÆPNA KAMPEN BLIR UTVIDA

AKPs første aktivistkonferanse og den ekstraordninære konferansen satte ny fart i kommunistenes arbeid som tok sikte på å gjøre partiets

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

politiske linje klarere for de breie folkemassene, avsløre den nye taktikken til fienden og mobilisere folket til krig.

Med partiet som initiativtaker og veileder blei de første nasjonale frigjøringsråda oppretta i en del landsbyer. Det blei organisert geriljaenheter i en del provinser, i tillegg til dem som fantes i byene. I disse kampenhetene kjempa anti-fascister utafor partiet side om side med kommunistene. Opprettelsen av gerilja-avdelinger hadde begynt så tidlig som våren 1942. I juli opererte stridende avdelinger i Peza, Kurvelesh, Gora, Skrapar, Mokra, Shkodra, Devoll, Dibra og Mat. De rensa de første områda i landet for de fascistiske inntrengernes og forrædernes sivile og militære myndigheter. I samsvar med direktiver fra sentralkomiteen blei alle telefon- og telegrafledninger i hele Albania kutta og ødelagt 24.juli. Hver dag blei det ødelagt militære kjøretøyer på landeveiene, fascistiske gendarmeri- og milits-forlegninger blei angrepet, militærlagre blei sprengt, fascistorganisasjonenes kontorer og andre administrasjonsbygninger blei brent ned, osv. Alle disse aksjonene blei fulgt av demonstrasjoner, protester, streiker og sabotasje.

Disse ustanselige aksjonene skremte fienden og skapte fullstendig forvirring blant okkupasjonsmyndighetene og nikkedokkene som samarbeidde med dem. Fra lokale militære og sivile organer strømte det inn meldinger og opplysninger til Roma og og Tirana om «den urovekkende situasjonen i Albania», «den «håpløse situasjonen», og «folkets innstilling er gjennomtrengt av kommunistiske ideer». Fienden greip til nye arrestasjoner og fengslinger av patrioter, og sendte bort familiene til flyktninger og partisankjempere. Det kom nye og strengere ordrer som satte dødsstraff for alle som deltok i anti-fascistisk virksomhet. Flere kommunister ga sine liv som martyrer og viste stort heltemot i væpna sammenstøt med fienden eller i fengsler, under tortur, eller ansikt til ansikt med eksekusjonspelotongen eller bøddelen.

Denne ustanslige virksomheten retta mot de italienske inntrengerne og medløperne deres, fikk stadig flere folk til å slutte seg til partiets politiske linje og gi partiet støtte og hjelp.

Zëri i Popullit (Folkets Røst)

«Zëri i Popullit», organ for Albanias kommunistiske parti, som kom med sitt første nummer 25. august 1942, blei et mektig politisk våpen i kommunistenes hender. Det blei starta etter vedtak i den provisoriske sentralkomiteen og blei leda av kamerat Enver Hoxha.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I lederartikkelen i det første nummeret satte Albanias kommunistiske parti opp som sitt mål:

> «å samle hele det albanske folket rundt dette organet, å forene **alle ærlige og anti-fascistiske personer uansett religiøs tro, politiske meninger og retninger... for et sjølstendig, fritt og demokratisk Albania.**» (Zëri i Popullit, nr. 1, august 1942.)

«Zëri i Popullit» dreiv propaganda for partiets politiske linje, den anti-fascistiske krigen som det albanske folket og andre folk førte, forklarte hvilken vei en måtte følge til nasjonal frigjøring og avslørte politikken og virksomheten til de fascistiske inntrengerne og de albanske forræderne. Det offentliggjorde opprop fra partiet, artikler og kommentarer til den innenlandske og internasjonale situasjonen, kronikker om de viktigste hendingene og korrespondanse fra de forskjellige delene av landet.

Utgivelsen av «Zëri i Popullit» blei varmt mottatt av de breie massene. Ved hjelp av partimedlemmer, ungkommunister og patriotiske aktivister utafor partiet blei «Zëri i Popullit», partiets stemme, spredd til alle avkroker i landet. Den blei lest med den største interesse, og snart var «Zëri i Popullit» yndlingsavisa til det albanske folket.

Peza-konferansen

Gjennom sin forklarende, mobiliserende og organiserende virksomhet mot inntrengerne i de første månedene av levetida si, la partiet grunnlaget for kampenheten i det albanske folket. For å styrke dette grunnlaget og gi den politiske og organisatoriske enheten i folket en sunn politisk og organisatorisk basis i hele landet, sammenkalte sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti den albanske nasjonale frigjøringskonferansen.

Konferansen blei holdt 16.september 1942 i Peza. Utenom kommunistene deltok nasjonalister fra ulike politiske retninger. Noen av nasjonalistene sto kommunistpartiet svært nær, idet de hadde slutta seg til dets politiske linje og kjempa aktivt mot inntrengerne. Andre støtta frigjøringa av landet og samlinga av folket til krig mot de utenlandske inntrengerne, men deltok ikke i aksjonene, da de hadde inntatt ei vente-og-se-holdning. Denne kategorien omfatta tilhengere av tidligere kong Zog, og den fremste representanten for dem var Abaz Kupi.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kommunistpartiet innbød også andre kategorier av nasjonalister, som Mithat Frashëri og andre som ennå ikke hadde vist et åpent standpunkt, til å delta i konferansen. Disse nasjonalistene sa nei takk til innbydelsen og prøvde å boikotte konferansen. Den nasjonale frigjøringskonferansen diskuterte inngående problemet med å forene og organisere det albanske folket i krigen mot de fascistiske inntrengerne. Deltakerne, medregna det overveldende flertallet av nasjonalistene, la vekt på kommunistpartiets iherdige virksomhet og den store organisatoriske rolla det spilte i den nasjonale frigjøringskrigen. Det blei påpekt at de italienske fascistene og Mustafa Kruja ikke hadde greid å skille partiet fra de patriotiske nasjonalistene, at kommunistene hadde vunnet folkets hengivenhet og tillit, og at

> «den fascistiske propagandaen om 'kommunistfaren' og at 'kommunistene er troløse mot landet' er blitt avsløret. Kommunisme i Albania er ikke lenger noe skremmende spøkelse for bøndene, småeierne eller de intellektuelle, slik fascismen prøver å framstille det for folket.» (Resolusjon fra Peza-konferansen, 16.september 1942. Dokumenter fra de øverste organa i den nasjonale frigjøringsmakta, Tirana 1962, s. 12).

Verken Abaz Kupi eller noen annen nasjonalist vågde å gjøre åpen motstand mot den ledende rolla Albanias kommunistiske parti hadde begynt å spille i kampen. De forsøkte å hindre at partiets autoritet vokste ved å motsette seg noen ytre symboler som bar partiets merke, slik som at kampenhetene blei kalt «partisaner» og tok den røde stjerna som emblem. Denne motstanden samt enkelte motstridende synspunkter på ungdommens massedeltakelse i kampen og på noen uttrykk i resolusjonen, blei overvunnet etter at representantene for Albanias kommunistiske parti tålmodig hadde forsvart de riktige synspunktene sine.

Konferansen valgte et (provisorisk) landsråd for den nasjonale frigjøringsbevegelsen og vedtok enstemmig den plattforma for den nasjonale frigjøringskrigen som kommunistpartiet hadde foreslått. Plattforma inneholdt følgende hovedpunkter:

Å føre en uforsonlig krig mot de fascistiske inntrengerne og forræderne, for et fritt, sjølstendig og demokratisk Albania.

Det virkelige grunnlaget for samling av det albanske folket var lagt og kunne bare styrkes i strid med inntrengeren.

Ei skikkelig organisering av alle sanne albanere i en forent nasjonal

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

frigjøringsfront skulle gjennomføres uten at det blei gjort forskjeller med hensyn til klasse, politisk overbevisning, religion eller landsdeler.

Det skulle opprettes nasjonale frigjøringsråd overalt, som organer for å forene og mobilisere folket i krigen, og som organer for folkemakta.

Folkets allmenne væpna opprør skulle gjøres allment kjent og forberedes som det siste stadiet og den logiske utgangen av partisankrigen.

Det skulle drives ei organisert kampanje mot Jordbruksbanken, de italienske aksjeselskapa og alle utbyttere som med inntrengernes hjelp pressa ut profitter på folkets bekostning.

Peza-konferansen la grunnlaget for den nasjonale frigjøringsfronten og folkemakta. Den stadfesta den ledende rolla Albanias kommunistiske parti spile i den nasjonale frigjøringskrigen og var den første store politiske seieren for partiet.

Peza-konferansen var ikke en konferanse mellom politiske partier. Bare kommunistpartiet som organiserte konferansen, deltok som politisk parti i forhandlingene. Ingen andre anti-fascistiske partier deltok.

Derfor blei ikke den nasjonale frigjøringsfronten grunnlagt som en koalisjon av politiske partier. Peza-konferansen legaliserte den frivillige enheten i de breie folkemassene, en enhet der grunnlaget var lagt på grasrota i krigen mot de utenlandske inntrengerne. Det var kommunistpartiet som smidde denne enheten og som var den direkte og eneste ledelsen for den nasjonale frigjøringsfronten. Frontens grunnvoller var arbeiderklassens allianse med bøndene, med de siste som den breieste basisen. I programmet til partiet så de patriotiske nasjonalistene at de umiddelbare nasjonale ønskene deres var oppfylt, og de slutta seg til den nasjonale frigjøringsfronten enten som individer eller i grupper av meningsfeller.

De nasjonale frigjøringsråda

Som grunnlag for å opprette nasjonale frigjøringsråd brukte Peza-konferansen de tesene som kamerat Enhver Hoxha satte fram om «de nasjonale frigjøringsråda som organer for det albanske folkets enhet og kamp».

I de områda som ennå ikke var frigjort, var råda kamporganer som forente alle de anti-fascistiske kreftene i folket. De opplyste massene og kasta dem ut i kampen, forberedte dem til det allmenne opprøret, samla

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

inn materiell hjelp som trengtes i krigen, samla opplysninger om bevegelsene til fienden og størrelsen på de væpna fiendestyrkene, organiserte den økonomiske kampen mot de italienske kapitalistselskapene og saboterte fascistenes opphoping av jordbruksprodukter.

I de frigjorte landsdelene fungerte råda som utøvende organer for folkemakta. De opprettholdt lov og orden, førte tilsyn med utviklinga av økonomien, matforsyninga, handelen, såinga og kornhøsten, samt organiserte undervisninga, kulturen og pressa. De avgjorde tvistemål, forsonte blodhevnfeider, opprettholdt folkets krigsberedskap, osv.

> «**De nasjonale frigjøringsråda har stor betydning**» understreka Peza-konferansen. «Det er gjennom dem regjeringa fungerer og folket blir mobilisert til kamp og til opprøret». (Samme sted, s. 13)

I organiseringa av de nasjonale frigjøringsråda kunne Albanias kommunistiske parti dra nytte av de rike erfaringene fra sovjetene, men sjølsagt kopierte det ikke bare disse erfaringene. Først og fremst støtta det seg på de konkrete forholda som det anti-fascistiske folkeopprøret i Albania utvikla seg under. Sammensetninga av organa for dette opprøret sto i samsvar med den nasjonale frigjøringskarakteren det hadde. Sentralkomiteen ga i juni 1942 direktiv om at råda skulle omfatte kampvillige representanter fra alle de anti-fascistiske kreftene, uten hensyn til politisk oppfatning eller klassebakgrunn. Ideen om å ha slike råd blei godtatt av folkemassene i Albania. I uminnelige tider hadde det vært tradisjon blant albanerne å opprette «forsamlinger» og «råd» når de følte seg tvunget til å gjøre opprør og kjempe mot utenlandske angripere eller løse indre problemer. De nasjonale frigjøringsråda skilte seg imidlertid fra de tidligere «forsamlingene» og «råda» ved at de var sammensatt og organisert på en helt ny måte. De blei født og vokste opp som revolusjonære demokratiske organer, skapt av massene sjøl og leda utelukkende av det kommunistiske partiet. De var en rak motsetning til alle de tidligere anti-folkelige utbyttende statlige organene og organisasjonene.

Derfor blei de nasjonale frigjøringsråda svært populære blant massene. Etter Peza-konferansen økte antallet av dem raskt, både i de frigjorte og de ennå ikke frigjorte områdene. Folket så på dem som forsvarere av sine egne og fedrelandets interesser.

Fordi det i 1942 bare var en del områder på landsbygda som var fri-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

gjort, begynte råda å utøve sine funksjoner som organer for folkemakta på landsbygda, mens byene fremdeles var okkupert av de italienske fascistene. Råda blei viktige bindeledd som knytta partiet nært sammen med bøndene.

Partisanavdelingene

Ved sida av at partiet samla folket i den nasjonale frigjøringsfronten og opprettet forliksråd, blei også den væpna partisankampen utvida og intensivert.

Partisankrigføring var ei krigsform som var kjent og utprøvd gjennom århundrer i Albania og andre land. Det albanske folket hadde sterke tradisjoner i patriotisk geriljakrigføring mot utenlandske inntrengere. Peza-konferansen uttalte at den var overbevist om at albanerne ville følge sine forfedres ærefulle vei med tapperhet og heder.

Ved å gjøre bruk av de erfaringene i geriljakrig som albanske patrioter hadde gjort tidligere, ga AKP krigen mot de fascistiske inntrengerne og forræderne et djupt folkelig og revolusjonært innhold.

Geriljaenhetene var de første skolene i partisankrig. Gjennom å opprette partisanavdelinger og ved virksomhet i dem heva partisanbevegelsen seg til et høyere nivå og fikk et uhyre stort omfang i hele landet.

Opprettelsen av stridende avdelinger fulgte i allmennhet denne linja: Distrikts-partiutvalget sendte noen partimedlemmer, ungkommunister og sympatisører som var prøvd i geriljaenhetene, fra byene til landsbygda og ga dem i oppgave å organisere stridsavdelinger. Rundt denne kjerna blei det bygd opp stridsavdelinger som hovedsakelig besto av bønder. Landsbygda var grunnlaget og hovedkilden for rekrutteringa til partisanavdelingene.

Det var ingen klassegrenser i sammensetninga av stridsavdelingene. Alle som ønska å slåss mot fienden fikk slippe til. Bare personer med ei skummel fortid, simple forbrytere og røvere som vekte hat og forakt hos folket, blei nekta å være med. Alle partisanene var frivillige. I hver partisanavdeling kunne det være 50—60 stridende. I spissen for hver avdeling sto kommandanten og den politiske kommissæren som sammen leda virksomheten og i fellesskap var ansvarlige for partisanenes beredskap, krigføring og politiske forberedelser. I de fleste tilfellene var ikke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kommandantene partimedlemmer, men kommissærene var partiets representanter i partisanavdelingene.

I hver avdeling var det ei particelle, hjertet i avdelinga.

Avdelingene dreiv en intens stridsaktivitet mot de fascistiske inntrengerne og forræderne. Samtidig måtte de utvikle politisk, kulturell og opplærende virksomhet, ikke bare blant partisanene, men også blant befolkninga i området der de opererte. Stridsavdelingene hadde de frigjorte sonene som base. Der hadde de allerede kvitta seg med den gamle undertrykkingsmakta og hjulpet folket til å danne nasjonale frigjøringsråd. De hjalp bøndene med jordbruksarbeidet og gjorde tjeneste for folkeråda, som væpnastøtte når det gjaldt å opprettholde lov og orden.

I partisanavdelingene fant massene for første gang sin egen hær, en forkjemper for sine egne interesser. De støtta den på alle måter. Partisanavdelingene fikk husly og matforsyninger av bøndene, og folk i byene ytte også forskjellig slags materiell hjelp. Uten denne hjelpa og uten den helhjerta og allsidige støtten fra folket, kunne ikke partisankrigen ha blitt organisert og folkets revolusjonære hær kunne ikke ha blitt oppretta.

Etter Peza-konferansen blei det i tillegg til partisanavdelingene oppretta lokale enheter av frivillige i de frigjorte områdene, en enhet i hver større landsby eller for 2 — 3 små landsbyer. De var irregulære sjølforsvarsavdelinger som greip til våpen når partisanavdelingene trengte dem for å gjennomføre et viktig framstøt, eller for å avverge operasjoner som fienden satte i gang mot de frigjorte områda. Disse avdelingene tjente samtidig som en rekrutteringsreserve for de regulære partisanenhetene.

Etter Peza-konferansen økte antallet geriljaenheter, partisanavdelinger og lokale avdelinger raskt. Ved slutten av 1942 fantes det omtrent 2.000 partisankjempere, ved sida av noen tusener andre som deltok i geriljaenhetene i byene og på landsbygda.

For å knuse disse avdelingene satte de italienske inntrengerne i gang straffeekspedisjoner i stor målestokk i 27 distrikter i det sørlige, midtre og nordlige Albania i tida fra september til desember 1942. De brente ned hundrevis av bondegarder, massakrerte gamle og unge, kvinner og barn, men nådde ikke målet sitt: å undertrykke partisanbevegelsen. I Peza, Skrapar, Dibra, Mat, Korça, Kurvelesh, Vlora og andre steder var det tusenvis av menn og kvinner som slutta seg til partisanene i kampen mot de italienske bandene. Hundrevis av fascistsoldater, militssoldater og offiserer blei drept i bitre kamper.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Framgangen for partisankrigen og den totale fiaskoen for de italienske militæroperasjonene i 1942 satte lyset på den indre forråtnelsen hos inntrengerne og på den uovervinnelige styrken i det albanske folket og stadfesta at politikken det kommunistiske partiet fulgte var riktig. En virkelig folkerevolusjon hadde begynt i Albania.

Gjenklangen av denne heltemodige kampen trengte ut over Albanias grenser. Den vakte beundring og blei høyt verdsatt av de folka og landa som kjempa mot fascismen. I desember 1942 uttrykte regjeringa i Sovjetunionen sin sympati for det albanske folkets frigjøringskrig i en offisiell uttalelse. Sovjetregjeringa anerkjente ikke noe krav fra den italienske imperialismen om albansk territorium. Den ønska å se hele Albania frigjort og sjølstendig. Det blei samtidig offentliggjort offisielle uttalelser fra regjeringene i USA og Storbritannia, som også anerkjente den anti-fascistiske kampen det albanske folket førte. Storbritannias uttalelse unnlot riktignok med hensikt å erklære seg mot imperialistiske krav på Albania. Disse uttalelsene, og særlig den fra Sovjetregjeringa, var til stor støtte for det albanske folket. De styrka deres tillit til seieren, og hjalp dem til ytterligere å utvide den væpna kampen mot de fascistiske slavedriverne.

Albanias kommunistiske partis holdning til «Balli Kombëtar»

Det kraftige oppsvinget i den anti-fascistiske krigen under kommunistpartiets ledelse satte alle klasser, grupper og politiske retninger I Albania i bevegelse. Flodbølgen av forbitrelse og den anti-fascistiske massebevegelsen, partisankrigføringa, hadde ført til ei uløselig politisk krise i fienderekkene. Denne krisa kunne ikke unngå å påvirke de reaksjonære klassene i landet og representantene deres som hadde knytta sin skjebne til inntrengerne. De blei dødsens redde for den revolusjonære krafta i den anti-fascistiske krigen og for den voksende autoriteten til kommunistpartiet, fordi de i dette så faren for å miste privilegiene sine. De blei tildelt et hardt slag i og med Peza-konferansen og danninga av den nasjonale frigjøringsfronten. Umiddelbart etter disse hendingene begynte den oppskremte reaksjonen å snakke om «kommunistfaren» og kampen mot den. Med støtte fra de fascistiske inntrengerne bekjentgjorde representanter for det reaksjonære borgerskapet og storgodseierne i all hast i november 1942 at det skulle dannes en politisk organisasjon som direkte motvekt til den nasjonale frigjøringsfronten.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Organisasjonen fikk navnet «Balli Kombëtar» («Den nasjonale fronten»). Den blei leda av den falske patrioten Mithat Frashëri.

Reaksjonære borgerlige intellektuelle, storgodseiere og storkjøpmenn, rike bønder og andre slutta seg til «Balli Kombëtar». Det gjorde også den trotskistiske «Zjarri»-gruppa.

«Balli kombëtar» var ei broket politisk samling av ulike reaksjonære strømninger. Organisasjonen den hadde var råtten. Kamerat Enver Hoxha karakteriserte denne samlinga slik:

> «Balli Kombëtar er en «ramassis» (et fransk ord for uformelig forsamling) av elementer fra forskjellige prinsippløse retninger som har gjort nasjonalismen til sin yndlingstalemåte... Sett innafra er «Balli kombëtar» ei korg full av krabber (...alle trekker i hver si retning)... Andre er folk med 99 deler knep og én del dristighet, andre igjen er tilbøyelige til å slå alarm, og atter andre er pratmakere, men ingen av dem er handlingens menn.» (Enver Hoxha, Brev til distriktskomitéen i Korça, januar 1943. Skrifter, bind I, Tirana 1968, s. 169 — 171.)

Det var bare felles klasseinteresser, hat mot kommunistpartiet og folkets revolusjonære bevegelse som førte disse menneskene sammen.

«Balli kombëtar» kunngjorde straks at den ikke anerkjente Pezakonferansen og offentliggjorde sitt eget program, som var rein og skjær demagogi fra ende til annen. I høytravende vendinger skrøt lederne for «Balli kombëtar» av sin påståtte kamp for «et økonomisk og sosialt normalisert Albania, uten utbyttere og utbyttede».

I all hast danna de en del «illegale» flokker i fjella, som ikke var der for å kjempe mot inntrengerne, men for å legge hindringer i veien for kampen og den politiske virksomheten til partisanavdelingene, drive propaganda for politikken til «Balli kombëtar» og sette skrekk i bøndene. På landsbygda oppretta de «Balli kombëtar-råd», som skulle erstatte de nasjonale frigjøringsråda. De brukte også andre former og metoder som var svært like de som kommunistpartiet brukte og som var veldig populære. De framstilte seg som «glødende patrioter» og rådde det albanske folket til ikke å kjempe mot de italienske inntrengerne, for en slik kamp ville føre til at den albanske nasjonen blei utsletta! Hovedparolen til «Balli kombëtar» var: «Vent til tida er inne». Tilhengerne av den satte i gang ei hemningsløs kampanje mot den nasjonale frigjøringsfronten og kommunistpartiet, mot kommunismen og Sovjetunionen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Hele målsettinga til «Balli kombëtar» var å skille folkemassene, særlig bøndene, fra kommunistpartiet, å ødelegge den nasjonale frigjøringsfronten, knuse den nasjonale frigjøringsbevegelsen og gripe all politisk makt etter krigen.

For å nå måla sine valgte «Balli kombëtar» å samarbeide med inntrengerne. De kunne ikke ha handla annerledes, for deres planer mot kommunistpartiet blei delt av inntrengerne som ikke kunne tolerere noen sjølstendig aktivitet fra «Balli kombëtar». Ikke desto mindre krevde deres felles interesser at samarbeidet måtte holdes hemmelig. I motsatt fall ville ingen la seg lure.

At «Balli kombëtar» dukka opp på scenen, skapte store komplikasjoner for situasjonen i landet. Lenin lærer oss at det ikke kan finnes noen revolusjon uten kompliserte situasjoner, og at «revolusjonen sjøl alltid skaper en ekstraordinært komplisert situasjon i løpet av si utvikling.» (V.I. Lenin: Skrifter, bind 26, s. 117, i den albanske utgava.)

I den innvikla situasjonen som oppsto etter at «Balli kombëtar» dukka opp, var Albanias kommunistiske parti tvunget til å handle med stor modenhet, klokskap og framsynthet. Bare ved å nytte en dyktig taktikk overfor «Balli kombëtar» kunne partiet ta vare på de framgangene som var oppnådd, og styrke banda til massene ytterligere og slik lede det albanske folket til fullstendig seier i kampen for nasjonal sjølstendighet og for et folkedemokratisk Albania.

Kommunistpartiet var fullt klar over at «Balli kombëtar» var et produkt av reaksjonen og et redskap i hendene på de fascistiske inntrengerne. Da de blei stilt overfor «Balli kombëtar»s sabotasjevirksomhet, var det enkelte av partiets grasrotorganisasjoner, og til og med noen av distriktskomiteene, som krevde at den måtte bli bekjempa med våpenmakt.

Men sentralkomitéen holdt fast på prinsippet om at det ikke finnes noen større fare for et proletarisk parti enn å bygge sin taktikk på subjektive ønskemål. Som svar til dem som krevde at det skulle erklæres åpen krig mot «Balli kombëtar», ga Enver Hoxha følgende direktiv på vegne av sentralkomitéen:

> *...*den* (Balli kombëtar» — red.) *er virkelig ei stor hindring, for vi bør ikke undervurdere tilhengernes personlige innflytelse i Albania, men alltid ha for øye at de har greid å skape den oppfatninga blant folk, at det finnes en nasjonalistisk organisasjon som kommunistene burde komme til forståelse og enighet med...*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Vi bør ikke glømme at det innen «Balli kombëtar» finnes ganske mange bra og besluttsomme enkeltpersoner som oppriktig ønsker å forene seg og kjempe.» (Enver Hoxha, Brev til distriktskomitéen i Korça, januar 1943. Skrifter, bind I, Tirana 1968, s. 171.)

Dette var grunnen til at Albanias kommunistiske parti i begynnelsen fastsatte følgende taktikk overfor «Balli kombëtar»: Den defaitistiske parolen «tida er ikke moden til å slåss mot italienerne» skulle fordømmes, det skulle kreves offentlig at «Balli kombëtar» gikk med på ei samling av alle de anti-fascistiske kreftene i landet, på grunnlag av en umiddelbar og total krig uten kompromisser mot de italienske fascist-inntrengerne, det skulle kreves at «Balli kombëtar» øyeblikkelig slutta med propagandaen mot kommunistpartiet og kommunismen, det skulle føres forhandlinger med representanter for «Balli kombëtar» i spørsmålet om krig mot inntrengerne; men noen av lederne for «Balli kombëtar», som hadde kompromittert seg som fascister og forrædere, skulle avsløres for folket.

Ved denne taktikken tok partiet sikte på å skille mellom medlemmene i «Balli kombëtar», og trekke alle som var villige til det med i krigen mot inntrengerne. På den måten ville «Balli kombëtar» som helhet bli tvunget nedenfra til å knytte seg til den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Den antinasjonale politikken og den hykleriske dobbeltholdninga til lederne ville bli avslørt, slik at folket kunne plukke ut og straffe alle som ville hindre enheten i folket og krigen mot angriperne.

Det svakeste punktet i taktikken til «Balli kombëtar» var spørsmålet om total væpna kamp mot de italienske inntrengerne, siden de faktisk var i mot en slik kamp. For å avsløre «Balli kombëtar»-lederne vedtok kommunistpartiet derfor å rette hovedslaget nettopp mot dette svake punktet. Folkemassene, som var for krig mot inntrengerne, måtte overbevises gjennom egen erfaring om at «patriotismen» til «Balli kombëtar»-lederne var falsk og at alt det hysteriske «patriotiske» skrålet deres var rein og skjær demagogi.

Da sentralkomitéen i Albanias kommunistiske parti hadde bestemt den spesielle taktikken som skulle gjennomføres overfor «Balli kombëtar», ga den partiorganisasjonene beskjed om å føre direktiva ut i praksis til punkt og prikke. Den så på spørsmålet om holdninga til denne organisasjonen som svært vrient, og det krevde den største forsiktighet. På den ene sida, forklarte sentralkomitéen, måtte saka behan-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

dles med tålmodighet og framsynthet, slik at en alltid holdt hodet kaldt og ikke gikk i fellene som provokasjonene fra fienden stilte opp, men alltid hadde klart for seg at

> «... krigen kan ikke føres av oss aleine, men sammen med folket som helhet, og av denne grunn må vi ta arbeidet med disse nasjonalistene alvorlig». (Samme sted, s. 174.)

På den andre sida, sa sentralkomitéen, skulle det ikke tas noe skritt tilbake fra den veien som var stukket ut, fordi en bare kunne oppnå å forene alle kreftene i landet gjennom uforsonlig væpna kamp mot inntrengerne, og ikke gjennom kjøpslåing med nasjonalistene:

> *«Vi må ikke tåle at vårt partis verdighet blir trampa under føttene, ikke engang aldri så lite, og heller ikke at noen stikker kjepper i hjula for den nasjonale frigjøringskrigen...*, og vi bør prøve å komme dem («Balli kombëtar»-tilhengerne, Red.) i forkjøpet ved først å diskutere med dem og overbevise dem, og først deretter stoppe dem 'a la manière forte' (med makt, Red)» (Enver Hoxha, Brev til distriktskomitéen i Gjirokastra, 23.februar 1943. Skrifter, bind I, Tirana 1968, s. 198.)

Situasjonen etter at «Balli kombëtar» var stifta var full av store farer for partiet og den nasjonale frigjøringskrigen. Ulike lag av befolkninga hadde ingen klare politiske idéer om hvilken vei de skulle ta. Gjennom demagogi og trusler greide «Balli kombëtar» å vinne en del av befolkninga over til si side, særlig på landsbygda. En del vaklende elementer på landsbygda trakk seg fra den nasjonale frigjøringsfronten og gikk over til «Balli kombëtar». I lys av denne situasjonen pekte kamerat Enver Hoxha på at «det kreves mye, svært mye forsiktighet». «Hvis vi kommer framgangsrikt ut av denne situasjonen, «vil vår sak seire; trår vi feil, vil vi brekke nakken.» (Samme sted, s. 199.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

4. DEN FØRSTE LANDSKONFERANSEN I ALBANIAS KOMMUNISTISKE PARTI. RETNINGSLINJENE FOR DET ALLMENNE OPPRØRET

Vedtaket om å sammenkalle en landskonferanse i partiet for å velge den endelige sentralkomitéen og trekke opp de framtidige arbeidsoppgavene, blei fatta av partiets første aktivistkonferanse så tidlig som i april 1942. Ifølge dette vedtaket skulle landskonferansen holdes først etter at partiet var rensa for fraksjonister og splittelsesmakere og etter at det var oppretta en sunn enhet. Dette var nå oppnådd.

I desember 1942 fikk Albanias kommunistiske parti direktiver fra eksekutivkomitéen i Komintern om den nasjonale frigjøringskrigen. Direktiva la vekt på behovet for å organisere den nasjonale frigjøringskrigen mot de italienske og tyske angriperne, samle folket i en eneste nasjonal frigjøringsfront, få så mange rakryggede patrioter og nasjonalister som mulig til å delta i krigen og i ledelsen av den, og de krevde at partiparolene ikke skulle gå utover det som var nødvendig for den nasjonale frigjøringskrigen.

Denne hendinga var av stor betydning for det unge kommunistpartiet i Albania. Direktiva viste at den politiske linja til partiet som var fastlagt på stiftelsesmøtet og konkretisert videre av den provisoriske sentralkomitéen, var riktig. Dessuten var Albanias kommunistiske parti blitt anerkjent som en seksjon av den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

Under disse tilhøva vedtok den provisoriske sentralkomiteen i siste del av desember 1942 at den første landskonferansen i Albanias kommunistiske parti skulle sammenkalles i mars 1943.

Den politiske krisa i fienderekkene blir djupere

Mens partietforberedte sin første landskonferanse, utvikla hendingene seg raskt både på den internasjonale og nasjonale arenaen.

I siste halvdel av 1942 holdt Albania i likhet med resten av verden, øynene retta mot Stalingrad der den anti-fascistiske verdenskrigens skjebne var i ferd med å avgjøres. Den heltemodige kampen til forsvarerne av Stalingrad inspirerte de albanske partisanene og patriotene i frigjøringskrigen de førte mot inntrengerne.

2.februar 1943 endte slaget om Stalingrad med en strålende seier for

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den røde hær. Militærhistoria hadde aldri før registrert en seier i så stor målestokk, innringinga av ei så stor strategisk gruppering og tillintetgjørelsen av den.

Seieren ved Stalingrad markerte et radikalt vendepunkt, ikke bare i den store patriotiske krigen Sovjetunionen førte, men i hele utviklinga av den 2.verdenskrigen. «Den tyske fascisthærens undergang begynte ved Stalingrad.» (J. V. Stalin, «Om Sovjetunionens store patriotiske krig», Tirana 1952, s. 100.)

Denne hendinga virka sterkt med til at de nasjonale frigjøringsbevegelsene i land som var okkupert av fasciststatene, blei utvida. Trua på et uungåelig og fullstendig nederlag for Hitler-Tyskland blei styrka blant alle folk.

Seieren ved Stalingrad fikk djuptgående betydning for Albania også. Under de gunstige vilkåra som blei skapt for alle de anti-fascistiske kreftene i verden, blei frigjøringskrigen det albanske folket førte utvida og intensivert.

Den væpna kampen vokste til et høyere nivå: fra isolerte militære handlinger til samordna stridsaksjoner med to eller flere partisanenheter. Slike aksjoner der flere partisanenheter deltok, blei gjennomført mot de italienske fascistene ved Voskopoja, Snosëm i Gramsh-området (januar 1943), Patos, Selenica i Vlora- og Libohova-områda, og på Kukës-Puka-veiene nær Shëmëri (februar). I løpet av tre måneder blei tallet på frigjorte områder nesten fordobla.

Autoriteten til de nasjonale frigjøringsråda økte parallelt med at partisanbevegelsen blei utvida og konsolidert. I flere byer blei det oppretta underjordiske nasjonale frigjøringsråd. Folkemassene begynte i økende grad å se på disse råda som de eneste organa for folkemakta, de stolte helt på dem og underordna seg bare vedtak og forordninger fra dem.

Like før den første landskonferansen vant Albanias kommunistiske parti en annen seier som var svært viktig i kampen mot trotskistene og opportunistene i Albania: I begynnelsen av mars 1943 blei «Zjarri»-gruppa fullstendig knust. Dødsstøtet blei gitt dem i en lederartikkel av kamerat Enver Hoxha, «Noen få ord om visse lakeier for fascismen — «Zjarri»-gruppa», offentliggjort i «Zëri i Poppulit» i januar. Artikkelen avslørte den trotskistiske taktikken til lederne for «Zjarri»-gruppa, som noen ganger lanserte ultra-venstre paroler som «for en proletarisk revolusjon», «for kampen mot kapitalen», «for proletariatets diktatur» for å vinne tillit hos arbeidermassene og folk som sympatiserte med kommunismen, mens de andre ganger fremstilte seg som

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«nasjonalister» for å trekke de nasjonalistiske patriotene ut av den nasjonale frigjøringskrigen og bort fra kommunistpartiet. Artikkelen beviste med klare fakta at lederne for «Zjarri»-gruppa var fiender av kommunismen og av det albanske folket, at de var provokatører og redskaper for angriperne.

Mange medlemmer i «Zjarri»-gruppa forlot lederne sine da de innså forræderiet, og gikk over til AKPs side uten forbehold. Mange av dem ble omskolert av partiet.

At «Zjarri»-gruppa ble jevna med jorda, var et kraftig slag mot Balli kombëtar» også. Medlemmene i «Zarri»-gruppa hadde framstilt seg som «kommunister» i «Balli kombëtar», mens de dreiv propaganda for og forsvarte det reaksjonære borgerskapets sak.

Den raske veksten i den nasjonale frigjøringsbevegelsen under AKPs ledelse, sammen med nederlag for fascisthærene på østfronten og andre fronter i den 2.verdenskrigen, gjorde krisa i rekkene til inntrengerne og de albanske samarbeidsmennene enda djupere. I januar 1943 fjerna de italienske fascistene Mustafa Kruja fra stillinga som statsminister, fordi han var ute av stand til å undertrykke den nasjonale frigjøringsbevegelsen, og danna ei ny quisling-regjering. Men bare en måned seinere ble de tvunget til å erstatte denne regjeringa med enda ei ny. Også den fikk kort levetid. I mellomtida starta ei massedesertering fra rekkene av albanske soldater, militssoldater og gendarmer.

De italienske lederne måtte sjøl innrømme at politikken deres hadde lidd nederlag i Albania. Hitler på si side, skreiv i februar 1943 til Mussolini at albanerne i likhet med de andre folka på Balkanhalvøya, «hadde gitt svært lite bevis for at de var å stole på», og han omtalte «det grenseløse hatet» som det albanske folket nærte mot Tyskland og Italia som «en barsk realitet». («Den hemmelige brevvekslinga mellom Hitler og Mussolini», Paris 1946, s. 150.)

For å opprettholde okkupasjonsstyret så de italienske fascistene det som tvingende nødvendig å øke bruken av vold. I februar 1943 blei den fascistiske visekongen Jacomoni bytta ut med general Pariani, som var sett på som en mann «som veit hvordan en skal snakke med våpenmakt og som er i stand til å bruke denne makta.» Den italienske kommandoen utarbeidde en plan for større operasjoner i forskjellige deler av landet.

---

* Protokollen fikk dette navnet fordi den var undertegna av Renzo Dalmazzo, øverstkommanderende for de italienske okkupasjonsstyrkene, og av Ali Këlcyra, medlem av sentralkomiteen i «Balli kombëtar».

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Angriperne søkte og fant støtte hos «Balli kombëtar» for dette. I mars 1943 undertegna sentralkomitéen i «Balli kombëtar» sammen med den italienske øverstkommanderende den hemmelige Dalmazzo-Këlcyraprotokollen.* I følge den påtok «Balli kombëtar» seg å hindre ethvert angrep på de italienske troppene og hjelpe dem med straffe-ekspedisjonene i Sør-Albania.

Samtidig utnevnte de italienske fascistene et medlem av «Balli kombëtar» (Maliq Bushati, Red.) til statsminister i quisling-regjeringa, kunngjorde at «Den albanske nasjonalhæren» og «Det albanske gendarmeriet» var oppretta, at diplomatiske forbindelser mellom den italienske staten og den «albanske staten» var oppretta, at «Det albanske nasjonale fascistpartiet» var erstatta med «Den storalbanske garden» osv. — alt dette innenfor ramma av «Unionen mellom Albania og Italia» og med Viktor Emmanuel III som «konge av Albania».

Begge partene som undertegna protokollen tok sikte på å dra fordeler av de feilaktige oppfatningene som blei spredt om at det «var skapt en sjølstendig albansk stat». Mens de italienske fascistene prøvde å styrke den sviktende tiltrua de reaksjonære nasjonalistene hadde til dem og utnytte dem så mye som mulig i undertrykkinga av den nasjonale frigjøringsbevegelsen, så håpte den innenlandske reaksjonen med «Balli kombëtar» i spissen å gripe den politiske makta uansett hvordan situasjonen skulle forandre seg.

På dagsordenen — organiseringa av det allmenne opprøret

Den djupe krisa blant fiendene, utvidelsen av den væpna kampen, veksten i folkets patriotiske og revolusjonære bevissthet og de gunstige internasjonale forholda, satte organiseringa av det albanske folkets og den nasjonale frigjøringshærens allmenne opprør på dagsordenen.

I gjennomføringa av denne oppgava spilte den første landskonferansen i Albanias kommunistiske parti ei historisk rolle. Konferansen blei holdt i Labinot nær Elbasan fra 17. til 22.mars 1943. Sytti delegater og gjester deltok. Delegatene var blitt valgt på distriktskonferansen i partiet i løpet av februar og begynnelsen av mars. De representerte nærmere 700 partimedlemmer.

Landskonferansen godkjente fullt ut virksomheten til den provisoriske sentralkomiteen og trakk som konklusjon at den politiske linja til partiet var riktig, den var stadfesta i praksis.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Problemet med å forberede folket for det allmenne opprøret og organisere det sto i sentrum for drøftingene på landskonferansen.

Samtidig som den første landskonferansen i AKP la vekt på den store framgangen som var gjort i den anti-fascistiske kampen, gjorde den partiorganisasjonene oppmerksomme på de vanskelighetene som lå foran dem, på de innfløkte spørsmåla som måtte løses for å organisere det allmenne opprøret og sikre en fullstendig seier. Folkemassene sto under direkte press fra den fiendtlige propagandaen til «Balli kombëtar» og andre reaksjonære grupper, og under uopphørlig trusel fra den fascistiske terroren. Følgelig kunne en fra tid til annen oppdage tilfeller av vakling og likegladhet der AKPs politikk ikke var forstått på en riktig måte. En del av befolkninga holdt på å bli ført bak lyset av «Balli kombëtar».

De oppgavene som det gjensto å løse for å styrke pariets band til de breie folkemassene og forberede dem for det allmenne opprøret, blei utarbeidd gjennom en sunn kritikk av sekteriske og opportunistiske utslag.

Landskonferansen minte kommunistene om at arbeiderne var partiets grunnpillarer og oppfordra partiorganisasjonene sterkt til å komme i nærmere kontakt med arbeidermassene i gruver, fabrikker, bygningsanlegg og andre steder, særlig i de viktigste industrisentrene i landet — ved Kuçova, Selenica, i havnebyene, osv.

Denne landskonferansen fordømte også den feilaktige oppfatninga til Tuk Jakova som hevda at det ikke fantes noe proletariat i Albania. Dette grunnløse synspunktet var blitt avvist alt på møtet av kommunistgruppene. Nå hadde den albanske arbeiderklassen sitt eget kommunistparti og gjennom det hadde den den ledende rolla i den nasjonale frigjøringskrigen.

Landskonferansen pekte på den framgangen som var gjort i arbeidet med bøndene. Størsteparten av dem så på kommunistpartiet som sitt eget. Men ikke alle bøndene i alle delene av landet deltok aktivt i krigen mot inntrengerne og forræderne og godtok partiets ledelse, særlig ikke i nord. «Balli kombëtar» hadde konsentrert arbeidet sitt på landsbygda. Partiet måtte gi seg i kast med den tvingende nødvendige oppgava å opprettholde og styrke bånda til bøndene, og skille «Balli kombëtar» fra bondemassene. Forberedelsene til og utbruddet av det allmenne opprøret var i stor grad avhengig av at denne oppgava blei løst. Landskonferansen understreka den svært viktige rolla bøndene spilte i den nasjonale frigjøringskrigen og slo fast:

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Vi bør legge særskilt stor vekt på arbeidet på landsbygda, for bøndene utgjør det store flertallet av folket vårt og følgelig er det der vi må søke hovedkilden for styrkene våre i den krigen som pågår.» (Resolusjon fra Albanias kommunistiske partis første landskonferanse. Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I, s.113.)

Landskonferansen vurderte alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene som det sikreste våpenet i den nasjonale frigjøringskrigen. Det påla kommunistene å utvide og forbedre det politiske, opplysende og organisatoriske arbeidet på landsbygda. Først og fremst blei det krevd at de skulle oppmuntre virksomheten til de nasjonale frigjøringsråda og trekke stadig flere bønder med i partisanenhetene og lokalavdelingene. Samtidig skulle de reise bøndene til kamp mot alle slags skatter, bøter, plyndringer og spekulasjoner og alle andre former for undertrykking og utbytting fra fascistene og de albanske redskapene deres. De skulle kjempe mot analfabetisme og spre kultur på landsbygda.

Sjøl om storparten av de rike bøndene hadde gått over til eller var i ferd med å gå over til «Balli kombëtar» og tok standpunkt mot den nasjonale frigjøringskrigen, krevde landskonferansen, som det var gjort tidligere, at de breie bondemassene skulle trekkes med i kampen uten diskriminering med hensyn til klasse.

Arbeidet med ungdommen og kvinnene hadde en betydningsfull plass på landskonferansen.

Entusiasmen og den revolusjonære ånden hos den albanske ungdommen, at den var villig til å påta seg ethvert offer, og det utrøttelige arbeidet partiet og de kommunistiske ungdomsorganisasjonene dreiv, blei framhevd. Feil som blei kritisert var sekterismen, at virksomheten hovedsakelig var konsentrert om skoleungdommen, at arbeidet blant bondeungdommen var utilstrekkelig og endelig at det var iakttatt visse tendenser hos ledelsen i den kommunistiske ungdomsorganisasjonen til å arbeide parallelt med partiet. Landskonferansen understreka at ungdommen er den levende kilden til nye krefter i partiet, den uuttømmelige krafta i den nasjonale frigjøringskrigen. Av denne grunn måtte partiets linje overfor ungdommen bli forstått mer djuptgående, og det måtte drives en bedre virksomhet blant ungdomsmassene i byene og landsbyene. Partiet skulle gi mer omfattende hjelp på denne viktige sektoren.

Kvinnespørsmålet blei sett på som et problem av største betydning og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

blei drøfta utfra sine to hovedaspekter: Å trekke kvinnemassene med i den nasjonale frigjøringsbevegelsen, og å frigjøre dem sosialt. Kvinnene kunne og burde spille ei viktig rolle i den anti-fascistiske krigen og i samfunnslivet. For å nå dette målet var det framfor alt nødvendig at de albanske kvinnene sjøl fikk en djup forståelse av det eldgamle slaveriet og den brutale undertrykkinga fra inntrengernes side, at de reiste seg mot dem og ble faste forkjempere for nasjonal frigjøring og ei lykkelig framtid. Kommunistene blei særskilt pålagt å ikke begrense arbeidet bare til intellektuelle kvinner, men å gå til de store massene av husmødre, bondekvinner og arbeiderkvinner også.

I arbeidet med ungdommen og kvinnene la landskonferansen størst vekt på organiseringa. Den ga direktiver om å danne en albansk anti-fascistisk ungdomsorganisasjon og en anti-fascistisk kvinnefront.

Den viste stor omtanke for holdninga overfor nasjonalistene og samarbeidet med dem.

Nasjonalistene blei stadig færre på grunn av den revolusjonære utviklinga av den nasjonale frigjøringskrigen. En god del av dem hadde slutta seg til den nasjonale frigjøringsfronten og flere fulgte stadig, særlig representanter for mellomborgerskapet. Andre opprettholdt ei nøytral holdning, fordi de ikke stolte på folkets krefter og ikke hadde noen gjennomgripende forståelse for den nasjonale frigjøringskrigens karakter, og fordi de var usikre på om fascismen ville bryte sammen. De gruppene av nasjonalister som representerte interessene til det reaksjonære borgerskapet og storgodseierne, stilte seg enten på linje med «Balli kombëtar» eller venta på et gunstigere høve til å ta ei bestemt holdning til den nasjonale frigjøringskrigen.

Arbeidet med nasjonalistene var komplisert og innebar risiko for å gjøre alvorlige tabber og innta åpent sekteriske og opportunistiske standpunkter. Den første landskonferansen i Albanias kommunistiske parti kritiserte mangelen på tålmodighet og takt som enkelte kommunister og organisasjoner hadde lagt for dagen overfor uengasjerte og vaklende nasjonalister, og overfor dem som alt hadde hadde slutta seg til «Balli kombëtar». Det krevde den største overbærenhet for å oppnå oppriktig enhet eller samarbeid med de nasjonalistiske elementene. Kommunistene blei pålagt å arbeide utrøttelig blant alle som hata inntrengerne og ønska å slåss mot dem, også blant slike som virka umedgjørlige, for å overbevise dem og gjøre dem til allierte, hvor ustøe de enn kunne være.

Enda sterkere kritikk fikk de kommunistene som hadde vist tendenser

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

til å bøye kne under presset fra det reaksjonære borgerskapet. Slike vaklende elementer hadde gått så langt som til å uttrykke den oppfatninga at partiet burde gi opp sin egenart og smelte sammen med den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

> «Disse synspunktene,» påpekte landskonferansen, «fører til likvidering av partiet.» (Samme sted, s.111.)

Landskonferansen stilte som oppgave å styrke partiets egenart og ledende rolle innafor den nasjonale frigjøringsfronten, å gjøre kommunistpartiet enda bedre kjent som fanebærer i kampen for å frigjøre folket fra fascismen og for å forsvare rettighetene til de fattige befolkningslaga.

Landskonferansen drøfta særlig nøye den holdninga en skulle ha overfor «Balli kombëtar», som førte en falsk, reaksjonær og antinasjonal politikk. Lederne blei avslørt som helt igjennom konservative og reaksjonære elementer som alltid var villige til enhver form for samarbeid med inntrengerne. De motsatte seg den nasjonale frigjøringskrigen fordi den åpna øynene på folket, høyna bevisstheten deres og trakk dem bort fra alle som bedro, undertrykte og utbytta dem.

I «Balli kombëtar» var det imidlertid et betydelig antall folk, særlig på landsbygda, som var ivrige etter å slåss mot inntrengerne.

> «Med slike folk», påpekte landskonferansen, «er det mulig å bygge en felles, kjempende nasjonal frigjøringsfront.» (Samme sted, s.104.)

Bare ved at «Balli kombëtar» deltok i den væpna kampen mot de fascistiske inntrengerne var det mulig for dem å slutte seg til den nasjonale frigjøringsfronten. Alle midler skulle tas i bruk for å få til dette, til og med forhandlinger med representanter for «Balli kombëtar». Landskonferansen kritiserte imidlertid som opportunistisk enhver ide om at alt arbeid med «Balli kombëtar» spesielt og nasjonalistene generelt skulle drives bare gjennom forhandlinger og politiske forbindelser. Den understreka på nytt at det skulle legges stor vekt på arbeidet blant vanlige, ærlige medlemmer i «Balli kombëtar», for å opprette kampforbindelser med dem og sette dem i gang med aksjoner mot fascismen. Presset nedafra og den væpna kampen mot inntrengerne ville

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

få i stand et skille innafor «Balli kombëtar» og rive massene løs fra de reaksjonære lederne.

Partiet skulle med enda større kraft fortsette å avsløre den defaitistiske propagandaen til «Balli kombëtar», særlig parolen «tida er ennå ikke inne». Det skulle kjempe mot alle som samarbeidde med fascismen, medregna de «Balli kombëtar»-lederne som hadde trådd åpent fram eller holdt på å trå fram som samarbeidsmenn. Det skulle avsløre den reaksjonære taktikken bak en påstått «sjølstendig albansk stat» under det fascistiske Italia.

For å utvide og styrke den nasjonale frigjøringsfronten og gå framover med faste skritt mot det allmenne folkeopprøret, blei det krevd at partiorganisasjonene framfor alt skulle ha for øye frigjøringskrigens nasjonale og anti-fascistiske karakter, og ikke tillate at partiets politikk blei forvrengt på noe område.

> «Vi er ikke opportunister,» framholdt kamerat Enver Hoxha,» og vi har heller ikke på noen måte gløymt de mer langsiktige oppgavene våre, men før vi når det stadiet, må vi fullføre de mest nærliggende oppgavene: å gjennomføre den nasjonale frigjøringskrigen.» (Rapport framlagt på møtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, februar 1943. Skrifter, bind I, s.230.)

Landskonferansen slo fast at organiseringa av den nasjonale frigjøringshæren var hovedleddet i det allmenne opprøret. Denne hæren var i ferd med å bli danna i løpet av partisankrigen som utvikla seg kraftig. Under disse tilhøva blei det vedtatt:

> «Av partisanenhetene og de frivillige enhetene skal det dannes en regulær nasjonal frigjøringshær, som skal bli en styrke som fyller inntrengerne med redsel og en sikker og mektig garanti for frigjøringa av folket.» (Resolusjon fra AKPs første landskonferanse. Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I, s.114.)

I samsvar med dette blei det utarbeidd planer for å organisere hæren, militære avdelinger og enheter, distriktsstabene og generalstaben, for å løse problema med å forsyne dem med våpen, ammunisjon, klær og mat, for å løse spørsmål om kamptaktikk og politisk skolering av de stridende, osv.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Landskonferansen understreka at det var absolutt nødvendig og av avgjørende betydning å organisere den nasjonale frigjøringshæren til det allmenne opprøret for å oppnå seier over fienden. Det krevde derfor at kommunistene måtte forstå helt og fullt at hæren var hovedområdet for partiarbeidet på denne tida.

Enheten i partiet blir enda mer styrka

På landskonferansen blei de organisatoriske problemene i partiet diskutert i nært samband med den politiske linja og det grunnleggende spørsmålet: det allmenne opprøret.

At enheten var styrka, blei sett på som den største seieren i det indre partilivet. Dette var en absolutt nødvendighet dersom folkets kampenhet under partiets ledelse skulle sikres i den nasjonale frigjøringskrigen. Landskonferansen godkjente vedtaka fra den ekstraordinære partikonferansen i juni 1942, likeså tiltaka som den provisoriske sentralkomiteen hadde tatt for å knuse den likvidatoriske fraksjonistretninga, samt det marxist-leninistiske standpunktet den tok mot «Zjarri»-gruppa.

Anastas Lula og Sadik Premte fortsatte den fiendtlige virksomheten mot AKP og den nasjonale frigjøringsbevegelsen også etter at de var drevet ut av partiet, og de økte den til og med. På denne tida måtte en ta det samme standpunktet til dem som til de andre forræderne mot og fiendene av partiet, folket og kommunismen. Landskonferansen påla kommunistene å alltid være på vakt og føre nådeløs kamp mot alle fremmede anti-marxistiske ideer, alle trotskister og avvikere, samt alle som deserterte fra partiet og den nasjonale frigjøringsbevegelsen. De måtte aldri glømme at fienden uopphørlig prøvde å infiltrere partiet med agentene sine.

Landskonferansen så på den jernharde disiplinen i partiet som det fremste vilkåret for å opprettholde og styrke enheten i partiet enda mer. Samtidig, til tross for at det var krigstilstand, forsømte den ikke utviklinga av det indre partidemokratiet. Den stilte som oppgave å kjempe mot enhver kommanderende holdning innafor partiet og styrke kritikken og sjølkritikken. Kommunistene, particellene og de lavere partiorganene skulle ikke vente at alt skulle komme ovafra. Styrking av demokratiet og utvikling av initiativet ville gjøre kommunistene og partiorganisasjonene dyktigere. Det ville heve deres ledende rolle til et

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

høyere nivå, utvikle ansvarsfølelsen hos kadrene enda mer og sikre nærere band til massene.

Ei særlig viktig oppgave var å opprette mange partiorganisasjoner på landsbygda,

> «for uten dem vil ikke partiets arbeid og den nasjonale frigjøringskrigen lykkes.» (Samme sted, s.117.)

Landskonferansen ga direktiv om å forbedre sammensetninga av kadrene ved at en uten å nøle skulle forfremme unge kommunister til ansvarsfulle stillinger når de hadde gitt bevis på enestående evne til sjøloppofring og hengivelse for folkets og kommunismens sak.

Landskonferansen la stor vekt på ideologisk og politisk skolering av kommunistene. Den understreka at under de kompliserte forholda som rådde, kunne ikke de unge albanske kommunistene løse de vanskelige oppgavene de hadde med ære, uten at de mestra marxismen-leninismen. Det synet som en del kommunister hadde — at i krigstid var det ikke bruk for bøker, men bare for geværer — blei kritisert. «Vi må ha både bøker og geværer», understreka landskonferansen og oppfordra kommunistene til å vinne over alle vanskeligheter og hindringer i studiet av marxismen-leninismen.

Landskonferansen avslutta drøftingene med å velge Albanias kommunistiske partis sentralkomite som besto av 15 medlemmer og 5 kandidatmedlemmer, deriblant Enver Hoxha, Nako Spiru, Hysni Kapo, Gogo Nushi, Mehmet Shehu, Vasil Shanto, Ramadan Çitaku, Kristo Themelko, Petro Papi og Sadik Bekteshi. Landskonferansen valgte også sentralkomiteens politbyrå med Enver Hoxha som generalsekretær for AKP.

Alle vedtak var enstemmige.

Den første landskonferansen uttrykte at den var overbevist om at Albanias kommunistiske parti ville gå dristig framover under marxismen-leninismens fane, at det ville løse sine oppgaver med ære og slik sikre en fullstendig seier for det albanske folket.

> «Ingen makt på jorda», skreiv delegatene på landskonferansen til eksekutivkomiteen i Komintern, «kan få partiet vårt til å fornekte Marx', Engels', Lenins og Stalins store idealer, den kommunistiske internasjonalens idealer.» (Protokoll fra AKPs første landskonferanse. Partiets sentralarkiv.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Vedtaka fra den første landskonferansen spilte ei stor historisk rolle ved å styrke AKP på alle områder som et revolusjonært marxist-leninistisk parti. Landskonferansen forma ut partiets generallinje i større bredde og djubde på grunnlag av erfaringene som var samla.

5. ORGANISERINGA AV DEN NASJONALE FRIGJØRINGSHÆREN OG DET ALLMENNE FOLKEOPPRØRET

Etter den første landskonferansen blei det politiske og organisatoriske arbeidet partiet dreiv, i hovedsak konsentrert om å forberede folket til det allmenne opprøret, og først og fremst om å organisere den nasjonale frigjøringshæren.

Partiet oppfordra det albanske folket, arbeidere og bønder, ungdom og kvinner, nasjonalister og patriotiske intellektuelle, til å forene alle krefter og stille dem til tjeneste i kampen mot de fascistiske inntrengerne og forræderne. Så mange som mulig burde slutte seg til partisanene, slik at det kunne dannes nye avdelinger og slik at den væpna kampen kunne intensiveres fram til det allmenne opprøret.

> «Vårt lands skjebne», forklarte partiet for folket, «avhenger av den krigen vi fører, og jo mer omfattende og voldsom kampen mot inntrengerne blir, desto fortere kommer frigjøringsdagen.» (Appell fra sentralkomiten i AKP til det albanske folket, april 1943. APAs hoveddokumenter, bind 1, side 123.)

Enver Hoxha avslørte propagandistene i «Balli kombëtar» som utbasunerte at albanerne ikke kunne slåss mot Italia, og at de ikke trengte det heller, fordi Italia ville bli slått av de allierte som ville bringe frihet og uavhengighet (!) til Albania. Enver Hoxha skreiv i «Zëri i Popullit»:

> «Hvordan ville det gå om hele verden resonnerte på samme måte som disse «store politikerne»?... En ganske enkel ting ville hende... vesle Albania ville bli Mussolinis vasall for all evighet...
>
> En for alle og alle for en — Russland, England og Amerika fører krig med store hærer, tanks og fly, men det betyr ikke at vi ikke skal fortsette vår krig, om det så var med det eneste geværet

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

vi eier... Kriger er ingen dans på roser, men lidelser og blodsutgytelse...» (Enver Hoxha, «De barbariske handlingene til fascismen og lakeien Mihailovich», mars 1943. Verker, bind 1, s. 246 — 247.)

I tillegg til en brei politisk virksomhet blant folkemassene økte kommunistene det underjordiske arbedet blant albanske soldater, gendarmer og politifolk, blant alle som var blitt lurt til å gå i tjeneste hos inntrengerne, og også blant italienske soldater og arbeidere som var stasjonert i Albania. Det blei delt ut flygeblad med politisk propaganda på italiensk til de sistnevnte.

Som svar på appellen fra partiet og inspirert av den intense aktviteten til kommunistene, kom hundrevis av unge menn og kvinner for å slutte seg til partisanavdelingene. Flesteparten av gymnas- og høyskoleelevene dro opp i fjella og slo seg sammen med frihetskjemperne. Partisanene fikk også forsterkninger fra patrioter som hadde desertert fra fiendens militære enheter. På mindre enn tre måneder blei tallet på partisaner fordobla. I mai 1943 blei de første bataljonene og områdestabene danna. I juli fantes det 20 partisanbataljoner og 30 mindre kampenheter i aksjon i Albania.

En fraksjon i Vlora-distriktet blir knust

Mens hele partiet var opptatt med å gjennomføre de oppgavene som det første landsmøtet hadde stilt for å forberede det allmenne opprøret, oppretta Sadik Premte og Pali Tërova, fiender av folket og kommunismen, i all hemmelighet en fraksjon i Vlora-distriktet for å sammensverge seg mot AKP. I virkeligheten hadde de begynt å organisere fraksjonen nettopp på det tidspunktet da de fremste partilederne i Vlora-distriktet var på AKPs første landskonferanse. Fraksjonistene dro fordel av at lederne var borte og at de vanlige medlemmene mangla en sunn marxist-leninistisk årvåkenhet, disiplin og skolering, og de greide å lure og trekke til seg en del partimedlemmer og ta kommandoen over Vloras veteran-partisanavdeling. I april kunngjorde de at de ikke anerkjente partiets distriktskomite i Vlora og krevde at det blei sammenkalt en såkalt «parti-konferanse» som skulle underkjenne distriktskomitéen og velge en ny med Sadik Premte og hans nære venner i spissen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Denne fiendtlige fraksjonen hadde som mål å gripe makta i partiorganisasjonen og få kommandoen over partisanavdelingene i Vlora-distriktet under sin kontroll, å utrydde de prinsippfaste kommunistene og først og fremst de ledende kadrene, gjøre slutt på frigjøringskrigen i distriktet og deretter føre den ødeleggende virksomheten videre til andre deler av landet, styrte sentralkomiteen og knuse kommunistpartiet fullstendig. For å oppnå dette hadde forræderne inngått en avtale med lederne for «Balli kombëtar» om å handle i hemmelig forståelse med dem. Gjennom intriger og bakvaskelser og med støtte fra «Balli kombëtar» prøvde de å egge den væpna befolkninga på landsbygda til å slå til mot partiet og partisanavdelingene. Samtidig sendte de brev til en del kommunister i ulike distrikter samt til distriktskomiteen i Gjirokastra. I disse breva la de fram som påskudd for opprøret sitt de påståtte «urettferdige» vedtaka i partiet mot Anastas Lula, Sadik Premte og andre avvikere, og søkte støtte.

Den alvorlige situasjonen i partiorganisasjonen i Vlora-distriktet blei korrekt vurdert av sentralkomiteen som ei stor utfordring for hele partiet. Generalsekretær Enver Hoxha dro dit for å lede kampen mot fraksjonen.

Kampen for å knuse denne fraksjonen blei ført under parolen «Partiet framfor alt». I forsamlinger, på møter og i samtaler — i første rekke med særskilte partimedlemmer — avslørte kamerat Enver Hoxha sammen med distriktskomitesekretærene, kameratene Hysni Kapo og Mehmet Shehu, de virkelige måla for og de store farene som lå i den fiendtlige virksomheten til fraksjonen. Nesten alle de villeda kommunistene forsto fullt ut hvilke feil forræderne hadde fått dem til å gjøre, og brøt alle forbindelser med dem. Folket i Vlora- og Mallakastra-regionene, som sammen med partiet deltok aktivt i å knuse fraksjonen, blei også varsla om Sadik Premtes forræderi. I mai måned var alt over. Sadik Premte som var avslørt som en fiende av folket og partiet, greide å komme unna ved å flykte til Vlora, som da var okkupert av de italienske fascistene.

Etter at denne fiendtlige fraksjonen i Vlora-distriktet var knust, ga sentralkomitéen i juni 1943 følgende instruks til alle kommunister i et spesielt rundskriv der røttene og måla til fraksjonen blei blottlagt:

> «Denne smertefulle erfaringa bør tjene som en lærepenge for alle partiorganisasjonene, og særlig for Vloraorganisasjonen. Vår kamp mot disse nedrige fiendene må gjennomføres med den

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

største strenghet... vi bør hate slike folk og slå hardt til mot dem overalt der de reiser hodene.» (Rundskriv fra sentralkomiteen i AKP, 17. juni 1943. APAs hoveddokumenter, bind I, s. 146.)

Hendingene i Vlora var en lærepenge for hele partiet. De hjalp kommunistene til å fatte fullt ut hvilken fare handlingene til disse fiendene innebar mot partiet, og hjalp dem til å forsterke disiplinen og øke årvåkenheten og kampånden i den revolusjonære virksomheten. Så lenge krigen varte, fant det ikke sted noe som kunne sammenliknes med det som hendte i Vlora.

Generalstaben blir oppretta

Mens partiet kjempa for å utslette Sadik Premte-fraksjonen, tilføyde partisaner og frivillige de fascistiske inntrengerne gjentatte slag over hele landet. De kraftigste var angrepa mot italienske tropper nær Selenica-gruva (april 1943), ved Leskovik (mai), på veien mellom Struga og Dibra (juni) og ved Përmet-Kuqar-Mezhgoran og Kiçok-passet (begynnelsen av juli). Bare i Përmetslaget blei over 500 fiendesoldater drept. 6. juli gjennomførte også de albanske partisanene sitt første angrep mot tyske tropper ved Barmash på veien mellom Korça og Janina. Samtidig slo kampenheter av partisaner med hjelp av befolkninga på landsbygda tilbake de militære operasjonene som de italienske fascistene satte i gang ved Kurvelesh og Mesaplik (april), ved Peza, Mallakastra, Tepelena og Shpirag (juni). I disse operasjonene satte inntrengerne hele divisjoner inn mot partisanene og folket. De massakrerte tusenvis av menn og kvinner, barn og gamle, brente ned hundrevis av landsbyer, tok hele buskaper, men greide ikke å vinne noen militær eller politisk fordel. Det eneste de oppnådde var å få hatet og forbitrelsen i folket til å flamme enda mer.

I denne atmosfæren med usedvanlig revolusjonær begeistring over hele landet foreslo sentralkomitéen i AKP at landsrådet i den nasjonale frigjøringsbevegelsen skulle ta opp til diskusjon de problema i krigen mot fascismen som måtte løses raskt. Hovedproblemet en måtte angripe, var organiseringa av den albanske nasjonale frigjøringshæren.

Møtet i landsrådet ble holdt 4.juli 1943 i Labinot. Der blei det enstemmig vedtatt å opprette en generalstab for den nasjonale frigjøringshæren. Generalsekretæren i AKP, Enver Hoxha, blei valgt til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

politisk kommisær for generalstaben. 10.juli gjorde landsrådet i den nasjonale frigjøringsbevegelsen og generalstaben folket kjent med denne viktige hendinga gjennom en særskilt proklamasjon.

Generalstaben fullførte organiseringa av den albanske nasjonale frigjøringshæren (ANFH) og konsentrerte den strategiske og operative ledelsen av den væpna kampen mot inntrengerne og forræderne i sine hender. Samtidig utarbeidde den taktikken for krigen. For å sentralisere ledelsen av partisanavdelingene i de ulike områda, blei det oppretta distriktsstaber og en stab for 1. operasjonssone. I noen distrikter blei det danna partisangrupper som var underordna disse stabene. 15. august 1943 blei 1. stormbrigade oppretta. Kamerat Mehmet Shehu blei utnevnt til sjef for den.

På den tida da generalstaben blei danna, besto ANFH av omtrent 10.000 stridende som var organisert i faste partisanavdelinger. Omtrent dobbelt så mange frivillige gjorde tjeneste i enheter i landsbyer, byer og regioner både i frigjorte og okkuperte områder.

Et annet særs viktig tiltak som generalstaben ga seg i kast med, var å organisere partisanenes militære administrasjon i de bakre områda. «Distrikts-» og «lokale-kommandoer» tjente som organer for denne administrasjonen. De fungerte som folkepoliti i de frigjorte sonene og var til god hjelp og støtte for de nasjonale frigjøringsråda og partisanavdelingene.

Da generalstaben var skapt, gikk den væpna kampen inn i et nytt stadium, stadiet med bedre organisasjon og rask utvidelse, stadiet for det allmenne folkeopprøret. Over hele landet reiste avdelinger i den nasjonale frigjøringshæren og enheter av frivillige, støtta av folkemassene, seg til kamp mot de italienske og tyske inntrengerne. De siste hadde nettopp begynt å trenge inn og bevege seg på albansk territorium. Generalstaben sa i en av ordrene sine:

> «Så lenge hærene til de italienske og tyske inntrengerne ikke har overgitt seg betingelsesløst, så lenge det ennå finnes en eneste væpna fascist-soldat igjen i vårt kjære fedreland, må krigen føres videre med den største fasthet.» (Ordre av 30. juli 1943. Dokumenter fra generalstaben og overkommandoen i den albanske nasjonale frigjøringshæren, Tirana 1965, bind 1, s. 32.)

Nesten 1000 fiender blei drept i slag som partisanene og folket utkjempa i juli i Mallakastra og Tepelena mot de italienske divisjonene som

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

prøvde å tilintetgjøre basene den nasjonale frigjøringshæren hadde i disse områda. Fascistene leid store tap også i Pojska-slaget på veien mellom Thana-passet og Pogradec. Det fant sted blodige kamper mot italienske tropper særlig i Burrel, Shtama-passet og Buall-passet der omtrent 3.000 av innbyggerne sloss skulder ved skulder med partisanene, i samordna angrep i Zerqan og Sofracan i Dibra-distriktet, i Kardhiq og Mashkullorë i Gjirokastra-distriktet, i Vithkuq i Korça-distriktet (august) og i Reç i Shkodra-distriktet (august-september). I disse sammenstøta blei omlag 1.500 fiendesoldater drept. I løpet av denne perioden angrep partisanene også tyske tropper i Konispol (august) og på veien mellom Elbasan og Tirana (tidlig i september).

De fascistiske inntrengerne som blei skremt av det allmenne opprøret som var brutt ut i hele landet, proklamerte i juli hele Albania som operasjonssone. Den italienske øverstkommanderende måtte innrømme at «flertallet av det albanske folket, uten forskjeller mellom klassene, har reist seg mot Italia og mot at våre tropper er stasjonert i Albania.» (Commando 9-a Armata. Notizie mensili, Nr. 8, Agosto 1943.) (Sjefen for 9. arme, månedsrapport nr. 8 august 1943.) Han ba hovedkvarteret i Roma inntrengende om å øke antallet væpna okkupasjonsstyrker, så han kunne bli i stand til å mestre situasjonen i Albania.

Den albanske nasjonale frigjøringshæren — folkets revolusjonære hær

Gjennom ANFHs generalstab tillempa kommunistpartiet fullt ut det marxismen-leninismen lærer om væpna folkeopprør på forholda i Albania og løste de grunnleggende militære, poltiske og organisatoriske problema i den nasjonale frigjøringshæren.

Også etter at generalstaben var skapt, måtte frigjøringshæren hovedsakelig begrense seg til geriljakrigføring, fordi de væpna fiendestyrkene var overlegne i antall, og særlig med hensyn til ammunisjon, transport, samband, mat og klær. Under disse vilkåra ville en frontalkrig ha vært skjebnesvanger for det allmenne opprøret for nasjonal frigjøring.

Kamphandlingene til partisanavdelingene og enhetene var i hovedsak angrep som blei gjennomført uten opphold og de utmerka seg ved mesterlig bruk av dyktige manøvrer og overraskelsesangrep, ved at kommandoene, brigadene, gruppene og bataljonene viste stort initiativ og ved at terrenget blei utnytta effektivt.

I partisankrigen måtte den albanske nasjonale frigjøringshæren også

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

løse ei rekke strategiske problemer. Partiet hadde gitt den i oppdrag å frigjøre hele landet med sine egne ressurser, og samtidig sikre at folkemakta blei oppretta og tjente som væpna støtte for denne makta.

Slike oppgaver kunne bare løses av en regulær hær. Og det er grunnen til at Albanias kommunistiske parti la ned så mye arbeid for å opprette den nasjonale frigjøringshæren og utvikle den til en regulær hær for det albanske folket.

Til og begynne med var brigadene de største enhetene i den regulære folkehæren. Generalstaben utarbeidde en særskilt plan for en å opprette et antall brigader, som etterhvert ville omfatte størsteparten av avdelingene, bataljonene og gruppene i de ulike distrikta.

I og med at den nasjonale frigjøringshæren blei organisert og vokste uavbrutt, økte samtidig behovet for skolerte militære og politiske kadrer. Men partiet hadde ikke slike kadrer på den tida. Under krigsforhold var det umulig for generalstaben og landsrådet å åpne skoler for å utdanne offiserer. Sjefer og kommisærer i den nasjonale frigjøringshæren blei lært opp midt under voldsomme slag med fienden, og de steig fram fra rekkene av arbeidere, bønder og patriotiske intellektuelle, fra de stauteste partisankjemperne, de tapreste og mest hengivne mot folkets og fedrelandets sak.

Også etter at generalstaben var oppretta, og helt fram til slutten av krigen, var raid mot fiendens ammunisjons- og våpenlagre hovedkilden som forsynte partisanavdelingene med våpen og ammunisjon.

Når det gjaldt å forsyne avdelingene og enhetene i den nasjonale frigjøringshæren med klær og matvarer, blei dette hovedakelig gjort av befolkninga i byene og særlig på landsbygda, men det blei også organisert raid mot fiendelagrene. Innkvartering skjedde ved at partisankjemperne fikk husly hos bøndene og hos befolkninga i de frigjorte sonene.

Partiet la hovedvekta på å opprettholde en høy moral i hæren. Hver eneste partisankjemper var villig til å ofre livet for landets frihet og for kommunistpartiet. Den moralske styrken deres kom av den høye bevisstheten de hadde. De visste godt hva de sloss for, de forsto fullt ut hvor riktig den poltiske linja til partiet var, de var helt på det rene med de vanskelighetene, forsakelsene og ofra som krigen krevde av dem, og de hadde en urokkelig tillit til at den saka de forsvarte ville seire.

Den moralske holdninga hos partisanene blei høyna enda mer gjennom bevisst disiplin, kjærlighet til folket og kameratene, stor ærlighet

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og eksemplarisk oppførsel mot befolkninga og omsorg for å ta vare på de beste tradisjonene og skikkene i landet.

De høye moralske, politiske og militære egenskapene hos partisankjemperne hadde djupe røtter, for de var basert på politisk overbevisning og demokrati. I motsetning til hærene før i tida som måtte forsvare interessene til de reaksjonære klassene, hadde de vanlige soldatene i den nasjonale frigjøringsfronten like rettigheter og full frihet til å delta i det politiske livet i landet sammen med sjefene og kommisærene, og være med på å løse de ulike militære, politiske og organisatoriske problema i hæren. Alle kamphandlinger, alt poltisk arbeid, sjefens virksomhet og partisanenes og kadrenes oppførsel, alt var underlagt kollektivets vurdering og kritikk. Ordrer som kom ovafra ga konkret form til krava fra soldatene og folket. Det blei organisert diskusjoner og brei meningsutveksling for å finne fram til den beste måten å utføre ordrene på, såvel som vedtaka og direktiva fra partiet.

Demokratiet i den nasjonale frigjøringshæren var et uttrykk for at den var en folkehær, og det var avleda fra prinsippet om at massene spiller den avgjørende rolla når historia blir skapt.

Demokratiet svekka ikke disiplinen på noen måte, men styrka den tvert imot og gjorde den mer bevisst. På samme måte skadde det ikke sentralismen i ledelsen, men hjalp tvert imot til å virkeliggjøre den.

Den mesterlige bruken av partisankrigens taktikk og den enestående høye moralen i den nasjonale frigjøringshæren gjorde det mulig å nøytralisere og overvinne fiendens overlegenhet i antall og krigsmateriell.

Det var kommunistpartiet som utvikla de høye moralske, militære og politiske egenskapene hos dem som kjempa i den nasjonale frigjøringshæren.

Brigade-, gruppe-, bataljon- og kompani-kommissærer leda partiets politiske arbeid i hæravdelingene. Samtidig var de politiske kommissærene medlemmer av stabene i de forskjellige partisan-kampenhetene. Visekommissærene fungerte som partisekretærer. Partiet sendte mange av sine beste kadrer for å utvikle det politiske arbeidet i hæren.

Det blei oppretta kommunistiske ungdomsorganisasjoner i hæren for å hjelpe partiorganene og particellene.

De politiske kommissærene og visekommissærene, parti- og ungdomsorganisasjonene dreiv et breit politisk arbeid og skolerings-arbeid i partisanenes kampenheter og sikra at kommunistene og ungkommunistene spilte rolla som fortropp når de utførte stridsoppgavene sine. De

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fostra soldatene i en ånd av patriotisme og lojalitet mot fedrelandet, folket og kommunistpartiet. De ga videre det albanske folkets revolusjonære kamptradisjoner, marxismen-leninismens ideer, prinsippa for den proletariske internasjonalismen og kjærlighet til alle folk som sloss mot fascismen. De fylte partisanene og folket med tillit til seieren, og så til at ordrene fra generalstaben og de ulike hærkommandoene blei utført til punkt og prikke.

Kommunistpartiet hadde tillit og svært stor autoritet blant soldatene og kadrene i den nasjonale frigjøringshæren. Denne tilliten og autoriteten hadde partiet vunnet fordi kommunistene gikk foran med et godt eksempel i strid og i dagliglivet.

Alle problemer med oppbygginga av hæren, strategien og taktikken og de militære aksjonene blei løst i samsvar med direktiva og instruksene fra sentralkomiteen. Generalsekretær Enver Hoxha var den fremste organisator, leder og lærer for den nasjonale frigjøringshæren.

Opprettelsen av den nasjonale frigjøringshæren var en stor politisk og militær seier for partiet. Gjennom dette lyktes Albanias kommunistiske parti i å fullføre ei av de mest avgjørende og vanskelige oppgavene det hadde.

«Balli kombëtar»s falske patriotisme blir avslørt

Denne seieren blei oppnådd ikke bare gjennom harde kamper mot inntrengerne og forrædere, men også gjennom en bitter politisk kamp mot den indre reaksjonen, mot «Balli kombëtar».

For å sabotere den væpna kampen mot inntrengerne greip «Balli kombëtar» til alle de metoder og knep som noen gang er blitt brukt av folkets og revolusjonens fiender: bakvaskelse, demagogi, forsøk på å skremme folk med «kommunistspøkelset», trusler, intriger, løgner, falske løfter, snikmord på kommunister, partisaner og medlemmer av folkeråda og hemmelige avtaler med inntrengerne for å samordne aksjonene mot de revolusjonære kreftene. I noen tilfeller greide «Balli kombëtar» å føre hele landsbyer bak lyset. Det var bønder som blei oppvigla eller trua av «Balli kombëtar» så de nekta å huse partisankjemperne i landsbyene sine, nekta å angripe den italienske hæren under militære operasjoner eller å anerkjenne de nasjonale frigjøringsråda.

Dersom slike foreteelser hadde fått stor spredning, ville de ført til at bøndene var blitt nøytralisert. Og siden de utgjorde grunnlaget og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hovedkilden for de nasjonale frigjøringsstrykene, ville det ha satt den endelige seieren i frigjøringskrigen på spill. Denne faren blei avverga takket være partiets bestemte og veloverveide standpunkt og handlinger som var basert på grundig kjennskap til de objektive forholda og den aktuelle situasjonen i landet.

Det overveldende flertallet av bøndene ville kjempe mot inntrengerne for å frigjøre landet. Dette ønsket var det bare kommunistpartiet som imøtekom i praktisk handling. «Balli kombëtar» satte seg imot kampen mot fascistene, og dette standpunktet sto i direkte motsetning til ønskene og krava fra bøndene spesielt og folket generelt.

Våren 1943 fulgte noen bønder som var vill-leda av lederne for «Balli kombëtar», deres «råd». De gjorde ikke væpna motstand mot de italienske troppene som opererte i området i deres, og de forlot heller ikke landsbyene sine da italienerne kom dit, fordi de ikke trodde at fascistene virkelig ville skade dem. Men fascistene brente ned landsbyene deres uten unntak og myrda på den mest barbariske måte de mennene og kvinnene og barna som var blitt igjen der. Det var en bitter lærepenge for alle som var blitt lurt av de reaksjonære.

For å ødelegge den nasjonale frigjøringsfronten arbeidde «Balli kombëtar» stadig tettere sammen med inntrengerne, og deltok sammen med dem i aksjoner mot de nasjonale frigjøringsråda og kampenhetene til partisanene. Gjengene fra «Balli kombëtar» ga direkte hjelp til den italienske hæren i straffeekspedisjonene mot partisanene og folket i Kurvelesh, Peza, Mallakastra, Tepelena, Korça, Skodra og andre områder. Folkets forbitrelse mot den linja som «Balli kombëtar» fulgte, økte.

Kommunistpartiet støtta bøndene når de gjorde motstand mot fascistenes plyndring av korn, meieriprodukter og ull. På dette området blei det oppnådd store framganger. Samtidig hjalp «Balli kombëtar» — som så langt fra rådde bøndene til ikke å utlevere jordbruksproduktene til inntrengerne og quisling-regjeringa — fienden med å plyndre bøndene. Disse handlingene fjerna «Balli kombëtar» enda mer fra massene.

Gjennom omfattende politisk arbeid spredde kommunistpartiet linja si og programmet til den nasjonale frigjøringsfronten, det fordømte manøvrene til de fascistiske slavedriverne og de albanske forræderne, avslørte innholdet i og det virkelige formålet for alle handlingene og standpunktene til «Balli kombëtar» — lederne og -gjengene som var retta mot den albanske nasjonen og det albanske folket.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Slik ble de albanske bøndene litt etter litt overbevist gjennom sine egne erfaringer om at en virkelig seier over de fascistiske inntrengerne og forræderne bare kunne vinnes under ledelse av kommunistpartiet. Bøndene fikk en stadig djupere forståelse for at den gamle drømmen deres om frihet og jord bare kunne bli virkelighet i samarbeid med partiet, mens «Balli kombëtar» ikke hadde noe ønske om å avskaffe utbytting og undertrykking.

Jo mer demagogien og forræderiet til «Balli kombëtar» blei avslørt, desto mer samla både bøndene og andre befolkningslag seg rundt kommunistpartiet. Folkemassene i hele Albanis hånte vent-og-se-taktikken til «Balli kombëtar» med satiriske uttrykk som: «Mens graset gror, dør kua» og ga organisasjonen økenavnet «Bishti kombëtar» (= den nasjonale halen, «bishti» betyr «hale» på albansk).

Mukje-avtalen blir forkasta

Den situasjonen som var oppstått, krevde at alt som var mulig måtte gjøres for å avverge en borgerkrig, som de fascistiske inntrengerne på ulike måter egga til. Etter forslag fra sentralkomiteen i kommunistpartiet blei spørsmålet tatt opp på juli-møtet i landsrådet. Rådet vedtok å gjøre et siste forsøk på å vende «Balli kombëtar» bort fra veien med forræderi og trekke den med i den nasjonale frigjøringskampen. Med dette formål blei det utnevnt en delegasjon som skulle forhandle med lederne for «Balli kombëtar» om følgende punkter: «Balli kombëtar» skulle gå med i krigen mot inntrengerne og stanse virksomheten mot frigjøringsbevegelsen og kommunistpartiet, den skulle rense medlemsrekkene for fascister, banditter og forbrytere, den skulle anerkjenne de nasjonale frigjøringsråda, gjennom krigen og felles innsats mot fascismen skulle det legges et grunnlag for å holde en konferanse der «Balli kombëtar» skulle delta og der alle spørsmål vedrørende enheten skulle diskuteres og løses.

Det første møtet med «Balli kombëtar»-lederne fant sted i Tapiza nær Tirana, og det andre i Mukje nær Kruja 1.—2.august.

«Balli kombëtar»-lederne gikk med på å møte delegasjonen fra landsrådet i den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Men den eneste hensikten med dette var å styrke deres egen posisjon — som var blitt alvorlig rystet ved at forræderiet deres var avslørt — slik at de kunne gripe den politiske makta når Italia kapitulerte. Etter Mussolinis fall var det åpen-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bart bare et spørsmål om dager før denne kapitulasjonen var et faktum.

Ymer Dishnica, medlem av politbyrået i sentralkomiteen og leder av delegasjonen, ga under diskusjonene etter for presset og demagogien fra det reaksjonære borgerskapet og godseierne. Så langt fra å forsvare kommunistpartiets linje hardnakka og ta det riktige standpunktet som landsrådet var blitt enige om over for «Balli kombëtar», godkjente han i Mukje en avtale som sto i direkte motsetning til interessene den nasjonale frigjøringskampen og det albanske folket hadde. Et annet medlem av delegasjonen, Mustafa Gjinishi, spilte ei fullstendig negativ rolle og framsto på møtet som en glødende tilhenger av krava til det reaksjonære borgerskapet.

Mukje-avtalen så på «Balli kombëtar»-organisasjonen som likeverdig med frigjøringsfronten som faktor mot fascismen, enda den hadde sabotert frigjøringskrigen og hjulpet okkupantene på flere måter. I stedet for å kreve at «Balli kombëtar» slutta seg til krigen mot inntrengerne, gikk Ymer Dishnica og Mustafa Gjinishi med på «Balli kombëtar»s demagogiske krav om ei «sjølstendighetserklæring» og om å «styrte den fascistiske 12.april-forsamlinga», som aldri var blitt anerkjent av det albanske folket, men der nesten alle «Balli kombëtar»-lederne hadde deltatt. Videre godkjente de påfunnet om «det etniske Albania» («Albania for den albanske rasen», overs merkn.), et våpen fascistene og de reaksjonære brukte for å tilsløre for det albanske folket hvem som var hovedfienden deres på denne tida, og for å egge til fiendskap mot nabofolka. De godtok et forslag fra de reaksjonære om å opprette «Komitéen for å redde Albania» med like mange representanter fra «Balli kombëtar» og den nasjonale frigjøringsfronten. Denne komitéen skulle gis fullmakter som ei provisorisk regjering.

Landsrådet og makta til de nasjonale frigjøringsråda, som hadde oppstått gjennom folkets revolusjonære kamp, var fullstendig gløymt. Uten mandat fra landsrådet og sentralkomiteen i partiet ga Ymer Dishnica og Mustafa Gjinishi si godkjenning til en proklamasjon fra «Komiteen for å redde Albania» som skulle underrette folket om vedtaka i Mukje. Slik gikk de rett i fella til de reaksjonære.

Albanias kommunistiske parti var ikke imot enhver avtale med «Balli kombëtar». Det hadde anstrengt seg for å trekke «Balli kombëtar» med i kampen mot de utenlandske inntrengerne og på dette grunnlaget få den til å slutte seg til frigjøringsfronten. Det hadde ført forhandlinger og godkjent opprettelsen av «samordningskomiteer» for kampen mot

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fascismen osv. Da landsrådet i juli 1943 vedtok å forhandle med «Balli kombëtar»-lederne, var det et siste forsøk på å vende organisasjonen bort fra veien med forræderi og inn på veien med kamp mot inntengerne. Dette forsøket måtte gjøres i fedrelandets og den nasjonale frigjøringskrigens interesser. Men Mukje-avtalen krenka interessene til folket og fedrelandet. Den førte folket på villspor og dro oppmerksomheten bort fra krigen mot inntrengerne, og ga inntrykk av et falskt forbund som var skapt gjennom kjøpslåing på toppen. Mukje-avtalen ville ha tilintetgjort de store seierne som var vunnet i den antifascistiske krigen under kommunistpartiets ledelse. Og enda verre; den ville ha rydda veien for å gi den politiske makta i hendene på det reaksjonære borgerskapet som ikke hadde avfyrt et eneste skudd og ikke hadde tatt på seg å kjempe mot de utenlandske slavedriverne, men tvert imot faktisk hadde samarbeidd med dem. Derfor var en slik avtale svik mot folket og revolusjonen.

Av denne grunn forkasta sentralkomiteen på initiativ fra kamerat Enhver Hoxha, øyeblikkelig og uten nøling Mukje-avtalen.

Fra det øyeblikket generalsekretær Enhver Hoxha mottok de første dokumenta som var formulert i så tvetydige ordelag, forsto han at på Mukje-møtet hadde orkesteret spilt etter taktstokken til «Balli kombëtar». Han ga uttrykk for stor bekymring og påla Ymer Dishnica

> «å ikke glømme interessene til partiet vårt. Det må fortsette å være organisator og leder av den nasjonale frigjøringskrigen, forbli slik og ikke bli en fraksjon i denne krigen.» (Enhver Hoxha: Brev til Ymer Dishnica, 6.august 1943. Verker, bind I, s. 334.)

Da forræderiet blei helt klart, kalte han avtalen «en fullstendig kapitulasjon for'Balli kombëtar', og skreiv til Ymer Dishnica: *Du har hals over hode falt ned på standpunktene til 'Balli kombëtar'... Denne avtalen, som helt og holdent bryter med vår politiske linje... blir fordømt av sentralkomiteen.*» (Enver Hoxha: Brev til Ymer Dishnica, 9. august 1943. Verker, bind I s. 340.)

Samtig som sentralkomiteen underretta kommunistene om denne alvorlige krenkelsen av vedtaka i landsrådet og av partiets politiske linje, uttrykte den at den var fast bestemt på å ikke på noen som helst måte gå med på å dele fruktene av det albanske folkets frigjøringskrig og den demokratiske folkemakta med «Balli kombëtar» eller med noen andre motstandere av denne krigen og denne makta.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Ymer Dishnicas og Mustafa Gjinishis kapitualsjon skapte forvirring i folket og tjente «Balli kombëtar»-lederne som brukte Mukje-avtalen i kampen mot kommunistpartiet. I denne situasjonen måtte partiorganisasjonene gjennomføre et omfattende informasjonsarbeid for å avsløre det reaksjonære innholdet i avtalen og måla til «Balli kombëtar»-lederne, som med hjelp av inntrengerne prøvde å rane til seg fruktene av det albanske folkets frigjøringskrig.

De nasjonale frigjøringsråda — den eneste folkemakta

For ytterligere å styrke det albanske folkets enhet i den anti-fascistiske krigen, blei den 2. nasjonale frigjøringskonferansen holdt i Labinot 4.—9.september 1943.

Konferansen tok opp spørsmålet om den demokratiske folkemakta som hovedsak. Ettersom den revolusjonære prosessen i krigen gikk djupere, fikk dette spørsmålet stadig større betydning, og desto mer fordi «Balli kombëtar» og reaksjonen i allmennhet ikke skydde noen anstrengelser for å få statsmakta i sine hender.

I denne situasjonen førte konferansen fram følgende parole:

> «å få de nasjonale frigjøringsråda anerkjent som den eneste folkemakta i Albania.» (Resolusjon fra den 2. frigjøringskonferansen, 8. september 1943. Dokumenter fra de øverste organa i folkets nasjonale frigjøringsmakt, s. 58.)

Den 2. nasjonale frigjøringskonferansen tok ei rekke tiltak for å styrke det demokratiske grunnlaget og gjøre det djupere og for å sentralisere folkemakta i Albania. Den utvida landsrådet fra 7 (som var valgt på Peza-konferansen) til 62 medlemmer. Den arbeidde ut og satte i verk lover og vedtekter for de nasjonale freigjøringsråda, dokumenter av konstitusjonell betydning. Det blei vedtatt å opprette utøvende organer med administrative og økonomiske avdelinger i tilknytning til landsrådet og distriktsråda.

Konferansen anerkjente det anti-fascistiske ungdomsforbundet, det anti-fascistiske kvinneforbundet og forbundet av anti-fascistiske universitetsstudenter (som nylig var oppretta under kommunistpartiets veiledning) som deler av den nasjonale frigjøringsfronten, og vedtok å gi dem all mulig hjelp og støtte. På samme måte som sjølve frigjøringsfronten

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

var de ikke klasseorganisasjoner, men masseorganisasjoner for ungdom og for kvinner fra forskjellige klasser og sosiale lag i landet, og de hadde ikke noe annet program enn det frigjøringsfronten hadde.

På Labinot-konferansen blei Mukje-avtalen offentlig fordømt som ei handling som krenka de grunnleggende prinsippa fra Peza-konferansen og som sto i motsetning til interessene krigen og enheten i det albanske folket hadde.

Siden «Balli kombëtar» fortsatte den fiendtlige virksomheten mot den nasjonale frigjøringsbevegelsen og samarbeidde med de italienske fascistene, blei det vedtatt å ta et klart og skarpt standpunkt mot organisasjonen, å avsløre den anti-nasjonale og anti-folkelige politikken den fulgte, å fordømme de demagogiske parolene om enhet og forsøka på å så splittelse og egge til borgerkrig. Samtidig blei det gitt direktiver om ikke å avvise, men å nytte enhver sjanse til å samarbeide med «Balli kombëtar» og andre politiske grupper utafor den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Men dette måtte skje bare på grunnlag av vedtaka fra Peza-konferansen, og framfor alt bare dersom «Balli kombëtar» og de andre gruppene ville delta i den kompromissløse og ubøyelige krigen mot inntrengerne, og hvis de ville anerkjenne de nasjonale frigjøringsråda som den eneste folkemakta.

Et slikt standpunkt ville åpne øynene på de som var blitt lurt og ville skille dem fra de reaksjonære lederne.

Labinot-konferansen nærte ikke noe håp om at «Balli kombëtar» ville slutte med de svikefulle metodene sine. Den påpekte for folket at «Balli kombëtar-lederne nå gikk enda lengre i samarbeidet med inntrengerne og i den åpne krigen de førte mot den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

Sentralkomiteen i kommunistpartiet støtta vedtaka fra Labinot-konferansen og ga distriktskomiteene dette direktivet:

> «... vi bør gjøre det klart for folket at «Balli kombëtar» er ei samling av splittelsesmakere som hisser til borgerkrig. Vi bør få folket til å innse at den politikken som «Balli kombëtar» følger, vil drive oss til væpna sammenstøt med dem, slik at det historiske ansvaret for dette... faller som det i sannhet bør gjøre... på «Balli kombëtar»-organisasjonen. Vi bør forberede oss sjøl, forberede alle i den nasjonale frigjøringsbevegelsen, forberede folket som helhet på et sammenstøt med «Balli kombëtar». «Balli kombëtar» forbereder seg på dette sammenstøtet, og vi bør ikke bli tatt på

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

senga!» (Direktiv fra sentralkomitéen i AKP, 10.september 1943. APAs hoveddokumenter, bind I. s. 161.)

På konferansens siste dag kom nyheten om at det fascistiske Italia hadde kapitulert. Denne hendinga forandra situasjonen i Albania. Albanias kommunistiske parti stilte seg nye oppgaver i denne nye situasjonen.

6. KAMPEN MOT DE NYE TYSKE INNTRENGERNE BLIR INTENSIVERT OG REAKSJONEN BLIR KNUST

8.september blei det kunngjort at det fascistiske Italia hadde kapitulert. Dette var et resultat av de store nederlaga som de tyske og italienske hærene hadde lidd på den sovjetisk-tyske fronten og i Nord-Afrika og av at allierte tropper var landsatt i Sør-Italia. Kapitulasjonen var også en følge av den raske veksten i de italienske massenes motstand mot krigen og fascismen.

Det albanske folket som i fire og et halvt år hadde ført en voldsom krig for å kaste av seg åket til de italienske inntrengerne, hadde gitt sitt eget verdifulle bidrag til denne seieren.

Situasjonen etter at Italia hadde kapitulert og Albania blei okkupert av de tyske nazistene

I samsvar med kapitulasjonsavtalen oppfordra generalstaben umiddelbart den italienske okkupasjonshæren til enten å legge ned våpna og overgi seg eller å gå sammen med den albanske nasjonale frigjøringshæren og slåss mot Hitler-Tyskland. Men den italienske øverstkommanderende unnlot å følge oppfordringa. Han ga de italienske troppene i Albania ordre om å overgi seg til tyskerne. Bare om lag 15.000 italienske offiserer og menige nekta å følge ordren og overga seg til den nasjonale frigjøringshæren. Albanias kommunistiske parti sørga for at alle som hadde overgitt seg, blei mottatt på en broderlig måte overalt, trass i grusomhetene som den italienske fascisthæren hadde gjort seg skyldig i i Albania. Alle som var ansvarlige for krigsforbrytelser, skulle trekkes til ansvar og få strenge straffer med engang de blei grepet, under eller etter krigen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Av de italienske soldatene som hadde overgitt seg til den nasjonale frigjøringshæren, var det om lag 1.500 mann som gikk med på å slutte seg til de albanske partisanenhetene og kjempe med våpen i hand mot de tyske nazistene. «Antonio Gramsci»-bataljonen blei oppretta som en del av 1.stormbrigade i den albanske nasjonale frigjøringshæren. De italienske soldatene som ikke ønska å kjempe, blei innkvartert i de frigjorte sonene i landet, der de blei gjestfritt mottatt av de albanske bøndene trass i de svært store økonomiske vanskelighetene som bøndene hadde.

I stedet for de italienske inntrengerne kom de tyske angriperne til Albania. De blei møtt med voldsomme kamper overalt. Den nasjonale frigjøringshæren tilføyde de nye inntrengerne harde tap på veien Struga—Librazhd, ved Drashovica nær Vlora, ved Kardhiq-brua nær Gjirokastra, langs veien Elbasan—Tirana, ved Kruja, Konispol, Delvina og Saranda, ved Bilisht, langs veien Korça—Leskovik, og andre steder. Inntrengerne blei hindra i å spre seg utover hele det albanske territoriet. Størstedelen av regionene og en del byer var fortsatt frie.

De tyske inntrengerne stasjonerte en væpna styrke på omkring 70.000 mann i Albania. Med en gang de hadde slått seg ned i Albania, satte de seg som oppgave å knuse den nasjonale frigjøringsbevegelsen og gjøre det albanske folket til en tysk satelitt. For å nå dette målet brukte nazistene først en taktikk som gikk ut på å tilsløre okkupasjonsregimet og lure folket, som de påsto hadde vunnet sin «nasjonale sjølstendighet» gjennom «opprettelsen av en suveren albansk stat». De forkynte høylydt at de var kommet «som venner» bare for å «frigjøre Albania fra det italienske åket», og at den tyske hæren «ville garantere sjølstendigheten til det albanske folket, dersom de ville gi sin støtte til krigen mot kommunismen»! De oppfordra alle som hadde dratt til fjells til å gi fra seg våpna og vende hjem igjen, ettersom oppgava deres var fullført med hjelp fra den tyske hæren! Nazistene egga og hjalp forræderne til å proklamere «Albanias løsrivelse fra Italia» og skape organer for «den sjølstendige albanske staten» som f.eks. «eksekutivkomiteen», «regentskapet», «den albanske regjeringa», «den albanske hæren», «det albanske gendarmeriet», osv. Disse manøvrene blei høylydt propagandert av de reaksjonære.

Men uansett hvilken taktikk nazistene nytta, så kunne de ikke på noen måte skjule den aggresjonen de hadde gjort seg skyldig i mot Albania. Kommunistpartiet hadde i rett tid gjort det klart for det albanske folket at de tyske nazistene var menneskehetens mest brutale fiender. Allerede

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den første dagen de satte foten på albansk jord, jevna de landsbyen Borova med jorda og massakrerte hele befolkninga, til og med spedbarn som lå i vogga.

Tyskerne kunne heller ikke skjule at det var oppretta et barbarisk okkupasjonsregime i Albania. Sammen med proklamasjonene om å «respektere» og «garantere» den nasjonale sjølstendigheten til Albania, sendte de ut direktiver om å avvæpne hele befolkninga, om å skyte eller henge fra 10 til 30 albanere for hver tyske soldat som blei drept, for hver sabotasjehandling, for alle skjulte våpen, matvarer eller militærmateriell! Det blei innført portforbud over hele landet. «Regentskapet» og quisling-regjeringa kunne ikke fatte noe vedtak uten godkjenning fra den tyske okkupasjonskommandoen. Nazistene beslagla Nasjonalbanken og alle de økonomiske ressursene i landet.

Det albanske folket under ledelse av kommunistpartiet lot seg ikke lure av nazipropagandaen. De fortsatte kampen mot de nye angriperne med enda større kraft. Før det var gått en måned, var nazistene fullstendig overbevist om at det albanske folket var dødsfiender av dem såvel som av enhver samarbeidsmann i «regentskapet» og «den albanske regjeringa».

Høsten 1943 innleda avdelinger og enheter i den nasjonale frigjøringshæren kraftige angrep på Hitlertroppene og de reaksjonære styrkene over hele landet, og drepte tusenvis av dem. 18.oktober 1943 beskjøt ANFH-artilleri det quislingparlamentet som var sammenkalt på initiativ fra den tyske kommandoen. Samme dag delte Albanias kommunistiske parti ut flygeblad i Tirana med følgende overskrift: «Hvordan svarer det albanske folket Gestapo-parlamentet? MED GEVÆRER!» (Opprop og flygeblad fra AKP, 1941—1944, Tirana 1962, s. 310.)

I tillegg til de slaga som den nasjonale frigjøringshæren utkjempa, utførte geriljaenheter i de okkuperte områder og byer forskjellige slags avledningsaksjoner. Slike aksjoner kom i stand stadig oftere og blei bedre organisert.

Sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti fulgte hendingsforløpet med største oppmerksomhet og dreiv en intens virksomhet for at krigen mot de nye inntrengerne skulle bli ført uopphørlig og med stadig større kraft over hele landet. Med en gang den fikk vite at distriktsstaben i Berat, som var leda av Gjin Marku, hadde tillat tyske soldater å rykke inn i den frigjorte byen Berat for ei kort tid, fordømte den denne handlinga som en forbrytelse og kritiserte distriktsstaben i Berat skarpt:

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Vi kunne ha venta oss hva som helst annet av en partisankommando,» skreiv kamerat Enver Hoxha ved dette høvet til distriktsstaben i Berat, «enn at den gjorde et kompromiss, om så bare for et eneste minutt, med den verste fienden av folket vårt og av menneskeheten, det er mer enn vi kan forstå..... Sjøl om det var snakk om å miste hele hæren, å våge alt dere hadde oppnådd så langt, så skulle dere aldri ha truffet noen avtale med de barbariske nazistene.» (Brev til distriktsstaben i Berat, 5.november 1943. Partiets sentralarkiv.)

Etter at de tyske troppene okkuperte landet, oppsto det en ny situasjon i Albania. Det særegne trekket i denne situasjonen var at alle de reaksjonære gruppene, strømningene og kreftene samlet seg rundt de nye inntrengerne og at de gikk over til åpen allmenn krig mot den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

Den innenlandske reaksjonen følte seg mer og mer ute av stand til å hamle opp med situasjonen med sine egne krefter. Fordi de reaksjonære var hjelpeløse og fordi måla deres falt sammen med måla til de tyske inntrengerne, blei de albanske forræderne drevet til å søke åpen støtte og beskyttelse hos nazistene og stille styrkene sine under tysk kommando.

Den innenlandske reaksjonen blir knust — et ufravikelig vilkår for framgangsrik kamp mot inntrengerne

Organisajonen «Balli kombëtar», stammehøvdingene, det høyere presteskapet i den katolske kirka og alle de fascistiske politikerne slutta seg umiddelbart til de tyske inntrengerne. Lederne i «Balli kombëtar», representantene for presteskapet og andre reaksjonære retninger fikk sete i marionettregjeringa, i «regentskapet» og andre høye organer i quisling-administrasjonen.

Nå da «Balli kombëtar», som tura videre fram på forræderveien, åpent hadde slutta seg til nazistene i krigen de førte mot den nasjonale frigjøringsbevegelsen, blei kommunistpartiet og landsrådet tvunget til å svare disse redskapa for inntrengerne med væpna kamp.

«Under de rådende forholda er enhver aksjonsenhet med 'Balli kombëtar' utelukka», meddelte sentralkomiteen i Albanias kom-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

munistiske parti. «Nå gjelder det å knuse 'Balli kombëtar'. (Brev fra sentralkomiteen i AKP, 1.oktober 1943. APAs hoveddokumenter, bind I, s. 177.)

Det var nettopp på denne tida at forræderiet til Abaz Kupi og Zog-tilhengerne blei åpenbart. Etter at han hadde avslått å delta i Labinot-konferansen, forlot Abaz Kupi den nasjonale frigjøringsfronten. Han hadde gått med i fronten med det skjulte motivet å styrke Zogs anseelse og motarbeide veksten, innflytelsen og den ledende rolla til det kommunistiske partiet. Han hadde alltid handla i samsvar med instrukser fra de britiske imperialistene, som ved hjelp av Zog-tilhengerne tok sikte på å sikre seg kontroll over den nasjonale frigjøringsbevegelsen og over Albania etter krigen. Da Abaz Kupi ikke hadde klart å nå dette målet etter at Italia kapitulerte, trodde han at det rette øyeblikket var kommet til å tilintetgjøre den nasjonale frigjøringsbevegelsen og kommunistpartiet. Med britisk hjelp forkynte han i september 1943 at organisasjonen «Legalitet» var oppretta, og i november samme år sammenkalte han en såkalt «kongress» for denne organisasjonen. «Legalitet» tok på seg oppgava å skille det albanske folket fra kommunistpartiet og samle det rundt Abaz Kupi og hans menn, som skulle gjenopprette Zog-regimet. Zog-tilhengerne satte derfor i gang ei propagandakampanje som framstilte Zog-regimet som det eneste «legale» regimet, og idealiserte det som «et regime med frihet, med ro og orden, fred og rettferdighet»! Deretter krevde de at de forskjellige politiske partiene, også den nasjonale frigjøringsbevegelsen og kommunistpartiet, skulle samles under fana til «Legalitet»! Samtidig forente Abaz Kupe sine krefter med quisling-regjeringa og «Balli kombëtar» og stolte på hjelp fra de tyske inntrengerne.

Nazistene var villige til å gi Abaz Kupi og «Legalitet» all mulig hjelp og støtte, enda de visste godt at de var marionetter som britene styrte. Nazistene og Zog-tilhengerne var forent i sine umiddelbare felles mål, nemlig å knuse kommunistpartiet og likvidere den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

Kommunistpartiet anstrengte seg til det ytterste og brukte alle mulige midler for å overtale Abaz Kupi og Zog-tilhengerne til å oppgi den fiendtlige innstillinga til den nasjonale frigjøringsbevegelsen og slutte seg til den væpna kampen mot tyskerne ved å gå sammen med frigjøringsfronten. Med hensyn til kunngjøringa av «Legalitet», gjorde Albanias kommunistiske parti det enda en gang klart at det ikke mot-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

satte seg at et Zog-parti eller et hvilket som helst annet politisk parti i Albania blei stifta, men på ett ufravikelig vilkår, nemlig at alle partier som blei oppretta skulle kjempe mot inntrengerne og delta i den felles nasjonale frigjøringsfronten.

Under de rådende forholda kunne ikke noe parti, ingen organisasjon eller væpna styrke som sto utafor frigjøringsfronten holde seg nøytral, men var helt og holdent nødt til å tjene fienden. Trass i alle forsøk på å oppfylle britenes instrukser om ikke å vekke oppmerksomhet som samarbeidsmann for de tyske inntrengerne, kunne derfro ikke Abaz Kupi unngå å gjøre nettopp det. I begynnelsen av desember vedtok landsrådet i den nasjonale frigjøringsbevegelsen offisielt å ekskludere ham fra landsrådet og fra generalstaben, etter at det hadde vurdert den forbryterske og anti-nasjonale virksomheten hans grundig. Samtidig ga det instruksjoner om å fordømme ham som en fiende av det albanske folket og «Legalitet» som en forræderorganisasjon.

At hele reaksjonen gikk over til åpen væpna kamp mot den nasjonale frigjøringshæren og den nasjonale frigjøringsfronten sammen med de tyske inntrengerne, viste at det foregikk en djup kløyvingsprosess blant de innenlandske politiske klassekreftene. Den revolusjonære bevegelsen skilte disse kreftene i to blokker — som var dødsfiender. På den ene sida sto det overveldende flertallet av det albanske folket — arbeiderklassen, fattigbøndene og mellombøndene, småborgerskapet og størstedelen av mellomborgerskapet i byene, de patriotiske intellektuelle og noen enkeltpersoner fra de høyere samfunnslaga. De var samla og organisert i den nasjonale frigjøringsfronten under ledelse av kommunistpartiet. Frigjøringsfrontens viktigste væpna styrke var den nasjonale frigjøringshæren, mens dens ytre støtte var den anti-fascistiske verdenskrigen og først og fremst Sovjetunionens store patriotiske krig. På den andre sida sto godseierne, stammehøvdingene, det reaksjonære borgerskapet, flertallet av de rike bøndene, de reaksjonære intellektuelle og presteskapet som var tilslutta uensarta organisasjoner og grupper som ikke hadde skikkelige forbindelser med hverandre. Reaksjonens væpna styrke var avdelingene i gendarmeriet, «Balli kombëtar»-gjengene, Zog-tilhengerne og stammehøvdingene. De reaksjonære organisasjonene og væpna styrkene utgjorde ikke sjøl en sjølstendig blokk — de var i tjeneste hos nazi-inntrengerne og støtta seg hovedsakelig på hjelp fra dem.

Under disse forholda vurderte kommunistpartiet kampen mot reaksjonen som en uatskillelig del av den allmenne kampen mot inn-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

trengerne, og det ga ordre om at alle reaksjonære organisasjoner og væpna styrker utafor frigjøringsfronten skulle knuses med våpenmakt. Generalstaben ga partisanavdelingene og enhetene ordre om å rense alle de frigjorte områda for reaksjonære. Krigen kunne ikke ha blitt ført med framgang, og en kunne ikke ha vunnet over de tyske nazistene, hvis en ikke samtidig hadde slåss mot de lydige redskapa deres.

De breie folkemassene støtta omgående partiets oppfordring om å utslette «Balli kombëtar», «Legalitet» og de andre reaksjonære kreftene. De krevde sjøl en slik aksjon, fordi de av egen erfaring var blitt overbevist om at disse organisasjonene var forræderiske.

Sjøl om Albanias kommunistiske parti var tvunget til å kjempe mot «Balli kombëtar» og «Legalitet» med våpen i hand, gikk det ikke bort fra generallinja som var fastsatt på stiftelsesmøtet og på den første landskonferansen. Akkurat som tidligere holdt partiet fast ved krigens karakter som nasjonal frigjøringskrig, og opprettholdt prinsippet om å samle hele det albanske folket i den nasjonale frigjøringsfronten uten å diskriminere noen med hensyn til klasse, politisk mening, religiøs tro eller hjemsted. Den nasjonale frigjøringsfronten sto fortsatt åpen for alle «Balli kombëtar»-sympatisører Zog-tilhengere og gendarmer som ikke hadde folkets blod på sine hender, og som hadde gått ut av de reaksjonære organisasjonene og væpna styrkene. Det blei gitt beskjed om at en ikke skulle spare noen anstrengelser for å skille de som var villeda fra de forræderiske lederne.

Og særlig passa partiet på at det ikke skulle skje noen nedtrapping i krigen mot de tyske angriperne, som stadig var hovedfienden.

Ingen utenlandsk innblanding i den nasjonale frigjøringskrigen

Høsten 1943 blei det albanske folket stilt ansikt til ansikt med en annen fare i den nasjonale frigjøringskrigen. Denne gangen kom faren fra de britisk-amerikanske allierte.

Alt i mai 1943 var representanter for den britisk-amerikanske middelhavskommandoen ubedt kommet til Albania. Det blei oppretta en britisk militærdelegasjon i tilknytning til den nasjonale frigjøringshærens generalstab, og den blei seinere fulgt av en amerikansk militærdelegasjon. Det fantes også britiske offiserer som var tilknytta visse partisankommandoer. For å rettferdiggjøre at de kom til Albania påsto de at det var påkrevd på grunn av de felles militære interessene i krigen mot

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Hitler-Tyskland, og de tok på seg — men bare i ord — å hjelpe den nasjonale frigjøringshæren med våpen og krigsmateriell. I virkeligheten kom de til Albania hovedsakelig med politiske hensikter. Med disse hensiktene for øye dreiv de undergravingsvirksomhet og blei ei hindring for krigen mot inntrengerne og et redskap for disse i Albania. De britisk-amerikanske allierte ga størsteparten av hjelpa til motstanderne av den nasjonale frigjøringsbevegelsen, til de reaksjonære styrkene. De oppretta spesielle militære delegasjoner hos disse styrkene og forsynte dem med våpen, ammunisjon, klær og gull. Da «Balli kombëtar» og «Legalitet» gikk sammen med tyskerne mot den nasjonale frigjøringsfronten, blei ikke de britisk-amerikanske militærdelegasjonene kalt hjem, heller ikke blei hjelpa stoppa. Den anglo-amerikanske middelhavskommandoen begynte å legge sterkt press på generalstaben for at den ikke skulle sette i gang noe angrep mot de reaksjonære styrkene. Den krevde at de britiske og amerikanske offiserene skulle anerkjennes som meklere i det albanske folkets indre anliggender.

Praksis viste klart at regjeringene i Storbritannia og USA slett ikke hadde til hensikt å gi virkelig hjelp til de nasjonale frigjøringsbevegelsene på Balkanhalvøya. De tok utelukkende sikte på å hindre at folkets revolusjonære krefter seira, å ødelegge og å opprette anglo-amerikansk kontroll over Balkan-landa.

Kommunistpartiet så den anglo-amerikanske innblandinga som en trusel mot seieren for revolusjonen og den nasjonale sjølstendigheten, og uten å nøle inntok det ei fast holdning mot den. Generalstaben advarte de allierte delegasjonene mot å blande seg inn i Albanias indre politiske og militære forhold og hindre det albanske folket i krigføringa mot nazi-inntrengerne og lakeiene deres. Alle britiske og amerikanske offiserer som fortsatte å samarbeide med de reaksjonære styrkene, ville bli sett på som fiender. Sentralkomiteen ga distriktskomiteene i partiet direktiv om at allierte militærdelegasjoner

> «ikke fikk blande seg inn i våre indre anliggender, de skulle ikke på noen måte betraktes som meklere mellom oss og reaksjonen. Hvis de er enige i krigen vår mot reaksjonen, så er det bra; hvis ikke står det dem fritt å dra sin vei.» (Direktiv fra sentralkomiteen i AKP, 3.november 1943. APAs hoveddokumenter, bind I, s.200.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Enhver alliert representant som ikke overholdt prinsippet om ikke-innblanding i våre indre forhold, skulle eskorteres til generalstabens hovedkvarter og ville omgående bli utvist fra albansk jord.

Denne revolusjonære, faste og riktige holdninga overfor de anglo-amerikanske allierte var av vesentlig betydning for den videre utviklinga av den nasjonale frigjøringskrigen og for folkerevolusjonens framtid.

Først og fremst: styrk folkemakta og den nasjonale frigjøringshæren

I den nye situasjonen som var oppstått etter at det fascistiske Italia hadde kapitulert, fikk spørsmålet om politisk makt enda større betydning. Etter fiaskoen med Mukje-avtalen, som var det farligste forsøket på å undergrave makta til folkeråda og den ledende rolla til kommunistpartiet, tok reaksjonen i bruk nye midler for å knuse denne makta. De nasjonale frigjøringsråda skulle tilintetgjøres med væpna makt. I stedet for dem skulle den gamle statsmakta til godseierne og borgerskapet gjenopprettes, med stilletiende samtykke og støtte fra de tyske inntrengerne. Nazistene støtta uten forbehold tanken om å gjenopprette regimet til eks-kong Zog, som blei lagt fram av «Legalitet». Dette gikk tydelig fram av det faktum at de hadde oppretta et «regentskap» av quislinger, at de hadde oppnevnt Zog-tilhengere til toppstillinger i samarbeidsregjeringa og gendarmeriet, og av den friheten «Legalitet» hadde til å utgi og spre presseorganene sine og drive virksomhet i byer og områder som var okkupert av tyske tropper. Gjeninnsettinga av Zog-regimet blei særlig støtta av de britiske og amerikanske regjeringene. På denne tida hadde Chruchill samtaler med eks-kong Zog i London om å opprette ei kongelig albansk eksilregjering.

Kommunistpartiet og det albanske folket retta knusende slag mot disse manøvrene. Stilt ansikt til ansikt med denne situasjonen ga sentralkomiteen følgende veiledning:

> «*Det første spørsmålet som må tas opp, er spørsmålet om statsmakta*..... å opprette nasjonale frigjøringsråd overalt, styrke dem og beskytte dem mot alle forsøk fra «Balli kombëtar» eller andre partier på å sabotere dem eller bekjempe dem åpent. I denne saka må det ikke finnes noen uklarhet: det skal ikke eksistere noen annet makt enn den de nasjonale frigjøringsråda har. I dette

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

spørsmålet er det ikke plass for kompromiss eller dobbelthet.» (Brev fra sentralkomiteen i AKP, 1.oktober 1943. APAs hoveddokumenter, bind I, s. 170.)

Distriktskomiteene i Berat og Gjirokastra blei kritisert hardt for at de ikke umiddelbart etter at fascist-Italia kapitulerte, hadde tatt tiltak for å fjerne maktapparatet til det gamle regimet i de frigjorte byene, men hadde tillatt at dette apparatet kom under kontroll av og blei brukt av «Balli kombëtar». Etter kritikken blei feilen omgående korrigert i samsvar med sentralkomiteens veiledning.

Partiorganisasjonene dreiv et omfattende propaganda- og agitasjonsarbeid for å avsløre det gamle regimet som et styre med nød og undertrykking. De gjorde det klart for massene at politisk makt ikke er noe som blir innrømt en eller gitt som gave, men den må tvert imot gripes med makt. Det albanske folket skulle sjøl bestemme sin skjebne med de våpna det hadde i hendene og ikke tillate at Zog-regimet blei tvunget på det. Britene og amerikanerne hadde ingen rett til å legge seg opp i spørsmålet om styreform eller noe annet som angikk det albanske folkets militære og politiske forhold.

For å styrke folkemakta blei det tatt ei rekke tiltak på grunnlag av vedtaka på den 2. nasjonale frigjøringskonferansen og på grunnlag av lovene og vedtektene for folkeråda som var blitt godkjent på denne konferansen. I alle de frigjorte byene og områda blei det holdt valg på nye nasjonale frigjøringsråd, og i en del områder blei det holdt nasjonale frigjøringskonferanser i distriktene. Folkeråda blei rensa for vaklende individer. De blei breiere og sterkere. Gjennom å opprette utøvende organer med et administrativt og økonomisk apparat knytta til dem, blei regjeringsarbeidet landsrådet og distriktsråda utførte i de frigjorte områda og byene bedra og styrka. De nasjonale frigjøringsråda fikk sterk støtte fra folkemassene i alt arbeidet de utførte.

Massenes enhet rundt partiet og de nasjonale frigjøringsråda blei enda sterkere grunnfesta ved at det blei danna råd for den anti-fascistiske ungdomsbevegelsen og den anti-fascistiske kvinnebevegelsen over hele landet.

Hovedproblemet i den nasjonale frigjøringskrigen, som både oppnåelsen av nasjonal sjølstendighet og opprettelsen av folkemakta var avhengig av, var fortsatt å styrke hæren. I samsvar med instrukser fra sentralkomiteen høsten 1943 slutta størsteparten av partimedlemmene og ungkommunistene seg til frigjøringshæren. Tusenvis av unge menn

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og kvinner fra bøndenes, arbeidernes og studentenes rekker fulgte kommunistpartiets oppfordring om å øke antallet i de kjempende partisanavdelingene.

10.juli 1943 var den nasjonale frigjøringshæren blitt dobbelt så stor. To nye stormbrigader — den andre og den tredje — blei danna på høsten.

Generalstaben leda kampoperasjonene, ga rettleiing til og kontrollerte omhyggelig at planene for å danne nye brigader, grupper og bataljoner blei satt ut i livet, og likeså planene for å skolere kadrer og å sikre forsyninger av mat og klær for vinteren. Den kritiserte de partisankommandoene som krenka eller unnlot å oppfylle krava til revolusjonær partisankrig på skikkelig måte, og førte dem tilbake på rett spor. Den trakk verdifulle lærdommer av feil som forskjellige avdelinger gjorde, og tok dem opp med alle partisansjefene. Særlig retta generalstaben hard kritikk mot enkelte partisansjefer som ikke satte i gang noe angrep, men venta på fienden i stillingene sine. Den trakk viktige lærdommer av forsøka den tyske kommandoen gjorde på å føre taktikken sin for antipartisankrig ut i livet. Det blei tatt tiltak for å tilintetgjøre alle fiendeplanene fullstendig. Forsøka fra de tyske nazistene på å få partisanavdelingene til å innlate seg på frontslag blei også en fiasko.

Den framgangsrike utviklinga av krigen mot de tyske inntrengerne og utvidelsen og konsolideringa av folkemakta, økte autoriteten Albanias kommunistiske parti hadde enda mer. Forsøka fra nazistene, den innenlandske reaksjonen og de anglo-amerikanske imperialistene på å skille partiet fra folket mislyktes. Massene blei mer bevisste om nødvendigheten av å føre en kompromissløs krig mot fienden helt til sluttseieren var nådd.

Det var naturlig at de tyske inntrengerne og forræderne ikke forsonte seg med denne situasjonen, at de ville gjøre alt for å endre den til sin fordel ved å sette i gang nådeløse angrep på kommunistpartiet og den nasjonale frigjøringshæren.

Sentralkomiteen advarte partiorganisasjonene mot å la seg beruse av framgangen og oppfordra dem til å se objektivt på sakene, få en riktig forståelse av situasjonen og passe seg for å bli tatt på senga. De måtte skolere medlemmene sine og forberede både partisankjemperne og folket som helhet på de store vanskelighetene som lå foran dem. Framfor alt måtte partiet gjøres sterkt som stål:

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Den byrden som hviler på partiet er usedvanlig tung, og hvis vi skal bære den og bli seierrike til sist, må vi ha en sunn og solid ryggrad, vi må ha et velorganisert og sterkt parti, vi må ha kamerater med høy politisk bevissthet og militær dyktighet, som kan møte fascismen ansikt til ansikt uten å miste kursen i vanskelige og skjebnesvangre øyeblikk og situasjoner.» (Rundskriv fra sentralkomiteen i AKP, 3.november 1943. APAs hoveddokumenter, bind I, s. 199.)

7. ALBANIAS KOMMUNISTISKE PARTI — ORGANISATOREN AV DET ALBANSKE FOLKETS HELTEMODIGE KAMP FOR Å TILINTETGJØRE FIENDENS PLANER VINTEREN 1943 — 1944

Vinteren 1943—1944 satte de tyske inntrengerne med hjelp av sine albanske samarbeidsmenn i gang et omfattende felttog mot den nasjonale frigjøringshæren. Målet var å knuse den og tilintetgjøre den nasjonale frigjøringsbevegelsen. Fire tyske divisjoner og atskillige tusen gendarmer, «Balli kombëtar» og Zog-tilhengere, i alt om lag 45.000 mann, deltok direkte i disse operasjonene. På denne tida hadde frigjøringshæren en effektiv styrke på om lag 20.000 stridende spredd over hele Albania.

Om fienden var tallmessig overlegen i antall tropper, så var hans overlegenhet i militær utrusting overveldende. Partisanene på si side mangla i stor grad våpen, ammunisjon, mat og klær. I tillegg måtte de slåss under vanskelige vinterforhold i fjella.

Fiendens mislykte vinteroperasjon

Findens store operasjon blei utvikla i to hovedfaser.

I den første fasen (november 1943—januar 1944) foretok de tyske og reaksjonære styrkene ei rekke operasjoner i det midtre og nordlige Albania. Støtta av albanske forrædere som gjorde tjeneste som kjentmenn, gikk de tyske nazistene til angrep fra mange hold samtidig. De greide å bre seg i områda som blei holdt av enheter og avdelinger av frigjøringshæren og skapte en alvorlig situasjon for befolkninga og partisanene. Partisanbataljonene i Elbasan- og Dibra-områda, i Kruja-,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Mati- og Tirana-distrika, samt 2. og 3. brigade, blei påført store tap av fienden. Mange partisaner blei drept i voldsomme kamper, noen av dem blei avskåret fra avdelingene sine og spredd. Likevel blei ikke partisanene i det midtre og nordlige Albania utsletta. Etter denne operasjonen blei de tvunget til å kjempe i små grupper i de sonene som var okkupert eller avskåret av fienden. Trass i de tapa den hadde lidd, greide Pezas kampavdeling å bevare hovedstyrkene sine, kampevnen og sin stadige beredskap.

Medlemmene i sentralkomiteen og generalstaben, deriblant kamerat Enver Hoxha, var i en svært farlig situasjon. De var avskåret av fienden i Çermenike—Shëngjergj—Martanash-sonen. Nazistene, «Balli kombëtar» og Zog-tilhengerne brukte alle tenkelige midler for å oppspore og ødelegge ledelsen av den nasjonale frigjøringskrigen. Men de hadde ikke hell med seg. Mange bønder kjente til de stedene der de skjulte seg, men ingen av dem lot seg skremme av fiendetruslene til å forråde kommunistpartiet og generalstaben. Partiets og folkets ledere møtte de store farene med heltemot og fatning, og med hjelp av de lokale bøndene brøt de ut av omringinga uten å lide noe tap.

I mellomtida gjennomførte nazistene lokalt avgrensa angrep i Sør-Albania. De viktigste av disse var operasjonen i Mallekastra- og Mesaplik-området.

Med disse operasjonene ville de tyske inntrengerne holde partisanstyrkene fastlåst i Sør-Albania og hindre dem fra å komme partisanavdelingene i midtre og nordre Albania til hjelp. Disse aksjonene var også ment som en forberedelse til den avgjørende offensiven mot frigjøringshæren. Gjennom uavbrutte kamper regna fienden med å trøtte ut partisanene, få dem til å bruke opp ammunisjonen, kartlegge kampevnen deres, ta initiativet ut av hendene på dem, svekke moralen, terrorisere befolkninga på landsbygda gjennom harde hevnaksjoner, og endelig trenge partisanstyrkene sammen på et minst mulig område, der det ville være lettere å omringe og utslette dem.

Den andre fasen i fiendens store vinterfelttog fant sted i januar og februar 1944 og var retta mot den nasjonale frigjøringshærens hovedstyrker i Sør-Albania. I denne operasjonen innleda de tyske inntrengerne og samarbeidsfolka tre offensiver etter hverandre. Overalt møtte de heltemodig motstand fra partisanene. De harde slaga fienden fikk, særlig ved Opar, ved Tenda Qypit (Skrapar), i omegnen av Përmet, ved Kardhiq (Gjirokastra) og ved Vajza og Tërbaç (Vlora), ga dem store tap i menn og materiell og kullkasta planene deres. Da nazistene trudde de

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hadde fullført omringinga av partisanstyrkene og venta at de ville overgi seg, omgrupperte sjefene for avdelingene i frigjøringshæren styrkene sine raskt og dyktig, utmanøvrerte fienden, brøt igjennom omringingsstyrkene og gikk til plutselige angrep på flankene og baktroppen.

Med unntak av enkelte lokale bataljoner blei ingen av partisanbrigadene og gruppene som opererte i Sør-Albania brakt i uorden, og de tapte ikke kampånden eller effektiviteten, sjøl om de måtte kjempe en ujamn kamp under vanskelige forhold.

Samtidig fortsatte nazistene operasjonene sine i forskjellige områder i det midtre og nordlige Albania, i Peza, i Dajti-området, i Tropoja og andre steder.

De tyske inntrengerne fulgte opp de store aksjonene mot frigjøringshæren med et terrorregime som Albania aldri hadde opplevd maken til tidligere. De plyndra hele landsbyer og la dem i aske. Tusenvis av menn, kvinner, gamle og barn blei skutt, slakta ned, brent levende, satt i fengsel eller sendt til likvideringsleirer. De albanske byene blei gjort til reine konsentrasjonsleirer. Når som helst på dagen eller om natta slo de tyske nazistene og håndlangerne deres i «Balli kombëtar» inn dører, gjennomsøkte hjem, plyndra alt de kunne få tak i, bortførte menn og kvinner, unge og gamle, slo dem ned og drepte dem på flekken og slengte likene i gatene og veigrøftene. Lik av partisankjempere som de hadde tatt til fange og drept eller gravd opp av gravene, blei lasta på hester og paradert gjennom gatene eller framvist på torga. På dagen for den store massakren i Tirana, 4.februar, skreiv fienden i dagspressa si: «Årelating er en radikal kur for besmittede. Blod må flyte i strømmer gjennom gatene i Tirana, hvis vi skal gjenopprette ro og fred. En dag med terror sikrer ro i 10 år.» Men det terroregimet som det albanske folket blei påtvunget, ga ikke de nazistiske bødlene og de albanske forræderne et eneste minutts ro.

Ved siden av terror og plyndring prøvde nazistene og de reaksjonære å sulte ut folket for å få det til å legge ned våpna. De stengte byene og de kornproduserende landsbyene slik at ikke et eneste mais — eller hvetekorn skulle nå fram til partisanbasene i fjella. Men også dette forsøket slo feil.

For å knekke folkets kampånd kunngjorde inntrengerne og håndlangerne deres høylydt mer enn en gang at partisanene var utsletta og at kommunistpartiet hadde opphørt å eksistere. Men nettopp på denne tida greip frigjøringshæren initiativet og gikk over til mot-offensiv. I løpet av februar og mars rensa partisanenes stridsgrupper og enheter i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Sør-Albania nesten alle områda som de tyske og reaksjonære styrkene hadde øvd vold mot under sine operasjoner. Midtre og nordre Albania var ennå ei tid under kontroll av nazistene og forræderne, men heller ikke her var partisanbevegelsen utsletta. En del av 1. brigade foretok i februar—mars en heltemodig marsj djupt inn i fiendens bakre områder gjennom områda Çermenika, Golloborda, Mat, Shëngjergj, Peza og Dumre. Dette styrka folkets tillit til den nasjonale frigjøringshæren og var med på å gi frigjøringsbevegelsen nye krefter i de nordlige delene av landet.

Den store operasjonen til de tyske inntrengerne og forræderne vinteren 1943—1944 slo feil. Mer enn 1000 partisankjempere mista livet i sammenstøt med fienden, eller døde av kulde, sår og sjukdommer. Men rekkene i frigjøringshæren blei verken tynna ut eller svekt, tvert imot økte de og blei styrka. Iverksettinga av generalstabens plan om å oppnette nye brigader blei ikke avbrutt. 4., 5., 6., og 7. brigade blei oppretta i løpet av denne vinteren. Sammenstøt med fienden og påkjenninger og lidelser herda moralen i den nasjonale frigjøringshæren i en grad som sakna sidestykke.

Sjefene, kommissærene og de vanlige soldatene hadde rik militær og politisk erfaring. Våpensituasjonen i partisanavdelingene og enhetene var også sterkt bedra, fordi de tok våpen fra tyskerne under kampene.

Under offensiven sin mista inntrengerne og forræderne nesten tre ganger så mange tropper som partisanene. Men de største tapa deres var av politisk karakter, særlig fordi storparten av de reaksjonære styrkene begynte å innse klarere og djupere hvor nytteløs krigen mot den nasjonale frigjøringsfronten var, og derfor mista trua på seier i krigen.

Fienden greide ikke å ødelegge flertallet av de nasjonale frigjøringsråda eller å avbryte aktiviteten deres. De nasjonale frgjøringsråda ytte den nasjonale frigjøringshæren god hjelp ved å skaffe mat, klær og transportmidler, og særlig ved å skaffe den nye frivillige. De utførte ei lang rekke aktiviteter, opprettholdt den høye moralen og kampviljen i folket, og hjalp de som var ramma av krigen og sørga for at bondemassene ikke døde av sult.

Under operasjonene i vinterfelttoget 1943—1944 besto kommunistpartiet, den nasjonale frigjøringshæren og hele det albanske folket den hardeste ildprøven i hele den nasjonale frigjøringskrigen.

Ved å slå tilbake offensiven fra fienden beviste den nasjonale frigjøringshæren at den var en organisert og disiplinert hær med en høy moral, lojal mot folket og fedrelandet til det siste. De som kjempa i den

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

nasjonale frigjøringshæren var i slag eller på marsj natt og dag, var dårlig kledd og skodd, dårlig ernært og holdt til i høye, snødekte fjell — men de klaga aldri over vanskeligheter og forsakelser, mista aldri trua på seieren og på rettferdigheten i den saka de forsvarte. Isolerte partisaner og partisangrupper som var avskåret fra basene og omringa, valgte å dø i kamp eller av sult og kulde framfor å overgi seg til fienden. Ingenting var mer hellig for dem enn å holde navnet og æren til den som kjempa i den nasjonale frigjøringshæren høyt og lytefritt. Sjefene og kommissærene brukte partisankrigens taktikk svært dyktig og utvikla politisk modenhet i å vurdere situasjoner, fatte vedtak og ta initiativ til sjølstendige aksjoner.

Gjennom representantene sine i forskjellige deler av landet så generalstaben til at ordrene og tidligere utsendte direktiver blei utført, sammenfatta den militære og politiske situasjonen og ga ny høvelig veiledning. Sjøl om styrkene var svært spredd, blei aldri generalstabens kontroll, hjelp og ledende rolle i hæren avbrutt. Den største faren i denne perioden var at den offensive kampånden i partisanavdelingene og enhetene kunne avta, og at det kunne oppstå en atmosfære med hvile og avkopling etter en operasjon. Generalstaben avverga alle farer av dette slaget ved å kreve at den nasjonale frigjøringshæren skulle kaste seg inn i motoffensiv uten å vente. Generalstaben framholdt at angrep holder moralen i hæren høy, sparer tid og krefter, demoraliserer fienden, og eliminerer overlegenheten i antall og utrusting. Angrep er den eneste metoden for krigføring som passer for en revolusjonær hær. Den offensive innstillinga hos de stridende utvikler seg bare i stadig kamp mot inntrengerne og forræderne, ved å søke slag og ikke ved å vente på dem.

Det høye bevissthetsnivået hos det albanske folket, og viljen det hadde til å gjøre de tunge oppofringene som frigjøringskrigen krevde, besto sin hardeste prøve i den kritiske perioden vinteren 1943—1944. Det var støtta fra folkemassene som redda frigjøringshæren fra å bli tilintetgjort, som oppmuntra den, manedobla dens krefter og satte den i stand til å gå seirende ut av denne ulike krigen. Bøndene lukka aldri dørene for partisaner som var utmatta etter slag, men delte de siste brødbitene som de hadde spart for barna sine med dem. I byene trossa unge menn, kvinner og barn alle farer og spredde propagandamateriell fra partiet og opprettholdt sambandet mellom partiorgana og frigjøringshæren. Mange unge menn, kvinner og barn ga sine liv. Mange blei fengsla eller deportert, men ingen fiendeterror kunne rokke besluttsomheten deres.

Forræderne og de tyske nazistene forsøkte iherdig å skille ungdom-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

men fra kommunistpartet og tvinge dem til å legge ned våpna. Slik svarte ungdommen på krava og truslene fra fienden:

> «For den albanske anti-fascistiske ungdommen fins det bare en vei, bare ei beslutning: å slåss videre til seieren er vunnet... Den anti-fascistiske ungdommen er ikke redd for å møte galgen, den skjelver ikke i kuleregnet, den mister ikke motet framfor de angrepa fienden og forræderne setter i gang. De er overbevist om at deres sak og folkets sak vil seire. De er fast bestemt på å vinne, koste hva det koste vil. Og de kommer til å vinne.» («Svar», flygeblad fra det albanske anti-fascistiske ungdomsforbundet, 17.januar 1944. Partiets sentralarkiv.)

Klare bevis for at den politiske linja til Albanias kommunistiske parti er riktig

Det var kommunistpartiet som inspirerte og organiserte motstanden og den heltemodige krigen den nasjonale frigjøringshæren og hele det albanske folket førte i den mest kritiske perioden under vinterfelttoget 1943—1944.

I denne perioden blei det bevist at partiet var knytta til massene med ubrytelige band, og at det hadde ei riktig politisk linje. Ikke på noe tidspunkt mista frigjøringskjemperne eller folkemassene tilliten til partiet. Albanias sønner og døtre falt på slagmarka, døde i galgen eller i torturkammeret med kommunistpartiets navn på leppene. Tusenvis av vanlige menn og kvinner ofra alt for å forsvare partiet mot slaga fra fienden.

Vinteren 1943—1944 blei banda mellom partiet og massene enda sterkere. Det albanske folket så klarere og fikk djupere forståelse for at kommunistpartiet var den eneste ledende krafta som var i stand til å frigjøre dem fra det utenlandske åket, til å vinne frihet og nasjonal sjølstendighet for dem og forsvare interessene deres.

I de mest kritiske øyeblikkene følte de som kjempa i frigjøringshæren og folkemassene overalt — i byene og på landet, i frigjorte såvel som i okkuperte områder — at den hjelpende handa fra partiet var nær, at partiet ikke hadde svikta dem. Daglig fikk de styrke fra partiets lære og oppmuntrende ord.

Til og med under de voldsomste slaga og på strevsomme marsjer dreiv de politiske kommissærene og partiorganisasjonene et aktivt og allsidig politisk arbeid. De holdt alltid partisanenes moral og kampvilje på topp

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og lot ikke trua på seieren bli svekt. Partiorganisasjonene holdt møter under alle forhold, uansett hvor kritisk situasjonen var. På disse møtene blei det fatta kollektive vedtak for å sikre framgang i kamphandlingene og for å sikre kommunistenes rolle som fortropp, både i løsninga av krigsproblemene og når det gjaldt å tåle lidelser og forsakelser. Vinteren 1943—1944 blei tallet på partimedlemmer i hæren økt gjennom opptak av partisankjempere som hadde stått sin prøve i sammenstøt med fienden og i kompliserte situasjoner.

Partiarbeidet i de okkuperte byene og områdene blei ikke trappa ned sjøl om det bare var el begrensa antall kommunister igjen der. Partiets distriktskomiteer reorganiserte arbeidet til particellene og de kommunistiske ungdomsaktivistene for å møte terroren og den ville forfølginga fra fienden, som tok sikte på å utslette kommunistpartiet med alle midler. Partiorganisasjonene i de okkuperte byene stoppa aldri med å utgi og spre meldinger, kommunikeer og opprop retta til folket. Fiendene blei rasende fordi de ikke kunne spore opp det utstyret som trykte materiellet og ødelegge partiorganisasjonene. Ikke engang den strengeste unntakstilstand greide å stanse virksomheten til de nasjonale frigjøringsråda, de anti-fascistiske ungdoms- og kvinneorganisasjonene eller geriljaenhetene. De dristige aksjonene som blei gjennomført av geriljaenhetene i samsvar med instrukser fra partiets distriktskomiteer, ga ikke fienden et øyeblikks pusterom og sørga for at moralen ikke falt hos bybefolkninga. Partiets distriktskomiteer vidde stor og uavbrutt oppmerksomhet på virksomheten til hver eneste kommunist, holdt alltid partimedlemmene underretta om hendingene og tillot dem aldri å synke ned i passivitet, men ga dem veiledning og påla dem konkrete oppgaver. Kommunistene var særskilt oppmerksomme på vaklende elementer, satte mot i dem og hindra at de falt som offer for påtrykk fra fienden. De holdt kontakt med de politiske fangene og de isolerte, sjuke og såra partisanene som var blitt brakt til byene. Particeller var aktive i fengsler og konsentrasjonsleirer. Partiets distriktskomiteer organiserte innsamling av materiell, klær og medisiner til frigjøringshæren, samla informasjon om stillingen og om planene til fienden og sendte dem til partisanhovedkvarterene.

Det var under vinterfelttoget til fienden at de albanske kommunistenes tapperhet, offervilje og lojalitet mot partiet, folket og kommunismen sto sin hardeste prøve. Mange partimedlemmer, ni medlemmer av partiets distriktskomiteer, en brigadekommisær og kandidatmedlem til sentralkomiteen, Vasil Shanto, ga sine liv som sanne helter i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kamphandlinger mot nazistene og de reaksjonære. Det eksemplet som kommunistenes heltemot ga, inspirerte folkemassene til å holde stand og kjempe mot okkupantene og forræderne.

I disse kritiske øyeblikkene var den aldri sviktende ledelsen fra sentralkomiteen og kamerat Enver Hoxha personlig av stor betydning. De sto i permanent kontakt med partiets distriktskomiteer og med de politiske organa i den nasjonale frigjøringshæren. Generalsekretæren mista aldri kontakten med medlemmene i sentralkomiteen som var spredd over hele landet for å lede krigen fra nært hold. Disse forbindelsene blei opprettholdt på tross av tusen hindringer og farer. De blei ikke engang engang brutt da de fremste partilederne fant seg avskåret i Çermenika- og Shëngjergji-fjella. Ledelsen i sentralkomiteen studerte rapporter og informasjoner omhyggelig, trakk konklusjoner og oppsummerte erfaringer fra partiorganisasjonenes virksomhet i all slags terreng og i alle militæravdelinger. Den utarbeidde og utga de nødvendige instruksene, kritiserte feil og mangler og lærte kameratene å løse de kompliserte problema de sto overfor. Generalsekretæren holdt medlemmene av sentralkomiteen underretta om alle problemer av vesentlig betydning, og fikk fram deres meninger og forslag i disse spørsmåla.

«Overalt hvor det er folk, må vi være med dem, uansett hvor sterk reaksjonen er,» ga sentralkomiteen som retningslinje. Dette var det grunnleggende prinsippet som veileda partiorganisasjonene i det praktiske arbeidet for å holde massenes moral oppe i den alvorlige tida landet gjennomlevde, og for å fjerne presset fienden øvde på befolkninga. På denne tida kritiserte partiledelsen distriktskomiteen i Vlora, fordi den for øyeblikket hadde mista kontakten med byen.

Sentralkomiteen viste særlig omsorg for ungdommen og oppmuntra dem til ikke å gi opp og trekke seg ut av kampen, for fienden konsentrerte også sin oppmerksomhet på ungdommen. Under direkte tilsyn fra partiledelsen blei alle forsøka fra inntrengerne og forræderne på å overtale ungdommen til å forlate den nasjonale frigjøringshæren slått tilbake. Det oppstyret nazistene og de reaksjonære fikk i stand om visse anti-kommunistiske uttalelser som de hadde dikta opp sjøl og fått underskrevet av isolerte unge mennesker som hadde vakla i vanskelige øyeblikk, blei avslørt. De forsøka fienden gjorde på å vinne ungdommen gjennom idrettsklubber og kulturforeninger, hadde ingen framgang i det hele tatt. Alle forsøk på å skape en såkalt «uavhengig» ungdomsorganisasjon blei kvalt i fødselen.

Straks kamerat Enver Hoxha blei informert om at partiets distrikts-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

komite i Tirana hadde lufta tanken om å tillate en del unge mennesker å erklære at de «holdt seg borte fra politikk» for å unngå fengsling og deportasjon, kritiserte han denne holdninga strengt og advarte mot å gå i noen av fellene til fienden. Sentralkomiteen avviste også et forslag om å danne et «demokratisk republikansk parti» av elementer fra den nasjonale frigjøringsfronten, med den påståtte hensikt å trekke noen medlemmer av «Balli kombëtar» som sto i motsetning til lederne sine, inn i fronten. Det blei vurdert som helt og holdent kunstig og skadelig for frigjøringskrigen å danne et slikt parti.

Sentralkomiteen la særlig vekt på å hindre at partiledere sank ned i pessimisme og mista tilliten til sine egne krefter og til kreftene i partiet og folket under de svært vanskelige forholda. Kamerat Enver Hoxha kritiserte noen utslag av pessimisme som han hadde lagt merke til under vinterfelttoget 1943—1944, og framholdt:

> «Situasjonen er vanskelig, virkelig svært vanskelig... men det er nettopp under slike vanskelige forhold vi må prøve å ikke miste kursen...» (Enver Hoxha: Brev til kamerat Nako Spiru, mars 1944. Verker, bind II, s. 115—116.)

Han viste til spørsmålet om tapa som 2. og 3.brigade og noen lokalforsvars-bataljoner hadde lidd, og så det som en feil å gi seg over til fortvilelse på grunn av disse tapa. Det fins ingen krig uten tap eller skader, sa han. Hovedsaken er å ikke bli avspora, ikke miste trua på egne krefter og folkets krefter, å vite hvordan en skal samle styrkene, manøvrere dyktig, erstatte tapa, være forberedt på det verste og være i stand til å snu situasjonen til egen fordel. Ikke noe er farligere enn å la seg avspore og unnlate å gjøre noe i kritiske situasjoner.

Framfor alt viste sentralkomiteen stor omsorg for å beskytte partiet og holde rekkene reine og sterke. Den påla de ledende kadrene å opptre ikke bare tappert, men også veloverveid og ikke ta unødvendige sjanser. Først og fremst måtte de utmerke seg som modne og kloke politiske ledere, i stand til å organisere arbeidet i samsvar med forholda og til å holde et våkent øye med taktikken og metodene fienden brukte, for målet for fienden var å ødelegge de ledende kadrene og utslette partiorganisasjonene. Sentralkomiteen insisterte på at partiet skulle bli beskytta mot fiendeprovokatører som kunne ha sneket seg inn i rekkene. En måtte særlig rette oppmerksomheten mot folk som tidligere hadde vist gruppesjåvinistiske tendenser, for under vanskelige forhold hadde

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

slike tendenser lett for å dukke opp igjen. Partiets årvåkenhet og den politiske herdinga hos kommunistene avverga farer av dette slaget.

Til og med under de alvorlige forholda vinteren 1943—1944 fant partiet tid og mulighet til å organisere et studiekurs i Panarit i Korça-distriktet, der ledende partikadrer fra frigjøringshæren og en del partikadrer fra området deltok.

Som følge av omsorgen og den energiske virksomheten som sentralkomiteen og alle de ledende partiorgana i hæren og andre organisasjoner la for dagen, blomstra partiarbeidet som aldri før. Ikke på noe tidspunkt hadde partiet vært så enhetlig eller modent som i denne perioden. Overfor kommunistpartiets makt og autoritet, led alle forsøk fra fienden på å svekke og knuse det, nederlag. Alle forsøka fra Hitlers Gestapo og «Balli kombëtar» på å skape et «ekte kommunistparti» og et «sosialdemokratisk parti», som skulle erstatte Albanias kommunistiske parti, falt til jorda.

De bitre slaga og de store lidelsene vinteren 1943—1944 fremma den revolusjonære herdinga av kommunistpartiet, den nasjonale frigjøringshæren, de nasjonale frigjøringsråda og hele det albanske folket, og forberedte dem til det avgjørende slaget i krigen mot nazi-inntrengerne og forræderne.

8. DEN NYE FOLKEDEMOKRATISKE STATEN BLIR GRUNNLAGT

Etter det mislykte vinterfelttoget til fienden, fikk den nasjonale frigjøringskrigen et nytt oppsving våren 1944. Alt i mars hadde initiativet gått over til Albanias nasjonale frigjøringshær. I samsvar med generalstabens ordre av 5.april tok partisanavdelingene og enhetene overalt offensivene. Nesten alle områdene sør for Shkumbini-elva blei frigjort på nytt. Partisanbevegelsen i midtre og nordre Albania blei mer aktiv. Nazi-inntrengerne og de reaksjonære kreftene blei igjen tvunget til å forskanse seg i byene, i kaserner og befesta tettsteder langs hovedveiene og kysten, under stadig trusel om angrep fra ANFH-kjemperne.

Intensiveringa av den nasjonale frigjøringskrigen gjorde krisa i fienderekkene i Albania umåtelig mye verre. Oppløsninga begynte i de reaksjonære organisasjonene og væpna styrkene. Gendarmer og tilhengere av «Balli kombëtar» deserterte flokkevis.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I mai 1944 hadde den nasjonale frigjøringshæren vokst til 35.000 stridende. Den var sterk nok til å innlede den allmenne offensiven for å frigjøre byene og hele landet.

Utsiktene blei enda lysere fordi Den røde hæren vant strålende seirer over den tyske hæren. Så tidlig som januar 1944 hadde Den røde hæren satt i gang en svær offensiv på østfronten. Den rykka uavbrutt vestover og nådde Romania i april. De tyske troppene på Balkanhalvøya var altså i fare for å bli omringa.

Fiendens nye manøvrer blir knust

Stilt overfor denne kritiske situasjonen, skydde den oppskremte fienen ingen midler for å finne en utvei og snu situasjonen til sin fordel. Det blei stilt store håp til en ny storoperasjon som den tyske kommandoen forberedte mot den nasjonale frigjøringshæren. Også den albanske reaksjonen mønstra alle kreftene sine for å forberede denne operasjonen i april.

Men dette blei ikke mulig fordi Albanias nasjonale frigjøringshær snudde opp ned på planene med våroffensiven sin, og fordi anstrengelsene for å verve leiesoldater falt i fisk på grunn av motstand fra folket.

Samtidig prøvde de albanske forræderne å satse på en ny hest. De planla å lage en koalisjon mellom den greske og den albanske reaksjonen, som etter hvert skulle bli omdanna til en gresk-tyrkisk-albansk militæallianse. Ifølge fiendeplanen skulle de forente kreftene i disse landa bli brukt til å slå ned de nasjonael frisjøringsbevegelsene i Hellas og Albania. Men den revolusjonære krigen det albanske folket førte, kvalte denne planen i fødselen.

Den samme skjebnen fikk forsøka fra de reaksjonære på å føre folket bak lyset gjennom høylydte erklæringer om en del økonomiske tiltak, som «jordreformen» og opprettelsen av ei «Forening for økonomisk utvikling av landet». Forræderne lovde at disse tiltaka skulle forsvare rettighetene til bøndene og arbeiderne og gjøre slutt på den økonomiske tilbakeliggenheten i landet, som etter deres mening var årsaka til den alvorlige krisa i Albania. Men de vakre løftene kunne ikke lure det albanske folket. De var allerede overbevist om at det bare var gjennom å vinne seier over fascismen og knuse forræderne at de kunne virkeliggjøre drømmene og forhåpningene sine.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Det var på denne tida at den anglo-amerikanske imperialistiske reaksjonen kom de albanske samarbeidsfolka til unnsetning. Den britiske regjeringa hadde ikke oppgitt planen om å få Balkanhalvøya under sin kontroll. Den innså at den kraftige veksten i den nasjonale frigjøringsbevegelsen var ei stor hindring for å gjennomføre denne planen i Albania. Landsrådet og generalstaben i Albanias nasjonale frigjøringshær hadde ikke godtatt det anglo-amerikanske diktatet. Det var bare ved å sette sin lit til motstanderne av frigjøringsbevegelsen og ved å svekke den så mye som mulig, at de anglo-amerikanske imperialistene kunne sette i verk planen sin. Av denne grunn økte den allierte middelhavskommandoen våpenhjelpa si og annen støtte til de reaksjonære kreftene i «Legalitet», «Balli kombëtar» og til de forræderiske stammehøvdingene. Den britiske militærdelgasjonen prøvde å overtale generalstaben i frigjøringshæren til ikke å forflytte styrkene sine til Nord-Albania, fordi det var «Legalitets» operasjonsområde, og det kunne bli opphav til konflikter. I London forsterka den britiske regjeringa forsøka sine på å danne ei reaksjonær albansk eksilregjering.

Kommunistpartiet vurderte den perioden som landet gjennomlevde våren 1944, som avgjørende for hvilken skjebne folkerevolusjonen i Albania ville få. Det blei maktpåliggende å slå ned alle forsøk fra fienden på å snu situasjonen til sin fordel, tilbakevise alle knep fra den innenlandske og utenlandske reaksjonen, og sette i verk militære og politiske tiltak som kunne sikre at landet blei fullstendig frigjort og at folkerevolusjonen seira. I denne forbindelse fastslo sentralkomiteen at nøkkelleddet var å styrke og legalisere makta til de nasjonale frigjøringsråda som den eneste lovlige makta for det albanske folket, og å opprette en ny albansk stat med en egen demokratisk regjering og en egen regulær hær.

Përmet-kongressen. Den folkedemokratiske staten blir skapt

Med dette målet for øye blei det vedtatt å sammenkalle den første antifascistiske nasjonale frigjøringskongressen som skulle diskutere og løse de politiske og militære problema. Forslaget fra sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti om å sammenkalle kongressen blei diskutert og vedtatt av presidiet i landsrådet for den nasjonale frigjøringsbevegelsen på et møte i april 1944.

Samtidig begynte generalstaben, i samsvar med direktiva fra sen-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tralkomiteen, å utarbeide en plan for å omdanne hele den nasjonale frigjøringshæren til en regulær hær, og å utarbeide en operativ og strategisk plan for å gjøre hele det albanske territoriet fritt for tyske nazister og forrædere.

Disse viktige politiske og militære problema blei tatt opp på det plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti som blei holdt 15. mai 1944 i Helmës i Skrapar-distriket. Plenumsmøtet godkjente vedtaka i sentralkomiteen og presidiet i landsrådet om å sammenkalle den første anti-fascistiske kongressen. Det vurderte tiltaka til å skape ei midlertidig demokratisk regjering og å omdanne frigjøringshæren til en regulær hær for å være tatt på rett tidspunkt. Sentralkomiteen gjorde ei riktig vurdering av farene som trua frigjøringskrigen, den nasjonale sjølstendigheten og folkerevolusjonen fra den fiendtlige virksomheten til den britiske regjeringa og de britiske og amerikanske militærdelegasjonene i Albania. Den slo på ny fast at den var fast bestemt på ikke å tillate noen av de allierte, hvem det enn måte være, å blande seg inn i de indre politiske og militære forholda til det albanske folket.

For å få grep om situasjonen retta plenumsmøtet oppmerksomheten mot to viktige problemer som angikk partilinja, da det hadde i friskt minne en del feilaktige synspunkter som hadde dukka opp fra tid til annen, og som også i framtida kunne reise hodet innafor partiet, i hæren eller i den nasjonale frigjøringsfronten. Det advarte mot alle forandringene av partiparolene, og krevde at krigen skulle bevare sin karakter av nasjonal frigjøringskrig helt til slutt. Det stilte som oppgave å popularisere enda breiere den ledende rolla kommunistpartiet spiller, men hele tida innafor grensene for den nasjonale frigjøringskrigen. Sentralkomiteen hevda at det anti-fascistiske, anti-imperialistiske og demokratiske stadiet av revolusjonene ikke var slutt og ikke kunne bli avslutta før den fullstendige frigjøringa og demokratiseringa av landet var sikra. På den andre sida ga den pålegg om å bekjempe oppfatninga om at når den nasjonale frigjøringskrigen var slutt, skulle alt være over, og at frigjøringskjemperne skulle legge ned våpna og vende hjem så snart tyskerne var jagd ut. Plenumsmøtet krevde at det måtte bli gjort helt klart at det albanske folket ville beholde våpna sine også etter at landet var frigjort, for å sikre seg fullstendig frihet, ødelegge enhver fiende, forsvare seirene som var vunnet og utvikle dem videre. Det påla partiet å studere nøye de forholda som ville oppstå, så det i tide kunne fatte vedtak om de holdningene og tiltaka det ville bli nødvendig å ta.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Plenumsmøtet fordømte enstemmig Ymer Dishnicas kapitulasjon i Mukje og Gjin Markus kompromiss med tyskerne i Berat. På grunn av disse alvorlige feilene fjerna det begge to fra sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti.

Partiet gjorde et stort arbeid for å gjøre vedtaket om å sammenkalle den første anti-fascistiske kongressen kjent både i de frigjorte og de ennå ikke frigjorte områdene.

Folket hilste vedtaket om å avholde den første anti-fascistiske kongressen med begeistring. På møter og sammenkomster uttrykte de troskap mot og kjærlighet til kommunistpartiet, takka partiet for den riktige ledelsen og den heltemodige kampen for å forsvare interessene til fedrelandet og bekrefta at de var beredt til å kjempe til siste slutt mot inntrengerne og forræderne og støtta vedtaket om å sammenkalle kongressen og opprette ei provisorisk demokratisk regjering.

På grunn av krigsforholda skjedde valget av delegater til kongressen ved åpen avstemning. Ikke desto mindre var dette de første demokratiske valga i Albania. Også kvinner deltok i disse valga, for det var under den nasjonale frigjøringskrigen at de — for første gang i landets historie — fikk rett til å velge og bli valgt til de ulike organa for folkemakta. Det var første gang at representanter for folket blei valgt ikke på grunnlag av avstamning og eiendom, men på grunnlag av innsatsen i krigen mot fiendene av fedrelandet og folket. Delegatene til kongressen var representanter for de folkemassene som nå reiste seg.

Valga til kongressen viste den politiske modenheten og den høye bevisstheten hos folkemassene. De var et nytt stort bevis på de solide banda som knytta kommunistpartiet til folket.

Sammenkallinga av den første anti-fascistiske kongressen vakte stor bekymring hos fienden. Nazistene og de reaksjonære anstrengte seg til det ytterste for å spore opp stedet for møtet, så de kunne rette et væpna angrep mot kongressen. De anglo-amerikanske imperialistene på si side øvde sterkt press og skydde ingen midler for å sabotere den. Den britiske regjeringa omtalte den første anti-fascistiske kongressen som «illegal», og ga sjefen for den britiske militærdelegasjonen i Albania ordre om å avslå invitasjonen til å delta på kongressen som landsrådet hadde sendt ham i egenskap av representant for de allierte. I en tale i Underhuset dagen før kongressen åpna, ga Attlee, visestatsminister og seinere statsminister i Storbritannia, organisasjonene «Legalitet» og «Balli kombëtar» æra for den heltemodige krigen som det albanske folket hadde

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ført under ledelse av kommunistpartiet — «Legalitet» og «Balli kombëtar» som var fiender av denne krigen.

Kommunistpartiet fulgte utviklinga av situasjonen oppmerksomt og årvåkent og greide å tilbakevise alle framstøta fra fienden, og kongressen løste oppgavene sine framgangsrikt etter planen.

Den første anti-fascistiske nasjonale frigjøringskongressen i Albania blei holdt fra 24. til 28.mai 1944, i den frigjorte byen Përmet.

Kongressen utførte arbeidet sitt i en djupt revolusjonær stemning og i fullstendig enhet. Rapporten «Om fullføringa av det albanske folkets nasjonale frigjøringskrig på bakgrunn av de internasjonale hendingene», som blei lagt fram av kamerat Enhver Hoxha på vegne av landsrådet i den nasjonale frigjøringsbevegelsen, blei livlig diskutert av delegatene, som gå uttrykk for at de enstemmig godkjente alle forslaga som var framsatt.

Kongressen valgte Det anti-fascistiske nasjonale frigjøringsrådet som det høyeste lovgivende og utøvende organet i Albania, som representant for suvereniteten til folket og den albanske staten. Det anti-fascistiske rådet som blei valgt i Përmet, var den første folkeforsamling i Albania. Kongressen påla det anti-fascistiske rådet å danne en anti-fascistisk nasjonal frigjøringskomite med særkjenne som ei provisorisk folkedemokratisk regjering. Den anti-fascistiske komiteen som blei godkjent av kongressen, var den første folkedemokratiske regjeringa i Albania. Enver Hoxha, generalsekretær i Albanias kommunistiske parti, blei valgt til formann i den anti-fascistiske komiteen.

Etter at Përmet-kongressen hadde oppretta de høyeste organa for folkemakta, fatta den følgende vedtak: «det nye folkedemokratiske Albania skal bygges i samsvar med folkeviljen, slik den høytidelig er gitt uttrykk for i dag gjennom det anti-fascistiske frigjøringsrådet.» Videre vedtok den å hindre eks-kong Zog fra å vende tilbake til Albania, å ikke anerkjenne noen annen regjering som måtte bli danna i eller utafor landet mot det albanske folkets vilje, og å fortsette krigen mot de tyske inntrengerne og de albanske forræderne med enda større kraft helt til de er fullstendig slått og den folkedemokratiske statsmakta er oppretta i hele landet.

Det første møtet i det anti-fascistiske rådet fatta ei rekke vedtak av stor betydning. De blei godkjent av kongressen og var de første lovene i den folkedemokratiske albanske staten. Av særlig betydning var det revolusjonære vedtaket om å oppheve alle politiske og økonomiske avtaler Zog-regjeringa hadde inngått med fremmede stater, som uforenlige

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

med interessene til det albanske folket. Det anti-fascistiske rådet oppretta et særskilt statlig utvalg for å spore opp og identifisere krigsforbrytere og undersøke alle forbrytelsene som inntrengerne og forræderne hadde gjort seg skyldig i.

I nært samband med oppgavene med å opprette folkets statsmakt på høyeste nivå, tok også kongressen opp og løste problemer som angikk den videre konsolideringa og forbedringa av den nasjonale frigjøringshæren som hovedvåpnet for å frigjøre landet fullstendig og forsvare den nye statsmakta. Det var på denne kongressen det blei vedtatt å slå sammen overkommandoen i frigjøringshæren og innføre militære grader. Kamerat Enver Hoxha blei utnevnt til øverstkommanderende. Kongressen vedtok å opprette divisjoner og armékorps. Overkommandoen kunngjorde at 1. stormdivisjon var danna.

Përmet-kongressen uttrykte sin takknemlighet mot Sovjetunionen og Den røde hær, som hadde påskyndt frigjøringa av Albania og de andre landa som var slavebundet av fascistene, gjennom den heltemodige krigen de førte. Den stadfesta på nytt troskap mot den sovjetisk-anglo-amerikanske alliansen og vennskapet mellom det albanske folket og alle folk i den anti-fascistiske verdenskoalisjon. Kongressen uttrykte at den var fast bestemt på å styrke kampforbindelsene mellom medlemsstatene og folka i denne koalisjonen og å oppfylle alle forpliktelsene som det medførte, og samtidig gjøre best mulig bruk av hjelpa fra de allierte. Til stor forskjell fra tidligere kongresser og forsamlinger i Albania, ba ikke Përmet-kongressen noen om hjelp til å løse problema og til å avgjøre Albanias framtid. Tvert imot opplyste den imperialistmaktene om at den tida da Albania kunne brukes som et byttemiddel var slutt for alltid, og at det albanske folket ikke ville finne seg i noen kjøpslåing på sin bekostning. De ville sjøl bestemme sin skjebne. Përmet-kongressen fordømte offentlig forsøka fra de anglo-amerikanske allierte på å blande seg inn i de indre politiske og militære forholda i Albania.

De historiske vedtaka fra Përmet-kongressen blei mottatt med stor glede og fikk umiddelbar oppslutning fra de breie folkemassene.

Kommunistpartiets innsats for å knuse den gamle anti-folkelige statsmakta i Albania og opprette ei folkedemokratisk statsmakt midt under den nasjonale frigjøringskrigen blei kront med seier. Peza-konferansen la grunnlaget for den nye statsmakta. Labinot-konferansen sentraliserte den og proklamerte den som den eneste statsmakta i Albania. Përmet-kongressen løste spørsmålet om den politiske makta til fordel for det revolusjonære folket. Den grunnla den folkedemokratiske staten

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Albania. Vedtaka fra Përmet-kongressen utgjør grunnlaget for den albanske statsforfatninga.

Etter dette var ikke de innenlandske reaksjonære lenger i stand til å gjenopprette godseier- og borgerstyret, verken med egne krefter eller med hjelp fra nazi-inntrengerne.

Da Përmet-kongressen blei holdt, var halve Albania ennå under kontroll av de tyske nazi-inntrengerne og medløperne deres. I de okkuperte områdene og byene arbeidde de nasjonale frigjøringsråda under jorda. I mange områder fantes det ikke råd i det hele tatt, men dette var ikke hovedsaka. Hovedsaka var den kjensgjerninga at etter Përmet-kongressen anerkjente det albanske folket både i de frigjorte sonene og i dem som ennå ikke var frigjorte bare den anti-fascistiske komiteen som sin virkelige regjering og fulgte ordrene fra den og lovene fra det anti-fascistiske nasjonale frigjøringsrådet. Den albanske nasjonale frigjøringshæren beskytta den folkedemokratiske statsmakta mot slag fra fienden og kunne innen svært kort tid sikre at Albania blei fullstendig frigjort og at denne statsmakta blei oppretta over hele landet.

Vedtaka fra den første anti-fascistiske kongressen om å grunnlegge den folkedemokratiske staten Albania og danne det anti-fascistiske rådet og den provisoriske demokratiske regjeringa, var ikke bare dekreter. Den nye albanske staten og de høyeste organa for den var fruktene av den revolusjonære frigjøringskrigen som det albanske folket førte under ledelse av kommunistpartiet.

Makta til de nasjonale frigjøringsråda i Albania var helt forskjellig fra den gamle statsmakta, både i form og innhold. Den hadde ikke noe til felles med en hvilken som helst statsmakt i de borgerlige parlamentariske republikkene. Som type politisk makt, likna den på Pariserkommunen og sovjetene. Likevel var den helt original, i samsvar med de objektive forholda i Albania under den nasjonale frigjøringskrigen til det albanske folket.

I overensstemmelse med vedtaka fra Përmet-kongressen var de nasjonale frigjøringsråda og den anti-fascistiske komiteen pålagt som oppgave å gi en allsidig hjelp til den nasjonale frigjøringshæren for å frigjøre landet fullstendig, å sikre seier for demokratiet i hele Albania og fjerne alle muligheter for å gjenopprette Zog-styret eller andre reaksjonære regimer, å utrydde alle rester av fascismen og gamle styreformer, å organisere folkets liv gjennom å forandre landet fullstendig og ved å utvikle den nasjonale økonomien og kulturen.

Ved sin klassesammensetning og oppgavene de var pålagt, repre-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

senterte frigjøringsråda et demokratisk diktatur av de revolusjonære kreftene, unde direkte ledelse av kommunistpartiet.

Da spørsmålet om statsmakta blei løst, var ei av de strategiske oppgavene til partiet fullført. Likevel kunne ikke dette spørsmålet bli sett på som løst en gang for alle så lenge som den andre historiske oppgava ennå ikke var gjennomført — nemlig å frigjøre Albania fullstendig fra de tyske inntrengerne.

Vedtaka fra Përmet-kongressen var et kraftig slag mot inntrengerne, mot den innenlandske reaksjonen og mot den anglo-amerikanske imperialistiske reaksjonen. De spilte ei svært viktig rolle for å kaste av det imperialistiske åket og for det albanske folkets sosiale frigjøring.

9. ALBANIA BLIR FULLSTENDIG FRIGJORT. SEIER FOR FOLKEREVOLUSJONEN

28.mai 1944 ga øverstkommanderende Enver Hoxha den nasjonale frigjøringshæren ordre om å sette i gang en allmenn offensiv for å frigjøre Albania fullstendig fra de tyske inntrengerne og tilintetgjøre «Balli kombëtar», «Legalitet» og de andre reaksjonære styrkene. På grunnlag av en strategisk operasjonsplan som generalstaben hadde utarbeidd i detalj, skulle 1. stormdivisjon angripe fienden nord for Shkumbin-elva. Denne offensiven skulle bli knytta sammen med en serie angrep fra andre avdelinger og enheter i frigjøringshæren mot fiendegarnisoner og sambandslinje over hele landet. I offensiven til 1. stormdivisjon skulle det også delta nye ANHF-divisjoner, som skulle bli satt opp så raskt som mulig, så vel som alle ANFH-brigadene.

Overkommandoens plan for å frigjøre landet fullstendig, tok samtidig sikte på å sette en stopper for intrigene fra den anglo-amerikanske middelhavskommandoen, intriger for å hindre frigjøringshæren fra å gå over til allmenn offensiv og på den måten avverge at de reaksjonære styrkene blei tilintetgjort. Overkommandoens plan forutsatte også at nazi-troppene blei forfulgt ut over Albanias grenser.

Fiendens juni-operasjon slår feil

Nettopp på den dagen da overkommandoen for den nasjonale frigjøringshæren ga ordre om allmenn offensiv, innleda de tyske troppene sin andre storstilte operasjon mot de nasjonale frigjøringsstyrkene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I denne offensiven kasta fienden inn fire og en halv tysk divisjon og flere tusen gendarmer, «Balli kombëtar»-folk og Zog-tilhengere, i alt mer enn 50.000 mann.

Den første fasen av fiendeoperasjonen (28.mai—10.juni) fant sted i Korça — Elbasan — Berat — Përmet-området. Nazistene og de reaksjonære møtte kraftig motstand fra 1. stormdivisjon og andre avdelinger og enheter i frigjøringshæren. Etter å ha slått tilbake flere fiendeangrep etter hverandre, kasta partisanene seg inn i rasende motangrep og utsletta ofte hele kolonner og avdelinger av tyskere og forrædere, eller tvang dem til retrett i uorden. På enkelte hold greide ikke fiendekolonnene å nå noen av måla sine og trakk seg tilbake. 1.stormdivisjon som blei avskåret av tyske styrker i Tomorica i det første stadiet av kampen, brøt ut av omringninga og i løpet av ganske få dager gjenerobra den alle alle stillingene den hadde tapt.

Den andre fasen av fiendeoperasjonen (10.—30.juni) fant sted i Vlora—Gjirokastra-området, den første operasjonssonen. Etter noen dager med harde kamper, var de partisanavdelingene som opererte i denne sonen kommet i en kritisk situasjon. De var omringa av nazitropper. Men takket være tapperheten hos partisanene og den dristige ledelsen fra sjefene og kommissærene, greide partisanstyrkene å bryte gjennom fiendeomringninga ved hjelp av dyktig manøvrering. Ved plutselige angrep mot flankene og baktroppen av fiendestyrkene, påførte partisanene dem store tap og tvang dem til å trekke seg tilbake.

På samme måte som vinteroperasjonen, endte fiendens juni-operasjon med nederlag for de tyske nazistene og de reaksjonære frigjøringshæren og det albanske folket hadde en uovervinnelig styrke. Folkehæren kom sterkere og mer moden ut av denne operasjonen, folket fikk enda større tillit til kommunistpartiets ledelse og var fast bestemt på å fortsette krigen til sluttseieren var vunnet.

Under slike forhold var det helt nødvendig å bevare styrkene, samholdet og kampevna i den nasjonale frigjøringshæren for ikke å vanskeliggjøre den strategiske operasjonsplanen til generalstaben. Ordren til 1. stormdivisjon om å gå til offensiv over Shkumbin-elva sto fremdeles ved makt. I den foreliggende situasjonen så overkommandoen på forflyttinga av 1. stormdivisjon til Midt-Albania som et skritt som ville sikre et fullstendig nederlag for nazioperasjonen. Da de tyske troppene fortsatte krigshandlingene sine sør for Vjosa-elva, blei dette vurdert som det gunstigste øyeblikket for 1. stormdivisjon til å begynne å sette i verk ordren den hadde fått.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den allmenne offensiven til Albanias nasjonale frigjøringshær. Planene til den indre og ytre reaksjonen blir tilintetgjort

26. juni 1944 gikk 1. stormdivisjon over Shkumbin-elva og begynte offensiven sin. Fienden blei tatt på senga og var ikke i stand til å møte det plutselige angrepet. Styrkene i 1. stormdivisjon, støtta av lokale partisanenheter, trengte djupt inn i Midt-Albania og fortsatte å rykke fram uten opphold mot Dibra. I midten av juli var alle områdene som var nevnt i ordren fra øverstkommanderende, frigjort. Folket i Midt-Albania og Dibra-distriktet ga kraftig støtte til 1. stormdivisjon, og reiste seg til væpna kamp mot slaveriet under tyskerne og forræderne. Tusenvis av unge frivillige fra de nylig frigjorte områda slutta seg til brigadene og divisjonene, mens de små partisanavdelingene som opererte i de fiende-kontrollerte områdene i midtre og nordre Albania, vokste raskt til bataljoner for kort tid seinere å bli brigader i den nasjonale frigjøringshæren.

1. stormdivisjons offensiv i nord kom så uventa på inntrengerne og forræderne at de i begynnelsen trudde at det dreide seg om «restene» av partisanstyrker som var jagd på flukt i sør og som var kommet over Shkumbin-elva for å søke tilflukt. Men sannheten gikk snart opp for dem. De blei skremt til det ytterste og begynte straks å trekke tilbake troppene sine fra sør, og overførte dem nordover for å knuse 1. stormdivisjon.

Fienden foretok to operasjoner etter hverandre mot 1. stormdivisjon, en i juli og den andre i august 1944. Begge slo fullstendig feil. Frigjøringshæren slo de nazistiske og reaksjonære styrkene sønder og sammen og frigjorde til slutt hele Dibra-distriktet med byene Peshkopia og Dibra og en del av Mirdita.

Den framgangsrike gjennomføringa av offensiven til 1. stormdivisjon lot seg ikke hindre av press fra den anglo-amerikanske middelhavskommandoen, som mange ganger på en truende måte hadde krevd at den nasjonale frigjøringshæren skulle slutte å kjempe mot styrkene til forræderen Abaz Kupi. Overkommandoen i frigjøringshæren avviste krava og truslene fra de anglo-amerikanske allierte, og utførte uten å nøle den oppgava som sentralkomiteen og Përmet-kongressen hadde pålagt den.

I august blei 2. stormdivisjon oppretta, og sammen med 1. stormdivisjon innleda den straks en offensiv mot de tyske invasjonstroppene og forræderbandene i Nord-Albania. Begge divisjonene og alle partisan-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

styrkene fra de ulike distriktsstabene i midtre og nordre Albania, unntatt Peza-gruppa, blei tatt opp i det 1. armekorpset i den nasjonale hæren. Sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti utnevnte kamerat Hysni Kapo, medlem av sentralkomiteen, til vervet som politisk kommissær for 1. armekorps.

I Sør-Albania hadde de andre enhetene av frigjøringshæren i mellomtida også satt i gang en allmenn offensiv.

I august kom en sovjetisk militærdelegasjon til Albania, som svar på en henvendelse fra Përmet-kongressen. Dette så Albanias kommunistiske parti på som hjelp fra Sovjetunionen til frigjøringskampen det albanske folket førte og som ei anerkjenning av suvereniteten deres. Det var også et vitnesbyrd på vennskapet og den revolusjonære alliansen mellom det albanske og det sovjetiske folket, som var styrka gjennom den felles krigen mot fascismen.

Hele det albanske landområdet var som en vulkan i utbrudd. De tyske garnisonene, de reaksjonære bandene og sambandslinjene deres var utsatt for uopphørlige angrep fra Albanias nasjonale frigjøringshær. Fienden var ute av stand til å slå tilbake mot den allmenne offensiven til ANFH, og evakuerte den ene etter den andre av de byene og landsdelene de hadde okkupert. 24. oktober var hele den sørlige delen av landet helt rensa for nazister. Nord for Shkumbin-elva var det bare byene Elbasan, Tirana, Dürres, Kukës og Shkodra som de tyske inntrengerne forstatt holdt.

Etter en henvendelse fra overkommandoen i den jugoslaviske nasjonale frigjøringshæren hadde to brigader (3. og 5.) fra den albanske nasjonale frigjøringshæren kryssa riksgrensa 5. oktober, for å delta i operasjoner mot de tyske nazistene i Kosova og på Dukagjin-høysletta.

I tillegg til at storparten av fedrelandet blei frigjort og de tyske troppene blei påført store tap, var den fullstendige tilintetgjørelsen av den innenlandske reaksjonen en av de viktigste hendingene i de første månedene av den allmenne ANFH-offensiven. «Balli kombëtar», «Legalitet», de væpna bandene deres og gendarmeriavdelingene blei utsletta av slaga fra ANFHs stormbrigader og -divisjoner. «Regentskapet» og quislingregjeringa blei fullstendig lamma.

Britiske offiserer gjorde et nytt forsøk på å danne ei albansk marionettregjering der lederne for reaksjonen deltok, som ei motvekt mot den revolusjonære provisoriske regjeringa, men det hadde ingen framgang.

Restene av de reaksjonære styrkene som samla seg rundt høvdingene

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sine under beskyttelse av den tyske hæren, satte sitt eneste håp om å bli redda til ei eventuell landsetting av anglo-amerikanske tropper som kunne komme dem til unnsetning. Men ikke engang dette siste håpet forræderne hadde blei oppfylt.

I samsvar med ordrene fra sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti avslo overkommandoen i den nasjonale frigjøringshæren bestemt de gjentatta krava fra den anglo-amerikanske middelhavskommandoen om å få sende fallskjermsoldater og spesielle hærenheter til Albania, angivelig for å kjempe sammen mot tyskerne. Albanias nasjonale frigjøringshær var i stand til å frigjøre hele landet med sine egne styrker og hadde ikke noe behov for hjelp fra utenlandske tropper. Da britiske kommandosoldater blei landsatt i Saranda etter at ANFH-brigaden hadde nedkjempa den tyske garnisonen der, tvang overkommandoen den britiske generalstaben til å fjerne styrkene sine fra Albanias strender med en gang.

Slik blei landsettinga av anglo-amerikanske tropper i Albania avverga, ei landsetting som ville ha medført stor fare for folkerevolusjonen. Sentralkomiteen og Enver Hoxha, generalsekretær i Albanias kommunistiske parti og øverstkommanderende for Albanias nasjonale frigjøringshær, viste modenhet, klokskap og revolusjonært mot overfor det sterke og uavbrutte presset fra de anglo-amerikanske allierte, da de ikke tillot dem å blande seg inn i de indre forholda til det albanske folket på noen som helst måte. Dette konsekvente og prinsippfaste standpunktet og den revolusjonære holdninga til krigen ødela alle forsøka fra regjeringene i Storbritannia og USA og militærdelegasjonene deres på å gripe ledelsen i den albanske nasjonale frigjøringsbevegelsen, på å tilintetgjøre den nasjonale frigjøringsfronten og kommunistpartiet og i å okkupere landet ved å landsette de væpna styrkene sine i Albania.

Grunnlaget for folkdemokratiet blir styrka

Da storparten av landet var frigjort, blei det mulig å utvide og styrke folkemakta, å øke virksomheten til de nasjonale frigjøringsråda i en hittil ukjent grad. Side om side med pliktene sine i den væpna kampen mot inntrengerne, utførte den anti-fascistiske komiteen et omfattende arbeid for å organisere stats- og samfunnsordninga, gjenoppbygge de krggsherja områdene, få økonomien på beina igjen og utvikle handelen. I alle de frigjorte områdene og byene blei det økonomiske livet satt i gang igjen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Arbeidsavdelinger og -bataljoner tok fatt på oppgavene med å gjenoppbygge sprengte bruer og ødelagte veier, nedbrente skoler og hus. Skolene og helsetjenesten begynte å fungere. De nasjonale frigjøringsråda la alle prosjekter av særlig økonomisk betydning og alt bygningsmateriell under sin administrasjon.

Den anti-fascistiske komiteen vedtok å konfiskere all privateiendom og løsøre fra forræderne. Den ga direktiver om å registrere jorda og forberede statistikk over dyrkbar jord og buskap, over eierforhold og antall jordløse bønder. Dette var første skritt mot den jordreformen som skulle bli gjennomført umiddelbart etter frigjøringa av landet.

Folkemassene støtta opp om virksomheten til den anti-fascistiske komiteen og frigjøringsråda med alle krefter. I lojalitet mot den anti-fascistiske komiteen insisterte de på at den med en gang skulle ta sitt rettmessige navn som Albanias demokratiske regjering. Dette kravet kom av at den anti-fascistiske komiteens autoritet som den eneste regjeringa for det albanske folket stadig økte, og av den kjensgjerninga at den fullstendige frigjøringa av Albania nå var svært nær.

Dette spørsmålet blei tatt opp på det andre møtet i det anti-fascistiske nasjonale frigjøringsrådet, som blei holdt fra 20. til 23.oktober 1944 i den frigjorte byen Berat.

Det anti-fascistiske nasjonale frigjøringsrådet vedtok enstemmig å gjøre den anti-fascistiske komiteen om til *Albanias demokratiske regjering*. På dette møtet vedtok den demokratiske regjeringa et program som forplikta den overfor det albanske folket til lojalt å sette i verk vedtaka fra Përmet-kongressen. Den tok på seg å fortsette krigen og intensivere den ytterligere, så Albania raskt kunne bli fullstendig frigjort, å stå vakt om sjølstendigheten til den albanske staten, å styrke autoriteten til de nasjonale frigjøringsråda, og å garantere og forsvare rettighetene til innbyggerne. Regjeringa skulle revurdere de politiske, militære og økonomiske avtalene som eks-kong Zogs regime hadde slutta med fremmede stater, og oppheve alle som krenka interessene til staten og folket i Albania. Programmet fastsatte også at det skulle opprettes nære forbindelser og samarbeid med Sovjetunionen og alle partene i den anti-fascistiske koalisjonen. Regjeringa tok på seg ansvaret for å organisere demokratiske valg til ei konstituerende forsamling, etter at landet var frigjort, som skulle avgjøre den endelige styreforma og utarbeide forfatninga for den albanske staten.

Berat-møtet i det anti-fascistiske rådet godkjente lova om de nasjonale frigjøringsråda og lova om valg til de nasjonale frigjøringsråda. Til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

da hadde de nasjonale frigjøringsråda vært organer både for regjeringa og for den nasjonale frigjøringsfronten. Heretter skulle de fungere bare som organer for den folkedemokratiske makta. Den nasjonale frigjøringsfronten skulle skape sine egne organer.

Blant de viktige vedtaka som blei fatta på Beratmøtet i det antifascistiske rådet, var godkjenninga av «Erklæring om innbyggernes rettigheter». Alle innbyggere blei garantert like rettigheter for lova, møte-, ytrings-, forsamlings-, presse-, religions- og samvittighetsfrihet, like rettigheter for kvinner og menn, stemmerett og rett til valgbarhet for personer over 18 år, ankerett osv. «Erklæring om innbyggernes rettigheter» representerer et grunnlovsmessig dokument for den nye folkedemokratiske staten.

Vedtaka fra Berat-møtet i det anti-fascistiske nasjonale frigjøringsrådet oppfylte og førte videre de historiske vedtaka fra Përmet-kongressen og var en ny politisk seier for det albanske folket over fascismen og den innenlandske reaksjonen. De var et nytt slag mot forsøka fra de anglo-amerikanske imperialistene på å skaffe seg kontroll over Albania.

Under ledelse av kommunistpartiet hadde den revolusjonære krigen rykka opp sjølve røttene for den makta godseiernes og borgerskapets quislingregjering representerte.

På den tida da det andre møtet i det anti-fascistiske rådet blei holdt i Berat, var hele den nasjonale frigjøringshæren blitt omgjort til en regulær hær for folket og den nye albanske staten. Den omfatta nå 70.000 stridende organisert i brigader, divisjoner og armékorps. Av disse var 9 % kvinner, om lag 80 % ungdommer og nær 90 % bønder.

Enhetene i den nasjonale frigjøringshæren var nå i ferd med å gjennomføre de siste operasjonene sine mot de tyske troppene i Albania og i Kosova. Av disse operasjonene var frigjøringa av Tirana den viktigste. Den blei gjennomført i samsvar med planen fra overkommandoen. Planen bygde på samordna kamphandlinger fra 1. stormdivisjon og andre ANFH-enheter direkte i Tirana-området og i hovedretninga for Hitler-troppenes bevegelser. Målet for planen var å utslette fiendestyrkene, hindre dem fra å plyndre og ødelegge byen, og å frigjøre Tirana for enhver pris. Operasjonen skulle bli leda av kommandoen for 1. armékorps. Kampene i hovedstaden og omegnen blei leda av sjefen for 1. stormdivisjon, Mehmet Shehu.

Den nasjonale frigjøringshærens offensiv for å frigjøre Tirana begynte 29. oktober 1944, etter omfattende forberedelser. Den fortsatte i nitten dager. 17.november blei seiersfana heist over byen. Operasjonen for

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

å frigjøre Tirana viste at organisasjonen, disiplinen og moralen i den nasjonale frigjøringshæren lå på et høyt nivå. Folket i hovedstaden deltok aktivt side om side med stormbrigadene i slaget for å frigjøre byen.

I mellomtida hadde styrkene fra den albanske nasjonale frigjøringshæren som opererte utafor Albanias riksgrense, i nært samarbeid med brigader av Kosova-albanere, 18. november rensa størstedelen av Kosova og Dukagjinhøysletta for Hitler-tropper den 18.november og, etter harde kamper i flere dager, greid å frigjøre byene Junik, Deçan, Gjakova, Prizren og Peja.

Lederne av kommunistpartiet i Jugoslavia foretar ei brutal innblanding i de indre forholda i Albanias kommunistiske parti

Det 2. plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, blei holdt i Berat 23.november, like før landet blei fullstendig frigjort. På denne tida hadde partiet vokst til om lag 2.800 medlemmer. Det var helt nødvendig å holde plenumsmøtet for å oppsummere arbeidet og seirene for partiet og folket i den nasjonale frigjøringskrigen, og for å fastsette oppgavene i det nye stadiet av revolusjonen som ville begynne i og med frigjøringa av Albania.

Arbeidet på plenumsmøtet blei imidlertid fullstendig forvrengt gjennom den brutale innblandinga fra lederne av Jugoslavias kommunistiske parti (JKP) i de indre forholda i Albanias kommunistiske parti (AKP).

Under den 2. verdenskrigen blei det skapt militante broderlige forbindelser mellom det albanske folket og folka i Jugoslavia i den heltemodige kampen mot den felles fienden, fascist-inntrengerne. Det blei knytta nære band mellom kommunistpartiet i Albania og kommunistpartiet i Jugoslavia. På henstilling fra sentralkomiteen i JKP blei det sendt en del kadrer fra AKP for å organisere partiet og kampen mot de fascistiske inntrengerne i Kosova og på Dukagjin-høysletta. I byene Dibra, Gostivar, Tetova, Kërçova og omegn ga AKP-organisasjonen i Dibra-distriktet omfattende hjelp til å organisere frigjøringskrigen.

For å opprettholde forbindelsene mellom de to partiene blei Miladin Popovitsj, en jugoslavisk internasjonalistisk kommunist som de albanske kommunistene hadde frigjort fra en fascistisk konsentrasjonsleir i Pequin høsten 1941, igjen i Albania. I forholdet mellom JKP og AKP

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

holdt han hele tida fast ved det internasjonalistiske standpunktet til AKP.*

Ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti prøvde å utnytte de nære banda mellom det albanske folket og folka i Jugoslavia til å diktere AKP sin vilje og gjennomføre de sjåvinistiske målsettingene de hadde med hensyn til Albania.

En av de fremste lederne for JKP, Vukmanovitsj-Tempo, var kommet til Albania med det særskilte oppdraget å opprette «Balkanstaben».** På en absolutt utillatelig og urettferdig måte anklagde han sommeren 1943 sentralkomiteen i AKP for å ha ei opportunistisk holdning overfor «Balli kombëtar». Denne grove og ondsinna æreskrenkinga blei framført for å skape en opinion som påsto at sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti var ute av stand til å utøve en sjølstendig ledelse, at den ikke kunne unngå alvorlige feil uten direktiver fra den «erfarne ledelsen» i Jugoslavias kommunistiske parti.

Denne djevelske anklagen blei avvist som fullstendig grunnløs av sentralkomiteen i AKP. Men dette første forsøket fra de jugoslaviske lederne på å legge AKP under seg, gikk likevel ikke sporløst forbi. Koçi Xoxe, medlem av politbyrået i sentralkomiteen, og Sejfulla Malëshova, kanditatmedlem til sentralkomiteen, støtta den forvrengte versjonen til Tempo og var villige til å underkaste seg den linja som de sjåvinistiske jugoslaviske lederne ville tvinge igjennom. Fra den dagen begynte i virkeligheten Koçi Xoxe å tjene den jugoslaviske ledelsen som agent innafor Albanias kommunistiske parti.

Vukmanovitsj-Tempo ga åpent uttrykk for de sjåvinistiske synspunktene sine høsten 1943. Gjennomsyrt av slike tanker vurderte han den ærlige internasjonalistiske virksomheten som AKP-organisasjonen i Dibra-distriktet dreiv i byene og områdene utafor Albanias grenser der det bodde albanere og makedonere, og den store autoriteten som denne organisasjonen og staben for den albanske nasjonale frigjøringshæren i Dibra-distriktet hadde blant folket i disse områdene, som en fare for de

* Miladin Popovitsj blei kalt hjem fra Albania i september 1944, etter ordre fra ledelsen i kommunistpartiet i Jugoslavia. I mars 1945 blei han snikmyrda av det jugoslaviske hemmelig politiet.

** «Balkanstaben» blei skapt på initiativ av Tito aleine. Gjennom dette organet hadde de jugoslaviske lederne til hensikt å få de væpna frigjøringsstyrkene i Hellas, Albania og Bulgaria under sin kommando. Forsøkene på å opprette «Balkanstaben» mislyktes på grunn av motstanden fra kommunistpartiene og de revolusjonære folka på Balkanhalvøya.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

jugoslaviske hensiktene. Vukmanovitsj-Tempo blei rasende over denne situasjonen og sendte fra Makedonia to brev etter hverandre til sentralkomiteen i AKP. Han anklagde de albanske kommunistene og partisanene, sjefen for ANFHs distriktsstab Haxhi Lleshi og sjølve sentralkomiteen i AKP for «grenseløs sjåvinisme» og for å drømme om et «Stor-Albania». På en svært brutal måte krevde han at alle de albanske partisanene som var på jugoslavisk territorium skulle trekkes ut av ANFH-bataljonene i Dibra-distriktet og stilles under kommando av den jugoslaviske hæren. Han krevde at Haxhi Lleshi skulle forlate byen Dibra og bare komme dit når den jugoslaviske staben tilkalte ham for å få hjelp og at det nasjonale frigjøringsrådet i Dibra skulle bryte forbindelsene med den albanske staben og stille seg under den jugoslaviske stabens autoritet. «Ellers,» trua Tempo, «kommer det til å bli sammenstøt der også kommunistene vil delta» (!).

Sentralkomiteen blei djupt opprørt over denne utillatelige innblandinga. Den avviste bakvaskelsene og beskyldningene Tempo kom med, og uttrykte sin store forbauselse over tonen i breva hans, som var grov og alt annet enn kommunistisk, og over de uhyrlige løgnene. Samtidig advarte den Tempo om at den ikke på noen måte fant seg i at utenforstående personer ga ordre til albanske partisanavdelinger eller dikterte Albanias kommunistiske parti.

Blant jugoslaviske militærledere og partiledere i Kosova og på Dukagjin-høysletta dukka det opp klart sjåvinistiske ytringer. De tok ikke hensyn til ønskene til den albanske befolkninga, og på forskjellige måter bekjempa de ideen om sjølråderett for folka, som hadde fått så stor spredning i løpet av krigen. Ofte satte de i verk diskriminerings- og utryddingsaksjoner mot albanerne i Kosova, på Dukagjin-høysletta og i Montenegro, akkurat som «cetnikene» til Mihailovitsj hadde gjort. Sentralkomiteen i AKP og partiorganisasjonene i Shkodra- og Tropoja-distriktene hadde atskillige ganger påpekt og kritisert de sjåvinistiske handlingene til forskjellige jugoslaviske ledere, som holdninger som i stor grad hindra gjennomføringa av krigen mot de italienske og tyske inntrengerne i Kosova.

Kommunistpartiet i Albania holdt på si side fast ved et konsekvent internasjonalistisk standpunkt, uten å tillate seg det aller minste utslag av sjåvinisme. Det hjalp til av alle krefter med å gjennomføre den antifascistiske krigen i Kosova og på Dukagjin-høysletta, og kjempa for brorskap på marxist-leninistisk grunnlag mellom folket i Albania og folka i Jugoslavia. Når det gjelder spørsmålet om Kosova og andre

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

områder i Jugoslavia som var bebodd av albanere, hadde Albanias kommunistiske parti aldri godtatt det fascistiske slagordet om «Stor-Albania». Det så den riktige løsninga av dette spørsmålet i seieren for folkerevolusjonen både i Albania og Jugoslavia. AKP hadde offentlig erklært at gjennom seieren for revolusjonen i begge landa, ville folket i Kosova få rett til å bestemme over framtida si sjøl. På den andre sida ville det kjempe mot Jugoslavia, dersom det prøvde å undertrykke og slavebinde den albanske befolkninga på jugoslavisk territorium.

På den tida mistenkte kommunistpartiet i Albania ennå ikke ledelsen i kommunistpartiet i Jugoslavia for å ha sjåvinistiske hensikter, for det kunne ikke forestille seg at ledelsen i et parti som kalte seg marxist-leninistisk, kunne ha slike hensikter som bare fins blant sosial-sjåvinistiske partier, blant imperialistene og medløperne deres. Det trudde at de sjåvinistiske ytringene fra Tempo og noen ledere i kommunistpartiet i Jugoslavia og i jugoslaviske partisanavdelinger i Serbia og Makedonia under krigen, bare var forvrengninger som isolerte personer sto for, og ikke handlingene som var uttrykk for politikken til Jugoslavias kommunistiske parti.

I 1944 økte kommunistpartiet i Jugoslavia JKP presset på Albanias kommunistiske parti. Det prøvde på ulike måter å skape en opinion i det albanske folket om at alt, til og med stiftelsen av AKP og den nasjonale frigjøringskrigen, var skjedd takka være «hjelp» fra JKP, takka være Tito, og at det nye Albania burde se at framtida deres var knytta til Jugoslavia og bare Jugoslavia!

Denne anti-marxistiske politikken til den jugoslaviske ledelsen vakte berettiga motstand fra AKP.

Den fremste hindringa for at den jugoslaviske ledelsen kunne nå måla sine i Albania, var den marxist-leninistiske linja til Albanias kommunistiske parti, partiets generalsekretær Enver Hoxha og de andre medlemmene i sentralkomiteen i AKP som besluttsomt forsvarte denne linja og ikke tillot utenlandsk innblanding i de indre forholda i partiet og landet.

Sentralkomiteen i kommunistpartiet i Jugoslavia prøvde å overvinne denne hindringa på det 2. plenumsmøtet i sentralkomiteen i AKP som blei holdt i november 1944.

For å forfølge måla sine sendte den jugoslaviske ledelsen Velimir Stojnitsj til Albania, som sjef for den jugoslaviske militærdelegasjonen og sambandsoffiser mellom kommunistpartiet i Jugoslavia og kommunistpartiet i Albania. Straks han var kommet til Albania, gikk

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Velimir Stojnitsj til angrep på generallinja til AKP. Han forkasta den politiske linja som fullstendig feilaktig og krevde at det straks måtte bli gjennomført grunnleggende endringer både i den politiske linja og i ledelsen av AKP. Denne ærekrenkende beskyldninga møtte motstand fra generalsekretæren i sentralkomiteen, kamerat Enver Hoxha, men fikk på den andre sida støtte fra politbyråmedlemmene Koçi Xoxe og Nako Spiru.

Det tarvelige angrepet fra den jugoslaviske ledelsen fikk sterk støtte i politbyrået til sentralkomiteen i AKP, særlig etter at Sejfulla Malëshova og Pandi Kristo blei valgt inn som medlemmer ved sjølsupplering ved et åpent brudd på organisasjonsvedtektene, og på den måten sikra et projugoslavisk flertall i politibyrået til sentralkomiteen i AKP.

Bak ryggen på sentralkomiteen og uten å rådføre seg med generalsekretæren, utarbeidde Velimir Stojnitsj sammen med disse ærgjerrige karrieristene ei plattform som skulle bli lagt fram på plenumsmøtet, i opposisjon til den velprøvde marxist-leninistiske linja til AKP.

Fanebærere i angrepet på partiet under plenumsmøtet i sentralkomiteen var Sejfulla Malëshova og den jugoslaviske representanten*, med full støtte fra Koçi Xoxe og de andre medskyldige i den hemmelige sammensvergelsen.

Albanias kommunistiske parti som hadde kjempa så heltemodig og vunnet avgjørende seirer i den revolusjonære krigen, blei omtalt av de sammensvorne som «ikke et virkelig kommunistisk parti», med en «ikke-marxist-leninistisk linje og ledelse». Den ærerike veien det hadde gått, som hadde stått sin prøve i kampens hete og hadde ført til at fedrelandet blei frigjort og folkemakta oppretta, blei rakka ned på som «en vei full av feil og avvik» som uavbrutt vakla «fra sekterisme til opportunisme og omvendt». Enver Hoxha, partiets grunnlegger og lærer, leder og helt i den nasjonale frigjøringskrigen, blei av overløperne framstilt som «syntesen av samtlige feil». Sejfulla Malëshova tok opp behovet for en «partiformann», ei stilling som skulle bli bestatt av en mann «med djuptgående teoretiske kunnskaper» (!), og han tenkte i denne sammenhengen på seg sjøl.

Velimir Stojnitsj framstilte det arbeidet Miladin Popovitsj hadde

* Velimir Stojnitsj var invitert til å delta på plenumsmøtet som representant for et søsterparti. Ved hjelp av konspiratørene innafor sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, blanda han seg brutalt inn i de indre forholda i partiet og brøt alle normene for forbindelser mellom kommunistpartier.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

utført i Albania, som en feilaktig virksomhet som ikke kunne godkjennes av ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti. Han la fram ei «ny linje» som blei «anbefalt» AKP.

Han stempla det arbeidet som blei gjort for å popularisere AKP som leder for det albanske folket, som sekterisk, og reiste spørsmålet om at det for framtida var den nasjonale frigjøringsfronten, og ikke partiet, som skulle populariseres. Han krevde at ledende og innflytelsesrike representanter for det reaksjonære borgerskapet og det høyere presteskapet skulle bli trukket med i de ledende organa til den nasjonale frigjøringsfronten, uten hensyn til den fiendtlige holdninga de hadde hatt under den nasjonale frigjøringskrigen. Tilrådinger av denne typen fra den jugoslaviske ledelsen var i samsvar med planene til de anglo-amerikanske imperialistene. Disse øvde press på den demokratiske regjeringa i Albania for at den skulle slippe representanter for reaksjonen inn i rekkene sine og i det anti-fascistiske rådet, i den hensikt å gjøre bruk av dem seinere for å styrte folkemakta.

Den jugoslaviske delegaten svartmalte fullstendig virksomheten til de nasjonale frigjøringsråda, den nasjonale frigjøringshæren og de politiske kommissærene, og krevde at den nasjonale frigjøringshæren måtte få «en sterk politisk toppsjef» og «en sterk militær kommando». Han oppholdt seg særskilt ved forbindelsene mellom Jugoslavia og Albania på grunnlag av «Balkan-forbrødring». «Albania», erklærte Velimir Stojnitsj, «kan ikke bygge opp økonomien sin og utvikle seg sjølstendig, for det er bare en munnfull for imperialismen», derfor «finnes det ingen annen vei for Albania enn å slutte seg sammen med Jugoslavia i et statsforbund, eller gå enda lenger enn det.» For å nå dette målet, sa han, var det viktig at det albanske folket blei forberedt på at Albania slås sammen med Jugoslavia, og at Tito blei popularisert som et «symbol for frigjøringa av folka på Balkan-halvøya og i Europa.» (Protokoll fra 2. plenumsmøte i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, november 1944. Partiets sentralarkiv.)

Fordi de sammensvorne angrep generallinja til partiet, blei det presserende problemet som AKP sto overfor i den videre utviklinga av revolusjonen etter at landet var fullstendig frigjort, nesten ikke diskutert på dette plenumsmøtet. Den jugoslaviske delegaten og Sejfulla Malëshova erklærte til og med at i lang tid framover ville Albania «ikke gjennomføre den sosialistiske revolusjonen og gå over til sosialismen».

En del medlemmer og kandidatmedlemmer i sentralkomiteen, som ikke visste noe om sammensvergelsen som var organisert bak kulissene

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og de djevelske hensiktene til den jugoslaviske ledelsen, vakla og godtok i en viss grad tesene til den jugoslaviske delegaten og anti-partigruppa.

På denne måten blei det 2. plenumsmøtet i sentralkomiteen i AKP undergravd ved innblandinga fra sentralkomiteen i Jugoslavias kommunistiske parti. Direktiva og vedtaka fra dette plenumsmøtet var til skade for interessene til partiet og det albanske folket.

Det eneste riktige vedtaket plenumsmøtet fatta, var å ekskludere Liri Gega fra sentralkomiteen på grunn av sekterisme og utprega eventyrpolitikk. Men uten noe som helst grunnlag, og med et bestemt formål, la de sammensvorne skylda for alt dette på partilinja, og pekte ut sekterismen som hovedfaren som trua AKP! På plenumsmøtet blei det vedtatt at sentralkomiteen skulle bli økt med 7 nye medlemmer og 11 nye kandidatmedlemmer.

Plenumsmøtet i Berat var et hardt slag mot enheten i partiledelsen. Veien lå nå åpen for å innføre de revisjonistiske og anti-leninistiske organisasjonsprinsippa og metodene til den jugoslaviske ledelsen i Albanias kommunistiske parti. Det var skapt et gunstig klima for storstilt innblanding fra de jugoslaviske revisjonistene i de indre forholda i AKP og Albania.

Titoistenes intriger i Berat lyktes ikke fullstendig, takket være den faste holdninga fra kamerat Enver Hoxha og andre medlemmer av sentralkomiteen som forsvarte den marxist-leninistiske linja til partiet. Den jugoslaviske ledelsen kunne ikke oppnå hovedmålet sitt — som var å avsette generalsekretæren — fordi flertallet av medlemmene i sentralkomiteen forkasta kravet fra de sammensvorne om å fjerne ham fra stillinga, og anerkjente kamerat Enver Hoxhas store fortjenester som grunnlegger av AKP og leder av partiet gjennom den nasjonale frigjøringskrigen. Ikke desto mindre var denne sammensvergelsen det første forsøket på å undergrave grunnvollene i det albanske marxist-leninistiske partiet, og var en alvorlig trusel mot Albanias sjølstendighet og folkerevolusjonen.

Mens det 2. plenumsmøtet i sentralkomiteen i AKP var samla i Berat, sluttførte den nasjonale frigjøringshæren operasjonene for å fri albansk jord fra nazi-inntrengerne. Albanias nasjonale frigjøringshær forfulgte fienden hakk i hæl og tilintetgjorde styrkene deres, og 29.november frigjorde den Shkodra, den siste byen, og dermed var hele Albania frigjort.

Den folkedemokratiske makta var nå oppretta i hele landet. *29.*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

november 1944 markerer den fullstendige frigjøringa av fedrelandet og seieren for folkerevolusjonen.

Umiddelbart etter at Albania var frigjort, fortsatte to divisjoner (den femte og sjette) i Albanias nasjonale frigjøringshær forfølgelsen av Hitler-troppene inn på jugoslavisk territorium, etter vedtak i sentralkomiteen i AKP og på ordre fra øverstkommanderende i den nasjonale frigjøringshæren, Enver Hoxha. De albanske og jugoslaviske soldatene sloss skulder ved skulder mot nazi-bandene, og i desember 1944 og januar—februar 1945 frigjorde de Montenegro, Sandjak og den sørlige delen av Bosnia. Ved sin helstøpte internasjonalistiske innstilling, sin fine kommunistiske ånd og sitt uovertrufne heltemot vant de albanske partisanene respekt og beundring ikke bare hos den albanske, men også hos de makedonske, montenegriske og sandjakiske befolkningene i Jugoslavia. I kampene for å frigjøre folket i Jugoslavia, ga hundrevis av stridende i Albanias nasjonale frigjøringshær sine liv.

10. STATUS FOR DEN NASJONALE FRIGJØRINGSKRIGEN OG ÅRSAKENE TIL SEIEREN

Den nasjonale frigjøringskrigen mot de italienske og tyske inntrengerne, som varte i mer enn fem og et halvt år, er den blodigste og mest heltemodige krigen det albanske folket har ført i hele sin historie.

Det albanske folket på en million mennesker bandt mer enn 15 italienske og tyske divisjoner, og satte mer enn 70.000 fiender ut av spillet, de blei drept, såra eller tatt til fange. Som en av de mest aktive deltakerne i den anti-fascistiske verdenskoalisjonen, i forhold til folketallet og størrelsen på landområdet, ga Albania et svært verdifullt bidrag til den historiske seieren over fascismen. Det bar en svært tung byrde på skuldrene sine. I løpet av 2. verdenskrig trampa om lag 70.000 fascistsoldater omkring på de 28.000 kvadratkilometrene albansk territorium, og var årsak til utrulige skader og store ødeleggelser. Albania var et av de landa som lei størst tap i menneskeliv og særlig i materielle og kulturelle verdier under 2. verdenskrig.

Men den heltemodige innsatsen fra det albanske folket, blodet som blei utgytt og tapa det lei, blei kront med full seier over de ytre og indre fiendene deres.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

29. november 1944, da landet var helt frigjort og folkerevolusjonen seira, innebar slutten på det fascistiske herredømmet i Albania. Samtidig blei all avhengighet av de imperialistiske stormaktene avskaffa, og alle slaveband og forbindelser med disse maktene blei klipt over. Det albanske folket oppnådde full nasjonal sjølstendighet og herredømmet til godseierne og borgerskapet blei styrta. Albania brøt seg for alltid løs fra det kapitalistiske verdenssystemet.

Dette var den største seieren det albanske folket noengang hadde vunnet i hele sin historie.

Den nasjonale frigjøringskrigen var til siste slutt en anti-fascistisk og demokratisk revolusjon. Men innafor denne ramma utvikla det seg også elementer til en sosialistisk revolusjon — som f.eks. at borgerskapet blei fratatt den politiske makta, at kommunistpartiets lederskap blei etablert som den eneste ledelsen i den nye albanske staten, osv. Dette skjedde som en følge av at krigen mot de fremste utbytterklassene i landet stadig blei intensivert, og fordi den blei knytta sammen med krigen mot inntrengerne. Denne faktoren forsterka ytterligere den nasjonale frigjøringskrigens revolusjonære karakter.

Albanias kommunistiske parti oppfordra ikke til å intensivere klassekampen innalands, og sendte heller ikke ut paroler som oppfordra folket til å reise seg mot godseierne, stammehøvdingene og borgerskapet. Helt til slutten retta det innsatsen sin hovedsakelig mot de fascistiske inntrengerne. Klassekampen blei intensivert gjennom det åpne forræderiet fra utbytterklassene.

De politiske organisasjonene som representerte disse klassene, som «Balli kombëtar», «Legalitet» osv., blei knust av den nasjonale frigjøringshæren bare fordi de stilte seg til tjeneset for de fascistiske inntrengerne. Ved den utilslørte anti-nasjonale og anti-folkelige holdninga de gamle herskerklassene inntok, forspilte de alle krav på å få del i den politiske makta.

Den nye politiske makta som var oppretta i Albania alt før frigjøringskrigen var slutt, var helt og holdent i hendene på de demokratiske revolusjonære kreftene med kommunistpartiet som eneste leder. Denne makta besto ikke bare av de revolusjonære kreftenes demokratiske diktatur, med det var ei makt som i seg inneholdt raskt voksende elementer til proletariatets diktatur.

Med den historiske seieren i den nasjonale frigjøringskrigen, var revolusjonen gjennomført bare på det politiske området. De

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

økonomiske og samfunnsmessige problema i den demokratiske, anti-imperialistiske revolusjonen sto det igjen å løse etter krigen.

De samfunnsmessige hovedkreftene i den nasjonale frigjøringskrigen var arbeiderklassen og fattig- og mellombøndene. Små- og mellomborgerskapet i byene deltok også i krigen.

Arbeiderklassen spilte den ledende rolla i den nasjonale frigjøringskrigen. Denne rolla utførte den gjennom Albanias kommunistiske parti. Den albanske arbeiderklassen var liten i antall, spredt og utgjorde ennå ikke et industriproletariat, men den var den mest progressive klassen og hadde framtida foran seg. Framfor alt var det ingen annen klasse i landet som greide å skape et parti med en sterk organisasjon, med en riktig politikk basert på et vitenskapelig grunnlag, slik som arbeiderklassen hadde gjort da den skapte sitt eget parti.

Antallet av arbeidere var beskjedent både i de ledende organa i den nasjonale frigjøringskrigen og i sammensetninga av partiet. Men dette hindra ikke arbeiderklassen fra å utføre si ledende rolle i denne krigen. Enda en stor del av medlemmene i kommunistpartiet i Albania kom fra småborgerskapet, så fostra det dem i en djupt proletarisk revolusjonær ånd — og særlig de som kom fra bøndenes rekker — og ga dem en enestående besluttsomhet til å forsvare interessene til proletariatet og sosialismen. Under de konkrete forholda som rådde, var disse interessene smelta sammen med og var ett med interessene i den nasjonale frigjøringskrigen, med interessene til hele folket og den slavebundne albanske nasjonen.

Bøndene blei kilden og den væpna hovedkrafta i den nasjonale frigjøringskrigen, den sikreste støtta for arbeiderklassen og Albanias kommunistiske parti. De albanske bøndene utgjorde det overveldende flertallet av befolkninga. Det er sant at de var tilbakeliggende fra et økonomisk og kulturelt synspunkt, men de bar i seg store revolusjonære evner, som var utvikla gjennom uavbrutt kamp for frihet og jord, mot undertrykking og utbytting fra godseiere og ågere, mot de tidligere anti-folkelige regimene og især mot de utenlandske inntrengerne. Mer enn noen annen klasse eller samfunnslag i Albania, var bøndene rusta med sunne patriotiske kamptradisjoner. Ved å ta dette med i synet sitt, foretok kommunistpartiet ei riktig vurdering av bøndenes avgjørende rolle i krigen. «Under forholda i landet vårt», sa kamerat Enver Hoxha, «ville krigen bli vunnet av den klassen som hadde bøndene med seg.» (Enver Hoxha: Tale ved minnehøytideligheten på 15-årsdagen for frigjøringa av Albania, Tirana 1959, s. 9.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Bøndene godtok det kommunistiske partiets program og ledelse etter at de var overbevist gjennom sine egne erfaringer om at det var den eneste politiske organisasjonen som sto for djerv krig mot inntrengerne, som lot handling følge ord, og var i stand til å sikre seier over fascist-inntrengerne og forræderne og oppfylle bøndenes drømmer om frihet og jord. Under ledelse av partiet viste bøndene stort heltemot og fedrelandssinn.

Gjennom hele perioden med den nasjonale frigjøringskrigen opprettholdt kommunistpartiet parolen om å mobilisere alle bøndene uten å gjøre forskjell på klassene. Men de velstående bøndene, landsbyadelen som klasse, godtok ikke det kommunistiske partiets program og ledelse. Stort sett stilte de seg på linje med forræderorganisasjonene til godseierne og borgerskapet, med «Balli kombëtar» og «Legalitet», og blei støttespillere for dem i landsbyene, i håp om at de på denne måten skulle kunne bevare privilegiene sine etter krigen.

Småborgerskapet og mellomborgerskapet i byene deltok i den nasjonale frigjøringskrigen uten et eget politisk parti som mellomledd, akkurat som bøndene. De skapte ikke, og kunne ikke skape, et virkelig politisk parti, fordi de var altfor uensarta, økonomisk maktesløse og især fordi de mangla fasthet, modenhet og erfaring i den politiske kampen. Derfor var de ikke i stand til å spille noen ledende rolle i den nasjonale frigjøringskrigen. De godtok programmet til kommunistpartiet, fordi de innså at det inneholdt de umiddelbare politiske krava deres.

Småborgerskapet utgjorde det overveldende flertallet av bybefolkninga. Tilsynelatende var de verken særlig djerve eller offervillige, men nesten hele småborgerskapet slutta seg til den nasjonale frigjøringskrigen og la for dagen et påfallenede stort fedrelandssinn. Mange av dem knytta seg nært til kommunistpartiet.

Mellomborgerskapet viste seg svært vaklende. Blant dem fantes det tendenser til kompromiss med inntrengerne. Men ettersom de fant seg klemt mellom jernklørne til okkupasjonslovene, under press fra utenlandsk kapital og under påvirkning av den tradisjonelle patriotismen i det albanske folket, så vendte de fleste av dem seg mot okkupasjonsregimet og deltok i frigjøringskrigen, men uten å vise stor aktivitet. Bare noen få av dem gikk med inntrengerne, ved å slutte seg til «Balli kombëtar» og «Legalitet».

De albanske intellektuelle, som for størsteparten kom fra de øvre laga og mellomlaga av befolkninga, viste seg i allmennhet å være patriotiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og motstandere av fascismen. De mest framskrittsvennlige av dem utmerka seg ved sin kjærlighet til fedrelandet, sin besluttsomhet og djupt revolusjonære ånd. De slutta seg til kommunistpartiets linje og arbeidde for å gjennomføre den: Bare et fåtall intellektuelle, som var påvirka av fascistisk borgerlig ideologi, gikk sammen med inntrengerne. De gjorde tjeneste som ideologer for organisasjonene «Balli kombëtar» og «Legalitet».

Den mest aktive krafta i den nasjonale frigjøringskrigen var ungdommen. De sto i fremste rekke i krigen mot inntrengerne og forræderne i byene, landsbyene og i den nasjonale frigjøringshæren.

Det overveldende flertallet av disse unge mennene og unge kvinnene utmerka seg ved sitt opphøyde fedrelandssinn, og samtidig ved sin djupt revolusjonære og progressive ånd. De knytta seg nært til kommunistpartiet og blei glødende forkjempere for de store ideene i marxismen-leninismen.

De første til å slutte seg til frigjøringskampen var byungdommen, arbeider- og skoleungdom.

Skoleungdommen kom hovedsakelig fra mellomsjiktet i småborgerskapet i byene. De arbeidde side om side med arbeiderungdommen i det kommunistiske ungdomsforbundet, og gjorde en viktig innsats ved å propagandere for AKPs linje blant massene. Samtidig virka de som mellomledd når det gjaldt å spre partiets innflytelse blant småborgerskapet og mellomborgerskapet i byene.

Men hovedtyngden av den anti-fascistiske ungdommen kom fra bøndene. De fulgte etter byungdommen og kasta seg inn i krigen med enestående tapperhet og revolusjonær besluttsomhet. De unge bøndene utgjorde flertallet i den nasjonale frigjøringshæren.

Kvinnene spilte ei stor rolle i den anti-fascistiske krigen. De deltok i denne krigen i en mye større målestokk enn i tidligere frigjøringskriger. De albanske kvinnene slutta opp om linja til kommunistpartiet og sloss iherdig side om side med mannfolka for å sette den ut i livet. For i denne linja fant de ikke bare den sikre veien til nasjonal og sosial frigjøring av folket, men også veien til å vinne like rettigheter med mennene, til å frigjøre seg fra alle lenkene fra fortida som holdt dem nede i slaveri.

Den store seieren i den nasjonale frigjøringskrigen blei vunnet først og fremst ved sjøloppofringa og det store heltemotet som det albanske folket viste i krigen. Aldri før hadde det vært så stor enhet i folket, aldri hadde albanerne vært så besluttsomme og så sikre på seieren som i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

krigen mot de italienske og tyske inntrengerne og mot forræderne. Aldri før hadde de vært så klart bevisste om hva som var måla for krigen, eller så villige til å gjøre ofre og lide forsakelser for seierens sak.

Det var under den nasjonale frigjøringskrigen at folkemassenes skaperkraft når det gjaldt det politiske og mdet politiske og militære livet i landet, viste seg i all sin styrke. Deres uuttømmelige krefter og store evner viste seg i de harde slaga. Fra folkets kjøtt og blod, fra rekkene av vanlige mennesker, arbeidere, bønder og patriotiske intellektuelle, vokste det fram stridsmenn og enestående masseledere, kommandanter og kommisærer, rådsmedlemmer og ministre. Disse mennene og kvinnene fra folket, som ofte mangla formell utdanning, var framstående i dyktighet og tapperhet og vant over de forfinete fiendegeneralene og -offiserene og de profesjonelle politikerne i det gamle godseier- og borgerregimet.

> «Frigjøringskrigen vår,» skreiv kamerat Enver Hoxha like før frigjøringa, «brakte folket fram i ledelsen, og her ligger årsaken til seieren.» (Enver Hoxha: De historiske vedtaka fra 2.møte i det anti-fascistiske frigjøringsrådet, november 1944. Verker, bind II, s.373.)

Gjennom den heltemodige krigen det albanske folket førte frigjorde det fedrelandet sitt og seg sjøl.

De strålende patriotiske kamptradisjonene og den rike erfaringa det albanske folket hadde samla gjennom hundreår i kamp for frihet og sjølstendighet, og som blei videreutvikla og styrka i den nasjonale frigjøringskrigen, spilte ei svært viktig rolle for seieren.

Albanias kommunistiske parti inspirerte, organiserte og leda den nasjonale frigjøringskrigen og la grunnlaget for seieren.

I de tidligere frigjøringskrigene hadde ikke det albanske folket greid å skape en enhetlig og fast ledelse. Dette var den fremste årsaken til at de ikke hadde vært i stand til å oppnå frihet og full sjølstendighet i fortida, og til at imperialistene, føydalherrene og borgerskapet i landet hadde kunnet rane fruktene av innsatsen deres. Men fra sine egen kamp, fra nød og elendighet, hadde de lært at uten en revolusjonær ledelse, ville blodsofra og anstrengelsene deres aldri bli kront med en endelig seier. De gjorde denne drømmen til virkelighet gjennom å stifte Albanias kommunistiske parti, som de skapte, fostra og herda i krigen. Dette marxist-leninistiske partiet, som vokste fram fra det albanske folket, ar-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

va strålende patriotiske tradisjoner og rik krigserfaring. Det greide å samle og videreutvikle disse tradisjonene og erfaringene, gi dem et djupt revolusjonært innhold og sette dem ut i livet for å sikre frihet og nasjonal sjølstendighet for folket og føre revolusjonen fram til seier.

Kommunistpartiet utforma en riktig politikk som var grunnlagt på de objektive indre og ytre forholda og på de grunnleggende prinsippa i marxismen-leninismen. Det var en politikk som direkte svarte til de påtrengende politiske krava, til de djupeste interessene til folket, fedrelandet og sosialismen, og partiet gjennomførte den med fasthet, beslutsomhet og revolusjonær dristighet.

Det var partiet som ga massene en høy bevissthet om måla for krigen og om at politikken det førte var riktig. Det var partiet som sporte opp og utvikla all energien og dyktigheten hos folkemassene og brukte den i krigen mot fascismen.

Gjennom sine egne erfaringer blei massene overbevist om at kommunistpartiet var en sann kjemper for interessene deres og for den albanske nasjonen, en lojal og fast stridsmann i kampen for nasjonal sjølstendighet, frihet, demokrati og jorda.

På en enestående dyktig måte løste kommunistpartiet tre oppgaver som var nøkkelen til seieren: Å forene de breie massene i den nasjonale frigjøringsfronten. Å organisere det allmenne opprøret, væpne folket og opprette den stående nasjonale frigjøringshæren. Å tilintetgjøre inntrengerstyret og godseier- og borgerstyret, og organisere og opprette den demokratiske folkemakta.

Partiet skaffa det albanske folket mange mektige utenlandske forbundsfeller, og oppdro det i den proletariske internasjonalismens ånd og til broderlig vennskap med alle folk som sloss mot fascismen. Overfor de utenlandske allierte fulgte det en korrekt politikk tufta på revolusjonære prinsipper. Det lærte folket å skille mellom de allierte og først og fremst knytte den albanske nasjonale frigjøringskrigen sammen med den store patriotiske krigen Sovjetunionen førte. Ikke på noe tidspunkt tillot partiet at noen av de allierte blanda seg inn i de indre politiske og militære forholda i landet. Det knuste planen til de anglo-amerikanske imperialsitiske reaksjonære, som forsøkte å hindre seier for revolusjonen og opprette egen kontroll over Albania. Partiet fastholdt ei rettlinja holdning overfor alle allierte og foretok ei korrekt vurdering av den utenlandske hjelpa og støtta, men det var aldri innstilt på at andre skulle gi det albanske folket frihet. Besluttsomt gjennomførte det prinsippet om at en først og fremst må stole på egne krefter, og det lærte folket å

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

innse klart at friheten ikke fås som gave, men blir vunnet gjennom blodsutgytelse og mange ofre og forsakelser.

Albanias kommunistiske parti blei født, vokste opp og viste seg som en dyktig leder med ubestridd autoritet i den revolusjonære krigen mot inntrengerne og forræderne. Det venta ikke med å kaste seg inn i kampen til det hadde lært den marxist-leninistiske teorien. Det lærte teorien og brukte den tillitsfullt og på en skapende måte midt i kampens hete og i kompliserte situasjoner.

Den avgjørende ytre faktoren for den historiske seieren det albanske folket vant, var den store patriotiske krigen Sovjetunionen førte og den lysende seieren den vant over fascismen. Den røde hær kom ikke til Albania, men det albanske folket regner også Sovjetunionen som frigjører av Albania. Under ledelse av J. V. Stalin bar Sovjetunionen hovedbyrden i den andre verdenskrigen og spilte hovedrolla i å nedkjempe fascismen. De store seirene som Den røde hær vant over Hitler-Tyskland, skapte gunstige vilkår for det albanske folket til å reise seg som en mann og, gjennom sin egen heltemodige krig, sikre full nasjonal sjølstendighet og opprette folkemakta.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

KAPITTEL III

Albanias kommunistiske parti i kamp for å gjenreise landet og utvikle den sosialistiske revolusjonen (desember 1944 — 1948)

1. DEN DEMOKRATISKE FOLKEMAKTA BLIR FORSVART OG KONSOLIDERT

Det faktum at statsmakta til folket var oppretta i Albania og at kommunistpartiet hadde den ubestridde ledelsen i staten, skapte de nødvendige politiske vilkåra for å fullføre den anti-imperialistiske folkedemokratiske revolusjonen på det økonomiske, sosiale og kulturelle området. Dette gjorde det mulig for revolusjonen å utvikle seg uten avbrudd og gå over i en sosialistisk revolusjon med en gang, og å gjennomføre økonomiske og sosiale endringer av sosialistisk karakter.

Bare ved å fortsettte langs denne veien kunne seirene som var vunnet i den nasjonale frigjøringskrigen bli sikra, og ødeleggelsene fra krigen og tilbakeliggenheten som var arva fra fortida bli avskaffa. Bare ved å gå denne veien kunne arbeiderne frigjøre seg fra utbytting og nød en gang for alle, og skape vilkår for å utvikle økonomien og kulturen vår raskt.

De oppgavene partiet sto overfor i den videre utviklinga av folkerevolusjonen blei bestemt av den indre og ytre situasjonen etter den 2. verdenskrigen.

Styrkeforholdet i verden blir grunnleggende forandra til fordel for sosialismen.

Da Albania kasta ut de utenlandske inntrengerne, pågikk den 2. verdenskrigen fortsatt. Den slutta først etter at Hitler-Tyskland overga seg uten vilkår 9. mai 1945, og det militaristiske Japan 2. september 1945.

Store endringer hadde funnet sted i verden. Sjøl om Sovjetunionen hadde lidd større menneskelige og materielle tap enn noe annet land,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

gikk det ut av krigen vesentlig styrka både politisk og militært. Dets autoritet og internasjonale anseelse hadde økt sterkt.

Det kapitalistiske systemet hadde rysta i grunnvollene og var svakt. Det andre stadiet i den allmenne krisa i kapitalismen som begynte med utbruddet av den 2. verdenskrigen, fikk enda større omfang. Det viktigste utslaget av denne krisa var seieren for en serie revolusjoner som skapte nye sprekker i den imperialistiske fronten i Europa og Asia.

Som en følge av disse revolusjonene blei det oppretta nye folkedemokratiske styrer i ei rekke land i Europa og Asia. De nyoppretta demokratiske regjeringene gjennomførte en serie politiske, økonomiske og sosiale endringer som la grunnlaget for ei sosialistisk utvikling. Folkerevolusjonen i Kina skjøt ny fart.

Et svært viktig resultat av den 2. verdenskrigen var at disse landa blei revet løs fra det kapitalistiske systemet. Det medførte ei grunnleggende endring av styrkeforholdet i verden til fordel for sosialismen, og var grunntrekket som kjennetegna den nye internasjonale situasjonen etter krigen.

Frigjøringskarakteren i den anti-fascistiske folkekrigen, den avgjørende rolla Sovjetunionen spilte i den og løsrivelsen av ei rekke land fra det kapitalistiske systemet, var ei sterk drivkraft for den nasjonale frigjøringsbevegelsen og den anti-koloniale bevegelsen. Imperialistmaktenes herredømme over koloniene og de avhengige landa begynte å smuldre opp. Oppløsningsprosessen i det imperialistiske kolonisystemet bredde seg. Ei rekke nye sjølstendige stater trådde fram i Asia og Afrika.

Også i de gjenværende koloniene og avhengige landa var frigjøringsbevegelsen for å kaste av det imperialistiske åket i framgang.

Oppløsningsprosessen i kolonisystemet var et annet viktig utslag av det andre stadiet i den allmenne krisa i kapitalismen. Derfor økte betydninga av den nasjonale frigjøringsbevegelsen til kolonifolka og de undertrykte folka sterkt, som en direkte reserve for den sosialistiske verdensrevolusjonen.

Den nye stillinga for de sosiale og politiske kreftene i verden åpna et nytt stadium for den revolusjonære bevegelsen, og skapte gunstigere vilkår for sosialismens seier i verdensmålestokk.

Da krigen slutta, var også styrkeforholdet mellom de viktigste kapitalistlanda forandra. Ulikheten i den økonomiske og politiske utviklinga deres var blitt enda større og ødela maktbalansen innafor det kapitalistiske verdenssystemet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Etter krigen blei Tyskland, Japan og Italia midlertidig utelukka fra verdensmarkedet. Økonomien deres var hardt skadd og desorganisert. Frankrike kunne ikke lenger spille den gamle rolla si som imperialistisk stormakt. Det britiske imperiet begynte å falle fra hverandre under slaga fra frigjøringskrigen som kolonifolka førte, og makta til den britiske imperialismen blei mindre.

Bare USA gikk sterkere ut av krigen. Det hadde økt den økonomiske og militære styrken sin kraftig og blei hovedsenteret for den kapitalistiske verden.

Imperialistmaktene kunne ikke forsone seg med at de sosialistiske og demokratiske kreftene i verden vokste og at den anti-koloniale frigjøringsbevegelsen utvikla seg. En bitter kamp mellom de imperialistiske og reaksjonære kreftene på den ene sida og de sosialistiske og demokratiske kreftene på den andre sida fulgte.

Slik blei motsigelsene i den anti-fascistiske koalisjonen med hensyn til krigens mål og karakter klarere da kamphandlingene opphørte, og de blei djupere ettersom tida gikk. Antagonismen mellom de to samfunnssystema i verden blei stadig skarpere. Verden var splitta i to leirer: den anti-imperialistiske leiren og den anti-demokratiske leiren, som hadde fullstendig motsatte mål og hensikter.

Den demokratiske leiren besto av Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa. I spissen for den sto Sovjetunionen. Den fikk støtte fra hele den internasjonale demokratiske arbeiderbevegelsen, fra alle progressivt innstilte personer som kjempa for å forsvare demokrati, frihet og sjølstendighet for folka. Målet for denne leiren var å trygge verdensfred, sjølstendighet for folka, demokrati og utvikling mot sosialisme. Dette kunne bare bli oppnådd gjennom kamp mot imperialismen.

Den ledende krafta i imperialist-leiren var USA. Den støtta seg på de reaksjonære klassene og alle de anti-demokratiske kreftene i kapitalistlanda. Målet for denne leiren var å redde det gamle kapitalistiske systemet, undertrykke de revolusjonære arbeiderbevegelsene og de nasjonale frigjøringsbevegelsene og gjenopprette kapitalistregimet i de folkedemokratiske landa. Ved å utnytte de store økonomiske og militære ressursene sine prøvde USA-imperialistene å skaffe seg herredømme over verden. For å nå dette målet satte imperialistene med USA i spissen i gang en vill fiendtlig kampanje mot Sovjetunionen og alle de sosialistiske og freds- og frihetselskende kreftene. Den internasjonale reaksjonen gikk til direkte væpna intervensjon og drukna den folkedemokratiske bevegelsen i Hellas i blod. Den ga den demokratiske ar-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

beiderbevegelsen i Frankrike, Italia og andre steder harde slag. I imperialiststatene blei en tendens til å fascisere det politiske livet synlig.

For å gjennomføre den strategiske planen sin begynte imperialistleiren, og særlig USA, å føre en åpent aggressiv politikk, intensivere militariseringa av økonomien sin og på denne måten forberede seg på neste verdenskrig. Denne politikken og de tiltaka som stamma fra den dekte alle de vesentligste områdene i samfunnslivet, innbefatta de økonomiske og militære områdene og den ideologiske kampen. «Truman-doktrinen» og «Marshall-planen» var spesielle uttrykk for denne politikken.

USA-imperialistene stasjonerte store troppestyrker og oppretta militærbaser i mange fremmede land. Hensikten var å bruke dem i den angrepskrigen de forberedte mot Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa, og også til å undertrykke frigjøringsbevegelsen til kolonifolka. De utnytta det at de foreløpig hadde monopol på atomvåpen, som et middel til å skremme folka.

USAs aggressive politikk for å få verdensherredømme var knytta til et hatefullt angrep på det ideologiske området. Anti-kommunismen var krumtappen i denne kampanjen. Under påskudd av at Sovjetunionen og kommunismen var en trussel mot den såkalte frie verden, prøvde imperialistpropagandaen å stenge ute og utrydde de sosialistiske ideene som hadde spredd seg og stadig spredde seg vidt og breit blant de arbeidende massene i verden.

Vanskeligheter med å administrere landet

Da inntrengerne var drevet ut og folkemakta oppretta, blei Albanias kommunistparti pålagt byrden med å styre landet. Denne oppgava var ikke mindre vanskelig enn å lede frigjøringskrigen, men partiet vårt var fast overbevist om at det ville gjennomføre den bra. Overbevisninga var tufta på den erfaringa partiet hadde skaffa seg i den nasjonale frigjøringskrigen, på at det var fast bestemt på å gjennomføre revolusjonen fullt ut, på den faste støtta som folkemassene ga partiets politiske linje, og på den store revolusjonære begeistringa som hadde spredd seg over hele landet.

Men det var mange vanskeligheter som måtte overvinnes underveis mot målet.

Ved frigjøringa var landet i en ynkelig tilstand. Albania hadde lidd

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

enormt stor skade under krigen. Økonomien var lagt i ruiner. Alle bruer, store som små, var blitt sprengt. Veier, havner og telefonsystemet var ute av drift. Elektrisk kraft mangla, og gruvene var ikke i bruk lenger. Ikke engang de få fabrikkene som hadde unngått å bli ødelagt, kunne settes i drift, på grunn av råstoffmangel. Det var omfattende arbeidsløshet over hele landet.

Jordbruket var også i en vanskelig situasjon. En stor del av jorda lå udyrka, 1/3 av kveget, og da særlig avlsdyra, var blitt slakta.

Handelen lå nede på grunn av varemangel og mangel på kommunikasjonsmidler. Det fantes ikke noe tilgjengelig kapital. Gullreservene i banken var plyndra av inntrengerne. Inflasjonen hadde nådd et rekordhøyt nivå. Folket gikk vinteren i møte uten klær og sko, husly eller mat. Hungersnød og sjukdom trua på alle kanter.

Situasjonen blei ytterligere forverra av den kampen som den innenlandske og utenlandske reaksjonen førte mot folkemakta. Etter frigjøringa danna de styrta klassene og det utenlandske imperialistiske borgerskapet en nær kontrarevolusjonær allianse.

De amerikanske og britiske delegasjonene som blei igjen i Albania også etter frigjøringa, under påskudd av at de skulle forberede anerkjennelsen av det nye regjeringa, blei sentra for spionasje, intriger og sabotasje. De prøvde å forene alle de reaksjonære kreftene og få dem ut i kamp for å styrte folkemakta. De styrta klassene konsentrerte seg hovedsakelig om å klekke ut intriger og forberede væpna oppstander. Væpna støtte fikk de først og fremst fra bandene av krigsforbrytere som var på flukt rundt om i landet, særlig i de nordlige landsdelene. De tok sikte på å skape utrygghet, skremme bøndene og hindre at lov og orden blei oppretta. De gikk til terroristiske angrep på kommunister og propagandister for folkemakta. I januar 1945 gikk rester av de reaksjonære styrkene til angrep på Koplik, men de blei jagd på flukt i løpet av få timer. I løpet av januar og februar blei de reaksjonære bandene som hadde søkt tilflukt i Kelmendi-fjella, fullstendig utsletta.

Representanter for det reaksjonære borgerskapet og godseierne danna hemmelige grupper, «monarkistiske», «sosialdemokratiske», «kristelig-demokratiske» og andre grupper som sto under ledelse av de britiske og amerikanske delegasjonene i Tirana. De styrta klassene prøvde å ødelegge og sabotere økonomien vår. De fikk også hjelp av personer som hadde lurt seg inn i den demokratiske fronten.

Etter frigjøringa så det albanske folket fram til å opprette normale statsforbindelser mellom Albania og alle de allierte i den nasjonale fri-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

gjøringskrigen. Men de ledende kretsene i USA og Storbritannia la alle mulige hindringer i veien for at slike forbindelser kunne bli oppretta, øvde press på folkemakta og oppmuntra de innenlandske reaksjonære kreftene til å kjempe mot den.

De amerikanske og britiske imperialistene prøvde også å få i stand en væpna intervensjon. I januar 1945 krevde de å få utvida militærdelegasjonene sine i Tirana, og i mai—juni å få sende 1500—1700 offiserer og tekniker fra den militære sambandstjenesten (Military Liaison) til Albania. Disse mannskapene skulle angivelig være ansvarlige for å fordele «hjelpa». Krava blei møtt med et fast avslag fra den demokratiske regjeringa i Albania.

For å forberede den væpna intervensjonen i Albania, gjorde imperialistene også bruk av det monarkist-fascistiske Hellas. På direkte oppfordring fra USA og Storbritannia satte den greske regjeringa i gang en omfattende kampanje til støtte for sine forslitte krav på Sør-Albania umiddelbart etter frigjøringa. Den organiserte systematiske grenseprovokasjoner, og gjorde allsidige forberedelser for et væpna angrep som skulle samordnes med landsetting av britiske styrker på kysten vår. Ansikt til ansikt med den nye faren som trua landet, slutta folket vårt rekkene rundt partiet, og ga uttrykk for at de var forberdt på å forsvare sjølstendigheten og den territoriale ukrenkeligheten til fedrelandet for enhver pris.

Hovedoppgava: Å sikre og konsolidere folkemakta

Under disse forholda var den mest presserende oppgava som partiet sto overfor å sikre og styrke folkemakta.

> «Etter enhver krig og revolusjon», forklarte sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, «er det viktigste og vanskeligste spørsmålet å overta og holde på makta. Også for oss og partiet vårt er spørsmålet om statsmakta det viktigste: det er det sentrale problemet vårt. Derfor er hovedmålet vårt i dag å styrke statsmakta og dermed gå fra seier til seier, fra reform til reform». (Rundskriv fra sentralkomiteen i AKP, desember 1944. Partiets sentralarkiv.)

For å nå dette målet var det særlig viktig å styrke det politiske grunnlaget for makta til de nasjonale frigjøringsråda som organer for den nye

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

statsmakta. Hvis råda skulle bli mektige organer for det folkelige sjølstyret, hadde det avgjørende betydning å gi dem mer styrke og omorganisere arbeidet deres, slik at de blei helt og fullt effektive — «den drivende krafta for alle framskritt på det politiske, økonomiske og sosiale området». Valga til de lokale maktorganene som blei holdt over hele landet i mai 1945, tjente nettopp dette formålet.

Under valgkampanjen utførte partiet et omfattende politisk arbeid blant massene for å klargjøre den folkelige karakteren til den nye makta og de pliktene den hadde. Det avslørte propagandaen fra reaksjonen om hvor «udugelig» staten var, samt de planene reaksjonen hadde om å legge ledelsen av folkeråda i hendene på «erfarne» representanter for de styrta klassene.

Til de lokale maktorganene blei det valgt folk som var prøvd i krigen, som var besluttsomme og lojale mot interessene til folket, og som de hadde tillit til.

I tillegg organiserte partiet ei fullstendig omdanning av statsapparatet, slik at det blei nytt i både form og innhold. Økonomiske og sosiale institusjoner og folkedomstoler blei oppretta på et nytt grunnlag: det blei skapt et folkepoliti; de statlige sikkerhetsorgana blei reorganisert og styrka.

Partiet utnevnte de beste kadrene sine til de nye statsorganene. Enda de mangla erfaring i administrativt arbeid, var de likevel fast bestemt på å gjennomføre revolusjonen helt og fullt, og tillempe partilinja til punkt og prikke. De skulle lære seg kunsten å styre i løpet av arbeidets gang.

Til statsorganene blei det også utnevnt funksjonærer fra den gamle administrasjonen, personer som politisk var knytta til partiet og folket, sjøl om de var gjennomsyra av borgerlig kultur, praksis og tankegang. De hjalp til å få i gang de nye statsorganene, men samtidig innførte de ubevisst elementer fra arbeidsstilen og metodene til det gamle statsapparatet i arbeidsstilen og metodene til det nye. Dette fikk innflytelse på de partikadrene som arbeidde i administrasjonen, og førte til at det blei utbredt organisatoriske arbeidsmetoder som var uforenelige med den revolusjonære karakteren til den nye statsmakta vår.

Den viktigste væpna styrken til revolusjonen og statsmakta var den nasjonale frigjøringshæren. De styrta klassene og de utenlandske reaksjonære så på den som hovedhinderet for at de kunne nå måla sine når det gjaldt å ødelegge folkemakta. Fienden forsøkte å fjerne den ved å spre det synet at Albania ikke var trua av noen fare, og derfor burde

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hæren demobiliseres fordi den var en tung byrde for staten og hele økonomien i landet!

Partiet vurderte spørsmålet om å opprettholde og styrke hæren som livsviktig for revolusjonen, og som et ufravikelig vilkår for å forsvare folkemakta og friheten og sjølstendigheten til landet vårt. For at hæren skulle kunne oppfylle den store oppgava si, krevde partiet at den skulle perfeksjoneres, moderniseres og bli

> «en mønsterhær som er utstyrt med alle verdifulle egenskaper, og verdig til... oppgava å beskytte folket og den makta det har oppretta til prisen av så store ofre og blodsutgytelser. (Enver Hoxha, Den nasjonale frigjøringshæren vår. November 1944. Dokumenter fra generalstaben og overkommandoen i Albanias nasjonale frigjøringshær, Tirana 1966, s. 339.)

Ethvert offer som folket og staten gjorde for folkehæren, var helt og holdent berettiga.

I samsvar med instruksene fra sentralkomiteen begynte hæren å drive systematisk trening for å lære å mestre prinsippene i moderne krigføring. For å høyne den militære og politiske dyktigheten hos de militære sjefene og kommissærene, blei det åpna skoler og regelmessige treningskurs. Det blei innført tvungen verneplikt.

I tillegg til å styrke og modernisere hæren utførte partiet et omfattende og mangesidig politisk arbeid for å skape et høyt bevissthetsnivå hos de stridende om hærens oppgaver som en folkehær, for å utvikle lojaliteten mot revolusjonens sak og å bevare og videreutvikle ånden fra den nasjonale frigjøringskrigen. Det politiske arbeidet i hæren var helt nødvendig fordi den i tillegg til mange gamle partisankrigere omfatta et stort antall rekrutter som ikke hadde den nødvendige politiske modenheten.

Takket være de tiltaka som partiet gjorde, blei hæren en sikker garanti for den nye folkedemokratiske staten.

Det var ei påtrengende oppgave å rense landet helt for alle rester av fascistene og forræderne. Partiet gjorde dette til en stor politisk aksjon som satte hele folket i bevegelse. Med støtte fra bøndene utsletta statsorgana og militæravdelingene de væpa bandene til de reaksjonære. Revolusjonære folkedomstoler dømte krigsforbryterne til den straffa de fortjente. Disse rettssakene blei gjort til en stor nasjonal anklage mot forræderi-linja som utbytterklassene fulgte. De retta et hardt slag ikke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bare mot de innenlandske reaksjonære, men også mot de imperialistiske beskytterne deres.

Den demokratiske fronten i Albania

De nye historiske oppgavene som partiet sto overfor, kunne bare bli løst dersom massenes enhet med partiet, som var oppnådd i den nasjonale frigjøringskrigen, blei opprettholdt og styrka ytterligere.

Under de nye forholda førte partiet fram parolen om nasjonal enhet. I tillegg til de breie folkemassene som hadde deltatt aktivt i den nasjonale frigjøringskrigen, skulle denne enheten også omfatte alle dem som var blitt ført bak lyset av de reaksjonære høvdingene eller hadde holdt seg utafor, men som nå kunne gi sitt bidrag til å bygge det nye samfunnet.

I praksis hadde det vist seg at denne enheten bare kunne bli opprettholdt og styrka på grunnlag av den fronten som var skapt under den nasjonale frigjøringskrigen. Den nasjonale frigjøringsfronten hadde vist seg fullstendig berettiga som en revolusjonær organisasjon, og hadde sikra kampenheten blant de breie folkemassene og spilt ei avgjørende rolle for seieren over fiendene. På dette området hadde partiet skaffa seg verdifulle erfaringer som satte det i stand til å videreutvikle tradisjonen med fullstendig enhet blant massene i fronten som det leda.

Å styrke den nasjonale frigjøringsfronten ytterligere, var den best egna og mest demokratiske måten å behandle de innenlandske og utenlandske fiendene på, da de prøvde å skape et reaksjonært «demokratisk» parti for å splitte folket og rane seieren fra det.

I august 1945 sammenkalte Albanias kommunistiske parti den nasjonale frigjøringsfronten under parolen om nasjonal enhet. Kongressen fastsatte oppgavene for **den demokratiske fronten i Albania**, som den nå blei kalt, og tiltak for å styrke den ytterligere.

Fronten skulle være folkemaktas hovedstøtte i kampen for å sikre frihet og nasjonal sjølstendighet, gjenreise landet og oppnå økonomisk, sosial og kulturell utvikling på sosialismens vei. Frontens rolle var å mobilisere de breie folkemassene og skolere dem politisk, samt å styrke det albanske folkets politiske enhet rundt partiet. Det første landsmøtet i den demokratiske fronten ga uttrykk for folkeviljen og oppfordra til at det skulle holdes valg på ei konsituerende forsamling. Ettersom den folkedemokratiske staten var blitt oppretta på Përmet-kongressen skulle

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den konstituerende forsamlinga godkjenne formen for det politiske styret og vedta ei ny grunnlov, nå som landet var frigjort. Denne oppgava var blitt stilt allerede på det andre møtet i det albanske nasjonale frigjøringsrådet i oktober 1944.

Landsmøtet og valga av nye råd i den demokratiske fronten stimulerte organisasjonen og økte dens betydning i samfunnslivet.

Ikke desto mindre blei partilinja med hensyn til den demokratiske fronten motarbeidda av den opportunistiske holdninga Sejfulla Malëshova inntok og av innblanding fra ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti. Under ei maske av «kamp mot sekteriske tendenser» blei dørene i fronten åpna for fiendtlige elementer. Reaksjonen utnytta denne muligheten til å få sine lakeier inn i fronten for å undergrave den innafra og fortsette kampen mot folkemakta fra disse posisjonene. Men årvåkenheten hos partiet og de breie folkemassene viste seg å være ei uovervinnelig hindring for den fiendtlige virksomheten til de reaksjonære elementene i fronten.

Den ledende krafta i fronten var arbeiderklassen. For den var det nå åpna vide perspektiver for å øke i antall og bli en industriarbeiderklasse med en høy sosialistisk bevissthet. Alt i februar 1945 hadde den skapt sine egne yrkesorganisasjoner (fagforeninger). Partiet påla fagforeningene å spille ei viktig rolle i den kommunistiske skoleringa av arbeidere og funksjonærer og å bli «en hjørnestein for den demokratiske fronten og folkemakta». (Direktiver fra sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti om det forberedende arbeidet til den første fagforeningskongressen, 2. september 1945. Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind 1, s. 254.)

De arbeidende bøndene som hadde tatt hovedstøyten i den nasjonale frigjøringskrigen, fortsatte å være det breieste grunnlaget for den demokratiske fronten. Opprettelsen av folkemakta skapte alle de nødvendige forutsetningene for at de urgamle drømmene deres kunne bli til virkelighet: å overta jorda og fjerne nød og tilbakeliggenhet.

Det albanske anti-fascistiske ungdomsforbundet og det albanske antifascistiske kvinneforbundet, som begge arbeidde innafor ramma av den demokratiske fronten, kom til å få en særlig betydning som ei kraftig løftestang for partiet når det gjaldt å mobilisere massene og skolere dem politisk.

Nå var det opp til den albanske ungdommen, som den mest energiske og revolusjonære delen av folket, å ta ledelsen i de nye kampene for å gjenreise landet og bygge sosialismen. I en tale på det andre landsmøtet i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

det anti-fascistiske ungdomsforbundet framholdt kamerat Enver Hoxha den store rolla ungdommen spilte, og sa:

> «Den demokratiske regjeringa som setter sitt håp til dere, har tillit til at dere alltid vil være å finne i fortroppen, at dere vil kaste dere inn i arbeidet på nøyaktig samme måten som dere kasta dere inn i krigen. Vi har tillit til at dere vil lære og utdanne dere med stor iver for deres eget beste og til gagn for folket, at dere vil styrke og hjelpe hæren vår — det stålfaste skjoldet for folkets interesser — og forsvare folkemakta som dere har utgytt så mye blod for...» («Bashkimi», 17.april 1945.)

Gjennom sin deltakelse og innsats i krigen hadde de albanske kvinnene vist at de var en viktig og betydningsfull faktor i utviklinga av det politiske og sosiale livet i landet. De første skritta mot frigjøring av kvinnene som var tatt under krigen, skulle tjene som et grunnlag for å frigjøre kvinnemassene fullstendig, slik at de kunne bli ei mektig kraft i bygginga av det nye samfunnet. Partiet krevde at kvinnas likestilling med mannen, som den demokratiske regjeringa hadde anerkjent alt på Berat-møtet, skulle bli en realitet. For å gjennomføre dette ga sentralkomiteen partiet instruks om å gjøre et utrøttelig arbeid for å heve det politiske nivået hos kvinnene og sjøre det mulig for dem å utdanne seg og heve det kulturelle nivået. Partiet skulle utrydde sekterismen når det gjaldt å ta opp kvinner som partimedlemmer og gjøre opp med den nølinga som fantes når det gjaldt å forfremme dem til ansvarsfulle stillinger. Kvinnenes aktive deltakelse i det økonomiske livet i landet, og først og fremst i produktivt arbeid, kom til å spille ei viktig rolle i kvinnefrigjøringa.

Utenrikspolitikken

At folkemaktas stilling i landet blei styrka, krevde at også den internasjonale stillinga den hadde blei styrka. Krigen det albanske folket hadde ført og bidraget det hadde ytt for den anti-fascistiske koalisjonens felles sak, ga Albania rett til en verdig plass blant de progressive folka. Albania var ikke lenger et byttemiddel i hestehandelen mellom de imperialistiske stormaktene. Det hadde trådt inn på den internasjonale arenaen som en fri og sjølstendig stat.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Vennskap med Sovjetunionen og de andre folkedemokratiske landa var grunnlaget for utenrikspolitikken til den demokratiske regjeringa vår. Samtidig erklærte regjeringa at den var *for* vennskapelige forbindelser og samarbeid med alle land som respekterte Albanias frihet og sjølstendighet og ikke blanda seg i de indre forholda i landet. Sammen med de andre landa i den anti-imperialistiske demokratiske leiren kjempa Albania for en varig fred, for å avsløre den aggressive og krigshissende politikken til imperialismen, for vennskap mellom folka og for frihet og sjølstendighet for dem.

Partiet så på vennskap og nært samarbeid på alle områder med Sovjetunionen og de andre folkedemokratiske landa som en ytre faktor av svært stor betydning når det gjaldt å sikre Albanias nasjonale frihet og sjølstendighet og å styrke den internasjonale stillinga til den nye demokratiske staten. Den politiske og moralske støtten på det internasjonale området og den økonomiske hjelpa fra Sovjetunionen verdsatte partiet som en ytre faktor av framtredende betydning for å løse de oppgavene folkemakta sto overfor. Partiet la også stor vekt på å opprette vennskapelige forbindelser og samarbeid med det nye Jugoslavia, ettersom folka i Jugoslavia og Albania var nært knytta til hverandre gjennom krigen og det blod de hadde utgytt sammen i kampen mot de fascistiske angriperne.

Albanias kommunistiske parti fulgte med uro hendingene i Hellas, der innenlandsk og internasjonal reaksjon hadde satt i gang et rasende angrep på den greske nasjonale frigjøringsfronten som det albanske folket hadde vært knytta sammen med i den felles kampen mot fascismen. Partiet og den demokratiske regjeringa i Albania inntok ei internasjonalistisk holdning, og ga hjelp og støtte til de progressive greske kreftene i den rettferdige kampen de førte for å gjøre motstand mot reaksjonen og opprette demokrati.

Albanias kommunistiske parti gikk inn for å opprette normale statsforbindelser også med kapitalistiske land på grunnlag av respekt for nasjonal sjølstendighet og territorial ukrenkelighet, ikke-innblanding i indre forhold og gjensidige økonomiske fordeler. På dette grunnlaget prøvde den demokratiske regjeringa å normalisere forbindelsene med USA, Storbritannia og andre land, men blei møtt av den aggressive politikken til de amerikanske og britiske imperialistene.

På grunn av det fiendtlige og svikefulle standpunktet USA og Storbritannia inntok, blei ikke Albania innbudt til San Fransisco-konferansen der De forente nasjoner blei danna. Albania blei heller ikke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

innkalt til London- og Paris-konferansen om krigsskadeerstatninger fra Italia og Tyskland, eller til å delta i diskusjonene om utkast til fredsavtale med Italia. Ved alle disse anledningene burde Albania ha hatt den plassen som det var berettiga til gjennom de ofra landet hadde gjort under krigen.

USA og Storbritannia trua sjølstendigheten og suvereniteten til landet. Gjennom bakvaskelser prøvde de å framstille vesle nye Albania som et land som forstyrra freden og sikkerheten på Balkan-halvøya. Men alle intrigene fra de amerikanske og britiske imperialistene for å undergrave den internasjonale stillinga til den nye albanske staten, slo feil.

Det albanske folket, leda av partiet, slo besluttsomt tilbake alle framstøta fra imperialistene. Det modige forsvaret av sjølstendigheten og de lovlige rettighetene til landet, den kursen de hadde valgt og tilknytninga til den anti-imperialistiske demokratiske leiren, gjorde det albanske folket til en av de ubøyelige forkjemperne for demokrati og fred og styrka den internasjonale stillinga til det nye Albania.

2. MASSENE BLIR MOBILISERT FOR Å GJENREISE LANDET. DE FØRSTE ØKONOMISKE OG SOSIALE FORANDRINGENE

Så ødelagt som Albania var etter krigsherjingene, blei ett av de viktigste problemene i denne situasjonen å gjenreise og normalisere hele det økonomiske og kulturelle livet i landet.

Det trengtes store materielle og finansielle midler for å løse dette problemet. Albanias kommunistiske parti var stilt overfor spørsmålet om hvor det skulle finne disse midlene.

Albania stoler på egne krefter

De amerikanske og britiske imperialistene skyndte seg å tilby «hjelp» for å utnytte den vanskelige økonomiske situasjonen i Albania. Albanias kommunistiske parti avviste kategorisk slik «hjelp» som bare ville slavebinde landet.

De valgte å gjenreise landet ved først og fremst å stole på egne krefter og på den broderlige hjelpa som Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa ville gi.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Partiet gjorde spørsmålet om å gjenreise og utvikle det økonomiske og kulturelle livet i landet til ei sak som angikk hele folket. Arbeidere, bønder, intellektuelle og kvinner danna lag, avdelinger, bataljoner og brigader for frivillig arbeid. Over hele landet sprang det fram ei begeistring for arbeidet som savna sidestykke. For å lette lidelsene for de krigsskadde, blei de forsynt med penger, mat og klær, og folk delte til og med de siste brødbitene sine med dem. Takket være forsyninger fra Sovjetunionen var regjeringa i stand til å garantere folket daglig brød.

Det albanske folket sto overfor en håpløs mangel på tekniske hjelpemidler og kadrer, og forholda var usedvanlig vanskelige. Men folket arbeidde med stor sjøloppofring, først og fremst med å gjenoppbygge de ødelagte bruene og veiene og gjenopprette samferdselslinjene raskt.

Ved arbeidernes innsats blei en del av fabrikkene, kraftstasjonene og gruvene satt i drift i løpet av 1945. Partiet mobiliserte bøndene til å så den pløyde jorda og gjenoppbygge de nedbrente husa med omfattende hjelp fra staten. Undervisnings- og kulturinstitusjoner begynte å arbeide. Det blei åpna nye skoler, særlig på landsbygda. Det blei satt i gang en omfattende kampanje for å gjøre slutt på analfabetismen blant voksne, en folkesjukdom som var nedarva fra fortida. Gamle lærere og nye som blei opplært i tusenvis på spesialkurs, kasta seg inn i kampanja som frivillige.

I gjennoppbyggingsarbeidet var mangelen på tekniske kadrer innen forskjellige bransjer svært akutt. Det blei derfor satt i gang øvings- og utdanningskurs for teknikere og arbeidere.

Ungdommen dro det tyngste lasset i gjenreisinga. Unge menn og kvinner fra by og land var de første som fylte rekkene i de frivillige arbeidsbrigadene. De gikk alltid i spissen i aksjonene for å bygge veier, gjenoppbygge sprengte bruer og gjenreise brente hus. De var i fremste linje i kampanjen for å spre kunnskapens og kulturens lys.

Gjennom profitteringa på krigen hadde kapitalistene samla opp store kapitalmengder, hovedsakelig i gull og varelagre. Den albanske staten så det som rimelig og nødvendig at en vesentlig del av disse profittene skulle overtas av staten og brukes etter folkets behov og til å gjenreise landet. Derfor blei det i januar 1945 gitt ei lov om særskatt på krigsprofitter. Denne skatten var progressiv. Lova fastsatte også at eiendommen til alle som ikke betalte denne skatten, skulle konfiskeres uten erstatning. Slik blei dette tiltaket samtidig retta mot den økonomiske makta til kapitalistene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I alle distrikter blei det oppretta særkommisjoner som skulle fastslå størrelsen på profittene og skattesatsene. I disse kommisjonene deltok det representanter for folkemakta, hæren og masseorganisasjonene, og de blei oppretta og fungerte under direkte veiledning av partiorganisasjonene.

Kjøpmennene, fabrikantene og alle andre som blei skattlagt, prøvde på alle mulige måter å vri seg unna betalinga av de skattene som blei pålagt dem. De gjømte varelagra sine og gullet sitt. De prøvde å framstille statstiltaka som «plyndring av folket» og brukte alle slags knep for å redde rikdommene de hadde samla på bekostning av det arbeidende folket. Sentralkomiteen påla partiorganisasjonene at de ikke måtte gjøre noen innrømmelser, men kjempe målbevisst for at lova skulle bli fulgt med nøyaktighet. Dersom en ga etter dette punktet, ville det bare svekke autoriteten til folkemakta.

Med støtte fra folkemassene tvang kommisjonene kjøpmennene og andre kapitalister til å betale skatten i samsvar med lova. I 1945 utgjorde inntekta fra denne særskatten på krigsprofitter mer enn halvparten av inntektssida på statsbudsjettet.

Alle kapitalister som ikke betalte skatten, fikk eiendommen sin konfiskert. Gjennom disse tiltaka samla staten en stor mengde av ulike varer som satte den i stand til å åpne de første statseide butikkene. På denne måten oppsto den statlige sosialistiske sektoren innafor handelen.

Ved siden av lova om særskatt på krigsprofitter blei det også satt i verk ei rekke andre revolusjonære tiltak. Det blei vedtatt ei lov om rekvirering av matvarer og annet materiell som trengtes for å gjenreise landet. Med støtte fra de breie folkemassene blei det tatt i bruk særkommisjoner for å spore opp hamstrere og spekulanter. Det blei gjennomført et system med faste priser. Det var folk som sjøl hadde oppsyn med prisene, og det blei ført en slagkraftig kampanje mot spekulasjon og svartebørs. Privat lagring og omsetning av korn blei forbudt. Det blei oppretta et statsmonopol for å samle inn og omsette korn, og fastsatt enhetspriser for kjøp og slag. Gamle pengesedler blei overtrykt, slik at en i noen grad kunne motvirke den inflasjonen som krigen hadde skapt, og kontrollere sirkulasjonen av gamle papirpenger. Disse tiltaka blei styrka ved at en oppretta statskontroll over utenrikshandelen, som seinere blei gjort om til et statsmonopol.

Slik blei de finansielle problemene midlertidig løst for å lette gjenreisinga av landet og normaliseringa av det økonomiske livet, samtidig som den økonomiske maktstillinga til borgerskapet blei svekka.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den sosialistiske sektoren av økonomien blir skapt

Den nye politiske makta til folkerevolusjonen kunne ikke bygge på det gamle sosiale og økonomiske grunnlaget. Verken oppgavene for gjenreisinga eller enda mindre den videre utviklinga av revolusjonen kunne bli gjennomført framgangsrikt på et slikt grunnlag.

Først og fremst måtte den utenlandske kapitalen som hadde dominert nøkkelposisjonene i finansen, gruvedrifta og industrien, settes på porten. De lokale utbytterklassene hadde dessuten ennå sterke økonomiske posisjoner og eide de viktigste produksjonsmidlene. Disse to gruppene prøvde å sabotere gjenreisingsarbeidet, skape uorden i det økonomiske livet og vekke mistru til folkemakta. Albanske og utenlandske kjøpmenn holdt med overlegg varene sin borte fra markedet, slik at de forårsaka prisstigning og oppmuntra svartebørshandelen. De stengte fabrikker og verksteder, gjorde arbeiderne arbeidsløse og dreiv spekulasjon, særlig med korn. Dette skapte forstyrrelser i det økonomiske livet og vanskeligheter for det arbeidende folket. Under slike forhold blei det enda mer nødvendig å avskaffe det gamle økonomiske grunnlaget.

For å få tatt dette problemet ved rota krevdes djuptgripende sosiale og økonomiske forandringer — at det blei bygd et nytt sosialistisk grunnlag for økonomien.

Etter frigjøringa var de viktigste sosiale og økonomiske oppgavene å gjenomføre forandringer av demokratisk, anti-imperialistisk og antiføydal karakter. Dette var en logisk og uunngåelig følge av at folkerevolusjonen blei fullstendig gjennomført.

Men under de nye politiske forholda, når folkemakta hadde begynt å utøve funksjonene til proletariatets diktatur, kunne ikke partiet vente — og det venta heller ikke — på at de demokratiske forandringene skulle bli helt ferdig gjennomført før det begynte å løse spørsmål av sosialistisk karakter. Styrkeforholdet mellom klassene i Albania tillot at en samtidig med de raske endringene av demokratisk karakter kunne sette i gang forandringer av sosialistisk karakter. Den viktigste og mest avgjørende av alle disse forandringene var å sosialisere de viktigste produksjonsmidlene gjennom å nasjonalisere dem.

Det første forberedende skrittet mot å nasjonalisere de viktigste produksjonsmidlene var statskontroll med produksjon og distribusjon. Dette blei innført i desember 1944. Statskontrollen var samtidig ei form for arbeiderkontroll. Den omfatta foretak som var viktige for folkeøkonomien og som var eid av albanske og utenlandske kapitalister.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Statsoppnevnte kommissærer utøvde kontrollen.

Med hjelp av partiorganer og statskommissærer deltok arbeiderne iherdig i å organisere produksjonen og lede foretaka. Slik fikk de anledning til å prøve kreftene sine og vinne erfaring i produksjonsledelse. Gjennom arbeiderkontrollen blei produksjonskapasiteten til foretaka og tilgangen på og beholdningene av råmateriale og brennstoff fastsatt. Dette rydda veien for at arbeiderklassen kunne overta foretaka og drive dem så snart de blei nasjonalisert.

I desember 1944 blei gruvene og eiendommene til politiske flyktninger nasjonalisert. En måned seinere trådte lova om konfiskering av eiendommen til italienske og tyske statsborgere i Albania i kraft. Ifølge denne lova blei nasjonalbankene og andre banker såvel som eiendommen til aksjeselskaper eid av utenlandske kapitalister, overført til den albanske staten uten erstatning som felleseie for folket. I april 1945 blei alle privateide transportmidler rekvirert mot fastsatt erstatning.

Gjennom disse viktige nasjonaliseringstiltaka gikk nøkkelposisjonene i økonomien over på statens hender, og blei stilt til tjeneste for de arbeidende massene. De økonomiske posisjonene til den utenlandske kapitalen blei avskaffa, og det gjorde slutt på den økonomiske avhengigheten av de imperialistiske maktene, noe som ytterligere styrka den politiske sjølstendigheten til landet.

I formen hadde nasjonaliseringstiltaka i 1945 en allment demokratisk karakter, men det økonomiske og sosiale innholdet avspeilte forandringer som gikk ut over disse grensene. Nasjonaliseringene blei gjennomført i de arbeidende massenes interesse, og de nasjonaliserte produksjonsmidlene blei stilt direkte og fullstendig i deres tjeneste. Derfor var nasjonaliseringstiltaka i bunn og grunn ei sosialisering av de viktigste produksjonsmidlene, og hadde såleis en sosialistisk karakter. De var grunnlagt som den statlige sosialistiske sektoren av økonomien sprang ut fra.

Fagforeningene spilte ei særlig rolle når det gjaldt å sikre at de arbeidende massene deltok stadig breiere i arbeidet med å gjenreise landet, og i det politiske, sosiale og statlige livet. Under veiledning av partiet blei de en viktig faktor for å utføre de oppgavene som folkemakta sto overfor. Særlig gjorde de store anstrengelser for å heve produksjonen og effektiviteten, bedre leve- og arbeidsvilkåra til arbeiderne og gi dem yrkesmessig og politisk opplæring.

I juli 1945 begynte en å danne forbrukerkooperativer for arbeidere og funksjonærer i byene. Dette var massenes første økonomiske organisa-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sjoner. På ei tid da den statlige sektoren innafor handelen var på sitt første utviklingsstadium, spilte de ei stor rolle når det gjaldt å skaffe arbeidsfolk regelmessige forsyninger, og i kampen mot spekulanter og svartebørs. Ved siden av at det blei oppretta forbrukerkooperativer, arbeidde partiet hardt for å overbevise handverkerne om at de også skulle slutte seg sammen i kooperativer.

Da de sosialistiske sektorene av økonomien var skapt, blei det tatt viktige tiltak til fordel for arbeiderne og funksjonærene. 8-timersdagen blei satt i kraft, likeså prinsippet om lik lønn for likt arbeid, uansett alder eller kjønn, så vel som retten til 15 dagers ferie med lønn hvert år. Arbeidsløsheten blei nesten helt fjerna.

Disse revolusjonære seirene bedra levevilkåra til arbeiderne og rydda veien for nye seirer i den økonomiske og sosiale utviklinga av landet på et sosialistisk grunnlag.

De gamle jordbruksforholda blir avskaffa

På jordbruksområdet var det mest akutte og påtrengende problemet å avskaffe de gamle jordbruksforholda. Det dreide seg om å løse de antagonistiske motsigelsene mellom de arbeidende bøndene og de store jordeierne grunnleggende, — med andre ord det gjensto å gjennomføre den største demokratiske forandringa. Dette var nå hovedområdet for å styrke alliansen mellom arbeiderklassen og de arbeidende bøndene. Derfor ofra paretiet særskilt oppmerksomhet på dette problemet i jordbrukspolitikken sin.

I januar 1945 blei det kunngjort ei lov som opphevde all gammel, ubetalt jordleie, mens leia for åra 1944—1945 skulle reduseres til 75%. Men dette var bare et halvt tiltak, som ikke fikk enstemmig støtte fra fattigbøndene, og derfor blei ikke denne lova omsatt fullt ut i praksis.

På denne tida blei hele vanningssystemet, som tidligere var i privateie, nasjonalisert og overdratt til bøndene for felles bruk. For å bedre noe på levevilkåra til fattigbøndene og de arbeidende massene, blei all rentebærende gjeld som var stifta før frigjøringa, avskrevet.

Men Albanias kommunistiske parti var klar over at alle disse tiltaka bare var midler som hjalp for ei tid, og at de ikke løste hovedproblemet, nemlig spørsmålet om jorda. Under krigen hadde partiet lovd bøndene at det skulle kjempe for å løse jordbruksspørsmålet, og det hadde alt gjort forberedende tiltak. Umiddelbart etter frigjøringa lanserte partiet

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

parolen «Jorda til dem som dyrker den!» Inspirert av denne parolen krevde bøndene at det skulle settes i verk en gjennomgripende revolusjonær jordreform.

Lova om jordreformen blei kunngjort i august 1945. Ifølge denne lova skulle statseid jord, jordeiendommene til religiøse institusjoner og alle private jordarealer som oversteig bestemte grenser i omfang, eksproprieres og overdras. Grensene blei fastsatt slik: Eieren fikk beholde opp til 40 hektar når det gjaldt mønsterbruk som han dreiv sjøl, opp til 20 hektar når han sjøl dyrka eller forvalta jorda og opp til 7 hektar når eieren ikke brukte jorda sjøl, men var villig til å gjøre det innen en frist på to år.

Under forholda i Albania der det dyrkbare jordbruksarealet var svært begrensa, var det altfor mye å la de private eierne beholde 20—40 hektar. Med så mye jord kunne et ganske stort antall av godseierne beholde stillinga si på landsbygda. Den økonomiske makta til de rike bøndene (kulakkene) blei ikke svekka i det hele tatt, og mange fattigbønder var fortsatt uten jord. Disse manglene ved lova om jordreform sprang direkte ut av den opportunistiske holdninga til Sejfulla Malëshova og representantene for Jugoslavias kommunistiske parti.

Eksproprieringa av jord som oversteig de fastsatte grensene blei gjennomført uten erstatning. Den blei overdratt gratis som privateiendom til de jordløse og jordfattige bøndene. Hvert familieoverhode fikk tildelt opptil 5 hektar jord. Det var forbudt å selge, kjøpe eller feste bort denne jorda.

En del av den eksproprierte jorda blei ikke fordelt, men gjort til statseiendom. De statsbruka som blei oppretta på denne jorda, var begynnelsen til den statlige sosialistiske sektoren i landbruktet. I tillegg blei skogene, kildene, vannforråda og alle rikdommene under jordoverflata gjort til felleseie for folket.

Før og etter at lova om jordreform blei utarbeidd, gjorde partiet et stort arbeid — særlig blant kommunistene i landsbyene og de arbeidende bøndene — for at de skulle forst hva reformen hadde som mål.
mål.

Partiet forutsa at reaksjonen ville ta alle midler i bruk for å hindre at jordreformen blei satt ut i livet, dempe begeistringa hos bøndene og få folket til å tru at den demokratiske regjeringa var udugelig. Sentralkomiteen slo fast at jordreformen skulle betraktes som ei stor politisk handling, som ikke bare ville gi bøndene jord, men også en gang

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for alle fri dem fra den århundrelange føydale undertrykkinga og utbyttinga, og samle bøndene enda tettere rundt partiet.

For å sikre at lova om jordreform blei raskt og riktig gjennomført, oppretta partiet utvalg av fattigbønder. De spilte ei viktig rolle når det gjaldt å avgrense nøyaktig jorda til staten, til de store jordeierne og fiendene av folket, og når det gjaldt å sette opp lister over bondefamilier som hadde lite eller ikke noe jord. De hjalp til med å dele opp den eksproprierte jorda, og især med å mobilisere de arbeidende bøndene til å avsløre og bekjempe den fiendtlige virksomheten til godseierne og andre reaksjonære krefter som gjorde motstand mot jordreformen helt fra begynnelsen av. Danninga av utvalga av fattigbønder, og hele den virksomheten de dreiv for å gjennomføre jordreformen, var til stor hjelp når det gjaldt å heve den politiske klassebevisstheten hos fattigøndene.

3. DEN FOLKEDEMOKRATISKE STATEN BLIR STYRKA SOM EI FORM FOR PROLETARIATETS DIKTATUR

Det første landsmøtet i den demokratiske fronten hadde krevd at det skulle sammenkalles ei konstituerende forsamling. Dette kravet blei imøtekommet i lova om valg til den konstituerende forsamlinga som det anti-fascistiske nasjonale frigjøringsrådet kunngjorde i september 1945.

Ifølge lova skulle valga være demokratiske, frie, direkte og hemmelige, med allmenn og lik stemmerett. Valga skulle finne sted 2.desember 1945. Alle albanske statsborgere, menn og kvinner, over 18 år hadde stemmerett. De som kjempa i den nasjonale hæren hadde stemmerett uansett alder. Unntatt fra stemmeretten var tidligere ministre i quislingregjeringa, krigsforbrytere og alle som hadde tapt de statsborgerlige rettighetene sine.

Folket er fast bestemt på å følge partiets vei

Valga til den konstituerende forsamlinga ville bli partiets viktigste politiske handling, ei stor prøve på dets politiske modenhet og organisatoriske dyktighet, og på hvor sterke band det hadde til massene og hvor fast bestemt folket var på å følge partiets vei. Hele partiet blei mobilisert for å vinne dette nye politiske slaget under parolen «For folkerepublikken».

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

På det 4. plenumsmøtet i sentralkomiteen som diskuterte spørsmålet om valga til den konstituerende forsamlinga, talte kamerat Enver Hoxha om partiarbeidet under valgkampanjen, og sa:

> «Folket må se konkret at de som frigjorde fedrelandet fra inntrengerne og forræderne også er i stand til å styre det, i stand til å gjenreise og forbedre det økonomiske og sosiale livet i landet. Kommunistene bør gå ut av valgkampen med ei stor erfaring rikere, den bør bli en skole for dem og ruste dem til å løse de andre store problemene som ligger framfor oss.» (Enver Hoxha: Melding til det 4. plenumsmøtet i sentralkomiteen til AKP. 17.oktober 1945. Partiets sentralarkiv.)

Partiet slo fast at valga til den konstituerende forsamlinga skulle gjøres til ei stor folkeavstemning der alle som hadde stemmerett deltok, slik at de sikra en fullstendig seier for den demokratiske fronten. Derfor vedtok partiet å sette fram ei eneste liste med kandidatene til den demokratiske fronten. Men som følge av de opportunistiske avvika til Sejfulla Maleshova omfatta denne lista også en del representanter for reaksjonen, og det katolske presteskapet blei invitert til å være med i en valgkoalisjon.

De innenlandske og utenlandske reaksjonære kreftene prøvde å utnytte valgkampen til sine egne formål. Reaksjonen utnytta bestemmelsene i valglova og satte først fram ei egen kandidatliste som ei blokk i opposisjon til fronten. Da dette første forsøket slo feil fordi det mangla støtte i folket, forandra de taktikken og bestemte seg for å boikotte valga. Reaksjonen oppfordra folket til å avholde seg fra å stemme og de satte fram påstander som at «det fantes ikke noe demokrati», «det var et ett-parti-diktatur» og at «valglova var antidemokratisk», fordi «den ikke sikra like rettigheter for alle statsborgere som ønska å stille som kandidater». Gjergj Kokoshi, en av de fremste talsmennene for reaksjonen og medlem av det nasjonale frigjøringsrådet, forlot den demokratiske fronten i protest. Særlig aktivt i forsøket på å boikotte valga var «Det albanske forbundet» — en illegal organisasjon som var styrt av det reaksjonære katolske presteskapet. Denne organisasjonen veik ikke tilbake for å samarbeide med rømte krigsforbrytere og gå til terroristiske handlinger for å nå målet sitt.

Andre representanter for reaksjonen som var blitt stående i den demokratiske fronten, følte seg ikke sterke nok til å stå åpent fram i op-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

posisjon. Inntil videre, til valga var over, bestemte de seg for å holde seg innafor fronten for å bli valgt til den konstituerende forsamlinga under frontens fane. Etterpå ville de danne ei gruppe, organisere en legal «opposisjon», eller til og med stifte et sjølstendig parti.

De britiske og amerikanske imperialistene var det direkte opphavet til og organisatoren av den fiendtlige virksomheten til den innenlandske reaksjonen. De brukte alle midler for å beseire den demokratiske fronten ved valga. De satte igang en propagandakampanje mot fronten og Albanias kommunistiske parti, og gikk så langt som til å kreve at den demokratiske regjeringa skulle tillate offiserene i militærdelegasjonene deres å føre uinnskrenka kontroll med valgkampen o.s.v. De benytta spørsmålet om å anerkjenne den demokratiske regjeringa i Albania som et særlig pressmiddel. De erklærte at de bare ville anerkjenne den albanske regjeringa hvis USA og Storbritannia «blei overbevist om at det blei gjennomført frie valg», og hvis «utenlandske korrespondenter fikk frihet til å overvåke den måten valga ble gjennomført på». Dette var rett og slett et forsøk på å blande seg inn i de indre forholda i Albania. For i realiteten var alle vilkåra nevnt ovafor oppfylt gjennom valglova og ved hele innstillinga og virksomheten til folkemakta.

USA-regjeringa stilte andre vilkår også. Nå krevde den at alle avtaler som var inngått mellom USA og Albania før 7.april 1939, skulle bli anerkjent.

Den amerikanske og den britiske regjeringa erklærte at det var oppretta normale diplomatiske forbindelser med den albanske demokratiske regjeringa. Men dette var bare en politisk manøver som var retta mot folkemakta og tok sikte på å oppmunre den innenlandske reaksjonen. I virkeligheten oppretta de ikke diplomatiske forbindelser med Albania etter valga engang.

Albanias kommunistiske parti avviste fast alle de nye framstøta fra imperialistene og tillot inga innblanding i de indre forholda i Albania. Partiet dreiv et omfattende propagandaarbeid for å avsløre måla og taktikken til den ytre og indre reaksjonen, og greide å isolere de fiendtlige kreftene og ytterligere styrke folkets politiske enhet om partiplattforma.

Mens valgkampen var i full gang, skjedde det ei hending av stor betydning for landet. I november 1945 anerkjente regjeringa i Sovjetunionen offisiellt den demokratiske regjeringa i Albania. Deretter blei den i tur og orden anerkjent av Jugoslavia, Polen, Bulgaria,Tsjekkoslovakia, Frankrike og andre land. Dette styrka den in-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ternasjonale stillinga til folkemakta i Albania, og ga folkemassene djupere tillit til framtida for landet.

Omlag 90% av velgerne deltok i valga 2.desember, og 93% av dem stemte på kandidatene til den demokratiske fronten. Dette var de første demokratiske valga som noen gang var holdt i Albania. De var en god skole i den politiske fostringa av folket, den demokratiske fronten og partiet.

Albanias kommunistiske parti vant en overveldende seier, mens reaksjonen blei slått. I og med denne seieren uttrykte det frie og uavhengige albanske folket at det fullt ut godkjente politikken til partiet, og at det var bestemt på å fortsette på den veien partiet staka ut.

Folkerepublikken Albania blir proklamert

Like før den konstituerende forsamlinga trådte sammen, påla folket de valgte representantene sine å uttale seg for at folkerepublikken skulle proklameres. 11.januar 1946 proklamerte den konstituerende forsamlinga enstemmig Albania som folkerepublikk, i det den ga uttrykk for folkeviljen, og valgte ei ny regjering med kamerat Enver Hoxha i spissen.

Partiet la fram det grunnlovsutkastet som regjeringa hadde utarbeidd for at hele folket skulle vurdere det. Diskusjonene varte i over to måneder og var svært fruktbare. De forslaga som folkemassene kom med, var et verdifullt bidrag til å styrke det revolusjonære innholdet i grunnlova. 14.mars 1946 vedtok den konstituerende forsamlinga den nye grunnlova. Etter å ha fullført denne oppgava, blei den konstituerende forsamlinga omdanna til Folkeforsamlinga, det høyeste organet for statsmakta i Folkerepublikken Albania.

Den nye demokratiske grunnlova stadfesta de historiske seirene som var vunnet og bekrefta de forandringene som var skjedd i det politiske og økonomiske systemet i landet etter at folkemakta var oppretta. Den gjenspeilte den innledende prosessen i utviklinga av landet mot sosialismen, og åpna veien for videre økonomiske og sosiale endringer.

Framfor alt slo grunnlova fast det grunnleggende prinsippet for oppbygginga og virksomheten til folkemakta: **Makta har opphavet sitt i folket og tilhører folket.**

Grunnlova erklærte som prinsipp at de viktigste sosiale produksjonsmidlene var folkets felles eiendom, kooperativ eiendom og privateien-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

dom. Den private sektoren var underlagt statskontroll. For å forsvare de livsviktige interessene til folket og heve nivået for folkets velferd, skulle staten styre samfunnslivet og den økonomiske utviklinga i samsvar med en allmenn plan. Med dette som mål skulle staten stole på de arbeidende massenes direkte deltakelse.

Samfunnseiendommen, den sosialistiske sektoren av økonomien — staten og de kooperative sektorene, skulle danne grunnlaget for det sosiale og økonomiske systemet. For å sikre at den sosialistiske økonomien blei styrka og utvikla uten avbrudd, slo grunnlova fast at staten hadde rett til å begrense og ekspropriere privat eiendom når allmenne sosiale interesser krevde det. På dette grunnlaget kunne hele greiner av økonomien eller enkeltstående foretak bli nasjonalisert. Det blei forbudt å danne kapitalistiske monopoler, truster og karteller.

Grunnlova så på arbeidet som ei ære og ei plikt for alle. Den proklamerte prinsippet om at alle statsborgere hadde rett til å bli lønna etter arbeid og yteevne.

Grunnlova opprettholdt prinsippet om frie valg gjennom direkte, allmenne, like og hemmelige avsteminger. Velgerne hadde rett til å trekke tilbake representantene i de ulike organene for statsmakta. Alle statsborgere blei sikra møte-, organisasjons-, tale- og trosfrihet, og det blei sørga for de nødvendige tiltaka for å bevare og tillempe disse rettighetene.

Slik var noen av de grunnleggende prinsippa i den første grunnlova i Folkerepublikken Albania. Da denne grunnlova blei vedtatt, betydde det at den politiske organiseringa av det folkedemokratiske systemet tok enda et skritt i riktig retning, mot proletariatets diktatur.

Ved siden av den allmenne karakteren av proletariatets diktatur hadde Folkerepublikken Albania endel trekk som var særegne for den. Det var:

— Folkemakta blei skapt i den nasjonale frigjøringskrigen, etter at statsapparatet til inntrengerne og de reaksjonære klassene i landet var blitt fullstendig ødelagt.

— Folkeråda, som umiddelbart etterfulgte de nasjonale frigjøringsråda, blei det politiske grunnlaget for proletariatets diktatur.

— Alliansen mellom arbeiderklassen og de arbeidende bøndene, som er det høyeste prinsippet for proletariatets diktatur, var inneholdet i den demokratiske fronten som var revolusjonens politiske hær.

— Helt fra folkemakta blei oppretta hadde det bare vært ett parti i spissen for den — Albanias kommunistiske parti — som var det eneste

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

partiet i landet. Det utøvde en udelt ledelse over det politiske, økonomiske og sosiale livet.

Proletariatets diktatur var det ektefødte barnet av folkerevolusjonen, som begynte under den nasjonale frigjøringskrigen som en anti-imperialistisk demokratisk revolusjon og uten avbrudd utvikla seg til en sosialistisk revolusjon etter at landet var frigjort. I det første stadiet av revolusjonen var partiets strategiske mål å sikre nasjonal sjølstendighet og opprette et folkedemokratisk system. I det andre stadiet var det å styrke den folkedemokratiske staten som en form for proletariatets diktatur, avskaffe det økonomiske grunnlaget for kapitalismen og bygge et sosialistiske samfunn.

De to stadiene var ledd i den samme revolusjonen og utfylte hverandre. Når oppgavene i det første stadiet var løst skapte det de nødvendige vilkåra for det andre stadiet. Det andre stadiet hadde røttene sine i det først, og vokste fram av det. De demokratiske forandringene som gjensto fra det første stadiet, blei fullført i det andre stadiet.

4. PARTIET INNRETTER SEG PÅ Å UTDJUPE REVOLUSJONEN OG BYGGE SOSIALISMEN. OPPORTUNISTISKE TENDENSER BLIR UTRYDDA

Forandringene i året 1945 hadde lagt det første økonomiske og sosiale grunnlaget for at Albania kunne gi seg inn på veien til sosialismen. Nå gjaldt det å rykke raskere fram langs denne veien. Dette krevde at de forandringene som var påbegynt, blei fullført, og at hovedretninga for den sosialistiske oppbygginga blei fastlagt.

Men løsninga av dette problemet blei hindra av de opportunistiske standpunktene og holdningene som var kommet til syne i tillempinga av partilinja. De blei ført fram av Sejfulla Malëshova, medlem av politbyrået i partiets sentralkomite. Opportunismen til Sejfulla Malëshova var et direkte uttrykk for at han hadde kapitulert for det sterke presset som de styrta klassene og især de amerikanske og britiske imperialistene la på den demokratiske regjeringa og ledelsen i Albanias kommunistiske parti.

De opportunistiske utslaga hans var blitt kritisert og fordømt strengt på møtet i politbyrået i desember 1945, men Sejfulla Malëshova fortsatte hardnakka å forsvare standpunktet sitt, enda han ikke fant noen støtte.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Det femte plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti

For å løse spørsmål som sto i samband med partiets innretting på å intensivere revolusjonen og bygge sosialismen, blei det 5. plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti sammenkalt i februar 1946.

Plenumsmøtet påpekte at partilinja var blitt alvorlig skadd ved det gjennomført opportunistiske synet som Sejfulla Malëshova hadde opprettholdt på det politiske og økonomiske området.

Sejfulla Malëshova fastholdt som si mening at det nye demokratiske systemet som blei oppretta i Albania, skulle være et borgerlig-demokratisk system. Han oppfordra til å dempe klassekampen. Han overvurderte styrken til de styrta klassene og hadde ikke noen tillit til styrken hos partiet og folket. Han var *for* fullstendig handlefrihet på den private kapitalistiske sektoren, *for* at den skulle utvikle seg uten kontroll og begrensning, og *mot* å støtte den kooperative sektoren i byene og på landsbygda. I hovedsak var han *mot* bygginga av sosialismen og forsvarte fri utvikling av kapitalismen.

På det utenrikspolitiske området var han redd for imperialismen og gjorde knefall for makta dens. Han gjorde skjebnen til det frie og sjølstendige Albania og skjebnen til folkemakta avhengig av at det blei gjort politiske og økonomiske innrømmelser til de amerikanske og britiske imperialistene, og han var helt og holdent rede til å underkaste seg dem. Han krevde at det ikke skulle bli gjort noen forskjell mellom Sovjetunionen og USA og Storbritannia, men at en skulle ta det samme standpunktet til forbindelser med disse landa.

Med de høyreopportunistiske synspunktene sine var Sejfulla Malëshova blitt et talerør og en forsvarer for interessene til det innenlandske borgerskapet og imperialistene innafor partiet; han var blitt en av lakeiene deres. Dersom disse synspunktene ikke blei avslørt og bekjempa, kunne de ha satt partilinja og bygginga av sosialismen i Albania i fare og hindra den. Det var derfor ei brennende og livsviktig oppgave å utrydde dem.

Det 5. plenumsmøtet fordømte og avviste disse synspunktene med fasthet. Da Sejfulla Malëshova holdt fast ved feilene sine, fjerna plenumsmøtet ham fra politbyrået og fra sentralkomiteen i partiet.

Avsløringa av opportunismen til Sejfulla Malëshova gjorde det mulig for sentralkomiteen å føre partiet videre framover på det politiske,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

økonomiske og sosiale området. Sentralkomiteen trakk opp de prinsippielle retningslinjene for å bygge sosialismen.

Førsts og fremst skulle industrien, den innenlandske engros-handelen og all utenrikshandel overføres helt og holdent til staten. Produsent- og forbrukerkooperativer skulle bli oppretta i byene og landsbyene. Staten skulle føre streng kontroll med den private sektoren og uten opphør eller avslapping holde de kapitalistiske elementene i sjakk.

Kamerat Enver Hoxha fastsatte den kursen partiet skulle følge i økonomien, på følgende måte:

> «Gjør alt for å styrke den statlige sektoren, før nådeløs kamp mot privatkapitalen, og gi størst mulig statshjelp til produsent- og forbrukerkooperativer.» (Enver Hoxha: Melding til det 5. plenumsmøtet i sentralkomiteen i AKP, 21.februar 1946. Partiets sentralarkiv.)

For å utvikle produktivkreftene og utnytte naturressursene, blei det gitt ei allmenn retningslinje om å opprette tungindustri, hovedsaklig på grunnlag av gruvedrift, og å opprette lettindustri.

For å fremme utryddelsen av gamle forhold på landsbygda, som var påbegynt, blei det vedtatt å gjennomføre jordreformen fullt ut og ta fatt på å kollektivisere jordbruket. Samtidig skulle det opprettes mønsterstatsbruk. Staten skulle støtte de arbeidende bøndene med finansielle midler og arbeidsredskaper, og legge band på kulakkene. Å mekanisere jordbruket, å avskaffe den ensidige karakteren det hadde, å utbre nye slags avlinger å utvikle husdyrholdet, å drenere og rydde ny jord — dette blei trukket opp som allmenne linjer for utviklinga av produktivkreftene på landsbygda.

For å intensivere revolusjonen på undervisningas og kulturenes område, som en del av den sosialistiske revolusjonen, ga det 5. plenumsmøtet direktiv om at undervisninga skulle reformeres etter følgende prisnipper: undervisning og kultur skulle bli de breie massenes eiendom, og ikke være et privilegium for et mindretall, skolen skulle renses for gamle tanker og tilføres en ny revolusjonær ånd. Men framfor alt var det nødvendig å utrydde analfabetismen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I den sosialistiske bygginga av landet var det av avgjørende betydning å utdanne dyktige tekniske og faglige kadrer som var gjennomsyra av den marxist-leninistiske ideologien for å lede staten og økonomien.

På det utenrikspolitiske området var den viktigste oppgava for partiet å kjempe for å forsvare landets frihet og sjølstendighet, styrke vennskapet med Sovjetunionen og de andre folkedemokratiske landa, og kjempe for verdensfreden. Det 5. plenumsmøtet understreka særskilt at det måtte tas ei klar og skarp, besluttsom og prinsippfast holdning overfor den amerikanske og britiske imperialismen, som representerte hovedfaren for den nasjonale sjølstendigheten og det folkedemokratiske systemet.

Folkemakta måtte alltid fortsette å være et avgjørende våpen i kampen for å løse nye oppgaver i i den sosialistiske utviklinga. Det 5. plenumsmøtet ga direktiv om at statsmakta skulle gjøres mer demokratisk, ikke bare i innholdet, men også i strukturen og sammensetninga av det administrative apparatet. De spesialistene fra den gamle administrasjonen som arbeidde i statsorganene, skulle holdes under konstant overvåking for å hindre at byråkratiske metoder blei innført. For å styrke den demokratiske fronten blei det gitt ordre om ei gjennomgripende utrenskning av fiendtlige elementer i den.

Og endelig, den viktigste oppgava av alle — å styrke revolusjonen og bygge sosialismen — gjorde det absolutt nødvendig å styrke partiet og heve dets ledende og organisatoriske rolle i alt samfunnsliv i landet opp på et høyere nivå. Med dette som mål blei vedtaket fra det 4. plenumsmøtet i oktober 1945 om å sammenkalle det første landsmøtet i partiet gjentatt. Det blei vedtatt å avholde landsmøte 25. mai 1946. Men på grunn av innblanding fra ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti blei ikke dette vedtaket satt ut i livet, og landsmøtet blei utsatt på ubestemt tid.

De økonomiske og sosiale forandringene går i dybden

Direktiva fra det 5. plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti blei med en gang gjenspeilt i grunnlova til Folkerepublikken Albania, som folket på denne tida diskuterte utkastet til.

Etter plenumsmøtet begynte en ny fase av nasjonaliseringa. Kraftstasjonene, bygningsmaterialindustrien, alt som fantes av lettindustri og næringsmiddelindustri, alt sammen hovedsakelig eid av det innenlandske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

borgerskapet, blei så gjort til statseiendom. Etter utgangen av året 1946 var de viktigste produksjonsmidlene i byene overført til samfunnseie, og 87 % av den totale industriproduksjonen kom fra den statlige sektoren. Ved slutten av 1947 var privatkapitalistisk industriproduksjon nesten helt avskaffa.

Den sosialistiske sosialiseringa av de viktigste produksjonsmidlene gjorde slutt på den økonomiske lederstillinga til borgerskapet. Den la det økonomiske grunnlaget for proletariatets diktatur. De sosialistiske forholda i produksjonen og i den sosialistiske sektoren av industrien, handelen, transporten og finansvesenet oppsto nettopp på grunnlag av denne sosialiseringa. De nasjonaliserte foretaka blei sosialistiske foretak, der menneskers utbytting av andre mennesker var avskaffa.

Nasjonaliseringa av de viktigste produksjonsmidlene i Albania blei gjennomført raskt og uten erstatning. Det skjedde som et resultat av det djupe klasseskillet som oppsto under og etter den nasjonale frigjøringskrigen, og som førte til at borgerskapets politiske lederstilling blei avskaffa. Dette fjerna i sin tur hovedhindringa for å avskaffe det økonomiske grunnlaget for borgerskapet.

Den raske takta i sosialiseringa hadde også sine spesielle vanskeligheter. Arbeiderklassen og staten overtok produksjonsmidlene uten at de var fullt forberedt på å organisere og drive dem effektivt. Det var mangel på erfarne ingeniører og teknikere som var lojale mot revolusjonen. Likevel blei nasjonaliseringa gjennomført uten økonomiske rystelser eller skader, takka være den gode organiseringa og den allsidige politiske beredskapen hos arbeiderne, og likeså takka være statskontrollen som var oppretta for de kapitalistiske foretaka.

Parallelt med den statlige sosialistiske sektoren blei den kooperative sektoren oppretta og utvikla. I løpet av 1946 blei det skapt mange nye forbrukerkooperativer i byene og handelskooperativer i landsbyene. Som svar på oppfordringa fra partiet slutta de enkeltstående handverkerne opp om den sosialistiske forma for kooperasjon. Ved utgangen av 1946 omfatta handverkskooperativene mer enn halvparten av handverkerne.

For å sikre befolkninga forsyninger av brød, blei det i juni 1946 oppretta et statlig system for innkjøp, tilførsel og salg av brødkorn. Dette tiltaket fjerna enhver mulighet for at private kjøpmenn kunne spekulere i folks daglige brød.

I juli 1946 blei det gjennomført en pengereform som fastsatte ei maksimumsgrense for hvor mange nye pengesedler en familie kunne

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

veksle til seg. Gjennom dette tiltaket blei en god del pengemidler fratatt de kapitalistiske elementene, og de alvorlige følgene av inflasjonen som trua arbeidermassene, blei avskaffa.

For å sikre ei mer rettferdig og regelmessig forsyning av matvarer, blei det i september 1946 innført rasjonering. Rasjoneringssystemet tildelte arbeidere som var sysselsatt i de viktigste greinene av økonomien, en større rasjon av matvarer enn resten av befolkninga. Svakheten ved systemet var at det ikke skilte mellom rasjoner til arbeidere eller funksjonærer, og rasjoner til kapitalistiske elementer som ikke sto i noe arbeidsforhold til staten.

Det var nødvendig å opprette dette rasjoneringssystemet i ei tid da det var begrensa forsyninger av mat. Det sikra at arbeidermassene fikk dekt de primære behova sine og stengte veien for spekulasjon med de rasjonerte matvarene. Partiet var klar over at rasjoneringa var et midlertidig tiltak som ville bli heva så snart det var skapt høvelige økonomiske vilkår.

Opprettelsen og utvidelsen av den sosialistiske sektoren skapte økte muligheter, og det blei tvingende nødvendig å planlegge ledelsen og regulere det økonomiske livet i landet. I august 1946 blei det vedtatt ei lov om den allmenne økonomiske statsplanen og om planleggingsorganene. Plankommisjonen, som var skapt i 1945, blei reorganisert, og arbeidet med å trekke opp en allmenn økonomisk plan for året 1947 begynte med en gang.

I mai 1946 blei det gjort endringer i lova om jordreform, noe som ga den et djupere revolusjonært innhold. All jord, alle vingårder, olivenlunder, hager, bygninger og jordbruksutstyr som blei eid av folk som ikke dyrka jorda sjøl, blei ekspropriert. Alle bønder og eiere som dyrka jorda sjøl, fikk beholde maksimum 5 hekter. Alt kjøp og salg av jord blei forbudt uten hensyn til juridiske påskudd, likeså all pantsetting av jord.

I og med disse forandringene var prinsippet om at «jorda tilhører den som dyrker den» blitt satt ut i livet fullt ut, de store jordeiendommene var avskaffa, og det var retta et slag mot den økonomiske stillinga til kulakkene (de rike bøndene). Forandringene reiste en ny bølge av begeistring blant de arbeidende bøndene og sikra at de deltok svært ivrig i å sette reformen ut i livet.

Disse forandringene møtte heftig opposisjon fra utbytterklassene. Store godseiere og rike bønder brukte alle midler for å hindre at jordreformen blei iverksatt. De advarte bøndene mot å ta imot den jorda

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

som reformen tildelte dem og trua dem med parolen: «Regjeringa blir ikke anerkjent av stormaktene og folkemakta vil snart bli knust». Det reaksjonære presteskapet erklærte og prekte at jorda er «hellig» og at «den som tar den, blir straffa av Gud». Det blei særlig drevet fiendtlig virksomhet fra en del borgerlige teknikere og representanter for de styrta klassene som hadde lurt seg inn i utvalga til fattigbøndene, i statsapparatet og i jordbruksorganene. De forsøkte å la godseierne og rikbøndene bli sittende med den beste jorda eller med mer jord enn de hadde rett til. Rike jordeiere begynte å slakte budskapen og ødelegge det utstyret som skulle deles ut blant bøndene. I noen tilfeller gikk de til og med over til åpne terroristiske handlinger mot de militante aktivistene i partiet og staten. De amerikanske og britiske delegasjonene i Tirana, som organiserte sabotasjen mot reformen, særlig i Myzeqe, ga dem direkte hjelp.

Hele partiet blei satt i sving for å iverksette jordreformen fullt ut, og det fikk fattigbøndene på beina og organiserte en hard mp mot klassefiendene. Byarbeiderne kom også bøndene til hjelp. I november 1946 var jordreformen framgangsrikt gjennomført i hele Albania. Bøndene blei de virkelige herrene over jorda som de hadde slitt og svetta på i generasjoner. Partiet hadde oppfylt den urgamle drømmen deres.

173.000 hektar jord, 474.000 oliventrær og 6.000 trekkdyr blei ekspropriert ved reformen. Omlag 90% av det totale eksproprierte jordarealet (155.000 hektar), halvparten av oliventrærne og samtlige trekkdyr blei fordelt gratis blant 70.000 jordløse eller jordfattige bondefamilier.

Jordreformen var den første revolusjonen i de økonomsike og sosiale forholda på landsbygda. Kjerna i den var den demokratiske endringa av jordforholda. Den avskaffa eiendomsretten til store jordeiendommer, og feide vekk restene av føydalismen og godseierklassen i Albania for alltid. Ved at den private eiendomsretten til jord blei innskrenka, og ved at kjøp og salg, bortfesting og pantsetting av jord blei forbudt, blei den skarpe oppsplittinga av bøndene hindra, og det blei stramme grenser for hvor mye kulakkene kunne utbytte dem. På dette punktet inneholdt jordreformen samtidig elementer av markert anti-kapitalistisk karakter, noe som kunne skje fordi reformen blei iverksatt av proletariatets diktatur.

Under de rådende forholda begrensa jordreformen spillerommet for ei kapitalistisk utvikling på landsbygda enda den bevarte de arbeidende

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bøndendes rett til å ha mindre jordeiendommer og økte antallet av mellombønder.

Tildelinga av jord og frigjøringa fra åket til godseierne og kjøpmennene vekte bøndenes ønske om og interesse for å utnytte jorda bedre, og utvikle produktivkreftene i jordbruket raskere.

Gjennomføringa av jordreformen viste at det bare er arbeiderklassen og dens parti som er i stand til å gjennomføre grunnleggende endringer i jordbruket, etter at de først har overtatt den politiske makta.

Jordreformen betydde at det økonomiske grunnlaget for alliansen mellom arbeiderklassen og de arbeidende bøndene blei enda mer styrka. Dermed styrka den også sjølve folkemakta, som hadde denne alliansen som grunnvoll. De arbeidende bøndene slutta rekkene tettere rundt partiet og fikk ei djupere overbevisning om at det førte ei riktig linje i politikken. Alt dette ga partiet ei støtte av stor betydning i arbeidet for gradvise sosialistiske forandringer på landsbygda. Partiets arbeid for å spre ideen om kollektivisering blant bøndene resulterte i at det blei oppretta jordbruksproduksjonskooperativer i 1946. Det første kooperativet var i Krutje i Myzeqe.

De økonomiske og sosiale forandringene skapte nye vilkår som letta utviklinga av kulturrevolusjonen, og de nye oppgavene i bygginga av sosialismen krevde at denne revolusjonen utvikla seg med raske skritt. Kulturrevolusjonen fikk sitt aller første uttrykk i undervisningsreformen av august 1946. Ifølge denne reformen blei undervisninga allmenn, gratis, lik for alle, ikke-religiøs i sin karakter, og den skulle foregå på morsmålet. Skolen fikk en fullstendig statlig og enhetlig karakter. Skolepengene blei avskaffa. Grunnskolen blei obligatorisk i hele republikken. Det blei skapt systemer for førskole-undervisning, yrkesutdanning og voksenopplæring. Det blei utarbeidd nye læreplaner, undervisningsprogrammer og lærebøker med nytt innhold. I alle landsbyene blei det starta grunnskoler. Parallelt med dette blei kampanjen for å avskaffe analfabetismen intensivert.

Et grunnleggende problem for kulturrevolusjonen og for den sosialistiske revolusjonen i allmennhet var å skape nye intellektuelle. Under de rådende forholda med det meget beskjedne antallet av albanske intellektuelle, var løsninga på dette problemet av livsviktig betydning. Mange sønner av folket blei sendt til utlandet for å drive høyere studier, særlig til Sovjetunionen. Trass i de økonomiske vanskelighetene sørga staten for at spesialistene fikk høvelige vilkår for arbeid, skapende virksomhet og levemåte. Oppbyggingsarbeidet, undervisningsarbeidet og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

partiets helhjerta støtte, gjorde det mulig for mange av de gamle kadrene å bli omskolert, slutte seg til den marxist-leninistiske ideologien og akseptere partiets ledende rolle.

De nye sosialistiske forandringene på det økonomiske, sosiale og kulturelle området blei fulgt av ei utrenskning av fiendtlige elementer fra organene til folkemakta og fra den demokratiske frontens organisasjoner. De nye valga til folkeråde og til de ledende organa i fronten tjente i særlig grad dette formålet.

Ved særskilte lover blei rettighetene og pliktene til de lokale maktorganene utvida, og den statlige kontrollkommisjonen blei oppretta. Den virka til å øke arbeidermassenes kontroll med de statlige organene og virksomheten deres.

Gjennom de nye revolusjonære tiltaka forbedra den demokratiske fronten den sosiale sammensetninga si. Fronten var nå en reint politisk organisasjon av de arbeidende massene.

De sosialistiske forandringene og den revolusjonære krafta hos massene gjorde det mulig å gjenoppbygge de viktigste industrianlegga som var ødelagt under krigen, i løpet av 1946. Ved utgangen av dette året nådde produksjonen i industrien så vel som i jordbruket nivået fra 1938. Dessuten blei det også satt i gang nye prosjekter, basert i hovedsak på frivillig arbeid. Ungdommen bygde Kukës—Preshkopia-veien. Maliq-myrene blei drenert, nye vannings- og dreneringskanaler blei gravd ut osv. I det entusiastiske arbeidet for å gjenreise landet blei initiativet og den skapende virksomheten hos arbeidermassene utvikla. Det blei organisert sosialistisk kappestrid, og støtbrigade-bevegelsen oppsto som et uttrykk for den nye holdninga til arbeidet.

Teser om gransking av drøftingene på plenumsmøtet i Berat

Det 5. plenumsmøtet i sentralkomiteen utarbeidde de grunnleggende retningslinjene for den sosialistiske oppbygginga og retta et hardt slag mot opportunismen. Men det greide ikke å oppspore og utrydde kilden til denne opportunismen: de feilaktige vurderingene og retningslinjene fra det 2. plenumsmøtet i Berat. Det verken fordømte eller avviste den jugoslaviske innblandinga i de indre forholda i Albanai, og det gjenoppretta heller ikke enheten og den kolektive ledelsen i partiet. Derfor møtte sentralkomiteen og politbyrået store hindringer når det gjaldt å lede partiet og landet for øvrig. Gjennom sine agenter i Albanias kommunistiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

parti gjorde de jugoslaviske revisjonistene alle mulige anstrengelser for å fjerne generalsekretæren fra ledelsen av partiarbeidet. De brukte som påskudd at han som formann i ministerrådet, utelukkende skulle ta seg av statssaker. I virkeligheten var hele ledelsen av partiet konsentrert i hendene på Koçi Xoxe, organisasjonssekretæren i sentralkomiteen. På denne måten var det skapt en splittelse mellom partiet og staten. I virkeligheten prøvde imidlertid Koçi Xoxe å få grep om ledelsen av statsmakta også, gjennom å utnytte autoriteten til partiet. Han hadde greid å skape et system som gikk ut på at påbud, forordninger og lover bare kunne settes i verk etter særlige instrukser fra sentralkomiteens administrasjon, som han skulle underskrive. Denne metoden hadde svekt rolla til statsorganene sterkt, gitt næring til byråkratiet og hindra ei rask og riktig løsning av oppgavene.

I denne situasjonen fantes det ingen garanti for at partiet kunne holde den allmenne politiske linja si rein, eller at det med framgang kunne løse de store oppgavene det hadde når det gjaldt å bygge sosialismen og forsvare den nasjonale friheten og sjølstendigheten.

Kamerat Enver Hoxha som aldri hadde vært overbevist om at konklusjonene og vedtaka fra det 2. plenumsmøtet i Berat var riktige, var kommet til den konklusjonen at de måtte granskes på nytt og korrigeres. Bare på den måten kunne enheten i ledelsen bli gjenoppretta og sentralkomiteen og politbyrået fungere normalt som ledende organer for partiet og samfunnslivet. Og bare slik kunne en sikre at retningslinjene for den sosialistiske oppbygginga som det 5. plenumsmøtet hadde gitt, blei fulgt.

Med dette for øye la han i juni 1946 fram ei særmelding for politbyrået om å granske drøftingene på det 2. plenumsmøtet i sentralkomiteen på nytt.

De viktigste tesene i denne meldinga var:

— Forberedelsene til det 2. plenumsmøtet hadde krenka normene for det indre partilivet alvorlig. De spørsmåla som var blitt forelagt politbyrået til diskusjon før plenumsmøtet, var ikke blitt framsatt på en kameratslig og kommunistisk måte, men var blitt vedtatt utafor politbyrået. Dette uten en djuptgående marxist-leninistisk analyse, men på en følelsesladd og fordomsfull måte, og uten at de blei gjort til gjenstand for fri meningsutveksling. De blei framsatt på en måte som minte om «statskupp».

— Vurderingene og konklusjonene fra det 2. plenumsmøtet var fullstendig feilaktige.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

— Den nasjonale frigjøringskrigen som var en strålende periode, blei «formørka, nedrakka og fordømt» av det 2. plenumsmøtet i Berat.

— Det blei gjort et alvorlig overgrep mot uavhengigheten til Albanias kommunistiske Parti.

— Velimir Stojnitsj og Sejfulla Malëshova hadde hovedansvaret for dette. «Velimir Stojnitsj hånte partiet og folket vårt». Han «Leda og oppmuntra drøftingene» på det 2. plenumsmøtet.

— Retningslinjene fra det 2. plenumsmøtet fikk alvorlige ettervirkninger for partiet, og hvis de skulle fortsette å gjelde, ville de utgjøre en stor fare for partiet.

Kamerat Enver Hoxha visste ennå ingenting om det som hadde foregått bak kulissene i Berat, om sammensvergelsen laga av ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti eller om alle som var med i denne. Han så på Velimir Stojnitsj og Sejfulla Malëshova som de hovedansvarlige personene, fordi de hadde vært fanebærere for angrepet mot partiet på det 2. plenumsmøtet i sentralkomiteen. De andre — Koçi Xoxe, Pandi Kristo og Nako Spiru — blei bare kritisert for den støtta de hadde gitt til Velimir Stojnitsj og Sejfulla Malëshova. Sjøl om han ikke var klar over det som hadde foregått bak kulissene, hadde kamerat Enver Hoxha gjennom å analysere drøftingene på det 2. plenumsmøtet ut fra et marxistisk synspunkt kommet til ei absolutt overbevisning om at partilinja på dette plenumsmøtet var blitt urettferdig fordømt, uten noen som helst grunn. Og dessuten at partiet ikke hadde gjort politiske feil, men at linja hadde vært riktig. Derfor krevde han at vedtaka fra dette plenumsmøtet måtte bli forkasta, at den historiske sannheten skulle bli gjenoppretta og at den faren som trua partiets sjølstendighet og dets marxist-leninistiske linje skulle bli avverga.

Disse riktige tesene til kamerat Enver Hoxha møtte motstand i politbyrået og blei tilbakevist av Koçi Xoxe og Pandi Kristo. De frykta at dersom tesene blei diskutert i detalj og godkjent, ville det bringe antiparti-virksomheten deres fram i lyset, sammen med den fiendtlige innblandinga fra Jugoslavias kommunistiske parti i de indre forholda i Albanias kommunistiske parti.

Når det gjaldt Nako Spiru, hadde han ikke mot til å avsløre offentlig den virksomheten han sjøl og andre hadde vært med på når det gjaldt å organisere manøvrer bak kulissene. Han trudde at den feilen han hadde begått i Berat, ville bli glemt ettersom tida gikk, og at han kunne gjøre feilen god igjen gjennom arbeid. Så etter at tesene til kamerat Enver Hoxha var blitt framsatt, begynte Nako Spiru ved alle anledninger å

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

støtte de riktige synspunktene til generalsekretæren. For ettertida kjempa han besluttsomt for partilinja i spørsmålet om bygginga av sosialismen.

Ettersom tesene kamerat Enver Hoxha hadde framsatt i meldinga ikke var blitt godkjent, foreslo han at politbyrået skulle bli utvida med nye medlemmer som var prøvd i kamper og arbeid, for på den måten å skape vilkår for å korrigere feil og gjenopprette enheten i politbyrået. Men også dette forslaget møtte motstand fra Koçi Xoxe og Pandi Kristo, og blei ikke godkjent fullt ut.

Anstrengelser for å normalisere det indre partilivet

De nye forholda som var skapt i landet etter at folkerevolusjonen hadde seira, og de nye historiske oppgavene som partiet sto foran, krevde at begrensningene fra krigstida av det indre demokratiet i partiet blei avskaffa, at alle de marxist-leninistiske normene i det organisatoriske livet blei satt ut i livet. Men innblandinga fra de jugoslaviske lederne og Koçi Xoxes etteraping av de trotskistisk-revisjonistiske formene og metodene deres hindra at dette skjedde. Det avla avvik og økte manglene ved den organisatoriske linja. For å korrigere disse manglene og normalisere forholda foreslo kamerat Enver Hoxha at det skulle gjøres en analyse av det organisatoriske arbeidet til partiet og av forholda mellom partiet og statsmakta. I denne saka blei Koçi Xoxe pålagt å legge fram ei melding for politbyrået. Men etter påtrykk fra ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti unndro han seg oppgava og la aldri fram meldinga. Dette skjedde for å unngå et angrep på Koçi Xoxe som var direkte ansvarlig for forvrengningene i organisasjonsspørsmåla. Det var også for å hindre at innblandinga fra den jugoslaviske ledelsen blei brakt fram i lyset, så det kom fram at den påtvang Albanias kommunistiske parti ei feilaktig linje.

Men fordi kamerat Enver Hoxha og andre kamerater i ledelsen fortsatte å kreve det, tok sentralkomiteen likevel visse skritt for å normalisere det organisatoriske livet i partiet. Siden partiet mangla vedtekter, ga det detaljerte instrukser som regulerte det indre partilivet, opptak av nye medlemmer, og partiets forhold til staten og masseorganisasjonene. I disse instruksene blei det imidlertid ikke nevnt noe om valg til partiorganene. Seinere, i mars 1947, vedtok sentralkomiteen at bare ledere for cellene skulle velges. Men ikke engang her blei alle de organisa-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

toriske bestemmelsene overholdt. Lederne blei valgt ved åpen avstemning. Partibyråer og -utvalg blei ikke valgt.

Særlig viktig for det indre partilivet var den utrenskinga (granskinga) som blei gjennomført i løpet av 1946, og utdelinga av medlemskort. Som følge av granskinga blei 1.246 personer eller 10 % av det totale antall medlemmer og kandidatmedlemmer ekskludert fra partiet. Blant dem var det mange som ikke var verdige til den stolte tittelen partimedlem. Men granskinga blei ikke gjennomført helt og holdent etter marxist-leninistiske organisatoriske prinsipper. På grunn av ei rekke feil var det mange personer som ikke fortjente å være partimedlemmer som blei stående i partiet, mens andre blei urettferdig ekskludert.

Etter granskinga begynte tallet på partimedlemmer å øke raskt. I løpet av et år økte det mer enn tre og en halv gang. På den ene sida var dette et tegn på at partiets autoritet vokste. Men på den andre sida svekte det sammensetninga og kampånden i partiet. For ved medlemsopptak tenkte en bare på å øke antallet, mens spørsmålet om kvalitet i stor grad ble oversett. Dette brakte nok en gang personer som var helt fremmede, ja til og med fiendtlige, inn i partiet. Når det gjaldt å ta opp kvinner, blei det opprettholdt ei sekterisk holdning, i sær på landsbygda.

Hand i hand med anstrengelsene for å normalisere det organisatoriske livet i partiet gjorde sentralkomiteen tiltak for å heve det teoretiske nivået hos kommunistene, et nivå som lå ganske lavt. Dette blei etter hvert påtrengende viktig ettersom partiorganisasjonene ikke syntes at studiet av den marxist-leninistiske teorien var absolutt nødvendig. Derfor ble det starta teoretiske kurser og studiesirkler og organisert individuelle studier. Agitasjonen og propagandaen blant folkemassene blei utvida ved å ta i bruk nye former og metoder.

Klassekampen skjerpes

Intensiveringa av revolusjonen møtte voldsom motstand fra klassefienden. Trass i nederlaga imperialistene og den innenlandske reaksjonen hadde lidd i Albania, kunne de verken forsone seg med eksistensen av folkemakta eller med de revolusjonære økonomiske og sosiale endringene. Siden den amerikanske og den britiske regjeringa ikke oppnådde det de hadde håpa på i valga til den konstituerende forsamlinga, utarbeidde de en ny plan for tiltak mot Folkerepublikken Albania. Den-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ne planen støtta seg på ei nær samordning av kontrarevolusjonær virksomhet utafor og innafor landet. Planen tok sikte på å omgruppere og reorganisere alle restene av de innenlandske reaksjonære kreftene, og skape en spent situasjon i landet ved å drive disse restene til aksjon. Imperialistene ønska å skape en situasjon som kunne gi et påskudd til væpna intervensjon utafra og rettferdiggjøre intervensjonen for den allmenne verdensopinionen.

Den imperialistiske propagandaen satte i gang ei voldsom kampanje mot det folkedemokratiske systemet og oppfordra det albanske folket til å reise seg mot det. Amerikanske og britiske agenter samla rømte fascister — Zog-tilhengere og ballister (tilhengere av «Balli kombëtar», Red.) — i særskilte leirer i Hellas og Italia. Her blei de gitt intens militær- og kupp-trening, med tanke på et kommende angrep mot «kommunismen» som skulle settes i gang både utafra og inne i landet. Britiske krigsskip patruljerte i territorialfarvannet til Folkerepublikken Albania på en demonstrativ måte, og skjøt fra tid til annen skudd i retning av det albanske fastlandet.

I mellomtida satte de amerikanske og britiske militærdelegasjonene i Albania den innenlandske reaksjonen i bevegelse. De organiserte atskillige reaksjonære som var blitt valgt som representanter i desember 1945, i ei særskilt gruppe. Disse representantene begynte nå å erklære seg åpent som motstandere av de sosialistiske forandringene og prøvde å skape alle slags hindringer for at lovene blei vedtatt og gjennomført i praksis. De imperialistiske agentene hadde gitt dem som oppgave å samle rundt seg alle restene av reaksjonen innafor Albania og ta ledelsen i det angrepet som blei forberedt mot folkemakta. De hadde oppretta forbindelser mellom de forræderiske representantene og lederne for «Balli kombëtar» og «Legalitet» som var gått i landflyktighet, og likeså med de greske monarkist-fascistene.

Særlig USA-delegasjonen hadde tatt på seg oppgava å undergrave den albanske økonomien gjennom sabotasje mot de viktigste greinene av anleggs- og industrisektorene. Sabotørgrupper som var sammensatt av korrupte borgerlige elementer, opererte under amerikanernes ledelse i Maliq (der myrene blei drenert), på bruanlegg, på oljefelta i Kuçova, i koppergrubene i Rubik og andre steder.

I september 1946 foretok kontrarevolusjonære bander et væpna angrep på byen Shkodra. Angrepet var tenkt å skulle tjene som utgangspunkt for militær intervensjon utafra. Men dette lyktes ikke, for de reaksjonære bandene blei tilintetgjort i løpet av en dag. To måneder

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

seinere organiserte imperialistene en provokasjon av internasjonal karakter mot Albania. Mens en eskadre britiske krigsskip kryssa langs den albanske kysten med åpen provokasjon som formål, gikk to av dem på miner i Korfu-kanalen og blei ødelagt. Det blei seinere avslørt at den britiske kommandoen sjøl hadde arrangert denne hendinga med overlegg. Den amerikanske og den britiske regjeringa beskyldte den demokratiske regjeringa i Albania for å ha minelagt Korfu-kanalen. De prøvde å bruke hendinga som et middel til å forberede den allmenne opinionen på og rettferdiggjøre at de landsatte militære styrker i Albania. I mellomtida foretok den greske monarkist-fascistiske regjeringa stadig oftere provokasjoner til lands og i lufta langs riksgrensa til Folkerepublikken Albania.

Opptrappinga av virksomheten til imperialistene og den innenlandske reaksjonen hadde økt faren som trua folkerevolusjonen i Albania. Men på dette tidspunktet hadde Albanias kommunistiske parti og arbeidermassene samla erfaring i kampen mot den indre og ytre klassefienden. Partiet hadde øvd opp kommunistene og arbeiderne til å være på vakt og alltid være klar til å møte enhver fare. «Gruppa av representanter» og andre fiender innafor landet fant ingen støtte hos folkemassene. Terrorhandlingene og sabotasjen som de reaksjonære elementene gjennomførte, og likeså provokasjonene i Korfu-kanalen, økte folkets hat til forræderne og de amerikanske og britiske imperialistene enda mer. Det satte partiet, de væpna styrkene og alle arbeiderne i enda høyere beredskap for å forsvare det folkedemokratiske systemet, den nasjonale sjølstendigheten og den territoriale ukrenkeligheten til republikken. Sammen med organene i den statlige sikkerhetstjenesten og militæravdelingene deltok arbeiderne i byene og landsbyene med full kraft i arbeidet med å oppspore og utrydde fiendene. Forræderne og sabotørene blei framstilt for folkedomstoler, der de måtte gjøre rede for handlingene sine og blei dømt til den straffa de fortjente. De blei tvunget til å avdekke hele planen som den amerikanske og den britiske regjeringa hadde klekka ut mot Folkerepublikken Albania, og måtte tilstå forræderiet sitt offentlig.

Samtidig mislyktes imperialistene i å nå det målet de hadde satt seg med provokasjonen i Korfu-kanalen. Trass i at de satte i sving internasjonale organisasjoner som var lydige redskaper for dem, som f.eks. Haag-domstolen, greide de ikke å overbevise den internasjonale opinionen om at Albania virkelig hadde skylda for Korfu-episoden. Den demokratiske regjeringa i Folkerepublikken Albania beviste for hele

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

verden at den ikke hadde hatt noe som helst med denne episoden å gjøre, og at hele saka var en provokasjon som den britiske regjeringa hadde organisert i fiendtlig hensikt mot Albania. Ved dette høvet støtta den samla progressive internasjonale opinionen den rettferdige saka til den demokratiske regjeringa i Albania, og fordømte imperialistenes forsøk på å legge skylda på folkerepublikken.

Den amerikanske og den britiske regjeringas fortsatte anstrengelser for å nekte Folkerepublikken Albania dens rettmessige plass i FN, styrka det albanske folket i overbevisninga om at USA og Storbritannia ikke handla som allierte, men som erkefiender. De brukte vetoretten sin i Sikkerhetsrådet mot at Albania skulle bli tatt opp i organisasjonen.

De amerikanske og britiske imperialistene prøvde også med alle midler å hindre at Albania deltok i fredskonferansen i Paris i juli 1946, men dette lyktes de ikke med.

For å kunngjøre den albanske regjeringas standpunkt til fredsavtalen med Italia, reiste en delegasjon med kamerat Enver Hoxha i spissen til Paris. Delegasjonen stilte følgende krav: Italia måtte tvinges til ikke bare å respektere suvereniteten og sjølstendigheten til den albanske staten, slik det var foreslått i avtaleutkastet, men også den territoriale ukrenkeligheten. Det gullet som de tyske inntrengerne hadde tilrant seg, måtte sendes tilbake til Albania, og Italia skulle betale erstatning for krigsødeleggelsene. Folkerepublikken Albania skulle betraktes som ei assosiert makt av seierherrene. Disse legitime krava blei avvist av fredskonferansen etter press fra USAs og Storbritannias delegasjoner. Men som følge av utholdenheten til den demokratiske regjeringa blei de albanske krava godkjent av utenriksministerrådet til de allierte stormaktene i november 1946.

De amerikanske og britiske delegatene prøvde likeså å tvinge fredskonferansen til å diskutere Hellas' territoriale krav på Albania og betrakte den sistnevnte som «en beseira stat», men det klare standpunktet til den albanske delegasjonen gjorde at også dette forsøket mislyktes.

> «Jeg erklærer høytidelig,» sa kamerat Enver Hoxha før han reiste hjem igjen, «at verken Paris-konferansen, firemaktskonferansen eller noen som helst annen konferanse kan ta opp mitt lands grenser til diskusjon, for de omfatter ikke så mye som en tomme utenlandsk jord. Våre grenser er uomtvistelige og ingen skal våge å krenke dem. La hele verden få vite at det albanske folket ikke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

har sendt sin delegasjon til Paris for å avlegge regnskap, men for å kreve at det blir avlagt regnskap for dem, av de som har påført dem så stor skade og som det albanske folket har kjempa så bittert mot helt til slutten.» (Enver Hoxha: Erklæring til representanter for pressa i Paris, 16.september 1946. «Bashkimi», 19. september 1946.)

Den støtta som vennligsinna land, i sær Sovjetunionen, ga Folkerepublikken Albania, spilte ei viktig rolle for landets framganger på den internasjonale arenaen.

Albanias kommunistiske parti trakk betydningsfulle lærdommer av den erfaringa som var gjort i kampen mot reaksjonen i de første åra etter frigjøringa. Kommunistene blei overbevist gjennom praksis — samtidig som de sjøl overbeviste arbeidermassene — om at revolusjonen kan utvikles og sosialismen bygges bare gjennom

> «*en bitter og nådeløs kamp mot indre fiender og de utenlandske imperialistiske hjelperne deres.*» (Instrukser fra sentralkomiteen i AKP, 17. juni 1947. Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I, side 362.)

Partiet lot seg aldri beruse av framgangene folkemassene hadde vunnet under dets ledelse, og heller ikke av nederlaga fienden hadde lidd. Sentralkomiteen framholdt at

> «*fiendens virksomhet må tas alvorlig, og det krever en konstant revolusjonær årvåkenhet.*» (Samme sted, s. 364)

Forandringer i den økonomiske og sosiale strukturen og de første resultatene av den sosialistiske utviklinga av økonomien

Sosialiseringa av de viktigste produksjonsmidlene sammen med jordreformen forandra den økonomiske og sosiale strukturen i landet til fordel for sosialismen. Økonomien besto nå av tre hovedformer: den sosialistiske forma, vareproduksjon i liten målestokk og den kapitalistiske forma.

Den sosialistiske forma omfatta industrien, gruvedrifta, kraftverka, transport og samferdsel, finansvesenet, utenrikshandelen, den in-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

nenlandske engroshandelen, statlige og kooperative foretak i detaljhandelen, det statlige og kooperative jordbruket, maskin- og traktorstasjonene, skogene, vassdraga og ressursene under jordoverflata. Ved utgangen av 1946 hadde denne forma ei dominerende stilling i økonomien og sto for 95% av den totale industriproduksjonen.

Vareproduksjonen i liten målestokk sysselsatte storparten av det arbeidende folket og utgjorde om lag 80% av den totale produksjonsmengden innen den nasjonale økonomien. Den omfatta virksomheten til fattig- og mellombøndene samt de handverkerne som ikke brukte ansatt arbeidskraft. Alle disse menneskene levde hovedsakelig av inntekta av sitt eget slit.

Den kapitalistiske forma omfatta kulakkjordbruka på landsbygda, kjøpmenn og næringsdrivende samt mindre næringsdrivende og eiere i byene som brukte ansatt arbeidskraft. De sto for omtrent 5% av den totale produksjonsmengden og var framfor alt konsentrert i varehandelen. I 1947 representerte privathandelen ca. 80% av den totale omsetningsmengden i detaljhandelen.

De tre økonomiske formene svarte til tre samfunnsklasser: arbeiderklassen, de arbeidende bøndene og borgerskapet. Arbeiderklassen og bøndene var blitt de to hovedklassene i samfunnet. Borgerskapet, som hadde mista den politiske makta og de viktigste produksjonsmidlene, var blitt en underordna klasse. Men for å sikre sine egne klasseinteresser førte det en intens kamp mot folkemakta og mot den sosialistiske bygginga av landet. I denne kampen fikk det støtte fra den internasjonale imperialismen.

Under de nye økonomiske og sosiale forholda tok partiet hensyn til de grunnleggende vilkåra som letta oppbygginga av sosialismen, såvel som til vilkåra som vanskeliggjorde den.

De grunnleggende gunstige vilkåra var: Det fantes et revolusjonært marxist-leninistisk parti i spissen for folkemakta og i ledelsen av landet. Det var en sunn og militant enhet mellom arbeidermassene i byene og på landsbygda, med partiet som kjerne og innafor ramma av den demokratiske fronten. Disse massene hadde gjennomgått ei revolusjonær herding i krigen mot ytre og indre fiender. En kunne bygge på Sovjetunionens erfaringer i å bygge sosialismen. Landet fikk moralsk, politisk og økonomisk hjelp fra Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa, og støtte fra den anti-imperialistiske frigjøringsbevegelsen.

De grunnleggende ugunstige vilkåra var: Albania måtte gå direkte over fra halv-føydalismen til sosialismen. Befolkninga var tilbake-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

liggende i kultur og utdanning, og landet mangla ingeniører, teknikere og faglærte arbeidere. De materielle og finansielle ressursene var knappe. Landet var omringa av imperialister og en del nabostater som opprettholdt ei fiendtlig holdning.

For å bygge sosialismen under disse forholda stilte partiet som hovedoppgave å utvikle produktivkreftene raskt, ved å få i gang og utnytte alle de innenlandske ressursene og mulighetene. At denne oppgava blei løst, var samtidig et avgjørende vilkår for å begrense og avskaffe det kapitalistiske elementet, for å legge et materielt grunnlag for sosialismen og utvide de sosialistiske forholda innafor produksjonen.

Endringene i den økonomiske og sosiale strukturen i landet ga Albanias kommunistiske parti høve til å ta konkrete tiltak for ei planlagt utvikling av økonomien og kulturen. De første planene, for 1947 og 1948, hadde som mål å styrke den sosialistiske økonomien ved å utvikle i første rekke gruvedrifta og dernest de lette industrigreinene. På jordbruksområdet tok planene sikte på å utvide det dyrka arealet, øke kornproduksjonen og innføre nye industrielle avlinger. På kulturens område blei det lagt vekt på å utbre utdanninga mer, avskaffe analfabetismen og lære opp spesialister.

I løpet av 1947 gjorde partiet og regjeringa ei rekke tiltak for å løse oppgavene med planøkonomisk styring. De statlige industriforetaka skulle nå basere seg på sjølberging. Dette var en ny metode for planmessig ledelse av den økonomiske virksomheten til foretaka, og forutsatte at de skulle dekke alle utgiftene i produksjonen med de inntektene som salget av produktene ga, samtidig som de skulle akkumulere en viss mengde kapital.

I tillegg til at bedriftene gikk over til dette økonomiske systemet, blei organiseringa av arbeidet grunna på faste normer. Og en fikk et nytt system for å lønne utført arbeid, som var i samsvar med det sosialistiske prinsippet om kvantitet og kvalitet.

For å sentralisere akkumulasjonen og distribusjonen blei finansvesenet, budsjettsystemet, skattesystemet og bankvesenet reorganisert. Fra å ha en nesten utelukkende administrativ karakter blei budsjettet nå den viktigste finansplanen for hele folkeøkonomien. Skattene mista også sin karakter av inntektskilde for staten. Skatt på bedriftenes omsetning og profittoverskudd blei definert som den vesentligste forma for inntekter på budsjettet. Banken blei det eneste sentret for kreditt og regnskapsførsel.

Rettighetene og pliktene til arbeiderne blei spesifisert i lova om arbeid

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og sosialtrygd for arbeiderne. Denne lova ga også bestemmelser for hvordan kollektive avtaler mellom bedriftsledelsen og arbeiderne skulle gjøres, om lønnstariffer og bestemmelser om arbeids- og fritid. Den ga beskyttelse av rettighetene til ungdom og til kvinner som arbeidere og som mødre. Ifølge den nye lova hadde enhver arbeider rett til sosiale ytelser som staten bevilga ved sjukdom, arbeidsulykker, alderdom, svangerskap og barnefødsel.

Partiet gjorde ei riktig vurdering av den kooperative sektorens rolle i bygginga av den sosialistiske økonomien, og angrep de forvrengningene som utgjorde åpne avvik fra den økonomiske linja.

Innafor handverkernes kooperativer blei det gjort slutt på at hele fortjenesten blei fordelt mellom medlemmene, uten at det blei avsatt noe til å utvide produksjonen. Det blei likeså gjort slutt på tendensen til å spekulere og strebe etter størst mulig profitt, og lønninga av arbeidet blei grunnlagt på sosialistiske prinsipper.

Forbruker-kooperativene fikk kategorisk forbud mot å selge varer som de hadde samla opp til private kjøpmenn, noe som hadde forekommet i en del tilfeller. For å oppmuntre forbruker-kooperativene til å legge seg opp større mengder av jordbruksprodukter, blei det oppretta et helt system av økonomiske band mellom dem og innkjøps- og salgskooperativene på landsbygda.

Innkjøps- og salgs-kooperativene blei pålagt ikke bare å forsyne landsbygda med industriprodukter, men også å legge opp lagre av jordbruksprodukter for å forsyne byene regelmessig. Dette tiltaket avskaffa mellommenn og private spekulanter, oppmuntra det organiserte varebyttet mellom landprodukter og gjorde at handelen ga større materielt utbytte.

Det var økonomisk og politisk viktig å tillempe slike tiltak på den kooperative sektoren. Det var med på å tufte den kooperative bevegelsen på et riktig og sunt grunnlag og på å hindre at svakhetene den hadde blei utnytta av kapitalistiske elementer som motsatte seg partiets økonomiske linje i bygginga av sosialismen.

Partiet så på kooperasjonen i vareomsetninga bare som et første skritt og utgangspunkt for å gå over til kooperasjon på jordbruksproduksjonens område, uten at det dermed undervurderte den viktige rolla til omsetnings-kooperasjonen. Følgelig fortsatte arbeidet med å opprette produksjons-kooperativer i jordbruket på frivillig basis i åra 1947—1948.

For å bli moderne sosialistiske mønsterbruk trengte de første jord-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bruks-kooperativene et framskredent teknisk- og materielt grunnlag. Med dette for øye blei de første maskin- og traktorstasjonene (MTS)-oppretta i 1947.

Helt fra begynnelsen blei maskin- og traktorstasjonene oppretta som statlige sosialistiske foretak i jordbruket. De blei brukt som ei særskilt form for den utstrakte organiserte hjelpa staten ga bøndene, og for å etablere og styrke det nye kooperative systemet på landsbygda. MTS var hjørnesteinen i det nye tekniske og materielle grunnlaget for det sosialistiske jordbruket, og var et mektig politisk og organisatorisk virkemiddel. Gjennom MTS dreiv partiet propaganda og spredde forståelse for nødvendigheten av og fordelene ved kollektivisering på landsbygda.

Forsyninga av brødkorn var et stort økonomisk og politisk problem for partiet og statsmakta. For å løse det var folkemakta nødt til å gi særskilte bestemmelser, som forplikta bøndene til å selge hele kornoverskuddet sitt til staten, etter at de hadde lagt til side den nødvendige og lovbestemte mengden til såkorn og til mat for familien.

På denne måten greide staten å skaffe den nødvendige mengden med korn. Gjennomføringa av bestemmelsene støtte imidlertid på vanskeligheter som skyldtes motstand fra de produserende bøndene og fiendenes forsøk på å utnytte denne motstanden til sin egen fordel. På den andre sida ga ikke dette innsamlingssystemet bøndene noen interesse eller materiell oppmuntring til å øke dyrkingsarealet og jordbruksproduksjonen. Derfor blei det i 1948 gjort endringer i korninnsamlingssystemet. Heretter blei alle gardene forplikta til å levere en bestemt mengde korn til fast pris til staten. Det overskytende kornet kunne bonden beholde sjøl eller selge til staten for en pris som var høyere enn for det tvungne bidraget. Dette systemet skapte i en viss grad ei materiell drivkraft for bøndene når det gjaldt å øke jordbruksproduksjonen. Men det løste ikke problemet helt, fordi det ga mulighet for misbruk, noe som enten førte til at hele overskuddsproduksjonen blei innsamla, eller til at produsentene blei sittende igjen med større mengder korn enn bestemmelsene foreskreiv.

De hyppige endringene av forsyningssystem i åra 1946—1948 skjedde ikke bare på grunn av at det var vanskelig å skaffe nok matkorn, men også fordi en mangla erfaringer i å finne de mest høvelige formene for økonomiske forbindelser mellom byene og landsbygda.

I åra 1947—1948 gjorde de arbeidende massene store anstrengelser for å oppfylle planene. I løpet av disse to åra blei det det satt i gang nye industriprosjekter, jernbanen Tirana — Durrës — Peqin blei bygd, og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

produksjonskapasiteten i gruvene blei i større. I 1948 var den totale industriproduksjonen dobbelt så stor som i 1938.

På denne tida gikk også jordbruksproduksjonen forbi førkrigsnivået. Med innføringa av nye industrielle avlinger begynte den gamle strukturen i jordbruket å endre seg sakte men sikkert. De første skritta blei tatt i arbeidet med å tørrlegge myrer og drenere og vanne jorda.

De økonomiske og sosiale endringene av demokratisk og sosialistisk karakter som blei gjennomført i Albania umiddelbart etter frigjøringa, var raske og langtrekkende. Dette fordi endringene blei gjennomført av folkemakta som representerte proletariatets diktatur, under direkte ledelse av kommunistpartiet. En annan grunn var å finne i det breie sosiale grunnlaget for den sosialistiske revolusjonen. I sin innsats for å endre forholda i landet på revolusjonært vis fikk partiet og statsmakta ei urokkelig støtte ikke bare fra arbeiderklassen og fattigbøndene, men også fra mellombøndene og småborgerskapet i byene.

Det grundige militære og politiske nederlaget som godseierne og det reaksjonære borgerskapet lei i 1944, og det faste grunnlaget som folkemakta hadde blant de breie massene av befolkninga, tillot ikke de styrta utbytterklassene å gjøre klassekampen til borgerkrig, trass i de gjentatte anstrengelsene som særlig de amerikanske og britiske imperialistene gjorde. Etter frigjøringa lei disse klassene ytterligere et stort nederlag på det politiske og økonomiske området.

5. SAMMENBRUDD FOR DEN FIENDTLIGE INNBLANDINGA FRA DE JUGOSLAVISKE REVISJONISTENE. DEN PARTIFIENDTLIGE VIRKSOMHETEN TIL KOÇi XOXE-GRUPPA BLIR FORDØMT

De framgangene som blei oppnådd i de første åra etter frigjøringa ville ha vært enda større, dersom det ikke hadde vært for den grove innblandinga fra den jugoslaviske ledelsen i de indre forholda i Albanias kommunistiske parti og den albanske staten. Ved sin fiendtlige virksomhet blei de årsak til stor skade for bygginga av sosialismen i Albania.

Med grunnlag i den konsekvente internasjonalistiske politikken til Albanias kommunistiske parti, som tok sikte på å styrke brorskapet med Sovjetunionen og de andre folkedemokratiske landa, gjorde regjeringa i Folkerepublikken Albania i juli 1946 en avtale med den jugo-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

slaviske regjeringa om samarbeid og gjensidig støtte mellom Folkerepublikken Albania og Den føderative folkerepublikken Jugoslavia. Noen måneder seinere blei det også undertegna en økonomisk avtale.

Albanias kommunistiske parti så på alliansen mellom det albanske og det jugoslaviske folket med tillit, ettersom de hadde kjempa skulder ved skulder i krigen mot den felles fienden og for de samme måla. Partiet så på det nære samarbeidet og den gjensidige støtta mellom Albania og Jugoslavia som en viktig ytre faktor i bygginga av sosialismen i Albania og for å beskytte landets nasjonale sjølstendighet mot planene om å slavebinde det, planer som bleilagt av de amerikanske og britiske imperialistene og løpeguttene deres, de greske monarkist-fascistene.

Ikke desto mindre så generalsekretæren og andre kamerater i sentralkomiteen med bekymring på hvordan de jugoslaviske representantene blanda seg inn i de indre forholda i partiet og den albanske staten. Men ennå hadde de ikke mistanke om at denne innblandinga var satt i verk etter instrukser fra og med godkjenning av sentralkomiteen i Jugoslavias kommunistiske parti. Samtidig som de ved alle høve gjorde motstand mot at jugoslaviske diplomater og militære brydde seg med interne forhold i staten og partiet, prøvde de å fjerne alle misforståelser og hindringer i forholdet mellom de to landa og de to partiene.

Men disse forsøka kom i konflikt med de anti-marxistiske og anti-albanske holdninga til den jugoslaviske ledelsen. Bak denne holdninga — som den jugoslaviske propagandaen prøvde å framstille som en politikk for «uegennyttig, broderlig hjelp» — skjulte de planene sine om å frata Albanias kommunistiske parti og den albanske staten sjølstendigheten deres.

Albanias kommunistiske parti gjør motstand mot den jugoslaviske innblandinga.

De overenskomstene som blei inngått på grunnlag av den økonomiske avtalen, blei satt i verk i begynnelsen av 1947. Det første trinnet som overenskomstene hadde fastsatt, var å skape paritet* mellom valutaene. Helt fra begynnelsen av satte sentralkomiteen og den albanske regjeringa seg prinsippielt imot dette tiltaket, på initiativ fra kamerat Enver Hoxha, fordi det var mange omstendigheter som hindra at en reell paritet kunne bli oppnådd. Nivået i den økonomiske utviklinga i de to

* *paritet*, likhet (Red)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

landa var ikke likt, heller ikke lønningene og vareprisene. Det var umulig å bringe dem i paritet i løpet av en kort tidsperiode. Men ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti sa at denne motstanden var feilplassert og tolka den som et uttrykk for mistillit til ånden i avtalen. Etter press fra Jugoslavias kommunistiske parti blei «lek-en» (den albanske myntenheten. Red) satt i paritet med «dinaren» (den jugoslaviske myntenheten. Red.) på et helt vilkårlig grunnlag som var til fordel for dinaren.

Det andre tiltaket som blei satt i verk, var å ensrette prisene. Også mot dette tiltaket satte partiet og den albanske regjeringa fram innvendinger, som bygde på det faktum at de grunnleggende ressursene til de to landa hadde forskjellig struktur, såvel i industrien som i jordbruket og andre greiner av den materielle produksjonen. Arbeidsproduktiviteten og arbeidskostnadene pr. produsert enhet var også forskjellige. Ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti beskreiv disse faktorene som ubetydelige. Som følge av presset de øvde, blei det enighet om at det skulle fastsettes like normer for vareakkumulasjonen i de to landa, og at varebyttet skulle skje etter de innenlandske prisene og ikke etter de internasjonale markedsprisene.

Det tredje tiltaket var tollunionen. Albanias kommunistiske parti satsa på å sikre at tollunionen skulle tjene til å lette varebyttet mellom de to landa. Imidlertid forvrengte Jugoslavias kommunistiske parti formålet med avtalen, og etter å ha øvd påtrykk greide de å sikre at alle jugoslaviske foretak og private kjøpmenn skulle få rett til ubegrensa innkjøp av varer på det albanske markedet, og at dinaren skulle kunne veksles fritt med den albanske leken. Følgelig tok de jugoslaviske firmaene og privatkjøpmennene alt de fant på det albanske markedet. Dette resulterte i at markedet blei tømt for varer, og det skapte en usedvanlig vanskelig situasjon for den albanske økonomien og for arbeiderne i landet. Dette var grunnen til at landet nå var trua av en ny inflasjon og til at det blei ei allmenn prisstigning på det frie markedet.

Det blei oppnevnt en særskilt kommisjon for å samordne de økonomiske planene og tillempinga av andre økonomiske overenskomster. Den jugoslaviske ledelsen krevde at kommisjonen skulle få slike rettigheter og funksjoner at den i praksis ville bli ei super-regjering over hodet på den albanske regjeringa. Disse krava blei avvist av sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti.

Innafor ramma av de økonomiske overenskomstene blei det oppretta albansk-jugoslaviske fellesselskaper, som dekte de viktigste delene av

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

det albanske folkets næringsliv. Disse selskapa blei angivelig oppretta på grunnlag av jamnlighet. Men mens den albanske sida i samsvar med overenskomsten betalte sin del av innsatsen i fellesskapa fullt ut, investerte ikke den jugoslaviske sida så mye som ett øre i startkapitalfondene. Slik blei selskapa drevet med investeringer bare fra den albanske sida, mens jugoslavene tilegna seg halvparten av fortjenesten.

Alle disse overenskomstene brøt med de mest elementære normene for forholda mellom to suverene stater, og påførte økonomien til Folkerepublikken Albania store tap.

Ifølge de økonomiske overenskomstene hadde den jugoslaviske regjeringa lova Albania en kreditt på to millioner lek for året 1947. Mindre enn halvparten av denne kreditten blei stilt til rådighet, samtidig som de varene Jugoslavia leverte på kreditt, blei kalkulert til priser som var fra to til fire ganger høyere enn de internasjonale prisene. Hele den såkalte jugoslaviske hjelpa besto av fire små fabrikker, som forlengst var fullstendig forelda og avskrevet. Dessuten blei kreditten brukt som et pressmiddel på partiet og regjeringa i Albania, og for å skape mistillit til dem, i det de angivelig skulle være ute av stand til å lede ei planmessig utvikling av økonomien. Alt dette gjorde det svært vanskelig å oppfylle planene for 1947, som var utarbeidd i tillit til den jugoslaviske hjelpa. Den jugoslaviske regjeringa stilte heller ikke den kreditten som var lova for året 1948 til rådighet for Folkerepublikken Albania.

For å dekke behova i planen blei den albanske regjeringa nødt til å bruke alle reservene sine av råstoffer, bygningsmaterialer og forbruksvarer. Siden det var knapphet på disse varene, blei den økonomiske og finansielle situasjonen i landet forverra.

Parallelt med forsøka på å dominere viktige posisjoner på det økonomiske området, utvida ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti innblandinga med sikte på å få kontroll over den albanske hæren. Etter at de først hadde sikra seg et bein innafor i den poltiske ledelsen av hæren, konsentrerte de angrepa om hærens generalstab og dens øverstbefalende, kamerat Mehmet Shehu, som forsvarte den riktige linja til partiet og sjølstendigheten til folkehæren. Også i de militære spørsmåla kom de jugoslaviske krava og synspunktene i konflikt med den sunne delen av partiets sentralkomite, som blei leda av kamerat Enver Hoxha.

For å knuse motstanden i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, sendte ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti et provoserende brev i juni 1947. I dette brevet gikk Tito, generalsekretæren i JKP, til åpent angrep på sentralkomiteen i Albanias kommunistiske Parti, og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den anklagde den for å forvrenge partilinja og påsto at det i Albania «utkrystalliserte seg ei anna linje i anti-jugoslavisk ånd». Med denne anklagen planla den jugoslaviske ledelsen å styrke de svekte posisjonene sine innafor Albanias kommunistiske parti og gi agenten sin, Koçi Xoxe, et våpen til å bekjempe og angripe generalsekretæren og andre pålitelige kamerater i ledelsen, som direkte blei utpekt som hovedkilden til forvrenginga av partilinja.

Brevet fra sentralkomiteen i Jugoslavias kommunistiske parti blei tatt opp til diskusjon i politbyrået. Koçi Xoxe og Pandi Kristo tok ikke til orde mot anklagen fra den jugoslaviske ledelsen, men vågde heller ikke å stå åpent fram og forsvare den. Politbyrået avviste anklagen. Det påla kamerat Enver Hoxha å svare sentralkomiteen i Jugoslavias kommunistiske parti med å karakterisere anklagen som fullstendig grunnløs og som ei åpen innblanding i de indre forholda i Albanias kommunistiske Parti.

Deretter blei situasjonen mer skjerpa. Ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti økte innblandinga og pressa på Albanias kommunistiske parti, og skapte nye påskudd for denne virksomheten.

I begynnelsen av 1947 ga sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti direktiver til statsorganene om å sette i gang utforminga av en toårs-plan for den økonomiske utviklinga (1948-1949). Partiet tok hensyn til den aktuelle situasjonen i Albania: landets egne muligheter, omfanget av studiene som var gjort og den erfaringa som statsorganene hadde greid å skaffe seg når det gjaldt å trekke opp planer som ikke var altfor langsiktige.

Uten å ta noe som helst hensyn til denne situasjonen krevde lederne i Jugoslavias kommunistiske parti hardnakka at Albania også skulle lage utkast til en femårsplan, slik Jugoslavia gjorde. Og ikke bare det, men de ga til og med den albanske regjeringa beskjed om hvordan de skulle rette inn denne planen, og behandla Albania som om landet var en jugoslavisk republikk. Ifølge deres oppfatning av planen skulle ikke økonomien til Folkerepublikken Albania utvikles sjølstendig, men integreres med den jugoslaviske økonomien. Albania skulle ikke skape og utvikle sin egen nasjonale industri, men begrense seg til å produsere råstoffer innafor jordbruket og gruvedrifta, og la Jugoslavia bearbeide dem. Til gjengjeld skulle så Albania få de nødvendige industriproduktene fra Jugoslavia. Denne innrettinga tok sikte på å underlegge seg og utbytte den albanske økonomien og redusere den til et vedheng til den jugoslaviske.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, avviste umiddelbart denne innrettinga. Den gikk med på å lage utkast til en femårsplan, men ga regjeringa instruks om at planen skulle ta sikte på å skape og utvikle en nasjonal albansk industri, elektrifisere landet og utvikle jordbruket i sosialistisk retning. Planen skulle dessuten basere seg hovedsakelig på innenlandske ressurser samt hjelpa fra Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa.

Partiet tok konkrete skritt for å styrke og utvide de politiske og økonomiske banda til Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa. Men disse tiltaka møtte motstand fra ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti, som hadde til hensikt å holde Albania isolert fra Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa.

I juli 1947 reiste en delegasjon fra den albanske regjeringa med kamerat Enver Hoxha i spissen til Moskva for å forhandle med sovjetregjeringa. Disse samtalene resulterte i at Sovjetunionen innvilga Albania en kreditt for å utruste jordbruket med traktorer og andre jordbruksmaskiner, og for å anlegge atskillige viktige industribedrifter.

Med avtalen om vennskap, samarbeid og gjensidig hjelp som påskudd prøvde den jugoslaviske ledelsen å hindre at denne avtalen med Sovjetunionen blei inngått. Jugoslavene gikk så langt at de fikk sin representant i Moskva til å kreve at den albanske representanten skulle utlevere ham kopier av avtalen. Den jugoslaviske representanten hevda på en truende måte at ingenting kunne vedtas uten godkjenning av den jugoslaviske regjeringa. Den albanske regjeringa protesterte mot denne nye innblandinga i indre albanske forhold.

Den riktige innrettinga som sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti ga regjeringa for utarbeidelsen av planen, sammen med den albanske delegasjonens besøk i Moskva, blei brukt av Tito som påskudd til å formulere en ny anklage mot partiet. I november 1947 anklagde han den albanske regjeringa for at den angivelig skulle ha utarbeidd en urealistisk femårsplan basert på sjølberging, som ville skille den albanske økonomien fra den jugoslaviske. Indirekte fordømte han at Albania mottok direkte materiell og moralsk støtte fra Sovjetunionen, og beskyldte åpent kamerat Enver Hoxha for å ha forandra politikken overfor Jugoslavia etter at han kom hjem fra Moskva. Orienteringa mot Sovjetunionen beskreiv han som anti-jugoslavisk. Albanias kommunistiske parti blei anklagd for angivelig på forbrytersk vis å ha tillatt at det blei danna en anti-jugoslavisk front i Albania, og for å ødelegge forholda mellom det albanske og det jugoslaviske folket. En-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

delig blei kamerat Nako Spiru særskilt anklagd for å samarbeide med fienden!

Disse nye anklagene retta et nytt og svært hardt slag mot Albanias kommunistiske parti. De skapte djup uro i partiledelsen og førte til ei voldsom skjerping av den spente situasjonen som var skapt i politbyrået. Disse anklagene ga Koçi Xoxe-fraksjonen sprengstoff i hendene, så de kunne sprenge sjølve grunnvollen til partiet i stykker. Og i virkeligheten blei Koçi Xoxe, Pandi Kristo og Kristo Themelko de mest glødende forsvarerne av de jugoslaviske tesene. Koçi Xoxe unnlot å innkalle en del av medlemmene i politbyrået til det møtet der disse anklagene blei diskutert, i den hensikt å berøve kamerat Enver Hoxha all hjelp og støtte.

Attpå til støtta Koçi Xoxe og Pandi Kristo de jugoslaviske anklagene og konsentrerte seg helt og holdent om Nako Spirus «forræderi», istedenfor å avsløre grunnen til innblandinga fra den jugoslaviske ledelsen og avvise de falske anklagene. Dette var en manøver som hadde til hensikt å tilsløre det kraftige slaget som blei retta mot Albanias kommunistiske parti og dets generalsekretær fra den jugoslaviske ledelsens side, og skjule formålet med det.

Da situasjonen blei helt akutt og omstendighetene for kamerat Nako Spiru blei svært vanskelige, greide han ikke å møte dem ansikt til anskikt som en kommunist bør gjøre, og han begikk sjølmord.

For å styrke sambandet med de landa som hadde slått inn på veien til sosialismen, reiste en regjeringsdelegasjon med kamerat Enver Hoxha i spissen til Sofia i desember 1947. Der blei avtalen om vennskap, samarbeid og gjensidig hjelp mellom folkerepublikken Bulgaria og folkerepublikken Albania undertegna.

Ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti prøvde å hindre at denne avtalen blei inngått. Gjennom Koçi Xoxe, som var medlem av den albanske delegasjonen, prøvde de å få avtalen utforma på en slik måte at alle felleshandlingene mellom Albania og Bulgaria måtte godkjennes av Jugoslavia på forhand. Dette hardnakka kravet fra Koçi Xoxe blei avvist. Siden det var umulig å forhindre at avtalen blei inngått eller forandre den sunne ånden som prega den, gjorde de jugoslaviske lederne alle mulige anstrengelser for å minske betydninga av den.

På plenumsmøtet i oktober 1947 erklærte sentralkomiten i Albanias

---

Kristo Thelmelko vedgikk feilene sine og gjorde sjølkritikk for partiet etter at forræderiet til kommunistpartiet i Jugoslavia var blitt helt avslørt i juni 1948.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kommunistiske parti si støtte til å styrke forbindelsene med de kommunistiske søsterpartiene på grunnlag av prinsippene for den proletariske internasjonalismen. Sentralkomiteen godtok helt og fullt erklæringa og resolusjonen fra det rådgivende møtet i Warszawa, som var holdt av en del kommunistiske partier og arbeiderpartier i september 1947. Sentralkomiteen ga også si tilslutning til opprettelsen av Informasjonsbyrået som sprang ut av det rådgivende møtet i Warszawa. Albanias kommunistiske parti erklærte seg rede til å utveksle erfaringer, og, når det trengtes, samarbeide om konkrete tiltak med de kommunistiske søsterpartier og arbeidersøsterpartier. På et passende tidspunkt ville sentralkomiteen søke om at partiet blei medlem av Informasjonsbyrået.

De anti-marxistiske og anti-albanske intrigene til den jugoslaviske ledelsen blir avslørt

Nako Spirus sjølmord skadde partiet alvorlig og forverra ytterligere den spente situasjonen som allerede var skapt i partiledelsen. Dette ga de jugoslaviske revisjonistene en fordel fordi de brukte hendinga som «et bevis på sannheten» i anklagene deres, og de satte i gang et nytt angrep mot linja til Albanias kommunistiske parti, mot generalsekretæren og mot enheten i partiet.

Under disse forholda forberedte Koçi Xoxe, kamuflert som partiets «redningsmann», det 8. plenumsmøtet i sentralkomiteen i AKP, med direkte hjelp fra ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti. De anti-marxistiske og anti-albanske tesene fra sentralkomiteen i Jugoslavias kommunistiske parti som hadde fått et programmatisk uttrykk i en tale Koçi Xoxe holdt ved partiskolen, tjente som plattform for plenumsmøtet. Under forberedelsene til plenumsmøtet hadde Koçi Xoxe trappa opp forfølgelsen av pålitelige og velprøvde partikadrer som forsvarte den riktige linja, og starta ei nedrakkingskampanje mot kommunistiske intellektuelle. Gjennom organene i statens sikkerhetstjeneste som sto under hans ledelse, samla eller fabrikerte han opplysninger mot ledende partikadrer som var uønska fra hans synspunkt, og som skulle blir fordømt på det 8. plenumsmøtet.

Nettopp på dette tidspunktet la de jugoslaviske lederne, gjennom sin representant i Albania Savo Zlatitsj, fram sin egen plan om «et forbund mellom Albania og Jugoslavia på føderativt grunnlag» for sentral-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

komiteen i Albanias kommunistiske parti. «De andre folka på Balkanhalvøya, og spesielt Bulgaria», skulle også tas opp i føderasjonen. Ifølge denne planen skulle føderasjonen virkeliggjøres ved «økonomiske forbindelser», ved å «smelte sammen de nasjonale økonomiene» og ved å «utarbeide felles planer». «Ei forening av de væpna styrkene i en hær» skulle også finne sted. Til slutt skulle en undersøke «om det skulle dannes en stat», noe som angivelig skulle være «folkas og partienes ønske»*. Koçi Xoxe-gruppa gjorde tesene i denne planen til grunnlaget for forberedelsene til det kommende plenumsmøtet.

Den fiendtlige virksomheten til titoistene og agentene deres med Koçi Xoxe i spissen nådde høydepunktet på det 8. plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti som kom sammen i februar 1948.

Koçi Xoxe og Pandi Kristo anklagde faktisk kamerat Enver Hoxha for å være den hovedansvarlige for den feilaktige veien som partiet ifølge dem hadde slått inn på. Nako Spiru blei erklært som fiende av partiet og folket og brennemerka som spion. Kamerat Mehmet Shehu som uten grunn blei hindra i å delta på plenumsmøtet, blei anklagd for «fiendtlig» anti-jugoslavisk virksomhet og blei ekskludert fra sentralkomiteen. Koçi Xoxe brygga sammen en påstand om en såkalt fraksjon som sto i spissen for partiet og opererte «midt for nesa på generalsekretæren». Han lot det til og med skinne igjennom at kamerat Enver Hoxha personlig leda fraksjonen. Dette var et alvorlig slag mot hans stilling og mot enheten i partiet.

Plenumsmøtet godkjente former for økonomisk tilknytning mellom Albania og Jugoslavia som var av en slik art at de ville ha ført til at den albanske regjeringa blei avskaffa. Ideen om å forene den albanske hæren med den jugoslaviske blei framsatt. Det blei gjort åpne forsøk på å skille Albania fra Sovjetunionen, og anti-sovjetiske tendenser kom for dagen.

Det 8.plenumsmøtet forverra feilene i strukturen og det indre livet til partiet enda mer. De organisatoriske metodene i partiledelsen blei i stor utstrekning erstatta med militære metoder og politi-metoder.

På dette plenumsmøtet brøt motstanden fra sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti og forsvaret for partilinja sammen under

*Teser fra Savo Zlatitsj om samling av Albania og Jugoslavia, framlagt for sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti, 5.desember 1947. Notater fra drøftingene. Partiets sentralarkiv.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

presset fra den jugoslaviske ledelsen. Plenumsmøtet godtok de anklagene som Tito hadde framsatt i november 1947. Den riktige politiske og økonomiske linja til partiet blei alvorlig krenka. Sjølstendigheten og den nasjonale suvereniteten var kommet i direkte fare. Det 8.plenumsmøtet la grunnlaget for å iverksette den jugoslaviske planen om å gjøre Albania til en koloni. Dette plenumsmøtet er en svart flekk på den ærerike historia til Albanias kommunistiske parti.

Etter plenumsmøtet begynte Koçi Xoxe-gruppa å arbeide av alle krefter for å sette i verk den jugoslaviske planen. De satte fart i forberedelsene som tok sikte på å bringe i vanry — og til og med tilintetgjøre fysisk — de av de ledende kadrene i partiet og staten som gjorde motstand mot innblandinga og presset fra de jugoslaviske revisjonistene.

Orienteringa og virksomheten til masseorganisasjonene slo inn på krokete veier. Det oppsto tendenser til å oppløse ungdomsorganisasjonen. Ei rekke funksjoner blei tatt fra fagforeningene, og de blei gjort til et fullstendig byråkratisk apparat.

Det blei innført politimetoder i statsapparatet. Organene i den statlige sikkerhetstjenesten blei overordna partiet.

Titoistene, som trudde at de nå helt hadde underkua Albanias kommunistiske parti, blanda seg inn i de indre forholda i partiet og staten på en mer åpenlys og brutal måte. Kommisjonen for samordning av planene blei nesten gjort til ei ny regjering. De felles albansk-jugoslaviske selskapene var i ferd med å bli reint jugoslaviske foretak. Fra Jugoslavia kom det en særskilt kontrollkommisjon som hadde som oppgave å hjelpe til å integrere den albanske økonomien med den jugoslaviske, noe som skulle tjene som grunnlag for ei politisk samling av de to landa. I mellomtida satte Koçi Xoxe-gruppa i gang en brei propaganda-kampanje for «samling og forbrødring» med Jugoslavia, med sikte på å framstille samlinga som ei handling som angivelig blei gjort etter det albanske folkets vilje.

Den jugoslaviske ledelsen og fraksjonen til Koçi Xoxe krevde uopphørlig overfor sentralkomiteen i partiet og overfor regjeringa at de sovjetiske rådgiverne skulle trekkes ut av hæren. Til slutt reiste de i politbyrået spørsmålet om å opprette en enhetlig overkommando for de albanske og jugoslaviske hærene med Tito som høyeste sjef, og krevde at planen om å forene Albania og Jugoslavia skulle bli godkjent. Trass i den alvorlige situasjonen som var oppstått i politbyrået og det usedvanlig sterke presset fra titoistene og støttespillerne deres, blei ikke de

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

anti-marxistiske og anti-albanske krava godtatt, takka være den kraftige prinsippfaste motstanden fra kamerat Enver Hoxha.

På grunn av den motstanden som Albanias kommunistiske parti nå gjorde, begynte de jugoslaviske lederne å ane at planene deres snart kunne bli avslørt. De prøvde å nå måla sine ved hjelp av trusler. De kokte i hop et påskudd om at Albania sto i umiddelbar fare for å bli angrepet av Hellas, og ville sende flere divisjoner av den jugoslaviske hæren til Albania. På denne måten ville den militære okkupasjonen av Albania bli ei kjensgjerning, og titoistene kunne overvinne den motstanden de ville møte når de skulle erobre Albania. Koçi Xoxe og gruppa hans støtta dette kravet. Koçi Xoxe og Rankovitsj, en av de nærmeste medarbeiderne til Tito, hadde til og med forberedt et opplegg for å kunngjøre at de jugoslaviske troppene var kommet etter at de hadde slått seg ned på albansk jord, som ei handling på grunnlag av avtalen om vennskap, samarbeid og gjensidig hjelp!

Men heller ikke denne jugoslaviske planen blei satt ut i livet. Kamerat Enver Hoxha tok opp spørsmålet i sentralkomiteen. Etter forslag fra ham blei det vedtatt ikke å godta at jugoslaviske divisjoner blei stasjonert i Albania. Dette historiske vedtaket redda landet fra det blodbadet som ville blitt resultatet dersom de jugoslaviske troppene var kommet, og fra et nytt slaveri.

Kamerat Enver Hoxha informerte Stalin om kravet fra de jugoslaviske lederne om å sende divisjoner til Albania, og om sentralkomiteens avslag på kravet, slik som han tidligere hadde informert Stalin om den øvrige alvorlige innblandinga i de indre forholda til Albanias kommunistiske parti og den albanske staten fra Titos og ulike jugoslaviske funksjonærers side.

Partiet og staten opplevde ekstremt vanskelige øyeblikk. Nettopp på dette tidspunktet blei Albanias kommunistiske parti informert om de breva som sentralkomiteen i Sovjetunionens kommunistiske parti (bolsjevikene) hadde sendt til sentralkomiteen i Jugoslavias kommunistiske parti.

I disse breva blei den jugoslaviske ledelsen hardt kritisert for den antisovjetiske holdninga si, for å følge ei opportunistisk linje som førte til at kapitalismen blei gjeninnført, for å krenke de leninistiske normene i det indre partilivet og for den arrogansen og sjølgodheten som lederne for Jugoslavias kommunistiske parti la for dagen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«En så avvikende situasjon i Jugoslavias kommunistiske parti utgjør en alvorlig fare for eksistensen og utviklinga av partiet». (Brev fra sentralkomiteen i SUKP(b) til sentralkomiteen i Jugoslavias kommunistiske parti, 4.mai 1948. Partiets sentralarkiv.)

Breva fikk stor betydning for Albanias kommunistiske parti og det albanske folket.

«I det mest kritiske øyeblikket i den bitre konflikten mellom sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti og lederne for Jugoslavias kommunistiske parti, en konflikt som var forårsaka av den anti-marxistiske jugoslaviske ledelsen, rakte bolsjevikpartiet i Sovjetunionen ei hjelpende hand til partiet vårt og til alle andre kommunistiske søsterpartier, noe som blei redninga for folket og kommunistpartiet vårt». (Kommunike fra sentralkomiteen i AKP, 1.juli 1948. Partiets sentralarkiv.)

I lys av disse breva blei det nå helt klart for sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti hvilken karakter og målsetting den jugoslaviske innblandinga i Albania hadde.

Et bidrag av stor betydning for avsløringa av den revisjonistiske og sjåvinistiske virksomheten til lederne for Jugoslavias kommunistisk parti, blei gjort på et møte i Informasjonsbyrået i juni 1948. Informasjonsbyrået kom til den riktige konklusjonen at lederne for JKP hadde avveket fra marxismen-leninismen og slått inn på revisjonistiske veier, at de hadde forrådt sosialismen og inntatt borgerlig-nasjonalistiske standpunkter. Med utgangspunkt i denne situasjoneon fordømte Informasjonsbyrået lederne for JKP som forrædere mot sosialismens og den proletariske internasjonalismens sak.

Sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti ga sin fulle tilslutning til resolusjonen fra Informasjonsbyrået, «Om situasjonen i Jugoslavias kommunistiske parti». I et særskilt kommunike fordømte den den forræderiske anti-sovjetiske og anti-albanske kursen til ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti.

Dette standpunktet til sentralkomiteen blei godkjent av hele partiet. På møtene sine uttrykte alle partiorganisasjonene sin urokkelige tillit til sentralkomiteen og generalsekretær kamerat Enver Hoxha.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Det 11.plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti. Nederlag for den jugoslaviske innblandinga og Koçi Xoxes fiendtlige virksomhet

Etter at de fiendtlige planene til de jugoslaviske revisjonistene var avslørt, måtte de økonomiske og politiske forholda mellom Albania og Jugoslavia renses for all utbytting og underkuing i ånd og innhold. Med dette for øye krevde Albanias kommunistiske parti at samtlige overenskomster skulle revideres, med unntak av avtalen om vennskap, samarbeid og gjensidig hjelp. Men den jugoslaviske ledelsen vendte det døve øret til dette rettferdige kravet. Når saka sto slik, var den albanske regjeringa nødt til å oppheve de økonomiske overenskomstene som var inngått mellom Folkerepublikken Albania og Den føderative folkerepublikken Jugoslavia.

For å gjøre fullstendig slutt på den jugoslaviske innblandinga og forvrengningene av den politiske og organisatoriske linja til partiet, blei det 11.plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti holdt i september 1948.

På møtet deltok også de medlemmene og kandidatmedlemmene som var blitt urettmessig ekskludert fra det 8.plenumsmøtet.

Det 11.plenumsmøtet analyserte grundig den politiske linja og aktiviteten til partiet, og avslørte årsakene til feilene som var gjort. Det vedtok tiltak for å gjennomføre ei slik kursendring som de nye historiske vilkåra gjorde nødvendig.

Plenumsmøtet vurderte den politiske linja som partiet hadde fulgt siden det blei stifta, som riktig. De spesielle forvrengningene som var kommet til syne etter frigjøringa, var virkninger av den jugoslaviske innblandinga. Denne innblandinga sammen med den trotskistiske virksomheten til Koçi Xoxe, var årsaken til at den organisatoriske linja til partiet i etterkrigstida tok en allment feilaktig kurs.

De prinsippielle vedtaka fra det 2.plenumsmøtet blei stempla som anti-marxistiske og skadelige, og de blei fordømt og kjent ugyldige.

Plenumsmøtet diskuterte i detalj forbindelsene mellom partiet og den albanske staten på den ene sida og det jugoslaviske partiet og den jugoslaviske staten på den andre sida. Det fordømte strengt de nasjonalsjåvinistiske og kolonialistiske planene til de jugoslaviske revisjonistene overfor Folkerepublikken Albania. På den andre sida gjorde sentralkomiteen sjølkritikk fordi den hadde vist overdreven tillit til ledelsen i Jugoslavias kommunistiske parti.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Plenumsmøtet vurderte det som uriktig at partiet fortsatt arbeidde halv-illegalt også etter at det var blitt det ledende partiet og var i maktposisjon. Det faktum at partiprogrammet var gjømt bak programmet til den demokratiske fronten, at partimedlemmer holdt medlemskapet sitt hemmelig, og at direktiva fra Albanias kommunistiske parti blei kunngjort som vedtak av den demokratiske fronten — alt dette blei vurdert som alvorlige feil. Dette var former som var lånt fra Jugoslavias kommunistiske parti og svekte den ledende rolla til partiet i alt samfunnsliv i landet og som ville føre til at partiet blei avskaffa.

Mangelen på partivedtekter hadde tillatt at de anti-marxistiske formene og metodene til de jugoslaviske lederne var blitt vilkårlig innført i partiet. Dette blei vurdert som skadelig, og derfor blei behovet for å utarbeide dette grunnleggende dokumentet understreka.

På grunn av den vilkårslause støtta Koçi Xoxe hadde gitt titoistene, anklagde det 11.plenumsmøtet ham for å ha et stort ansvar for forvrengningene av den organisatoriske linja til partiet. Koçi Xoxe hadde på samme tid hatt stillinga som organisasjonssekretær i partiet og som innenriksminister. Han hadde utnytta denne posisjonen til å legge partiet under kontroll av organene i den statlige sikkerhetstjenesten og bruke politimetoder i partiet. Dette hadde medført at den demokratiske sentralismen blei alvorlig krenka og at prinsippfast kritikk og sjølkritikk blei kvalt. De ledende organene i partiet blei ikke valgt, men utpekt ovafra. De rapporterte ikke regelmessig til massene av kommunister. Medlemsmassen mangla kontroll over de ledende organene. I mange tilfeller blei rettighetene til partimedlemmene trampa på. Disiplinen var mekanisk istedenfor bevisst. Den kollektive ånden i partiledelsen var erstatta med individuelle ordrer og instrukser.

Det var alvorlige feil og mangler i kadrenes praksis. Sekterisme, lokalsjåvinisme og personlig vennskap tok overhånd. Kadrene blei ikke verdsatt som en uvurderlig skatt for partiet. Arbeidet med å fostre dem og høyne kapasiteten deres var nesten fullstendig forsømt. Alle de gamle og dyktige kadrene som hadde autoritet, var blitt samla i sentrum, mens de lokale parti- og statsorganene var blitt vesentlig svekka.

Denne alvorlige situasjonen i partiet hadde satt spor etter seg overalt i samfunnslivet. Som innenriksminister hadde Koçi Xoxe tillatt alvorlige krenkelser av den sosialistiske legaliteten og av de demokratiske rettighetene til arbeiderne. De organene som dreiv med innenriks-saker, særlig de statlige sikkerhetsorganene, var gjort helt allmektige og ikke underlagt noen som helst kontroll. På grunn av den vilkårlige og feil-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

aktige praksisen til disse organene, var de i ferd med å bli atskilt fra folket.

I flere tilfeller hadde partiet og organene for statsmakta inntatt ei feilaktig politisk holdning til det patriotiske småborgerskapet og de intellektuelle. Småkjøpmennene var blitt utsatt for drastiske økonomiske tiltak, noe som førte til at de blei utrydda før tida var moden. Patrioter fra mellomlaga i byer og landsbyer som hadde kjempa for frigjøringa under partiets ledelse, var utrettferdig blitt stempla som fiender. På bakgrunn av fiendtlig virksomhet fra enkelte intellektuelle elementer var en brei krets av intellektuelle blitt vilkårlig forfulgt.

Alle disse feilene medførte alvorlige ettervirkninger som skapte en følelse av usikkerhet blant folkemassene, og det svekte partiets tilknytning til massene og den demokratiske fronten.

Det 11.plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti gjorde slutt på alle disse forvrengningene og feilene i den politiske og organisatoriske linja til partiet.

Møtet ga kamerat Nako Spiru oppreisning som kjempende partimedlem og vedtok straffetiltak mot Koçi Xoxe, Pandi Kristo og atskillige andre deltakere i fraksjonistgruppa. Det blei vedtatt at alle som var blitt forfremma til ledende stillinger i partiet eller statsmakta som følge av det 8.plenumsmøtet, skulle vende tilbake til de stillingene de hadde hatt tidligere, mens alle som var blitt urettferdig straffa, fikk oppreisning og blei satt inn i de stillingene de hadde hatt tidligere. De som var blitt ekskludert i strid med partireglene, blei gjeninntatt i rekkene.

Det 11.plenumsmøtet stadfesta på ny at partiet var urokkelig bestemt på å følge en politikk med vennskap og nært samarbeid med Sovjetunionen og bolsjevikpartiet under Stalins ledelse — det partiet som sto i spissen for den sosialistiske leiren og for hele den revolusjonære demokratiske og anti-imperialistiske arbeiderbevegelsen i verden. Partiet understreka at det var ei plikt å studere erfaringer fra bygginga av sosialismen i Sovjetunionen og tillempe dem på en skapende måte på forholda i Albania.

Partiorganisasjonene blei pålagt oppgava å drive propagandaarbeid i stor stil for å gjøre det klart for arbeidermassene at de amerikanske og britiske imperialistene var hovedfienden til Folkerepublikken Albania og hele menneskeheten. De skulle også forklare hvilket forræderi den jugoslaviske ledelsen med Tito i spissen hadde begått mot marxismen-leninismen og den sosialistiske leiren, så vel som den fiendtlige

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

virksomheten den hadde drevet mot Albanias kommunistiske parti og Folkerepublikken Albania.

For at en skulle lykkes med å bygge sosialismen, blei partiet pålagt å mobilisere massene for å oppfylle statsplanen, styrke økonomien i landet og heve levestandarden for arbeiderne, konsolidere alliansen mellom arbeiderklassen og fattigbøndene og utrydde utbytterklassene.

For å sette partiet i stand til å fullføre den historiske oppgava si var det nødvendig å organisere den politiske og ideologiske fostringa på et fastere grunnlag:

> «... å beherske de grunnleggende elementene i marxismen-leninismen og styrke den kommunistiske bevisstheten... å lære å kjenne lovene for økonomisk og sosial utvikling». (Resolusjon fra det 11.plenumsmøtet i sentralkomiteen i AKP. APAs hoveddokumenter, bind I, s.397.)

Politbyrået fikk i oppdrag

> «å organisere det vitenskapelige studiet av virkeligheten i landet vårt ut fra et marxist-leninistisk standpunkt, for å styrke partiets kjennskap til stiuasjonen og utviklinga av klassekampen i landet vårt, til omgrupperinga av klassekreftene og til de konkrete vilkåra for overgangen fra kapitalismen til sosailsimen». (Samme sted.)

Det 11.plenumsmøtet vedtok å gjenoppta utgivelsen av «Zëri i Popullit» (Folkets Røst), organet til sentralkomiteen i partiet.

For å normalisere partilivet i AKP blei det vedtatt å legalisere det med en gang, innkalle til det første landsmøtet og bruke marxist-leninistiske prinsipper i organisasjonsspørsmål.

Det 11.plenumsmøtet markerte et viktig vendepunkt i partiets liv og i Albanias skjebne. Det gjenoppretta enheten i ledelsen og heva partiets autoritet enormt. For første gang blei vedtaka fra et plenumsmøte kunngjort i pressa, noe som vekte og satte liv i alle partiorganisasjonene, stimulerte initiativet og vågemotet hos kommunistene og økte tilliten deres til egne krefter.

Ved enkelte høve forekom det feil og vakling, noe som var en naturlig følge av at partiet gikk over fra en vanskelig situasjon til en ny periode

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

med revolusjonært oppsving. Men disse blei retta opp ved at sentralkomiteen greip inn.

Under diskusjonen i partiet om resolusjonen fra det 11.plenumsmøtet kom det fram mange fakta og dokumenter som kasta nytt lys over den fiendtlige virksomheten til de jugoslaviske revisjonistene og som økte skylda til Koçi Xoxe, Pandi Kristo og de nærmeste medarbeiderne de hadde. Men likevel prøvde Koçi Xoxe og Pandi Kristo å føre partiet bak lyset i den sjølkritikken de gjorde for partiaktivistene i Tirana og Korça, istedenfor å avsløre det virkelige opphavet og grunnen til feilene sine, og på den måten hjelpe alle partiorganisasjonene til å rette på det som var galt. Dette viste at de ikke angra på den kursen de hadde valgt og den store skaden de hadde påført partiet og det albanske folket. I lys av de nye opplysningene krevde det ansvaret de hadde overfor folket og partiet, at det blei gjort ei ny vurdering.

Det blei gjort forskjellige tiltak for å utrydde den innflytelsen de jugoslaviske revisjonistene hadde over den sosialistiske sektoren i økonomien og i klassekampen. Den gamle lova om skatt på jordbrukshusholdningene, som favoriserte de velstående bøndene (kulakkene) og tillot dem å gjøre seg rike, blei endra. Den nye lova hjalp fattigbøndene og begrensa veksten av kapitalistiske elementer på landsbygda. Det blei også vedtatt andre lover som skulle regulere og sette fart i den økonomiske utviklinga på landsbygda i sosialistisk retning.

Det blei utarbeidd ei ny forfatning for jordbrukskooperativene, slik at en avskaffa de trekka av kapitalistisk kooperasjon som var lånt fra de jugoslaviske revisjonistene, og som den gamle forfatninga inneholdt. Den nye forfatninga avskaffa systemet med å fordele inntekten i forhold til arealstørrelsen, og innførte i stedet godtgjørelse på grunnlag av utført arbeid. Tallet på buskapen og størrelsen på private jordstykker for medlemmene i kooperativene blei begrensa. Staten økte sin omsorg for organiseringa og driften av jordbrukskooperativene. På den måten blei det gjort slutt på den feilaktige oppfatninga at statsorganene ikke skulle blande seg i ledelsen av jordbrukskooperativene, som er masseorganisasjoner.

På denne tida var hele oppmerksomheten til partiet og arbeiderne retta mot forberedelsen til det første landsmøtet i Albanias kommunistiske parti. Massene gjorde en kjempeinnsats for å kunne hilse det første landsmøtet til AKP med at den økonomiske planen var oppfylt. Den revolusjonære begeistringa som greip hele folket, var til stor hjelp for partiet for å få landsmøteforberedelsene opp på et høyt nivå.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

KAPITTEL IV

Partiets kamp for å forandre Albania fra et tilbakeliggende jordbruksland til et jordbruks- og industriland (1948—1955)

1. DET FØRSTE LANDSMØTET I ALBANIAS KOMMUNISTISKE PARTI — ET HISTORISK VENDEPUNKT I PARTIETS OG LANDETS LIV

Det første landsmøtet i Albanias kommunistiske parti blei holdt i Tirana fra 8. til 22.november 1948. Det deltok 563 delegater med avgjørende og 299 delegater med rådgivende stemme, og de representerte 29.137 medlemmer og 16.245 kandidatmedlemmer.

Meldinga om sentralkomiteens virksomhet blei lagt fram av generalsekretær kamerat Enver Hoxha. I meldinga analyserte han hele virksomheten til partiet fra det blei stifta, vurderte framgangene som var oppnådd og stadiene som partiet og landet hadde gjennomgått, og forklarte grundig forholda og årsakene til de feilene som var gjort i tillempinga av partilinja. Partiets politikk i den kommende perioden blei klart fastlagt i denne meldinga. Partiånden som gjennomsyrte meldinga og den prinsippfaste holdninga som blei tatt i grunnleggende partispørsmål, ga kongressdelegatene ei riktig veiledning og spilte ei avgjørende rolle for at drøftingene på det første landsmøtet blei framgangsrike.

De grunnleggende retningslinjene for å bygge det sosialistiske grunnlaget

Det første landsmøtet la stor vekt på behovet for å sluttføre kampen mot forvrengningene av den politiske linja, slik de var oppstått som følge av den fiendtlige jugoslaviske innblandinga, og slo fast hovedretningslinjene for å bygge det sosialistiske grunnlaget.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den grunnleggende økonomiske målet var å heve landet opp fra den djuptgående tilbakeliggenheten gjennom å utvikle produktivkreftene kraftig.

Kjerna i denne oppgava var den sosialistiske industrialiseringa og elektirifiseringa av landet. Industrialisering var absolutt nødvendig på grunn av behovet for å skape et helt nytt materielt og teknisk grunnlag for folkeøkonomien, øke den innenlandske vareproduksjonen, legge forholda til rette for å omorganisere jordbruket på sosialistisk grunnlag, øke arbeiderklassen tallmessig og dermed styrke dens ledende stilling, og endelig på grunn av behovet for å bevare det som revolusjonen hadde vunnet og sikre bygginga av sosialismen.

Den sosialistiske industrialiseringa måtte gjennomføres i raskt tempo og på kortest mulig tid, slik at en kunne overvinne tilbakeliggenheten som var en arv fra fortida, sikre ei sjølstendig utvikling av økonomien og oppnå ei merkbar heving av det materielle og kulturelle nivået hos de arbeidende massene. Skulle en nå dette målet, måtte en først og fremst utnytte ressursene over og under jorda grundig, forbedre og omorganisere den industrien som fantes og opprette ei rekke nye industritiltak og industrigreiner.

Ved sida av den sosialistiske industrialiseringa la det første landsmøte stor vekt på å utvikle jordbruket og heve det opp fra den tilbakeliggende tilstanden det var i. Den eneste måten en kunne nå dette målet helt og fullt på, var ved å omorganisere landsbygda på et sosialistisk grunnlag. Etter å ha kritisert de feilene som var gjort i spørsmålet om kollektivisering, blei partiet pålagt å innstille seg på

> «å styrke den sosialistiske sektoren i jordbruket (statsbruka) og på å kollektivisere jordbruksområdene gradvis, forsiktig og frivillig gjennom å opprette arbeidskooperativer i jordbruket med politisk, økonomisk og organisatorisk støtte fra staten». (Resolusjon fra det første landsmøtet i Albanias kommunistiske parti. Arbeidets parti i Albanias hoveddokumenter, bind I, s. 454.)

Ettersom vilkåra for ei omfattende kollektivisering ennå ikke var modne, sammenfatta partiet sin politikk på dette området i parolen «Når det gjelder kollektivisering: ikke press den fram, men trekk heller ikke ut tida.»

Enkeltgardene som utgjorde størstedelen av jordbruksøkonomien, var på et lavt utviklingstrinn. Derfor blei det sett på som nødvendig å gi

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

allsidig hjelp til de arbeidende bøndene som hadde hver sin gard slik at jordbruksproduksjonen kunne økes.

Samtidig framholdt landsmøtet at en ikke et eneste øyeblikk måtte lukke øynene for den faren for kapitalistisk utvikling på landsbygda som fantes på grunn av at enkeltbruka dominerte. Landsmøtet ga direktiver om at det skulle føres en politikk som medførte økonomiske restriksjoner for og politisk isolering av de kapitalistiske elementene i jordbruksområdene.

Når partiet gjennomførte denne politikken på landsbygda, skulle det ha Lenins parole som rettesnor: «Støtte seg til fattigbonden, alliere seg med mellombonden og kjempe mot kulakken».

Utviklinga av landet langs den sosialistiske veien krevde at kampen for å avskaffe den kulturelle og ideologiske tilbakeliggenheten fortsatte, og at den kulturelle og ideologiske revolusjonen blei styrka. I denne sammenhengen skulle det tas alle mulige tiltak for å sette i verk og utvide obligatorisk utdanning, særlig videregående yrkesutdanning, for å utvikle den høyere utdanninga og for å lære opp høyere kadrer hjemme og i utlandet.

Etter å ha kritisert de jugoslaviske revisjonistene og Koçi Xoxe-gruppa som hadde prøvd å innføre ei holdning som fornekta de kulturelle tradisjonene og verdiene til det albanske folket på utdanningas, kunstens og kulturens område, slo landsmøtet fast de hovedretningslinjene som skulle inneholde kjerna i utviklinga av den kulturelle revolusjonen på dette området. Utdanninga og kulturen skulle tilhøre folket og tjene de breie massene av det arbeidende folket. De nasjonale verdiene skulle bevares og gis et djupt sosialistisk innhold. Innen utdanninga, kunsten og kulturen skulle partiet kjempe mot innflytelsen fra borgerlig ideologi og stole fast på den marxist-leninistiske vitenskapen.

Retningslinjene og oppgavene som det første landsmøtet stilte opp, gjorde slutt på de forvrengningene som hadde vist seg i praksis i bygginga av sosialismen. De utfylte, konkretiserte og utvikla partiprogrammet for oppbygginga av grunnlaget for sosialismen. Konkret kom de til uttrykk i de langsiktige planene for den økonomiske og kulturelle utviklinga av landet.

Det første landsmøtet vurderte og godkjente retningslinjene i toårsplanens direktiver for den økonomiske og kulturelle utviklinga av landet i perioden 1949—1950. I denne perioden skulle en rydde veien for

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

å gå over til et nytt stadium med mer langsiktige planer i den økonomiske utviklinga.

I toårsplanen blei utvikling av industrien gitt høyeste prioritet. 47 % av den totale investeringskapitalen for denne perioden blei avsatt til dette formålet. Øking av mineralproduksjonen, og især petroleum og asfalt, blei høyt prioritert. Utvikling av lettindustri kom på neste plass. Toårsplanen forutsatte at Stalin-tekstilfabrikken, Maliq-sukkerraffineriet, Selite-kraftverket og ei rekke andre prosjekter blei bygd. Ei videreutvikling av og samarbeid mellom handverkerne skulle spille ei særskilt rolle når det gjaldt å overvinne vanskelighetene med å forsyne befolkninga med industriprodukter.

Innen jordbruket skulle en øke produksjonen av jordbruksvarer ved å utvide det dyrka arealet, øke avkastninga, bygge ut vannings-og drenerings-systemet, mekanisere osv.

Folkets statsmakt blir ytterliger styrka og demokratisert

For å bygge grunnvollen for sosialismen understreka det første landsmøtet at det var tvingende nødvendig å styrke og demokratisere styret ytterligere, å styrke folkehæren og den statlige sikkerhetstjenesten.

Den administrative oppdelinga av statsmakta i distriktsråd og bykommuneråd, der de førstnevnte hovedsaklig var opptatt med problemene på landsbygda og de sistnevnte med problemene i byene, blei vurdert som prinsipielt feilaktig. Dette administrative tiltaket, som var lånt fra de jugoslaviske revisjonistene, hadde ført til at arbeiderne i byene blei kunstig skilt fra arbeiderne på landsbygda. For å fjerne denne svakheten blei det gitt direktiv om at distriktsråda omgående skulle slås sammen med byråda, slik at de lokale organene for statsmakta kunne ta opp alle problemene i det politiske og økonomiske livet i distriktet.

Dualismen* mellom staten og partiet blei kritisert, og også den unormale situasjonen som var skapt som en følge av denne dualismen. Den hadde ført til undervurdering og svekking av rolla til organene for statsmakta, til økt byråkratisering og forsinkelser i løsning av problemer. Folkeråda og de utøvende organene deres skulle gjøre bruk av alle forrettighetene som loven ga dem, for å styrke si rolle.

* *Dualisme*, dobbelthet, motsetningsforhold.(Red.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

De fiendtlige handlingene som imperialistene og tjenerne deres uavbrutt satte i verk mot Folkerepublikken Albania for å ødelegge den, gjorde det til ei plikt for partiet og det albanske folket å være på vakt hele tida og uopphørlig øke forsvarsberedskapen til fedrelandet. Denne plikta fikk enda større betydning fordi Albania bygde sosialismen omringa av fiendtlige stater.

Det første landsmøtet ga direktiv om at det skulle tas tiltakfor å styrke folkehæren på alle måter, høyne kampevna og beredskapen og modernisere den ytterligere. Den fastsatte at den militære og politiske opplæringa i hæren skulle være i samsvar med programmer som var utarbeidd på grunnlag av marxist-leninistisk ideologi, erfaringene fra den albanske nasjonale frigjøringshæren og sovjetisk militærvitenskap tilpassa forholda i landet.

Ei av de vanskeligste oppgavene for partiet på denne tida var å utrydde feilene i organa til den statlige sikkerhetstjenesten. Det måtte få dem på rett kurs igjen og styrke dem ytterligere, for i åra som var gått hadde disse organa mer enn noen annen sektor vært påvirka av den jugoslaviske innblandinga og den trotskistiske virksomheten til Koçi Xoxe. Det første landsmøtet godkjente alle de tiltaka partiet hadde tatt etter det 11. plenumsmøtet i sentralkomiteen for å avskaffe politimetodene i organene til den statlige sikkerhetstjenesten og rense dem for personer som hadde gjort alvorlige overgrep. Det understreka særskilt at arbeidet i den statlige sikkerhetstjenesten måtte utføres under direkte veiledning og kontroll av partiet, og at den sosialistiske legaliteten måtte forsvares.

Samtidig ga det første landsmøtet direktiv om at feilene i den statlige sikkerhetstjenesten skulle analyseres i en ånd som var partiet verdig. Den statlige sikkerhetstjenesten hadde ytt en uvurderlig innsats for å forsvare revolusjonens seirer. Fordømmelsen av feilene måtte på ingen måte vendes til et angrep mot det livsviktige behovet for en statlig sikkerhetstjeneste eller få form av en allmenn fordømmelse av funksjonærene i den. De som hadde gjort feil, skulle få hjelp av partiet til å korrigere feilene sine. Landsmøtet varsla om at klassefienden ville forsøke å dra fordel av situasjonen som var skapt etter at Tito-klikken og Koçi Xoxe-gruppa var avslørt, gjennom å rette slaga sine først og fremst mot organene i den statlige sikkerhetstjenesten.

> «Partiet må arbeide for å styrke den statlige sikkerhetstjenesten så mye som mulig, for den er et verdifullt våpen for folkemakta. Leda av partiet beskytter den partiet og staten mot den fiendtlige

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

virksomheten til utenlandske og innenlandske fiender.» (Samme sted, s. 456)

For å kunne utforme en riktig innenrikspolitikk var det også nødvendig å føre en riktig og prinsippfast utenrikspolitikk.

Landsmøtet fordømte handlingene til de jugoslaviske revisjonistene som tok sikte på å isolere Albania fullstendig fra Sovjetunionen og de andre sosialistiske landa. Likeså fordømte den forsøka fra anti-partigruppa til Koçi Xoxe på å følge blindt den nasjonalistiske og antisovjetiske politikken til den jugoslaviske ledelsen. Landsmøtet trakk opp linjene for en marxist-leninistisk utenrikspolitikk som sprang direkte ut av karakteren til den sosialistiske staten, og som samsvarte med interessene til folket og fedrelandet. Denne politikken var først og fremst inspirert av vennskapet og samarbeidet med Sovjetunionen og de andre sosialistiske landa, av behovet for å bidra til den kampen ulike folk førte mot imperialismen for å beskytte og sikre sin nasjonale sjølstendighet og av anstrengelsene for å bevare freden og opprette gode forbindelser med nabolanda.

Vedtektene til Arbeidets parti i Albania

Ei riktig politisk linje kunne bare bli tillempa dersom alle de organisatoriske forvrengningene blei skaffa av veien og det blei utarbeidd ei marxist-leninistisk organisatorisk linje. Gjeninnføringa av marxist-leninistiske normer skulle sette krona på verket når det gjaldt å markere et vendepunkt i partiet.

Det første landsmøtet vedtok å forandre partinavent fra Albanias kommunistiske parti til *Arbeidets parti i Albania (APA)*. Navneendringa blei bestemt ut fra den sosiale sammensetninga i landet og partiet, og skadde ikke partiets karakter eller mål. I Albania var hoveddelen av befolkninga (om lag 80 %) bønder. Dette gjenspeilte seg i partiet også, der det overveldende flertallet av medlemmene arbeidde med jorda. APA skulle være fortsettelsen av kommunistpartiet.

Normene og reglene som det indre livet i partiet var bygd på, blei uttrykt i vedtektene til Arbeidets parti i Albania, som kongressen vedtok.

Partiets mål: det umiddelbare målet — å bygge sosialismen, og det endelige målet — å bygge kommunismen, var formulert i store trekk i innledninga til vedtektene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Vedtektene la vekt på partiets ledende rolle både folkets statsmakt og i hele det politiske, økonomiske og kulturelle livet i landet.

Strukturen og hele det indre livet i partiet var grunnlagt på demokratisk sentralisme. Tillempinga av dette grunnleggende prinsippet under den nasjonale frigjøringskrigen hadde vært begrensa av omstendighetene. Etter frigjøringa av landet blei det krenka alvorlig ved innblandinga fra de jugoslaviske revisjonistene og ved virksomheten til Koçi Xoxe-gruppa. Landsmøtet ga pålegg om at dette prinsippet skulle «tillempes og beskyttes av oss som vår egen øyestein.» (Samme sted, s. 459)

Vedtektene sikra den organisatoriske og ideologiske enheten i partiet. De slo fast at denne enheten var et ufravikelig vilkår for å bevare og styrke arbeidermassenes enhet rundt partiet og sette det i stand til å nå måla sine.

Dette grunnleggende dokumentet formulerte, for første gang, de pliktene hvert partimedlem hadde som fortroppskjemper i den sosialistiske oppbygginga, for stadig å styrke folkets enhet i den demokratiske fronten og for å forsvare Folkerepublikken Albania. Det understreka særlig kommunistenes plikt til å være «forbilder i oppførsel og moral», samt plikta til å opprethold og stadig styrke banda til massene og være framstående som leder for massene.

Vedtektene fastsatte reglene for medlemsopptak i partiet på grunnlag av de sosiale forholda i landet i perioden med overgang til sosialismen. En person som utbytta andres arbeid kunne ikke bli tatt opp som medlem i partiet. For medlemsopptak av arbeidsfolk var det laga en gradert skala over nødvendige forutsetninger i samsvar med deres sosiale bakgrunn og stilling, og den ga arbeidere og fattigbønder forrang.

Innføring av disse vedtektene var ei stor hending i partilivet. I hele sju år hadde partiet regulert det indre livet sitt bare på grunnlag av resolusjoner, rundskriv og direktiver.

Vedtektene var en pålitelig garanti for å hindre at de leninistiske normene for det indre partilivet blei krenka i framtida. Landsmøtet stilte som oppgave

> «å kjempe mot alle ytringer som tar sikte på å skade partiets organisatoriske regler og prinsipper, slik de er slått fast i vedtektene.» (Samme sted, s. 463)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Samtidig vedtok landsmøtet å intensivere det ideologsike arbeidet i partiet. Det blei gitt instruksjoner og tatt konkrete tiltak for å studere marxismen-leninismen og partihistoria gjennom ulike former for skolering i partiet, ved forskjellige kurs ved partiskolen og ved individuelle studier.

Landsmøtet ekskluderte Koçi Xoxe og Pandi Kristo fra partiet som trotskister, fiender av partiet og folket og agenter for de jugoslaviske revisjonistlederene.

Den valgte sentralkomiteen i partiet, som besto av 21 medlemmer og 10 kandidatmedlemmer. Enver Hoxha, Mehmet Shehu, Hysni Kapo, Beqir Balluku, Gogo Nushi, Spiro Koleka og andre blei valgt til politbyrået. Enver Hoxha blei gjenvalgt som generalsekretær i partiet.

Drøftingene på det første landsmøtet blei ført på et høyt nivå og i en sunn ånd med kritikk og sjølkritikk. Den breie og livlige deltakelsen i diskusjonen av problemene på grunnlag av marxist-leninistiske prinsipper, bidro til at de grunnleggende spørsmåla i politikken og det indre livet i partiet blei løst på en riktig måte.

Landsmøtet fordømte innblandinga fra de jugoslaviske revisjonistene og den trotskistiske virksomheten til Koçi Xoxe, og tillot seg ikke å gå til den motsatte ytterligheten heller. Det stempla forsøka fra Gjin Marku på å gi drøftingene på landsmøtet ei helt forvrengt retning, som svært skadelige og fordømte dem. Gjin Marku spekulerte i den kampen partiet hadde erklært mot trotskismen og revisjonismen, og prøvde å få forkasta hele den politiske linja som partiet hadde fulgt tidligere. Han anklagde alle de fremste ledende kadrene i partiet for å være smitta av trotskismen, og krevde at de skulle stilles på lik linje med Koçi Xoxe og få streng straff. Med dette tok han sikte på å forandre ledelsen i partiet, heise fana som «redningsmann» og tre fram i spissen for partiet. Noen få andre som hadde begått alvorlige forbrytelser mot partiet, oppførte seg også på samme måten for å dekke over sitt personlige ansvar og stå fram som skyldfrie. I sine diskusjonsinnlegg hjalp kamerat Enver Hoxha delegatene til å avsløre de virkelige hensiktene til Gjin Marku og de andre usunne elementene, unngå forvirring og hele tida holde fast på den revolusjonære og prinsippfaste ånden i landsmøtearbeidet.

Landsmøtet i AKP utdjupa videre og stadfesta formelt den forandringa i det indre livet i partiet og landet som det 11. plenumsmøtet i sentralkomiteen hadde satt i verk. Det utrusta partiet med ei korrekt marxist-leninistisk generallinje og væpna det arbeidende folket med et vitenskapelig program for å bygge grunnlaget for sosialismen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Landsmøtet kronte seieren for marxismen-leninismen over opportunismen og trotskismen, og væpna partiet med ei viktig erfaring i kampen mot den moderne revisjonismen.

Den styrka enheten i partiet og lojaliteten mot marxismen-leninismen og den proletariske internasjonalismen.

Landsmøtet forutså også de store økonomiske og politiske vanskelighetene som partiet ville møte i gjennomføringa av de oppgavene som var stilt. Det forberedte partiet på å møte hindringene og overvinne dem framgangsrikt.

Materialet fra landsmøtet blei tatt opp med hele folket. Arbeidermassene slutta opp om partilinja i sin helhet. De kritiserte modig feilene som var gjort tidligere og uttrykte sin lojalitet mot partiet og at de var fast bestemt på å sette programmet ut i livet.

Det var skapt en ny og sunn situasjon i partiet. Landet gikk inn i en ny fase i utviklinga.

2. BANDA MELLOM ARBEIDERKLASSEN OG BØNDENE BLIR STYRKA I KAMP MOT VANSKELIGHETER

Sentralkomiteen i partiet tok straks ei rekke viktige skritt for å sette i verk de forandringene som det første landsmøtet hadde vedtatt. Alle lover og forordninger osv. blei granska kritisk. Ved den nye administrative inndelinga av landet som reduserte tallet på distrikter til det halve, blei partiets og statens krefter konsentrert på færre steder. Dessuten blei erfarne kadrer med autoritet sendt fra sentret til de lokale parti- og statsorganene. Sammenslåinga av by- og områdeutvalg gjorde slutt på den kløyvinga som var skapt mellom by og land.

Grasrotorganisasjonene i partiet var bygd på produksjonssentra. Partiet førte masseorganisasjonene inn på rett kurs. Feilene som var gjort i samband med den demokratiske fronten, blei korrigert. Organisasjonsstrukturen og oppgavene for den demokratiske fronten blei riktig fastsatt, og dette gjenspeilte seg i de nye vedtektene for den demokratiske fronten i Albania. Partiet greip inn i tide mot en tendens som kom til syne hos enkelte kommunister etter landsmøtet. Disse mente at den demokratiske fronten skulle oppløses, fordi det politiske massearbeidet blei utført av fagforeningene og ungdoms- og kvinneorganisasjonene. Den demokratiske fronten var det konkrete uttrykket for det albanske folkets enhet rundt partiet. Denne typen organisasjon som var blitt en

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

god tradisjon, viste seg å være den mest høvelige for uavbrutt å styrke den politiske enheten blant de breie folkemassene i kampen for å bygge sosialismen og forsvare fedrelandet.

På grunnlag av veiledning fra det første landsmøtet i Albanias kommunistparti, blei det i Shkodra i september 1949 holdt en kongress for å samle ungdommen. Den vedtok å slå sammen Albanias kommunistiske ungdomsforbund og Folkets ungdomsforbund* til en organisasjon som fikk navnet Arbeiderungdomsforbundet i Albania. Partiet ga ungdomsforbundet som hovedoppgave å holde levende og videreutvikle offerviljen blant de breie ungdomsmassene, som hadde kjennetegna dem under krigen og i de første åra etter frigjøringa. Ungdommen sto i fremste rekke i den sosialistiske oppbygginga, og de blei oppfordra til å rette oppmerksomheten mot utdanning, kultur og teknikk for å gi landet nye kadrer med høy ideologisk og yrkesmessig skolering.

Arbeidets parti instruerte fagforeningene i Albania om å spille en avgjørende rolle både i den kommunistiske utdanninga av arbeiderne og funksjonærene og for å oppfylle statsplanen. I kampen for å gjennomføre disse oppgavene ville arbeiderklassen bli herda på en allsidig måte, og slik bli i stand til bedre å oppfylle si ledende rolle i oppbygginga av det sosialistiske samfunnet og for å styrke partiets grunnlag. Denne instruksjonen fikk uttrykk på den andre fagforeningskongressen som blei holdt i oktober 1949.

Partiets politikk for tilførsel og forsyning

Det mest påtrengende problemet, som på denne tida var nøkkelen til å løse ei hel rekke partioppgaver, var å styrke de økonomiske banda mellom arbeiderklassen og bøndene og å oppnå ei øyeblikkelig økning av produktivkreftene i jordbruket. I et land som Albania, der småbondeøkonomien var rådende, var det umulig å komme ut av tilbakeliggenheten og bygge sosialismen uten å forbedre situasjonen i jordbruket, uten å utvikle og modernisere det. En kunne ikke opprette industri uten å ha sikra forsyning av råstoffer og matvarer for det arbeidende folket.

For å oppnå dette var det først av alt nødvendig å sette i verk en

*«Folkets ungdomsforbund» var navnet som Forbundet for den albanske anti-fascistiske ungdommen blei gitt på den tredje kongressen i oktober 1946.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

politikk som kunne fremme ei økning av jordbruks- og buskapsprodukter.

Det systemet for tilførsel og forsyning som fantes, hadde i stedet for å løse dette problemet blitt et hinder for utviklinga av produktivkreftene på landsbygda. Bøndene viste ikke særlig omsorg for å øke jordbruksproduktene, fordi overskuddet på de viktigste produktene, særlig korn, blei overtatt av staten. En annen ugunstig faktor som virka i samme retning, var det gammeldagse rasjoneringssytemet som ga bøndene kuponger på industrivarer. Under disse forholda følte ikke bøndene seg forplikta til å levere produkter som ikke inngikk i de obligatoriske leveransene, til innkjøps- og salgskooperativene. Slike varer unnlot de å gå på markedet med, eller de solgte dem til skyhøye priser. Dessuten nølte bøndene med å levere kvotene sine til staten, fordi det var mangel på industrivarer på det frie markedet. De som profiterte på denne situasjonen var kulakkene og spekulantene. Samtidig som de fikk nødvendighetsartikler fra staten gjennom rasjoneringskorta sine, utvikla de et svartebørsmarked for jordbruks- og industriprodukter, og utbytta på denne måten arbeidermassene i byene og på landsbygda.

De økonomiske banda mellom by og land var i ferd med å svekkes. Arbeiderne begynte å se på bøndene som spekulanter. Statsorganene hadde på si side ofte vært nødt til å bruke administrative tvangstiltak mot bøndene for å få samla inn de obligatoriske kvotene. Alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene var i fare.

For å unngå denne faren og styrke alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene, satte sentralkomiteen i partiet i verk en hel serie viktige økonomiske tiltak for å hjelpe bøndene, slike som å øke jordbrukskredittene, utvide vannings- og dreneringssystemet, gi hjelp fra maskin- og traktorstasjonene, osv. Men disse tiltaka kunne ikke fullt ut løse problemet med å opprette sunne økonomiske forbindelser mellom by og land og styrke denne alliansen, så lenge som liten privateiendom dominerte på landsbygda. Alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene kunne styrkes ytterligere først og fremst gjennom økonomiske forbindelser på handelsområdet, ved å bytte industrivarer mot jordbruksprodukter. Slike forbindelser var lettere å forstå og mer fordelaktige for bøndene. Partiet konkretiserte politikken sin på dette området ved å innføre **et nytt system for tilførsel of forsyning.** Dette systemet blei godkjent av sentralkomiteen i januar 1949.

Ifølge det nye systemet var det jordarealet og kvaliteten på jorda som avgjorde hva bonden var forsplikta til å levere til staten. Han skulle ikke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

levere hele overskuddet av jordbruks- og buskapsprodukter, men bare en del av det, og resten kunne han disponere fritt. Dette systemet fremma utviklinga av produktivkreftene i jordbruket og buskapsoppdrettinga. Nå som bonden på forhand visste hvor mye av avkastinga han måtte levere til staten, ville han gjøre sitt beste for å øke produksjonen for å få et så stort overskudd som mulig.

Gjennom det nye tilførselssystemet var staten sikra en stor del av de nødvendige kvanta av jordbruks- og buskapsprodukter. Enda en del var sikra gjennom det nye forsyningssytemet med oppkjøp av det overskuddet bøndene satt igjen med. Dette systemet regulerte byttet av industrivarer mot jordbruks- og buskapsprodukter og tilførselen av de viktigste nødvendighetsartikler til det arbeidende folket i byene. Systemet var grunnlagt på at det var oppretta tre typer markeder.

På grunnlag av rasjoneringskort forsynte **det statsgaranterte markedet** arbeidsfolk sysselsatt i staten eller andre institusjoner, samt de familiemedlemmene deres som ikke kunne arbeide sjøl. Det statsgaranterte markedet forsynte også alle private handverkere som ikke utbytta andres arbeid. Hensikten var å ikke hindre produksjonen av handverksvarer og å bidra til å gjenopplive handelen mellom by og land.

Byttemarkedet forsynte bøndene, som der bytta sine egne overskuddsprodukter mot industrivarer. Det viktigste handelsleddet mellom landsbygda og byen var innkjøps- og salgskooperativene. De måtte gjøres om til viktige økonomiske og sosiale organisasjoner som skulle styrke de økonomiske forbindelsene og alliansen mellom arbeidsfolk i byene og på landsbygda.

Det frie markedet hadde som mål å tilfredstille de behova hos bøndene og byfolka som ikke blei dekt ved det statsgaranterte markedet og byttemarkedet. Det skulle også forsyne den kategorien folk som ikke fikk rasjoneringskort. Prisene på dette markedet var mye høyere enn på de to førstnevnte. Gjennom det frie markedet tok staten sikte på å trekke ut så mye som mulig av de pengene som bøndene og de kapitalistiske elementene akkumulerte i privat handel. Dessuten ansporte det frie markedet bøndene til å bytte sine egne produkter på byttemarkedet.

Det nye forsyningssystemet gjorde forskjell på det arbeidende folket og snylterne, påvirka at mer arbeidskraft deltok i produktivt arbeid både i by- og landområder og sparte en stor mengde korn som tidligere var blitt dårlig fordelt og sløst bort.

Tillempinga av det nye systemet for tilførsel og forsyning krevde at

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

stats- og kooperativhandelen, som var hovedområdet for økonomiske forbindelser mellom by og land, blei konsolidert og tilført nye krefter. Omorganiseringa av handelen blei gjennomført i samsvar med dette systemet. Tiltaka som blei satt i verk, hadde som mål å gjøre handelsorganisasjonene bedre i stand til å gjennomføre partiets økonomiske politikk og bekjempe byråkratiet hos seg sjøl. De nye handelsformene var også et direkte middel for å gi nytt liv til og utvide lettindustrien.

For å forbedre organiseringa av handelen og sikre en rettferdig og rask fordeling av varene, viste partiet særlig omsorg for å skolere kadrer, og det satte fram parolen: «Kommunister må lære om handel».

Det tok også et nytt standpunkt overfor de private småkjøpmennene og de private handverkerne. På ei tid da sosialistisk handel og industri ikke kunne dekke alle behova til det arbeidende folket, oppsto behovet for å gjenopplive det lille private markedet til en viss grad. Dette blei gjort for å kunne tilfredstille behova til det arbeidende folket bedre. Utviklinga av privat småhandel og handverk hadde også politisk betydning, fordi det var med på å styrke de private småkjøpmennenes og småprodusentenes enhet med den demokratiske fronten.

Å tillate en gjenopplivelse av småhandel og privat handverk, betydde å tillate en slags gjenopplivelse av kapitalistiske elementer. Men enhver fare som kunne ha trua den sosialistiske økonomien fra den kapitalistiske sektoren, blei avverga ved den systematiske kontrollen som staten handhevde over den. Dessuten hadde ikke den kapitalistiske sektoren noen stor betydning i nasjonaløkonomien, og den kunne ikke på noen måte konkurrere med den sosialistiske økonomien.

Det nye systemet for tilførsel og forsyning var ikke bare begrensa til bytte av varer. Det var en viktig integrert del av partiets økonomiske politikk, som hjalp direkte til med å utvikle alle greiner av folkeøkonomien. Dette systemet løste problemet med å styrke alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene på en riktig måte.

I kamp mot vanskelighetene med å bruke det nye systemet for tilførsel og forsyning

Da det nye systemet for tilførsel og forsyning skulle settes ut i livet, støtte en på store vanskeligheter. Systemet inneholdt partiets politikk for å begrense de kapitalistiske elementene i byene og på landsbygda til fordel for de arbeidende massene. De nye bestemmelsene påla kulakkene til-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

leggsskatter og stengte mulighetene deres til spekulasjon. Dette var en av hovedårsakene til at kulakkene fra første øyeblikk gjorde motstand mot det nye systemet. De dro nytte av den gjerninga at bøndene ennå ikke hadde forstått hvilke fordeler det nye systemet ga dem, og av at partipropagandaen ennå var svak på dette området. De prøvde å forvrenge innholdet i det nye systemet og sette bøndene opp mot folkemakta. Kulakkene tok i bruk paroler som «det nye systemet er bare til fordel for arbeiderne og funksjonærene», «staten har tatt maten og klærne fra bøndene, så la være å dyrke jorda», «nå vil fattigbøndene dø av brødmangel», «ikke utlever avlinga». I mange landsbyer blei skolebarna egga opp til å kreve brødrasjoneringskort. For å skjule den fiendtlige virksomheten sin leverte kulakkene sjøl inn kvotene sine, mens de på den andre sida hissa opp fattig- og mellombøndene til ikke å utlevere sine produkter. Noen bønder som var påvirka av kulakkene, nekta å høste de jordbruksproduktene som var planlagt, fordi de trudde at de på den måten kunne slippe unna kornkvotene sine. De forsto ikke at disse forpliktelsene ikke var fastsatt på grunnlag av mengden av produkter som blei høsta inn, men på grunnlag av dyrkingsarealet.

Bøndene gjorde også motstand mot å sette ut i livet regjeringsbestemmelsene om å utlevere kvoter av andre jordbruks- og buskapsprodukter, særlig kjøtt. Her hadde også noen partiarbeidere negativ innflytelse. Da de skulle forklare resolusjonen fra det første landsmøtet, kritiserte de feilene som var gjort tidligere på en slik måte at de ga inntrykk av det ikke ville være noen forpliktelser i framtida.

Til og med noen kommunister gikk i den fella kulakkene hadde satt opp. Fordi de ikke var klar over hvor viktig det nye systemet var og hvilket perspektiv det åpna for å utvikle økonomien generelt og jordbruket spesielt, hadde de mistanke om at dette systemet var til skade for fattigbøndene. Det fantes noen ledere for grasrotorganisasjoner, kommunister og medlemmer av folkeråda, som under press fra kulakkene inntok opportunistiske standpunkter og veik unna for vanskelighetene med å sette bestemmelsene om tilførsel av jordbruks- og buskapsprodukter ut i livet. Andre begynte å tvile og «klagde» til sentralkomiteen og kamerat Enver Hoxha, og sa at «regjeringsbestemmelsene om tilførsel var urettferdige», at «jordbruket ville bli rasert», at «bøndene var misfornøyd» osv.

Det åpne brevet fra kamerat Enver Hoxha, «Om noen problemer på landsbygda», som blei offentliggjort i «Zëri i Popullit» i mars 1949, fikk stor betydning for å forandre de rådende forholda. Brevet forklarte

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hvorfor det nye systemet var absolutt nødvendig, og la særlig vekt på perspektivene det åpna for å utvikle jordbruket og hele folkeøkonomien.

Kamerat Enver Hoxha ba partiorganisasjonene være oppmerksomme på kulakkenes fiendtlige virksomhet. Kulakkene var ikke i ei slik stilling at de kunne drive kampen mot folkemakta med egne krefter. De trengte allierte, folk som kunne ta opp og spre parolene deres. Derfor prøvde de å generalisere sin egen misnøye og få alle bøndene misnøyde og reise dem mot folkemakta. Brevet oppfordra alle kommunister til å stå i fremste rekke i kampen for å sette det nye systemet for tilførsel og forsyning ut i livet. De måtte ikke gi etter for de vanskelighetene de møtte, og gjennom opplysningsarbeid skulle de gjøre slutt på den innflytelsen kulakkenes fiendtlige virksomhet hadde blant bøndene.

Kamerat Enver Hoxha kritiserte de kommunistene som ikke hadde et klart perspektiv for hvordan landsbygda skulle utvikles mot framskritt og velstand og som fortsatt var slaver under den tilbakeliggende innstillinga og sa at «alt bøndene ønsker, er litt parafin og salt som er produsert i landet». Han pekte på det reaksjonære innholdet i dette utsagnet som skilte bøndene fra målet og anstrengelsene for å bedre leveforholda sine, og som formørka utsiktene for å utvikle jordbruket og bygge sosialismen på landsbygda. Han forklarte at «partiet leder folket mot sosialismen, mot et rikt og lykkelig liv, det leder det ikke tilbake til middelalderen. Partiet arbeider for dagen i dag så vel som for morgendagen». Bøndenes liv kan ikke forbedres uten ei allsidig mekanisering av jordbruket, og dette kan ikke oppnås uten at jordbruket er i stand til å forsyne byene med nødvendige jordbruksprodukter og industrien med råvarer.

Rota til ondet, forklarte kamerat Enver Hoxha, lå ikke i innholdet i bestemmelsene om tilførsel og forsyning, men i kommunistenes svake forbindelser med bondemassene og i mangelen på allsidig opplysningsarbeid på landsbygda.

Det åpne brevet «Om noen problemer på landsbygda» intensiverte kampen grasrotorganisasjonene og distrikts-partiutvalga førte for å sette vedtaka fra sentralkomiteen i partiet og regjeringsbestemmelsene om det nye systemet for tilførsel og forsyning fullstendig og nøyaktig ut i livet.

Etter det åpne brevet fra kamerat Enver Hoxha, rista de partiutvalga som tidligere hadde sett det som umulig å gjennomføre tilførselsoppgavene fullt ut, seg løs fra denne holdninga og forkasta den. Det blei tatt

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

allsidige tiltak for å overbevise bøndene om at det nye systemet var rettferdig og for å føre en organisert og mer effektiv kamp mot klassefienden.

Arbeidet for å sette det nye systemet for tilførsel og forsyning ut i livet, blei også hemma av at staten hadde utilstrekkelige reserver av industrivarer som kunne byttes mot jordbruksprodukter. Dessuten blei ikke varene distribuert skikkelig på grunn av mangler ved handelsforetaka.

Svakhetene skyldtes at partiorganisasjonene viste liten omtanke for økonomiske problemer. Etter det første landsmøtet konsentrerte de oppmerksomheten om indre partiproblemer, som de behandla og løste riktig, mens det blei gjort for lite for å ta grep om økonomiske problemer. På toppen av det hele hadde partiorganisasjonene enda mindre erfaring med økonomisk ledelse. Derfor mangla de initiativ og venta at de sentrale organene skulle løse alt. Ofte vurderte de økonomiske problemer bare ut fra øyeblikkelige daglige behov.

Sentralkomiteen kritiserte dette feilaktige standpunktet og oppfordra partiorganisasjonene til å konsentrere oppmerksomheten om å få en effektiv organisasjon og en sunn politisk ledelse av økonomiske spørsmål, og å kvitte seg med ideen om at alt kunne løses gjennom massemøter og manifestasjoner. Også en annen feilaktig ide som var begynt å spre seg blant kadrer i partiet og staten blei kritisrt, nemlig at økonomien kunne gå framover ved hovedsakelig å støtte seg på utenlandsk hjelp.

Under disse omstendighetene måtte partiet sette i gang et allsidig arbeid for å styrke kadrenes og det arbeidende folkets tillit til sine egne krefter og overbevise dem om at den avgjørende faktoren for å bygge sosialismen i Albania var egne krefter og ressurser, mens utenlandsk hjelp var en viktig tilleggsfaktor.

For å tilfredsstille det arbeidende folkets behov for industrivarer og jordbruksproduketr tok partiet tiltak for å styrke handverkskooperativene og rette opp feil som var oppstått tidligere. For å hjelpe til med å øke jordbruks- og buskapsproduksjonen ga ministerrådet særskilte kreditter til høstsåinga i 1949 og reduserte tilførselskvotene med 15% ved å vurdere jorda etter nye normer.

Det sto klart for partiet at de store oppgavene det sto overfor bare kunne bli løst framgangsrikt ved å stole fast på massene. Det fortalte åpent folket om alle vanskelighetene landet var oppe i og måtte gå igjennom, og oppfordra folket til å overvinne dem ved modig innsats. Som svar på denne oppfordringa meldte tusenvis av arbeidsfolk fra by og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

land seg frivillig til å være med på å bygge Stalin-tekstilfabrikken i Tirana, Maliq-sukkerraffineriet og andre prosjekter på to-årsplanen. Folkets faste vilje til å bygge sosialismen viste seg også i historia om det første statslånet, som utvikla seg til en stor politisk aksjon som viste folkets enhet med partiet og deres lojalitet mot den politiske linja på sitt beste.

Planene til de ytre og indre fiendene blir knust

De store økonomiske vanskelighetene som landet gikk gjennom etter det historiske vendepunktet ved det første landsmøtet, blei utnytta på alle tenkelige måter av imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene. De trudde ikke at Arbeidets parti i Albania kunne gjøre noe for å klare den vanskelige situasjonen, og at det gunstigste øyeblikket nå var inne for å gjennomføre de skumle planene sine med hensyn til Albania, som etter Titos forræderi var geografisk omringa av fiendtlige stater.

Radioen og pressa i USA, Storbritannia, Jugoslavia, Hellas osv. satte i gang en rasende bakvaskelses- og løgnkampanje mot Folkerepublikken Albania som de framstilte som «aggressiv». Fra lufta og på andre måter spredde imperialistiske og jugoslaviske hemmelige agenter til stadighet flygeblad der de oppfordra det albanske folket til å reise seg mot partiet og regjeringa.

Ved siden av propagandavirksomheten samla og organiserte de ytre fiendene av landet reaksjonære albanske flyktninger. Imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene utnytta disse elementene til å opprette nye undergravningsorganisasjoner og holdt særskilte konferanser. Hundrevis av politiske flyktninger blei sendt til Albania som sabotører.

Til lands, til vanns og fra lufta, langs alle landets grenser, avløste provokasjonene hverandre uavbrutt. Hele denne virksomheten hadde som mål å rydde veien for en direkte væpna intervensjon mot Folkerepublikken Albania.

Spionvirksomheten økte særlig. Amerikanske, britiske, italienske, greske og jugoslaviske agenter opererte mot Albania på grunnlag av samordna planer.

Den jugoslaviske revisjonistiske ledelsen satte agentene sine i Albania i virksomhet fra den diplomatiske delegasjonen sin i Tirana. Den blei et senter for organisert undergravningsvirksomhet og økonomisk sabotasje. De brukte propaganda og trusler for å organisere at albanske innbyggere flykta til Jugoslavia.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Agentene fra de utenlandske spionsentrene oppretta kontakt med mange forbrytere i landet. Med deres hjelp utførte de terroraksjoner og snikmyrda forkjempere i partiet og staten, blant dem Bardhok Biba, representant i folkeforsamlinga og formann i distrikts-partiutvalget i Mirdita. De satte fyr på lagerbygninger på kooperativbruk, regjeringskontorer og skoler på landsbygda.

På det diplomatiske området bukte de titoistiske lederne all slags makt og utpresninger og gjorde sitt beste for å isolere Folkerepublikken Albania. De avbrøt alle flyforbindelser mellom Albania og de andre sosialistiske landa, opphevde ensidig avtalen om vennkap, samarbeid og gjensidig hjelp mellom Jugoslavia og Albania og endelig krevde de at den albanske legasjonen skulle trekkes tilbake fra Beograd. Klassefienden i landet blei modigere da de så at imperialistene og revisjonistene økte aktiviteten, og de gjorde sitt beste for å skape en atmosfære av frykt og usikkerhet. De spredde rykter som «det vil snart bryte ut krig», «det er uenighet innafor regjeringa og sentralkomiteen», «situasjonen vil forandre seg meget snart», osv.

Reaksjonen i landet brukte den kampanjen partiet hadde satt i gang mot virksomheten til ledelsen i Jugoslavia og Koçi Xoxe-gruppa til egne formål. Fiendtlige elementer utnytta feila fra fortida for å prøve å angripe partet som helhet. De som hadde fått føle reformene til partiet og loven til folkemakta med rette begynte å klage over urettferdig behandling. De lot som om de ville rette opp alt galt som hadde skjedd og de påsto at de følte «omsorg for folkets velferd». På den måten snudde de kritikk av feil i fortida til en kampanje mot partiaktivistene og de lokale organene for folkemakta. Målet var å gjøre massene fremmede for disse organene og hisse opp massene mot dem. De prøvde å få vekk navna til kommunistene fra kandidatlistene til folkeråda. De prøvde å avlede klassekampen og rette slaga fra partiet og folket mot sikkerhetstjenesten i staten. Det første landsmøtet hadde varsla om at fienden ville samle slaga sine mot akkurat disse organene. Denne advarselen hjalp til å forsvare organene og de ansatte i den statlige sikkerhetstjenesten. Det hjalp også til å rette opp feil som noen kommunister hadde gjort.

Under slike forhold var det at greske væpna tropper med støtte fra artilleri og flyvåpen gikk til plutselig angrep den 2.august 1949. De kom seg tre-fire hundre meter inn på albansk jord. Denne provokasjonen var ei fiendtlig handling som skulle markere og etablere det sjåvinistiske kravet fra den greske regjeringa på Korça og Gjirokastra. Hæren til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

folkerepublikken Albania ordna opp med dette angrepet, smadra det og fikk fienden fullstendig vekk.

Mens greske styrker krenka grensene til Albania satte den jugoslaviske regjeringa, som også dreiv fiendtlig virksomhet, i gang med truende forflyttinger av tropper langs nordgrensa til Albania i områdene Ochrida og Struga. Samtidig slapp sikkerhetstjenesten i USA, Storbritannia og Italia stadig flere sabotører fra lufta. Tanken var å drive fram vansker for baktroppen i hæren. Reaksjonære elementer i landet sto klar til å dra til fjells. Regjeringa i Jugoslavia hadde tatt på seg å skaffe dem våpen. Disse gruppene bestod av restene av «Balli kombetar» og «Legalitet»-organisasjonene. De blei utsletta av organene for sikkerhetstjenesten i staten før de rakk å sette i verk «opprøret» sitt.

Alle disse kjensgjerningene viste at Folkerepublikken Albania sto overfor samordna fiendtlig virksomhet fra de greske monarkofascistene, de jugoslaviske revisjonistene og de italienske nyfascistene under ledelse av og med støtte fra USA-imperialismen og den britiske imperialismen.

I denne vanskelige stunda slutta folket i Albania enda tettere opp om partiet. De sto klar til å forsvare seirene fra folkerevolusjonen for enhver pris. Tusenvis av folk meldte seg frivillig til å gripe til våpen og slåss mot angriperne. Partiet og regjeringa bestemte seg for å væpne tusenvis av bønder, og de deltok samen med den statlige sikkerhetstjenesten og grensevaktene i å utslette disse bandene med sabotører og kriminelle. De arbeidende massene demonstrerte den støtta de ville gi partiet og folkemakta ved å kaste alle krefter inn i arbeidet med å oppfylle de økonomiske oppgavene.

Partiet arbeidde for å styrke banda til massene og utdjupe den tilliten folket følte til sitt eget parti og si eiga regjering. I dette arbeidet spilte det besøket som kamerat Enver Hoxha avla til provinsene i nord og møtene hans med folket som hørte hjemme der en viktig rolle.

Kampen som partiet og folket førte for å vinne over de umåtelige vanskene og få slutt på virksomheten som imperialistene og revisjonistene dreiv blei krona av ei rekke viktige framsteg i økonomien.

Tilførselsmengden fra egen produksjon i 1949 sammenlikna med 1948 var som følger: kveite 138,8%, mais 225,7%. Sammenlikna med året 1947 var omsetninga av varer i 1949 økt til 137,7%. Som følge av det vokste lageret av oppsamla varer, nye kilder til produksjon blei sikra på landsbygda, markedssituasjonen bedra seg og de arbeidende massene

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fikk mer av det de trengte. De økonomiske banda mellom by og land og alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene blei styrka.

3. DEN IDEOLOGISKE OG ORGANISATORISKE ENHETEN BLIR OPPRETTHOLDT OG STYRKA. TOÅRSPLANEN BLIR OPPFYLLT.

Under de nye forholda ville partiet bli i stand til å tillempe politikken for å greie vanskene, forutsatt at det opprettholdt og styrka enheten og sikra at toårsplanen blei oppfyllt.

Forvrenginger og vold mot partilinja blir renska ut

Etter vendepunktet kom det til syne en del forvrenginger og brudd på partilinja, brudd på partidisiplinen og misbruk av kritikk og sjølkritikk. Grunnen var feiltolking av det indre demokratiet i partiet og press fra imperialismen og revisjonismen.

Sentralkomiteen tok tiltak med en gang for å få slutt på disse hendingene. Den krevde at partivedtektene skulle følges strengt og konsekvent.

Usunne tilstander i partiorganisasjonen i Lushnja-distriktet blei retta opp. Ærgjerrighet, arroganse, karrierisme og liberalisme over for kulakkene hadde slått djupe røtter. Denne situasjonen hadde klassefienden utnytta til egen fordel. Distriktspartiutvalget blei oppløst og hovedmennene fjerna fra ledende organ og ekskludert fra partiet. Sentralkomiteen sendte ut kadre som styrka partiledelsen i dette distriktet.

Partiet fordømte også utslag av opportunisme som viste seg i arbeidet til enkelte funksjonærer i rettsorgana. De hadde spekulert i at rettsorgana er sjølstendige institusjoner og undervurdert kontrollen som partiet førte med dem. I praksisen sin gløymte de at slike organ har klassekarakter og ikke kan handle utenom klassekampen.

Anti-partigruppa til Abedin Shehu og Niazi Islami blei avslørt på den tida. De framtredende trekka ved denne gruppa var motløshet, og at den ga etter for press fra borgerskapet. Den mangla tillit til den økonomiske linja til partiet. Gruppa mente at toårsplanen var urealistisk, og spredde ei oppgitt innstilling mellom kadre og arbeidere. Det arbeidet denne gruppa gjorde for å spre nederlagsstemning bidro til at planen for in-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

dustrien ikke blei fullført. Dette gjaldt særskilt oljeutvinning og transport, der de satt i ledende stillinger. Dessuten forsto de ikke hvor viktig historia til det albanske folket var. De så ned på de arbeidende massene, og særskilt arbeiderklassen i Albania. De hadde ikke tillit til at landet kunne forsvare seg eller til den militære beredskapen i folkehæren heller.

Plenumsmøtet i sentralkomiteen til Arbeidets Parti i februar 1950 avslørte hva denne gruppa mente og foretok seg. Møtet tok omfattende tiltak for å utrydde den nederlagssteminga som gruppa hadde spredd.

Fordi sentralkomiteen var årvåken greide den å avsløre og knuse antipartivirksomheten til Gjin Marku og Nexhip Vicani i god tid også. Denne gruppa forvrengte partipolitikken og undergravde partiledelsen i hæren.

For å sperre veien for vold mot partilinja og opprettholde og styrke enheten i partiet blei det blant annet tvingende nødvendig for partiet å kvitte seg med en del uverdige medlemmer. For å få til det bestemte sentralkomiteen i APA i januar 1950 at medlemskorta i partiet skulle godkjennes på ny.

Den nye godkjenninga av medlemskorta i partiet var et viktig organisatorisk tiltak som tjente til å rydde opp i rekkene i partiet. Det bidro til å skaffe nøyaktige og fullstendige opplysninger om hver eneste kommunist, og til å få orden i spørsmål som gjaldt partiadministrasjonen. Samtidig hjalp det til med å styrke hele det indre livet i partiet, og virka som en skole for fostring av kommunister.

Partiet så ikke på denne utrenskinga som den eneste måten å styrke seg på. Det viste stor omsorg for den ideologiske og politiske skoleringa av medlemmene, i sær for dem som hadde trådd inn i rekkene for tidlig, og sto på et lavt politisk og ideologisk nivå, men som var lojale og fast bestemt på å følge partilinja. Samtidig tok partiet viktige tiltak for å heve utdanningsnivået mellom kommunistene.

Den andre landskonferansen i partiet

Den andre landskonferansen i Arbeidets Parti blei holdt i Tirana i april 1950. Den blei brukt til å finne måter og midler å overvinne de vanskene med som hindra at toårsplanen kunne bli oppfyllt, og til å styrke lederrollen til partiet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Konferansen oppsummerte den nasjonale og internasjonale situasjonen etter den 1. partikongressen.

Året 1949 førte med seg viktige endringer i styrkeforholda på verdensarenaen til fordel for fred og sosialisme.

Da den kinesiske revolusjonen seira og Folkerepublikken Kina blei kunngjort den 1.oktober 1949 var det en strålende seier for det store kinesiske folket. Det var den største seieren i historia for den internasjonale arbeiderklassen etter den store sosialistiske oktoberrevolusjonen. Den påførte kolonisystemet et avgjørende slag og rista grunnvollen i den kapitalistiske verden. Styrkeforholda i verden endra seg enda mer til fordel for sosialismen. Revolusjonen i Kina blei en kilde til inspirasjon for de undertrykte folka og økte tiltrekningskrafta voldsomt for den verdensomfattende revolusjonære rørsla. En annen seier vant sosialismen da Den tyske demokratiske republikken blei oppretta.

Nå omfatta det sosialistiske verdenssystemet mer enn en fjerdedel av jordoverflata og mer enn en tredjedel av befolkninga i verden. Disse landa var med i den sosialistiske leiren: Sovjetunionen, Kina, Albania, Bulgaria, Tsjekkoslovakia, Den tyske demokratiske republikken, Ungarn, Den folkedemokratiske republikken Korea, Mongolia, Polen, Romania og Den demokratiske republikken Vietnam.

Under disse forholda satte imperialistene mer fart og styrke i den fiendtlige virksomheten mot de sosialistiske landa og forberedte seg på å sette i gang angrepskriger, for å unngå fullstendig nederlag. Den aggresive militærblokken NATO (Atlanterhavspakta) blei oppretta under styring av USA-imperialismen. Den var først og fremst retta mot Sovjetunionen og de folkedemokratiske landa. Når imperialistene dreiv økt undergraving mot den sosialistiske leiren sto det blant annet også i direkte sammenheng med den omfattende imperialistiske og revisjonistiske offensiven mot Albania. Fienden mente at Albania lå avskåret fra den sosialistiske leiren og var det svakeste ledet i kjeden.

Men geografisk isolering kunne ikke hindre den sosialistiske leiren i å gi folket i Albania hjelp og støtte på alle vis. Tvert imot blei stillinga til Folkerepublikken Albania styrka stadig vekk både innenlands og utenlands, etter hvert som den sosialistiske leiren blei breiere og sterkere.

Denne tida var vanskelig for Albania. Da viste Sovjetunionen seg villig til å yte den kreditten Albania trengte for å utvikle den sosialistiske økonomien og forsvarsmakta si. De andre sosialistiske landa stod også klare til å hjelpe Albania.

Den andre landskonferansen uttrykte sin takknemlighet for denne

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hjelpa. Konferansen krevde at det måtte gjøres mer for å styrke vennskapsbanda med sovjetfolket, det kinesiske folket og de andre broderfolka i de sosialistiske landa.

Konferansen analyserte innenriks-situasjonen. Den påpekte at trass i den store framgangen som var oppnådd, var ikke planen for industriproduksjon oppfyllt. Det gjaldt særskilt planen for oljeutvinning i 1949. Det var ei rekke årsaker til det. De jugoslaviske ekspertene hadde brent ut gassen på oljefelta før de reiste fra Albania. Det arbeidet antiparti-gruppa hadde drevet for å spre mismot hadde øvd gjenstridig innflytelse. Mangler i ledelsen for industrien og for lite brukbar arbeiderskraft var andre årsaker.

Oppgavene var ikke fullført i jordbruket heller. Som følge av mangler ved arbeidet i landbruksdepartementet var det uregelmessigheter i registreringa av jord som skulle skattlegges, jordbruksstatistikken, i oversikt over jord som var gjort dyrkbar og i nyfordelinga av den dyrkbare jorda. Alt dette hadde stilt seg i veien for å planlegge utplanting og tilførsel av jordbruksprodukter.

Konferansen ville greie opp med denne situasjonen og oppfylle toårsplanen. Derfor slo den fast at 1950-planen måtte overoppfylles på alle områder slik at underskuddet fra 1949 blei dekt så langt råd var.

Når det gjaldt jordbruket, påla konferansen partiet som hovedoppgave å gjennomføre ei stor politisk kampanje. Den skulle overtale bøndene gjennom tålmodig forklaring og organisering til å så de avlingene som nasjonaløkonomien trengte, og som var tatt med i statsplanen.

Samtidig gjorde konferansen oppmerksom på at en ikke måtte tape kollektiviseringa av syne sjøl om den ikke skulle presses gjennom. Konferansen krevde at det skulle vises særskilt omsorg for

> «å styrke kooperativbruka slik at de tjener som eksempel og spore til å opprette nye kooperativer i lavlandet» (Resolusjon fra den andre landskonferansen, 14.april 1950, APAs hoveddokumenter, bind 11, s. 31)

For å bygge ut lederrolla til partiet slo konferansen fast at arbeidsmetodene og den kollektive ledelsen måtte bli bedre. Det måtte føres kamp mot byråkratisme, og vises stor omsorg for den politiske styringa av økonomiske spørsmål og statssaker. Konferansen kritiserte tilfeller der partiorganer hadde tatt plassen til statsorganer og økonomiske organer.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den krevde at partiorganer ikke skulle spille lederrolla si ved å erstatte andre organer, men gjennom grundig politisk opplysningsarbeid og stadig hjelp og kontroll i samsvar med partiånda.

Konferansen kritiserte enkelte tilfeller av mangel på omtange for masseorganisasjoner, og den hovmodige oppførselen noen kommunister hadde vist overfor folket. Den la vekt på behovet for stadig mer arbeid med å styrke banda mellom partiet og massene, skape mer liv i masseorganisasjonene og folkeråda og få med flere by- og landarbeidere på å løse problemer i staten og økonomien.

Toårsplanen for 1949-50 blir oppfylt

Vedtaka fra den andre landskonferansen bidro sterkt til å rette opp flere mangler i partiarbeidet. Dessuten hjalp de til med å mobilisere kommunistene og det arbeidende folket til å oppfylle toårsplanen.

Arbeidet for å fullføre de økonomiske oppgavene blei bedre. Planen for 1950 blei overoppfylt. Ved utgangen av året var industriproduksjonen firedobla sammenlikna med 1938. Likevel var ikke underskuddet fra 1949 helt dekt, og følgelig blei toårsplanen bare oppfylt med 91%. Men når en tar hensyn til de usedvanlige vanskene i denne perioden var dette svært vellykka.

I 1950 økte den totale jordbruksproduksjonen med 30% sammenlikna med 1938. Det blei gjort framskritt i kollektiviseringa av jordbruket også. Tallet på jordbrukskooperativ gikk opp fra 56 i 1948 til 90 i 1950.

Den økte industri- og jordbruksproduksjonen fikk direkte virkning for forbedringa av levestandarden til de arbeidende massene. I 1950 var nasjonalinntekta 16.8 % høyere enn i 1948. I 1950 blei det gjort viktige prisnedslag for varer forhandla over statens utsalgsnett også.

I tillegg til de økonomiske framskritta kom det viktige framskritt på det politiske området. 99% av velgerne deltok i valga til folkeforsamlinga den 28.mai 1950, og 98% stemte på kandidatene til den Demokratiske fronten. Dette var en strålende seier og nok et vitnemål om den kjærligheten og hengivenheten folket nærte for partiet sitt, foruten at det vitna om at folket var fast bestemt på å forsvare fedrelandet og bygge sosialismen.

I juli 1950 vedtok folkeforsamlinga å gjøre en del tillegg og endringer i grunnlova for folkerepublikken Albania. Dette blei pressa fram av de

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sosiale og økonomiske forandringene som hadde gått for seg i Albania i fireårsperioden etter at grunnlova blei vedtatt. Følgende punkt blei lagt til i grunnlova: «Folkerepublikken Albania er staten til arbeiderne og de arbeidende bøndene». Dette punktet uttrykte den politiske og samfunnsmessige virkeligheten i landet, og kjerna i den nye folkedemokratiske staten som ei form for proletariatets diktatur. I et annet punkt som blei lagt til grunnlova blei lederrolla til partiet i hele samfunnslivet anerkjent. Det avspeilte den støtta som den sosialistiske utviklinga av jordbruket skulle ha, og ordla uttrykkelig for første gang det sosialistiske prinsippet for fordeling «Fra hver etter evne, til hver etter arbeid».

Partiet hadde vært trofast mot den revolusjonære utenrikspolitikken sin. Det hadde tatt ei rekke tiltak for å sikre freden og stoppe den imperialistiske aggresjonen. I juli 1950 vedtok folkeforsamlinga å slutte seg til Stockholmsappellen for støtte til verdensfredsbevegelsen. Samtidig sendte den ut ei erklæring mot at USA-imperialistene gikk til væpna intervensjon i Korea. I januar 1951 vedtok den ei lov som fordømte krigshissing og propaganda for angrepskriger, som blei skildra som «alvorlige forbrytelser mot menneskeheten, mot freden mellom folka og mot fedrelandet».

Kamp mot utslag av vilje til forsoning med klassefienden

Etter at imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene lei nederlag i 1949 gjorde de alt det som sto i deres makt for å oppmuntre klassefienden innalands og hindre at de mista motet. Så sant råd hissa de dem til aksjoner mot det folkedemokratiske systemet. Med dette målet for øye fortsatte de med uhemma fiendtlig propaganda og grenseprovokasjoner, og sendte ut sabotørbander og særskilte spioner. Sabotører og spioner utafra sammen med lokale fiendtlige elementer gikk til ei rekke nye terror- og sabotasjehandlinger, samt tjuveri av stats- og kooperativeiendom. Fienden greip i sær til taktikken med å øve direkte press på kommunistene, særskilt på landsbygda, og prøvde å kompromittere dem. Noen sendte de truselbrev til, andre blei overraska hjemme av sabotører. Kulakkene brukte forskjellige måter og midler for å knytte seg til kommunistene, f.eks. gjennom giftermål, materiell «hjelp» osv. De sendte tallrike provoserende klager på den og den kom-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

munisten til partiutvalga om det eller det strenge tiltaket som var retta mot dem «uregelmessig», og ba om at tiltaka måtte bli opphevd. De fiendtlige elementene prøvde å gi næring til restene av småborgerlige idealer hos ulike partimedlemmer, slik at de kunne få dem til å krenke den kommunistiske moralen og stjele eller sløse med den sosialistiske eiendommen.

Partiet, folkemakta og det arbeidende folket allment var klare til hard klassekamp og bestemte på å overvinne alle hindringer og vansker på veien for å bygge sosialismen. Likevel kunne ikke det sterke presset fra den ytre og indre fienden unngå å sette en del spor etter seg, til og med innafor partiet. Flere av de kommunistene som blei utsatt for presset vakla, og noen ga etter. Som følge av det viste det seg en del utslag av oppmjuking, romslighet og innrømmelser overfor kulakkene og andre klassefiender, og vilje til forsoning med dem.

Under presset fra klassefienden var det til og med noen medlemmer i sentralkomiteen som ga etter, blant dem Tuk Jakova. Han var medlem av politbyrået og sekretær for sentralkomiteen i organisasjonspørsmål. Det var på ingen måte tilfeldig at akkurat han ga etter. Han hadde aldri blitt renska for noen dårlige egenskaper i arven fra tida med kommunistgrupper. Det gjaldt lokalsjåvinisme, ærgjerrighet, og småborgerlig storsinn overfor klassefienden. Arbeidet hans som kommunist hadde alltid vært gjennomsyra av djup opportunisme, mangel på revolusjonær årvåkenhet, og svikt når det gjaldt å være streng med å utføre plikter og heve det ideologiske nivået sitt.

På det første landsmøtet i Albanias kommunistiske parti utnytta han at aktiviteten til Koçi Xoxe blei fordømt. Han poserte som en av de mest forfulgte kommunistene og greide midlertidig å skjule sitt eget standpunkt som motstander av partilinja.

Både før og etter det første landsmøtet knakk Tuk Jakova sammen under presset fra borgerskapet. Han påførte partiarbeidet alvorlig skade ved det opportunistiske standpunktet han tok overfor klassefienden. For han var klassekampen i ferd med å roe seg. Etter hans menig var ikke Folkerepublikken Albania trua av USA-imperialismen og den jugoslaviske revisjonismen. Han oppmuntra på ulike måter til en mjuk politikk overfor kulakkene. Han blanda seg bort i arbeidet til statsorgana for å gjøre situasjonen lettere for fiendtlige elementer, for å få dem løslatt fra fengsel. Han undervurderte fullstendig den fiendtlige aktiviteten til det reaksjonære katolske presteskapet og støtta dem på all slags vis.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Tuk Jakova sto mot den økonomiske linja til partiet, som prioriterte å utvikle tungindustrien og især utvikle gruvedrift etter mineraler. Han uttalte seg særskilt mot investeringene i oljeindustrien, og holdt på den ideen at noen av greinene i den økonomiske planen var urealistiske. Med ei slik opportunistisk og nederlagsstemt holdning hadde han lagt kjelker i veien for det arbeidet partiet og masseorganisasjonene dreiv for å oppfylle statsplanen.

Tuk Jakova hadde også gjort utillatelige feil i saker som gjaldt partiorganisasjonen. Han gjorde innrømmelser og lot være å bruke vedtektene og partivedtaka. Sammen med den byråkratiske arbeidsstilen hans hadde dette skapt alvorlige feil i kaderpolitikken og arbeidsstilen i organa og administrasjonsapparatet til partiet og masseorganisasjonene. Det hadde ført med seg brudd på reglene om opptak av medlemmer i partiet, krenking av partidisiplinen og svekking av kritikk, sjølkritikk og årvåkenhet.

Han hadde støtta den gale oppfatninga at kontrollen av medlemskort i partiet skulle skje uten at massene av kommunister var med på kontrollen, uten at grunnorganisasjonene skulle være direkte med på det.

Det niende plenumsmøtet i sentralkomiteen, som blei holdt i februar 1951, analyserte den politiske situasjonen og arbeidet til partiet. Det avslørte årsakene til utslag av opportunisme overfor klassefienden og viste veien til kamp mot det. Det fordømte den anti-marxistiske holdninga og de alvorlige feilene til Yuk Jakova, og tok fra ham ansvaret for stillinga som sekretær for sentralkomiteen og fjerna han fra politbyrået.

Denne gangen gjorde sentralkomiteen en grundig marxist-leninsitisk kritikk av sitt eget arbeid. Den retta med en gang på de feilene som hadde fått slippe til under innflytelse fra slurvet og opportunismen til Tuk Jakova. Den tok tiltak for å forbedre den kollektive ledelsen og styrke kritikken og sjølkritikken, stille alle medlemmer av plenum til svars for vedtak og for å øve en mer systematisk og krevende kontroll med at vedtaka blei satt ut i livet.

Partiet blei mobilisert med fornya kraft for å sperre veien for alle utslag av forsoningsvilje og alle tendenser til å komme på talefot med klassefienden. I stedet skulle han tildeles enda hardere slag.

> «Hele partiet må alltid ha i minne at seirene våre ikke mildner klassekampen», slo sentralkomiteen fast. «Stilt overfor framstega våre og desperat på grunn av egne tap, gjør fienden enda villere og sterkere anstrengelser for å få makta tilbake, og han tar stadig i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bruk nye og mer varierte kampformer» (Resolusjon om den politiske situasjonen og arbeidet til partiet fra det ellevte plenumsmøtet i sentralkomiteen 23.februar 1951, APAs hoveddokumenter bind II, s. 55).

Partiorganisasjonene blei stilt på et mer militant standpunkt. Sentralkomiteens marxist-leninistiske analyse av den politiske situasjonen og arbeidet til partiet, og den steilt prinsippfaste holdninga mot opportunismen hjalp kommunistene til å forstå djupere og mer konkret at det var objektivt nødvendig å slåss mot klassefienden. De blei bedre rusta mot å gli ut i et forsonlig standpunkt til fienden. Det blei også satt opp ei strengere styring over den marxist-leninistiske skoleringa. Partiet forklarte for massene hvilke nye former og manøvrer fienden gjorde bruk av i kampen mot Folkerepublikken Albania. På denne måten blei den revolusjonære årvåkenheten skjerpa enda mer.

Oppmerksomheten deres blei særskilt samla om å sette politikken til partiet ut i livet på en riktig måte når det gjaldt å rette økonomiske innskrenkninger mot kulakkene og isolere dem politisk. her gjaldt det å trekke med mellombøndene og småbøndene i kampen mot kulakkene i breiere målestokk. For dette formålet var de særskilte instruksene om hvordan en skulle skille ut kulakkene til stor hjelp. Dette blei gjennomført av statsorgana etter et omhyggelig forareid under direkte veiledning fra sentralkomiteen og distriktsutvalga i partiet. Kulakkene blei stengt ute fra all hjelp som bøndene fikk fra staten. De blei pålagt hardere pengeskatter. Det blei bestemt at når kulakkeiendom blei inndratt skulle 25% av den fordeles uten vederlag til fattigbøndene.

Mens partiet kjempa mot den forsonlige holdninga til klassefienden, gikk det samtidig til angrep på alle utslag av sekterisme fordi de skapte forvirring i massene og hindra at de blei mobilisert til å oppfylle de økonomiske og politiske oppgavene og slåss hardere mot fienden. Noen partiutvalg hadde forvrengt politikken til partiet og tillatt bruken av administrative tiltak til partiet som tida ikke var moden for, retta mot å tilintetgjøre kulakkene som klasse med en gang eller — enda verre — til og med rekna med mellombøndene i samme kategori som kulakkene. De blei kritisert strengt. Partiet var mot alle tiltak som førte til at klassekampen blei skjerpa på kunstig vis fordi det bare var fienden som kunne tjene på sånne tiltak.

I kampen for å overvinne de vanskene som skyldtes imperialistene, de jugoslaviske revisjonistene og klassefienden innalands, foruten kam-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

pen mot opportunismen, greide partiet å ta vare på og styrke den ideologiske og organisatoriske enheten. Partiet skaffa seg rikere erfaring i å lede landet politisk og i å bygge sosialismen.

Strevet for å få jordbruket ut av bakevja.

Jordbruket lå langt tilbake, og dette var stadig et av de mest brysomme problemene for partiet fordi det var ei direkte hindring for å utvikle andre greiner av økonomien. Sjølv om tiltaka fra 1949—50 virka bra, greide de ikke å få slutt på at jordbruket hang etter. Utviklinga av jordbruket gikk seinere hele tida, og misforholdet mellom utviklinga av jordbruket og industrien blei djupere. Slik oppstod det vansker med å dekke behovet til de arbeidende massene for jordbruksprodukt og med å forsyne industrien med råstoff. Hindringer på dette området var m.a. at bare 75% av kreditten til jordbruket blei brukt, og at industrivarer var dyre sammenlikna med jordbruksprodukt.

Problemet med den seine utviklinga i jordbruket og hvordan en skulle få jordbruket ut av bakevja blei tatt opp på plenumsmøtet i april i sentralkomiteen i Arbeidets parti. Men på dette plenumsmøtet blei problemet angrepet på en ensidig måte. Det førte til den gale slutninga at småbondeøkonomien hadde brukt opp alle utveier til å øke jordbruksproduksjonen. Plenumsmøtet hadde som riktig forutsetning at kooperasjonen var hovedmetoden for å løfte jordbruket ut av bakevja, og bestemte seg for å gå over til kollektivisering av jordbruket i massemålestokk. Men dette var et forhasta vedtak som bar i seg en fare for å skjemme ut kollektiviseringa i bøndenes øyne, fordi vilkåra for å omorganisere hele jordbruket i sosialistisk lei ennå ikke var til stede. Partiet retta opp dette overilte vedtaket i tide. Sentralkomiteen hadde møte igjen i mai. Den understreka at under de konkrete forholda som rådde i Albania var ikke hovedoppgava å utvide kollektiviseringa på landsbygda, men å styrke de jordbrukskooperativa som fantes og utnytte alle utveier de små bondebruka hadde til å øke produksjonen.

Partiet foretok ei riktig vurdering av alle vilkåra, utveiene og midlene som var, og kom til den slutninga at den beste retninga å fremme jordbruket i for tida var å styrke de økonomiske banda mellom by og land enda mer, gjøre dem fullkomne og rette opp misforholdet mellom industri og jordbruk:

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Vi må huske på» slo sentralkomiteen fast, «at det nære sambandet mellom by og land bare vil bli oppnådd på økonomisk grunnlag ... Vi må bygge økonomien på harmonisk vis. Vi er interessert i å fremme industrien, men vi er like interessert i å fremme jordbruket. Vi må ikke glømme at utviklinga av industrien står og faller med utviklinga av jordbruket». (Resolusjon fra plenumsmøte i sentralkomiteen i APA, 21. september 1951. APAs hoveddokumenter, bind II, s. 110.

I løpet av 1951 blei hjelpa til landsbygda økt. Det blei tatt tiltak for å stoppe feilene som blei gjort i registrering av jord for skatteformål og i klassifiseringa av jorda. Den obligatoriske kornkvoten blei skåret ned med 25%, og enkelteiendommer med små årsinntekter blei fritatt for skatt.

Prisforholdet mellom industrivarer og jordbruksvarer var slik at det ikke oppmuntra bøndene til å øke produksjonen, og alt i alt blei de ikke trekt til markedene for byttehandel. Derfor la partiet vekt på å senke prisene på industrivarer. I 1951 blei prisene på industrivarer satt ned på ny, og i en viss grad blei misforholdet mellom prisene redusert.

Samtidig blei det gjort anstrengelser for å styrke og utvikle den statlige og kooperative handelen videre, og i sær innkjøps- og salgskooperativene. Det bidro til å forvandle dem til mektige masseorganisasjoner som knytta by og land sammen økonomisk og politisk, og spredde ei velvillig innstilling til kollektivisering mellom bøndene.

De økonomiske tiltaka som tok sikte på å trekke jordbruket ut av bakevja blei fulgt av omfattende politisk og organisatorisk arbeid fra partiets side. Det blei lagt stor vekt på å forbedre det samfunnsmessige innholdet og virksomheten i grunnorganisasjonene i partiet. Arbeidet til folkeråda og i ungdoms- og kvinneorganisasjonene fikk også oppmuntring.

4. DET ANDRE LANDSMØTET TIL ARBEIDETS PARTI. MÅLSETTINGER FOR Å FORVANDLE ALBANIA TIL ET JORDBRUKS-INDUSTRILAND

Det andre landsmøtet i Arbeidets Parti blei holdt fra 31.mars til 7.april 1952. 592 utsendinger med vedtaksrett og 142 utsendinger med rådgivende stemme deltok på landsmøtet. I alt møtte de for 44.418 medlem-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

mer og kandidatmedlemmer. Tallet på partimedlemmer på dette landsmøtet var noe lavere enn på det første landsmøtet. Hovedårsaken var at om lag 8% av medlemmene blei ekskludert da medlemskorta blei bekrefta på ny.

Direktiv for den første femårsplanen

Landsmøtet mente nå at det var fullt mulig å planlegge den økonoiske og kulturelle utviklinga i landet på lengre sikt. Det vedtok direktiv for den første femårsplanen, for perioden 1951—1955.

Før landsmøtet vedtok direktiva, var de blitt drøfta i mer enn to måneder i partiorganisasjonene og i åpne møter der arbeiderne i byene og på landsbygda var med. Fra disse møtene kom det mange meninger og forslag, og flesteparten blei tatt i betraktning av de organa det gjaldt.

Planen støtta seg først og fremst på landets egne krefter, på ressursene i landet, den erfaringa som var vunnet og på evnene til kadrene i landet. Den bygde på hjelp fra de andre sosialistiske landa også, i første rekke Sovjetunionen. Den hjelpa Sovjetunionen ga Albania på denne tida sikta i hovedsak på å utvikle produktivkreftene i landet slik at folkeøkonomien kunne stå på egne bein. Partiet verdsatte denne hjelpa som en viktig ytre faktor for å bygge sosialismen.

Hovedoppgavene i den første femårsplanen var: *Å øke takta i bygginga av den økonomiske grunnvollen for sosialismen og i utviklinga av produktivkreftene, slik at Albania ved utgangen av den første femårsperioden ville være forvandla fra et tilbakeliggende jordbruksland til et jordbruks- og industriland; å styrke alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene og heve den materielle velstanden og kulturnivået hos de arbeidende massene.*

Partiet slo fast at nøkkelen til å utføre disse oppgavene lå i å opprette en moderne sosialistisk industri. Industrialiseringa av landet hadde faktisk begynt i og med at toårsplanen blei satt i verk, men først på det andre landsmøtet blei det utarbeidd et utvida og omfattende program for å legge grunnlaget for en sosialistisk industri.

Partiet forsto på riktig vis prinsippet om at produksjon av produksjonsmiddel spiller den avgjørende rollen for å utvikle industrien og folkeøkonomien i sin helhet. I samsvar med dette prinsippet blei det lagt stor vekt på å få i gang og utvikle forskjellige greiner av tungindustrien. Men dette gjaldt ikke alle greiner av tungindtustrien fordi landet ikke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hadde økonomisk og teknisk mulighet til det. De nødvendige maskinene måtte skaffes fra de sosialistiske landa gjennom kreditter og varebytte. Albania skullle utvikle de greinene av tungindustrien som det hadde naturressurser for og som var mest fordelaktig økonomisk. Ut fra de konkrete forholda i landet besto tungindustrien hovedsakelig av gruvedrift, maskinindustri, elektrisk og bygningsmateriell-industri. En tenkte seg at disse greinene skulle utvikles så fort som mulig. Gruvedrifta var den viktigste. Den skulle være hovedgrunnlaget for å utvikle andre industrigreiner og for at foredlingsindustrien skulle få dekt behovet sitt for råstoff. Samtidig skulle eksporten av mineralprodukt sikre landet tilførsel av maskiner og utstyr som industrien og jordbruket trengte.

I løpet av den første femårsplanen skulle energi-industrien bli utstyrt med kraftstasjoner drevet av vann eller varme som energikilde for å komme behova til industrien og hele folket i møte.

Ettersom landet hadde et stort og påtrengende behov for masseforbruksvarer, blei utviklinga av lettindustrien og matvareindustrien gitt stor plass i planene. Denne industrien skulle hovedsaklig bygge på utnytting av lokalt råstoff, og sikta også på å skjære ned importen.

For å sikre at industriproduksjonen økte så raskt som planen forutsatte skulle det investeres tre ganger så mye som i femårsperioden 1946—1950.

Dersom de oppgavene som det andre landsmøtet hadde stilt for å utvikle industrien skulle bli løst var det to hovedhindringer som måtte overvinnes. Først var det den seine takta i utviklinga av jordbruket, som hadde langt den største egenvekta i folkeøkonomien. Det andre var mangelen på kader med teknisk utdanning og det lave nivået i teknisk kunnskap og utdanning hos kadrene. Det blei vist særskilt omsorg for å overvinne disse hindringene.

Mens den totale industriproduksjonen i 1951 var fire ganger så høy som i 1938, var jordbruksproduksjonen bare 30 % høyere.

> «Den raske veksten i industrien» uttalte landsmøtet, «... krever at jordbruket utvikler seg raskere enn det har gjort hittil, slik at det kan komme industriens behov for jordbruksprodukt i møte i tillegg til det behovet staten og folket har». (Resolusjon fra det andre landsmøtet i APA april 1952. APAs hoveddokumenter, bind II s. 149)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Ei sosialistisk omforming av jordbruket var eneste metoden som kunne trekke jordbruket ut av bakevja. Men under de forholda som rådde var det ikke mulig å slå inn på veien med massekollektivisering. Hovedtyngden av bøndene var stadig ikke overbevist om at det sosialistiske systemet var overlegent i jordbruket. Dessuten mangla fremdeles den nødvendige tekniske og økonomiske grunnvollen. Det andre landsmøtet understreka at under slik forhold var det nødvendig å styrke de jordbrukskooperativene som fantes og styrke og utvide jordbruks- og husdyrholdenhetene dersom en skulle få større fart i utviklinga av jordbruket. Det var også nødvendig å forsterke de økonomiske banda mellom by og land ved å utvide maskin- og traktorstasjonene og gjennom mekanisering av jordbruket. Videre måtte staten hjelpe de arbeidende bøndene med kreditt, med å skaffe landsbygda større forsyninger av industrivarer og ved å regulere prisforholdet mellom jordbruks- og industrivarer enda mer.

Økinga i jordbruksproduksjonen skulle komme ved at avlingene kasta mer av seg og ved å utvide området med dyrka mark.

I jordbruket var hovedoppgava å øke produksjonen av brødkorn. Et annet trekk ved utviklinga av jordbruket under den første femårsplanen var å utvide det området som var satt av til industriavlinger. For å oppfylle oppgavene i jordbruket skulle investeringene fordobles i forhold til perioden 1946—1950.

For å løse problemet med teknisk kader og fagarbeidere måtte kulturrevolusjonen utvikles i høyere tempo. I løpet av den første femårsplanen skulle skoletallet på alle plan bygges kraftig ut. Det totale elevtallet skulle økes med 370 % i forhold til 1938-tallet, tallet med agronomer skulle mer enn femdobles og tallet på ingeniører skulle attendobles. 8.500 teknikere med videregående utdanning og om lag 54.000 fagarbeidere skulle få opplæring.

Landsmøtet gjorde partiet særskilt oppmerksom på tilbakeliggende områder i nord som f.eks. Kukës, Tropoja, Mirdita og Puka, og tilrådde at det blei brukt særskilt omtanke på å fremme disse områda kulturelt. kulturelt.

Femårsplanen innebar at det skulle bli slutt på analfabetismen.

Økt industri- og jordbruksproduksjon ville bidra til å heve levestandarden i massene og legge vilkåra til rette for å oppheve rasjoneringssystemet.

Investeringer i sosiale og kulturelle formål skulle bli 3—4 ganger så store som i perioden 1946— 1950.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den første femårsplanen merka av et nytt steg i den raske økonomiske og kulturelle utviklinga i Albania. Når planen var oppfyllt ville de vesentlige vilkåra være skapt for å ta fatt på sluttsteget i å bygge den økonomiske grunnvollen for sosialismen.

Partiet forbedrer metoden for politisk ledelse

I rapporten til det andre landsmøtet ga kamerat Enver Hoxha ei vitenskapelig analyse av partiets ledelse etter det første landsmøtet og oppsummerte de erfaringene partiet hadde gjort i denne perioden. Rapporten fikk stor betydning. Analysen hjalp landsmøtet med å sette fingeren på og kritisere forvrenginger av partilinja når den blei satt ut i livet, og svake punkt i partiorganisasjonene. Landsmøtet kritiserte utslag av opportunisme overfor klassefienden, byråkratisme, at partiutvalga la under seg arbeid som statsorgana skulle gjøre, med proklamasjonspolitikk*, lite ordentlig politisk arbeid, at alle kommunister og masseorganisasjoner ikke blei satt til å gjøre nok osv. Kamerat Enver Hoxha fordømte tendensen til å løse problem gjennom å holde uendelige møter og vidløftige diskusjoner med disse orda:

> «Vi kaller inn til det ene møtet etter det andre, og de varer i timer og dager uten at det kommer noe særlig ut av dem».
>
> «Det blir fatta vedtak, mange vedtak, men ikke alle blir satt ut i livet. Så blir det fatta nesten like mange nye vedtak for å sette i verk de gamle vedtaka. Det blir gjort vedtak om saker som alt er avgjort, men som er gløm, også. Dette er det samme som å drive gjøn med arbeidet og vedtaka. Dere later som om dere arbeider og får i stand vedta, men i virkeligheten gjør dere ingen ting — dere trekker ut tida og hindrer arbeidet». (Enver Hoxha: Rapport til det andre landsmøtet i APA, 31.mars 1952. Tirana 1952, s. 41—42.)

Landsmøtet tok utgangspunkt i de erfaringene som var gjort. Det slo fast den forutsetninga som var den viktigste av alle for at den første femårsplanen skulle gå i oppfyllelse:

«Bedring og styrking av styrerrolla til partiet i økonomien og

* «Proklamasjonspolitikk» er å kunngjøre de store slutningene og målsettingene vidt og breitt, i stedet for å sette den vedtatte politikken ut i livet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

styrking og bedring av arbeidet for å knytte økonomiske problem nær sammen med politisk arbeid. En må stadig, systematisk og strengt passe på at vedtak blir satt ut i livet og at oppgavene til partiet og staten blir gjennomført. Vi må slåss for å organisere arbeidet godt og for å fjerne alt byråkrati» (Resolusjon fra det andre landsmøtet i APA. APAs hoveddokumenter, bind II, s. 411).

De sentrale og lokale organa og partiorganisasjonene blei pålagt å gå gjennom og rette opp arbeidsmetodene sine på grunnlag av slutninger og vedtak fra det andre landsmøtet. Landsmøtet mente det var tvingende nødvendig at de leninistiske prinsippa som kollektiv ledelse, om at styringsorgana skal stå til svars for de kommunistmassene som har valgt dem, om kritikk og sjølkritikk, om rolla til de arbeidende massene som byggere av sosialismen og organisasjonene deres som mektige løftestenger for partiet, og om at den systematiske marxist-leninistiske opplæringa av partimedlemmer ikke bare skulle forbli ei allment godtatt og kunngjort linje, men at den skulle settes ut i livet uten stans og helt ut.

Samtidig påla landsmøtet kommunistene særskilt å alltid være årvåkne, ikke glømme et eneste øyeblikk den faren som hang over partiet fra imperialister og titoister utenlands og kulakker og andre klassefiender innenlands. På grunnlag av erfaringene til partiet om kamp mot avvik og indre fiender etter frigjøringa, særskilt i tida mellom de to landsmøtene, nådde landsmøtet den slutninga at hovedfaren var høyreopportunisme, som er avkom fra knefall for press fra imperialisme og revisjonisme.

> «Høyreavviket, oportunismen, må reknes som den største faren for partiet ...uten at vi glømmer faren for venstre-avvik på noen måte...
>
> Presset som borgerskapet øver mot vårt parti må reknes som en svært alvorlig fare, og må nedkjempes med all kraft hele tida.» (Samme sted s. 141)

Hakka i den ene handa, rifla i den andre

Det andre landsmøtet varsla partiet og folket om at når de sleit og strevde for å oppfylle den første femårsplanen ville de møte mange vansker som bare kunne overvinnes gjennom allsidig moralsk, materiell, politisk og militær beredskap.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Vanskene var ulike. De som gjaldt vekst hang sammen med at den arven landet hadde fra fortida var at det lå tilbake, med mangel på erfaring, med at kadrene og arbeiderne allment hadde fått utilstrekkelig teknisk og kulturell opplæring. Disse vanskene måtte overvinnes gjennom organisering, disiplin, og at massene var overbevist om at partilinja var riktig og lot seg mobilisere på den.

Samtidig måtte partiet og folket være helt ut forberedt på å ordne opp med de vanskene som imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene ville skape gjennom sin uavgrensa og ustoppelige fiendtlige virksomhet mot folkerepublikken Albania. De ytre fiendene holdt på å sette opp nye planer for å ødelegge folkets demokratiske styre i Albania. Regjeringa i Jugoslavia i samråd med regjeringene i Hellas og Tyrkia forberedte seg på å rigge opp ei aggressiv Balkanpakt som først og fremst var retta mot Albania og Bulgaria. USA-imperialismen hadde egga dem opp og hjalp dem med dette.

Med utgangspunkt i denne situasjonen la det andre landsmøtet vekt på slagordet til partiet som også var blitt hoved-mottoet i virksomheten til folkemassene etter at landet var frigjort: «*La oss bygge sosialismen med hakka i den ene handa og rifla i den andre!*» (Samme sted s. 154). Partiet oppfordra til kvass årvåkenhet og stadig styrking av enheten i folket rundt partiet. Ingen ting skulle spares på når det gjaldt å heve forsvarsevnen til fedrelandet, og gjøre folkehæren mer fullkommen, sammen med grensevaktene og sikkerhetstjenesten i staten.

Landsmøtet fordømte at USA-imperialismen hadde gått til angrepskrig mot Korea og hele krigshisser- og aggresjonspolitikken deres. Landsmøtet slo fast at det skulle føres kampanje uten stans for å øke det hatet folket følte mot imperialismen, særskilt USA-imperialismen, helt til den var fullstendig avslørt. Landsmøtet skildra kampen mot imperialismen som hovedvilkåret for å bevare og styrke freden.

Det ble lagt vekt på solidaritet med den internasjonale arbeiderklassen og alle folk som slåss for frigjøring fra det imperialistiske åket også. Ei anna oppgave var å styrke vennskapet og samarbeidet med Sovjetunionen og andre sosialistiske land enda mer. Landsmøtet understreka at det var absolutt nødvendig å avsløre Tito-klikken som agenter for imperialismen.

Landsmøtet valgte sentralkomite for partiet med 27 medlemmer og 12 kandidatmedlemmer. Kamerat Enver Hoxha blei gjenvalgt som generalsekretær for partiet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

5.TILTAK FOR Å GJØRE MISFORHOLDET MELLOM INDUSTRIEN OG JORDBRUKET MINDRE OG FOR Å FORBEDRE LEVEVILKÅRA

Oppfyllinga av den første femårsplanen møtte vansker som en ikke hadde tenkt skikkelig gjennom på forhånd. Planen for å utvikle økonomien i åra 1951 og 1952 blei ikke fullført. Den venta stigningen i velstanden til det arbeidende folket blei ikke oppnådd. Hovedkilden til disse hindringene lå i at jordbruket var i ei bakevje og utvikla seg seinere enn venta. Området med dyrka mark blei utvida i samsvar med planen, men avkastinga, særskilt av brødkorn, holdt seg under det nivået som var beregna. Husdyrholdet gikk betraktelig ned. Slik blei misforholdet mellom industri og jordbruk styrka i stedet for redusert, slik planen rekna med.

Årsakene til misforholdet mellom industri og jordbruk

Denne situasjonen vakte stor bekymring i sentralkomiteen. Sentralkomiteen gjennomførte en særskilt diskusjon om saka og avslørte årsakene som lå bak.

Jordbruket hadde stått i ei bakevje som arv fra fortida. Bondemassene hadde et lavt nivå i kultur og utdanning. De private eiendommene på landsbygda var små. Alt dette stilte seg i veien for utstrakt bruk av teknologi og full utnytting av de mulighetene partiet hadde skapt for vekst i jordbruksproduksjonen. Det andre landsmøtet hadde gitt riktige retningslinjer for raskere utvikling av jordbruket og for å skjære ned på misforholdet mellom industri og jordbruk. Men i planen hadde en ikke tenkt nok på dem, og talla i planen gjenspeilte ikke fullt ut retningslinjene fra landsmøtet. Investeringene strakk ikke til for behova når jordbruket skulle fremmes under vilkåra med små privateiendommer. De var faktisk mindre enn investeringene i transport og samferdsel. Dette svarte ikke til den oppgava de andre landsmøtet hadde stilt som gikk ut på å øke jordbruksproduksjonen med 171% i løpet av femårsplanen, i hovedsak gjennom økt avkasting.

På den andre sida var ikke mulighetene til stede for den planlagte utviklingstakta i industrien heller. Byggeplanen for nye industritiltak blei utvida utover de kreftene og ressursene som fantes. Arbeidstakta som var satt for å gjøre ferdig noen av de store tiltaka lot seg ikke nå. For å

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

få bygd disse tiltaka krevdes det en svært stor økning pr. år i arbeidskraft. I snitt blei det 26.000 mann. Når alle disse folka blei rekruttert trakk det svært mange bønder ut fra jordbruket. Sjøl om det planlagte tallet ikke blei nådd noen gang, blei dette et hinder for jordbruket og for å fullføre planen i industrien, særskilt når det gjaldt bygging av industritiltak.

Bortsett fra svake sider ved planlegginga virka de økonomiske børene bøndene måtte bære mot ei rask utvikling av jordbruket. Både leveringskvotene til staten og skattene på jordbruket hvilte tungt på dem. Tørken i åra 1951 — 1952 gjorde det uråd for bøndene å fylle kvotene. I de åra måtte bøndene levere 40-50% av kornhøsten til staten i stedet for 25% slik planen forutsatte.

Tørken førte til store tap for jordbruket og skar ned tallet på husdyr enda mer. En tredjedel av alle gardsbruka i republikken mangla trekkokser i et øyeblikk da området med dyrka mark var økt, omfang og allsidighet i jordbruksarbeidet utvida og da mekaniseringa av jordbruket ikke strakk til.

Dessuten nådde en ikke den forutsatte avkastinga i produksjonen av brødkorn fordi en del av det beste dyrkingslandet var satt av til industriavlinger. Disse områda blei utvida på tankeløst vis, ofte uten å rekne med hva bøndene ville eller hvor mye folk en trengte for å dyrke disse vekstene. Resultatet var at avkastinga ikke nådde de måla som var satt her heller.

Misforholdet mellom prisene på industri- og jordbruksprodukt var ikke fjerna helt ut trass i tiltaka fra partiets side. Bonden hadde knapt råd til å kjøpe jordbruksredskap på inntekta si fordi redskapa var så dyre sammenlikna med prisene på jordbruks- og husdyrprodukt. I tillegg var det vanskelig å skaffe bøndene redskap fordi verken industrien eller handverkerne laga så mye av disse gjenstandene som planlagt.

De måla som var satt for framgang i jordbruket blei ikke nådd, og det stilte seg direkte i veien for at oppgavene med masseproduksjon av forbruksvarer kunne oppfylles. Slik blei det vanskelig å skaffe folk det de trengte, og det hindra at levevilkåra for arbeidsfolk i byene og på landsbygda blei bedre.

Visse andre forhold stilte seg også i veien for heving av levestandarden til folket. Forbrukerkooperativene var ivrige etter profitt, og de kjøpte opp og fordelte jordbruksvarer og solgte jordbruksredskaper på det frie markedet. På den måten greide de ikke å sikre de varene som trengtes til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

det statsgaranterte markedet og byttemarkedet. Et stort tall bønder gjorde arbeidere av seg og slo seg ned i byene. Det krevde nyinvestering i boliger og for å skaffe dem og familiene deres rasjonerte varer. Forsøk på å gjøre slutt på den private småhandelen gjennom forhasta administrative tiltak, uten å ta hensyn til rettleiinga fra sentralkomiteen i denne saka, førte også til at det var knapt med varer på markedet.

På denne tida oppdaga partiet nok et svakt ledd. Overdreven utviding av statsapparatet og masseorganisasjonene var ei bør på statsbudsjettet. Dette hadde skjedd fordi erfaringa til kadrene ikke svarte til de nye oppgavene som sprang ut fra at statssektoren i økonomien blei utvida. De trudde at vanskene deres i dette området kunne la seg løse gjennom å utvide administrasjonsapparatet. Dette apparatet veide tungt i folkeøkonomien, svekka folkestyret og åpna veien for byråkratisme.

Tiltak til fordel for jordbruket og for å bedre levekåra til det arbeidende folket

Partiet kunne ikke ta sjansen på at oppfyllinga av den første femårsplanen blei satt i fare og banda mellom arbeiderne og bøndene svekka på den måten. I mars 1953 vedtok sentralkomiteen ei rekke tiltak som skulle gjøre slutt på hindringene for frammarsjen i jordbruket og fremme produksjonsøkninga der. Som en følge av det blei hjelpa til landsbygda økt noe, det blei sikra at de tiltaka for bedring av jord som sto på dagsplanen blei fullført, arbeidet i maskin- og traktorstasjonene blei fullført og opplæringa av kadre til jordbruket skaut fart.

Men tida viste at disse tiltaka ikke strakk til og ikke kunne løse problemet helt ut. De skaffa ikke fram nye kilder som staten kunne bruke til å utvide tilbudet om hjelp til landsbygda, og det var nøkkelen til å utvikle jordbruket. Forholdet mellom investeringer som var fastsatt i den første femårsplanen blei ikke endra. Investeringer i jordbruket blei ikke trappa opp. Ulike leveringskvoter og skatter veide stadig uforholdsmessig tungt på bøndene.

Fra denne erfaringa lærte partiet den leksa at det krevdes grundigere og bedre gjennomtenkte tiltak for å få utført de riktige retningslinjene det hadde vedtatt om utviklinga i jordbruket. Alle måtte skjønne bedre at det var et stort politisk problem å få løst problema til landsbygda.

I 1953 vedtok ministerrådet på tildriv fra sentralkomiteen og under

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

direkte ledelse fra den, nye og viktige tiltak som var bra for jordbruket og for velstanden til det arbeidende folket i byen og på landsbygda.

Fordelinga av investeringer mellom hovedgreinene i økonomien i den første femårsplanen blei granska på ny. Noen forhasta industritiltak blei avlyst. Byggetakta i noen andre tiltak blei satt ned. Mesteparten gikk over til jordbruket, mens resten blei brukt til å øke forsyninga av dagligvarer og til å bygge nye hus.

Det blei kunngjort at alle forsinka kvoteleveringer av brødkorn og andre jordbruks- og husdyrprodukt for åra 1949, 1950, 1951 og 1952 var ettergitt. Leveringskvotene for bønder med alle typer jord blei skåret ned. All ubetalt pengeskatt for alle medlemmer av kooperativ og enkeltbruk som ikke hadde trekkokser blei ettergitt fram til utgangen av 1952. For dem som hadde trekkokser blei skattene skåret ned med 75%. Litt seinere blei nok ei nedskjæring på 25% av skatten gjennomført. Prisene på jordbruksredskap som var laga lokalt blei også satt ned, mens statens innkjøpspriser for oliven, bomull, tobakk og sukkerroer blei satt opp.

Samtidig blei det vedtatt å øke kreditten til jordbruket ganske betraktelig og skaffe jordbruket flere traktorer.

Apparatet til statsadministrasjonen og masseorganisasjonene blei skåret ned med 30%. Mange av kadrene i administrasjonen blei overført til produktivt arbeid, og en god del av dem blei sendt ut på landsbygda.

Forordningene som tok sikte på å avskaffe den private småhandelen blei opphevd og i en viss grad blei det tatt tiltak for å gjenopplive den. Samtidig blei det tatt tiltak for å styrke statshandelen og kooperativhandelen. Partiet fortsatte å streve etter å bedre levekåra for det arbeidende folket, og la stor vekt på å utvikle lettindustrien, uten å gi opp å utvikle tungindustrien. Målet var å øke mangden av masseforbruksvarene. Dette skulle en oppnå ved å støtte seg til full utnytting av industrien samtidig som handverket og lokalindustrien blei styrka. For å komme i møte landsbyens behov for industrivarer på beste måte fikk privathandverkeren oppmuntring og det blei arbeidd for å opprette ulike slags virksomheter i landsbyene.

Alle disse tiltaka viste hvor sterkt partiet var, og at det kunne granske sine egne vedtak på ny med kritisk blikk og rette på dem i tide og i samsvar med forholda slik de virkelig var. Det var klart at lederrolla til partiet i arbeidet med å bygge sosialismen ikke kunne tenkes uten nygransking av oppgavene gang på gang, uten å kalle tilbake vedtak som tida var gått fra, og fylle ut luker som dukka opp underveis. Lenin forklarte i si tid at sosialismen ikke lot seg bygge

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«uten svært mange gjentakelser, uten å gå tilbake i egne spor mange ganger, uten å kontrollere arbeidet, uten enkeltrettinger eller utprøving av nye metoder». (Lenin: Verker, bind 31 s. 572 (Albansk utgave)

Men sjøl om de tiltaka som partiet og regjeringa kom med i 1953 var svært viktige var de likevel tiltak ovafra.

For å oppnå de framstega som var ønska i utviklinga av økonomien og især i jordbruket måtte en få i stand ei allsidig mobilisering av arbeidskraft og indre ressurser, å heve den revolusjonære framdrifta og skaperinitiativet hos massene så høy som råd. Dette kunne bare skje dersom pålegga fra det andre landsmøtet om gjennomgripende bedring av partiets metode for å styre økonomien politisk blei satt ut i livet.

«alle kadrene i partiet, staten og økonomien må forstå til botns», slo sentralkomiteen i Arbeidets parti fast, «at den store oppgava som vi er stilt overfor — å øke produksjonen av industri- og jordbruksvarer, av forbruksvarer, og å bedre levevilkåra for det arbeidende folket — ikke kan lykkes dersom vi ikke gjennomfører ei grunnleggende vending til det bedre i metoden for å skjøtte økonomiske spørsmål og statsspørsmål». (Resolusjon fra plenumsmøte i sentralkomiteen i APA, 18. april 1954. APAs hoveddokumenter, bind II, s. 326)

Den første motsigelsen gikk mellom den utilstrekkelige tekniske, yrkesmessige og teoretiske skoleringa mellom kadrene, og kravet om styring som stadig økte av folkeøkonomien. Den allsidige utviklinga av folkeøkonomien, å sette opp en ny, moderne industri og den økende utviklingstakta i jordbruket krevde at utdannings- og kulturnivået hos kadrene gikk i været, og at de fikk utvikla ferdigheten sin i de sektorene de arbeidde. Det ble helt nødvendig å gjøre slutt på ledelse «allment» og greie opp med økonomien på mer konkret vis. Den økte kadertreninga måtte samsvare med kravet om feilfri styring av økonomiske saker og statssaker.

Det var en annen motsigelse mellom det høye teknologiske nivået i produksjonen og det lave tekniske og yrkesmessige nivået både hos arbeidere, ingeniører og teknikere. Albania opplevde oppbygginga av ny industri som innebar innvikla produksjonsprossesser på grunnlag av moderne teknikk. Men opplæringa av arbeidere, ingeniører og teknikere

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kunne ikke møte de behova denne industrien skapte. Det førte til at maskinkapasiteten ikke blei brukt fullt ut, at arbeidet blei lite produktivt, og til høye produksjonskostnader. For å løse disse motsigelsene granska sentralkomiteen utdanninga og kvalifikasjonene hos kadrene og arbeiderne på ny, kritiserte de svake punkta på dette området og tok tiltak for å få spørsmålet over på tryggere grunn.

Tiltaka for å fremme jordbruket og høyne velstanden i det arbeidende folket førte til at den revolusjonære begeistringa og skaperviljen i massene steig. Kamp for sosialistisk sjølforbedring oppsto mellom mer enn 90% av arbeiderne, og spredde seg en god del utover landsbygda også.

Det varte ikke lenge før tiltaka ga synlige og tilfredsstillende resultater. I 1954 blei planen for industriproduksjon overoppfyllt mer enn noen gang før. Området med dyrka mark og produksjonen av brødkorn fulgte etter. Nedgangen i husdyrhold stoppa og tallet på krøtter økte betraktelig. Det kom til 27% mer boligflate for det arbeidende folket enn i 1953. Den totale markedsomsetninga økte med over 13% i løpet av ett eneste år. Varebyttet mellom by og land blei utvida.

Alle disse tinga var med på å styrke banda mellom arbeiderklassen og bøndene og rydde grunnen for at femårsplanen kunne oppfylles fullt ut.

6. DET IDEOLOGISKE ARBEIDET BLIR STYRKA OG FØRSØK PÅ Å REVIDERE PARTIETS MARXIST-LENINISTISKE LINJE KNUST

Etter det første landsmøtet i APA og særskilt i åra under den første femårsplanen blei ideologi- og kulturrevolusjonen spredd og utdjupa i alle retninger. Utdannings- og kulturnivået i det arbeidende folket steig. Utdanning og kultur blei virkelig folkets eiendom. Hele landet var dekt av et tett nett med skoler, teatre, kinoer, kulturhus og sentra. De første høyere lærestedene blei satt i gang. En av sju personer i landet vårt gikk på skole. Den nedarva fedrelandskjærligheten til folket i Albania blei fylt av et nytt sosialistisk innhold. Den viktigste faktoren i arbeidet for å overvinne de umåtelige vanskene landet stod overfor etter det første landsmøtet var at de arbeidende massene slutta tett opp om partiet, og det hjalp til å knuse planene og den fiendtlige aktiviteten til imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene mot folkerepublikken Albania. Det ar-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

beidende folket la ved alle høve for dagen følelser som viste en opphøyd internasjonalisme. De utmerka seg ved det reine, militante vennskapet de viste sovjetfolket, folket i Kina og i alle de folkedemokratiske landa. De utmerka seg også ved den revolusjonære solidariteten de viste overfor folk som kjempa for å fri seg fra åket til imperialismen og kolonialismen, og for solidariteten sin overfor arbeiderklassen. Bevisstheten deres hadde gjennomgått djuptgripende endringer. Et nytt sosialistisk standpunkt til arbeid og sosialistisk eiendom kom til syne, og det arbeidende folket rista av seg et stort tall tilbakeliggende religiøse, borgerlige og småborgerlige fordommer. Den kommunistiske moralen vokste seg sterk i dem.

Men likevel var nivået på ideologisk og kulturell beredskap hos kommunistene og hele det arbeidende folket ganske lavt. Dette syntes i arbeidet og livet deres. Den sosialistiske oppbygginga av landet blei hindra av utslag som var fremmede for kommunistisk moral, manglende omsorg for ideologisk nivåheving, lavt nivå i ideologisk og politisk arbeid og en vikende holdning overfor vansker som gjaldt utdanning og kultur.

Den ideologiske og politiske skoleringa stiger til et høyere nivå

Endringer var i gang på produksjonens område og i styringa av økonomien. Dette, sammen med forsvar og uavbrutt utvikling av seirene fra den sosialistiske revolusjonen krevde at massene deltok mer aktivt og på et høyere nivå i det politiske, økonomiske og kulturelle livet i landet. Som følge av det måtte den sosialistiske bevisstheten deres herdes. Det var vilkåra som tvang fram behovet for grundigere ideologisk og politisk skolering blant kommunistene og i det arbeidende folket. Albania hadde gitt seg ut på veien for sosialistisk utvikling mens landet lå i ei svær økonomisk og kulturell bakevje. Arbeiderklassen var tallmessig liten, hadde et lavt utdannings- og kulturnivå og det småborgerlige synet på verden satt djupt i det arbeidende folket. Albania bygde sosialismen mens det var omringa av kapitalismen. Imperialismen og imperialistagenter øvde et kraftig press fra alle kanter mot folket og partiet og ga seg ut på en vidtrekkende kampanje med bakvasking og sladder og trusler med det formålet å styrte folkemakta.

Sentralkomiteen så på det som ei grunnleggende oppgave å gi kommunistene ei marxist-leninistisk ideologisk og politisk skolering. Sen-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tralkomiteen i partiet granska dette spørsmålet nøye og tok tiltak for å organisere det bedre og sette det på et mer kampklart grunnlag.

Metoden med å velge administrative løsninger i stedet for metoden med å overbevise massene blei kritisert. Den gale ideen som gikk ut på at når partiet sto i spissen for folkemakta skal det kommandere og gi ordrer blei fordømt. Angrepa blei særlig retta mot hendinger som når noen kommunister på landsbygda valgte beinvegen med å ta seg sjøl til rette og stenge møllene eller hindre bøndene i å gå hjem før de hadde levert kvotene sine, i stedet for å overtale bøndene til å gi fra seg kornkvotene.

Partiutvalga organiserte mer omfattende og konkret arbeid for å klargjøre den politiske linja til partiet og hvorfor de forskjellige vedtaka var viktige. Opplysningsarbeidet blei knytta nærmere til økonomiske problem, og til spørsmålet om å fylle planene for enkeltbedrifter, landsbyer eller institusjoner. Det blei lagt særskilt vekt på å lære opp det arbeidende folket i en ånd med sosialistisk holdning til arbeid og samfunnseiendom. Partiet tok bedre grep om klassekampen, som er hovedleddet i problemkjeden for ideologisk og politisk skolering. Det kasta mer lys over at klassekampen er absolutt nødvendig, og tillot ikke den antimarxistiske ideen om at «klassekampen dør bort mens den sosialistiske oppbygginga pågår» å slå rot i tankene til kommunistene. De jugoslaviske revisjonistene og ulike ideologimakere i noen kommunistpartier støtta denne tanken, medrekna kommunistpartiet i Sovjetunionen. Sentralkomiteen hevda at klassekampen ville gå videre uten stans hele tida så lenge sosialismen er under bygging. Dette skjer fordi utbytterklassene aldri gir opp å forsøke å opprette herredømmet sitt igjen, sjøl etter at de er styrta. Dessuten har det internasjonale borgerskapet som hovedmålsetting å hindre at sosialismen skal seire i hele verden. Det vil tilintetgjøre den sosialistiske revolusjonen overalt der den har seira eller kan bryte ut. I samband med dette styrka partiet propagandaen og agitasjonen sin enda mer for å avsløre målsettingene til imperialismen og lakeiene dens og de nye formene de brukte for å nå disse måla. Partiet fikk arbeiderklassen til å forstå bedre de ulike formene klassekampen kan ta, samtidig som det påpekte for dem at ei slik form er å stjele, skade eller sløse med sosialistisk eiendom.

Det blei tatt tiltak for å bedre arbeidet til pressa og radioen, fordi de var mektige våpen for mobilisering i hendene til partiet. Systemet for utdanning innafor partiet blei omroganisert. Det blei gitt ut mer marxist-leninistisk litteratur. I tillegg til verkene til J.V.Stalin som hadde begynt

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

å komme ut i 1952, blei det bestemt å gi ut ei samla utgave av skriftene til V.I.Lenin. Det blei vist særskilt omsorg for å heve det ideologiske, utdanningsmessige og yrkesmessige nivået til funksjonærene i partiapparatet og de fremste kadrene i statsorgana og økonomiske organer. Alle kadre og alle kommunister blei satt mer i arbeid med ideologisk-politisk utdanningsarbeid. På den måten blei den helt ut gale og skadelige tanken om at dette arbeidet bare skulle være ei plikt for organa for propaganda og agitasjon avliva.

Partiet bestemte seg for å fremme kulturrevolusjonen ved å utdjupe den mer, uten å forsømme at den måtte gjøres breiere. Det blei gitt særlig oppmerksomhet til å styrke det vitenskapelige, ideologiske og politiske innholdet i grunnskolen, som var det viktigste midlet til å løfte massenes nivå utdanningsmessig og kulturelt. For å få fart i kulturutviklinga på landsbygda blei det satt av mer penger og utdanningskadre enn før.

Nå blei det lært opp nye intellektuelle, og vitenskaplige sentra blei satt opp på landsbygda. Partiet stilte oppgava å knytte vitenskapen nærmere til produksjonen, slik at den vitenskaplige forskinga kunne løse de viktigste problemene i folkeøkonomien. Det blei tatt særskilte tiltak for å oppmuntre folk til å studere historia til Albania, historia til den albanske litteraturen og det albanske språket.

Nettopp på denne tida blei det satt i gang ei rekke nye vitenskaplige, kulturelle og kunstneriske institusjoner, slik som instituttet for partihistorie, instituttet for filologi og historie, teatret for opera og ballet osv.

Partiet er årvåkent mot inntrenging av revisjonisme

Den gangen sentralkomiteen undersøkte styrkinga av ideologi- og kulturarbeidet på plenumsmøtet i april 1955, prøvde Tuk Jakova å utnytte høvet til å angripe generallinja til partiet og legge fram sine egne revisjonistiske synsmåter.

Den sjølkritikken han hadde gjort på det niende plenumsmøtet og gjentatt på det andre landsmøtet viste seg å være uekte. Han opprettholdt motstanden sin mot partilinja. Han var fremdeles misfornøyd med partiledelsen og den marxist-leninistiske linja deres, og fiendtlig overfor dem. Han mente at den kampanjen partiet førte mot opportunismen og tiltaka mot klassefienden var urettferdige. Han så på de

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

internasjonale hendingene de siste åra fra et revisjonistisk og anti-marxistisk standpunkt, og ut fra det begynte han å arbeide for å revidere partilinja. Med dette i mente hadde han vendt seg til de elementene som partiet hadde fordømt for anti-marxistisk virksomhet.

Tuk Jakova krevde ny gransking av hele den politske og organisatoriske linja til partiet, fordi det etter hans mening fantes store forvrengninger som måtte rettes på så snart som råd! Han hadde som uttalt hensikt å rette slag mot partiledelsen, særskilt kamerat Enver Hoxha. Derfor tok han opp den velkjente tesen til den revisjonistiske ledelsen i Jugoslavia om at *de* hadde skapt kommunistpartiet i Albania og åpna veien for alle seirene folket i Albania vant under den nasjonale frigjøringskrigen. Han krevde revisjon av alle vurderinger partiet hadde foretatt siden det blei grunnlagt på kommunistgruppene. Han sto særlig hardt på at de dårlige sidene ved kommunistgruppa i Shkodra, der han en gang hadde vært med i ledelsen, skulle bli vurdert mildere.

Han gikk mot partiets politikk når det gjaldt klassekampen. Han forsvarte tesen om at kampen mot klassefienden dør bort. Han prøvde allment å hindre ideologisk strid og striden mot ulike tendenser og utslag retta mot partiet på ulike måter. På den måten ville han gjøre det tillatelig å leve i fredelig sameksistens med opportunistiske synsmåter innafor rekkene i partiet.

Tuk Jakova var så hatsk mot partiet at han til og med brukte det reaksjonære slagordet om å dele folket i Albania i «Gegs og Tosks» (nordinger og søringer).

Tuk Jakova satte fram åpne krav om å endre sammensetninga av sentralkomiteen og sette folk som var fordømt for alvorlige overtredelser og anti-marxistisk virksomhet i spissen for den. Samtidig oppfordra han til oppreising for alle anti-partielementene.

Måla var klare: Han ville erstatte den marxist-leninistiske linja til Arbeidets parti i Albania med ei ny retning, maken til den de jugoslaviske revisjonistene valgte. Slik skulle Tuk Jakova tre fram som «frelser» og «glødende forkjemper» for denne retninga, og som det mennsket som fortjente å stå i spissen for partiet.

Bedri Spahiu slutta seg til den revisjonistiske tesen til Tuk Jakova.

Bedri Spahiu hadde fått kritikk mange ganger i løpet av tida si i partiet for utprega opportunisme og grove feil i arbeidet sitt. Men hver gang han skjønte at han sto i fare for å bli avslørt, «krevde» han å bli fjerna fra partiledelsen for å gjømme feilene sine. Han hadde alltid hatt forkjærlighet for borgerlig nasjonalisme, og i stillhet støtta han den oppor-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tunistiske og likvidatoriske retninga til Sejfulla Malëshova og Ymer Dishnica.

Bedri Spahiu var motstander av partipolitikken i spørsmålet om klasser og klassekamp. Han hadde bøyd unna for presset fra borgerskapet og krevde slutt på klassekampen. Han var også for å revidere generallinja til partiet, akkurat som Tuk Jakova. Han var for å erstatte partiledelsen med en anti-marxistisk ledelse sammensatt av anti-partielementer med Tuk Jakova i spissen.

På det andre landsmøtet i partiet blei ikke Bedri Spahiu gjenvalgt som medlem av politbyrået fordi de politiske feilene han hadde gjort blei avslørt til fulle da medlemskorta i partiet skulle godkjennes på ny. Fra den stunda avskydde han partiet enda voldsommere. Han venta på rette øyeblikk til å spy ut gift mot partiet.

De opportunistiske aktivitetene og synspunkta til Tuk Jakova og Bedri Spahiu blei utstilt og fordømt uten et øyeblikks nøling av plenumsmøtet i sentralkomiteen i partiet i juni 1955. Tuk Jakova blei utvist fra sentralkomiteen og seinere fra partiet også. Bedri Spahiu viste ei grunnleggende fiendtlig holdning på dette plenumsmøtet, og blei utvist med en gang fra sentralkomiteen og fra partiet.

Da sentralkomiteen gjorde dette vedtaket slo den fast:

> «...Vi må øke den revolusjonære årvåkenheten og forsterke kampen mot opportunismen og opportunister, og kvele hver handling de gjør som kan skade partiet og folket i fødselen» (Vedtak i sentralkomiteen i APA, 17.juni 1955. APAs hoveddokumneter bind II, s. 419)

Slik forsvarte sentralkomiteen enheten i partiet, og den marxist-leninistiske generallinja sto uflekka. Sentralkomiteen forberedte organisasjonene og alle kommunister på å kjempe mot synspunkta til fienden, som prøvde å fremme en farlig følelse av ro og kunngjorde at klassekampen holdt på å dø ut.

Det var ikke noe slumpetreff at Tuk Jakova og Bedri Spahiu dreiv revisjonistisk virksomhet. Den hadde djupe røtter i de allsidige avledningstiltaka som de jugoslaviske revisjonistene dreiv på med mot de marxist-leninistiske partia og mot enheten i den sosialistiske leiren. Den var nært knytta til det breie overfallet som de moderne revisjonistene forberedte seg på mot marxismen-leninismen og den internasjonale kommunistbevegelsen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Etter at Stalin døde i mars 1953 blei det liv i de revisjonistiske elementene i kommunist- og arbeiderpartia igjen, medrekna kommunistpartiet i Sovjetunionen. De ga seg til å gnage på rotfestet i partia sine og undergrave enheten i den internasjonale kommunistbevegelsen.

I de første åra etter at Stalin døde var de opptatt med å styrke sine egne stillinger og få tømmene i partiet over i egne hender. De brukte metoden med å isolere og fjerne de sunne elementene fra lederstillinger gjennom bakvasking, intriger og sammensvergelser. Med dette som mål satte Khrusjtsjov i gang ei kampanje mot den såkalte «persondyrkinga». APA fordømte «Persondyrkinga» som «en anti-marxistisk og skadelig skikk». Men partiet gikk ikke i den fella Khrustsjov hadde satt for å få partiet til å revidere den politiske linja si og på den måten legge grunnen for endring i ledelsen. Den gangen ga partiet dette svaret:

> «I sentralkomiteen og de andre ledende organa i partiet vårt har det støtt levd ei kollektiv ånd, og innstillinga har vært å handle og kjempe uavbrutt for å styrke det kollektive arbeidet. Sentralkomiteen leder partiet i steinhard enhet med forstand og mot den strålende veien mot sosialismen og kommunismen. Det finnes ikke noen fiendemakt i eller utafor landet som kan ødelegge den stålsatte enheten i partiet vårt». (Rapport fra politbyrået, godkjent av plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA, 12.juli 1954, Sentralarkivet til partiet.)

I åra 1954—1955 fikk revisjonistenes forberedelser for et allment stormangrep mot marxismen-leninismen stort omfang. De dreiv virksomheten sin først og fremst i tre retninger: De spredde tanken om at klassekampen var i ferd med å dø ut; De ville komme på talefot med Titoklikken igjen og gi dem oppreisning; De ville sette den kampen folket førte for å forsvare freden til side for samarbeid med lederne for imperialismen.

Følgen av denne virksomheten var at styrene i Ungarn og i flere av de folkedemokratiske landa i Europa ga de kapitalistiske elementene i byene og særskilt på landsbygda betraktelige innrømmelser. Den borgerlige ideologien og kulturen fikk fritt spillerom. Samtidig, i Folkerepublikken Albania, var det slik at klassefienden ikke bare blei nekta innrømmelser. Tvert om blei kampen mot den ført hardere enn før.

De moderne revisjonistene så forbildet for den veien de ville gå sam-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

men i kursen til lederne i Jugoslavia. I Tito-klikken så de sine mest pålitelige allierte i kampen mot marxismen-leninismen. På denne tida begynte Khrusjtsjov og de andre lederne i de sosialistiske landa som fulgte ham å skamrose utenrikspolitikken til Jugoslavia. På samme vis var det med «strevet deres for å sikre den fredelige sameksistensen og for å bevare freden». Khrusjtsjov prøvde å vise at utenrikspolitikken til Jugoslavia ikke skilte seg fra utenrikspolitikken til de sosialistiske landa. Tanken om at de spørsmåla som samla de marxist-leninistiske partia og de jugoslaviske revisjonistene var flere og viktigere enn de som skilte, kom i omløp. Det blei gjort allsidige anstrengelser for å vise at det var helt nødvendig å gi den revisjonistiske ledelsen i Jugoslavia oppreisning. I mai 1955 bestemte Khrusjtsjov uten samtykke fra de andre partia å avvise vedtak fra informasjonsbyrået og de vurderingene som alle kommunist- og arbeiderparti hadde kommet til når det gjaldt Tito-klikken. Han ville reise til Beograd som leder for ei utsendingsgruppe for partiet og regjeringa i Sovjetunionen. Khrusjtsjov prøvde å tvinge de ensidige, urettferdige og sjølrådige vedtaka sine på andre partier også. Først to dager før han reiste fortalte han partiet i Albania at han skulle av gårde. Han krevde å få anerkjent at han kalte tilbake uttalelsen fra informasjonsbyrået fra november 1949 og reviderte den fra juni 1948, som hengte ut forræderiet til ledelsen i Jugoslavia. Samtidig ville han ha APA til å støtte teksten til et «vedtak» om dette spørsmålet som han hadde laga kladd til og som skulle komme ut i navnet til informasjonsbyrået enda dette ikke skulle ha noe møte. Sjøl om Arbeidets Parti i Albania hadde stor tillit til kommunistpartiet i Sovjetunionen så sentralkomiteen på de farlige krumspringa til Khrusjtsjov med stor mistanke. I et brev til sentralkomiteen i kommunistpartiet i Sovjetunionen fra 25. mai 1955 ga APA uttrykk for at det var mot at Khrusjtsjov besøkte Jugoslavia, og mot å gi Tito-klikken oppreisning.

> «Vi mener» hette det i brevet, «at det er betraktelig forksjell på innholdet i brevet deres av 23. mai 1955 og hovedstandpunktet i den felles holdninga vi har opprettholdt overfor jugoslavene til nå... De erfaringene partiet vårt har gjort hver dag i sambandet med jugoslavene både før og med dem i 1948 og deretter til denne dag viser helt fullstendig og klart gjennom mange kjennsgjerninger at alle resolusjonene fra informasjonsbyrået om det jugoslaviske problemet var helt riktige. Det finnes noen unntak med betydning for taktikken. Vi mener at den framgangsmåten som er foreslått

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for å få godkjent at resolusjonen fra møtet i informasjonsbyrået i november 1949 skal tilbakekalles ikke kan være riktig. ... Etter vårt syn ville en slik rask (og forhasta) bestemmelse om et viktig prinsippspørsmål ikke bare komme for tidlig dersom ikke alle de partia som saka angår får gjøre en grundig felles analyse. Det ville også påføre den allmenne innretninga stor skade, og desto mer om det blir kunngjort i pressa sammen med kommentarer fra samtalene om det i Beograd... Vi er overbevist om at partiets allmenne linje i forholdet til Jugoslavia er riktig, unntatt noen detaljer som ikke betyr så mye». (Brev fra sentralkomiteen i APA til sentralkomiteen i SUKP, 25. mai 1955. Partiets sentralarkiv).

Sentralkomiteen i APA krevde av sentralkomiteen i SUKP at disse spørsmåla måtte granskes på et medlemsmøte for partia bak informasjonsbyrået, og at APA skulle bli innbudt for å slå fast hva partiet mente.

Khrusjtsjov sto fast ved det han hadde bestemt seg for, reiste til Jugoslavia, krøp for Tito og tilsto at «det var gjort store feil overfor kommunistpartiet i Jugoslavia og ledelsen i Jugoslavia»(!). I virkeligheten ga han Tito oppreisning. Dette var helt uten forbilde i den internasjonale kommunistbevegelsen, et åpent brudd på vedtak som broderpartia hadde gjort sammen, og han så fullstendig bort fra hensynet til andre parti.

I den linja som Tito-klikken fulgte fant Khrusjtsjov konkret uttrykk for ønskene og strevet sitt for tilnærming til USA-imperialismen. I den talen han holdt i Beograd ga han åpent uttrykk for dette håpet. Han sa at politikken til Jugoslavia når det gjaldt samarbeid med de vestlige landa «blir godtatt fullt ut av oss». I et intervju med noen amerikanske journalister uttalte Khrusjtsjov som si mening at kampen for fred i verden er et politisk begrep som ligger utafor rekkevidden av klassekampen. Å sikre freden skulle være ei målsetting for både de sosialistiske og de imperialistiske landa. Den tolkninga han la fram av spørsmålet om freden står tvert mot den velkjente tesen til Lenin om at imperialismen er kilden til krig.

De moderne revisjonistene prøvde å løfte opp dette anti-marxistiske standpunktet til et teoretisk nivå. Samtidig prøvde de å lamme den livlige anti-imperialistiske kampen massene førte for fred. De tok til med å messe om at den viktigste kampen for å sikre freden lå i møter og samtaler med de imperialistiske bandelederne. De internasjonale

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

organisasjonene som jobba for å bevare freden blei påvirka av disse anstrengelsene, og som følge av det gikk det tydelig nedover med arbeidet deres i 1955. Revisjonistene talte for pasifisme i stedet for å føre kamp for freden.

Khrusjtsjov kalte møtet mellom de fire stormaktene der Sovjetunionen, USA, Storbrittania og Frankrike deltok i Geneve i juli 1955 for «et nytt stadium i det gjensidige forholdet mellom stater, ei vending til det bedre i sikringa av freden». Lederne for de imperialistregjeringene som var med var «fornuftige folk som prøvde å sikre freden», sa han. Han begynte å snakke om «ånden fra Geneve» over alt. Samtidig brukte de andre statene som var med i Geneve, først og fremst USA, denne «ånden fra Geneve» til å kreve innrømmelser fra Sovjetunionen, særskilt ensidig nedrustning.

Under påvirkning og tildriv fra Khrusjtsjov ble det fart i de revisjonistiske elementene i andre land også. I Ungarn blei Imre Nagy en stor trussel mot Arbeiderpartiet i Ungarn og mot folkemakta. Tuk Jakova og Bedri Spahiu hadde vært ute etter ei liknende rolle i Albania, med åpen kamp mot sosialistisk utvikling på landsbygda og mot prinsippa om demokratisk sentralisme og lederrolla til partiet.

Den gangen ville et forsvar av marxismen-leninismen og forhindring av at revisjonismen skulle endre seg til en samla internasjonal retning først og fremst si det samme som å holde den marxist-leninistiske linja rein, å renske ut revisjonistiske elementer fra partiet og holde enheten fast.

Da Tuk Jakova og Bedri Spahiu blei kasta ut av partirekkene og høyreopportunistene knust blei ikke bare veien stengt for revisjonismen. Det gjorde at partiet blei bedre forberedt på den striden som var i kjømda mot framveksten av høyreopportunisme i den internasjonale kommunistbevegelsen.

Den første femårsplanen blir oppfyllt

Den kampen partiet førte på ideologi-planet var nær knytta til kampen for å fullføre den første femårsplanen.

De økonomiske tiltaka for å trekke jordbruket ut av bakevja blei satt ut i livet gjennom bedre planlegging i jordbruket. Den utprega sentraliseringa i denne greina hadde tært hardt på initiativet til gardene og i en viss grad hindra utviklinga i jordbruket. Med de nye planleggings-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

metodene avgjorde statsplanen for utviklinga av jordbruket mengden på obligatoriske kvoter av jordbruks- og husdyrprodukt, hvor mye staten skulle kjøpe av overskuddet, hvor mye arbeid en skulle avtale å få gjort av maskin- og traktorstasjonene og hvor mye betaling de skulle få i form av produkter. Samtidig planla hvert statsbruk, hvert kooperativ og hver enkeltgard sjølve jordbruksproduksjonen i samråd med organa for jordbruket og maskin- og traktorstasjonene. De skulle ha i bakhodet hvordan de kunne utnytte jord- og klimavilkår fullt ut i hvert område. Denne nye metoden frigjorde mange jordbruksspesialister fra byråkratiske rutiner og økte ansvaret hos statskadrene i området for å styre jordbruket.

Året 1955 markerte et viktig vendepunkt for industriproduksjonen, særskilt i gruvedrifta. Arbeidsmetoder og -organisering blei merkbart bedre ved produksjonssentrene, i den statlige styringa over økonomien og økonomi-ogana i partiet. Den første femårsplanen blei oppfyllt med framgang. I 1955 var den totale industriproduksjonen 179% høyere enn i 1950, og 11½ gang større enn i 1938. Den årlige gjennomsnittsøkninga var 22%. I noen industrigreiner, som for eksempel utvinning av krom, maskinproduksjonen, tømmerindustrien, den lokale industrien osv. blei de planlagte måla overoppfyllt. Handverks-kooperativene oppfyllte den første femårsplanen ti måneder før tida. Omtrent 150 nye stats- eller kooperativfabrikker og tiltak for industriproduksjon blei satt i gang og fikk oppgaver.

Jordbruket gjorde betydelig framgang. Produksjonen av brødkorn i 1955 lå 53% over produksjonen i 1950.

Den livlige utviklinga i industrien og økninga i industri- og produksjon gjorde det mulig å bedre den materielle levestandarden og heve kulturnivået i det arbeidende folket. Det totale volumet av omsatte varer i 1955 lå over 1950-volumet. Nasjonalinntekta økte med 70%, og reallønna til arbeidere og ansatte med 20%. Inntekta til bøndene økte med 35%. Da femårsplanen var fullført blei det vedtatt å gjøre delvis slutt på rasjoneringssystemet.

Framgangen i utviklinga av kultur og utdanning var stor. Skolenettet blei utvida og tallet på studenter og elever gikk opp. Analfabetisme mellom folk under førti blei praktisk talt utrydda.

Hovedmålet for den første femårsplanen som gjaldt å omdanne Albania fra et tilbakeliggende jordbruksland til et jordbruks- og industriland blei allment nådd. Grunnlaget for den nye sosialistiske industrien blei utvida, forutsetningene for å få fart i kollektiviseringa av

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

jordbruket og for å fullføre bygginga av den økonomiske grunnvollen for sosialismen i den neste femårsperioden blei skapt.

Mens den første femårsplanen varte skaffa partiet seg uvurderlig erfaring i å lede staten og økonomien mens bygginga av sosialismen gikk for seg i landet. Det fikk også hopt opp en mengde erfaring gjennom arbeidet med å mobilisere massene og gjennom den politiske og ideologiske kampen mot klassefienden i og utafor landet og mot høyreopportunismen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

KAPITTEL V

Arbeidets Parti i Albania kjemper for å fullføre bygginga av det økonomiske grunnlaget for sosialismen (1956 — 1960)

1. DET TREDJE LANDSMØTET I APA. DIREKTIVET OM Å ØKE FARTEN I Å KOLLEKTIVISERE JORDBRUKET.

I desember 1955 vedtok sentralkomiteen å kalle inn til det tredje landsmøtet i Arbeidets Parti for å fastsette nye oppgaver for den neste femårsperioden. Sentralkomiteen sto fram for partiet og folket med et regnskap der kreditt-sida viste ei lang rekke framsteg. Sentralkomiteen kunne dokumentere at de hadde kjempa fast og målbevisst for å sette den marxist-leninistiske linja si ut i livet, og den hadde klart utsyn over veien fram for å bygge sosialismen i landet. I tida da partiet forberedte det tredje landsmøtet blei APA stilt overfor problem i den internasjonale kommunistbevegelsen som krevde øyeblikkelig løsning. De stamma fra den tjuende kongressen til kommunistpartiet i Sovjetunionen, og fra det presset ledelsen i Sovjetunionen retta mot APA for å tvinge på det en revisjonistisk kurs.

Den tjuende kongressen i Sovjetunionens kommunistiske parti tar en revisjonistisk kurs.

På den tjuende kongressen i Sovjetunionens kommunistiske parti (SUKP) i februar 1956 kasta Khrusjtsjov-gruppa seg etter tre års forberedelser ut i et voldsomt angrep på de grunnleggende prinsippene i marxismen-leninismen, og på den marxist-leninistiske generallinja som SUKP hadde fulgt under Stalins ledelse.

Nikita Khrusjtsjov la fram meldinga fra sentralkomiteen for kongressen. Den la fram flere såkalte «nye» teser, som i følge han sjøl om-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fatta «ei skapende utvikling av den marxist-leninistiske teorien under de forholda som var skapt gjennom forandringene i styrkeforholda i verden til fordel for sosialismenm». Tesene var iført marxist-leninistisk språkdrakt for å føre folkemeninga på avveier i og utafor Sovjetunionen. Men i virkeligheten var de et avvik fra marxismen-leninismen og en revisjon av den.

Khrusjtsjov forvrengte Lenins lære om krig og fred. Han opphøyde «fredelig sameksistens mellom to system» til generallinje for utenrikspolitikken til Sovjetunionen og alle sosialistiske stater. Lenin lærte at det grunnleggende prinsippet for utenrikspolitikken til et sosialistisk land og et kommunistisk parti var proletarisk internasjonalisme, ikke fredelig sameksistens. Det er

> «allianse med alle undertrykte folk, mot imperialister i alle sjatteringer» (Lenin: Utenrikspolitikken for den russiske revolusjonen. Verker bind 25 s. 87 engelsk utgave)

Khrusjtsjov tvang dette valget på de sosialistiske landa og den internasjonale kommunist- og arbeiderrørsla: «enten fredelig sameksistens eller den mest ødeleggende krigen i historia. Noen tredje utvei finnes ikke». Slik gjorde sojetlederne propaganda for tanken om å gi opp klassekampen i verdensmålestokk for å oppnå fredelig sameksistens med imperialismen for enhver pris. De ville avblåse den revolusjonære frigjøringskampen som folka førte mot det imperialistiske åket, og trekke tilbake den uforbeholdne hjelpa som de sosialistiske landa, kommunistbevegelsen og arbeiderrørsla plikter å gi disse folka. De ordna løsninga av spørsmålet om fred og frihet for verdens folk under spørsmålet om å opprette vennskapelige forhold mellom de to stormaktene i verden, Sovjetunionen og USA. Khrusjtsjov forkynte: «Vi vil gjerne bli venner med USA og samarbeide med dem både når det gjelder kampen for fred og trygghet for folka og når det gjelder økonomi og kultur.» «Målet vårt er å få til ei gjennomgripende bedring i forholdet mellom USA og Sovjetunionen».

På den ene sida spredde han den usanne tanken at USA-imperialismen, som var den største og mest brutale fienden av fred og frihet, hadde eller kunne komme til å slutte med den rovgriske og aggressive politikken sin. De sosialistiske landa og de andre uavhengige landa kunne føle seg trygge mot imperialistisk aggresjon i all framtid. For å få til dette måtte en godta evig sameksistens mellom sosialismen og kapi-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

talismen, ettersom sosialismen skulle seire i verdensmålestokk gjennom «fredelig kappestrid mellom to system — det kapitalistiske systemet og det sosialistiske systemet.» På den andre sida lot Khrusjtsjov-gruppa USA-imperialismen forstå at de dominerende stillingene som USA hadde økonomisk og militært i ulike land ikke ville bli påvirka i det hele tatt. Disse landa skulle godta at de to stormaktene delte verden og hadde øverste rådvelde for å «trykke freden» gjennom nært samarbeid. De skulle «trygge freden» ved å bruke alle de svære økonomiske og militære ressursene sine, alle propagandamiddel og internasjonale organ som f.eks. FN!

Lederne i Sovjetunionen knytta spørsmålet om fredelig sameksistens mellom stater med ulike samfunnssystem til spørsmålet om overgangsformer til sosialismen. Khrusjtsjov gjorde overgangen til sosialismen underordna den fredelige sameksistensen, la all vekt på «fredelig overgang» og sa at det var det samme som «veien gjennom parlamentet». «Med de vilkåra som finnes i dag», erklærte han, «går det an for arbeiderklassen å vinne et støtt flertall i folkeforsamlinga og omdanne det fra et borgerlig-demokratisk organ til et våpen for den sanne folkeviljen, et organ for virkelig demokrati, et demokrati for det arbeidende folket.»! Han betegna veien til Oktoberrevolusjonen som «riktig bare under de historiske vilkår»! Disse tesene utgjorde ei fornekting av den sosialistiske revolusjonen og av proletardiktaturet.

Meldinga fra sentralkomiteen i SUKP vurderte åpent Jugoslavia som «et sosialistisk land» der «originale og konkrete former for å styre økonomien og bygge ut statsapparatet er blitt utvikla under prossessen med å bygge opp sosialismen». Denne vurderinga slo en strek gjennom alle vedtaka fra Informasjonsbyrået om sviket til den revisjonistiske ledelsen i Jugoslavia og støtta den jugoslaviske veien til å tilintetgjøre det marxist-leninistiske partiet og proletardiktaturet. Det var det samme som å opprette kapitalismen igjen.

I den «hemmelige» rapporten om «Persondyrkinga og følgene av den» som Nikita Khrusjtsjov la fram for utsendingene på den tjuende kongressen, blei det retta enda kraftigere slag mot partiet, revolusjonen og proletardiktaturet. Denne rapporten svartmalte den ærerike veien som bolsjevikpartiet hadde fulgt etter at Lenin døde, og kalte det en vei «full av feil, alvorlige forvrengninger og uhyrlige forbrytelser». Den som fikk skylda for alt dette var Stalin, som hadde leda partiet og Sovjetstaten i 30 år med slik klokskap og dyktighet til seire med historisk betydning for hele verden. Stalin hadde vært anerkjent som en stor

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

marxist-leninist og revolusjonær av den internasjonale kommunistrørsla. Khrusjtsjov vrei på dokumenter og brukte uttalelser fra fiender av sosialismen for å koke opp de mest nedrige bakvaskinger og løgner. Han anklagde Stalin for «vilkårlig grusomhet», for å «isolere seg fra livet og virkeligheten,» og kalte han «despot», «terrorist» og «kunnskapsløs». Samtidig kunngjorde han at fiender av det sosialistiske systemet som var blitt fordømt som agenter for imperialiststatene skulle bli rehabilitert.

Angrepet på Stalin var et direkte slag mot den revolusjonære arbeidet han hadde gjort, mot den marxist-leninistiske læra og mot det sosialistiske systemet. Det klare målet for angrepet var å rettferdiggjøre at den marxist-leninistiske linja til SUKP som tidligere kongresser hadde utarbeidd blei tilintetgjort. I stedet skulle ei ny revisjonistisk linje vedtas og marxismen-leninismen bli revidert. Om Khrusjtsjov-gruppa skulle rydde veien for å nå måla sine, måtte de æresskjelle Stalin som hadde forsvart marxismen-leninismen så målbevisst og utvikla den videre under de nye vilkåra som kom til verden da den sosialistiske Oktoberrevolusjonen seira. Han hadde utvikla marxismen-leninismen videre ettersom det sosialistiske samfunnet blei bygd i Sovjetunionen og da den sosialistiske leiren blei til etter den andre verdenskrigen. Khrusjtsjov og co. gjorde bruk av den såkalte «persondyrkinga av Stalin» for å dekke over sine egne kontrarevolusjonære revisjonistiske tiltak. De dro fordel av at persondyrking er fremmed og motbydelig for marxismen-leninismen.

Stalin var mot persondyrking og kritiserte det ofte. Han verdsatte massenes rolle på riktig vis og hadde alltid holdt oppe prinsippet om kollektiv ledelse for partiet og staten. Men han tok ikke tilstrekkelige tiltak for å holde tilbake den overdrevne og helt unødvendige rosen som Sovjetpropagandaen øste over han de siste åra han levde. Khrusjtsjov-gruppa utnytta dette til sine egne anti-marxistiske og anti-sosialistiske formål ved å dikte opp den såkalte «persondyrkinga» av Stalin som det viktigste våpenet i kampen mot marxismen-leninismen.

Khrusjtsjov og gruppa hans erklærte at den revisjonistiske kursen deres skulle være generallinje for den internasjonale kommunistrørsla. De greip til alle midler for å tvinge alle kommunist- og arbeiderpartiet til å vedta den.

Slutningene fra den tjuende kongressen blei ideologisk næring for revisjonister i alle land. De var mektige våpen i hendene på imperialister og alle reaksjonære i kampen de førte mot de sosialistiske landa, mot

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kommunismen og mot den revolusjonære frigjøringsrørsla. Fiendene av kommunismen blei oppmuntra av disse slutningene og heiv seg ut i en rasende kampanje mot marxismen-leninismen, særskilt mot revolusjonen og proletardiktaturet. De retta angrepet særskilt mot det sosialistiske systemet i Sovjetunionen og i andre land og mot kommunistpartier i kapitalistiske land. De jugoslaviske revisjonistene utmerka seg særskilt i så måte. De sa at den kursen som den tjuende kongressen staka ut var i samsvar med den veien de hadde fulgt i lengre tid. Det blei skapt en spent situasjon innafor den internasjonale kommunistrørsla.

Forsøk på å revidere linja til APA lir nederlag

Den tjuende kongressen til SUKP oppmuntra anti-parti- og fiendtlige elementer i Albania også, og fikk fart i dem. De nærte stort håp om at tida endelig var kommet til å gjøre om på den marxist-leninistiske kursen til APA, slik at de kunne vinne tilbake de tapte stillingene sine. Det ville da vært å få i gang den samme prosessen i Albania som alt var i gang i Sovjetunionen og i noen av de folkedemokratiske landa. Titoklikken ga disse elementene direkte hjelp. særskilt gjennom den jugoslaviske legasjonen i Tirana. Styrt av legasjonen blei organiseringa av en kontrarevolusjonær illegal bevegelse satt i gang. Den skulle endre situasjonen, og gripe roret for folkemakta og partiet. Flere partimedlemmer som var straffa for alvorlige forbrytelser og noen hemmelige agenter for imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene var med i denne bevegelsen. De elementene som var fiendtlige og mot partiet kunngjorde den tjuende kongressen mer enn noen andre. De prøvde å skape en holdning som var velvillig innstilt til revisjon av den marxist-leninistiske politiske linja til partiet og for at Koçi Xoxe, Tuk Jakova, Bedri Spahui og mange andre fiender av folket og partiet skulle få oppreisning. De gjorde lite av de politiske og økonomiske framstega som var nådd under ledelse av partiet. I stedet snakka de om «persondyrkinga», om brudd på «Lenins normer», om «steinhard holdning til kulakkene og andre klassefiender» og om «nøling og utsetting av å forbedre forholdet til Jugoslavia». De påsto at dette var «følger av de gale standpunkta og praksisen til Stalin», og hevda at denne linja måtte tilintetgjøres. De ville at de som sto ansvarlig for å ha tillatt slikt måtte rammes av særskilte tiltak. I Tirana utnytta anti-parti-elementene også at partiutvalget i byen Tirana ikke var årvåkent, og andre tydelige svakheter de hadde.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Revisjonistene brukte partikonferansen i byen Tirana i april 1956 til å sette i gang angrepet på linja og den ledende stillinga til partiet. De hadde greidd å få valgt sine talsmenn som utsendinger. Disse folka satte fram den anti-marxistiske plattforma si på konferansen. Samtidig krevde de at det tredje landsmøtet måtte bli utsatt. De påsto at det trengtes mer tid til å granske linja på ny og gjøre forberedelser i samme ånd som den tjuende partikongressen i Sovjetsamveldet! Seinere viste det seg at hele greia var kokt opp bak kulissene av den jugoslaviske legasjonen.

Anti-parti-elementene misbrukte det indre demokratiet i partiet til å skape en spent situasjon på konferansen. Flertallet av utsendinger gikk mot det revisjonistiske synet, men det var noen blant dem som vakla under presset fra denne listige demagogien*.

Sentralkomiteen så med rette på situasjonen som svært alvorlig. De slutta seg øyeblikkelig til at fiender av sosialismen og partiet hadde en finger med i spillet. De sendte kamerat Enver Hoxha til konferansen. Der avslørte han målsettinga til revisjonistene og fremma den faste linja til APA for å opprettholde en rein revolusjonære politikk og praksis. Utsendingene støtte dette standpunktet i partiet fullt ut. De fordømte de forsøka som fienden hadde gjort på å snu partiet fra den marxist-leninistiske linja. Konferansen tvang anti-parti-elementene til å innrømme med egne ord hva slags mål og karakter den kontrarevolusjonære virksomheten deres hadde. Den revisjonistiske sammensvergelsen blei slått ned.

Sentralkomiteen trakk lærdom av denne hendinga, og slo fast overfor hele partiet:

> «...vi kan ikke tillate på noe vis at årvåkenheten blir sløva. Vi må heller ikke tillate oss å bli sjøltilfredse og åpne dørene for fienden på den måten». (Brev fra sentralkomiteen i APA til samtlige partiorganisasjoner, 21. april 1956. Partiets sentralarkiv.)

Denne hendinga åpna øynene på kommunistene. De samla seg om å slåss på mer revolusjonært vis for å forsvare partilinja og oppfylle oppgavene til partiet.

Samtidig dreiv Khrusjtsjov for sin del og pressa sentralkomiteen i APA til å granske generallinja si på ny i tråd med de slutningene som

---

* demagogi = å hisse opp folk eller forvirre dem ved å appelere til fordommer og følelser i stedet for å snakke om sak, eller dekke over det egentlige formålet med andre ord.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den tjuende kongressen til kommunistpartiet SUKP nådde fram til. Han ville ha APA til å vedta ny linje på det tredje landsmøtet. Først kom dette presset i Moskva gjennom Suslov, et medlem av den revisjonistiske gruppa i SUKP. Gjennom Liri Belishova krevde han i navnet til sentralkomiteen i SUKP at ledelsen i APA skulle granske særskilt på ny det standpunktet de hadde til revisjonistene i Jugoslavia og de dommene som var blitt felt over Koçi Xoxe, Tuk Jakova og de andre anti-partielementene. Han påsto at det kunne ha forekommet feil under påvirkning av «persondyrkinga av Stalin». Dette kravet blei tatt opp igjen helt åpent og vedholdende av lederne for utsendingsgruppa fra Sovjetunionen som var kommet til Tirana for å være med på landsmøtet.

Plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA avviste disse forsøka på å revidere den riktige partilinja enstemmig og uten å nøle. De uttalte at de var fast bestemt på å fortsette etter den veien som APA hadde fulgt til da.

Det tredje landsmøtet i APA begynte drøftingene den 25. mai 1956 og varte til 3. juni. Det var 670 utsendinger der med vedtaksrett og 121 utsendinger med rådgivende stemme. De møtte for 41.372 medlemmer og 7.272 kandidatmedlemmer i partiet.

Landsmøtet granska virksomheten til sentralkomiteen og hele partiet, retta på vedtektene for partiet og vedtok direktiver for den andre femårsplanen.

Partiet er fast bestemt på å fortsette etter den marxist-leninistiske kursen

Nå var vilkåra slik at den internasjonale revisjonismen gikk til angrep på marxismen-leninismen, og Khrusjtsjov retta press mot APA. Da var hovedproblemet: Hva for kurs skulle partiet følge? Kursen til den tjuende kongressen i SUKP, eller sin egen marxist-leninistiske kurs?

Utfallet gikk tvert mot det revisjonistene krevde.

> *«Det tredje landsmøtet i Arbeidets parti i Albania har hørt og drøfta beretninga om virksomheten til sentralkomiteen, framført av førstesekretæren for sentralkomiteen i APA, kamerat Enver Hoxha. Landsmøtet bestemte seg for å godkjenne den politiske linja og den praktiske virksomheten til sentralkomiteen fullt ut, akkurat som de slutningene og forslaga som beretninga inneholder.*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Landsmøtet merka seg med tilfredshet at den allmenne politiske, økonomiske og organisatoriske linja partiet har fulgt til nå er riktig.» (Resolusjon fra det tredje landsmøtet i APA. APAs hoveddokumenter bind 11 s. 452.)

Landsmøtet fordømte med stor styrke virksomheten til anti-parti-elementene på partikonferansen i byen Tirana, og alle forsøk på å revidere den politiske linja til APA. Det mente at tiltaka partiet hadde tatt var helt riktige

> «mot alle partifiendtlige, avvikende, revisjonistiske, trotskistiske og opportunistiske grupper og elementer» (Samme sted, s. 481)

Landsmøtet nådde den slutninga at partiet hadde vært svært nøyaktig med å bruke de marxist-leninistiske normene til punkt og prikke, både når det straffa anti-parti-grupper og elementer og i hele det indre livet i partiet. Vedtaka i partiet hadde møtt full støtte i alle partiorganisasjonene.

Landsmøtet tok for seg spørsmålet om klassekampen som et av de viktigste felta der kampen raste mellom marxismen-leninismen og revisjonismen. Landsmøtet mente at

> «det var galt å tru at klassekampen holder på å dø ut og at de klassene som er styrta gir opp kampen av egen fri vilje». (samme sted)

Landsmøtet påla kommunistene å ikke la årvåkenheten bli sløva et eneste sekund. De blei advart om at det finnes elementer som

> «kanskje trur at når situasjonen endrer seg, vil disiplinen og årvåkenheten i partiet endre seg også. De trur at opportunistisk mildhet skal komme i stedet for alt det andre, at klassekampen blir dempa, at feil og forbrytelser som de har gjort seg skyldig i mot partiet og folket skal bli glemt.» ...at «tida er inne da de kan gjøre vold på demokratiet under demokratiets fane» (Samme sted s. 482)

Slik møtte landsmøtet den anspente situasjonen som holdt på å bli til innafor den internasjonale kommunistrørsla etter den tjuende kongressen i SUKP.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Fra dette kom plikta til å fortsette med nådeløs kamp mot alle utslag av opportunisme, mot faren for høyreavvik og for å ta vare på enheten og solidariteten i rekkene i partiet som de mest dyrebare ting som fantes.

Det tredje landsmøtet vedtok enstemmig og uten å nøle å fortsette på den marxist-leninistiske kursen som partiet hadde fulgt siden det blei grunnlagt.

En revolusjonær marxist-leninistisk ånd prega alle slutninger og vedtak som det tredje landsmøtet i APA gjorde. Dette gikk mot den revisjonistiske ånden som prega slutninger og vedtak på den tjuende kongressen til SUKP i sjølve kjerna.

Men det tredje landsmøtet fordømte ikke de anti-marxististiske tesene til den tjuende kongressen i SUKP åpent. Sentralkomiteen i APA gjorde kjent for ledelsen i Sovjet hva for forbehold og motstand den hadde til flere teser og handlinger fra dem. Samtidig kom pressa i Folkerepublikken Albania med vilje med flere vurderinger som i praksis gikk tvert i mot vurderingene til den tjuende kongressen. Men det tredje landsmøtet kunne ikke uttrykke den motstanden og de forbeholda de hadde til slutninger fra den tjuende kongressen til SUKP offentlig fordi den gangen ville ei slik handling tjent kommunismens fiender. De hadde satt i gang en vill kampanje mot Sovjetunionen og enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistrørsla. De albanske kommunistene har alltid ment at det er ei edel internasjonalistisk plikt å forsvare den første sosialistiske staten i verden og hele den sosialistiske leiren. Dessuten var det den gangen ennå ikke allment forstått hva som var den virkelige målsettinga Khrusjtsjov-gruppa håpte de skulle nå.

Det viktigste var at Arbeidets Parti i Albania ikke gjorde noen innrømmelser i prinsippspørsmål da de blei stilt overfor press fra Khrusjtsjov-gruppa. Det la ikke den revisjonistiske kursen fra den tjuende kongressen til SUKP til grunn for si linje, slik ei rekke kommunist- og arbeiderpartier gjorde. Det bevarte den marxist-leninistiske generallinja si urørt.

De rettingene som landsmøtet gjorde i vedtektene for partiet virka ikke inn på de marxist-leninistiske prinsippene og normene. De nye vedtetene avgrensa pliktene og rettene til medlemmene i partiet mer nøyaktig. Partiet hadde skaffa seg rik erfaring i organisatoriske og ideologiske spørsmål og i å lede den sosialistiske oppbygginga av landet politisk. Alt dette kom til uttrykk gjennom partivedtektene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Direktiver for den andre femårsplanen

Det tredje landsmøtet vedtok direktiva for den andre femårsplanen og slo fast denne hovedoppgava for planen: *Å utvikle industrien, særskilt gruveindustrien, i hovedsak ved å utnytte den produksjonskapasiteten som er i drift fullt ut, og ved å sette i drift de innenlandske reservene og utnytte dem. Å utvikle jordbruket raskt, først og fremst gjennom sosialistisk omorganisering av jordbruksproduksjonen. Å forbedre den materielle situasjonen og heve levestandarden og det kulturelle nivået hos folket.*

I samsvar med disse oppgavene var planen å øke industriproduksjonen med 92% etter ei gjennomsnittlig årsøkning på ikke mindre enn 14%. Produksjonen av olje, krom, kol og elektirsk kraft, i tillegg til produksjonen av forbruksvarer, skulle utvikle seg i høyere takt.

Det tredje landsmøtet vedtok at produksjonen av jordbruks- og husdyr-produkt måtte øke kraftig også. Men landsmøtet slo fast at hovedoppgava for jordbruket og hele folkeøkonomien først og fremst var å utvide kollektiviseringa i jordbruket, å gjøre seg ferdig med å legge det økonomiske grunnlaget for sosialismen over hele landet og drive fram rask og allsidig utvikling på landsbygda.

Landsmøtet så på vedtaket fra plenumsmøtet i sentralkomiteen i desember 1955 om større fart i arbeidet for å kollektivisere jordbruket som helt riktig og fatta i rette øyeblikk. Alle de politiske, økonomiske og organisatoriske vilkåra for overgang til dette nye steget i den sosialistiske omorganiseringa av landsbygda var til stede nå. Bondemassene var overbevist om at kollektivjordbruksproduksjon i stort omfang var bedre. Nå var kvalifiserte kadrer opplært, og grunnlaget av jordbruksutstyr var bygd ut. Partiet og staten var i ei slik stilling at de kunne ordne opp med de oppgavene som steig ut fra utvida kollektivisering av jordbruket. At de nødvendige vilkåra for sosialistisk omorganisering i stor målestokk på landsbygda virkelig var til stede, kom klart fram i det at den oppgava som sentralkomiteen stilte i desember 1955 — å fordoble tallet med kooperativ før utgangen av 1956 — var fullført rett før det tredje landsmøte begynte.

Det tredje landsmøtet tok utgangspunkt i disse vilkåra, og fastsatte som oppgave å fullføre kollektiviseringa av jordbruket allment før den andre femårsplanen var ute. I første omgang skulle kollektiviseringa omfatte lavlandsområda og delvis åsområda. I fjellområda skulle det først og fremst settes i gang jordbrukskollektiv og husdyrkollektiv.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Landsmøtet slo fast at det leninistiske prinsippet om å ta hensyn til bøndenes frie vilje måtte følges nøye under kollektiviseringa. Det krevde at partiutvalga og regjeringsorgana bare skulle bruke overbevisningsmetoden med å kunngjøre forbilder fra kooperativ som alt var starta. Enhver annen arbeidsmetode som kunne bryte det aller minste med prinsippet om frivillighet blei regna som fremmed, og partiet ville fordømme det.

Staten ville støtte kollektiviseringa av jordbruket ved å øke mekaniseringa, legge til nye områder med nybrottsjord, utvide prosjekt for jordforbedring og gi allsidig hjelp til jordbrukskooperativene.

Målet var å heve levestandarden og bedre kulturnivået i massene, og dette prega alle direktiv i planen. Når industri- og jordbruksproduksjonen økte ville det la seg gjøre å slutte med rasjoneringssystemet i løpet av den andre femårsplanen og sette ned prisene på dagligvarer for hvert år. Reallønna til arbeidere og ansatte skulle økes med 25% og inntektene til bøndene med 35%.

For å oppnå så bra resultat som mulig i den andre femårsplanen oppfordra det tredje landsmøtet alle kommunister og hele det arbeidende folket til å skjønne at

> «æresplassen og kampfronten i bygginga av sosialismen er der de materielle godene blir laga — i fabrikkene, på byggeplassen eller statsbruket, på maskin- og traktorstasjonen eller på kooperativet.» (Samme sted, s. 478)

Det tredje landsmøtet avslutta drøftingene sine med å velge den nye sentralkomiteen som var sammensatt av 43 medlemmer og 22 kandidatmedlemmer. Slik blei den større i tall. Enver Hoxha blei gjenvalgt som førstesekretær.

Det tredje landsmøtet holdt oppe den revolusjonære politikken til partiet. I ånden til denne politikken bestemte landsmøtet de nye oppgavene som måtte utføres for å legge det økonomiske grunnlaget for å bygge sosialismen. De satte først og over alt annet oppgava med å kollektivisere jordbruket.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

2. ARBEIDETS PARTI I ALBANIA FØRER KAMP MOT DEN MODERNE REVISJONISMEN — HOVEDFAREN FOR DEN INTERNASJONALE KOMMUNISTBEVEGELSEN

Etter det tredje landsmøtet innså APA at det sto overfor en faretruende situasjon i den internasjonale kommunistbevegelsen. Denne situasjonen var oppstått fordi den moderne revisjonismen hadde blussa opp og spredd seg.

Revisjonismen livner til igjen i den internasjonale kommunistbevegelsen.

Situasjonen som oppsto i andre halvdel av 1956 fulgte av den tjuende kongressen til SUKP. Djup ideologisk forvirring feide gjennom flertallet av kommunist- og arbeiderpartia. Khrustsjov-gruppa dro fordel av den store respekten og autoriteten som SUKP nøt godt av og retta press uten stans mot ledelsene i de andre partia for å få dem til å sette den revisjonistiske kursen fra den tjuende kongressen i stedet for den marxist-leninstiske kursen de fulgte før. Khrustsjov-klikken organiserte sammensvergelser for å fjerne alle dem som gjorde motstand mot at revisjonismen spredde seg fra partiledelsene. Tito-klikken på si side gjorde et stort nummer av at «den jugoslaviske kursen seirer». Der de kunne, blanda de seg inn på alle tenkelige måter for å få de marxist-leninistiske partiene og det sosialistiske systemet til å gå i oppløsning fortere. Sovjetlederne og de jugoslaviske revisjonistene arbeidde nært sammen i den anti-kommunistiske kampanjen som den moderne revisjonismen hadde satt i gang under slagord om kampen mot «stalinismen», mot «dogmatismen» og mot «presondyrkinga». Khrustsjov og Tito møttes for å samordne virksomheten sin i kampanjen og for å plukke ut de lederne i ulike parti som skulle fjernes og dem som skulle settes i spissen for partiene.

Under disse forholda kom opportunistene i de ulike kommunist- og arbeiderpartia åpent fram. De gikk til angrep på marxismen-leninismen med direkte støtte fra ledelsen i Sovjetunionen og Titobanden. Anti-parti-elementer fikk oppreisning enda mange av dem var kjent over hele verden som kontrarevolusjonære.

Blant revisjonistene i de kapitalistiske landa sto Palmiro Togliatti og de italienske revisjonistene langt framme i kampanjen mot marxismen-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

leninismen. De fremma tesen om at Sovjetsystemet og folkedemokratiet hadde degenerert og hevda at de måtte erstattes med «et system med ubegrensa demokrati». Samtidig sang de lovsanger til «den jugoslaviske erfaringa». Under dekke av «kampen mot hegemoniet til ett eneste parti» angreip de enheten og den felles polistiske linja i den internasjonale kommunistbevegelsen som var tufta på marxismen-leninismen. I stedet kom de med tesen om «polysentrisme», det vil si at det skulle skapes mange sentra i bevegelsen. De fremma slagordet om «den italienske veien til sosialismen», en reformistisk parlamentarisk vei som utelukka revolusjonære opprør og alle forsøk på å ødelegge den borgerlige statsmakta. I følge de italienske revisjonistene var denne veien den eneste høvelige veien for de kapitalistiske landa i vesten.

I de sosialistiske landa spredde revisjonismen seg og fikk bedre fotfeste i Polen og Ungarn enn noe annet sted. Med hjelp fra Khrustsjovgruppa dukka det opp elementer som var fordømt for revisjonistiske og anti-sosialistiske synspunkt og handlinger i ledelsen for arbeiderpartia i disse landa. Proletardiktaturet blei lamma. Ideologien og kulturen til borgerskapet i Vesten fikk lov til å spre seg vidt og bredt. Kontra-revolusjonære drivhus forkledd som «kultur-ringer» blei satt i gang i flere byer. Revisjonistene hadde som mål å avskaffe proletardiktaturet og det sosialistiske systemet fullstendig.

Situasjonen blei utnytta av imperialistene. De egga til kontrarevolusjon og spredde og organiserte det i de sosialistiske landa der revisjonistene hadde gjort et godt forarbeid. I direkte eller indirekte samarbeid med revisjonistene begynte de å arbeide for å avskaffe det sosialistiske systemet og gjeninnføre kapitalismen.

Den internasjonale imperialismen og revisjonistene gikk sammen om å organisere det kontra-revolusjonære opprøret i den polske byen Poznan i juni 1956, og likeså det kontrarevolusjonære opprøret i Ungarn i oktober-november 1956.

Folkedemokratiet i Ungarn var trua av fullstendig utsletting. Det ungarske arbeiderpartiet var ødelagt. Det arbeidende folket og kommunistene i Ungarn, som var forrådt av revisjonistene, tok opp en desperat forsvarskamp. Kontra-revolusjonen i Ungarn ga næring til anti-kommunistisk hysteri over hele verden. Det sosialistiske systemet sto overfor ei hard prøve.

Folka i de sosialistiske landa og revolusjonære krefter over hele verden var svært bekymra for hvordan det skulle gå med sosialismen i Ungarn. Det sto sovjetiske tropper i folkerepublikken Ungarn, men

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Khrustsjov-gruppa nølte med å sende dem ut i kamp for å undertrykke kontra-revolusjonen. Det var først etter å ha blitt utsatt for et sterkt press nedenfra, og særlig da Khrustsjov-gruppa så at Ungarn holdt på å gli ut av innflytelsessfæren deres, at de til slutt blei nødt til å la sovjethæren komme til hjelp for forsvarerne av den ungarske revolusjonen. Kontra-revolusjonen blei knust.

Kontra-revolusjonen i Ungarn var barn av revisjonismen. Revisjonistene i Jugoslavia som hadde gitt revisjonistene i Ungarn helhjerta støtte og spilt ei særskilt rolle i forberedelsene til kontrarevolusjonen, heiste flagget på halv stang da den ikke lyktes. Tito kalte det «hele folkets oppstand» som kom fordi «Rakosi-regimet hadde gjort store feil og fordi det blei nølt med å styrte det»! På den andre sida kalte han den hjelpa sovjethæren hadde gitt for «brutal og utilbørlig innblanding». Imre Nagy, lederen for kontra-revolusjonen, tok tilflukt i den jugoslaviske ambassaden i Budapest.

Etter at kontrarevolusjonen hadde lidd nederlag prøvde ledelsen i Sovjetunionen, som hadde like mye ansvar for å ha forberedt oppstanden som Tito-klikken, å dekke over den alvorlige overtredelsen de hadde gjort på alle måter. De ofra Imre Nagy, som de sjøl hadde plassert i spissen for den ungarske staten. I motsetning til Tito-klikken blei de nødt til å kalle opprøret «kontrarevolusjonært», slik det virkelig var. Men de ga «dogmatikerne» skylda, ikke de som virkelig hadde ansvaret for at kontra-revolusjonen kom — revisjonistene.

Det revolusjonære internasjonalistiske standpunktet til Arbeidets parti i Albania

APA stilte seg på samme side som det arbeidende folket i Ungarn uten forbehold og fikk hele folket i Albania på beina for å komme dem til hjelp på alle måter. I «Zëri i Populit» uttalte partiet:

> «Folket i Albania fordømmer med forakt de blodige gjerningene til imperialistene og de fascistiske kontra-revolusjonære som har satt seg som mål å rive Ungarn løs fra den sosialistiske leiren, styrte styret til arbeiderne og bøndene og opprette det brutale diktaturet til kapitalen» (Leder i Zëri i Populit, 30.oktober 1956)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Regjeringa i Folkerepublikken Albania kom med denne appellen i ei særskilt erklæring:

> «I den situasjonen som er nå må de sosialistiske seirene som folket i Ungarn har oppnådd over disse åra få et målbevisst forsvar» (Erklæring fra regjeringa i Folkerepublikken Albania, 3.november 1956. Zëri i Populit, 4.november 1956)

APA og hele folket i Albania hilste seieren til folket i Ungarn velkommen som en seier for alle de sosialistiske landa og alle frihetselskende folk.

Da APA analyserte disse bitre hendingene satte det fingeren på de som virkelig var skyldige — revisjonistene — og kritiserte dem for «gjentatte og lynraske endringer i ledelsen (i Ungarn — red.) som gjorde at partiet og staten sto igjen uten styrende stab, uten en sterk og tillitvekkende ledelse». Ledelsen i Sovjetunionen og i Ungarn la derimot skylda for kontrarevolusjonen på de såkalte «dogmatikerne» og den «tidligere ledelsen i Ungarn».

APA trakk viktig lærdom av det som hendte i Ungarn og det fikk virkning for APAs virksomhet både nasjonalt og internasjonalt.

> «Tragedien til folket i Ungarn» erklærte kamerat Enver Hoxha rett etter at kontra-revolusjonen hadde lidd nederlag, «blir sikkert nok en viktig lærepenge for alle ærlige folk i verden. Det blir en lærepenge for alle dem som hviler på sine laurbær, og som slapper av og blir mindre årvåkne når de hører de demagogiske slagorda til imperialistene og reaksjonen for å gi rom for opportunisme og farlig ettergivenhet...
>
> Partiet og folket i Albania har aldri gått i denne fella og de vil aldri gjøre det. De vil ikke la seg føre på avveier av slagord om «folkesosialisme»,«revolusjonær sosialisme» eller stikkord om et eller annet slags «demokrati» som lukter av alt bortsett fra proletardemokrati...
>
> I dag står derfor partiet vårt mer enn noen sinne overfor oppgava med å styrke den prinsippfaste kampen for å bevare den marxist-leninistiske teorien rein, styrke rekkene i partiet ideologisk og organisasjonsmessig og utdjupe den internasjonale solidariteten i det arbeidende folket. Partiet rekner kampen for å forsvare de marxist-leninistiske prinsippene og kampen som er

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

grunnlagt på disse prinsippene som den eneste riktige kampen.» (Enver Hoxha: Tale ved det høytidelige møtet 8.november 1956. «Zëri i Populit» 9.november 1956)

Kontrarevolusjonen førte til tilspissing av den internasjonale situasjonen, og situasjonen blei enda alvorligere da Storbritannia, Frankrike og Ungarn gikk til angrep på Egypt den 29. og 30.oktober 1956. Denne handlinga var nok et ledd i det allmenne angrepet som imperialismen og reaksjonen retta mot de kreftene som kjempa for fred og frihet.

Overfor en slik situasjon mente Folkerepublikken Albania at den var helt nødt til å sette seg sjøl og folket bedre i stand til å greie opp med det økte presset fra imperialister og revisjonister. Samtidig så Folkerepublikken på seg sjøl som en del av den interansjonale kommunistbevegelsen. Derfor mente Folkerepublikken at den hadde en internasjonalistisk plikt til å yte sitt til å avsløre revisjonismen og hindre at den spredde seg mer.

Plenumsmøtet i sentralkomiteen i februar 1957 tok opp situasjonen i den internasjonale kommunistbevegelsen og i verden til drøfting. På dette plenumsmøtet gjorde kamerat Enver Hoxha en grundig marxist-leninistisk analyse av situasjonen og understreka enda en gang hvilke plikter partiet hadde i den revolusjonære kampen mot imperialisme og revisjonisme. Imperialistene og de ulike revisjonistene — i Jugoslavia, Ungarn, Polen, Italia og andre land — vendte spydodden i virksomheten sin mot enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistbevegelsen. De sikta etter å isolere Sovjetunionen ved å rive løs alle de sosialistiske landa og lemme opp den verdensomspennende kommunistbevegelsen. Med det målet for øye prøvde de å nekte for at seirene og erfaringene fra Oktoberrevolusjonen og bygginga av sosialismen i Sovjetunionen ikke gjaldt hele verden eller var viktig for alle. De revisjonistiske tesene og vedtaka fra den tjuende kongressen til SUKP slo også rett mot disse seirene og denne erfaringa. Under slike vilkår var det riktige forsvaret for Sovjetunionen å forsvare sosialismen og marxismen-leninismen. Derfor mente APA det var nødvendig å

> «**forsvare og stålsette enheten mellom de sosialistiske landa og broderpartiene for kommunister og arbeidere rundt Sovjetunionen**», (Enver Hoxha: Rapport om den internasjonale situasjonen og oppgavene for partiet vårt», framlagt på plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA, 13.februar 1957. Tirana 1957 s.37)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Under disse vilkåra, sa sentralkomiteen, var kampen mot revisjonismen det viktigste av alt. Sentralkomiteen påla kommunister og hele det arbeidende folket å forstå til botns at

> «slik det er nå kommer kampen på det ideologiske området først og over alt annet.»

APA kunngjorde offentlig at det ville forsvare de grunnleggende prinsippene i marxismen-leninismen besluttsomt og standhaftig mot slaga fra revisjonistene.

Først og fremst måtte forsøka som den internasjonale revisjonismen gjorde på å så ideologisk forvirring om den marxist-leninistiske læra om lederrolla til arbeiderklassens parti, proletardiktaturet og klassekampen, avsløres.

Kamerat Enver Hoxha pekte på at all historisk erfaring lærer oss at

> «Den ledelsen partiet gir er grunnleggende nødvendig for å gjennomføre den sosialistiske revolusjonen og bygge sosialismen og kommunismen» (samme sted, s.50)

Å nekte for at det marxist-leninistiske partiet skal lede er det samme som å la arbeiderklassen stå der uten generalstab, å avvæpne arbeiderklassen og la overherredømmet til borgerskapet vare ved.

APA avslørte de revisjonistene som propaganderte vidt og breit at proletardiktaturet enten måtte avskaffes eller «liberaliseres», og understreka dette:

> «Vi må ikke avskaffe proletardiktaturet. Vi må styrke det så mye som råd, og ikke tillate at det blir svekka, eller «liberalisert». Vi må ikke tillate forvirring eller rot i rekkene, fordi vi veit at det er det fienden vil ha.» (Samme sted s. 58)

Partiet viste at de som avviser proletardiktaturet avviser hele marxismen-leninismen og går over til samme side som fiendene av kommunismen.

Partiet pekte på den alvorlige faren som lå i at revisjonistene prøvde å forvirre det arbeidende folket ved å spre «teorien» om fornekting av klassekampen. Klassekampen, sa partiet,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«er en objektiv virkelighet som er knytta til at utbytterklassene eller rester av dem finnes. De finnes i og med at imperialismen finner agenter, i og med at det eksisterer en brei sektor med småprodusenter, i og med at det finnes rester av kapitalistiske synsmåter i bevisstheten til folk, og endelig fordi imperialismen finnes. (Samme sted s. 60.)

Revisjonismen dekka kampen mot marxismen-leninismen under tre løgnaktige hovedparoler: «for ei skapende utvikling av marxismen-leninismen, og for kamp mot dogmatismen», «for å bruke marxismen-leninismen på skapende vis etter de særskilte vilkåra i hvert enkelt land» og «for kampen mot stalinismen» eller «for kampen mot persondyrkinga».

APA påpekte at revisjonistene bare spekulerer i den riktige tesen om skapende utvikling og om å bruke marxismen-leninismen under nye vilkår og etter de særegne forholda i hvert land. De brukte disse tesene til å fornekte de grunnleggende prinsippene i marxismen-leninismen og dekke over sviket sitt, og til å tvinge «den særegne sosialismen» og «den nasjonale kommunismen» på andre.

«Marxist-leninister», understreka kamerat Enver Hoxha, «ser ikke på den skapende utviklinga av marxismen-leninismen som noe som fornekter sjølve grunnlaget. Det er noe som gjør denne teorien rikere med nye slutninger som er henta fra kamperfaringa til arbeiderklassen og fra utviklinga av vitenskapene... Marxismen-leninismen er en vitenskap, og de objektive lovene som er utvikla gjennom marxismen-leninismen er absolutte sannheter... De kan ikke bli gammeldagse og de lar'seg ikke fornekte... De grunnleggende problemene når sosialismen skal bygges er felles problem, og lovene for utviklinga av samfunnet har ikke nasjonale grenser. Historisk erfaring viser at disse felles problemene er: proletardiktaturet, dvs. at arbeiderklassen under ledelse av det marxist-leninistiske partiet oppretter ei statsmakt. Det er å styrke alliansen mellom arbeiderklassen og bøndene og andre arbeidende lag. Det er å avskaffe kapitalistiske eiendomsforhold og innføre samfunnsmessige eiendomsforhold over de viktigste produksjonsmidla, det er sosialistisk organisering av jordbruket, å utvikle økonomien etter plan, under ledelse av den marxist-leninistiske teorien, et fast forsvar av seirene fra den

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sosialistiske revolusjonen mot undergravingsforsøk fra de tidligere utbytterklassene og de imperialistiske statene» (Samme sted, s. 40—41)

APA gjorde det klart enda en gang at kampen mot «persondyrkinga til Stalin, «mot feilene til Stalin», «mot stalinismen» var en kamp mot marxismen-leninismen. Formålet var å rydde vei for å erstatte den revolusjonære kursen med en opportunistisk og reformistisk kurs i alle kommunist- og arbeiderpartiet for å få satt inn revisjonister i spissen for disse partia.

> «Vi er ikke enige med noen av dem som prøver å få vekk alle de bra revolusjonære sidene til Stalin... Stalin var som alle veit en stor marxist. Ved sida av Lenin forsvarte han marxismen-leninismen mot alle fiender og revisjonister og ytte bidrag til den videre utviklinga av denne vitenskapen som det er uråd å verdsette.» (Samme sted, s. 43)

På den tida retta partiet spydodden i kampen mot revisjonismen i Jugoslavia fordi de bar merkestanga i angrepa på marxismen-leninismen. Men det var ikke vanskelig å forstå at denne kampen var retta mot revisjonisme i alle land og alle partier, og at tesene i rapporten fra kamerat Enver Hoxha blei satt opp mot de revisjonistiske tesene fra den tjuende kongressen.

Plenumsmøtet i sentralkomiteen vedtok kamerat Enver Hoxhas rapport om «Den internasjonale situasjonen og oppgavene til partiet». Denne rapporten gjorde det faste marxist-leninistiske standpunktet til APA enda klarere når det gjaldt de store prinsippspørsmåla som hadde reist seg i den internasjonale kommunistbevegelsen etter den tjuende kongressen. Rapporten gjorde tjeneste som et mektig våpen i hendene til kommunistene i den kampen de førte mot den moderne revisjonismen.

APA sto helt fast ved at det ikke ville overta kursen fra den tjuende kongressen. Det ville bevare si egen revolusjonære generallinje urørt. Dette standpunktet kalte fram uro i ledelsen for SUKP.

Ledelsen i Sovjetunionen viste denne uroa åpent i april 1957, da ei utsendingsgruppe fra APA og regjeringa for folkerepublikken Albania med kamerat Enver Hoxha og kamerat Mehmet Shehu i spissen reiste til Moskva på invitasjon fra sentralkomiteen i SUKP og regjeringa i Sovjetunionen. Under drøftingene greidde kamerat Enver Hoxha ut om

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

situasjonen og om den kampen APA førte under slike vilkår. Khrusjtsjov var misfornøyd og svært irritert over det revolusjonære standpunktet til APA. Han avbrøt Hoxha med disse orda: «Dere albanere vil visst ha oss tilbake til Stalins vei!» Han kalte standpunktet APA inntok overfor de jugoslaviske revisjonistene «partisk», og sa at det ville føre til at «misforståelsene med dem blei blåst opp». Han forlangte at de «ikke skulle utsettes for unødvendig plaging»! Han nølte ikke med å ta flere fiender av partiet og folket i Albania under vingene sine, og krevde at de måtte få oppreisning. Da kamerat Enver Hoxha og de andre utsendingene inntok et fast standpunkt til forsvar for APAs marxist-leninistiske synspunkt og virksomhet blei han sint. Khrusjtsjov trua dem, og sa: «dere albanere er hissige og sekteriske»!! «Det er uråd å bli enig med dere. Drøftingene er slutt»!!! Denne hendinga var det første sammenstøtet mellom den revolusjonære marxist-leninistiske linja til APA og den revisjonistiske kursen til Khrusjtsjov-gruppa.

Trass i truslene våga ikke ledelsen i Sovjetunionen å avslutte samtalene. Khrusjtsjov-gruppa nærte fremdeles håp om at APA ville slutte å være så «sta» og bøye seg for pålegg fra dem. Et av midlene Khrusjtsjov skulle bruke i strevet for å nå målet sitt var den økonomiske hjelpa fra Sovjetunionen. Uten den, trudde Khrusjtsjov, kunne ikke Albania komme seg et eneste steg framover! Et slikt tiltak var å avskrive lån på hele 422 millioner rubler som Sovjetunionen hadde ytt til folkerepublikken Albania fra frigjøringa og fram til 1955. Slik det blei bekrefta seinere satte ikke ledelsen i Sovjetunionen strek over gjelda på grunnlag av ekte vennskap og prinsippene om proletarisk internasjonalismen. Men inntil videre rekna APA, regjeringa for folkerepublikken Albania og hele det albanske folket denne hjelpa ikke som veldedighet, men som broderlig hjelp og internasjonalistisk støtte fra folket i Sovjetunionen til broderfolket i et sosialistisk land.

Verken trusler eller «gaver» kunne rokke den marxist-leninistiske ledelsen i APA fra å gi et besluttsomt forsvar for den revolusjonære generallinja til partiet helt til siste stund.

> «Forsvarskampen for å holde marxismen-leninismen rein, kampen mot revisjonismen, og styrka årvåkenhet» erklærte kamerat Enver Hoxha, hører med til hovedpliktene til arbeidets parti i Albania.» Partiet vårt ... kommer til å marsjere besluttsomt langs den rette veien for å bygge sosialismen i Albania med framgang»

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

(Enver Hoxha: Tale ved det sovjetisk-albanske vennskapsmøtet i Moskva. Zëri i Populit, 17.april 1957)

«... Vi gir ikke opp kampen, ikke en gang ett øyeblikk, mot dem som er ute etter å revidere tankene i marxismen-leninismen, enten de er jugoslaver, albaniere eller hva som helst annet», gjentok han da han kom tilbake til Tirana. (Enver Hoxha: tale ved møtet i Tirana. «Zëri i Populit, 14.mai 1957.)

Det revolusjonære internasjonalistiske standpunktet til APA kom også til uttrykk på det møtet som kommunist- og arbeiderpartia holdt i Moskva i november 1957.

På dette møtet prøvde Khrusjtsjov-gruppa å få vedtatt den revisjonistiske kursen fra den tjuende kongressen til SUKP som generallinje for den internasjonale kommunistbevegelsen. Disse forsøka fikk støtte fra ei rekke velkjente revisjonistiske elementer fra utsendingsgruppene som var med på møtet.

Det blei hard kamp om prinsippspørsmåla om overgang fra kapitalisme til sosialisme og om krig og fred. Revisjonistene prøvde å framstille det sånn at den marxist-leninistiske læra om følgende spørsmål var gammaldags: imperialistisk krig, væpna oppstand og den sosialistiske revolusjonen, den ledende rolla til arbeiderklassens parti i revolusjonen og den sosialistiske oppbygginga, proletardiktaturet osv. De kvidde seg ikke en gang for å sverte den sosialistiske oktoberrevolusjonen og sovjet-systemet. Da dokumentene fra møtet skulle utformes sto de hardt på at USA-imperialismen ikke skulle kalles hovedfienden for freden og folka. De ville ikke nevne imperialismen i det hele tatt. De ville slett ikke gå med på at revisjonismen blei stempla som hovedfaren for den internasjonale kommunistbevegelsen, trass i at hendingene fra de siste to åra klart viste at det var slik.

Utsendingsgruppa fra APA med kamerat Enver Hoxha i spissen ytte et verdifullt bidrag til å avsløre disse anti-marxistiske sysnpunktene. Utsendingsgruppa forente kreftene sine med kreftene til utsendingsgruppa fra kommunistpatiet i Kina og andre utsendingsgrupper som forsvarte de grunnleggende prinsippene i marxismen-leninismen på møtet.

Stilt overfor den jernharde logikken til vitenskapelige argumenter kunne ikke revisjonistene opprettholde standpunktet sitt. De blei tvunget til å trekke seg tilbake. Erklæringa som blei utarbeidd i fellesskap og vedtatt av møtet oppsummerte erfaringene til den internasjonale kommunistrørsla og de allgyldige lovene om den sosialistiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

revolusjonen og den sosialistiske oppbygginga, og fastsatte de felles oppgavene for kommunist- og arbeiderpartier så vel som de reglene som styrer forholdet mellom dem. Erklæringa bygde på de revolusjonære prinsippene i marxismen-leninismen.

Revisjonisme og høyreopportunisme blei utpekt av møtet som hovedfaren for den internasjonale kommunistrørsla. Erklæringa avslørte kildene til revisjonismen, som er borgerlig innflytelse som den indre kilden og knefall for press fra imperialismen som den ytre kilden.

Innholdet i erklæringa var revolusjonært. Derfor gikk utsendingsgruppa fra APA sammen med de andre utsendingsgruppene fra andre partier som forsvarte marxismen-leninismen med på å la de gale uttrykka fra den tjuende kongressen til SUKP stå. Det blei påstått at denne kongressen hadde åpna for et nytt stadium i den internasjonale kommunistrørsla. Dette var i virkeligheten en innrømmelse som blei riktig å gjøre fordi det var nødvendig å forsvare Sovjetunionen fra de rasende angrepa som kommunismens fiender hadde satt i gang mot dem, og som var nødvendig for å ta vare på enheten i bevegelsen.

Trass i det går erklæringa fra Moskva-møtet i hovedsak mot den revisjonistiske kursen fra den tjuende kongressen. Det var ein seier for de revolusjonære marxist-leninistiske kreftene at denne erklæringa blei vedtatt. Erklæringa var et felles kampprogram for kommunist- og arbeiderpartia i kampen de førte mot imperialismen og revisjonismen.

APA ga full støtte til det utsendingsgruppa deres hadde foretatt seg på møtet for kommunist- og arbeiderpartier, og så på virksomheten deres som et internasjonalistisk bidrag. APA stilte seg bak de revolusjonære tesene i erklæringa og la dem til grunn for den kampen de førte til forsvar for å holde marxismen-leninismen rein.

3. KAMPEN PARTIET FØRTE FOR Å OPPRETTE SOSIALISTISKE FORHOLD PÅ LANDSBYGDA OG FOR Å OPPFYLLE DEN ANDRE FEMÅRSPLANEN

Partiet satte den politiske og ideologiske kampen i forgrunnen, men det betydde ikke at de forsømte de økonomiske og samfunnsmessige oppgavene som var fastslått av det tredje landsmøtet. Tvert i mot så de på arbeidet med å oppfylle disse oppgavene først og fremst som et stort og viktig politisk problem.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Arbeidet for å kollektivisere jordbruket i masseomfang

APA skulle først og fremst rette oppmerksomheten mot å kollektivisere jordbruket i masseomfang. På dette området gikk arbeidet i to retninger: den viktigste retningen var å opprette nye jordbrukskooperativer. Dessuten skulle bønder som ikke hadde slutta seg til noe kooperativ ennå overtales til å slutte seg til eldre kooperativer. Til da hadde kollektiviseringa i hovedsak omfatta lavlandet og åslandet. Partiutvalga støtta tildriv fra bøndene for å opprette nye kooperativ på alle mulige måter. De venta ikke på at det overveldende flertallet i hver landsby skulle bestemme seg. Det gikk an å laga kooperativ sjøl med et mindretall av bondehusholdningene.

Sentralkomiteen i partiet ga alle medlemmer og mange framstående kadrer i partiet og staten i særskilt oppdrag å hjelpe bøndene og kommunistene på landsbygda med kollektiviseringa. I førtst rekke de statlige jordbruksforetaka sammen med det arbeidende folket på industri- og byggeforetak, kulturinstitusjoner og partiorganisasjoner i byene blei satt i virksomhet til fordel for den sosialistiske omdanninga av jordbruket.

Side om side med å utvide kollektiviseringa dreiv partiet med omfattende arbeid for å styrke de nye og gamle kooperativene økonomisk og organisatorisk. De nye vedtektene for jordbrukskooperativ som blei vedtatt på det tredje landsmøtet deres i september 1956 var særskilt viktig for å fremme denne saka. I de nye vedtektene blei de grunnleggende reglene for det indre livet, rettene og pliktene til medlemmene og den økonomiske virksomheten til kooperativene gjort bedre. Grensene for de private jordlottene for hvert familiemedlem blei tillempa og fastsatt på grunnlag av større jamlikhet. Staten hjalp til med mekanisert redskap, kadre og lån til jordbruket osv.

Samtidig slåss partiet målbevisst mot mangler og svakheter i arbeidet med kollektiviseringa. Partiet kjempa mot en gal tendens som mange bønder og noen kommunister hadde, som gikk ut på å gå med på å lage kooperativer fordi de venta at staten skulle skaffe dem mat og alt annet de trengte. Tendensen til å holde de private jordlottene større enn vedtektene tillot blei også angrepet. Partiet fordømte også utslag av misbruk av administrativ makt når kooperativer skulle settes opp, og at det blei gjort vold på den frie viljen til bøndene når det gjaldt å slutte seg til eller opprette kooperativer.

Partiet blei mobilisert i sær til å undertrykke forsøk fra klassefienden

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

på å legge kjelker i veien for kollektiviseringa. Kulakkene var blitt egga opp av de undergraverne som imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene hadde sendt. De prøvde å gjennomføre sabotasjehandlinger og forårsake all slags ugreie. Klassefienden rykka ut med slike slagord som: «ikke skynd dere med å laga kooperativer, tidsfristen er 1960», «Dere kommer til å sulte i hjel i kooperativene» og «kollektivisering er et knep for å ta jorda fra bøndene». I alle hemmelighet prøvde de å overtale bønder til å stå utafor kooperativene. Når et kooperativ blei satt i gang egga de medlemmene til å ikke følge vedtektene. De prøvde å få misnøyen til å gjære og kalle fram uenighet mellom bøndene. De prøvde å sabotere at pliktene overfor staten blei oppfyllt og å hindre at mekanisert redskap blei brukt.

Forsøka fra kulakkene og andre fiender var spredde og blei slått ned på grunn av arbeidet til partiet og den revolusjonære entusiasmen til bondemassene. Kulakkene blei isolert fullstendig og avslørt. Kollektiviseringa gikk framover i den farten og på den måten partiet bestemte. Slaget om kollektiviseringa, i sær kampen mot klassefienden, herda den politiske bevisstheten til bøndene og knytta dem enda nærmere til partiet. Bevegelsen for å kollektivisere jordbruket blei ei stor patriotisk kampsak.

Helt fra den første begynnelsen av massekollektiviseringa merka partiet skadelig framferd i samband med husdyrholdet. På den ene sida var det en hel del bønder som kvidde seg for å selge det de hadde til overs av produktive husdyr til kooperativene, av egenkjærlighet. Ofte slakta de husdyra, eller solgte dem, før de slutta seg til kooperativet. Derfor hadde flertallet av nye kooperativ svært begrensa kollektiv-buskap. På den andre sida viste ikke partiutvalga den samme interessen for å kollektivisere husdyrholdet som de viste for kollektivisering av jorda. Følgen var at da over 30% av jorda var kollektivisert var det bare 6% av kyrne som var kollektivisert og bare 10% av sauene og geitene.

Denne tilstanden i husdyrholdet skadde folkeøkonomien og den sosialistiske organiseringa av jordbruket.

Samtidig trakk partiet annen lærdom også av det første året med erfaring fra omfattende kollektivisering av jordbruket. Partiet kjempa mot utslag av sjøltilfredshet som dukka opp hos ikke så reint få kommunister. Det slo fast at folk ikke måtte la framsteg gå til hodet på seg. Det blei tatt tiltak for å kunngjøre erfaringa fra kollektiviseringa bedre og gjøre den allment forstått. Bedringene kom i sær i den hjelpa som staten ga til kooperativene gjennom maskin- og traktorstasjonene, i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

statsbruka, i låneordningene for jordbruket og i forsyninga av utvalgt frø og såkorn og stambokførte avlsdyr.

Sentralkomiteen undersøkte problemet med å skaffe flere og bedre kadre til hele folkeøkonomien. Da retta de oppmerksomheten særskilt mot kadre til jordbruket. Andre kommunister og jordbruksspesialister som arbeidde i statlige administrasjonsorgan og i partiapparatet blei sendt ut på landsbygda for å arbeide i kooperativer.

Året 1957 markerte et djuptgripende vendepunkt i kollektiviseringa av jordbruket. Området som var kollektivisert nådde opp i 58% av det totale arealet i republikken. Hele landsbyer var gjort om til kooperativer. I noen områder omfatta kollektiviseringa 90% av jorda til bondehusholdningene. I områdene Vlora, Bilisht, Kolonja. Cërrik, Saranda og noen andre steder blei det oppretta kollektiv i alle landsbyer.

Den sosialistiske delen blei den dominerende delen i jordbruket. I 1957 produserte den sosialistiske delen nesten halvparten av alt brødkornet, tre fjerdedeler av bomullen og 90% av sukkerroene. Den økonomiske, samfunnsmessige og kulturelle stoda på landsbygda bedra seg en hel del. Disse framstega garanterte for at kollektiviseringa kunne drives videre til sluttseieren.

Massene blir mobilisert til å utnytte reservene innenlands

Året 1957 markerte store framsteg, ikke bare i kollektiviseringa, men i hele folkeøkonomien. Sammenlikna med 1956 økte industriproduksjonen totalt med 26%. Planen blei overoppfyllt i stor målestokk i alle hovedgreinene i industrien. Jordbruksproduksjonen gikk opp med 15%.

På grunnlag av disseframstega blei rasjoneringssystemet avskaffa og vareprisene satt ned fra og med oktober 1957. Dette var en stor politisk og økonomisk seier. Rasjoneringssystemet blei avskaffa fullstendig, og varehandelen gikk over til å bli fri og uten begrensinger i omfang, etter ensarta priser fastsatt av staten. Dette var viktig for å få til mer lik fordeling av samfunnsproduktet på grunnlag av det sosialistiske prinsippet med hensyn til mengden og kvaliteten av arbeidet som var gjort. Levestandarden til folket blei bedre. Nasjonalinntekta gikk opp med 14%. Det blei omsatt 19% mer varer per person i befolkninga enn i 1956. Utdanningsvesenet og helsevesenet blei bygd ut videre. Statsuniversitetet i Tirana, som blei det største senteret for utdanning og vitenskap i landet, blei oppretta.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Det vendepunktet som utviklinga av folkeøkonomien gjennomgikk i 1957 hadde opphav i den revolusjonære entusiasmen som greip de arbeidende massene, i at de økonomiske tiltaka organiserte arbeidet bedre, og kooperativa og statsorgana likeså. Det hadde opphav i at partiet styrte økonomien mer effektivt.

Partiet analyserte hvordan planen blei oppfylt for de første åra. Da kom partiet til den slutninga at det fantes mektige ubenytta reserver i landet som burde kartlegges og stilles til tjeneste for økonomien og kulturen for å utvikle dem raskt. Dette spørsmålet blei lagt fram til drøfting for de breie arbeidermassene. Samtidig fikk planleggingsorgana i staten beskjed om å granske nøkkeltalla i femårsplanen for å se om de lot seg heve. Da denne saka blei drøfta av folket kom det for dagen slike indre reserver at det overgikk alt det statlige planutvalget hadde tenkt seg på forhånd.

På plenumsmøtet i februar 1958 støtta sentralkomiteen seg i hovedsak på forslag fra det arbeidende folket da den vedtok å sette opp alle nøkkeltalla i den andre femårsplanen. Slik blei totalvedtaket av produksjon i industrien og jordbruket som var satt som mål av det tredje landsmøtet heva med 17%. Det kom særlig store tillegg for investering og kapitalkonstruksjon*. Målestokken for bedring av levevilkåra og det kulturelle nivået i folket blei også satt opp. Tillegga som den andre femårsplanen fikk var først og fremst grunnlagt på indre akkumulasjon og reserver. For å gjennomføre denne snunaden fullt ut mobiliserte partiet alle krefter og de uutømmelige ressursene til det arbeidende folket i by og land. Arbeidet som grunnorganisasjonene og utvalga i partiet gjorde for å lede, organisere og opplyse blei tydelig bedre. Sammensetninga blei styrka fordi nye medlemmer blei rekruttert mellom arbeiderne og kooperativbøndene, og fra de arbeidende kvinnene. Alle var herda i arbeid for den sosialistiske oppbygginga og gjennom kamp mot klassefienden.

Fagforeningene økte anstrengelsene sine for å utdanne det arbeidende folket i kommunistisk sinnelag og bruke slagordet «la oss vende oppmerksomheten mot produksjonen». De styrka den propagandaen som gjaldt produksjonen og bedra arbeidet sitt for å trekke arbeiderne med i å styre og administrere økonomien.

Produksjonsmøtene til arbeiderne fikk nytt liv. Nye former for kappestrid oppstod og spredde seg. Det arbeidende folket brukte skaper-

* kapitalkonstruksjon: i dette tilfellet store byggeanlegg, som kraftverk, dammer, jernbaner osv.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

trangen sin dristigere enn før. Bevegelsen for å forlenge levetida til maskinene, økonomisere og utnytte produksjonsevna fullt ut spredde seg vidt og breit. Mange framstående arbeidere så bort fra egen materiell fordel, dro fra de framskredne brigadene og til andre brigader for å få dem ut av bakevja. En-pluss-to-bevegelsen (en faglært arbeider påtar seg å lære opp to andre) blei til.

Mellom medlemmene i kooperativene kom det i gang en bevegelse for å yte tre hundre arbeidsdager i kalenderåret, og den spredde seg over hele landet. Arbeiderne som brukte mekanisert redskap i jordbruket slutta opp om det framskredne tiltaket med å forlenge levetida til traktorene og spare brennstoff.

Den revolusjonære mobiliseringa av de arbeidende massene ga enda en dytt til den økonomiske utviklinga i landet. Da den utvida planen for industriproduksjon blei overoppfyllt i 1958 beviste det at direktivene fra partiet om å finne fram til og utnytte indre reserver var riktige.

Kollektiviseringa av jordbruket blir fullført i store trekk

Kollektiviseringa av jordbruket gikk raskt videre. Ved utgangen av 1959 var det kollektiviserte jordarealet kommet opp i 83%, mens den totale sosialistiske sektoren av jordbruket omfatta mer enn 86% av den dyrkbare marka i landet. Slik var jordbruket stort sett ferdig kollektivisert. Bare noen husholdninger i de mest fjellrike traktene hadde latt være å slutte seg til kooperativ. Direktivet fra det tredje landsmøtet var fullført ett år før planen.

Kollektiviseringa av jordbruket var fullført, og det var en av de viktigste historiske seirene som den sosialistiske revolusjonen vant på den økonomiske og samfunnsmessige fronten. Det førte til at det blei oppretta nye sosialistiske produksjonsforhold på landsbygda. Da jordbruket blei kollektivisert var det *den andre revolusjonen. Det var den mest gjennomgripende vendinga i de økonomiske og samfunnsmessige forholda på landsbygda.* Det rydda veien for at produksjonskreftene kunne utvikle seg fort og for djuptgripende endringer i det samfunnsmessige og kulturelle livet på landsbygda.

Da kollektiviseringa av jordbruket blei fullført viste det at det direktivet som partiet kunngjorde fra det tredje landsmøtet om å sette mer fart i den sosialistiske omforminga på landsbygda var riktig og kom i rette tid.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Da jordbruket blei kollektivisert huska APA alltid på hvordan vilkåra var for den økonomiske og politiske utviklinga i landet. Former, metoder og grader for kooperasjon i jordbruket blei anvendt i samsvar med disse vilkåra.

Da kollektiviseringa tok til og blei gjennomført var vilkåra gitt av at jorda var delt mellom bøndene i små privateide bruk. Det foregikk på et tidspunkt da den nye sosialistiske industrien ennå ikke sto seg slik at den kunne skaffe jordbruket moderne produksjonsmidler for jordbruk. APA var overbevist om at det ville være galt å holde kollektiviseringa tilbake på kunstig vis ved å vente til industrialiseringa var fullført. Samtidig ville det være feil å jage opp farten kunstig før de vesentlige politiske, økonomiske og samfunnsmessige vilkåra var skapt. Derfor fikk kollektiviseringa begynne og gå i mål før industrialiseringa av landet var fullført.

Ikke desto mindre støtta jordbrukskooperativa seg til bruken av mekanisert utstyr som var samla i statens hender i maskin- og traktorstasjonene helt fra den første begynnelsen av kollektiviseringa. Jordbruksmaskiner som trengtes til kollektiv produksjon i stor målestokk på landsbygda blei henta fra de sosialistiske landa ved hjelp av handel og kreditter.

Kollektiviseringa av jordbruket blei begynt og fullført med utgangspunkt i jordbrukskooperativ av artel-typen*. I denne typen kooperasjon er jorda, produksjonsmidla og arbeidet sosialisert alt sammen. Inntektene blei fordelt på hvert medlem etter det arbeidet han hadde gjort for den kollektive økonomien.

Mens kollektivisering gikk for seg blei det gjort forsøk med å bruke slike begynnerformer for kooperasjon i produksjonen som kollektive gårder der bare arbeidet var ordna samfunnsmessig. Men disse måtene å trekke bøndene inn i den kooperative bevegelsen som skulle tjene som mellomledd for overgang til jordbrukskooperativ varte ikke lenge og spredde seg ikke noe særlig på landsbygda. Bøndene gikk rett over til jordbrukskooperativ med en gang uten å bruke andre mellomformer.

Landsbygda i Albania hadde ikke arva noen tradisjon i kooperativt arbeid fra fortida. Derfor godtok bøndene den forma for kooperasjon i produksjonen som partiet la fram som den mest høvelige. Bøndene i Albania hadde stor tillit til partiet. De hadde kasta av seg åket til utlendingene og godseierne og blitt herrer over jorda sjøl først under partiets

*Artell er en russisk samvirkeform, blant annet innafor jordbruket. Det rår felleseie innafor visse deler av produksjonen og privat eiendomsrett innafor andre deler (red)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ledelse. Ut fra si eiga erfaring var bøndene overbevist om at partiet alltid hadde vist dem rett vei og at det alltid hadde verga interessene deres med fasthet. Derfor godtok de jordbrukskooperativ av arteltypen.

Etter jordreformen på landsbygda i Albania var det ingen store økonomiske ulikheter mellom bøndene i jord eller annen jordbruks-eiendom. Derfor var det ingen store motsigelser mellom medlemmene som gjaldt økonomiske spørsmål da de gikk inn i kooperativ, som gjorde at det var vesentlig å gjøre bruk av mellomformer for kooperasjon.

Massekollektiviseringa av jordbruket endra ikke den politikken partiet førte overfor kulakkene. Kampen mot kulakkene fortsatte under dette stadiet også i samsvar med den tidligere politikken. Den tidligere politikken gikk ut på å begrense kulakkene økonomisk, isolere dem politisk og gjøre slutt på dem som klasse. Stort sett forsvant kulakkene som klasse uten at det var nødvendig å gå til massekonfiskering av eiendom. Det blei brukt makt eller vold mot kulakkene dersom de ikke ville bøye seg for lover eller reguleringer fra folkemakta eller gjorde seg skyldig i politiske forbrytelser mot folkemakta.

I 1960 fantes det fremdeles om lag 1.500 kulakk-husholdninger. Det var mindre en en prosent av hele tallet på bondehusholdninger. Kulakkene hadde da mista det tidligere økonomiske grunnlaget sitt. Hver av dem eide omtrent tre mål jord, ei ku og ti sauer. Den politikken som hadde vært før sto ved makt overfor de kulakkene som var igjen. På grunnlag av denne politikken gikk tallet på kulakker stadig ned, og økonomien deres blei svakere. Side om side med atterhaldspolitikken la partiet stor vekt på å omskolere dem, særskilt sønner og døtre i kulakkfamilier. Men partiet slappa ikke av og blei mindre årvåkent, det kvidde seg ikke for å slå hardt til når det trengtes.

Kollektiviseringa av jordbruket var sluttført og den sosialistiske handelen styrka. Dermed var det mulig å gå til svært omfattende nedskjæring av de kapitalistiske elementene i byene. De private småkjøpmennene blei organisert i handelskollektiver der virksomheten sto under statskontroll. De fleste av de få håndverkerne som hadde drevet for seg sjøl til da gikk inn i håndverker-kooperativer.

Først i kollektiviseringsprossessen blei det oppretta særskilte kooperativer for hver landsby enten den var stor eller liten. Det var nødvendig å gå veien om å opprette kooperativ for hver landsby den gangen de var nyoppretta. Da hadde de lite å rutte med, og kadrene mangla erfaring i å styre den kollektive økonomien.

Ettersom kollektiviseringa av jordbruket gikk mot slutten blei de små

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kooperativene langsomet mindre og mindre i stand til å møte behovet for å styrke seg sjøl økonomisk og organisatorisk og behovet for å utvikle produksjonskreftene på landsbygda fort. Under slike forhold blei det tvingende nødvendig å gjøre kooperativene større og sterkere. Kooperativbøndene så det slik og krevde det sjøl. Derfor stilte partiet som oppgave å bygge større kooperativ ved å slå sammen mindre. Men partiet understreka at denne sammenslåinga måtte gå forsiktig for seg, på grunnlag av kooperativ-medlemmenes frie vilje og faste overbevisning. Dette var ei langsiktig oppgave. Den kunne ikke løses under press på samme måten som en kampanje.

Men først i 1959 erklærte noen distrikter at det største problemet da var å få slått sammen kooperativene. De blei revet med av entusiasmen blant bondemassene og så for seg at sammenslåinga skulle være i havn i løpet av et par år. Som følge av det blei de oppgavene partiet hadde stilt forvrengt. Det blei oppretta sammenslåings-kooperativ uten at problemet var grundig studert og uten å utarbeide organsiasjonsformer og regler for virksomheten deres. Kooperativene blei ikke bare slått sammen i lavlandet, det strakte seg til fjellområdene også. Noen av de utvida kooperativene omfatta 10—15 landsbyer med opp til 4.000 mål jord. Noen kadre trudde at problemet med å styrke kooperativene økonomisk og organisatorisk ville bli løst fort på denne måten.

Sentralkomiteen oppdaga disse misforståelsene og tok tiltak for å rette dem opp i tide. Sentralkomiteen understreka at det kunne skade kollektiviseringa om kooperativene blei slått sammen for tidlig og for fort. Det slo fast at forholda på hvert kooperativ måtte studeres i minste detalj og at sammenslåing i framtida måtte avgjøres på grunnlag av slike studier.

Etter det gikk sammenslåinga forsiktigere for seg. Spørsmålet blei granska bedre på forhånd og det blei bare brukt i lavlandet. I den første tida omfatta ikke de større kooperativene som blei oppretta mer enn to eller tre landsbyer. Samtidig blei den økonomiske hjelpa som staten ytte i form av jordbruksmaskiner, jordbrukskreditter og spesialister utvida. For å styrke styringa med økonomien på de sammenslåtte kooperativene sendte partiet mange bykadre til landsbygda som blei formenn i disse kooperativene.

Når små kooperativer blei slått sammen i færre store, åpna det muligheter for å konsolidere dem økonomisk og organisatorisk. I de større kooperativene blei jorda og den mekaniserte jordbruksredskapen anvendt bedre og arbeidet til hvert medlem av kooperativet bar større

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

frukter. De ulike greinene i jordbruket blei samordna bedre. Investeringer blei brukt på mer fordelaktig vis og administrasjonsutgiftene holdt nede. Når kooperativene blei større var det råd å gjøre bedre bruk av de fordelene som det nye sosialistiske systemet i jordbruket bød på.

Kollektiviseringa av jordbruket skapte et nytt økonomisk og samfunnsmessig grunnlag for å utvikle det sosialistiske synet på verden hos bøndene. Men dette utsynet kom ikke av seg sjøl og på en gang uten det opplysningsarbeidet som partiet dreiv og uten andre økonomiske og organisatoriske tiltak. Bøndene hadde vært vant til å leve og arbeide etter enkelthusholdningens økonomi i hundrevis av år. De følelsene og forhåpningene som gjaldt privateiendom satt svært djupt i dem. Dette speilte seg av i de manglene og feilene som kom til syne når det gjaldt organisering og i holdninga til arbeid og kollektiv eiendom.

Ut fra dette styrka partiet opplysningsarbeidet sitt mellom medlemmene av kooperativene for å få dem til å samle alle krefter om å utvikle den kollektive økonomien, øke sin egen deltakelse i produksjonen og styrke arbeidsdisiplinen. Dessuten blei det tatt særskilte tiltak for å organisere og lønne arbeidet og for å bruke vedtektene.

Styremåten i kooperativene blei bedre etter hvert. Kooperativmedlemmene viste større omsorg for kollektiv-økonomen. De anstrengte seg mer for å bryte ny jord. Det økonomiske sambandet mellom staten og kooperativene blei styrka enda mer.

I kjølvannet etter kollektiviseringa i jordbruket kom det endringer i de materielle og kulturelle livsvilkåra på landsbygda. I åra 1956—1960 bygde bøndene omtrent 30.000 nye hus. I 1959 fantes det mer enn 2.500 grunnskoler og mer enn 1.500 kulturhus og kultursentra på landsbygda, der hundrevis av kadre og spesialister med mellom- og høyere utdanning hadde arbeidet sitt.

Den andre femårsplanen blir oppfyllt før tida

Hand i hand med arbeidet for å fullføre kollektiviseringa i jordbruket slåss partiet for å sikre at alle målsettingene i den andre femårsplanen for alle greiner i folkeøkonomien blei oppfyllt.

Partiet slapp ikke de målsettingene som gjaldt kvantitet av syne. Men det samla oppmerksomheten i sær om kvalitet i produksjonen. De første åra da sosialismen blei bygd sto produktivkreftene på et svært lavt nivå og landet gikk gjennom mange vansker. Da var det tvingende nødvendig

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

at oppmerksomheten i hovedsak blei retta mot den mengden som blei produsert. Nå var tida inne til å se mer på kvaliteten, fordi den hang etter. Partiet mente dette ikke bare var et økonomisk problem men også et politisk og ideologisk problem. Kvaliteten av det som blir produsert er uttrykk for hvor langt landet er kommet i økonomisk og kulturell nivåheving. Når vilkåra er det sosialistiske systemet er kvalitet uttrykk for nivået på sosialistisk bevissthet i arbeidet. Det virker inn på at den sosialistiske fedrelandskjærligheten stiger og at den trua folket har på egne krefter blir styrka.

I desember 1959 kasta sentralkomiteen i partiet fram dette slagordet: «La oss feste blikket på kvaliteten uten å vende ryggen til kvantiteten». Samtidig slo sentralkomiteen fast at det arbeidende folket skulle få lønn ikke bare på grunnlag av kvantitet, slik de fikk før, men også på grunnlag av kvalitet i varen eller tjenesten de skulle yte. Dette bestemte kravet om bedring av kvaliteten virka rett inn på utdanninga til det arbeidende folket når det gjaldt å ta opp i seg ei sosialistisk holdning til arbeidet.

For å få satt dette direktivet om i gjerning blei det vedtatt ei hel rekke økonomiske tiltak som hadde som mål å gjøre organiseringa av arbeid og lønn for arbeid feilfri. Arbeidskvotene og all klassifisering av arbeidere blei granska på ny. I alle greiner av økonomien blei lønnsgradene knytta nær til kvalitet. Det blei satt opp en mer rettferdig forbindelse mellom moralske og materielle drivkrefter. Utgangspunktet var å underordne egeninteresse under det samfunnet trengte. Partiorganisasjonene kasta seg ut i omfattende politisk virksomhet sammen med det arbeidende folket for å få fram at disse tiltaka hadde revolusjonær betydning. Partiorganisasjonene skulle forklare folk hvor stor skade det blei gjort på sosialismens sak fordi det fantes en tendens på enkelte hold til å fly etter penger. De skulle forklare at tanken om at «uten penger er det ingen kappestrid» var gal.

Det arbeidende folket forsto tiltaka for å gjøre organiseringa og belønninga av arbeidet feilfri på riktig vis. De ga si støtte til å reise den sosialistiske kappestriden til et nytt og høyere nivå. Bevegelsen for å opprette kompanier og brigader for sosialistisk arbeid blei til og spredde seg over hele landet i 1960. Mottoet til bevegelsen var slagordet til partiet: «arbeid, lær og lev på sosialistisk vis». Denne bevegelsen blei ei av hoveddrivkreftene bak å øke produksjonen, bedre kvaliteten, fremme teknologien og det faglige nivået, og til å styre den soslialistiske bevisstheten i det arbeidende folket. Det gjorde mye til å samene arbeid i produksjonen med opplysning og den sosialistiske livsstilen. Bevegelsen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for oppfinnelser og rasjonalisering av arbeidet vokste seg også sterk igjen.

Den andre femårsplanen blei oppfylt og overoppfylt. Oppgavene som var stilt i den blei overoppfylt i betraktelig grad, særskilt i industri, transport og investering og kapitalkonstruksjon (se stjernenote s.). Hele mengden med industriproduksjon blei nådd på fire år og ni måneder, mens nivået for industriproduksjon for 1960 blei nådd i 1959. I 1960 var totalmengden av industriproduksjon 2,2 ganger større enn i 1955 og 25 ganger større enn i 1938. Den høyeste utviklingstakta blei oppnådd i gruvedrift og i elektro-, maskin- og bygningsindustrien. Side om side med disse industrigreinene blei lettindustrien og foredlingsproduksjonen av mat også utvikla. Følgen av det var at oppbygginga av de ulike industrigreinene blei merkbart bedre. I 1960 kom nesten 40% av nasjonalinntekta som helhet fra industrien.

I løpet av den andre femårsplanen blei det bygd 250 store økonomiske og kulturelle foretak. Nye oljefelt, nye ferro-, nikkel-, krom-, kopper- og kolgruver blei satt i produksjon. Som følge av at disse foretaka blei bygd blei det skapt nye byer også.

I jordbruket var den største seieren at kollektiviseringa blei fullført. I 1960 omfatta den sosialistiske delen av jordbruket 87% av all dyrka jord. Område med dyrka mark hadde økt med 13%. Trass i dårlige værforhold, særlig de to siste åra av femårsplanen, var jordbruksproduksjonen i 1960 25% høyere enn i 1955. Unntatt kveite økte avlingene i alle jordbruksvekster. Det var betraktelige økninger i avlinga med tobakk, bomull og sukkerroer.

Industri- og jordbruksproduksjonen var økt og produktiviteten i arbeidet var økt. Produksjonskostnadene var gått ned. Det var de viktigste årsakene som bestemte en tydelig framgang i levestandard og kulturnivå i folket. Sammenlikna med 1955 var nasjonalinntekta i 1960 økt med 48%. Reallønna til arbeidere og ansatte gikk opp med 29% og realinntekta til bøndene steig med 35%. I åra under den andre femårsplanen gikk prisene på masseforbruksvarer ned seks ganger. Fra denne prissenkinga henta folket ei fortjeneste på 7.002 mill. (gamle) lek. Mengden med vareomsetning økte to-tre ganger fortere enn den naturlige folketilveksten.

Det blei gjort viktige framsteg både når det gjaldt å utvikle utdanning og kultur og i spørsmålet om å ta vare på folkehelsa. I 1960 gikk en av fem personer i befolkninga på skole. Sammenlikna med 1955 var tallet

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

på kadre med høyere utdanning tredobla. Den gjennomsnittlige levetida for folket var gått opp til 62 år.

Oppgavene i den andre femårsplanen blei oppfylt med framgang. Dermed fantes det nye utgangspunkt for å utvikle økonomien og kulturen videre etter veien for den sosialistiske oppbygginga av landet.

4. DE REVISJONISTISKE STANDPUNKTA OG SPLITTERVIRKSOMHETEN TIL DE SOVJETISKE LEDERNE BLIR KRITISERT.

Møtet for arbeider- og kommunistpartier i Moskva i november 1957 holdt revisjonismen i sjakk ei stund. Men det kunne ikke hindre at den spredde seg og trengte djupere inn i den internasjonale kommunistbevegelsen.

Den internasjonale revisjonismen brer seg videre

De jugoslaviske revisjonistene erklæret åpent at erklæringa fra Moskvamøtet var «ei fornekting av den tjuende kongressen til kommunistpartiet i Sovjetunionen», «et steg bakover» og «å vende tilbake til stalinismen». De satte i gang en illsint kampanje mot det revolusjonære innholdet i erklæringa og skyndte seg med å stille den opp mot sitt antimarxistiske program fra 1958. Det blei framstilt som et «internasjonalt manifest».

Samtidig så ledelsen i Sovjetunionen med Khrustsjov i spissen bort fra de revolusjonære slutningene i den felles erklæringa. De fortsatte å propagandere og bruke de revisjonistiske slutningene fra den tjuende kongressen. Sovjetledelsen slapp ikke fra seg en eneste sjanse til å flytte seg nærmere USA-imperialismen og opprette et nærere samarbeid med dem. Khrustsjov sa at presidenten i USA og toppfigurene rundt han var «fornuftige folk» som «oppriktig ønska fred og samarbeid med Sovjetunionen». Han kunngjorde over hele verden at slik situasjonen var nå ville enhver krig være urettferdig og umenneskelig. Han krevde at FN skulle sørge for «allmenn og fullstendig nedrustning» i alle land og av alle folk. Unntaket skulle være politiet som skulle «opprettholde orden» (!) og de «internasjonale væpna styrkene» som FN skulle opprette, da, for å undertrykke de krigene og oppstandene som folka i verden førte.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Han ga seg til å spre den løgnaktige tanken om at så snart som i 1960 skulle det finnes «en ny verden uten våpen, uten hærer, uten krig»!

Men politikken til Khrustsjov var av demagogisk, eklektisk(*) og motsigelsesfylt karakter. Det er trekk som går igjen i all slags revisjonisme. På den ene sida roste han USA og krevde et nært samarbeid med dem. På den andre sida gikk han til angrep på USA fordi USA var ei aggressiv makt og fór fram som verdens politimenn. Et øyeblikk kalte han presidenten i USA for «venn», «en stor mann», «fornuftig» og «fredskjær». Neste øyeblikk var presidenten i USA «en bøddel» og «en mann som ikke en gang kunne styrt en barnehage». Et øyeblikk kunne han rose Tito og erfaringene fra Jugoslavia til skyene, neste øyeblikk kalte han den jugoslaviske revisjonismen for «den trojanske hesten» og Tito var en mann «som ikke marsjerte i takt med resten av laget». På samme vis følte han seg tvunget til å komme med ei halvhjerta fordømming av det anti-marxistiske programmet til det jugoslaviske kommunistforbundet (JFK). På denne måten reiste Khrustsjov og følget hans nedenom etter den revisjonistiske kursen. De prøvde å forvirre folk med sprang fra opportunisme til eventyrpolitikk og tilbake igjen. Samtidig forberedte de det siste dolkestøtet mot den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistbevegelsen.

Prosessen med å utdjupe og spre revisjonismen satte uten avbrudd i kommunist- og arbeiderpartier i flere andre sosialistiske og kapitalistiske land også.

Linja og virksomheten til revisjonistene, særskilt ledelsen i Sovjetunionen, hadde økt den ideologiske forvirringa i den internasjonale kommunistbevegelsen.

USA-imperialismen utnytta denne situasjonen på alle tenkelige måter. De mente det var svært bra for imperialismen og reaksjonen at revisjonismen spredde seg. De styrka virksomheten sin som angripere i Asia, Afrika og Latin-Amerika, gjorde Vest-Tyskland til et farlig drivhus for krig, utvida militærbasene sine og bygde ut den kjernefysiske slagkrafta si for krig. Samtidig brukte de som taktikk å bryte opp det sosialistiske systemet ved hjelp av en fredelig kontrarevolusjon. De oppmuntra hver handling og hvert synspunkt hos revisjonistene som gikk ut på å liberalisere den politiske makta og spre borgerlig ideologi i de sosialistiske landa.

(*)Eklektisk — å velge noen trekk her og noen der etter eget skjønn og prøve å lage system av ulike (tanke)brokker.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nådeløs kamp for å avsløre og ødelegge den moderne revisjonismen

Arbeidets parti i Albania så med uro hvordan revisjonismen spredde seg og for en stor fare dette var for den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistbevegelsen. Partiet så på kampen mot revisjonismen som en av de viktigste pliktene det hadde.

Da kommunistforbundet i Jugoslavia offentliggjorde programmet sitt, ga det god anledning til å rette harde slag mot den internasjonale revisjonismen når det gjaldt virksomheten og den anti-marxistiske ideologien deres. Partiet avslørte det jugoslaviske programmet som ei opphopning av de råtne teoriene til Proudhon, Bernstein, Kautsky, Trotsky, Bukharin osv., kledd i ny frakk. Samtidig fremma partiet dette slagordet:

> «Nådeløs kamp for å avsløre den moderne revisjonismen og ødelegge den teoretisk og politisk». (Se vedtak fra plenumsmøte i sentralkomiteen i APA 20.juni 1958. Partiets sentralarkiv og «Zëri i Populit» 22.juni 1958)

APA snakka indirekte om det opportunistiske standpunktet Khrustsjov inntok sammen med de andre revisjonistene i ulike kommunist- og arbeiderpartier. I den sammenhengen påpekte APA:

> «Bare den som lukker øynene med vilje kan la være å se den rolla revisjonistene i Jugoslavia spiller som handlangere for imperialismen» («De moderne revisjonistene må bekjempes uten nåde inntil de er fullstendig tilintetgjort teoretisk og politisk», «Zëri i Populit», 22.juni 1958)

Partiet sørga for å få utgitt ei rekke artikler som kritiserte revisjonistiske synspunkt hardt og kasta lys over de revisjonistiske forvrengningene av den grunnleggende lære i marxismen-leninismen. Artiklene forsvarte partiet til arbeiderklassen og lederrolla det har, proletardiktaturet og den revolusjonære veien i overgang til sosialismen.

Ledelsen i APA retta slag mot den internasjonale revisjonismen ideologisk og politisk. Samtidig holdt ledelsen i apa godt øye med holdninga og virksomheten til Khrustsjov og gruppa hans. De så at gruppa flytta seg lenger og lenger vekk fra de marxist-leninistiske prinsippene og kom nærmere USA-imperialismen og Tito-revisjonistene dag for

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

dag. Evna til å kjenne igjen revisjonismen blei utdjupa hele tida. Ledelsen i APA blei stadig mer tvilende og forbeholden når det gjaldt ledelsen av SUKP med Khrustsjov i spissen. Dette bidro sterkt til at partiet ikke gikk i noen av de fellene Khrustsjov satte opp for å knuse det og hale det over til den revisjonistiske kursen. Ledelsen i Sovjetunionen nærte falske håp om at APA ville forandre seg når en ny avtale om å yte lån til Folkerepublikken Albania for den tredje femårsplanen blei undertegna. Særskilt trudde de dette etter at Khrustsjov besøkte Albania i mai 1959.

APA gikk tvert mot de hardnakka krava fra ledelsen i Sovjetunionen om at APA skulle følge den revisjonistiske kursen deres. I stedet sto APA fast på den marxist-leninistiske linja si og styrka kampen mot den jugoslaviske revisjonismen og den moderne revisjonismen allment.

Samtidig protesterte sentralkomiteen i APA til sentralkomiteen i SUKP mot noen anti-albanske handlinger som Khrustsjov sto for. En slik protest kom i samband med samtaler mellom statsministeren i Sovjetunionen og den reaksjonære greske politikeren Venizelos. Khrustsjov hadde påstått at han hadde sett grekere i Korça da han besøkte Albania, og han lot være å avvise det sjåvinistiske greske kravet om «sjølstyre for nordre Epirus» som tøv. APA protesterte igjen da ambassadøren for Sovjetunionen i Beograd godtok de bakvaskelsene og fornærmelsene som blei kasta ut mot Folkerepublikken Albania av den jugoslaviske revisjonistlederen Rankovitsj på et møte.

Alle disse tinga viser at APA viste stadig sterkere motstand mot det anti-marxistiske standpunktet til Khrusjtsjov- gruppa.

Trass i alt dette blei ikke de ideologiske uoverensstemmelsene mellom APA og ledelsen i Sovjetunionen gjort kjent før i første halvdel av 1960, og de blei ikke utvida til å gjelde statsforholda mellom de to landa.

Samtidig var APA stadig like årvåkent overfor USA-imperialismen og Tito-klikken, slik at det kunne slå tilbake planer og fiendtlig virksomhet som var retta mot folkerepublikken Albania. Sommeren 1960 blei en hemmelig organisasjon mot staten som besto av tidligere agenter for utenlandske etterretningstjenester som hadde greidd å åle seg inn i partiorgan, statsadministrasjonen og hæren, oppdaga og utsletta. Dermed blei en sammensvergelse for å organisere en kontrarevolusjonær oppstand samtidig med væpna angrep fra den 6. flåten til USA, de greske monarko-fascistene og de jugoslaviske revisjonistene smadra. Samtidig blei planene til den revisjonistiske ledelsen i Sovjetunionen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

slått tilbake. Ledelsen i Sovjetunionen kjente til planene, støtta dem og hadde tenkt å utnytte dem til egen fordel.

APA inntar et prinsippfast marxist-leninistisk standpunkt på Bucuresti-møtet

I juni 1960 var det landsmøte i Arbeiderpartiet i Romania, og utsendingsgrupper fra ei rekke kommunist- og arbeiderpartiet var til stede. Her prøvde den revisjonistiske Khrusjtsjov-gruppa å rette et avgjørende slag mot den internnasjonale kommunistbevegelsen med et brått dolkestøt i ryggen.

I følge tidligere avtale skulle dette møtet bare brukes til å drøfte og bli enige om sted og tidspunkt for et møte mellom kommunist- og arbeiderpartiene i verden.

Utsendingsgruppa fra APA med kamerat Hysni Kapo oppdaga plutselig at de sto overfor ei internasjonal forsamling som Khrusjtsjov hadde organisert og som hadde en helt annen karakter. Et møte av dette slaget kom uventa på utsendingsgruppa fra Kina også, for ikke å snakke om flertallet av utsendinger fra andre partier. Men en ting vakte enda mer overraskelse og svært mye uro. Det var at utsendigsgruppa fra Sovjetunionen noen få timer før møtet delte ut et dokument som inneholdt ærekrenkende angrep og klagemål mot kommunistpartiet i Kina. Khrusjtsjov gjorde sitt ytterste for å få møtet til å drøfte disse bakvaskelsene, fordømme kommunistpartiet i Kina og få det utstøtt fra den internasjonale kommunistbevegelsen.

Stemninga på møtet var svært spent. Talsmennene for de ulikepartiene visste ikke riktig hva de skulle si eller mene. Utsendingsgruppa fra Kommunistpartiet i Kina avviste de ærekrenkende anklagene. Sentralkomiteen i APA fikk melding om situasjonen med en gang fra utsendigsgruppa si. Den mente at situasjonen var svært alvorlig, og kom til den riktige slutningen at de den sosialistise leiren og den internnasjonale kommunistbevegelsen sto overfor en større sammensvergelse som Khrusjtsjov hadde klekt ut. Dersom de ærekrenkende beskyldningene fra ledelsen i Sovjetunionen mot kommunistpartiet i Kina var blitt godtatt, ville det ført til katastrofale følger. Kamerat Hysni Kapo fulgte retningslinjene fra sentralkomiteen i APA og tok et klart standpunkt mot å bruke møtet til å drøfte de såkalte «feilene» som kommunistpartiet i Kina skulle ha gjort, og mot at KKP blei fordømt på møtet. Han sa at

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Bucuresti-møtet ikke var skikkelig forberedt, og i strid med reglene for framgangsmåten i kommunistiske partier og arbeiderpartier. Utsendingsgruppa fra APA pekte på at det ikke gikk an å dømme skikkelig om uoverensstemmelsene mellom KKP og SUKP på grunnlag av materiale fra den ene av partene. Dersom en skulle gjøre seg opp en mening om disse uoverensstemmelsene måtte en få høre hva de kinesiske kameratene hadde å si. Først burde disse uvorensstemmelsene vært drøfta mellom de to partia. Seinere burde vedtak fra dette møtet drøftes på en internasjonal konferanse der alle marxist-leninistiske partier i verden var innbudt i samsvar med reglene for framgangsmåten i bevegelsen.

Dette prinsippfast standpunktet fra utsendingsgruppa til APA fikk støtte fra en god del utsendigsgrupper. Men Khrusjtsjov kalte dette «ei opprørsk handling» fra APA og gikk til hardt angrep mot det. Trass i hardnakka forsøk greidde ikke ledelsen i SUKP å få KKP utstøtt fra den internasjonale kommunistbevegelsen. Det blei avgjort der at alle kommunist- og arbeiderpartier skulle innkalles til møte i november 1960. Et særskilt utvalg fikk i oppgave å forberede møtet. Utvalget var sammensatt av talsmenn for 26 partier, medrekna Arbeidets parti fra Albania.

Den internasjonale sammensvergelsen som den revisjonistiske Khrusjtsjov-gruppa sto bak, slo feil. I Bucuresti leid gruppa sitt første nederlag. Dette var et nederlag for hele den moderne revisjonismen, og fra da av gikk det nedover med den.

Nå var det helt klart at ledelsen for SUKP med Khrusjtsjov i spissen var en forræderklikk som utgjorde en stor fare for marxismen-leninismen og sosialismen.

Sentralkomiteen i APA vurderte det standpunktet utsendigsgruppa deres hadde tatt i Bucuresti som et prinsippfast marxist-leninistisk-standpunkt. Det fortalte hele partiet om hva som hadde skjedd på møtet i Bucuresti og om sammensvergelsen Khrusjtsjov hadde stelt i stand. Grunnorganisasjonene i partiet støtta enstemmig det standpunktet som utsendingsgruppa til APA hadde tatt på møtet.

APA inntar en fast holdning mot angrepa fra ledelsen i Sovjetunionen

Rett etter Bucuresti-møtet blei det satt i gang ville angrep mot APA for å tvinge partiet i kne og tvinge det til å støtte den revisjonistiske linja og splittervirksomheten til ledelsen i Sovjetunionen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Slaga blei retta mot mange hold. Sentralkommiteen i APA blei hovedmål for dem. Sovjet-ledelsen prøvde å splitte og kue sentralkomiteen, og få dem til å frasi seg sitt eget standpunkt på Bucurestimøtet og ta tiltak mot «de som sto bak», for enhver pris. Ledelsen i Sovjetunionen trengte ikke bare denne fordømminga for å kunne snu på forholda i Albania, de trengte det for å kunne nå det målet på det planlagte møtet for kommunist- og arbeiderpartier som de ikke hadde nådd i Bucuresti.

For å få til dette brukte Khrusjtsjov-gruppa Liri Belishova, som var medlem av politbyrået i sentralkomiteen i APA. Hun var besatt av sjukelig småborgerlig ærgjerrighet og hadde utprega karieristiske tendenser. Etter at hun var blitt bearbeidd i Moskva og egga opp av denne gruppa stilte hun seg i opposisjon til partilinja og begynte som viserjente for den anti-marxistiske linja til sovjet-ledelsen. Men strevet hennes støtte mot den stålsatte enheten i sentralkomiteen, og sentralkomiteen var fast bestemt på å ikke gjøre noen innrømmelser som gikk ut over den prinsippfaste og revolusjonære marxist-leninistiske kursen til partiet. Slik blei forsøka fra Khrusjtsjov-gruppa på å endre eller rokke standpunktene til sentralkomiteen slått tilbake.

De albanske kommunistene følte grenseløs hengivenhet for Bolsjevikpartiet og Sovjet-unionen. Ledelsen i Sovjetunionen dro fordel av dette for å så forvirring blant dem og få dem til å reise seg mot den marxist-leninistiske ledelsen i sitt eget parti. De brukte personalet til Sovjet-ambassaden i Tirana, som nøt godt av stor handlingsfrihet i Albania, til å skaffe seg kontakt med offiserer og generaler, partikadre, kadre i statsorgan og ansatte i økonomien og kulturarbeidet. Agentene til Khrusjtsjov ga uttrykk for «bekymring» over «avvika fra den marxist-leninistiske linja» og at ledelsen i APA hadde «forrådt» vennskapet mellom Albania og Sovjetunionen». Seinere spurte de slike provoserende spørsmål som «Kommer du til å støtte Sovjet-unionen, eller vil du gå mot slik som ledelsen deres gjør?» Khrusjtsjov-gruppa satte sin særlige lit til de kadrene som hadde fått utdanninga si i sovjetiske skoler. Men alt strevet og drømmene deres mislyktes. Kommunistene i Albania hadde fått den revolusjonære innsikten sin herda av partiet. De visste godt hvordan de skulle skille mellom Sovjetunionen og SUKP på den ene sida og den anti-marxistiske anti-albanske virksomheten til sovjet-ledelsen på den andre sida. Khrusjtsjov-revisjonistene greide ikke å finne eller lage en eneste sprekk i rekkene til partiet. Det var nettopp mot denne

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

stålsatte enheten rundt sentralkomiteen at planene deres sprang i stykker.

Koço Tashko var formann i revisjonsutvalget i partiet. Han hadde lagt for dagen ei utprega vakling, og var ofte blitt kritisert for avvik og opportunisme. Han fulgte Liri Belishova og ga etter for det sovjetiske presset. Begge blei utstøtt fra partiet og rekna som fiender av partiet.

Sovjetlederne utvida angrepa sine til det økonomiske og kulturelle området også. De så bort fra avtaler som var gjort mellom regjeringa i Folkerepublikken Albania og regjeringa i Sovjetunionen, og trakk ut eller stoppa helt utskiping av varer og industriutstyr til Albania. De avslo en forespørsel om kornkjøp for å sikre folket daglig brød, som Albania hadde for lite av sjøl fordi det hadde vært en voldsom tørke sommeren 1960. Khrusjtsjov-gruppa utnytta det høvet som pressmiddel for å tvinge APA til å bøye seg. De trudde at sult ville drive folket i Albania til å reise seg mot partiet sitt. Khrusjtsjov trua partiet og regjeringa i Albania med at han ville slutte å sende våpen eller militærutstyr av noe slag til folkehæren i Albania. «Dere er bare midlertidig med i Warsawa-pakta», erklærte han.

I august 1960 sendte sentralkomiteen i SUKP et brev til sentralkomiteen i APA der de krevde at «Arbeidets parti i Albania og Sovjetunionens kommunistparti må reise til det kommende møtet i november med fullstendig ensarta synspunkt»! Med andre ord skulle APA gi opp det prinsippfaste standpunktet de hadde opprettholdt på Bucurestimøtet, såvel som den marxist-leninistiske linja si. Hvis ikke, trua Khrustsjov-gruppa med at «den gnisten av misforståelse» som blei tent på Bucurestimøtet «ville flamme opp»!!

APA kunne ikke godta en slik «enhet» under noen omstendigheter. Det ville ikke ha vært noe annet enn forbrytersk samarbeide mot Kommunistpartiet i Kina, og dermed mot den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistbevegelsen. Derfor avviste sentralkomiteen i APA dette nedrige utspillet fra Sovjet-lederne.

I mellomtida kjempa utsendingsgruppa i utvalget der 26 land var med som skulle kladde og ordlegge Erklæringa fra møtet for kommunist- og arbeiderpartier i verden en besluttsom kamp mot de forsøka revisjonistene gjorde på å sette opp et anti-marxistisk dokument.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

APA kritiserer Khrusjtsjov-revisjonistene på det andre Moskva-møtet

I november 1960 sendte APA ei utsendingsgruppe til møtet for 81 arbeider- og kommunistpartier i Moskva med kamerat Enver Hoxha i spissen.

På dette møtet fulgte utsendingsgruppa målbevisst pålegget fra sentralkomiteen i APA om å forsvare den marxist-leninistiske linja. Den avviste med forakt de hestehandlene som Khrusjtsjov bød fram for å bryte ned motstanden til APA. Khrusjtsjov lovte ut større økonomisk hjelp, og vedgikk at «sovjetiske tjenestemenn kan ha gjort feil».

APA ga ikke en gang etter da Khrusjtsjov trua med at «fra nå av kom forholdet mellom Albania og Sovjetunionen til å bygge på nytt grunnlag»!

I den talen han holdt på Moskva-møtet fremma kamerat Enver Hoxha det prinsippfaste synet som APA hadde på de viktigste problema som hadde ført til uoverensstemmelser. Han tok særskilt for seg spørsmålet om krig og fred, overgangsmåter til sosialismen, spørsmålet om Stalin, spørsmålet om den jugoslaviske revisjonismen og faren som den moderne revisjonismen utgjorde i den internasjonale kommunistbevegelsen, og forholdet mellom kommunist- og arbeiderpartia.

Kamerat Enver Hoxha kom med åpen kritikk av sovjetlederne med Khrustsjov i spissen, såvel som andre revisjonister. Han kritiserte dem fordi de spredde gale ideer om at innholdet i imperialismen skulle ha endra seg fordi det nye styrkeforholdet i verden var til fordel for sosialismen. Han kritserte dem fordi de påsto at det gikk an å komme på talefot med USA-imperialismen og samarbeide med den for «en verden uten våpen, uten hærer og uten krig». Kamerat Enver Hoxha sa:

> «Arbeidets parti i Albania mener at imperialismen, og USA-imperialismen fremst av alle, verken har endra utseende eller innhold. Imperialismen er aggressiv og kommer til å fortsette å være det så lenge den har tenner igjen i kjeften... Imperialismen kan kaste verden ut i krig. Derfor ... vil vi fortsette å stå hardt på at det må gjøres klart for folka i verden at det finnes ingen absolutt garanti mot verdenskrig før etter at sosialismen har seira i hele verden eller i størsteparten av landa i verden.» (Enver Hoxha: Tale ved Moskva-møtet for kommunist- og arbeiderpartier november 1960. Partiets sentralarkiv)
>
> «Den som ikke ser dette er blind. Den som ser det men dekker

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

over det er en forræder i tjeneste hos imperialismen» (samme sted).

Utsendingsgruppa fra APA så på det som ei svært viktig oppgave å ta vare på og trygge freden. De uttrykte sin overbevisning om at denne plikta ikke kunne bli oppfylt gjennom ørkesløse samtaler med høvdingene for imperialismen, ved å godsnakke med dem, gjøre innrømmelser til dem og gi etter for press for USA-imperialismen. Den plikta kunne bare bli oppfylt gjennom målbevisst politisk og ideologisk kamp for å slå tilbake aggresive imperialistiske planer. Årvåkenheten og den revolusjonære krafta i massene måtte styrkes og alle opportunistiske standpunkt fordømmes uten nåde. Likedan var det nødvendig å fordømme alle synspunkt eller handlinger som hadde som mål å dysse folka i verden i søvn og hver tendens til moralsk oppløsning og luksusliv. Dersom en skulle gjøre det umulig for imperialismen å sette i gang en ny verdenskrig var det nødvendig å møte dem ansikt til ansikt med all den økonomiske, militære, politiske og moralske makta den sosialistiske leiren hadde, sammen med styrken i den internasjonale arbeiderklassen, de nasjonale frigjøringsbevegelser og alle frihetselskende land og folk verden over.

I øyeblikket var det tvingende nødvendig at den militære makta og beredskapen i den sosialistiske leiren var på så høyt nivå som råd. Derfor mente APA det var fullstendig misforstått å holde hemmeligheten om produksjon av atomvåpen vekk fra de sosialistiske landa, og fordømte Khrusjtsjovgruppa fordi de sto så hardt på det og fordi de var uvillige til å utstyre hæren i disse landa med atomvåpen.

> «Hvorfor skal ikke Kina få ha atombomba?» spurte kamerat Enver Hoxha. «Vi mener Kina bør ha den. ...Vi har atombomba for å forsvare oss. Redsel vokter vingården, heter det i et ordtak i folket vårt. Imperialistene bør være redd oss, for den saks skyld bør de være forferdelig redde.» (samme sted)

Etter det kritiserte han revisjonistene for den opportunistiske måten de tolka og brukte spørsmålet om fredelig sameksistens mellom stater med ulike samfunnsystem. Han hevda at standpunktet til ledelsen i Sovjetunionen, som gikk ut på at fredelig sameksistens var generallinja for Sovjetunionen og alle sosialistiske land, var anti-marxistisk. APA sitt syn på politikken om fredelig sameksistens var at det bare var ei av

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sidene ved utenrikspolitikken i et sosialistisk land, og kamerat Enver Hoxha ga uttrykk for det. De to sidene ved utenrikspolitikken til sosialistiske land som var viktigere var: broderlig samarbeid og gjensidig hjelp mellom sosialistiske land, og uforbeholden støtte og hjelp til den revolusjonære frigjøringskampen de arbeidende massene i de undertrykte folka fører mot imperialisme og reaksjon.

Ved å følge en politikk som gikk ut på sameksistens for hver pris og på forsoning og samarbeid med imperialismen hadde Khrusjtsjovgruppa i virkeligheten forkasta klassekampen. I praksis hadde revisjonistene utvida sameksistensen mellom stater med ulike samfunnssytem til å gjelde forholda mellom de utbytta og de utbyttede klassene innafor de kapitalistiske landa og til forholda mellom usjølstendige land eller koloniland og imperialistmaktene.

> «Fredelig sameksistens mellom to motsatte system», påpekte kamerat Enver Hoxha, «betyr ikke å gi opp klassekampen slik de moderne revisjonistene påstår. Tvert i mot må klassekampen fortsette. Den politiske og ideologiske kampen mot imperialisme og borgerlig og revisjonistisk ideologi må vokse i styrke. Samtidig som en slåss hele tida for å opprette fredelig sameksistens etter Lenins prinsipper uten å gjøre prinsippinnrømmelser til imperialismen, må klassekampen i de kapitalistiske landa og den nasjonale frigjøringsbevegelsen til folk i koloniland og usjølstendige land bli utvikla videre». (Samme sted).

Utsendingsgruppa fra Arbeidets parti i Albania mente at kommunist- og arbeiderpartiene i de kapitalistiske landa skulle ha som hovedoppgave å reise massene mot imperialismen og alle lakeiene for den i sitt eget land for å gjøre livet umulig for dem, bryte opp de økonomiske og militære tyngdepunktene deres, undergrave rådeveldet deres, ødelegge den statsmakta de bruker til politisk undertrykking og opprette ei ny folkemakt. Denne statsmakta måtte bli styrka og utvikla som et diktatur ved proletariatet. Bare på den måten lar det seg gjøre å sikre overgangen til sosialismen.

Spørsmålet om hva for vei en skulle gå for å opprette folkemakt og gå over til sosialismen sto klart for marxist-leninistene. Men kamerat Enver Hoxha fikk fram i lyset at Khrustsjov forvrengte og forvirra denne saka i den retningen opportunistene ville.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

> «Til nå har ikke noe folk, ikke noe proletariat og ikke noe parti tatt makta uten at det er blitt gytt blod eller uten å bruke vold. ... Partiet vårt mener vi bør være forberedt på å gå begge veier i dette spørsmålet, særlig den som innebærer å ta makta med vold, for dersom vi er godt forberedt på det er det større sjanse for at den første veien (den fredelige — red.) går bra». (Samme sted)

I samband med spørsmålet om Stalin kritiserte kamerat Enver Hoxha Krusjtsjov-gruppa fordi de ikke la fram dette spørsmålet riktig på en objektiv og marxist-leninistiske måte på den tjuende kongressen. De hadde kritisert Stalin og arbeidet hans urettferdig. Spørsmålet gjaldt hele den internasjonale kommunistrørsla og ikke bare Sovjetunionen. Derfor var det sjølrådig og ei stor tabbe av den tjuende kongressen å fordømme Stalin uten å rådføre seg med de andre broderpartiene først.

> «Arbeidets parti i Albania ... blei ikke overbevist i spørsmålet om Stalin og kommer aldri til å bli det på grunnlag av den måten og den forma det blei gjort i. Arbeidets parti i Albania mener at det verken er riktig, vanlig eller marxistisk å utslette navnet og det store arbeidet til Stalin for hele denne tidsbolken slik det er blitt gjort. Alle vi burde forsvare Stalins store og udødelige gjerning. Den som ikke gjøre det er en opportunist og en feiging.» (Samme sted).

Om en skulle forsvare marxismen-leninismen og bevare enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistbevegelsen mente APA at det var tvingende nødvendig å slåss for å avsløre den moderne revisjonismen til siste stund. Kamerat Enver Hoxha understreka at

> «De tre åra som er gått siden Moskva-konferansen har bekrefta fullt ut at de moderne revisjonistene ikke gjør annet enn å splitte kommunistbevegelsen og den sosialistiske leiren. De er svorne fiender av sosialismen og arbeiderklassen» (Samme sted).

Han kritiserte ledelsen i Sovjetunionen fordi de ikke fulgte Erklæringa fra Moskva 1957. De hadde ikke fordømt de jugoslaviske revisjonistene slik det var forutsatt der, de hadde kommet på talefot med dem og gitt dem oppreisning. APA ga uttrykk for sin faste overbevisning om at Stalin ikke hadde tatt feil da han vurderte de jugoslaviske revisjonistene,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

han hadde hatt alldeles rett. De var svært farlig agentur for imperialismen og derfor vart det riktig å føre en varig, nådeløs ideologisk og politisk kamp mot dem. APA sto særlig godt til for å bekrefte denne vurderinga, for de hadde mer erfaring enn noen andre når det gjaldt å føle den fiendtlige virksomheten til Tito-klikken i samråd med USA-imperialismen på kroppen.

Men revisjonismen fantes ikke bare i Jugoslavia, som kamerat Enver Hoxha påpekte. Det spredde seg på urovekkende vis i andre partier også. Derfor var det bildet som 1957-Erklæringa fra Moskva ga av moderne revisjonisme som hovedfare riktig. Det burde stå ved lag til denne faren var fullstendig utrydda. Følgelig tok Khrusjtsjov-gruppa alldeles feil når de krevde at den moderne revisjonismen skulle bli rekna som avslørt og slått tilbake. Det var bare dekke over Khrusjtsjov-revisjonismen, som var mye farligere enn den jugoslaviske sorten. Kamerat Enver Hoxha viste med kjennsgjeringer at kontrarevolusjonen i Ungarn blei forberedt av revisjonister i Ungarn og Jugoslavia og at ledelsen i Sovjet-unionen visste om det og støtta det direkte. Han pekte på at urolighetene i Polen, i andre sosialistiske land, og i ganske mange kommunist- og arbeiderpartier var en følge av revisjonismens herjinger. Kamerat Enver Hoxha henvendte seg til deltakerne på møtet med disse orda:

> «Vi spør: Hvorfor skjer disse tinga i den internasjonale kommunistbevegelsen, i vår leir, etter den tjuende kongressen? Skjer de kanskje fordi ledelsen i Arbeidets Parti i Albania er sekterisk, dogmatisk og pessimistisk?
>
> Et slikt spørsmål bør vekke djup omtanke hos oss. Vi må se etter årsaka til sjukdommen og helbrede den. Sjukdommen lar seg i alle fall ikke helbrede ved å klappe renegaten Tito på skuldra eller ved å slå fast i Erklæringa at den moderne revisjonismen er fullstendig knust, slik de sovjetiske kameratene påstår.» (Samme sted)

En kilde til særskilt stor bekymring var den sammensvergelsen Khrustsjov-gruppa hadde klekka ut i Bucuresti mot Kinas Kommunistiske Parti og den fiendtlige virksomheten mot KKP og APA som de hadde gitt seg i kast med etter det møtet. Slike handlinger var en direkte trussel mot enheten i den internasjonale kommunistbevegelsen og den sosialistiske leiren. I samband med dette kom kamerat Enver Hoxha med kvass prisippiell kritikk av ledelsen i Sovjetunionen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Arbeidets parti i Albania er enstemmig av den mening at de sovjetiske kameratene gjorde ei alvorlig tabbe i Bucuresti. De gjorde urett i å fordømme kommunistpartiet i Kina... Bucuresti-møtet må på ingen måte bli glømt, men det må fordømmes strengt som en flekk på den internasjonale kommunistbevegelsen.» (Samme sted)

Utsendingsgruppa fra Arbeidets parti i Albania pekte på at sovjetlederne seinere, vel vitende om hva de hadde gjort, hadde forverra den alvorlige feilen de hadde gjort i Bucuresti. Utsendingsgruppa fra Albania fortalte møtet av arbeider- og kommunistpartier om de ville fascist-liknende angrepa som Khrusjtsjov-gruppa hadde satt i verk mot APA for å tvinge APA til å følge den gale retninga og støtte sovjetledelsen i det anti-marxistiske standpunktet de hadde til Kinas Kommunistiske Parti. For å nå dette målet fortsatte Khrusjtsjov-gruppa å presse utsendingene fra APA i Moskva. De oppførte seg som ekte svartebørshandlere. På det første møtet blei utsendingsgruppa stilt overfor dette valget: «Albania må velge om landet vil følge de 200 millionene (Sovjetunionen — red.) eller de 650 millionene (Kina — red.)»!! «Albania må godta den fredelige sameksistensen, for ellers vil ei eneste atombombe være nok til å utslette Albania og folket der fullstendig»!! Ikke en gang talsmenn for imperialismen har budt folket i Albania slike valg eller kommet med slike trusler. Da Khrusjtsjov-gruppa ikke kom noen vei med slike trusler, erklærte Khrustsjov til den kinesiske utsendingsgruppa: «Vi har mista Albania, og dere har fått det»! Seinere, kvelden før møtet mellom kommunist- og arbeiderpartier, delte ledelsen i Sovjetunionen ut materiell til alle utsendingsgruppene som var fullt av beskyldninger og løgn mot kommunistpartiet i Kina. Der var APA anklaga for å «avvike fra marxismen-leninismen» og «anti-sovjetisme».

Kamerat Enver Hoxha fortalte møtet om disse djupt anti-marxistiske handlingene som Khrusjtsjov-gruppa sto for. Han vendte seg til Khrustsjov-gruppa med disse orda:

«Hva er egentlig disse uhyrlige beskyldningene, hva slags «børsmegler»-behandling er det partiet vårt, folket vårt og det sosialistiske landet vårt blir utsatt for? Hvordan kan det ha seg at dette tilsynelatende er noe en kan tape eller vinne, slik som i kortspill?... Dere betrakter Albania som et byttemiddel ... En gang blei virkelig Albania sett på som byttemiddel, og andre trudde det

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

var dem det sto på om Albania skulle være til eller ikke. Men den tida tok slutt da de marxist-leninistiske tankene seira i landet vårt...

Du, kamerat Khrusjtsjov, løfta handa mot vårt vesle folk og Arbeidets Parti i Albania. Men vi er overbevist om at sovjetfolket, som har gitt blodet sitt for å frigjøre vårt land også, og Lenins store parti ikke er med deg når de driver med dette» (Samme sted).

Utsendingsgruppa fra APA forklarte at når de retta streng, men prinsippfast kritikk mot ledelsen i Sovjetunionen, var hensikta utelukkende å bevare enheten i den internasjonale kommunistbevegelsen og den sosialistiske leiren. Det gikk ikke an å opprettholde enheten uten å blottlegge feil og stygg framferd, uten å fordømme det strengt og rette på det på marxist-leninistisk grunnlag. Til dem som prøvde å få Arbeidets parti i Albania til å tie og ville tvinge APA til å bøye unna og inn på feilaktig kurs, hadde kamerat Enver Hoxha dette å si:

«... Albania er lite og Arbeidets parti er lite. Ingen må tru at Albania og Arbeidets parti må gjøre som andre sier av den grunn, når de sjøl er overbevist om at andre tar feil...

Marxismen-leninismen har gitt oss rett til å si det vi mener og ingen kan ta fra oss den retten. Det nytter verken med økonomisk eller politisk press, eller med trusler og skjellsord som kan bli kasta mot oss» (samme sted).

På dette møtet for kommunist- og arbeiderpartier blei det enda tydeligere at det hadde utkrystallisert seg to linjer som stridde mot hverandre i den internasjonale kommunistbevegelsen — ei marxist-leninistisk linje og ei revisjonistisk linje.

Kampen mellom disse to linjene var ikke til å unngå lenger, sjøl om sovjetledelsen prøvde å avlede den striden som hadde brutt ut i redaksjonsutvalget. I talen til Khrusjtsjov og i de talene flere utsendingsledere holdt blei det ikke sagt noe om motsigelser eller uoverensstemmelser i den internasjonale kommunistbevegelsen, som om det ikke fantes noen. Khrusjtsjov-revisjonistene hadde til hensikt å skjule at det fantes to motstridende linjer for å hindre kommunistpartiet i Kina og Arbeidets parti i Albania fra å bruke retten sin til å svare på de beskyldningene som var å finne i det sovjetiske materialet som blei delt ut rett før møtet. På denne måten ville de unngå kritikk mot de revisjonistiske stand-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

punktene og den splittende og ødeleggende virksomheten som Khrustsjov-gruppa dreiv. De ville gi KKP og APA skylda for uoverensstemmelsene. Men denne taktikken mislyktes fullstendig. Etter den kritikken som utsendingsgruppene fra KKP og APA kom med, flamma striden mellom de to linjene i den internasjonale kommunistbevegelsen voldsomt opp.

Talsmennene for alle partier blei nødt til å ta standpunkt på den ene eller den andre sida til de problema som blei drøfta. Da prøvde revisjonistene å trekke oppmerksomheten til møtedeltakerne vekk fra prinsippspørsmåla og snu møtet til å bli talerstol for nedrige angrep på Kinas Kommunistiske Parti og Arbeidets parti i Albania. Men dette forsøket mislyktes også. Mange av utsendingene fra de marxist-leninistiske partiene støtta KKP og APA i forsvaret for den revolusjonære linja til den proletariske internasjonalismen. Revisjonistene blei tvunget til å trekke seg.

Erklæringa som blei vedtatt av møtet for 81 kommunist- og arbeiderpartier uttrykker allment de revolusjonære marxist-leninistiske prinsippene. Khrusjtsjov-gruppas forsøk på å tvinge si revisjonistiske linje på den internasjonale kommunistbevegelsen blei slått tilbake. Den marxist-leninistiske linja halte i land en seier til.

I 1957 vedtok møtet for 81 kommunist- og arbeiderpartier en definisjon av innholdet i vår epoke som «en periode med overgang fra kapitalisme til sosialisme». Den blei utfylt slik av den nye Erklæringa:

> «Hovedinnholdet i vår epoke er overgang fra kapitalismen til sosialismen. Dette begynte med Oktoberrevolusjonen. Dette er epoken med strid mellom to motsatte samfunnssystem, epoken for sosialistiske revolusjoner og nasjonale frigjøringsrevolusjoner, epoken da imperialismen bryter sammen og kolonisystemet blir tilintetgjort, epoken da de øvrige folka går over til sosialismen og og sosialismen og kommunismen seirer i verdensmålestokk» (Erklæring fra møtet for utsendinger fra kommunist- og arbeiderpartiene, november 1960).

Slik mista revisjonistene sjansen til å spekulere i at innholdet i vår epoke ikke var skildra tilstrekkelig. De mista sjansen til å framstille det som en epoke med fredelig sameksistens og økonomisk kappestrid uten revolusjoner og frigjøringskriger.

Ei hel rekke revisjonistiske påstander som var med i det utkastet sov-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

jetledelsen la fram og som de brukte i praksis blei også avvist. Slike teser var: «fredlig sameksistens er generallinja i utenrikspolitikken til sosialistiske land», «muligheten for fredelig overgang til sosialismen øker stadig», «i den epoken vi har nå er det råd å hindre all krig», osv.

Mot ønskene til Khrusjtsjov-revisjonistene blei dette klart slått fast i Erklæringa fra møtet:

— innholdet i imperialismen har ikke endra seg, og er fremdeles grunnlaget for angrepskriger,

— hovedkrafta for aggresjon og krig er USA-imperialismen,

— USA-imperialismen er samtidig høyborg for verdensreaksjonen og den internasjonale politimannen og fienden for folka i hele verden,

— for å unngå verdenskrig må alle folk reises i kamp mot imperialismen, rette hovedslaget mot USA-imperialismen og opprette en felles anti-imperialistisk front,

— de nasjonale frigjøringskrigene er ei viktig kraft for å hindre verdenskrig,

— disse krigene bør få helhjerta støtte fra de sosialistiske landa og den internasjonale kommunist- og arbeiderbevegelsen,

— alle marxist-leninistiske partier er likeverdige og sjølstendige,

— de når fram til sine felles synsmåter gjennom rådslagning og samordner det de gjør i kampen for det samme målet, osv.

Khrusjtjov-revisjonistene prøvde gang på gang å få lagt til sides at revisjonismen blei pekt ut som hovedfaren slik det hette i 1957-Erklæringa. Det greide de ikke. Denne slutninga sto ved lag i den nye Erklæringa. I tillegg sto det:

> «Kommunistpartia fordømte enstemmig den jugoslaviske formen for internasjonal opportunisme, som gir et konsentrert uttrykk for teoriene til den moderne revisjonismen. Etter at de sveik marxismen-leninismen... reiv lederne for det jugoslaviske kommunistforbundet landet sitt løs fra den sosialistiske leiren og gjorde det avhengig av «hjelp» fra USA og andre imperialister... Det er fremdeles ei hovedoppgave for de marxist-leninistiske partia å avsløre den revisjonistiske jugoslaviske ledelsen videre og føre aktiv kamp for å verne kommunistbevegelsen, og arbeiderbevegelsen likeså, mot de anti-leninistiske tankene til de jugoslaviske revisjonistene» (samme sted).

Likevel inneholder Erklæringa noen urette vurderinger, slik som vurderinga av den tjuende kongressen til SUKP. Den fikk stå slik den blei

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

vedtatt i 1957-erklæringa sammen med noen andre gale teser. APA var helt mot slike vurderinger og gale teser, og ga åpent uttrykk for sine synspunkt på møtet. Utsendingsgruppa fra APA skreiv under på Erklæringa utfra det grunnlaget at innholdet i hovedsak var riktig. Av hensyn til enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistbevegelsen gikk APA med på noen uriktige vurderinger.

Det utsendingene for APA hadde gjort på møtet for 81 kommunist- og arbeiderpartier blei godtatt enstemmig og fullt ut av plenumsmøtet i sentralkomiteen. Plenumsmøtet slo fast at standpunktet til utsendingsgruppa hadde vært «fast og prinsipielt» og at talen og hele virksomheten deres hadde vært «veldig bra og nyttig».

Da sentralkomiteen ga melding til hele partiet om standpunkter og virksomhet i utsendingsgruppa, forklarte sentralkomiteen også grunnene til og måla for den kvasse, prinsipielle og kameratslige kritikken som utsendingsgruppa hadde retta mot sovjet-ledelsen på møtet. APA hadde som mål for kritikken sin å gjøre slutt på splittervirksomheten til Khrusjtsjov og følget hans en gang for for alle, og de ville bevare og styrke enheten i den internasjonale kommunistbevegelsen. APA hadde også som mål å få slutt på at sovjet-ledelsen blanda seg inn i indre spørsmål i APA. Partiet ville gjøre slutt på uoverensstemmelsene mellom APA og SUKP, mellom Folkerepublikken Albania og Sovjetunionen, og som følge av det styrke det broderlige forholdet mellom dem. Partiet ville ta vare på og styrke enheten i den internasjonale kommunistbevegelsen. Om APA ikke hadde gått fram som det gjorde, ville det ikke oppfatta seg sjøl som et revolusjonært internasjonalistisk marxist-leninistisk parti. Det har lært opp medlemmene sine til å alltid opptre riktig, modig og prinsipielt for å forsvare den reine marxist-leninistiske læra. Medlemmene har lært å bruke kritikk og sjølkritikk som et mektig våpen for å få vekk svakheter og fremme sosialismens sak.

Khrusjtsjov-revisjonistene hadde skapt svært innvikla forhold i den internasjonale kommunistbevegelsen gjennom virksomheten sin. Under slike vilkår viste det modige prinsipielle standpunktet som den albanske utsendingsgruppa inntok hvor høyt nivået av revolusjonær modenhet var i APA. Dette standpunktet tjente som et stort eksempel for de albanske kommunistene i den ville striden som hadde brutt ut mellom marxismen-leninismen og den moderne revisjonismen. Den sympatien og støtten som APA fikk fra de revolusjonære kreftene i verden økte enda mer.

Da APA godkjente standpunktet til utsendingsgruppa si på møtet i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Moskva og så dette standpunktet som sitt forbilde, fastslo partiet at den målbevisste revolusjonære prinsippfaste kampen som Kinas Kommunistiske Parti førte på møtet var et avgjørende bidrag til at marxismen-leninismen kunne hale seieren over revisjonismen i land. Den felles kampen og den revolusjonære samstemtheten i synspunkt i de store prinsippspørsmåla i den internasjonale kommunistbevegelsen styrka banda og samarbeidet mellom de to partia.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

KAPITTEL VI

Arbeidets parti i Albania i kamp for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet under den imperialistiske og revisjonistiske blokaden (1960—1965)

1. DET FJERDE LANDSMØTET I PARTIET. DIREKTIVET OM Å FULLFØRE BYGGINGA AV DET SOSIALISTISKE SAMFUNNET

Partiets fjerde landsmøte blei holdt i Tirana fra 13. til 20. februar 1961. På landsmøtet deltok 754 delegater med avgjørende stemme og 54 delegater med rådgivende stemme. De representerte 50.802 medlemmer og 2.857 kandidatmedlemmer i partiet.

Landsmøtet oppsummerte de økonomiske og sosiale forandringene og trakk opp linjene for det nye stadiet i den sosialistiske bygginga av landet. Det godkjente direktiva for den tredje femårsplanen og underbygde det revolusjonære standpunktet til Arbeidets parti i Albania i kampen mellom marxismen-leninismen og den moderne revisjonismen.

Det økonomiske grunnlaget for sosialismen blir bygd

Omdanninga av de viktigste produksjons- og distribusjonsmidlene — industrien, gruvene, transporten, bankene og handelen — til felleseie og den sosialistiske kollektiviseringa av jordbruket, gjorde i hovedsak slutt på de ulike formene i økonomien og skapte ett sosialistisk system i økonomien i stedet. I 1960 omfatta den sosialistiske sektoren 99% av den totale industriproduksjonen, 80% av den totale jordbruksproduksjonen, 100% av engros-handelen og 90% av detaljhandelen. Nesten 90% av nasjonalinntekta kom fra den sosialistiske sektoren. På grunnlag av disse djuptgripende økonomiske og sosiale forandringene trakk det fjerde landsmøtet i partiet den konklusjonen at *det økonomiske*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

grunnlaget for sosialismen i Folkerepublikken Albania var blitt bygd både i byene og på landsbygda.

I og med seieren for de sosialistiske produksjonsforholda var utbytterklassene utrydda som klasser, det var slutt på at mennesker utbytta andre mennesker.

> *Det mest karakteristiske og grunnleggende trekket i klassestrukturen i landet vårt på det nåværende stadiet, er at det finnes to vennligsinnede klasser, arbeiderklassen og kooperativbøndene, som er alliert under ledelse av arbeiderklassen, og at den moralske og politiske enheten i hele det arbeidende folket er styrka på dette grunnlaget.* (Resolusjon fra det fjerde landsmøtet i APA. Det fjerde landsmøtet i APA, Tirana 1961, s. 298.)

Forholda mellom disse to klassene var nå kjennetegna av broderlig samarbeid og kameratslig hjelp mellom arbeidsfolk som var frigjort fra enhver form for utbytting.

I 1960 utgjorde arbeiderne og familiene deres 22,5% av befolkninga, de arbeidende bøndene 62,8% og folkets intellektuelle 13,6%.

At en hadde avskaffa privat eiendomsrett og oppretta samfunnseie av de viktigste produksjonsmidlene, med andre ord skapt et sosialistisk økonomisk system, utvida og styrka det materielle grunnlaget for statsmakta, for det sosialistiske demokratiet og for enheten av folket rundt partiet.

De store økonomiske og sosiale endringene, partiets arbeid for å bygge sosialismen og den allsidige utdanningsvirksomheten førte også med seg forandringer i den moralske holdninga hos arbeidsfolk, når det gjaldt bevisstheten og innstillinga til arbeidet og samfunnseiendommen og i holdninga til samfunnet og familien. Den sosialistiske ideologien blei den dominerende ideologien i samfunnet, og tjente som ei sterk drivkraft i den videre omforminga av bevisstheten hos folket og det materielle livet deres.

De sosialistiske produksjonsforholda åpna veien for ei energisk utvikling av produktivkreftene og for å styrke landets forsvarsmulighet i framtida.

For ei fullstendig oppbygging av det sosialistiske samfunnet

Da det økonomiske grunnlaget for sosialismen var lagt, gikk Albania inn i et nytt historisk stadium — *stadiet for den fullstendige opp-*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bygginga av det sosialistiske samfunnet. Det fjerde landsmøtet fastsatte retningslinjene for utviklinga av landet på dette stadiet.

Den grunnleggende oppgava i dette stadiet blei å fullføre bygginga av det materielle og tekniske grunnlaget for sosialismen, ved å utvikle produksjonskreftene til et nytt og høyere nivå. De første skritta til å bygge det materielle og tekniske grunnlaget for sosialismen var allerede tatt ved å nasjonalisere de viktigste produksjonsmidlene og ved å utvikle den sosialistiske økonomien under de foregående femårsplanene. Landsmøtet ga retningslinjer for å fullføre denne bygginga gjennom flere femårsplaner i framtida, noe som ville forandre Albania fra et jordbruks- og industriland til et industri- og jordbruksland.

Å fortsette industrialiseringa av landet blei satt opp som det viktigste leddet i å bygge det materielle og tekniske grunnlaget for sosialismen. Landsmøtet ga retningslinjer om at den sosialistiske industrien fortsatt skulle spille den ledende rolla i folkeøkonomien. I denne sammenhengen forutsatte landsmøtet at de eksisterende greinene av den nasjonale industrien ville gå gjennom ei omfattende utvikling i den kommende femårsplanen. Dessuten ville det bli oppretta nye greiner av industrien, som f.eks. skulle bearbeide kopper, ferronikkel og krommalm, metallurgisk industri og en kjemisk industri som skulle framstille nitratholdig og fosfatholdig kunstgjødsel. Landsmøtet ga pålegg om at en i hovedsak skulle bruke landets egne råstoffer til å utvikle industrien, og at en fortsatt skulle prioritere tungindustrien og produksjonen av produksjonsmidler.

Det blei gitt instrukser om at en i tillegg til å utvikle industrien skulle utvikle jordbruket raskere, for å fjerne misforholdet i utviklinga av disse to hovedgreinene i folkeøkonomien. Hovedoppgava i jordbruket var fortsatt å øke kornproduksjonen for å sikre sjølberginga av brød i landet. Samtidig krevde landsmøtet at det blei ei økning av andre jordbruksprodukter, så en bedre kunne dekke de stadig stigende behova hos befolkninga, og industriens behov for råstoffer, og dessuten øke eksporten.

Hovedmetoden for å utvikle jordbruket blei stadig å øke produktiviteten, uten at en avbrøt arbeidet med å rydde ny jord.

Det blei gitt pålegg om at en skulle videreutvikle og perfeksjonere de sosialistiske produksjonsforholda, fordi produktivkreftene vokste og utvikla seg hele tida opp på et høyere nivå.

Det blei stilt opp som ei plikt å konsolidere og utvide samfunnseiendommen, som er grunnlaget for sosialistiske samfunnsforhold. Det-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

te skulle oppfylles overalt der det var mulig, ved å øke den indre akkumulasjonen*,ved å beskytte den sosialistiske eiendommen mot skade og sløsing, ved å samle enkeltbondehusholdningene i fjellområda i kooperativer, ved å samle små kooperativer i større enheter og ved å styrke dem økonomisk og organisatorisk.

Landsmøtet ga pålegg om å forbedre systemet med normer for arbeidet, om å styrke samarbeidet og den gjensidige hjelpa mellom forskjellige produksjonsgreiner, bedrifter og arbeidskollektiver, og om å forbedre planleggingssystemet og den organiserte spredninga av framskreden erfaring.

På distribusjonens område blei det gitt retningslinjer for å sette prinsippet om godtgjørelse i forholdet til kvantiteten og kvaliteten av det utførte arbeidet ut i livet på en bedre måte. Det blei videre gitt retningslinjer for hvordan en skulle fastsette fordelinga av nasjonalinntekta (på akkumulasjons- og forbruksfond) og for bruken av disse. Likeledes hvordan disse fonda skulle fordeles på privatbruk og samfunnsbruk.

Ved uavbrutt å utvikle produktivkreftene og produksjonsforholda ville arbeiderklassen vokse seg større og sterkere, alliansen mellom arbeiderklassen og de arbeidende bøndene under arbeiderklassens ledelse ville bli stålsatt, og den materielle levestandarden og det kulturelle nivået hos folket ville stadig bli heva.

I det nye stadiet i bygginga av sosialismen fikk den kommunistiske fostringa av det arbeidende folket stor betydning.

> «Sosialismen», understreka kamerat Enver Hoxha, «er massenes bragd, og om de skal delta aktivt i dette arbeidet avhenger direkte av det nivået deres sosialistiske bevissthet er på». (Enver Hoxha: Rapport om virksomheten til partiets sentralkomite. APAs fjerde landsmøte, s. 146.)

Landsmøtet ga instruks om at kampen for den kommunistiske fostringa først og fremst skulle rettes inn på å skape ei djupt sosialistisk holdning til arbeidet og samfunnseiendommen. Den skulle dessuten ta sikte på å utrydde borgerlige og småborgerlige oppfatninger og ambisjoner, religiøse fordommer og overtru og tilbakestående seder og skikker fra folkets bevissthet og utvikle en vitenskapelig materialistisk verdensanskuelse hos dem.

---

* *Indre akkumulasjon* — en viss del av det som produseres i landet blir avsatt for å bygge ut produksjonen. (Red.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Ei anna grunnleggende oppgave var å forsvare det sosialistiske fedrelandet og beskytte seirene som var vunnet — og de som en kom til å vinne — i den sosialistiske oppbygginga, mot ethvert forsøk på å skade eller ødelegge dem og gjeninnføre borger- og godseierveldet.

I tilknytning til dette blei det gjort klart at om utbytterklassene i landet var utrydda, var ikke det det samme som at klassekampen var opphørt. Den ville fortsette i harde former i perioden for å bygge det sosialistiske samfunnet fullt ut. Etterlevninger av utbytterklassene både i byene og på landsbygda hadde ikke gitt opp håpet om å gjenvinne de tapte posisjonene og privilegiene sine. Men klassekampen i landet ville hovedsakelig bli konsentrert på den ideologiske fronten. Denne situasjonen blei helt riktig skildra som en kamp på liv og død mellom den sosialistiske og den borgerlige ideologien — en kamp mot levningene fra fortida, mot de reaksjonære skikkene, tradisjonene og oppfatningene som ikke uten videre forsvinner fra folkets bevissthet, mot borgerlig og revisjonistisk ideologi. Landsmøtet understreka at dersom klassekampen, i sær på det ideologiske området, avtar eller opphører, blir grunnen rydda for en kontra-revolusjon innafra og for væpna intervensjon utafra, og dermed for gjeninnføring av kapitalismen.

Det var maktpåliggende å se klassekampen i landet som et fenomen som var nært knytta til klassekampen på den internasjonale arenaen, mellom sosialismen, de undertrykte folka og marxismen-leninismen på den ene sida og imperialismen, reaksjonen og revisjonismen på den andre sida. Imperialismen og revisjonismen øvde et stadig press på Folkerepublikken Albania og det albanske folket, og hadde ikke gitt opp forsøka og planene om å styrte det sosialistiske systemet i Albania.

Å styrke proletariatets diktatur ytterligere blei vurdert som et nødvendig vilkår for å fullføre bygginga av sosialismen og forsvare det sosialistiske systemet.

Bygginga av det økonomiske grunnlaget for sosialismen, utryddinga av utbytterklassene og veksten i den sosialistiske bevisstheten hos arbeidermassene, hadde ført til at folkets statsmakt var blitt vesentlig styrka, utvida og demokratisert.

I samsvar med de nye forholda blei hovedfunksjonene til den sosialistiske staten videre utvikla.

Den sosialistiske statens viktigste funksjon var å ta seg av økonomiske spørsmål og organiseringsspørsmål og kulturelle og utdanningsmessige spørsmål. For å fylle denne funksjonen godt blei organa for folkemakta oppfordra til å forbedre metoden for ledelsen av økonomien og kultu-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ren, og til å bedre planleggings- og organiserinsgvirksomhetens sin.

Statens funksjon i forsvaret av det sosialistiske fedrelandet var akkurat like viktig som før. Derfor var det ei plikt å øke landets forsvarsstyrke, å styrke folkehæren og alle de væpna styrkene og gi hele folket systematisk militær opplæring.

Statens funksjon som undertrykker var fortsatt til stede, også etter at utbytterklassene var forsvunnet. Det blei brukt tvang ved administrative metoder mot levningne av utbytterklassene og alle klassefiendene, mot de imperialistiske og revisjonistiske agentene, og mot folk som gjorde alvorlig skade på samfunnseiendommen og krenka den kommunistiske moralen eller brøt lovene til staten.

Liksom tidligere var Arbeidets parti i Albania fortsatt den ledende og organiserende staben for hele samfunnslivet også i stadiet for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet. I denne sammenhengen blei det stilt som enda ei grunnleggende oppgave å videreutvikle og stadig øke partiets evne til å lede, organisere og fostre, å styrke enheten i partiet, herde det ideologisk og bedre den sosiale sammensetninga.

Bygginga av det økonomiske grunnlaget for sosialismen og endringa av klassestrukturen i samfunnet — det økte antallet av arbeidere, kooperativ-bønder og folkets intellektuelle — hadde gjort det nødvendig å endre de paragrafene i partivedtektene som handla om medlemsopptak i partiet. Det fjerde landsmøtet fjerna de ulikhetene i krava til kandidatene som grunna seg på sosial bakgrunn, og oppretta standardregler for alle som søkte medlemskap. Men dette betydde på ingen måte at partiet skulle være likegyldig overfor den sosiale bakgrunnen til nye medlemmer. Som alltid skulle det lede og veilede opptaket av nye partimedlemmer med stor omhu, øke rekkene med de mest revolusjonære og aktive kjemperne, med folk som var nært knytta til massene og trofaste mot partiets og folkets sak. Også i framtida skulle størsteparten av de som blei opptatt i partiet være folk som var direkte sysselsatt i produksjonen i byene og på landsbygda, først og fremst industriarbeiderne, arbeiderne i gruvene og transporten, og dernest medlemmene i kollektivbruka.

Direktivene for den 3. femårsplanen

Landsmøtet utarbeidde direktivene for den tredje femårsplanen (1960—1965) for den økonomiske og kulturelle utviklinga i samsvar med retningslinja for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Direktivene stilte opp følgende hovedoppgaver: *Den tredje femårsplanen må markere et betydelig skritt framover i å bygge det materielle og tekniske grunnlaget for sosialismen, Albania må rykke raskere framover og forvandle seg fra et jordbruks- og industriland til et industri- og jordbruksland. Jordbruksproduksjonen må øke hurtigere. Som en følge av dette skal det materielle og kulturelle nivået hos arbeidermassene bli heva.*

Den totale industriproduksjonen skulle øke anslagsvis 52%, med ein gjennomsnittelig økningstakt på 8,7% per år. Produksjonen av produksjonsmidler skulle øke omlag 54% og produksjonen av forbruksvarer ikke mindre enn 50%. Produksjonen av reservedeler, sement, konverterkopper, ferronikkelmalm, elektrisk kraft, glassartikler, strikkevarer og ullstoffer, sko, enkelte trevareprodukter, matvarer osv. skulle bli utvikla i særskilt høyt tempo.

Produksjonen i jordbruket blei forutsatt å øke 72%, men en gjennomsnittlig økingstakt på 15,5% pr. år. I sær skulle produksjonen av korn, tobakk, bomull, oliven, grønnsaker, poteter, frukt osv. øke hurtigere.

Det skulle investeres 51% mer kapital enn i den andre femårsplanen for å oppfylle oppgavene i planen, og nesten 82% av investeringene skulle gå til de produktive greinene.

Nasjonalinntekta skulle øke med 56%. Reallønna til arbeiderne og funksjonærene skulle øke med 30% og inntekta til bøndene med 35%. Utgiftene til sosialtrygd, pensjoner, utdanning og kultur, til førskoler og daghjem skulle økes vesentlig, mens helsestellet skulle bli gratis for alle, også bøndene.

Den tredje femårsplanen forespeilte et vendepunkt i organiseringa av folkeutdanninga og forskingsarbeidet. Skolene og vitenskapen skulle knyttes nærmere til den sosialistiske oppbygginga, til sjølve livet. De videregående og høyere skolene skulle utdanne dobbelt så mange kadrer som i 1960.

Oppfyllinga av den tredje femårsplanen forutsatte i hovedsak bruk av innenlandske ressurser, midler og krefter, økt arbeidsproduktivitet, full utnytting av alle reservene, reduksjon av tap og at unødige utlegg blei unngått osv. Samtidig baserte den seg også på hjelpa fra de sosialistiske landa, nemlig Sovjetunionen, Folkerepublikken Kina og de andre folkedemokratiske landa på grunnlag av avtaler som var inngått eller var i ferd med å bli inngått.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Uten kamp mot revisjonismen kan en ikke kjempe framgangsrikt mot imperialismen og enheten i den internasjonale kommunistiske bevegelsen kan ikke bli bevart.

Det fjerde landsmøtet blei holdt på et tidspunkt da kampen mellom marxismen-leninismen og revisjonismen i den internasjonale kommunistiske bevegelsen stadig blei skarpere.

Revisjonismen var blitt en svært alvorlig og direkte fare for de store historiske seirene proletariatet hadde vunnet, for sosialismen og marxismen-leninismen. Khrusjtsjov-revisjonismen og andre strømninger kom i tillegg til Tito-revisjonismen. Til forskjell fra de gamle formene for revisjonisme — som hos Bernstein, Kautsky og andre — som levde på det herskende borgerskapets nåde, var den moderne revisjonismen en revisjonisme som satt ved makta, og som hadde stor økonomisk og militær styrke til rådighet. Det verste var at denne revisjonismen sto i spissen for Sovjetunionen, den første sosialistiske staten, og for det kommunistiske partiet til Lenin og Stalin. Dette var den største tragedie som den internasjonale kommunistiske bevegelsen noen gang hadde opplevd. De moderne revisjonistene, imperialistene, sosialdemokratene og alle lakeiene til imperialismen hadde en felles borgerlig ideologi og mange andre fellesinteresser som førte dem sammen og knytta dem stadig tettere til hverandre i kampen mot kommunismen og revolusjonen. I de moderne revisjonistene og særlig i Khrusjtsjov-revisjonistene så verdensimperialismen sine mest trofaste forbundsfeller og den beste utveien til å komme seg unna den djupe allmenne krisa og det totale nederlaget som trua den.

Khrusjtsjov-revisjonistene kasta Moskva-erklæringa fra november 1960 fra møtet mellom de kommunistiske partia og arbeiderpartia — i papirkorga allerede den første dagen etter møtet. De fulgte den revisjonistiske kursen på alle områder, satte i gang splittelsesvirksomhet, og blanda seg på en brutal måte inn i de indre forholda i de sosialistiske landa og søsterpartia. Hensikten var å tvinge den anti-marxistiske linja på dem og organisere ei blokk mot de marxist-leninistiske partiene som gikk mot revisjonismen.

I denne situasjonen så APA det som si fremste plikt å forsvare den allmenne revolusjonære linja årvåkent og bruke den konsekvent, å forsvare den reine marxist-leninistiske læra, å forsvare og propagandere de grunnleggende prinsippene i marxismen-leninismen som revisjonistene gjorde til angrepsmålet sitt.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kampen mellom marxismen-leninismen og revisjonismen blei i hovedsak ført om de store spørsmåla i verdensutviklinga, som blei reist og diskutert på møtet av de 81 kommunistiske partia og arbeiderpartia. APA hadde klart uttrykt det revolusjonære standpunktet sitt til disse spørsmåla gjennom den delegasjonen som deltok på møtet. Det fjerde landsmøtet godkjente dette standpunktet. Det erklærte at

> «Den godkjenner fullt ut virksomheten til delegasjonen fra APA, leda av kamerat Enver Hoxha, ved Moskva-møtet i november 1960, så vel som dens historiske dokumenter... Akkurat som partiet vårt har gjennomført 1957-erklæringa, så vil det også gjennomføre 1960-erklæringa og kjempe for å sette den ut i livet.» (Resolusjon fra det fjerde landsmøtet i APA. Det fjerde landsmøtet i APA, s. 316.)

Landsmøtet fordømte strengt de revisjonistiske synspunktene på samarbeid og sameksistens mellom klasser med motsatte interesser, og likeså forsøka fra alle dem som ville beskrive den nåværende epoken som en epoke med allmenn ro og harmoni, der hele verden ville gå over til sosialismen uten revolusjoner, opprør og frigjøringskriger. Landsmøtet avslørte forsøka fra de moderne revisjonistene på å fornekte de marxist-leninistiske læresetningene om den sosialistiske revolusjonen og proletariatets diktatur, og understreka det faktum at disse læresetningene var og fortsatt ville være allmenne lover for overgangen til sosialismen og for bygginga av det sosialistiske samfunnet. Landsmøtet pekte på den faren som revisjonistenes forsøk på å avskaffe proletariatets diktatur representerte, og understreka:

> «For marxist-leninistiske partier er det klart som dagen at å likvidere den sosialistiske staten, eller til og med å svekke organa for proletariatets diktatur det aller minste, å liberalisere dem ... ville være sjølmordspolitikk for de sosialistiske landa våre. Den beste stadfestinga av dette er den bitre erfaringa fra kontra-revolusjonen i Ungarn.» (Enver Hoxha, Melding til det fjerde landsmøtet i APA. Det fjerde landsmøtet i APA, s. 155—156.)

På bakgrunn av den febrilske anti-sosialistiske og kontra-revolusjonære splittelsesvirksomheten til revisjonistene, så APA det som ei vesentlig plikt for de kommunistiske partia og arbeiderpartia og for de sosialis-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tiske statene å styrke enheten i den sosialistiske leiren og i den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

> «... Partiet og regjeringa vår har heva enhets fane enda høyere, de har vært, er og vil alltid være rede til å overvinne enhver vanskelighet og oppfylle si internasjonalistiske plikt til punkt og prikke...» (Samme sted, s. 17.)

> «Partiet vårt vil alltid kjempe på grunnlag av prinsippene i Moskva-erklæringa for ytterligere å styrke den internasjonale kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen og banda til alle søsterpartia.» (Samme sted, s. 162.)

For å verne om marxismen-leninismen og enheten i den internasjonale kommunistiske bevegelsen og den sosialistiske leiren så det fjerde landsmøtet i APA det som tvingende nødvendig å føre en besluttsom kamp mot den moderne revisjonismen for å beseire splittelses- og undergravingsvirksomheten dens. Landsmøtet fordømte de anstrengelsene som blei gjort av lederne i en del kommunistiske partier og arbeiderpartier for å forkaste definisjonen av revisjonismen som hovedfaren i den internasjonale kommunistiske bevegelsen, og for å hindre at den jugoslaviske revisjonismen blei avslørt som et konsentrert uttrykk for den moderne revisjonismen, slik det var blitt vedtatt i fellesskap på Moskva-møtet.

> «Uten at en nådeløs kler revisjonismen naken... kan ikke avsløringa av imperialismen bli gjennomført slik den bør.» (Samme sted, s. 159.)

Alle disse grunnene ga landsmøtet som retningslinje at

> «*kampen mot revisjonismen må fortsette og heves til et enda høyere nivå, helt til den har lidd fullstendig nederlag ideologisk og politisk*. Samtidig med at partiet kjemper på en besluttsom måte mot revisjonismen som hovedfaren, bør det også kjempe mot ethvert utslag av dogmatisme og sekterisme». (Resolusjon fra det fjerde landsmøtet i APA. Det fjerde landsmøtet i APA, s. 315.)

Sjøl om det fjerde landsmøtet opprettholdt et strengt og prinsippfast standpunkt mot revisjonismen og avslørte de revisjonistiske sysns-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

punktene, angreip det ikke sovjetledelsen åpent for disse synspunktene, for splittelsesvirksomheten i den kommunistiske bevegelsen og den sosialistiske leiren, eller for innblandinga og den anti-marxistiske virksomheten mot APA og Folkerepublikken Albania. Dette hadde APA gjort på Moskva-møtet, som var et forum av søsterpartier, og likeså på lukka møter i sentralkomiteen og i sine egne organisasjoner. Partiet ønska ikke at uoverensstemmelsene med ledelsen i SUKP og visse andre partier skulle bli offentlige. Partiet holdt seg strengt til regelen om å gjøre opp tvister mellom søsterpartia ved rådslagninger, på linje med de vedtaka som var gjort på det siste møtet i Moskva.

Det fjerde landsmøtets avsløring av de anti-marxistiske synspunktene til de moderne revisjonistene møtte direkte motstand fra representanter for ledelsen i SUKP og visse andre kommunistiske partier og arbeiderpartier som deltok på landsmøtet. Disse representantene var klar over at det marxist-leninistiske standpunktet til APA og den besluttsomme kampen som delegasjonen nylig hadde ført mot den moderne revisjonismen på Moskva-møtet. Derfor kom de til det fjerde landsmøtet i APA i det særoppdrag å øve press på landsmøtedelegatene og påvirke dem til å gjøre motstand mot den militante marxist-leninistiske linja til partiet og stille seg i opposisjon til ledelsen.

For å nå dette målet tok de sovjetiske og enkelte andre av representantene opp en del teser i talene sine som sto i motsetning til innholdet i meldinga fra sentralkomiteen i APA. Ved hjelp av utpressing og demagogi prøvde de også å tvinge representantene fra de andre kommunistiske partia og arbeiderpartia til å endre innholdet i talene sine og gå imot linja til APA.

Landsmøtedelegatene blei voldsomt forarga over denne innblandinga fra de moderne revisjonistene. De svarte med besluttsomt å fortsette sin kamp for å forsvare den reine marxist-leninistiske læra med enda større kraft, sette den revolusjonære politiske linja til APA og vedtaka fra det fjerde landsmøtet ut i praksis, og ytterligere styrke partiets enhet rundt sentralkomiteen med kamerat Enver Hoxha i spissen.

Da drøftingene var avslutta, valgte landsmøtet enstemmig en sentralkomite som besto av 53 medlemmer og 29 kandidatmedlemmer. Enver Hoxha blei gjenvalgt som førstesekretær.

Det fjerde landsmøtet i APA gikk over i historia som det landsmøtet som åpna for et nytt stadium i utviklinga av landet, stadiet for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet, og som forberedte partiet til et allment ideologisk angrep mot den moderne revisjonismen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Landsmøtet viste den faste marxist-leninistiske enheten i partiet, og dets besluttsomme vilje til å styrke og sikre enheten mot alle bestrebelser eller framstøt fra de moderne revisjonistenes side. Dette blei uttrykt med stor kraft i diskusjonene som var prega av et sunt innhold og en djupt militant ånd. Og det kom til uttrykk i den enstemmige godkjenninga av meldingene, resolusjonene og direktivene for den tredje femårsplanen, samt i de enstemmige valga til de ledende partiorgana.

Samtidig var det fjerde landsmøtet et stolt uttrykk for den djupe ånden av proletarisk internasjonalisme i APA, for den ubrytelige solidariteten med den internasjonale kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen, og med alle folk som kjemper for sosialismen, for nasjonal sjølstendighet og for fred og frihet.

2. PARTIET I KAMP FOR Å GJENNOMFØRE OPPGAVENE I DEN TREDJE FEMÅRSPLANEN. NEDERLAG FOR REVISJONISTENES FIENDTLIGE PLANER MOT FOLKEREPUBLIKKEN ALBANIA

Arbeiderklassen, kooperativbøndene og folkets intelektuelle slutta omgående opp om vedtaka fra det fjerde landsmøtet til partiet og mobiliserte alle kreftene sine for å gjennomføre dem i praksis. Den djupt revolusjonære ånden i drøftingene og vedtaka på landsmøtet vakte stor begeistring blant de breie arbeidermassene i kampen for å overvinne alle vanskeligheter og hindringer og gjennomføre oppgavene i den tredje femårsplanen.

Partiet hadde alltid sett på det å utarbeide og gjennomføre planene for den økonomiske og kulturelle utviklinga som ei stor politisk oppgave. Men under de rådende forholda med bitter strid mellom marxismen-leninismen og den moderne revisjonismen, fikk oppfyllinga av den tredje femårsplanen ei større politisk betydning enn de tidligere femårsplanene.

Det er bare når de har en djup forståelse av den politiske sida ved økonomiske spørsmål at de arbeidende massene setter inn alle sine evner, all skapende omtanke og gjør alle anstrengelser for å oppfylle planen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Streng styring med økonomien

For å gjennomføre oppgavene i den tredje femårsplanen konsentrerte partiet oppmerksomheten om den best mulige bruken av alle materielle og finansielle verdier. Det blei gjort strenge tiltak for å hindre sløsing i folkeøkonomien og i all statlig virksomhet og samfunnsvirksomhet i landet.

Sparsommeligheten som en metode for å lede den sosialistiske økonomien har sitt opphav i den sosialistiske produksjonsmetoden. Den sosialistiske omforminga av nasjonaløkonomien og opprettelsen av sosialistisk eiendom i byene og på landsbygda hadde gjort det mulig å utvide virkeområdet for sparsommelighetssystemet, avdekke de uuttømmelige skjulte ressursene i landet og gjøre dem til tilleggskilder for å utvikle økonomien og kulturen. Dessuten var det å utnytte de innenlandske ressursene så effektivt som mulig ei direkte hjelp til å overvinne de vanskelighetene som oppsto ved den kapitalistiske og revisjonistiske omringinga av landet.

Bortsett fra dette forutså partiet at Khrusjtsjov-gruppa og dens tilhengere ville intensivere undergravingsvirksomheten mot Folkerepublikken Albania i framtida. Det gjorde det enda mer nødvendig at de innenlandske ressursene, kreftene og midlene blei brukt på en mer sparsommelig måte og i større omfang.

APA la dette viktige spørsmålet fram for de arbeidende massene for å få fram deres meninger om det og for å gjøre det til ei sak som angikk hele folket. Alle arbeidskollektivene ved bedriftene deltok i den breie folkerådslagninga som blei organisert i juni 1961. De la fram konkrete og svært verdifulle forslag om hvordan produksjonen kunne bli høyna uten tilleggskostnader. Partiorganisasjonen i oljeindustrien tok initiativet til bevegelsen for å arbeide tre måneder i året med de indre reservene, uten å bruke importerte råstoffer og reservedeler. Initiativet blei tatt opp av andre partiorganisasjoner og av det arbeidende folket innafor ulike sektorer av nasjonaløkonomien. Det viste seg at i 1961 blei det spart 1.700 mill. lek som følge av alle tiltaka for å senke produksjonskostnadene, skjære ned unødvendige og uaktuelle investeringer og andre tiltak. Dette beløpet utgjorde 6% av statsbudsjettet.

Folkerådslagninga om styringa av økonomien viste at den politiske modenheten og den sosialistiske patriotismen til det albanske folket, såvel som evna til å reagere på politiske viktige saker, var heva til et høyere nivå. Det viste seg også at det var nødvendig at de statlige

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

foretaka og institusjonene utarbeidde de økonomiske planene med større omtanke, slik at en kunne avdekke mulighetene for å utvikle folkeøkonomien og utnytte dem bedre.

Sentralkomiteen i partiet analyserte og oppsummerte resultatene av folkerådslagninga. På dette grunnlaget fastsatte den hovedretningslinjene for å styrke bevegelsen for å hindre unødvendige utgifter. Det blei vist den største omhu for å spare unødvendig produksjonsmateriell ved å bruke det mer rasjonelt, erstatte dyre råstoffer med billigere og importerte med lokale, uten at det gikk ut over kvaliteten. En kunne gjøre store innsparinger ved å sikre en uavbrutt produksjonsprosess, full utnytting av maskiner og utstyr, effektiv utnytting av arbeidstida, reduksjon av kostnadene på det ikke-produktive området og økning av eksportinntektene.

Også på investeringsområdet fantes det tallrike reserver og store muligheter for innsparing. I denne sammenhengen blei statsinstitusjonene oppfordra til å studere og gi et riktig anslag av den økonomiske nytta ved de prosjektene som skulle bli bygd, uten at en mista den politiske betydninga av syne.

APA møter det rasende angrepet fra sovjet-revisjonistene

Partiet og de arbeidende massene hadde knapt begynt å gjennomføre oppgavene i den tredje femårsplanen før sovjetledelsen satte i gang en storstilt politisk og økonomisk offensiv mot Folkerepublikken Albania, og utvida på den måten de ideologiske motsetningene til å gjelde forholdet mellom de to statene.

Sovjet-ledelsen brøt ensidig alle de korrekte inngåtte avtalene mellom de to landa. Den stansa helt de kredittene som den etter avtale var forplikta til å bevilge Folkerepublikken Albania i perioden 1961 — 1965. Den avbrøt alle handelsforbindelser og alle teknisk-vitenskapelige og kulturelle forbindelser. Den kalte hjem alle sovjet-spesialistene fra Albania på en utfordrende og truende måte.

Disse anti-marxistiske og anti-albanske handlingene blei i april fulgt av et brev fra regjeringa i Sovjetunionen til regjeringa i Folkerepublikken Albania. Blant annet sto det i brevet at Albania «ikke lenger kunne håpe på å få hjelp fra Sovjet-unionen på samme grunnlag som før, for bare sanne venner og brødre var berettiga til denne hjelpa»(!); «heretter så Sovjetunionen det som nødvendig å bygge forholdet sitt til Albania

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

på et nytt grunnlag»(!). De revisjonistiske sovjet-lederne erklærte med andre ord åpent hva de hadde gjort i praksis, nemlig at de hadde forkasta de broderlige hjelpetilhøva mellom de sosialistiske landa. Umiddelbart etterpå oppheva de vilkårlig alle de tosidige avtalene som eksisterte, om forpliktelser de hadde tatt på seg ifølge Warszawa-pakta. Dermed innstilte de fullstendig all utskiping av våpen og annet utstyr som var nødvendig for den albanske folkehæren. For hele verdens øyne trakk de tilbake fartøya sine fra marinebasen i Vlora og frarøvde Albania åtte ubåter og andre krigsskip som var sendt til verft i Sebastopol for å bli reparert. Disse handlingene svekte forsvarsmakta til Folkerepublikken Albania og den sosialistiske leiren, og skjerpa appetitten til USA-imperialistene, de greske monarkist-fascistene og de jugoslaviske revisjonistiske intrigemakerne.

Trass i alt dette fordømte ikke APA de fiendtlige handlingene til Khrusjtsjov-klikken offentlig. Tvert imot skreiv sentralkomiteen i APA så seint som i juli 1961 til sentralkomiteen i SUKP:

> «La oss la være å utvide de ideologiske uoverenstemmelsene som finnes mellom de to partia våre til de statlige forbindelsenes område, det være seg på den økonomiske, politiske eller militære sektoren.
>
> Partiet og regjeringa vår har aldri avslått å delta i tosidige drøftinger om noe som helst spørsmål. Men vi har understreka om og om igjen at for at dette skal komme i stand, er det nødvendig å skape de rette vilkåra, jevnbyrdige vilkår for begge parter». (Brev fra sentralkomiteen i APA til sentralkomiteen i SUKP, 6. juli 1961. Partiets sentralarkiv.)

Men Khrusjtsjov-revisjonistene tok verken opp dette kravet til overveiing eller stoppa de fiendtlige angrepa mot Arbeidets parti og det albanske folket. De opphevde avtalen om å utdanne albanske statsborgere ved skoler i Sovjetunionen, trakk tilbake alle stipend til de regulære albanske studentene, sivile som militære, og utelukka i praksis Albania fra Warszawa-pakta. De tråkka på denne måten suvereniteten til det albanske folket ned i støvet. De nekta også fullmaktsdelegasjonen fra APA som var leda av kamerat Ramiz Alia, sekretær i sentralkomiteen, retten til å delta i møtet av representanter for de kommunistiske partia og arbeiderpartia i Warszawa-paktlanda i august 1961 i Moskva.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

På denne måten organiserte sovjet-ledelsen med Khrusjtsjov i spissen en hard økonomisk, politisk og militær blokade rundt det sosialistiske Albania, og fulgte opp blokaden med en allsidig åpen og skjult fiendtlig virksomhet mot landet. De tok sikte på å skape en utrygg situasjon i Folkerepublikken Albania, på å tvinge Arbeidets parti og det albanske folket i kne og lede dem bort fra den marxist-leninistiske veien, slik at de kunne tvinge dem til å lyde Khrusjtsjovs diktat og slutte opp om den revisjonistiske kursen.

Dette målet for Khrusjtsjov-revisjonistene blei enda mer åpenbart på den 22. kongressen i SUKP, som blei holdt i oktober 1961. N. Khrusjtsjov og gruppa hans krenka brutalt Moskva-erklæringene av 1957 og 1960 og de mest elementære reglene for forhold mellom broderlige kommunistiske partier og arbeiderpartier. Og de angreip Arbeidets parti i Albania offentlig med bakvasking og anklager av sjofleste slag.

I meldinga si til kongressen gikk Khrusjtsjov så langt som til å omtale ledelsen for APA som «imperialistagenter» som hadde «solgt seg for 30 sølvpenger» og til å oppfordre kommunistene og det albanske folket il kontrarevolusjon.

De revisjonistiske sovjet-lederne planla å samle alle delegatene og alle representantene fra verdens kommunistiske partier og arbeiderpartier på kongressen til enstemmig støtte for anklagene. Men her mislyktes de fullstendig. Mange av representantene for broderpartia og et stort antall av delegatene som tok ordet, uttrykte inga støtte til den anti-marxistiske holdninga til sovjet-revisjonistene. Derimot tok delegasjonen fra Kinas kommunistiske parti åpent avstand fra denne konspiratoriske metoden. I sin tale pekte lederen for den kinesiske delegasjonen på at ensidig kritikk og blottlegging framfor fiendens øyne av uoverensstemmelser mellom søsterpartier ikke kunne bli sett på som et skikkelig marxist-leninistisk standpunkt. Størsteparten av de utenlandske delegasjonene som uttalte seg mot APA, visste ingenting om utviklinga av de sovjetisk-albanske forholda. De underkasta seg bare blindt diktatet fra sovjet-ledelsen. Ved åpent å blottlegge uoverensstemmelsene og sette i gang bakvaskingsangrep mot Folkerepublikken Albania ga Krusjtsjov-gruppa fienden et våpen i hendene, og tok derfor på seg det historiske ansvaret for å splitte enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

APA i åpen konflikt med den revisjonistiske sovjetledelsen

I denne situasjonen kunne ikke APA holde seg taus lenger. Det var ikke bare en rett, men også ei plikt for partiet å føre fram synspunktene sine så alle kunne høre dem; å gjøre sannheten om forholda mellom APA og den revisjonistiske sovjet-ledelsen og den fiendtlige anti-albanske virksomheten til sovjet-ledelsen kjent for den internasjonale kommunistiske bevegelsen og for den allmenne verdensopinionen.

Som svar på bakvaskinga og de anti-marxistiske angrepa fra Khrusjtsjov-gruppa, påpekte sentralkomiteen i APA at disse angrepa

> «tjener bare fiendene av kommunismen og Folkerepublikken Albania, de ulike imperialistene og de jugoslaviske revisjonistene. Ved åpent å angripe Arbeidets parti i Albania har N. Khrusjtsjov i virkeligheten satt i gang et åpent angrep mot enheten i den internasjonale kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen, mot enheten i den sosialistiske leiren. N. Khrusjtsjov bærer det fulle ansvaret for denne anti-marxistiske handlinga og for alle følgene av den». (Erklæring fra sentralkomiteen i APA, 20. oktober 1961. «Zëri i Popullit», 21. oktober 1961.)

7.november 1961 holdt kamerat Enver Hoxha en tale på 20-årsdagen for stiftelsen av APA og 44-årsdagen for den sosialistiske oktoberrevolusjonen, der han la fram en grundig marxist-leninistisk analyse av de albansk-sovjetiske forholda. Han påpekte at årsaka til at de var blitt forverra, var den anti-marxistiske, stormaktssjåvinistiske politikken som Khrusjtsjov og revisjonist-gruppa hans førte. Denne gruppa hadde forrådt marxismen-leninismen og den tradisjonsrike politikken som var ført konsekvent av bolsjevikpartiet og sovjet-regjeringa under ledelse av Lenin og Stalin.

I de 20 åra APA hadde eksistert, hadde det kjempa uavbrutt for å styrke vennskapet mellom folka i Albania og Sovjetunionen og knytte så faste band som mulig mellom Folkerepublikken Albania og Sovjetunionen. Det hadde fostra kommunistene og det albanske folket i en ånd av lojalitet og grenseløs kjærlighet til Lenins og Stalins store parti og den første sosialistiske staten. Erfaringene fra kommunistpartiet i Sovjetunionen hadde vært en inspirasjons- og kunnskapskilde for folkerevolusjonen og bygginga av sosialismen. Folkerepublikken Albania hadde fått gavmild og allsidig hjelp fra Sovjetunionen. Helt til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sommeren 1960 hadde samarbeidet mellom det albanske partiet og staten og det sovjetiske partiet og staten vært normalt.

Kamerat Enver Hoxha ga uttrykk for ønsket og den faste beslutninga hos partiet og hele det albanske folket da han understreka at også i framtida ville Albania nære reine og vennskapelige følelser for broderfolka i Sovjetunionen. Men samtidig ville APA på ingen måte forsone seg med den revisjonistiske kursen til Khrusjtsjov-gruppa. Partiet ville aldri gå med på å forkaste de marxist-leninistiske synspunktene og overbevisningene sine og underlegge seg diktatet fra Khrusjtsjov-klikken.

Tida hadde gitt klare bevis for at Khrusjtsjov-gruppa hadde brukt kampanjen mot «Stalins persondyrking» som et våpen mot marxismen-leninismen og som et middel til å nå de anti-marxistiske måla sine både på det innenlandske og det internasjonale planet. I denne sammenhengen uttrykte APA nok en gang si velkjente oppfatning om at Stalin hadde vært og alltid ville være en av de mest framstående lederne og personlighetene ikke bare i Sovjetunionen, men også i den internasjonale kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen — en av de store marxist-leninistiske lærerne.

APA så på sovjet-ledelsen med Khrusjtsjov i spissen som en fiende ikke bare av det albanske partiet og folket, men først og fremst av marxismen-leninismen og Sovjetunionen sjøl. Partiet uttrykte som si overbevisning at kommunistene og sovjet-folket til slutt ville innse hvilken fare den revisjonistiske kursen fra den 20. og den 22. kongressen representerte for sosialismen og kommunismen, både i Sovjetunionen og i verdensmålestokk.

Kamerat Enver Hoxha pekte på at kriteriet for lojalitet mot den marxist-leninistiske læra og den proletariske internasjonalismen og for kjærlighet til Sovjetunionen, ikke kunne være hvilket standpunkt en tok til den 20. kongressen og det programmet som var godkjent av den 22. kongressen i kommunistpartiet i Sovjetunionen. Vedtaka fra kongressene i et parti er bare bindende for partimedlemmene. De kommunistiske partiene og arbeiderpartiene er jevnbyrdige og uavhengige. De trekker opp sin egen politikk med utgangspunkt i de konkrete vilkåra i sine egne land og støtter seg til maxismen-leninismen. Khrusjtsjov-revisjonistenes forsøk på å legge fram de opportunistiske tesene fra den 20. kongressen som internasjonale normer og gjøre dem bindende for alle de kommunistiske partiene og arbeiderpartia, hadde ingenting til felles med den marxist-leninistiske læra, og var åpenlys krenking av

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

prinsippet om jevnbyrdighet og uavhengighet for de marxist-leninistiske partiene.

Samtidig retta sentralkomiteen i APA enda en appell til sentralkomiteen i kommunistpartiet i Sovjetunionen, den som var valgt på den 22. kongressen, om å analysere med leninistisk objektivitet og saklighet den alvorlige situasjonen som var oppstått i forholdet mellom Sovjet og Albania ved den anti-marxistiske virksomheten til Khrusjtsjov-gruppa.

> «Arbeidets parti i Albania er djupt bekymra over den lite ønskelige og svært alvorlige situasjonen som råder i forholdet mellom Sovjet og Albania og som har sin kilde i de brutale anti-marxistiske handlingene til N. Khrusjtsjov og gruppa hans. Partiet oppfordrer sentralkomiteen i Sovjetunionens kommunistiske parti til å vurdere den oppståtte situasjonen på en saklig måte og ta de nødvendige skritta for å normalisere den...» (Brev fra sentralkomiteen i APA til sentralkomiteen i SUKP. godkjent på plenumsmøte 12. oktober 1961 og overlevert til sovjetambassaden i Tirana 11. november 1961. Partiets sentralarkiv.)

> «Av hensyn til enheten i den kommunistiske bevegelsen og den sosialistiske leiren og av hensyn til våre lands interesser, har partiet vårt alltid vært rede til å ordne opp i de uoverensstemmelsene som har forekommet. Men det har alltid vært, og er, av den oppfatninga at slike spørsmål bare kan bli riktig løst på en marxist-leninistisk måte under jevnbyrdige forhold, ikke under press og diktat. Vi håper og har tillit til rettferdssansen i Sovjetunionens kommunistiske parti». (Enver Hoxha, Tale ved den høytidelige feiringa av 20-årsdagen for stiftelsen av APA og 44-årsdagen for den store sosialistiske oktoberrevolusjonen. Tirana 1961, s. 79.)

Svaret fra den revisjonistiske Khrusjtsjov-gruppa på denne åpne og kameratslige oppfordringa var ei ny fiendtlig handling, som var uhørt i forholda mellom sosialistiske land: Sovjetunionen brøt de diplomatiske forbindelsene med Folkerepublikken Albania. Som påskudd brukte de den utrolige påstanden at «den albanske regjeringa har satt i gang en ærekrenkende og fiendtlig kampanje mot Sovjetunionen i landet sitt», at «det har gjort overlagte tiltak for å hindre den normale virksomheten til sovjetambassaden og Sovjetunionens handelsrepresentasjon i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Albania» osv. Den virkelige grunnen var at sovjet-lederne hadde mislyktes i sine anstrengelser for å få APA til å gi opp den prinsippfaste kampen mot den revisjonistiske kursen deres, — den kursen de søkte å tvinge på APA og de andre kommunistiske partia og arbeiderpartia for enhver pris.

Når Arbeidets parti nå innleda en åpen kamp mot Khrusjtsjov-revisjonismen, tok den på seg fullt ansvar overfor både det albanske folket og den internasjonale kommunistiske bevegelsen. Partiet starta kampen i den faste overbevisninga om at det ville komme seierrikt ut av den, fordi det forsvarte ei rettferdig sak — og fordi det forsvarte ei rettferdig sak — marxismen-leninismen og sosialismens sak — og fordi kommunistene og alle de revolusjonære kreftene i verden kjempa skulder ved skulder med partiet. Samtidig ga sentralkomiteen denne advarselen for å fjerne enhver falsk forestilling om rask og lettvint seier som måtte oppstå:

> «Den kampen som er blitt tvunget på partiet og folket vårt, vil bli lang og vanskelig, men vanskeligheter har aldri skremt partiet og folket vårt». (Erklæring fra sentralkomiteen i APA, 20. oktober 1961, «Zëri i Popullit», 21. oktober 1961.)

Folkets stålsatte enhet rundt partiet i kampen mot Khrusjtsjov-revisjonistene

Khrusjtsjov-revisjonistene trudde at bruddet i de diplomatiske forbindelsene og den økonomiske blokaden ville isolere Albania fullstendig og i det lange løp tvinge det i kne, ettersom det var et lite land og derfor ikke kunne stå imot presset. Sovjet-revisjonistene trudde at det bare var to veier som sto åpne for Albania. Enten å godta den anti-marxistiske kursen til den 20. og den 22. kongressen og underkaste seg deres diktat, eller å kaste seg i armene på imperialismen. De tok også fullstendig feil da de håpte at det albanske folket ville reise seg mot den revolusjonære ledelsen i sitt eget parti og sin egen stat, på grunn av sin kjærlighet til Sovjetunionen.

Khrusjtsjov-revisjonistene hadde til hensikt å bruke bruddet i de diplomatiske forbindelsene med Folkerepublikken Albania også som et middel til å gi de andre folkedemokratiske landa en lærepenge og vise dem at de samme tiltaka ville bli brukt mot dem dersom de ikke underkasta seg befalingene.

Den fiendtlige virksomheten til Khrusjtsjov-gruppa påførte på alle

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

områder, det økonomiske, militære, politiske og kulturelle, det albanske folket stor skade. De kredittene som skulle vært bevilga Folkerepublikken Albania i kraft av korrekt inngåtte avtaler med Sovjetregjeringa, var en viktig del av investeringene i den tredje femårsplanen. Det at alle kredittene blei innstilt satte bygginga av en del viktige prosjekter på planene i fare. I de 12 foregående åra hadde mengden av import fra og eksport til Sovjetunionen utgjort 50% av Albanias utenrikshandel. Da Sovjetunionens regjering fullstendig brøt handelsforbindelsen, skapte dette store vanskeligheter for eksporten av albanske varer og for importen av maskiner og annet industriutstyr som trengtes sårt i utviklinga av folkeøkonomien. På grunn av innstillinga av militærhjelpa blei den albanske regjeringa dessuten tvunget til å overbelaste landets økonomi for å styrke forsvaret av fedrelandet og grensene sine på denne flanken av den sosialistiske leiren.

I denne vanskelige situasjonen håpte imperialistmaktene på si side at tida var inne for å vinne Albania over til den imperialistiske leiren. Derfor skyndte de seg å tilby kreditter og uttrykte at de var villige til å oppfylle de forskjellige ønskene som Albania måtte ha.

Men både Khrusjtsjov-revisjonistene og imperialistene tok sørgelig feil i sine beregninger og håp. I sin tale 7. november 1961 ga kamerat Enver Hoxha et svært klart uttrykk for følelsene og besluttsomheten hos folket, når det gjaldt å gå videre på veien mot sosialismen uten å la seg skremme av vanskeligheter og hindringer.

> «...det albanske folket og partiet deres vil til og med leve av gras om det er nødvendig, men de vil aldri selge seg sjøl for 30 sølvpenger. De vil heller dø oppreist med ære enn leve i skam på knærne.» (Enver Hoxha, Tale ved den høytidelige feiringa av 20-års-dagen for stiftelsen av APA og 44-årsdagen for den store sosialistiske oktoberrevolusjonen. Tirana 1961, s. 43.)

De albanske kommunistene og de breie massene av det arbeidende folket ga svar på Khrusjtsjov-revisjonistenes oppfordring om å styrte ledelsen i partiet og staten, på angrepa, påtrykket og utpressinga deres. Det gjorde de gjennom å intensivere anstrengelsene for å oppfylle femårsplanen og gjennom å slutte rekkene enda tettere rundt partiet og sentralkomiteen. Folkets stålsatte enhet rundt partiet blei heva til et enda høyere nivå.

Året 1961 blei vitne til et enda større oppsving i det skapende

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

initiativet og dyktigheten hos de breie arbeidermassene i arbeidet for å utnytte de innenlandske mulighetene i folkeøkonomien bedre.

Trass i tilbaketrekkinga av sovjet-spesialistene og andre vanskeligheter som innstillinga av kredittene førte med seg, blei det sikra at arbeidet på anleggsprosjektene fortsatte og at en del av dem blei fullført i samsvar med planen, takket være besluttsomheten og mobiliseringa av de tekniske kadrene og det arbeidende folket.

Den framsynte ledelsen i partiet og det sjøloppofrende arbeidet fra folket gjorde det mulig å oppfylle planen for 1961. Totalmengden av industriproduksjonen dette året blei overoppfylt med 5%. Trass i ugunstige værforhold økte jordbruksproduksjonen med 22% i forhold til 1960.

Trass i de vanskelige forholda under blokaden gjorde disse resultatene det mulig å holde folkets levestandard på samme nivå som før. I samsvar med beregningene i planen og etter vedtak i partiets sentralkomite og ministerrådet, blei det gjennomført en reduksjon i detaljprisene på industrivarer i oktober 1961, en reduksjon som ga befolkninga en årlig fortjeneste på 800 mill. lek (i gammel valuta).

Det var ei hovedoppgave for partiet å sikre at planene for de følgende åra i femårsplanen også blei oppfylt. For å oppnå dette måtte en overvinne mange store vanskeligheter.

Vanskelighetene økte ytterligere i 1962. Da fulgte regjeringene i flere folkedemokratiske land i Europa sovjet-regjeringas kurs og eksempel, og innstilte sine kreditter også. Sjøl om disse regjeringene ikke helt og holdent brøt de økonomiske forbindelsene med Folkerepublikken Albania, slik Khrusjtsjov-klikken hadde gjort, så utsatte de med overlegg å undertegne handelsavtaler og nekta å bytte albanske varer med sine egne varer, som det var sterkt behov for i utviklinga av den albanske økonomien.

På grunn av blokaden og presset fra de moderne revisjonistene blei det ei oppgave av første rangs viktighet å finne fram til og utnytte fullt ut de innenlandske reservene, og de skapende evnene hos arbeiderne og spesialistene. Å stole på egne krefter var mer politisk viktig enn noen gang. Det blei tvingende nødvendig å styrke ytterligere den revolusjonære optimismen til folket, den urokkelige tilliten til egne krefter, den djupe overbevisinga om at de kunne kjempe, arbeide og bygge sosialismen med framgang, og vinne seier i enhver situasjon uansett hvor komplisert den måtte være.

De folkerådslagningene som blei organisert av partiet og regjeringa i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bygynnelsen av 1962, tjente dette formålet. I løpet av disse rådslagningene kom arbeidermassene fram med mer enn 10.500 forslag til nye produkter fra råstoffer som fantes i landet.

Det store patriotiske framstøtet for å produsere maskiner, utstyr, reservedeler og annet materiell som tidligere blei importert, og for å forlenge levetida for maskinene og det tekniske utstyret, fikk oppslutning fra hele det arbeidende folket. Flere fabrikker, industrielle produksjonsavdelinger og ulike slags maskiner blei tegna og bygd med innenlandske midler og krefter. Albanske spesialister, enda så unge de var, løste med hell mange kompliserte problemer. Denne bevegelsen var et flott uttrykk for den høye sosialistiske bevisstheten hos det arbeidende folket. De stilte alle sine åndelige og fysiske evner til rådighet for folket og sosialismen, satte de allmenne interessene over privatinteressene, forsvarte partilinja og gjennomførte bygginga av sosialismen, i det tempoet som var fastsatt av det fjerde landsmøtet. Dette viste at prinsippet om å stole på egne krefter stadig blei grundigere forstått av de breie massene av det arbeidende folket.

Den revolusjonære optimismen med hensyn til å oppfylle oppgavene som var stilt i planen, og de breie arbeidermassenes ubrytelige enhet med partiet og sentralkomiteen, kom også kraftfullt til uttrykk ved valga av representanter til folkeforsamlinga 3. juni 1962. Nesten 100% av velgerne gikk til urnene og stemte på kandidatene fra den demokratiske fronten.

Problema med å utdanne, perfeksjonere og fostre kadrene i en kommunistisk ånd og med å høyne det tekniske og yrkesmessige nivået hos det arbeidende folket, har alltid opptatt partiet sterkt. Det fjerde landsmøtet tok for seg disse problemene på en allsidig måte. Under forholda med den imperialistiske og revisjonistiske blokaden blei løsninga av disse problemene enda mer maktpåliggende.

Sentralkomiteen granska disse spørsmåla som hadde så stor betydning når en skulle føre bygginga av sosialismen, og gjorde ei rekke konkrete tiltak.

Det blei lagt særskilt vekt på den tekniske og yrkesmessige utdanninga av arbeiderne. Derfor skulle det utdannes ikke mindre enn 118.000 faglærte arbeidere i løpet av en femårsperiode, og utdanningsnivået skulle heves slik at det svarte til det som den nye, framskredne teknikken krevde.

Sentralkomiteen vurderte teknikerne på mellomnivå som bærere av den teknologiske ledelsen og som hovedpersoner i den daglige ledelsen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

av produksjonsprosessen. Den retta partiets og fagforeningenes oppmerksomhet og de økonomiske organenes, statsorganenes og utdanningsinstitusjonenes oppmerksomhet mot behovet for ei mer solid teoretisk og praktisk utdanning av teknikere på mellomnivå, og for bedre og mer omfattende bruk av dem når det gjaldt å løse økonomiske og teknologiske problemer i produksjonen.

Det blei gjort tiltak for å knytte utdanninga nærmere sammen med det produktive arbeidet, for å styrke utdanninga av kadrer på høyere nivå og sette dem i stand til å videreutdanne og spesialisere seg. De høyere lærestedene blei bedre utstyrt med laboratorier og læremateriell og med vitenskapelig og teknisk litteratur. Det blei lagt større vekt på å trekke spesialistene med i den vitenskapelige forskninga innen geologi, kjemi, fysikk, formgiving, konstruksjon og andre studieområder.

Samtidig blei den revolusjonære og ideologiske fostringa av kadrer og spesialister i ulike virkefelter styrka. Dette hjalp de intellektuelle og alle kadrene til å styrke sin revolusjonære marxist-leninistiske overbevisning og til å delta mer energisk i kampen mot innflytelsen fra borgerlig ideologi og fra opportunistiske og revisjonistiske strømninger. Det ideologiske arbeidet til partiet fylte spesialistene og teknikerne så vel som det arbeidende folket med en offervillig og sjølfornektende ånd, med en revolusjonær besluttsomhet til å overvinne alle vanskeligheter.

Alt arbeidet for å skolere og perfeksjonere kadrene blei drevet i samsvar med følgende instrukser fra partiet:

> «De kadrene vi har fostra og kommer til å fostre i framtida, bør bli utrusta med en omfattende kultur, med djup teknisk og yrkesmessig kunnskap, og framfor alt bør de utdannes på en slik måte at de blir nært knytta til arbeidet, til folket og partiet: Disse tre tingene må alltid veilede oss i arbeidet med kadrene». (Enver Hoxha, Tale på plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA, juli 1962. Partiets sentralarkiv.)

Ved siden av kampen for å oppfylle de økonomiske oppgavene i den tredje femårsplanen, viet APA stor oppmerksomhet på å øke landets forsvarsevne, og på å skape statlige reserver som kunne møte enhver situasjon og enhver uventa vanskelighet.

Når det gjaldt å overvinne de hindringene som var skapt ved den fiendtlige virksomheten fra Khrusjtsjov-revisjonistene, spilte det ei stor rolle at Kinas kommunistiske parti og regjeringa i Folkerepublikken

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kina ga partiet og det albanske folket broderlig hjelp og bistand i disse åra med hard kamp. De bevilga omgående tilleggskreditter til Folkerepublikken Albania. Denne edle internasjonalistiske hjelpa gjorde det mulig å fortsette bygginga av størsteparten av prosjektene i den tredje femårsplanen for den sosialistiske bygginga av landet, slik det var forutsatt av det fjerde landsmøtet i partiet.

3. OPPGAVENE MED Å UTVIKLE DET SOSIALISTISKE JORDBRUKET VIDERE

Problemet med å utvikle landsbygda var stadig et svært viktig spørsmål.

I åra etter frigjøringa hadde jordbruket gjennomgått store endringer. Størsteparten av det var blitt forandra fra et tilbakestående til et framskredent sosialistisk jordbruk. Tallet på traktorer og andre maskiner var økt. Et betydelige antall spesialister var ansatt i ulike greiner av jordbruket. De sørga for at landbruksvitenskap blei utbredt og tillempa. I 1961 var den totale jordbruksproduksjonen fordobla i forhold til 1938.

I det første stadiet av den sosialistiske oppbygginga hadde APA i hovedsak fulgt en kurs med ekstensiv utvikling av jordbruket*. På den tida kunne en ikke gjøre noe annet, fordi det var mangel på mekanisert utstyr, på drenerings- og vanningssystemer, på kvalifiserte kadrer, på kunstgjødsel osv. Derimot var alle forutsetningene til stede for å utvide det dyrka arealet. Fram til 1961 skyldtes 62% av økinga av jordbruksproduksjonen at det dyrka arealet blei utvida, men bare 38% skyldtes at avkastinga økte. Fordi en ikke greide å utnytte alle mulighetene i jordbruket, svarte utviklingstakta ennå ikke til de behova som var skapt ved den raske økninga av befolkninga og kjøpekrafta deres, eller til behova som veksten i industrien og eksporten skapte.

Intensivering av jordbruket

Intensivering var veien til den raskeste utviklinga av jordbruket, blei det slått fast på det fjerde landsmøtet i APA. Det var nødvendig å mobilisere partiet og hele det arbeidende folket for å oppfylle de store oppgavene i jordbruket. Dette viktige spørsmålet blei tatt opp til vurdering på plenumsmøtet i sentralkomiteen i oktober 1962.

---

* *Ekstensivt jordbruk* — arealkrevende jordbruk, f.eks. fôrproduksjon og beitemark. (Red.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Plenumsmøtet pekte på at å intensivere jordbruket er en omfattende prosess. Det krever ei systematisk økning av investeringer og mekanisert utstyr, utvidelse av drenerings- og vanningssystemet, omfattende bruk av kjemiske og organiske gjødningsstoffer, m.a.o. uavbrutt hevning av det jordbrukstekniske nivået for å øke jordas fruktbarhet og få en større mengde jordbruks- og buskapsprodukter ut av det samme arealet til lavest mulig kostnad.

Det fantes reelle muligheter for å intensivere jordbruket og øke avkastinga av åkerbruket og buskapsproduksjonen i et høyere tempo enn en utvida det dyrka arealet og antallet dyr.

De nødvendige forberedende vilkåra for å gå over til et intensivt jordbruk var å kollektivisere jordbruket og opprette store sosialistiske enheter (jordbrukskooperativer og statsbruk) som hadde et sterkt mekanisk grunnlag. Dessuten måtte en bygge et omfattende drenerings- og vanningssystem, få til en utstrakt bruk av utvalgt såkorn, øke antallet spesialiserte kadrer og rydde ny jord.

For å gjennomføre denne store oppgava påla sentralkomiteen partiet og statsorgana å kreve at det blei anvendt moderne jordbruksteknikk på breit grunnlag, og at alle indre reserver blei mobilisert. Hovedreserven blei fastslått å være de tilbakestående bruka som kunne bli heva til samme nivå som de framskredne. Andre viktige reserver var at bøndene deltok i breiere omfang i jordbruksarbeidet, at arbeidskrafta blei utnytta på en mer fruktbar måte hele året og at utstyret, arbeidsredskapene og jorda blei best mulig utnytta.

Overgangen fra ekstensivt til intensivt jodbruk markerte enda et stort sprang framover i den videre sosialistiske utviklinga av jordbruket.

Direktivene fra sentralkomiteen om å intensivere jordbruket hjalp partiorganisasjonene og de arbeidende bøndene til å få et bedre grep om dette spørsmålet. Kampen for høyere avkasting i jordbruket blei gjort til et hovedpoeng for alle statsbruk og landsbyer. Tallet på jordbruksarbeidere økte merkbart ved jordbrukskooperativene, mens det årlige gjennomsnittet av arbeidsdager for hvert kooperativmedlem blei høyere. På grunn av den revisjonistiske blokaden blei importen av kunstgjødsel redusert, og ei storstilt innsamling og bruk av naturgjødsel blei enda mer nødvendig. Tusener av hektar dyrkbart land blei satt under vanning. Bevegelsen for å plante flere vinstokker, frukt-, sitrus- og oliventrær samt grønnsaker blei utvikla videre.

I mellomtida fortsatte staten arbeidet med å forbedre jorda med drenerings- og vanningssystemer i større målestokk. Hindringene som

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

blokaden førte med seg, blei overvunnet, og makaniseringa av jordbruket blei styrka og utvida ytterligere, om ikke i det fulle omfanget som femårsplanen forutsatte.

Samtidig gikk arbeidet med å rydde ny jord framgangsrikt framover, særlig i åsene. Men også på dette området fantes det enda større reserver enn fortusett, som ikke blei utnytta så grundig som de skulle ha vært i åra 1961—1965.

For ei djuptgripende bedring av den økonomiske, sosiale og kulturelle situasjonen på landsbygda

Den sosialistiske omforminga av landsbygda krevde ikke bare at produktivkreftene i jordbruket blei utvikla og arbeidsproduktiviteten heva, men også at det økonomiske, sosiale og kulturelle livet til bøndene blei grundig bedra, at de sosialistiske forholda blei perfeksjonert.

Sammenlikna med fortida var også levemåten til bøndene endra som et resultat av de nye forholda som var skapt på landsbygda. Folk spiste bedre og hadde bedre klær. Antall skoler og elever, helse- og kulturinstitusjoner var økt — overalt blei det bygd spedbarnsstuer og barnehager.

Men dette var bare de første skritta på den lange marsjen mot å fjerne de vesentlige forskjellene mellom by og land. Forskjeller som hadde sammenheng med utviklingsnivået og sjølve arbeidet, med levevilkåra og levemåten, med utviklinga av kulturen, utdanninga, helsestillet osv.

Spørsmålet om å bedre det økonomiske, sosiale og kulturelle livet til bøndene grunnleggende og minske gapet mellom by og land, blei analysert på plenumsmøtet i sentralkomiteen i partiet i juni 1963. Plenumsmøtet fastslo at veien til å heve den materielle velstanden og det kulturelle nivået hos bøndene raskere, gikk gjennom å gjøre helt og fullt bruk av de mulighetene som det sosialistiske økonomiske systemet hadde skapt.

> «I dag reiser partiet dette spørsmålet med så stor styrke fordi løsninga av det er en objektiv nødvendighet, bestemt av det nye stadiet i den historiske utviklinga av landet vårt — stadiet for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet.» (Enver Hoxha, Melding om «Den økonomiske, sosiale og kulturelle situasjonen på landsbygda og tiltaka for den videre utviklinga», Tirana 1963, s. 8—9.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Utviklinga av produktivkreftene og den økte jordbruks- og buskapsproduksjonen skulle tjene som grunnlag i for å høyne velstanden hos bøndene. Dette skulle i hovedsak skje gjennom å heve produktiviteten i samsvar med direktivene fra det fjerde landsmøtet og vedtaka i plenumsmøtet i sentralkomiteen om å intensivere jordbruket.

En annen måte å utvikle produktivkreftene på skulle være å bedre noen sider ved forholda i produksjonen. Da gjaldt det først og fremst å fastsette ei riktigere fordeling av åkerbruks- og buskapsprodukter, slik at en sikra en omfattende reproduksjon og dekte de allmenne behova til staten så vel som bøndenes eget forbruksbehov. I denne sammenheng stilte sentralkomiteen som oppgave å utvikle formene for fordeling, unngå at det oppsto mangelvarer og på denne måten sikre at jordbruksproduksjonen og inntekta til den enkelte landsby blei administrert på en mer fruktbar måte.

Plenumsmøtet viet særskilt oppmerksomhet på å jamne ut forholdet mellom fonda for kapitaloppsamling og fonda som skulle brukes i jordbrukskooperativene. Det blei gitt pålegg om å utrydde feilaktige tendenser som var kommet til syne i enkelte kooperativer, som gikk ut på å yte så små tilskudd til oppsamlingsfonda at det ikke ga mulighet for å øke reproduksjonen, eller som gikk ut på å bruke for mye på ikkeproduktive områder. Det var av avgjørende betydning at en på landsbygda avsatte oppsamlingsfond på grunnlag av den aktuelle produksjonen og den levestandarden som var oppnådd.

Når det gjaldt en del kooperativer i fjelldistrikta la plenumsmøtet merke til at bøndenes inntekter fra bierverv var like store eller til og med større enn den inntekta de fikk fra den kollektive husholdninga. For å få en slutt på dette midlertidige fenomenet blei partiet og statsorgana pålagt å gjøre et objektivt studium av spørsmålet. Deretter å gjøre tiltak for å forandre forholdet mellom inntekta fra private jordstykker og inntekta fra den kollektive husholdninga, til fordel for den sistnevnte. Samtidig blei partiet og statsorgana mint om at det å forhaste seg i denne retninga, kunne få skadelige følger. Derfor skulle en vise omsorg for å opprettholde best mulig utnytting av private jordstykker, fordi en hadde behov for å øke inntekta og heve levestandarden til bøndene.

For å øke inntekta til bøndene var det også nødvendig å sikre at bøndene deltok mest mulig i produktivt arbeid og samtidig begrense antall ikke-produktive arbeidsdager. Dessuten organisere mer omfattende produktive tilleggsvirksomheter i hvert kooprativ for å sikre tilleggsinntekt for medlemmene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Plenumsmøtet slo fast at å endre og forbedre levemåten var et svært viktig sosialt problem når det gjaldt å heve velstanden hos bøndene. Møtet pekte på at sjøl om det var oppretta sosialistiske produksjonsforhold, så lå levesettet på landsbygda tilbake for disse forholda. Kilden til denne motsigelsen var å finne i det forholdsvis lave produksjonsnivået, i de gamle forestillingene i folks bevissthet og i det lave kulturelle nivået.

Det blei gitt retningslinjer med sikte på å få til ei gradvis, men djuptgripende endring av kostholdet, i tilberedinga av måltidene, i klesvanene, i bruken av husholdningsutstyr, for å gjøre livet på landsbygda mer hygienisk og kultivert. Det forelå ei rekke presserende oppgaver: Å innføre kommmunale tjenester og handverkstjenester i dagliglivet i landområdene, å planlegge landsbyene systematisk, bygge tiltrekkende, hygieniske og rimelige boliger, bygge ut elektrisk belysning og drikkevannsforsyning og utvide samferdselsnettet mellom by og land og mellom landsbyene innbyrdes. Det blei gitt retningslinjer for å spre helseutdanning blant massene på landsbygda og bygge ut nettet av helseinstitusjoner, og om at behandlinga ved helsestasjonene skulle være gratis for bøndene.

I tillegg til spørsmålet om å høyne den materielle velstanden hos bondemassene, oppholdt plenumsmøtet seg også ved den andre sida av spørsmålet, nemlig å berike det åndelige livet deres og heve det utdanningsmessige og kulturelle nivået. Det 8-årige skolesystemet på landsbygda skulle bli utvida, og en skulle gjøre alle mulige anstrengelser for å få hele landsbyungdommen med i det. Sentralkomiteen søkte å heve skolens rolle som et hovedsenter for å spre kultur og kunnskaper blant bondebefolkninga. For dette formålet var det nødvendig å styrke lærernes rolle som forkjempere i propagandaen for det nye på landsbygda, for den allsidige omforminga av levemåten til bøndene.

Oppgava med å gjøre kulturen til hele bondebefolkningas eiendom kan bli løst, understreka plenumsmøtet, ved å frigjøre bøndene fra fordommer og levninger fra fortida, ved å utdanne dem i den kommunistiske moralens og verdensanskuelsens ånd.

Kampen mot slike tilbakeliggende skikker som fornedrer kvinnene og hindrer dem fra å delta aktivt i det økonomiske, politiske og sosiale livet, blei framheva som ei særskilt plikt. Plenumsmøtet framholdt at å styrke rolla og personligheten til kvinna som forkjemper for å bygge ut det sosialistiske samfunnet på landsbygda, var et ufravikelig vilkår for ei omfattende endring av den økonomiske, sosiale og kulturelle situasjonen i landområda.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Et av de viktige måla for det politiske arbeidet til partiet var å gjøre slutt på den framherskende holdninga blant bøndene om å være fornøyd med lite. Denne holdninga hindra bøndene i innsatsen for å høyne velstanden sin, forandre levemåten og utvikle produktivkreftene.

Vedtaka på plenumsmøtene i sentralkomiteen i APA i oktober 1962 og juni 1963 væpna partiet og hele det arbeidende folket med et kampprogram for den videre utviklinga av jordbruket og for ei grunnleggende bedring av det økonomiske, sosiale og kulturelle livet på landsbygda i perioden for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet.

4. PARTIET STYRKER DET ORGANISATORISKE OG IDEOLOGISKE ARBEIDET FOR EI KOMMUNISTISK FOSTRING AV DET ARBEIDENDE FOLKET. DE ØKONOMISKE OPPGAVENE BLIR GJENNOMFØRT MED FRAMGANG.

De harde kampåra som fulgte etter det fjerde landsmøtet, beviste enda tydeligere hvor riktig generallinja til APA var: De viste hvor besluttsomt partiet og hele folket marsjerte videre langs den veien landsmøtet hadde staka ut.

Under bygginga av sosialismen og i kampen mot imperialismen og revisjonismen var kommunistene blitt herda, partiets rekker var blitt økt med nye krefter og den sosiale sammensetninga var forbedra. Samtidig var APAs ledende rolle i hele samfunnslivet i landet, så vel som partiets internasjonale autoritet blitt styrka.

Men for å oppfylle de store oppgavene som var stilt for å fullføre bygginga av det materielle og tekniske grunnlaget for sosialismen, og for å fostre det arbeidende folket til kommunismen til tross for alle slags vanskeligheter, var det viktig at partiet måtte bli ytterligere styrka, både fra et organisatorisk og ideologisk synspunkt. Partiets ledende rolle måtte styrkes enda mer og arbeidet for å fostre det arbeidende folket kommunistisk måtte bli enda bedre.

Partiets omsorg for organisatoriske og ideologiske spørsmål blei heva til et høyere nivå enn noen gang tidligere.

Partiet blir ytterligere styrka organisatorisk

Kampen for å styrke partiet organisatorisk blei ført på flere felter: for lojalt å sette ut i livet de grunnleggende marxist-leninistiske prinsippa om partibygging og rolla til arbeiderklassens revolusjonære parti for å avsløre de revisjonistiske tesene om partiet, mot krenking av vedtektene,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for å bedre sammensetninga og øke medlemstallet i partiet, for å styrke den politiske ledelsen til partiorganene og grunnorganisasjonene, for å heve det ideologiske nivået hos kommunistene.

> «Ethvert avvik fra de leninistiske normene», understreka sentralkomiteen, «og enhver nedvurdering av partiets ledende rolle truer arbeiderklassen med faren for å bli avvæpna i kampen. Dette er en kilde til sjukdom og fremmede ytringer i partiet, ei årsak til ideologisk og organisatorisk degenerasjon, til at partiet forfaller og til slutt blir utsletta». (Melding fra politbyrået «Om å styrke partiet ytterligere», framlagt på plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA, 13. desember 1963, s. 6.)

Det beste eksemplet på dette hadde en i forfallet til det tidligere kommunistiske partiet i Jugoslavia, som var degenerert til et borgerlig sosialsjåvinistisk parti. Plenumsmøtet pekte på at Khrusjtsjov-revisjonistene hadde leda Sovjetunionens kommunistiske parti inn på den samme veien.

Khrusjtsjovs tese om å erstatte proletariatets parti med «hele folkets parti», som var blitt forkynt på den 22. kongressen i kommunistpartiet i Sovjetunionen, blei fordømt av APA som en tvers igjennom antimarxistisk tese, og som et hardt slag mot den marxist-leninistiske læra om proletariatets parti. Nettopp en slik tese med sosialdemokratisk innhold hadde Lenin sjøl vist tilbake med sitt eget liv og verk. Den revolusjonære kampen til proletariatet og alle de undertrykte massene hadde fullt ut stadfesta at læra til Marx, Engels, Lenin og Stalin var riktig; nemlig at historia har pålagt de revolusjonære ei stor oppgave: De skal spille den ledende rolla i den sosialistiske revolusjonen og gjennom alle stadiene i bygginga av det sosialistiske og kommunistiske samfunnet. Først når klassene har forsvunnet fullstendig og det kommunistiske samfunnet er bygd (og en må huske på de ytre faktorene), blir eksistensen av arbeiderklassens politiske parti unødvendig, og arbeiderklassens og partiets rolle som fortropp er utspilt. (Samme sted, s. 7.)

Den andre tesen til Khrusjtsjov-revisjonistene, om å erstatte proletariatets diktatur med «hele folkets stat», tok også sikte på å svekke den ledende rolla til partiet i det politiske og økonomiske livet i landet.

De revisjonistiske tesene fra den 22. kongressen i kommunistpartiet i Sovjetunionen kom også til konkret uttrykk ved at partiorganene blei reorganisert utelukkende på grunnlag av produksjonen ved at de gamle

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

partiutvalga og byråene blei opphevd og at det blei oppretta industri- og jordbruksutvalg og byråer overalt i Sovjetunionen. APA beskreiv dette tiltaket som et alvorlig brudd på de grunnleggende prinsippene for den demokratiske sentralismen, og på det velkjente leninistiske prinsippet om å bygge partiet på grunnlag av både produksjonsmessige og geografiske forhold. APA stempla tiltaket som et forsøk fra Khrusjtsjov-revisjonistene på å ta fra partiorganene den ledende politiske og ideologiske rolla deres og gjøre dem til reint økonomiske organer. (Samme sted, s. 11)

Kampen mot de revisjonistiske tesene om partiet hjalp APA til å sette de marxist-leninistiske læresetningene om arbeiderklassens revolusjonære parti ut i livet på en bedre og riktigere måte. Disse læresetningene var grunnlaget for retningslinjene som det fjerde landsmøtet ga for hvordan partiet skulle vokse organisatorisk, hvordan det skulle styrkes.

I samsvar med disse direktivene var det overveldende flertallet av dem som blei tatt opp som medlemmer i partiet, folk som var sysselsatt i produksjonen og som kom fra arbeiderklassen og de arbeidende bøndene. Folk som sto i produksjonen utgjorde et overveldende flertall av kandidatene til medlemskap i partiet i de fem åra etter det fjerde landsmøtet. I løpet av denne perioden blei det gjort ytterligere forandringer i den sosiale sammensetninga av partiet: Arbeidere utgjorde 33 % av det samla antallet partimedlemmer, medlemmer av jordbrukskooperativene utgjorde 26 %, funksjonærer og tjenestemenn utgjorde 37 %, og andre 4 %.

Det økte antallet og den styrka sammensetninga av medlemmene i partiet gjenspeilte forandringene som var skjedd i klassestrukturen, veksten i kvantitet og kvalitet hos arbeiderklassen og den sosialistiske omforminga av landsbygda. Det økte antallet arbeidere i partiet, og allment av folk som var sysselsatt i produksjonen, fikk som følge at det indre livet i partiorganisasjonene blei styrka og at arbeidernes ledende rolle i økonomien blei heva opp på et nytt nivå. Dette var også et bevis på hvor sterke band partiet hadde til de arbeidende massene.

Veksten og styrkinga av den sosiale sammensetninga i partiet var allment tilfredstillende, og et godt tegn på det omsorgsfulle arbeidet som organisasjonene dreiv for å tilføre partiet friskt blod. Men det forekom endel tilfeller som viste at instruksene fra det fjerde landsmøtet og sentralkomiteen ikke blei fulgt overalt eller overfor alle de nyopptatte medlemmene. En av instruksene var at folk skulle bli utvalgt på grunnlag

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

av de allsidige egenskapene som et partimedlem bør ha, og på grunnlag av de forberedelser og den skolering de hadde gått igjennom for å bære det stolte navnet partimedlem. Men det faktum at 18 % av de personene som blei utelukka fra partiet i åra 1961—1965, var kommunister som var tatt opp i den samme femårsperioden, viser at disse instruksene ikke var blitt fulgt på riktig måte. Et annet svakt punkt var den utilfredsstillende situasjonen når det gjaldt opptak av kvinner i partiet. Den kjensgjerninga at kvinnelige medlemmer utgjorde bare 12,5 % av det totale antallet kommunister og bare 3 % av samtlige kvinner som deltok i arbeidslivet (i byene og på landet), mens mannlige medlemmer utgjorde 16 % av de arbeidende mennene, kunne ikke bli sett på som normal. Dette viste at partiorganisasjonene ikke reagerte som de burde på den revolusjonære drivkrafta hos kvinnene, som deltok aktivt på alle områder i den sosialistiske oppbygginga.

Partiet via også særskilt oppmerksomhet på å utvide grunnorganisasjonene og konsolidere dem i samsvar med oppgavene for den sosialistiske oppbygginga. Et flertall av de grunnorganisasjonene som blei oppretta etter det fjerde landsmøtet, var i de statlige sektorene av produksjonen. Samtidig var det svært få landsbyer som ikke hadde noen grunnorganisasjon, men fordelinga av kreftene til partiet kunne likevel ikke sies å være helt i samsvar med vitenskapelige kriterier. Sjøl om befolkninga i landsbyene var dobbelt så stor som i byene, var 68 % av kommunistene i byene og bare 32 % av dem på landet. Heller ikke kunne fordelinga av kommunister i en del områder bli sett på som riktig, fordi det var flere av dem i fjellstrøka enn i lavlandet, flere i handelen enn i industrien, anleggsvirksomhet og transporten.

Sentralkomiteen retta oppmerksomheten mot de problema som var kommet fram gjennom kampen for å styrke partiet organisatorisk, og krevde at det måtte vies større omtanke til dette grunnleggende spørsmålet.

Den kommunistiske utdanninga av det arbeidende folket — ei grunnleggende oppgave for partiet

På grunnlag av de store økonomiske og sosiale omformingene og takket være partiets allsidige politiske fostringsarbeid, hadde den moralske holdninga til arbeidsfolk også undergått forandringer. Bevissthet, verdensanskuelse, holdning til samfunnet, arbeidet og samfunnseien-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

dommen var endra. De sosialistiske produksjonsforholda hadde redusert grunnlaget for at den borgerlige ideologien kunne spre seg.

Men uavhengig av dette blei det i større eller mindre grad bevart forestillinger og skikker fra fortida i rekkene til det arbeidende folket. Det var uttrykk for fremmede ideer som gjenspeilte seg i dagliglivet og arbeidet. Disse fremmede forestillingene og ytringene av borgerlig, småborgerlig og til og med føydalt eller patriarkalsk opphav utgjorde den indre hovedfaren for sosialismen i perioden for den fullstendige oppbygginga. Dette grunnlaget støtta klassefienden seg til.

Av to hovedgrunner fikk kampen mot fremmede ytringer og tenkemåter og kampen for å fostre det arbeidende folket på kommunistisk vis større betydning for partiet og landet enn det hadde hatt før. For det første for å fullføre bygginga av sosialismen, var det nødvendig å gjennomføre ei allsidig åndelig herding av det nye mennesket, og skape en høy sosialistisk bevissthet hos hele det arbeidende folket. Dette måtte gå for seg parallelt med at en oppretta det materielle og tekniske grunnlaget for sosialismen. For det andre blei de fremmede forestillingene og ytringene blant folket enda farligere fordi imperialistene og revisjonistene hadde økt den ideologiske undergravingsvirksomheten kraftig etter sovjet-ledelsens forræderi og etter at den moderne revisjonismen hadde spredd seg i den internasjonale kommunistbevegelsen.

Sentralkomiteen fastsatte som de grunnleggende spørsmåla i den kommunistiske fostringa: Den sosialistiske holdninga til arbeidet og samfunnseiendommen, kampen for å holde den moralske reisninga hos kommunistene og hele det arbeidende folket rak og rein, å styrke den sosialistiske fedrelandskjensla og den proletariske internasjonalismen ytterligere, og å fostre det arbeidende folket i klassens revolusjonære ånd*.

Dette var hovedmålet for å fostre folket til **ei sosialistisk holdning til arbeidet:** Alle arbeidsføre medborgere skulle delta energisk i samfunnsnyttig arbeid. Forestillinga om at en skulle leve av sin egen innsats og svette, ved å bruke alle fysiske og åndelige evner til fordel for den sosialistiske oppbygginga, skulle slå rot i bevisstheten hos alle. Samfunnsopinionen skulle bli mobilisert mot alle utslag av lathet eller snylting.

Samtidig var det nødvendig å styrke kjærligheten til allsalgs arbeid og hedre hele det arbeidende folket, og fostre arbeiderne i en slik ånd at de

---

* Problemet om å gi det arbeidende folket ei kommunistisk fostring blei tatt opp på plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA i juli 1964.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sto klar til å arbeide på enhver sektor av økonomien og overalt der behova til den sosialistiske oppbygginga krevde det.

Et annet mål var den allsidige åndelige fostringa av det arbeidende folket, slik at de skulle nå et høyt nivå av produktivitet og kvalitet i arbeidet, med eksemplarisk orden og disiplin, og utnytte arbeidstida maksimalt.

Sentralkomiteen pekte på at den sosialistiske holdninga til arbeidet først og fremst krever at det arbeidende folket i all sin praktiske virksomhet **handler ut fra felles interesser, ikke fra personlige interesser og materiell vinning.** Men denne høye sosialistiske bevissthet kan ikke tilføres hele det arbeidende folket med ett slag. Derfor kom en ikke utenom å måtte opprette et riktig forhold mellom felles interesser og personlig materiell interesse.

I takt med den sosialistiske framgangen i landet er det nødvendig å forandre forholdet mellom moralske og materielle tildriv også. Når levestandarden i folket og det sosialistiske bevissthetsnivået blant arbeiderne blir heva, er det mulig å øke den rolla som moralsk påvirkning spiller i arbeidet stadig mer. Derfor blir det sendt ut direktiv om at forskriftene som gjaldt materielle belønninger og tildriv skulle revideres fra tid til annen.

I sammenheng med dette fordømte APA standpunktet til de moderne revisjonistene, som med overlegg forvrenger Lenins lære om rolla til de materielle påvirkningene og setter dem høyere enn alt annet. Revisjonistene forkynner at de utgjør hoveddrivkrafta for den produktive virksomheten til det arbeidende folket under sosialismen.

Den sosialistiske holdninga til arbeidet er nært knytta til *den sosialistiske holdninga til samfunnseiendommen.*

Den fremmede og anti-sosialistiske holdninga som enkelte arbeidsfolk har til samfunnseiendommen, er uttrykk for privateiendoms-tenkemåten, som har slått rot i bevisstheten hos menneskene i århundrenes gang. Imperialismen og alle reaksjonære elementer gjør omfattende anstrengelser for å utnytte privateiendommens psykologi til å undergrave de sosialistiske eierforholda, som er det materielle grunnlaget for det sosialistiske systemet. Sentralkomiteen pekte på at dette er årsaka til at kampen mot ulovlig tilegning og tjueri, skadegjøring og sløsing med samfunnseiendom, samt kampen mot dårlig ledelse, ufullstendig utnytting av produksjonskapasitet og unnaluring av reserver, først og fremst var en kamp for å styrke den høye sosialistiske bevisstheten hos det arbeidende folket. Den skulle få dem til å se på den sosialistiske eien-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

dommen som et ukrenkelig grunnlag for det sosialistiske systemet, vokte den som sin egen øyestein, styrke og bygge den ut uavbrutt.

Den sosialistiske holdninga til arbeidet og samfunnseiendommen er ett av hovedelementene i den kommunistiske moralen. Men dette er ikke alt som blir krevd av kommunister og arbeidere. Det sosialistiske samfunnet krever **folk med rettskaffenhet, som er åndelig rike på alle vis, folk som er utrusta med høye moralske og politiske kvaliteter, med vidt kulturelt utsyn, folk som er prinsippfaste og rettferdige og kjemper besluttsomt mot alt som står i motsetning til prinsippa og normene i den kommunistiske moralen.**

Gjennom et mer utholdende fostringsarbeid gikk partiet til kamp mot ulike tendenser som var kommet til syne hos endel arbeidsfolk og kommunister, — tendenser i retning av et makelig liv med personlig vinning og fordeler, i det de ofte forsømte de plikter som partiet og folket hadde betrodd dem. På samme måte ville partiet også bekjempe byråkrati, usunn særbehandling, ulovlig vinning for en sjøl eller venner og slektninger osv. med større strenghet.

For å holde de moralske forestillingen til kommunistene og det arbeidende folket reine, var det nødvendig at en alltid opprettholdt ei streng holdning til utskeiing i privatlivet og familielivet, mot fornedring av kvinnas personlighet, mot konservatisme, fordommer, religiøse trossetninger osv.

Erfaringa hadde vist at det bare er ett skritt som skiller det moralske forfallet fra det politiske.

Ei anna viktig fostringsoppgave som sentralkomiteen slo fast var **alltid å opprettholde krafta i den høye fedrelandskjensla til det albanske folket, utvikle den videre og berike den i det daglige arbeidet med den sosialistiske oppbygginga og forsvaret av det sosialistiske fedrelandet.**

Den patriotiske fostringa av det arbeidende folket skulle tjene kampen mot fremmede forestillinger i folket, og særlig ungdommen, på en bedre måte. Den skulle sperre veien for den borgerlige verdenskulturen, og hindre at en så ned på det som var albansk, man var ydmyk og underdaning overfor alt utalandsk. Den skulle kjempe mot at en undervurderte evnene til albanske spesialister, kadrer, arbeidere og bønder og etterlikna den kapitalistiske livsstilen og kapitulerte for den vestlige kunsten, litteraturen og musikken. Slike ytringer kunne bre seg og bli til en virkelig fare sjøl om de var isolerte, dersom det ikke blei ført en uavbrutt ideologisk kamp mot dem.

Under de særegne forholda som rådde, fikk det svært stor politisk

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

betydning når det gjaldt å fostre det arbeidende folket i den sosialistiske fedrelandskjærlighetens ånd, at en hadde en djup forståelse av **prinsippet om å stole på egne krefter.**

> «Prinsippet om å stole på egne krefter er et revolusjonært og internasjonalistisk marxist-leninistisk prinsipp. Det har sitt opphav i det faktum at spørsmålet om revolusjon og bygging av sosialismen i første rekke er et indre problem for hvert land, og den avgjørende faktoren i gjennomføringa er de indre revolusjonære kreftene i det enkelte landet». (Rapport fra politbyrået «Om den videre styrkinga av partiets ideologiske arbeid for å fostre det arbeidende folket på kommunistisk vis», ved plenumsmøte i sentralkomiteen i APA juli 1964. Tirana 1964, s. 46.)

Den revolusjonære patriotiske fostringa av det arbeidende folket skulle som alltid bli knytta nært sammen med **fostringa av massene i den proletariske internasjonalismens ånd,** med solidaritet og vennskap for folka i de sosialistiske landa, for arbeiderklassen og de anti-imperialistiske revolusjonære folka og kreftene verden over.

For å sikre at det blei arbeidd på en sunn og fruktbar måte med å fostre det arbeidende folket på kommunistisk vis, var det nødvendig at en gjorde bedre bruk av **metoden for klasseanalyse og så på de sosiale foreteelsene fra klassemessig synsvinkel.** Å se på tingene fra en klassemessig synsvinkel betyr å se på dem med et politisk blikk, og sette interessene til proletarklassen, folket og sosialismen, høyere enn alt annet. En må se på tingene med blikket til en som prøver å avdekke den sanne karakteren i hendinger og synspunkt, ved å slå fast hvem som tjener på det. Denne metoden hjelper en til å skille ut sannheten sjøl når anti-marxistiske, anti-sosialistiske og reaksjonære synspunkter er kledd i ei falsk marxistisk klesdrakt, slik som synspunktene til de moderne revisjonistene blir framstilt. Metoden for klasseanalyse er nødvendig for å beskytte kommunistene og det arbeidende folket fra å gå i fella til den borgerlige og revisjonistiske propagandaen, mot å gli ut i opportunismen. Den hjelper dem til å høyne den revolusjonære årvåkenheten.

Sentralkomiteen vidde spesiell oppmerksomhet til den **revolusjonære klassefostringa av ungdommen.** Ungdommen hadde aldri opplevd undertrykkinga og den brutale utbyttinga under de utenlandske herskerne og de hjemlige godseierne og kapitalistene. De hadde ikke gått gjennom revolusjonens ild, og på grunn av manglende erfaring kunne de lettere

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

bli påvirka av den borgerlige og revisjonistiske ideologien. Av denne grunn blei partiorganisasjonene og organisasjonene til Arbeidernes ungdomsforbund pålagt at de allid måtte se det som ei plikt av største viktighet å fostre den nye generasjonen i en revolusjonær ånd. Ungdommen måtte bli verdig til å overta fakkelen etter den generasjonen som hadde gjennomført folkerevolusjonen og lagt grunnlaget for sosialismen.

Sentralkomiteen behandla spørsmålet om den kommunistiske fostringa av det arbeidende folket på en allsidig måte og framheva den avgjørende betydninga som **partiets fostringsarbeid** på grunnlag av marxismen-leninismen hadde for å skape det nye mennesket.

> «Den sosialistiske virkeligheten vår, de nye sosiale og økonomiske vilkåra, skaper en slags sosialistisk bevissthet hos det arbeidende folket. Men dette er et svært lavt nivå av sosialistisk bevissthet. Sosialismen kan ikke bli bygd ved å stole bare på den slags bevissthet som oppstår spontant, under den direkte innflytelsen fra de objektive vilkåra i det daglige livet. Sosialismen krever et høyere nivå av sosialistisk bevissthet, som ikke oppstår og ikke kan oppstå spontant. Det blir forma av den vitenskapelige marxismen-leninismen, som blir tilført massene av partiet gjennom alt fostringsarbeidet det driver i det daglige.» (Samme sted, s. 55.)

Men fostringsarbeidet som partiet dreiv, ville aldri oppnå formålet sitt dersom det ikke blei knytta organisk sammen med den revolusjonære prosessen og praksisen, med arbeidet for å bygge det sosialistiske samfunnet.

> **«Forminga av det nye mennesket ... kan ikke bli forstått uten, og må aldri bli skilt fra spørsmålet om arbeidet; den kan aldri tenkes atskilt fra arbeidet».** (Enver Hoxha: Sluttinnlegg på plenumsmøte i sentralkomiteen i APA, juli 1964. Tirana 1964, s. 9—10.)

Å forme og styrke den sosialistiske bevisstheten er en lang prosess for å skolere og omskolere folket. Sentralkomiteen gjorde det nok en gang klart at en alltid måtte sette **overtalelsesmetoden** fremst i denne prosessen. En måtte drive et utrøttelig arbeid for å gjøre folk bevisste om at partilinja er riktig, om prinsippa og normene for den kommunistiske moralen, og om den skaden og faren som truer det sosialistiske samfunnet fra fremmede fordommer, forestillinger og ytringer.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Partiet krevde at det måtte skilles skarpt på den ene sida mellom motsigelser mellom den sosialistiske ideologien og fremmede forestillinger og ytringer i folkets bevissthet, og motsigelser mellom den sosialistiske ideologien og de som var bærere av slike fremmede forestillinger på den andre sida. Motsigelser mellom den sosialistiske ideologien og fremmede forestillinger og ytringer i folkets bevissthet er antagonistiske klassemotsigelser, og det må derfor føres en uforsonlig kamp mot dem. På den andre sida er motsigelsene mellom den sosialistiske ideologien og de som bærer på fremmede forestillinger og ytringer i det overveldende flertallet av tilfellene ikke-antagonistiske motsigelser, — de er motsigelser i folket. De som bærer på slike forestillinger er i allmennhet folk som er nært knytta til folkets statsmakt. Derfor bør ikke klassekampen bli retta mot disse folka, men mot de fremmede forestillingene og ytringene som de bærer på. Bare i enkeltstående tilfeller, når en eller annen person inntar ei fiendtlig holdning og gjør seg skyldig i straffbare handlinger, bør overtalelses- og skoleringsmetoden bli skifta ut med tvangsmetoder og bruk av lovene til folkemakta.

I partiets arbeid for å fostre det arbeidende folket på kommunistisk vis, vil en ha et mektig våpen, her som alltid ellers, i metoden for **kritikk og sjølkritikk, og det positive eksemplet og den styrken som kollektivet og samfunnsopinionen utgjør. Å kunngjøre og tilføre det arbeidende folket en djup kunnskap om lovene til folkets statsmakt,** det konkrete uttrykket for normene til den kommunistiske moralen og for partiets linje i bygginga av sosialismen, spiller ei særskilt rolle.

Litteraturen og kunsten i den kommunistiske fostringa

Litteraturen og kunsten er mektige midler til å fostre det nye mennesket med sosialistiske idealer og kommunistiske moralnormer. Å utvikle det sosialistiske innholdet i litteraturen og kunsten videre og perfeksjonere det, og bedre den ideologiske og kunstneriske kvaliteten, fikk enda større betydning under vilkåra for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet og skjerpe den politiske og ideologiske kampen mot imperialismen og den moderne revisjonismen i verdensmålestokk.

I løpet av de åra folkemakta hadde eksistert i Alabania, var det blitt skapt en ny litteratur, en ny musikk, film, opera, ballettkunst, malerkunst og billedhoggerkunst, en kunst som utmerka seg med hensyn til ideologisk reinhet, revolusjonær kampånd og sunne nasjonale trekk.

Med utgangspunkt i stega som var oppnådd pekte sentralkomiteen på

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

metoden for å gjøre litteraturen og kunsten til mer effektive og militante midler i bygginga av det sosialistiske samfunnet. Hovedkravet var at litteraturen og kunsten skulle gjenspeile folkets kamp, liv og arbeid, idealene og håpa deres og de spørsmåla som rørte seg i tida på en breiere og djupere måte. I sær blei det reist krav om at den skulle behandle den nasjonale frigjøringskrigen og de store revolusjonære omdanningene som hadde gått for seg etter frigjøringa grundigere og mer omfattende.

> «Heltene i vår tid, arbeiderne, bøndene og de intellektuelle i folket som er fostra av partiet, som arbeider og kjemper sjøloppofrende for å bygge sosialismen og for å forsvare fedrelandet og velstanden her, bør stå i sentrum for oppmerksomheten i litteraturen og kunsten vår». (Rapport fra politbyrået «Om å styrke rolla til litteraturen og kunsten» til plenumsmøte i sentralkomiteen i APA, oktober 1965. Partiets sentralarkiv.)

Forfatterne og kunstnerne skulle gjenspeile den albanske virkeligheten mer nøyaktig, de skulle framstille den virkelige verden med sine særegne forhold og revolusjonære utvikling på bedre vis. Manglende klassestandpunkt og kommunistisk pågangsvilje, abstrakt humanisme og borgerlig objektivisme er elementer som ikke hører hjemme i den sosialistiske realismen i litteraturen og kunsten, — likeså at en overdriver manglene ved det sosialistiske samfunnet og framstiller dem som om de er uhelbredelige sjukdommer. — Det samme gjelder å beskrive mennesker som onde av naturen, heltemot og sjøloppofring som handlinger uten innhold osv. Nettopp slike elementer var blitt utbredd i litteraturen og kunsten til Sovjetunionen og enkelte andre sosialistiske land i det siste tiåret, med direkte oppmuntring og støtte fra de moderne revisjonistene. En måtte styrke ei sunn kritisk innstilling til alt som var fremmed, tilbakestående og reaksjonært, til alt som hindra marsjen framover mot sosialismen, og til alle de dårlige tingene på livets forskjellige områder. Først da kan litteraturen og kunsten i Folkerepublikken Albania oppfylle oppgava si i den revolusjonære fostringa av massene. Hovedoppgava for litteraturen og kunsten skulle være å framstille med stor kraft og virkning det som er sosialistisk og progressivt, og det som har framtida foran seg, — slik at de ytterligere stimulerer optimismen hos folket og gir dem tillit til framtida, til å overvinne vanskeligheter og sikre seieren.

Sentralkomiteen advarte mot den faren som trua også det skapende

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

arbeidet til de albanske forfatterne og kunstnerne, som følge av den store utbredelsen av de ulike dekadente, anti-sosialistiske strømningene i kunsten og litteraturen i de borgerlige og revisjonistiske landa. For å utrydde enhver innflytelse fra disse strømningene på den albanske kunsten og litteraturen blei det stilt som ei viktig oppgave å kjempe uavbrutt for å holde kunsten ideologisk rein. Forfatterne og kunstnerne skulle skjerpe årvåkenheten sin, innse den faren som de revisjonistiske teoriene førte med seg og kjempe mot innflytelser som var fremmede for sosialrealismen. Ett av de mest avgjørende midla var å knytte forfatterne og kunstnerne stadig nærmere til folket og gi dem en djup og inngående kunnskap om folkets liv, og — jamsides med dette — en marxist-leninistisk forståelse av de mest karakteristiske tingene og prosessene i det sosialistiske samfunnet i Albania.

> «Vi bør vende oss til folket for å finne inspirasjon, melodien til sangene våre, rytmen til dansene våre, reinheten i språket, tempoet i arbeidet, skaperånden, eksempler på heltemot og sjølloppofring, de gode egenskapene hos folket, som enkelhet og rettskaffenhet. I kunsten og litteraturen som overalt ellers bør folket være grunnlaget for det skapende arbeidet». (Enver Hoxha: Sluttinnlegg på plenumsmøte i sentralkomiteen i APA, 26. oktober 1965. Partiets sentralarkiv.)

For å styrke den ideologiske og estetiske skoleringa av massene mer, krevde partiet at programma for de kunstneriske og kulturelle institusjonene skulle gjenspeile de politiske, økonomiske og sosiale spørsmåla i tida. Det høyeste prinsippet som skulle veilede virksomheten til disse institusjonene, skulle alltid være å tjene de breie folkemassene, å tjene arbeiderne, bøndene og de intellektuelle både med oppdragende underholdning og kultur.

Kunstbevegelsen for amatører blei stilt som oppgave å få spredd folke-sanger og -danser, og revolusjonære sanger om krig og arbeid bedre.

Sentralkomiteen oppfordra partikomiteene og organisasjonene til å styrke og forbedre lederrolla si med tanke på å utvikle litteraturen og kunsten videre, og styrke rolla til den kommunistiske fostringa på dette området. Partiets veiledning i kunsten og litteraturen skulle først og fremst konsentrere seg om den politiske og ideologiske orienteringa til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

det skapende arbeidet, og om å sikre et revolusjonært ideologisk innhold og ei mer oppdragende skaperkraft.

For partiet ville det alltid være ei viktig oppgave å fremme den ideologiske, politiske og moralske fostringa av forfatterne og kunstnerne og gi dem ei revolusjonær marxist-leninistisk herding. For forfatterne, kunstnerne og alle arbeiderne på det kulturelle området var det nødvendig å få djupere kunnskap om partilinja og lære å forstå den politiske betydninga av si eiga oppgave bedre. De skulle studere vedtaka og annet materiell fra partiet systematisk, beherske den dialektiske og historiske materialismen, og bruke den på problema i arbeidet sitt og i kampen mot revisjonismen på dette området.

Den 3. femårsplanen blir oppfylt

For å oppfylle oppgavene i den 3. femårsplanen var en ikke bare avhengig av å overvinne de naturlige vekst-vanskene, men også de vanskene som blei skapt ved den imperialistiske og revisjonistiske blokaden, og den uavbrutte, brutale og fiendtlige virksomheten til Khrusjtsjov- og Tito-revisjonistene og imperialistene. Av denne grunnen var kampen for å oppfylle planene knytta organisatorisk sammen med den prinsippfaste ideologiske og politiske kampen mot revisjonismen og imperialismen, — for å slå tilbake intrigene og den fiendtlige virksomheten deres.

Med hakka i den ene handa og geværet i den andre brøt partiet blokaden sammen med folket, og slo renkespillet til fienden i stykker.

De stolte på egne krefter, og med den broderlige internasjonalistiske hjelpa fra folkerepublikken Kina overvant de alle vanskelighetene og oppfyllte oppgavene i den 3. femårsplanen i det store og hele med framgang. Hovedmåla blei nådd.

Planen for den totale industriproduksjonen blei oppfyllt med 97%. I krom-, kopper- og maskin-industrien og i den elektriske industrien blei planen overoppfyllt på en tilfredsstillende måte. Olje-, kull- og bygningsmateriellindustrien, lettindustrien og matvareindustrien viste ytterligere utvikling. Grunnlaget blei lagt for den kjemiske industrien. I løpet av femårsperioden var 430 industri-, jordbruks- og sosialkulturelle foretak blitt bygd og satt i drift. I 1965 var den totale industriproduksjonen 39% høyere enn i 1960 og det blei produsert 34,8 ganger så mye som i 1938.

Den totale jordbruksproduksjonen i 1966 var 36% høyere enn i 1960

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og det ble produsert 2,3 ganger så mye som i 1938. Produksjonen av brødkorn økte med 51% og den dyrka jorda med 11%. Vanningskapasiteten økte med 52%. Mengden av mekanisert arbeid økte 82%. Grunnlaget for intensivering av jordbruket blei generelt styrka.

Nasjonalinntekta økte 44% i sammenlikning med den andre femårsperioden. Det beløpet som blei overført til forbruksfondet, til vareomsetning på det sosialistiske markedet og til boligreisning, blei økt. Det planlagte antallet av elever og studenter blei overoppfyllt. Tallet på kadrer med midlere utdanning blei nesten fordobla, mens tallet på kadrer med høyere kvalifikasjoner blei mer enn fordobla.

Likevel blei ikke velstanden hos det arbeidende folket heva til det nivået som var venta. Oppgavene i den samla planen blei ikke fullstendig oppfyllt, — i første rekke på grunn av de vanskelighetene som den imperialistiske og revisjonistiske blokaden var årsak til, mens jordbruket lei under ugunstige værforhold såvel som endel svakheter i ledelsen og organiseringa. Under trykket av blokaden blei partiet nødt til å endre oppgavene i den 3. femårsplanen. Normene for akkumulering (kapitalsparing — o.a.) av nasjonalinntekta blei heva over de grensene som var satt. De materielle reservene blei økt. Disse endringene blei gjort for å sikre ei uavbrutt utvikling av økonomien og for å heve den totale forsvarsmakta til fedrelandet opp på et høyere nivå.

Men ikke engang under de vanskelige vilkåra som blokaden skapte, tillot partiet at det materielle velstandsnivået hos folket sank, eller for dens saks skyld at det sto stille. Befolkninga i byene og på landet fikk regelmessige tilførsler av forbruksvarer, og prisene blei ikke heva. Ved flere høve blei de til og med senka. Kjøpekrafta til leken blei styrka ytterligere. Gjennomsnittslevealderen for befolkninga steig til 65 år. Alt dette var en seier. I løpet av den samme perioden blei levekostnadene i nesten alle de landa som blei styrt av revisjonistene, ikke senka det minste, — tvertimot, i endel av dem økte de til og med.

Når det lyktes å nå hovedmåla for den 3. femårsplanen, var det en demonstrasjon av den revolusjonære ånden hos kommunistene og hele det arbeidende folket i Albania, av at de hadde stor politisk og moralsk styrke og var revisjonistene og imperialistene overlegne. Denne femårsperioden beviste at den sosialistiske økonomien i Albania var bygd på et urokkelig grunnlag, og at partiet hadde fulgt ei riktig linje i den sosialistiske bygginga av landet. Kampen for å oppfylle planen, som var knytta sammen med den harde politiske og ideologiske kampen mot imperialismen og revisjonismen, styrka folkets enhet med partiet, heva

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den revolusjonære ånden hos de arbeidende massene til et høyere nivå og økte deres tillit til sin egen styrke og evne. Erfaringa til partiet og folket i perioden 1961—1965 viste at den sosialistiske bygginga av landet kunne fortsette med framgang sjøl under de vanskelige vilkåra som oppsto ved omringing og press fra imperialistene og revisjonistene.

5. APA KJEMPER FOR Å AVSLØRE DEMAGOGIEN OG TAKTIKKEN TIL KHRUSJTSJOV-REVISJONISTENE

Den revisjonistiske sovjet-ledelsen med Khrusjtsjov i spissen fortsatte å krenke de grunnleggende prinsippa i marxismen-leninismen og de revolusjonære tesene i Moskva-erklæringene. De gjorde den ene innrømminga etter den andre til USA-imperialistene og kjempa enda hardere mot de kommunistiske partia og arbeiderpartia som tok et revolusjonært standpunkt. De moderne revisjonistene retta hovedslaga mot APA og Kinas kommunistiske parti, fordi disse to partia var i første frontlinje i kampen mot revisjonismen.

I kampen mot marxismen-leninismen grep revisjonistene til vill demagogi, og utnytta den store internasjonale autoriteten som Sovjetunionens kommunistiske parti hadde vunnet under Lenins og Stalins ledelse, til fordel for sine egne interesser. I sær spekulerte de i Lenins navn når de spredde sine egne anti-marxistiske teser og teorier for å lure massene.

Den opportunistiske og kontra-revolusjonære politikken og virksomheten til Khrusjtsjov-revisjonistene gjorde splittelsen i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen stadig djupere, og undergravde folkenes revolusjonære bevegelse mot imperialismen. USA-imperialistene og alle de reaksjonære kreftene i verden benytta seg fullt ut av svakheten og innrømmingene til revisjonistene og av splittelsesvirksomheten deres.

Kampen for å beseire Khrusjtsjov-revisjonismen ideologisk og politisk — ei historisk nødvendig oppgave

Under slike vilkår så APA kampen for å beseire Khrusjtsjov-revisjonismen ideologisk og politisk som ei maktpåliggende historisk plikt. For dette formålet var det først og fremst nødvendig å avsløre

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

demagogien og manøvrene til den revisjonistiske Khrusjtsjov-gruppa og blottlegge den kontra-revolusjonære politikken som den førte.

Det åpne angrepet som den revisjonistiske sovjet-ledelsen satte i gang mot APA, var ikke en prinsipiell strid om de grunnleggende spørsmåla i tida, som hadde gitt opphav til djupe meningsforskjeller i den internasjonale kommunistiske bevegelsen. Tvert imot brukte Khrusjtsjov-gruppa alle metoder for å unngå enhver diskusjon om prinsippspørsmål, fordi den var klar over sin egen svakhet i slike diskusjoner. Gruppa tydde til bakvasking og løgner som til stadighet blei gjengitt av den revisjonistiske propagandaen, — til renker og intriger, sabotasje og andre handlinger av sjofleste slag mot APA. For å spre løgnene og bakvaskinga om APA, brukte de til og med talerstolene ved kongressene til de kommunistiske partia og arbeiderpartia i Bulgaria, Ungarn, Tsjekkoslovakia, Italia og Den tyske demokratiske republikken. Målet til revisjonistene var å isolere APA og ekskludere det fra den internasjonale kommunistiske bevegelsen, og gi en «lærepenge» til alle som vågde å stå i mot den anti-marxistiske kursen deres.

APA godtok ikke det revisjonistiske standpunktet, og lot seg ikke fange inn av plattheter og banaliteter. Det fortsatte kampen mot Khrusjtsjov-revisjonismen på det ideologiske området, og avslørte alle de anti-marxistiske synspunktene dens, sjølmotsigelsene, eklektisismen*, (* se fotnote s.) svinginga mellom opportunisme og eventyrpolitikk, og undergravingsvirksomheten. «Zëri i Popullit» brakte artikler mot revisjonismen, som blei oversatt til mange språk, trykt opp igjen som brosjyrer og kringkasta i radioen. Artiklene tjente som et mektig og skarpt våpen i partiets hender i den prinsippfaste kampen for å forsvare den reine marxismen-leninismen.

Dette materiellet og andre dokumenter fra APA — sammen med materiell fra Kinas kommunistiske parti — retta knusende slag mot Khrusjtsjov-gruppa, og avdekte de sanne trekka deres som forrædere mot marxismen-leninismen, løftebrytere overfor felleserklæringene fra de kommunistiske partia og arbeiderpartia og splittelsesmakere i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

APA avslørte Khrusjtsjov-revisjonistenes forsøk på å henvise erklæringa fra det andre Moskva-møtet til gløms, og på å framstille den som et «stereotypt dokument»*, og et «kortliva kompromiss-dokument», — mens de framstilte programmet til Sovjet-unionens kommunistiske parti (læresetningene for revisjonismen slik de blei

* stereotyp, standardformular, innholdstomme vendinger.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

godkjent på den 22. kongressen) som et «manifest for verdenskommunismen».

De revisjonistiske sovjet-lederne prøvde å rettferdiggjøre overfor verdensopinionen at de vilkårlig hadde gitt Tito-klikken oppreisning, forsonet seg med den og samarbeidd med den på alle områder — ideologisk, politisk og økonomisk. De lot som om de jugoslaviske lederne angivelig skulle ha «korrigert mange av sine tidligere feil» og «satt i verk store endringer i innenriks- og utenrikspolitikken sin».

Men Tito og de andre jugoslaviske revisjonistlederne forkynte sjøl gjentatte ganger at de ikke hadde forandra noe hverken i programmet eller politikken sin, og at de ikke hadde planer om å gjøre noen forandringer i framtida. Det var bare Khrusjtsjov-revisjonistene som hadde forandra standpunkt, påpekte APA. De hadde krenka Moskva-erklæringene, stilt seg på linje med Tito-klikken og prøvde etter beste evne å tvinge si egen linje for tilnærming og forsoning med Tito på hele den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

APA trakk fram i lyset det som Khrusjtsjov-revisjonistene virkelig mente med det ramaskriket de reiste om «kampen mot dogmatismen og sekterismen som hovedfaren i den internasjonale kommunistiske bevegelsen.» Det tjente som et våpen i angrepet mot KKP, APA og andre revolusjonære marxist-leninistiske partier, til å dekke over den kampen Khrusjtsjov-gruppa førte mot marxismen-leninismen. Det var også for å rettferdiggjøre avviket fra vedtaka på Moskva-møtet, som slo fast at revisjonismen var hovedfaren i den internasjonale kommunistiske bevegelsen. «Kampen mot dogmatismen» var en gammel og velkjent taktikk som revisjonister til alle tider har brukt mot marxismen-leninismen.

APA avslørte enda klarere de revisjonistiske sovjet-ledernes opportunisme og kapitulasjon overfor USA-imperialismen og den foraktfulle tilsidesettinga av de oppgavene som Moskva-møtet hadde fastsatt når det gjaldt den uforsonelige kampen mot imperialismen. Partiet gjorde det klart at kjerna i linja til Khrusjtsjov-revisjonistene var vennskapet og samarbeidet mellom USA og Sovjetunionen, en allianse mellom USA-imperialismen og sovjet-revisjonismen (som var forvandla til en ny slags imperialisme) for å beherske verden. Det var ikke tilfeldig at Khrusjtsjov-revisjonistene snakka lite eller ikke i det hele tatt om USA-imperialismen som den største fienden av folkene, verdens politimann og hovedfaren for verdensfreden. Det var ikke tilfeldig at de begynte å omtale den tyske hevniveren som den viktigste fienden og faren. Sam-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tidig gjorde de sitt ytterste for å skape det inntrykket at USA-imperialismen hadde trappa ned de aggressive hensiktene sine mot de sosialistiske landa i den grad at de praktisk talt hadde oppgitt dem, fordi de var redde for at det skulle bryte ut kjernefysisk krig! På denne måten søkte de å rettferdiggjøre tilnærminga og samarbeidet med imperialismen.

Den pro-imperialistiske politikken til de revisjonistiske sovjet-lederne førte til et skammelig knefall for USA-imperialismen. I 1960 godkjente de at det blei sendt ei såkalt internasjonal sendeferd og troppestyrker (fra FN) til Kongo, styrker som i virkeligheten var redskaper for USA-politikken, for å undertrykke frigjøringskampene til det kongolesiske folket. Som følge av USAs trusler i 1962, trakk de tilbake de rakettene, flya og militære spesialistne fra Kuba som de hadde sendt kort tid i forveien. Samtidig godtok de at USA øvde «internasjonal» kontroll over sovjetskip og kubansk territorium. På en liknende måte ga de fullstendig opp tanken om å undertegne en fredsavtale med Tyskland, om å løse det tyske problemet i allmennhet og særskilt spørsmålet om Vest-Berlin. Slik begikk de høyforræderi mot det tyske folket, den sosialistiske leiren, og mot folket i Europa og hele verden.

Khrusjtsjov-gruppa underkasta seg og begik ei anna forræderisk handling da den sammen med spissene for den amerikanske og britiske imperialismen undertegna den berykta Moskva-avtalen om delvis forbud mot kjernefysiske prøver i august 1963. APA avslørte dette påfunnet som ei imperialistisk-revisjonistisk intrige av de to stormaktene — USA og Sovjetunionen — for å beskytte det kjernefysiske monopolet sitt. Det var svindel for å lure folkene, og et middel som verken hindra at kjernefysiske våpen blei brukt eller sikra at lagre av slike våpen blei ødelagt. Tvertimot ga denne avtalen USA-imperialistene muligheten til å øke aggresjonen og økte faren for plyndringskriger. Ettertida har fullt ut bekrefta disse vurderingene til APA.

I ei spesiell erklæring avslørte regjeringa i Folkerepublikken Albania Moskva-avtalen og krevde at de sosialistiske statene skulle forkaste den som ei avtale i direkte motsigelse til Warszawa-pakta og den felles linja til de kommunistiske partia og arbeiderpartia, og oppfordra dem til å fordømme denne svikerhandlinga til sovjet-regjeringa.

APA avslørte alle sidene ved Khrusjtsjov-gruppas planer og forsøk på å samordne sine aksjoner mot de sosialistiske landa med USA-imperialismen, særlig aksjonene mot Folkerepublikken Kina. Akkurat som imperialistene kalte revisjonistene nå Kina for den felles hoved-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fienden. Alle handlingene deres hadde derfor et anti-kinesisk kjennemerke. Også Moskva-avtalen var retta mot det revolusjonære Kina, på den måten at avtalen tok sikte på å forhindre at Kina blei ei kjernefysisk makt. For å bekjempe Kina unnlot sovjet-lederne å undertegne en fredsavtale med Tyskland, og insisterte på å slutte en såkalt «ikkeangrepspakt mellom NATO og Warszawa-pakta» som skulle gjøre det mulig for USA å overføre tropper fra Europa til Sørøst-Asia. På grunn av si fiendtlige holdning til Kina tok sovjet-revisjonistene åpent parti for den indiske reaksjonen i den indisk/kinesiske konflikten som India utløste i oktober 1962. De ga den anti-folkelige borgerlige indiske regjeringa ubegrensa moralsk og materiell støtte, og forsynte den til og med med våpen.

APA avslørte de rovgriske stormaktsmåla til sovjetledelsen, som krenka den økonomiske uavhengigheten og nasjonale sjølråderetten til de sosialistiske statene gjennom «Rådet for gjensidig økonomisk bistand» (COMECON) under dekke av «internasjonal arbeidsdeling, samarbeid og spesialisering.» Partiet avslørte forsøka på å skape overnasjonale organer under kontroll av sovjet-regjeringa innafor COMECON og Warszawa-pakta.

Parallelt med tilnærminga til USA-imperialistene fulgte Khrusjtsjov-revisjonistene — som var fullt klar over hva de gjorde — ei linje med å nærme seg til sosialdemokratene og alle de andre anti-kommunistiske kreftene, og brukte dem som sambandsledd med imperialismen. Dette var et logisk resultat av sviket mot marxismen-leninismen. Den gjensidige tiltrekkinga mellom revisjonistene og sosialdemokratene hadde et naturlig grunnlag i den anti-marxistiske ideologien de hadde felles. Det er på dette grunnlaget at de moderne revisjonistene smelter fullstendig sammen med sosialdemokratene i ei eneste anti-marxistisk og kontrarevolusjonær strømning.

Det var ikke tilfeldig at imperialistene, titoistene, sosialdemokratene og andre talsmenn for borgerskapet var rede til å gi hjelp og støtte av forskjellig slag til sovjet-ledernes kurs, og øste smiger over Khrusjtsjov som «forkjemper for freden». APA gjorde det klart at imperialismen og lakeiene dens ikke hjalp og roste Khrusjtsjov fordi han var kommunist. De gjorde det fordi de så sitt beste hjelpemiddel i han og gruppa hans til å tilintetgjøre det sosialistiske systemet og kommunismen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Å trekke ei skarp skillelinje mot revisjonismen

Under forholda med åpent svik fra Khrusjtsjov-revisjonistenes side, lanserte APA følgende parole: «*La oss en gang for alle trekke ei skarp skillelinje mot revisjonismen på alle områder*». («Et stort forræderi mot marxismen-leninismen», «Zëri i Popullit», 13. oktober 1962.)

Dette var et vesentlig krav i kampen mot imperialismen og for å bevare og styrke enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen, med tanke på seieren for sosialismen og kommunismen i verdensmålestokk. Den store historiske plikta til å heve stemmen og si «stopp» og raskt sette revisjonismen og revisjonistene på sin rette plass, falt på massene av kommunister og arbeidere i de landa der revisjonistene hadde tatt makta i de kommunistiske partia og arbeiderpartia. Revolusjon og kontra-revolusjon, proletær ideologi og borgerlig ideologi, som revisjonismen er en type av, kan ikke leve side om side i lengre tid, verken innafor ramma av ett parti eller innen bevegelsen som helhet.

APAs besluttsomme kamp mot revisjonismen, en kamp som var gjennomtrengt av den mektige logikken i de marxist-leninistiske prinsippa og av den faktiske sannheten, ga gjenklang over hele verden. Det strømte inn tusenvis av brev til APA fra revolusjonære kommunister og progressivt innstilte folk verden over. I breva sine takka de APA for den modige og prinsippfaste kampen partiet førte mot Khrustsjov-revisjonismen og ba om kopier av artiklene i «Zëri i Popullit» og andre dokumenter. Revisjonistene prøvde på alle måter å hindre at kommunistene i landa deres blei kjent med materiellet fra APA. De oppførte seg på samme måte når det gjaldt materiellet fra Kinas Kommunistiske Parti. Det blei tatt strenge straffetiltak mot alle som vågde å be om slikt materiell, tiltak som gikk så langt som til eksklusjon fra partiet.

Motstanden mot revisjonismen vokste overalt. Et stort antall revolusjonære kommunister brøt med de revisjonistiske lederne. I flere land (Australia, Ceylon, Brasil, Chile, Colombia, Peru, England, Frankrike, Italia, Nederland, Spania, Østerrike m.fl.) blei det oppretta nye marxist-leninistiske kommunistpartier, revolusjonære grupper og sentra som skulle bekjempe revisjonismen.

Stilt overfor presset fra de kommunistiske massene og folka, og trua av faren for fullstendig avsløring, begynte Khrustsjov-gruppa å manøvrere og ta i bruk nye former for demagogi for å skjule den splittende og kontra-revolusjonære virksomheten sin. Gruppa begynte å lage

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

stort oppstyr om å bevare enheten. Da den satte i gang angrepet på APA, kalte den meningsbrytninga for «høydepunktet av de leninistiske prinsippa», mens den på kongressen til Tysklands sosialistiske enhetsparti i januar 1963 plutselig krevde at meningsbrytninga måtte opphøre (!), — etter at gruppa hadde gitt luft for alt sitt hat mot APA og KKP.

APA avslørte denne taktikken til sovjet-lederne som bløff og hykleri.

> «Å snakke om enhet i den kommunistiske bevegelsen og den sosialistiske leiren mens en i grunnleggende spørsmål for hvert skritt tramper konklusjonene i Moskva-erklæringene ned i støvet og følger ei linje som er stikk i strid med interessene til folka og sosialismen, slik Khrusjtsjov-gruppa gjør det, — det er å bedra kommunistene og folka med demagogi, så splid eller oppfordre til en falsk enhet som er grunnlagt på en anti-marxistisk revisjonistisk plattform.» («For den kommunistiske bevegelsens militante enhet under marxismen-leninismens seierrike fane», «Zëri i Popullit», 7. februar 1963.)

APA gjorde det klart at det ikke kunne bli noen enhet med splittelsesmakerne og renegatene fra marxismen-leninismen, — med følgesvennene til Tito, Togliatti eller Khrustsjov. Enheten i den internasjonale kommunistiske bevegelsen kunne bare bli oppretta på et revolusjonært grunnlag, uten revisjonistene, og i uforsonlig kamp mot revisjonismen. En fast og ekte enhet kan bare bli bygd på den proletariske ideologiens grunnvoll.

Det var ikke første gangen den kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen fant seg stillt overfor et stort svik som det de moderne revisjonistene hadde begått. Lenin og leninistene hadde brutt alt samband med de forræderiske lederne av den 2. Internasjonalen. Bare ved å kaste ut alle renegatene og kjempe tappert og nådeløst mot opportunisme og revisjonisme av alle slag, hadde leninistene greid å opprette en jernhard enhet i den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

For å blottlegge den bedrageriske karakteren til revisjonistenes oppfordring til enhet, foreslo APA for sovjet-ledelsen at den skulle ta mot til seg og gjøre offentlig sjølkritikk, på samme måte som den offentlig hadde lansert et urettferdig angrep på APA. Partiet foreslo at sovjetlederne skulle fordømme den anti-albanske virksomheten sin, trekke tilbake oppfordringa til det albanske folket om å gjøre kontra-revolusjon, og presset for å få dem til å styrte ledelsen sin, og likeså trekke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

tilbake all den uhyrlige bakvaskinga og anklagene mot Albania. Partiet foreslo videre at APA og SUKP i fellesskap skulle offentliggjøre alt materiellet og alle de offisielle dokumentene som berørte uoverensstemmelsene mellom de to partia, for å hjelpe kommunistene og arbeiderne i de to landa til å dømme objektivt om hvem som hadde rett. Endelig foreslo partiet at sovjet-lederne skulle legge forholda til rette for fullstendig jevnbyrdighet i tosidige samtaler mellom APA og SUKP.

Men som venta vendte Khrustsjov-gruppa det døve øret til disse forslaga, siden den ikke var oppriktig når den snakka om samtaler på jevnbyrdig grunnlag. Heller ikke var den tilhenger av ei rettferdig løsning av misforståelsene eller av enhet på grunnlag av marxismen-leninismen og den proletariske internasjonalismen.

Samtidig med at Khrustsjov-gruppa oppfordra til «enhet», fortsatte de den allsidige og avsindige fiendtlige virksomheten mot APA og Folkerepublikken Albania, og mot de andre revolusjonære marxist-leninistiske partia. I juli 1963 utløste sovjet-lederne et frontalangrep med bakvaskelser og grove skjellsord mot Kinas Kommunistiske Parti og mot generallinja til den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

Dette viste enda en gang hvem som virkelig splitta enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen, og at den «enheten» som Khsrustsjov-gruppa snakka om bare var retta inn på å skjule det egne uhyrlige sviket. Derfor erklærte APA at

> «kampen for ei virkelig marxist-leninistisk linje er i dag uløselig knytta til kampen mot splittelsesmakerne, mot den moderne revisjonismen representert ved Khrusjtsjov-Tito-gruppa, mot synspunktene og virksomheten deres, som ikke bare har satt enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen på spill, men hele framtida til sosialismen og kommunismen i verden». «Khrustsjov reiser merkestanga for splitting og svik», «Zëri i Popullit», 4.oktober 1963.)

I denne situasjonen med splittelse som de revisjonistiske sovjet-lederne hadde fått i stand i den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen, fant APA det rimelig å stille et åpent brev, datert 5. oktober 1964, til medlemmene av sovjetunionens kommunistiske parti.

> «I dette brevet vil vi åpenhjertig og i broderlig oppriktighet fortelle dere sannheten, som N. Khrustsjov har skjult for dere i årevis. Han har bedratt dere og bedrar dere fortsatt...

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

> Arbeidets parti i Albania vender seg til dere fordi det trur at i denne situasjonen har dere et ansvar og ei rolle å spille som er av historisk betydning. Dere er den eneste krafta som kan redde Sovjetunionen, fedrelandet til den store oktoberrevolusjonen og det ærerike bolsjevikpartiet, ut av den blindgata som N. Khrustsjov har ført det inn i. — Bare dere kan gjenreise marxismen-leninismen og æra og verdigheten til Sovjetunionen og på ny heve den revolusjonære fana til partiet deres, som N. Khrustsjov har skjemt fullstendig ut.» («Åpent brev fra sentralkomiteen i APA til medlemmene av SUKP», 5. oktober 1964. «Zëri i Popullit», 6. oktober 1964.)

I dette brevet avslørte sentralkomiteen i APA de revisjonistiske sovjet-ledernes forsøk på å sammenkalle et internasjonalt splittelsesmøte, der bare deres egne tilhengere skulle delta. Det møtet som Khrustsjov ville innkalle i desember 1964 var illegalt, fordi det sto i strid med de reglene som de kommunistiske partia og arbeiderpartia i fellesskap var blitt enige om i Moskva november 1960. Ved å innkalle til et slikt møte uten foregående rådslaging med mange andre partier, krenka sovjet-lederne prinsippet om jevnbyrdighet og sjølstendighet for de kommunistiske partia og arbeiderpartia, og prøvde å tvinge sin egen vilje på dem. Ved å sammenkalle et såkalt «internasjonalt møte av de kommunistiske partia og arbeiderpartia» i all hast håpte Khrustsjov å nå to mål: Å fordømme de kommunistiske partiene (som Kinas kommunistiske parti, Arbeidets parti i Albania o.fl.) som gjorde motstand mot den revisjonistiske kursen hans, og «ekskludere» dem fra den sosialistiske leiren og den kommunistiske bevegelsen. For det andre, å styrke de hardt medtatte rekkene i den revisjonistiske leiren, bringe alle revisjonistene under kontroll og tvinge på dem sin egen vilje.

APA gjorde det klart nok en gang at det bare var tilhenger av et slikt møte av de kommunistiske partiene og arbeiderpartiene, dersom det blei sammenkalt på grunnlag av marxismen-leninismen og de revolusjonære prinsippa i Moskva-erklæringene. Bare et slikt møte ville tjene den sanne enheten og ikke så splid. Ikke noe møte kunne bli holdt og ikke noen enhet oppnådd på grunnlag av revisjonismen. De rådende forholda tillot ikke at de kommunsitiske partia og arbeiderpartia holdt møte på grunnlag av marxismen-leninismen. APA framholdt at dersom revisjonistene gjennomførte splittelsesmøtet sitt, ville dette være en bra ting fordi det ville være svimerka som forræderi og splittelsesmakeri. Den dagen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

møtet blei holdt, ville gå over i historia som «dagen for det endelige sammenbruddet deres».

Brevet avslørte at Khrustsjov og gruppa hans skrønte når de betegna perioden etter Stalins død som «perioden for den seierrike marsjen mot kommunismen» og «begynnelsen på den sanne historia til «sovjetunionen». Med fakta påviste brevet hva slags kolossal skade og forderving Khrustsjov og klikken hans hadde påført og stadig påførte Sovjetunionen og den internasjonale kommunistiske bevegelsen. APA påpekte at de såkalte reformene og motreformene som Khrustsjov og gruppa hans gjennomførte på det økonomiske området, ikke var annet enn administrative former og metoder som de hadde lånt fra de jugoslaviske revisjonistene. Disse reformene var med hud og hår en del av den revisjonistiske kursen som førte Sovjetunionen — ikke mot kommunismen, som Khrustsjov-revisjonismen hevda — men mot å gjeninnføre kapitalismen.

APA oppfordra sovjet-kommunistene til å forstå klart den store faren som hang over Sovjetunionen, og til å beseire de revisjonistiske og imperialistiske intrigene som var klekka ut mot sovjet-landet deres og mot marxismen-leninismen. Partiet understreka nok en gang at Sovjetunionen, som var skapt av den store oktoberrevolusjonen, alltid ville være hellig for de albanske kommunistene. Men de kunne ikke være enige med dem som sa at «vi må alltid holde med Sovjetunionen, enten det har rett eller urett». Bare forræderne tenker slik. APA følte det som si internasjonalistiske plikt å kjempe til siste slutt for å tilintetgjøre de revisjonistiske og imperialistiske intrigene, forsvare Sovjetunionen mot Khrustsjov-gruppa som hadde grepet ledelsen i SUKP og forsvare marxismen-leninismen.

Nær ingen illusjoner om de nye Sovjet-lederne. Kjemp til siste slutt mot Khrustsjov-revisjonismen

Den besluttsomme og prinsippfaste holdninga til KKP, APA og de andre revolusjonære marxist-leninistiske kreftene avslørte den revisjonistiske kursen og den opportunistiske og eventyrpolitiske virksomheten til Khrustsjov og gruppa hans. Revisjonismen møtte en uovervinnelig motstand fra revolusjonære verden over. På alle områder — politisk, økonomisk og ideologisk — og på det internasjonale planet lei revisjonismen ei rekke nederlag. Dessuten brøt det ut krangel og uoverens-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

stemmelser innafor revisjonistenes rekker. Dette kom fram ved Togliattis «testamente», som rådde til at en skulle løsrive seg fullstendig fra Khrustsjov-gruppas overherredømme og oppfordra til at dette overherredømmet skulle bli skifta ut med «polysentrisme». Togliatti var også tilhenger av ei grundigere og raskere liberalisering av den sovjetiske statsmakta. Den reserverte holdninga som endel revisjonistiske ledere i ulike land tok til det internasjonale fraksjonsmøtet av partia deres som Khrusjtsjov forlangte, avslørte også uenigheten i de revisjonistiske rekkene. Khrustsjov-revisjonismen var ramma av krise.

For å unngå fullstendig nederlag for den anti-marxistiske linja ble sovjet-revisjonistene i oktober 1964 tvunget til å fjerne Khrustsjov fra den politiske arenaen — høvdingen deres, og arkitekten for den revisjonistiske kursen fra den 20. kongressen og det anti-marxistiske programmet fra den 22. kongressen i SUKP.

Khrustsjovs fall var et hardt slag for alle de moderne revisjonistene og en stor seier for marxismen-leninismen og alle de revolusjonære kreftene i verden. Denne hendinga beviste at den marxist-leninistiske linja til APA og partiets prinsippfaste kamp mot Khrustsjov-revisjonismen var riktig.

Den nye sovjet-ledelsen — Bresjnev, Kosygin & Co. — prøvde energisk å reklamere med Khrustsjovs fall som et tiltak som sprang ut fra «høye leninistiske prinsipper» og gi inntrykk av at den korrigerte alle «utskeiingene» i praksisen til den berykta høvdingen, «vilkårligheten» hans og den «utålelige subjektivismen». Men de nye lederne kritiserte ikke Khrustsjov åpent, og erklærte samtidig at de uten å nøle ville følge linja fra den 20., 21. og 22. kongressen i Sovjetunionens kommunistiske parti og gjennomføre programmet som var godkjent av den 22. kongressen. Dette programmet hadde Khrusjtsjov, Bresjnev, Kosygin og de andre revisjonistiske høvdingene utarbeidd i fellesskap.

APA nærte ikke det minste håp om at de nye sovjetlederne ville korrigere feilene sine og slå inn på en marxist-leninistisk kurs etter at Khrustsjov var fjerna.

> «Khrustsjovs fall», påpekte kamerat Enver Hoxha, «er en stor seier, men den betyr ikke slutten på Khrustsjov-revisjonismen i allmennhet... Verken den revisjonistiske kursen, politikken, de økonomiske og sosiale røttene til revisjonismen eller Khrustsjov-revisjonismen i seg sjøl er blitt tilintetgjort sammen med Khrustsjov. I likhet med alle sanne revolusjonære bør APA derfor ikke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

nære noen illusjoner i denne retninga, og vil heller ikke gjøre det». (Enver Hoxha: Det sosialistiske Albania gjennom tjue år. Tale på 20-årsdagen for frigjøringa av fedrelandet, 28. november 1964. Tirana 1964, s. 47.)

Det kunne bare bli endring dersom den ideologiske og politiske plattforma til revisjonismen, den Khrustsjovistiske kursen fra den 20. og 22. kongressen i SUKP blei avskaffa. Bare dersom alle de ondene som Khrustsjov-revisjonismen hadde ført over den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen blei tilintetgjort.

Aller først måtte Stalin få tilbake den rette plassen sin, — han måtte få oppreisning som en stor marxist-leninist uten hensyn til endel små og uviktige feil som han kunne ha begått.

For å gjenopprette enehten i den sosialistiske leiren måtte sovjetledelsen fordømme den sjåvinistiske politikken og praksisen sin, innblandinga i og presset på de andre sosialistiske statene, og tendensen til å kommandere den sosialistiske leiren. Sovjet-regjeringa måtte offentlig innrømme feilene sine og den materielle skaden den hadde påført folkerepublikken Albania ved den ensidige anti-marxistiske og anti-albanske virksomheten sin.

Dersom enheten i den sosialistiske leiren blei gjenoppretta på grunnlag av jevnbyrdighet, ikke-innblanding i indre spørsmål og gjensidig broderlig bistand, ville det tjene som sikkerhetslås for å gjenopprette enheten i den internasjonale kommunistiske bevegelsen. Men bortsett fra dette ville det aldri bli noen enhet i den kommunistiske bevegelsen så lenge sovjet-lederne nærte håp om å spille rolla som «dirigent» og krevde at de kommunistiske partia og arbeiderpartia blindt skulle følge linja deres, som var linja til bare ett parti.

> «*Partiet vårt er av den oppfatninga at den eneste veiviseren som leder kommunistene er marxismen-leninismen; det er marxismen-leninismen og prinsippa for den proletariske internasjonalismen som forener dem i den store kampen deres*». (Samme sted, s. 71.)

Heller ikke kan det bli noen virkelig enhet så lenge de nye Sovjet-lederne holder fram med å føgle den Khrusjtsjovistiske linja for samarbeid og fraternisering med Tito-klikken, som er et velprøvd agentur for USA-imperialismen.

Den virkelige enheten i den sosialistiske leiren og den internasjonale

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

kommunistiske bevegelsen vil bare bli oppnådd gjennom den besluttsomme prinsippkampen som marxist-leninistene fører mot den moderne revisjonismen.

> «Partiet vårt har konsekvent kjempa og vil fortsette å kjempe mot den moderne revisjonismen, enten den er khrusjtsjovistisk eller titoistisk, helt til den er fullstendig beseira som ei bakstreversk linje og en anti-marxistisk kurs, som den ideologien og politikken som fikk sitt konkrete uttrykk i de revisjonistiske vedtaka på den 20., 21. og 22. kongressen til Sovjetunionens kommunistiske parti». (Samme sted.)

I og med Khrusjtsjovs fall greip Sovjet-revisjonistene og tilhengerne deres til en ny taktikk som var forskjellig fra taktikken til den gamle høvdingen deres. De opphørte med sensasjonsjakta, reklamemakeriet og alt det demonstrative bråket som Khrusjtsjov dreiv med. De stansa den åpne «meningsbrytninga», mens de stillferdig, men iherdig fortsatte den Khrusjtsjov-revisjonistiske kursen; det åpne og hemmelige samarbeidet med USA-imperialismen på alle områder, den fiendtlige virksomheten mot Folkerepublikken Albania og Folkerepublikken Kina. De tydde til en mer raffinert og listig demagogi for å kaste blår i øynene på massene og avvæpne og nøytralisere de som vakla. De begynte å snakke med høyere stemme om «enheten i den sosialistiske leiren, og den internasjonale kommunistiske bevegelsen», å peke på at «misforståelsene gjelder ikke viktige prinsippspørsmål», at «de tingene som forener oss er flere og sterkere enn de som skiller oss». Nå var det ikke vanskelig å finne utsagn i talene til de nye sovjet-lederne og i den revisjonistiske propagandaen til støtte for «den nasjonale frigjøringskampen til folka» for «en felles anti-imperialistisk front», og for «fordømming av de aggressive handlingene til USA-imperialismen». Men sjølsagt blei alt dette gjort på en utspekulert måte, med takt og forsiktighet, så en unngikk å fornærme de imperialistiske høvdingene.

APA avslørte demagogien til de nye khrusjtsjovistiske lederne, fordømte de bedrageriske manøvrene deres utgjorde. Partiet beviste med ugjendrivelige fakta at de nye lederne var for enhet i ord, men splittelsesmakere i handling; de støtta de nasjonale frigjøringskampene i ord, men undergravde dem i handling; de var anti-imperialister i ord, men pro-imperialister i handling.

I januar 1965 var Khrusjtsjov-revisjonistene så frekke at de gjennom

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

regjeringa i Folkerepublikken Polen sendte en formell innbydelse til Folkerepublikken Albania til å delta i et møte i den politiske komiteen i Warszawapakta. Revisjonistene så helt bort fra den situasjonen de sjøl hadde skapt for Albania i denne pakta. Som om ingen ting var skjedd og de ikke hadde trampa Albanias suverenitet i støvet på en så hensynsløs måte. Og hva mere er: Ved å innby til et slikt møte planla revisjonistene å gjøre folkerepublikken Albania medskyldig i sine planer om å tilnærme seg USA-imperialismen.

Så lenge det ikke var skapt jevnbyrdige vilkår og respekt for Folkerepublikken Albanias rettigheter som medlem av pakta, var den albanske regjeringa helt i sin rett da den avslo å delta i møtet i den rådgivende politiske komiteen i Warszawa-pakta. Regjeringa gjorde det klart at Folkerepublikken Albania ville delta i møtene i Warszawa-pakta først når den fikk garantert alle de rettene som var fastsatt i pakta; når alle krenkingene av pakta fra Sovjet-ledelsens side var blitt fordømt; når Sovjet-regjeringa hadde godtgjort all den materielle skaden den hadde påført Folkerepublikken Albania; når alle deltaker-statene og -regjeringene hadde gjort tiltak for å normalisere det diplomatiske sambandet med Folkerepublikken Albania; når den albanske regjeringa hadde fått overrakt kopier av alle protokollene og vedtaka av politisk, økonomisk og militær karakter som var fatta av medlemmene av Warszawa-pakta under landets fravær.

Samtidig følte den albanske regjeringa det som si plikt å uttrykke oppfatninga si når det gjaldt de sprøsmåla som skulle tas opp på møtet. Møtet skulle diskutere metodene for å hindre at Vest-Tyskland ble opprusta med kjernefysiske våpen.

For å hindre effektivt at de tyske revansjistene blei væpna med kjernefysiske våpen, og holde de aggressive hensiktene deres i sjakk, så Folkerepublikken det slik at det i første rekke var nødvendig at sovjetledelsen og regjeringene i de sosialistiske landa som fulgte den, måtte slutte å samarbeide og sammensverge seg med USA-imperialistene. Uten hjelp og støtte fra USA-imperialismen kunne ikke Vest-Tyskland bli utrusta med kjernefysiske våpen, og det ville heller ikke våge å sette i gang angrep mot grannelanda. Den albanske regjeringa så det som absolutt nødvendig at den berykta Moskva-avtalen, som hadde oppmuntra USA-imperialismen og den tyske revansjismen til aggressive og undergravende handlinger, skulle bli fordømt så fort som mulig. Regjeringa krevde at Warzawa-pakta skulle erstatte den kapitulasjonskursen som Khrusjtsjov-revisjonistene hadde tvunget på den, med en

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

felles revolusjonær politikk som tok sikte på å tilintetgjøre den aggressive politikken til USA-imperialismen og de tyske revansjistene. Den albanske regjeringa så på undertegninga av en fredsavtale med Den tyske demokratiske republikken som svært maktpåliggende, og anklagde Sovjet-regjeringa for å ha et stort ansvar for at undertegninga av en slik avtale var blitt utsatt og til sist oppgitt*. Regjeringa foreslo at organisasjonen til Warszawapakta offentlig skulle erklære at den ville bevæpne dem — med kjernefysiske våpen dersom USA bevæpna Forbundsrepublikken Tyskland med slike våpen.

Sjølsagt kunne ikke Khrusjtsjov-revisjonistene godta noen av disse forslaga fra folkerepublikken Albania, eller fordømme politikken sin når det gjaldt samarbeidet med og kapitulasjonen for USA-imperialismen, for det var ikke tilfeldig at de fulgte en slik politikk.

Hykleriet i revisjonistenes snakk om enhet blei tydelig da de organiserte splittelsesmøtet sitt i mars 1965. Det forløp i samsvar med planen til Khrusjtsjov, med den forskjellen at av demagogiske grunner kalte etterfølgerne hans det en «rådgivende sammenkomst» og ikke «møte» av de kommunistiske partia og arbeiderpartia, samtidig som de fiendtlige hensiktene ikke blei uttrykt i så brutale ordelag som det var planlagt. Sju av de tjueseks partiene som revisjonistene hadde innbudt til «sammenkomsten» unnlot å delta, blant dem APA, KKP og andre.

APA fordømte omgående møtet som helt illegalt, ettersom det var innkalt på en vilkårlig måte uten at en hadde rådført seg med flere partier og uten at det var tatt hensyn til innvendingene deres. Forhandlingene på splittelsesmøtet i mars 1965 hadde et pro-imperialistisk innhold, sjøl om det av demagogiske hensyn blei ytra noen få dempa ord mot imperialismen. Ingen av de imperialistiske handlingene til sovjet-regjeringa blei fordømt. Tvertimot blei det uttrykt at en besluttsomt skulle holde fast ved den allmenne linja for fredelig sameksistens og samarbeid med USA, uten hensyn til det faktum at bare tre uker i forveien hadde USA-imperialistene begynt den gangsterbombinga av et sosialistisk land — Den demokratiske republikken Vietnam.

Den sjølmotsigende og tvetydige holdninga til Sovjet-ledelsen og de andre revisjonistene overfor USA-aggresjonen i Vietnam, talte sitt tydelige språk om det store forræderiet som de begikk mot den revolu-

* USA og landa under USAs kontroll nekta å undertegne fredsavtale med DDR etter at Tyskland blei delt i 1945. Denne avtalen er fremdeles ikke undertegna, og USA har ikke slutta fred med Øst-Tyskland. APA anklagde Sovjetunionen for å ikke øve press for å få anerkjent DDR i Vest-Tyskland.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sjonære bevegelsen i verden. De støtta det vietnamesiske folket i ord, men i handling samarbeidde de med USA-angriperne mot det vietnamesiske folket og folkerepublikken Kina.

APA avslørte det øredøvende oppstyret om sovjetisk «hjelp» til Vietnam. Dette var ei gjerrig hjelp til et heltemodig folk og et sosialistisk broderland, ubetydelig i kvantitet i forhold til de kolossale mulighetene som Sovjetunionen hadde, og helt uegna i kvalitet. Hovedmålet med hjelpa var å gi sovjetlederne «rett» til å blande seg inn i det vietnamesiske spørsmålet, gjøre en handel med USA-angriperne uten å skade USAs interesser for å underkue den heltemodige kampen til vietnameserne og de andre folka i Sørøst-Asia, og opprette en imperialist-revisjonistisk jernring rundt Kina.

Det var nettopp dette som var målet for Khrusjtsjov-revisjonistenes ustoppelige anstrengelser for å oppnå ei «fredelig løsning» på krigen i Vietnam, ved å legge press på den demokratiske republikken Vietnam og den nasjonale frigjøringsfronten i Sør-Vietnam, for å få dem til å godta vilkåra til USA-angriperne.

APA og hele det albanske folket vurderte umiddelbart den forbryterske USA-aggresjonen mot broderfolket i Vietnam som en aggresjon mot deres eget land, en aggresjon mot den sosialistiske leiren og alle de frihetselskende folka i verden. De uttrykte sin solidaritet med folka i Sør- og Nord-Vietnam og ga dem all mulig hjelp og støtte.

APA avslørte de sanne trekka til Khrusjtsjov-revisjonistene som fiender av alle de folka som var engasjert i revolusjonære kamper mot imperialismen.

Partiet så på den kompromissløse prinsippkampen for fullstendig seier over revisjonismen som en kamp for sosialismens seier.

> «Arbeidets parti i Albania og det albanske folket er med rette stolte av at de aldri har fellt den høgreiste merkestanga for marxismen-leninismen, og av at de har kjempa med sverdet i handa mot de moderne revisjonistiske forræderne». (Enver Hoxha: «Tale ved et valgmøte,» 8. juli 1966. Gjengitt etter «Zëri i Popullit», 9. juli 1966.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

KAPITTEL VII

APA kjemper for å revolusjonere seg sjøl og hele livet i landet enda mer

1. MASSELINJA BLIR GJORT DJUPERE

Altomfattende tillit til massene har vært hovedfaktoren for alle seirene partiet har vunnet. Det var nettopp denne tilliten som skapte vilkåra for at partiet kunne kjempe med så stor framgang mot Khrusjtsjov-revisjonismen, kunne møte blokaden fra imperialistene og revisjonistene og sikre at den tredje femårsplanen blei oppfylt.

I arbeidet for å gjennomføre de økonomiske, kulturelle, ideologiske og politiske oppgavene sine, i kampen mot imperialismen og den moderne revisjonismen i perioden for den tredje femårsplanen, berikte APA i stor grad sin politiske erfaring med politisk ledelse, organisering og fostring av massene.

Fra partiets og massenes daglige praksis oppsto det behov for nye smidigere former og for en mer revolusjonær arbeidsstil og arbeidsmetode i partiet og i statsorganene. Dette krevde at folkets uuttømmelige skapende evner blei utnytta bedre til fordel for den sosialistiske oppbygginga, og at det blei sikra at de arbeidende massene deltok mer aktivt og direkte i ledelsen og utviklinga av økonomien og kulturen og i administrasjonen av landet.

Dette var nettopp formålet med Oppropet fra sentralkomiteen i APA og ministerrådet i Folkerepublikken Albania i oktober 1965 til det albanske folket om å ta del i å utarbeide den fjerde femårsplanen. Til forskjell fra tidligere diskusjoner som var organisert blant folkemassene for å utarbeide femårsplanene, blei det denne gangen ikke gitt noen detaljerte tall ovafra, men bare en del hovedtall som allmenne retningslinjer.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Folkemassene svarte på oppropet fra partiet ved å diskutere kalkylene for den fjerde femårsplanen på så livlig og skapende vis og med ei så djup og revolusjonær ansvarskjensle som aldri før. I den planen de foreslo for partiet og regjeringa, var det mange tall som overgikk til og med de mest optimistiske vurderinger fra staten og de økonomiske organene. Forslaga fra massene åpna store muligheter for å øke industri- og jordbruksproduksjonen, særlig produksjonen av korn, poteter osv. Slik blei grunnlaget for en revolusjonær og mobiliserende femårsplan lagt. De breie offentlige diskusjonene for å utarbeide den fjerde femårsplanen blei en skole for partiorganisasjonene, statsinstitusjonene og for de arbeidende massene allment.

Den djupe revolusjonære kjensla som gjennomsyrte denne diskusjonen i folkemassene, hjalp partiet til å se svakhetene og manglene i sitt eget og statsorganenes arbeid klarere. Den hjalp det til å analysere kritisk virksomheten sin til nå, og til å dra viktige lærdommer for å sette i verk en serie radikale tiltak for å revolusjonere seg sjøl og hele livet i landet ytterligere.

Kampen mot byråkratiet — for en revolusjonær metode og arbeidsstil

For å revolusjonere partiet og statsapparatet og hele livet i landet ytterligere var det først og fremst nødvendig å rykke byråkratiet opp med rota.

Partiet har alltid sett på og bekjempa byråkrati som det største ondet i sitt eget apparat og i statsorgana. Byråkrati fører til at partiet blir fremmed for massene, det lammer massenes initiativ og skaperkraft og hindrer at de deltar aktivt og direkte i ledelsen av økonomien og administrasjonen av landet. På denne måten avskaffer det demokratiet, forvandler statsapparatet til en brysom og tungrodd maskin, og gjør at det degenerer.

Derfor kunne ikke partiet tolerere eller tillate de byråkratiske forvrengningene, den farlige sjukdommen byråkrati som hadde satt seg fast i statsapparatet, det økonomiske apparatet og partiapparatet, og forårsaka atskillig skade.

Forskjellige tjenestemenn i det sentrale og lokale statsapparatet og i de økonomiske organa stolte mer på administrative tiltak, papirmølle, regler og forskrifter enn på handlekraftig politisk arbeid for å overbevise folket. I mange tilfeller blei ikke den proletariske politikken til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

partiet satt i første rekke. Sakene blei vurdert og bedømt fra synsvinkelen til teknokraten, tjenestemannen og den apolitiske eksperten. Dyrking av administrative tiltak og mani for å utarbeide hauger av betenkninger, regler og forskrifter, for å fylle ut så mye statistikk og formaliteter som mulig og for å overlesse lover og bestemmelser med mange unødvendige paragrafer, hadde ført til at statsapparatet og det økonomiske apparatet hadde svelt ut og til at kontorfunksjonærene hadde mista kontakten med det virkelige livet. Alt dette hadde medført utillatelige forsinkelser i arbeidet og hadde svekka rollen til folkeråda og den direkte deltakelsen fra massene i ledelsen av økonomien og administrasjonen av landet. De byråkratiske forvrengningene sto i skarp motsetning til den revolusjonære partilinja og til den djupt demokratiske kjerna i den sosialistiske staten, der all makt tilhører det arbeidende folket i by og på land.

De byråkratiske forvrengningene og utslaga hadde sine røtter: Det fantes rester etter metoden og stilen i det borgerlige statsapparatet. De hadde trengt inn i det nye statsapparatet gjennom funksjonærer fra den gamle statsadministrasjonen som partiet vurderte som ærlige patrioter, lojale mot folkemakta, og som var trukket med for å tjene folkets sak. Borgerlige og småborgerlige overlevninger var fortsatt levende i tjenestemenns bevissthet, til og med hos kommunistiske tjenestemenn. I noen tilfeller brukte en utenlandske erfaringer uten omhyggelige studier, uten først å granske dem kritisk og tilpasse dem de konkrete forholda i landet. Og endelig var det ei kjensgjerning at den farlige sjukdommen byråkrati var blitt undervurdert av staten og partiorganene. De byråkratiske forvrengningene var utslag av det presset som klassefienden og hans ideologi øvde på partiet og statsapparatet.

Byråkratiske holdninger og handlinger tjente som grobotn for å danne et priviligert sjikt av tjenestemenn og intellektuelle, for at revisjonismen kunne reise hodet. De åpna derfor veien til å gjeninnføre kapitalismen. Partiet møtte denne faren dristig. På direkte initiativ fra kamerat Enver Hoxha satte det i gang en nådeløs kampanje mot byråkratiet for å utrydde det fullstendig.

Sentralkomiteen ga direktiv om at den motbydelige praksisen med å produsere hauger av betenkninger, ordrer, bestemmelser, bevismateriale og formaliter skulle opphøre, og at bare et nødvendig minimum av dette skulle fortsette. Det skulle gjøres slutt på tallrike og langvarige møter, og tyngdepunktet i hele arbeidet bli skifta fra papirmølle og administrative ordrer til levende arbeid med folket. Det blei gitt instrukser om å

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

avskaffe det byråkratiske formynderskapet fra høyere stats- og partiorganer over lavere organer, og om å kjempe for at folkeråda og deres utøvende organer brukte alle rettigheter som lova ga dem. På samme vis skulle de lokale partiorgana benytte seg av alle rettene som partivedtektene ga dem. Dessuten skulle spøsrmålet om å utvide rettene til de lokale regjerings- og partiorgana tas opp til videre studier. Hvert eneste parti- og statsorgan, hver eneste kader skulle være fullt ut ansvarlig for oppgavene de var betrudd, og de skulle handle med initiativ og dristighet for å løse problemer og alltid sette den proletariske politikken i ledelsen. Ledelsen i partiet krevde at en øyeblikkelig forkasta den stygge praksisen med å kommandere, som fantes i noen stats- og partiorganer, og også arrogante eller likeglade holdninger overfor det arbeidende folket, ringeakt for kritikk og å dysse ned massenes meninger. Partiledelsen ga pålegg om at byråkratisk kontroll skulle forkastes og erstattes med en kontroll som i livets strøm, i revolusjonær praksis, skulle sikre ikke bare at vedtak og oppgaver blei skikkelig gjennomført, men også at de var riktige og nøyaktige. Kontroll ovafra er fruktbar, korrigerende og mobiliserende når den støtter seg på den strenge dag-til-dag-kontrollen som de arbeidende massene fører nedafra over statsorgana og statsapparatet og over tjenestemenn på alle nivåer.

I sammenheng med at proletardiktaturet skulle styrkes i alle ledd, fant partiledelsen det nødvendig å foreta ei gjennomgripende omorganisering av systemet for ledelse. Omorganiseringa ga grunnplanet et videre virkefelt, oppmuntra tiltaksviljen og styrka det med kvalifiserte kadrer fra senteret.

Den kampanjen som partiet satte i gang for å rykke byråkratiet opp med rota øyeblikkelig, gjorde det absolutt nødvendig å fordele kadrene riktigere og redusere og forenkle administrasjonspersonalet. Sentralkomiteen gjorde gjennomføringa av denne oppgava til ei sak som angikk alle kommunistene og hele det arbeidende folket. Den skulle ikke bli løst bare gjennom administrative tiltak, men ved å stole fullt og fast på folkets vilje og store sosialistiske patriotisme. Kadrene og funksjonærene i administrasjonen slutta som helhet opp om partiets oppfordring til å arbeide ved hovedfronten, i produksjonen. Dette var å gjenta de ærerike tradisjonene fra den nasjonale frigjøringskrigen og de frivillige masseaksjonene blant ungdommen i de første åra etter frigjøringa. Partiet ga full støtte til dette revolusjonære initiativet, og så på det som et eksempel på ekte patriotisme og kommunistisk moral som satte fedrelandets og sosialismens interesser over personlige interesser.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Sentralkomiteen ga beskjed om at alle de viktigste lovene og forordningene skulle granskes kritisk på nytt. En skulle få fram massenes mening, og lovene skulle formuleres på nytt med brei deltakelse av folket. På denne måten ville lovene bli rensa for unødvendige paragrafer, for alt forelda, overflødig eller fremmed og for uklare formuleringer og bli så enkle, lettfattelige og oppdragende som mulig.

Sentralkomiteen tok også andre tiltak av svært stor revolusjonær betydning: vedtaket om å justere forholdet mellom høye, middels og lave lønninger, og vedtaka om å innsette politiske kommisærer igjen, opprette partiutvalg i hæren og avskaffe de militære gradene.

Reguleringa av forholdet mellom lønningene berørte bare de høye lønningene til en del funksjonærer i stats- og partiapparatet og i vitenskapelige og kulturelle institusjoner, og endra ikke de mellomstore og lavere lønningene. Forskjellen mellom høyere og lavere lønninger i Folkerepublikken Albania har aldri vært særlig stor, for partiet har aldri tillatt noe slikt. Denne forskjellen kunne ikke sammenliknes med det store gapet som finnes mellom lønna til arbeiderne og de lavere funksjonærene på den ene sida og lønna til tjenestemennene, kadrene og intellektuelle på høyt og til og med mellomnivå på den andre sida i landa der revisjonistene har makta. Likevel så partiet det som helt nødvendig å minske forskjellen mellom høye og lave lønninger enda mer. Dette blei bestemt fordi det var nødvendig at levestandarden til ledende kadrer og høyere kadrer i kultur og vitenskap var så lik den alminnelige levestandarden til det arbeidende folket i landet som mulig. Tiltaket blei tatt for å sprenge alle bruer og sperre alle veier som fører til at kadrene blir skilt fra folkemassene og som urettmessig opphøyer kontorarbeid og skaper ei foraktfull holdning til arbeid i produksjonen. Ved hjelp av dette tiltaket sperra en veien for personlig komfort og vinning som fører til tap av den revolusjonære innstillinga, gir grobotn for småborgerlige utskeielser og til at revisjonistiske synspunkter blir spredd. Samtidig vokta partiet seg for å gå over til prinsippet om full likhet eller tillate at denne ideen blei utbredd, for det er en feilaktig og skadelig ide i det sosialistiske samfunnets stadium. Administrativt og kvalifisert arbeid skulle bli verdsatt i framtida også, men alltid i samsvar med de faktiske forholda i landet.

Vedtaket om å gjenopprette politiske kommisærer, danne partiutvalg og avskaffe militære grader i hæren blei fatta for å styrke banda ytterligere mellom de væpna styrkene i republikken og folket, og mellom de militære kadrene og de vanlige soldatene i hæren. Formålet var også

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

å heve og forbedre det ideologiske og politiske nivået, kampevna og kampberedskapen, og å heve partiets ledelse i hæren opp på et høyere nivå.

Disse tiltaka ga nytt liv til tradisjonen fra den nasjonale frigjøringshæren, der ledelsen blei utøvd i fellesskap av partiutvalg, kommandanter og politiske kommisærer som ikke bar grad-distinksjoner eller andre merker som skilte dem fra de vanlige soldatene. Innføringa av grader i hæren som blei gjort på den anti-fascistiske kongressen i Përmet i mai 1944, og opprettelsen av énmannskommando i avdelingene og enhetene i perioden etter frigjøringa, spilte ei viktig rolle for å gi folkehæren karakter av en moderne regulær hær som var godt organisert og hadde høg disiplin. Vedtaket om å innføre militære grader og en serie andre tiltak som blei gjort like før frigjøringa av landet, blei også fatta av utenrikspolitiske hensyn. Dette blei gjort for å vise at den nye albanske staten, som var født av folkerevolusjonen, hadde alle de formelle egenskapene som kjennetegner en stat og var utstyrt med alle legale rettigheter for å representere det albanske folket på den internasjonale arenaen. På den tida retta disse tiltaka et slag mot den imperialistiske verdensreaksjonen som prøvde å framstille den folkedemokratiske albanske staten som «illegal» og den nasjonale frigjøringshæren som ei gruppe av «røverbander».

Men under de nye forholda ville det ha fått uheldige følger om en hadde beholdt militære grader og énmannskommandoer, trass i alle fordelene de hadde ført med seg i si tid. De hindra at det blei skapt nære og kameratslige forhold mellom de ledende kadrene og soldatmassene, ga næring til småborgerlig hovmod og arroganse, hemma utviklinga av skapende initiativ og bar derfor i seg en fare for å fjerne offiserene og generalene fra massene. De nye vedtaka sentralkomiteen gjorde om hæren avverga denne faren og rydda grunnen for å heve den politiske og militære beredskapen hos de væpna styrkene, revolusjonere dem og øke fedrelandets forsvarsevne. Sentralkomiteen fatta disse vedtaka etter livlige diskusjoner og rådslagninger med kommunistene, offiserene og generalene og alle soldatene i hæren.

Det åpne brevet fra sentralkomiteen og det revolusjonære framstøtet for å sette partiets lære ut i livet

I mars 1966 vedtok sentralkomiteen å sende et åpent brev til alle kommunistene, til hele det arbeidende folket og alle offiserene og soldatene,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

der de grunnleggende revolusjonære tiltaka partiet hadde gjort i de siste månedene blei kunngjort for dem, og der de blei oppfordra til å innlede en stor kamp for å gjennomføre de oppgavene som sprang ut av dissse tiltaka.

Dette brevet oppsummerte på en marxist-leninistisk måte partiets virksomhet og erfaring i de siste åra med intenst revolusjonært arbeid og kamp. Som alltid fortalte partiet folket åpent både om framgangene og seirene sine og om feilene og manglene.

For å fullføre oppgavene som lå foran dem med ære, krevde sentralkomiteen at alle kommunistene og hele det arbeidende folket skulle la seg veilede i arbeidet og livet sitt av prinsippet om alltid å sette den proletariske politikken fremst. Det vil si:

> «først og fremst bør hver eneste kommunist og arbeider alltid se tingene fra en politisk synsvinkel: ethvert problem, enten det er økonomisk, administrativt eller teknisk, enten det gjelder statssaker eller andre ting, bør vurderes etter hvor mye det tjener interessene til folket, fedrelandet og sosialismen.» (Det åpne brevet fra sentralkomiteen i APA, 4. mars 1966. Tirana 1966, s. 20)

Partiet fulgte masselinja uavbrutt og konsekvent på alle områder av livet, i hele virksomheten til partiet og folkestatsmakta, og dette var enda en garanti for å revolusjonere alt livet i landet ytterligere. Dette skulle som alltid bli oppnådd ved å stole fullt og fast på folkemassene. Partiet krevde at en skulle lytte mer omhyggelig til det massene sa og at deres initiativ og skaperkraft skulle bli utvikla allsidig. Videre krevde partiet at en i stadig større omfang skulle sikre direkte og aktiv deltakelse fra massene i ledelsen av økonomien og administrasjonen av landet, i kampen mot byråkratiske forvrengninger og mot hver eneste samvittighetsløs handling som måtte bli oppdaga i arbeidet til de ulike parti- eller statsfunksjonærene.

> «Folket står over alt. Dette er det grunnleggende prinsippet som har veileda og fortsatt veileder partiet og folkemaktas organer i hele deres virksomhet. Folkemakta og dens organer er våpen i hendene på folket sjøl og tjener det i å føre den sosialistiske oppbyggingas sak framgangsrikt videre. Følgelig er tjenestemannen eller funksjonæren i statsapparatet vårt, uansett hvilken stilling han har, ingenting annet enn en folkets tjener.» (Samme sted, s. 14)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I det åpne brevet uttrykte sentralkomiteen sin overbevisning om at de tiltaka partiet hadde tatt ville bli riktig forstått av hele det arbeidende folket, og først og fremst av kommunistene, som tiltak som tjente den uavbrutte utviklinga av revolusjonen, påskyndte den sosialistiske oppbygginga og gjorde forsvaret av fedrelandet uovervinnelig. Disse tiltaka var knytta direkte sammen med den kommunistiske fostringa og den revolusjonære klasseherdinga av det arbeidende folket.

> «For å fullføre oppbygginga av det sosialistiske samfunnet kreves det at hver eneste kommunist og hver eneste arbeider handler og tenker som revolusjonær, hver dag og hver time, i alt arbeid han gjør og i hver funksjon han fyller. Han må alltid føle seg som folkets tjener, bundet til arbeideren, bonden og soldaten i liv og død og hvert øyeblikk være forberedt på å gi til og med sitt liv for folket, fedrelandet, revolusjonen og kommunismen. . . Dette har betydning både for nåtida og framtida for det sosialistiske landet vårt. Dette angår alle kommunistene og alle arbeiderne, men særlig er det av livsviktig betydning for den yngre generasjonen, for dem som i morgen skal ta revolusjonens fakkel i hendene sine.» (Samme sted, s. 5)

Tiltaka for å rykke byråkratiet opp med rota og revolusjonere livet i landet var et knusende slag mot imperialistene og revisjonistene, mot resten av utbytterklassene. Disse tiltaka ødela grobotnen for klassefiendenes aktivitet, de knuste fiendeplanene om å styrte det sosialistiske samfunnssystemet og gjenopprette kapitalismen. Av denne grunnen advarte sentralkomiteen om at fienden ville forsøke å framstille disse tiltaka i et helt falsk lys og, i dette tilfellet, ty til bakvaskelser. Fienden ville beskrive tiltaka som svakhetstegn hos folkemakta og sette i gang nye angrep mot APA for å rokke ved arbeidernes tillit til partiet sitt.

> «Hand i hand med det oppdragende overtalelsesarbeidet blant massene, er det derfor helt nødvendig å styrke årvåkenheten og fastheten i kampen mot klassefiendene.» (Samme sted, s. 36.)

Den faste og prinsippielle kampen mot revisjonismen var til stor hjelp for partiet da det tok disse grunnleggende revolusjonære tiltaka. Denne kampen hjalp det til å få en djupere forståelse for de indre årsakene til at den moderne revisjonismen reiste hodet og slo rot i Sovjetunionen og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

mange andre sosialistiske land. Byråkratiet som hadde kvalt det kommunistiske partiet i Sovjetunionen, hjalp Khrusjtsjov-revisjonistene til å gripe makta. Det var oppstått et priviligert sjikt av byråkratiske tjenestemenn i stats- og partiorganene, av ledere for økonomien, folk innafor kunst, vitenskap og kultur, med feite lønninger og en veldig høy levestandard sammenlikna med de arbeidende massene. Disse blei et sosialt grunnlag for oppblomstringa av revisjonistiske synspunkter. Dette sjiktet blei ei fast støtte for revisjonistgruppene for å styrte statsmakta og skritt for skritt føre landet inn på veien mot gjeninnføring av kapitalismen.

Avsløringa av disse faktorene — røttene til revisjonismen — tjente som en viktig lærdom for Arbeidets parti i Albania for hvordan en skulle utrydde hver eneste kilde til dette ondet, og hvordan en skulle hindre det som hadde skjedd i Sovjetunionen og en del andre sosialistiske land fra å skje også i Albania.

De dristige tiltaka som blei tatt for å rykke byråkratiet opp med rota og revolusjonere livet i landet, verken forandra eller kullkasta partiets generallinje for å bygge det sosialistiske samfunnet. De var et skapende bidrag til å utvikle partiets vedak og direktiver om å gjøre den sosialistiske revolusjonen djupere. De viste partiets store styrke. Bare et arbeiderklassens parti som lojalt setter marxismen-leninismen ut i livet og konsekvent følger en revolusjonær politikk, et parti med en fast enhet og som er nært forbundet med folket, kan ta slike radikale åtgjerder.

Det åpne brevet fra sentralkomiteen blei et pålitelig våpen i hendene på kommunistene og folket som helhet. De radikale åtgjerdene som partiet hadde tatt, fikk helhjerta tilslutning og vekte glødende revolusjonær begeistring over hele landet, og mobiliserte partiet og hele folket til å sette dem ut i livet fullt og helt.

På rekordtid blei det iverksatt ei omorganisering av parti- og statsapparatet i senteret og distrikta på sunnere revolusjonært grunnlag. Administrasjonen i statsforetak og jordbrukskooperativer blei også omorganisert og forenkla. Tallet på departementer blei skåret ned, unødvendige kontorer og avdelinger gikk opp i andre eller to eller flere av dem blei slått sammen til et. Staben i den sentrale statsadministrasjonen blei skåret ned til det halve. Om lag 15.000 kadre i administrasjonen gikk over i produksjonen, særlig på landsbygda. En god del kadre, blant dem toppkadre i partiet og staten, blei sendt fra senteret til grunnplanet. Forenklinga av administrasjonsapparatet blei fulgt av ei omfattende min-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sking av brevvekslinga, slik at papirmølla blei erstatta med levende arbeid blant folket. Det blei også foretatt nedskjæringer og forenklinger i regnskaps- og planleggingssystemet. Tallrike oppgaver på området for å planlegge og fastsette priser, som var samla hos ministerrådet, blei overført til departementene og eksekutivkomiteene til folkeråda i distrikta, alltid i samsvar med prinsippet om demokratisk sentralisme.

Arbeidet innafor produksjonen for å sette partiets lære ut i livet og oppfylle krava det satte, blei livligere enn noen gang før. Å sette poteter og rydde brakkmark blei gjort til mektige økonomisk-politiske masseaksjoner som blei gjennomført med stor framgang. Folkehæren var et strålende eksempel i disse masseaksjonene. Det året var jordbruksproduksjonen når det gjaldt de fleste avlingene, og særlig produksjonen av brødkorn, større enn noen gang før. I 1966 produserte mange jordbrukskooperativer i fjellområder for første gang alt kornet de trengte for å dekke sine egne behov i løpet av året. Planen for industriproduksjonen i 1966 blei også overoppfylt.

Nå begynte en stor bevegelse for å forene åndsarbeid med kroppsarbeid, med produksjon. Folk som var sysselsatt med åndsarbeid dro frivillig ut i masseomfang for å hjelpe bøndene med jordbruksoppgaver. Sentralkomiteen hadde vedtatt at personer som dreiv med åndsarbeid skulle delta i produksjonen på et sunnere grunnlag. Da begynte alle de ansatte i administrasjonen, menn og kvinner sysselsatt med vitenskapelig og kulturelt arbeid, å arbeide i produksjonen, særlig på landsbygda, en måned i året. I tillegg deltok titusener av ungdom fra høyskoler og middelskoler i frivillige masseaksjoner i bygg, anlegg og produksjon.

Den militære og fysiske fostringa av befolkninga blei særlig oppmuntra. Massene forsto stadig bedre og mer djuptgående at dette var absolutt nødvendig for å høyne beredskapen i forsvaret og den sosialistiske oppbygginga av landet.

Valga til folkeforsamlinga i Folkerepublikken Albania som fant sted 10. juli 1966, var et flott uttrykk for det nye revolusjonære framstøtet og for folkets stålfaste enhet rundt partiet sitt. Nesten alle velgerne stemte på kandidatene til Den demokratiske fronten.

Under valga blei Den demokratiske frontens organisasjon ytterligere styrka, i samsvar med instruksene fra partiet. Også virksomheten til de andre masseorganisasjonene når det gjaldt den kommunistiske fostringa av det arbeidende folket, blei heva opp på et høyere nivå.

Samtidig blei det gjort forsøk på å finne nye metoder for propaganda

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og agitasjon, å finne passende former som var bedre for massene og som virka mer mobiliserende. En begynte en systematisk kamp for å fjerne formalisme og skjematenkning i det politiske fostringsarbeidet og på samfunnsvitenskapenes områder, for å knytte dem så nært livet som mulig.

På denne måten blei det retta et hardt slag mot byråkratiet og det framkalte et vendepunkt i arbeidernes måte å tenke, leve og oppføre seg på.

Men partiet så på tiltaka det tok i 1966 for å revolusjonere seg sjøl og livet i landet ytterligere, som bare det første skrittet i en lang revolusjonær prosess som måtte bli enda djupere og fortsette å rykke framover.

Partiet var fullt klar over at denne prosessen ikke ville bli utvikla uten hindringer og uten anstrengelser. Kampen mot byråkrati og for å revolusjonere livet i landet uavbrutt er klassekamp mot konservative og borgerlige vaner, skikker og forestillinger. Den er en kamp mellom revolusjonær og kontrarevolusjonær virksomhet.

I denne kampen gikk det overveldende flertallet av det arbeidende folket dristig framover langs veien med uavbrutt revolusjon, og overvant alle hindringer og vanskeligheter. Men det fantes også folk som sakka bakut eller stoppa på halvveien fordi de ikke fant styrke nok til å bryte med gamel vaner, skikker og forestillinger, eller fordi de var sterkt påvirka av den revisjonistiske borgerlige ideologien og ga etter for presset fra fienden. Det var til og med noen kommunister blant dem. Partiet løste disse uunngåelige ikke-antagonistiske motsigelsene innafor folket ved utrøttelig fostringsarbeid gjennom overtalelse, og rakte ut ei hand til de tilbakeliggende og vaklende slik at de også kunne gå framover i samme revolusjonære takt som det overveldende flertallet av det arbeidende folket.

Praksis har vist at når det gjelder å sette nye revolusjonære ideer, former og metoder ut i livet, blir folk hindra og beseira av rutine, gamle forestillinger, vaner og skikker som er blitt innprenta i bevisstheten deres gjennom år. Dette var årsaka til svakhetene som viste seg i metoden og stilen til utvalga og grunnorganisasjonene i partiet, i statsapparatet og de økonomiske organisasjonene. Her var kilden til de byråkratiske handlingene som viste seg gang på gang, til at en del folk sysselsatt med åndsarbeid kvidde seg for å knytte arbeidet sitt nærmere og mer organisk til livet, til produksjonen og for å stole mer på massene.

For å overvinne hindringer og vanskeligheter og hindre at gamle for-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

mer, metoder, vaner og oppfatninger blir farlige, for å sikre en revolusjonær framdrift som stadig vokser i kraft, ga kamerat Enver Hoxha følgende veiledning:

> «Det som trengs er hardt arbeid, oppofring, heltemot, uselviskhet, politisk og ideologisk modenhet, teknisk og organisatorisk dyktighet og framfor alt jernvilje og høy sosialistisk pliktkjensle. Det er først og fremst kommunistene som bør ha disse egenskapene...
>
> ...Vi står framfor store, ærerike og tunge, men hellige oppgaver. La oss sette i gang med arbeidet, for verken arbeid eller kamp eller et hvilket som helst offer har skremt eller vil noen gang skremme oss.» (Enver Hoxha, Tale på det 17. plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA, 13. juli 1966. Partiets sentralarkiv.)

2. DET FEMTE LANDSMØTET I APA. OPPGAVENE FOR Å FØRE REVOLUSJONERINGA AV PARTIET OG LIVET I LANDET FRAMOVER

Det femte landsmøtet i partiet blei holdt i Tirana fra 1. til 8. november 1966. På kongressen deltok 791 delegater med vedtaksrett og 43 delegater med rådgivende stemme, og de representerte 63.013 partimedlemmer og 3.314 kandidatmedlemmer.

Landsmøtet analyserte og sammenfatta på et høyere nivå de revolusjonerende erfaringene partiet og folkemassene hadde vunnet, særlig i de to siste åra. Det fastsatte oppgavene for å utvikle den sosialistiske revolusjonen og gjøre den djupere på alle områder, så vel som oppgavene i kampen mot den samla imperialist-revisjonistiske fronten. Videre gjorde landsmøtet noen tillegg til vedtektene for partiet og godkjente direktivene for den fjerde femårsplanen.

Den sosialistiske revolusjonen må utvikles uten stans og gjøres djupere på alle områder

Drøftingene på det femte landsmøtet konsentrerte seg om spørsmålet om å utvikle revolusjonen uten stans og gjøre den djupere på alle områder.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

For at revolusjonen skulle gå framover uten avbrudd, slo landsmøtet fast at den viktigste oppgava for partiet var *å utvikle klassekampen «kraftig og uforsonlig helt til den endelige seieren»*. (Enver Hoxha, Rapport om virksomheten til sentralkomiteen i APA, 1. november 1966. Det femte landsmøtet i APA, Tirana, 1967, s. 135.)

Revisjonistene innrømmer ikke at klassekampen innafor et land i sosialismens stadium er et objektivt og uunngåelig fenomen. Likevel bruker de i virkeligheten alle midler for å føre kamp mot arbeiderklassen og bøndene, for å avskaffe proletariatets diktatur, for å forsvare klasseinteressene til det nye borgerskapet som har oppstått i Sovjetunionen og i noen andre sosialistiske land. De godtar bare kampen mot borgerskapet i de kapitalistiske landa og kampen mot imperialismen i ord, mens de i praksis ikke driver kamp mellom klasser, men samarbeid mellom antagonistiske klasser, både innafor hvert enkelt kapitalistisk land og på den internasjonale arenaen.

Arbeidets parti i Albania har alltid satt den marxist-leninistiske læra om klassekampen ut i livet på en korrekt måte. Likevel så landsmøtet det som uomgjengelig nødvendig at partiet skulle utvikle en djupere og mer korrekt forståelse hos kommunistene og hele det arbeidende folket for klassekampen under sosialismen, og det som er enda viktigere, å få dem alle sammen til å føre denne kampen resolutt og på alle områder, særlig på området for ideologi og kultur.

Først og fremst gjorde landsmøtet det klart at APA — i motsetning til synspunktene til revisjonistene som ser på klassekampen under sosialismen som overvunnet —

> «mener at klassekampen fortsetter å være ei av hoveddrivkreftene i samfunnet, også etter at utbytterklassene er utrydda». (Samme sted, s. 134.)

Kamerat Enver Hoxha retta blant annet oppmerksomheten mot en snever forståelse av klassekampen og klassefienden, som en av og til møter i praksis. Etter at det økonomiske grunnlaget for sosialismen er bygd i byene og på landsbygda, blir denne kampen innafor landet ofte gitt for liten vekt i propagandaen. Det hadde blitt sagt at hovedtyngden i denne kampen allerede var forskjøvet til den internasjonale arenaen. Praksis hadde bevist at også etter at utbytterklassen er utrydda som klasse, blir klassekampen innafor landet utvikla skarpt, i bølger, og den er fletta sammen med klassekampen på den ytre fronten. Dessuten er

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ikke klassekampen bare retta direkte mot den indre eller ytre klassefienden. Den utvikler seg blant folket også, og innafor partiet sjøl, mot borgerlig ideologi, mot fremmede ytringer, mot patriarkalske, føydale og borgerlige oppfatninger, vaner og skikker i det arbeidende folkets tenkning og atferd. Det pågår en heftig kamp mellom sosialistisk og borgerlig ieologi i bevisstheten til hver eneste arbeider. Det sosialistiske samfunnssystemet er trua ikke bare av restene av utbytterklassene og av den væpna imperialistiske aggresjonen, men også av indre borgerlig-revisjonistisk utarting av det sosialistiske systemet gjennom fredelig utvikling.

Samtidig som landsmøtet understreka at kampen mot klassefienden fortsatt ville være ei oppgave av største betydning for partiet, staten og hele det arbeidende folket, påpekte det at klassekampen burde bli sett på fra en breiere synsvinkel:

> «Dette er en mangesidig kamp. Nå er den først og fremst en ideologisk kamp, en kamp om menneskenes hjerter og sinn, en kamp mot borgerlig og revisjonistisk degenerasjon, mot fremmede overlevninger og ytringer..., det er en kamp for at vår kommunistiske ideologi og moral skal seire.» (Samme sted, s. 136.)

For å gjennomføre den sosialistiske revolusjonen på alle områder tok partiet på denne måten den ideologiske revolusjonen som nøkkelleddet i klassekampen for å knuse borgerlig og revisjonistisk ideologi helt og fullt, og for å oppnå endelig seier for den proletariske ideologien.

Den ideologiske revolusjonen som nøkkelleddet i den sosialistiske revolusjonens kjede, som hovedfronten i klassekampen under de nye forholda som var skapt i landet, var bestemt av subjektive og objektive faktorer.

De nasjonale og internasjonale erfaringene fra den sosialistiske oppbygginga hadde stadfesta fullt ut at

> «så lenge det ikke er sikra fullstendig seier for revolusjonen på ideologiens og kulturens område, kan heller ikke seirene for den sosialistiske revolusjonen på det økonomiske og politiske området være sikre og garanterte.» (Samme sted, s. 134.)

Etter at det var oppretta sosialistiske produksjonsforhold, var det tvingende nødvendig å kjempe for å utrydde det gamle samfunnets preg

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

på det ideologiske og kulturelle området også. Følgelig måtte en kvitte seg med ei rekke skikker, oppfatninger og vaner som var arva fra fortida. For å løse de store og vanskelige oppgavene for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet, i den rasende klassekampen både på det nasjonale og internasjonale planet, var det absolutt påkrevd med mennesker som var gjennomsyrt med en høy sosialistisk bevissthet, fri fra patriarkalske, føydale og borgerlige oppfatninger og vaner så vel som religiøse fordommer, mennesker som var gjennomsyrt med proletarisk ideologi, som var fast bestemte og herda sterkt og revolusjonært.

Den ideologiske revolusjonen skulle være et mektig våpen i hendene på partiet og arbeiderklassen for å revolusjonere hele overbygninga i samfunnet. Den ville befri proletardiktaturet, alle de politiske, økonomiske og sosiale institusjonene, fra et stort antall juridiske normer, former og metoder som hadde vært høvelige på det første stadiet av den sosialistiske oppbygginga av landet, men som allerede var forelda og forvandla til hindringer for rask framrykking. Den ville rense overbygninga for alt fremmed som hadde trengt inn i den, og lyse opp veien for å finne og ta i bruk nye og mer revolusjonære normer, former og metoder, slik at arbeiderklassens ledelse og den direkte deltakelsen fra de arbeidende massene i administrasjonen av landet og i ledelsen av økonomien ville bli satt ut i livet på en bedre måte.

Når den ideologiske revolusjonen blei utdjupa ville den heve den omformende rolla som de revolusjonære marxist-leninistiske tankene spilte i samfunnsutviklinga som helhet til et høyere nivå. Når den proletariske ideologien blei tatt opp i de breie arbeidermassene ville den virke sterkere til å gjøre forholda fullkomne, styrke grunnlaget for samfunnet og utviklinga av produktivkreftene og den teknisk-vitenskapelige revolusjonen.

Når revolusjonen utvikla seg og seira på det ideologiske området ville det hindre at revisjonismen kom til makta og kapitalismen blei innført igjen, slik som i Sovjetunionen og flere sosialistiske land. Slik ville det bli sikra at bygginga av sosialismen blei fullført og overgangen til kommunismen likeså. Ulykka til Sovjetunionen ga svært viktig lærdom til Arbeidets parti i Albania. APA måtte forstå klarere hvorfor den ideologiske revolusjonen var absolutt nødvendig og gjennomføre den grundigere.

Den ideologiske revolusjonen skulle omfatte hele det arbeidende folket, elevene og studentene, og hele samfunnslivet i landet.

Den revolusjonære klasseutdanninga som kadre og alle intellektuelle

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fikk, var umåtelig viktig. Det overveldende flertallet av kadre, tjenestefolk, og intellektuelle med teknisk eller humanistisk utdanning hadde steget fram fra arbeiderklassens rekker. De var trofaste mot partiet, mot arbeiderklassens sak og sosialismen. De var nært knytta til folket og hadde vist en høy sosialistisk bevissthet.

«Men disse trekka», påpekte kamerat Enver Hoxha,

> «må ikke få oss til å undervurdere faren for at de kan bli smitta av borgerlig ideologi, særskilt av revisjonistiske synspunkter. Dette er ikke noen innbilt fare, den har et virkelig grunnlag. Det er forbundet med sjølve innholdet og vilkåra for arbeid og liv hos de folka som driver med åndsarbeid ...» (samme sted, s. 141 —142)

Kadrene og alle andre som dreiv med åndsarbeid skulle skaffe seg revolusjonær klasseutdanning mens klassekampen sto på, i den daglige revolusjonære virksomheten, gjennom å forene seg helt ut med arbeiderne og bøndene.

> «Intellektuelle i vårt folk bør være nær knytta til folket. De bør arbeide og leve sammen med arbeidere og bønder, forene seg med dem og bli ett med dem. De bør kvitte seg med djupt rotfesta borgerlige ideer fra gamle dager om at den intellektuelle veit alt, og at han og bare han kan gi råd, lede, lære og rettleie andre. Det er faktisk det samme som å fornekte den rollen massene spiller. Alle må forstå til botns at i alle områder i livet er det ikke særskilte enkeltmennesker som spiller den avgjørende rolla, samme hvor flinke de er. Det er de breie folkemassene som gjør det.» (Samme sted s. 142.)

Partiet så på denne typen uavbrutt revolusjonær herding av kadrene og alle intellektuelle som et ufravikelig vilkår for å verge dem mot den farlige sjuken byråkratisme, individualisme, karrierisme, hovmot, dovenskap, intellektualisme, teknokratisme, og for å holde den proletariske enkelheten, trofastheten mot saka til proletariatet og sosialismen levende i dem og styrke det. Partiet lærte at når kadrene og alle som er sysselsatt med åndsarbeid forener seg med arbeidere og bønder og blir herda uavbrutt på revolusjonært vis, hindrer det at priviligerte lag som litt etter litt setter seg sjøl over arbeiderklassen og partiet, blir til. De borgerlige laga som tok makta fra hendene til arbeiderklassen i Sovjetunionen var nettopp satt sammen av byråkratiser-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

te kadre som levde skilt fra massene og fra arbeiderklassen, og deres rettleiing. De hadde fått utdanning og kulturelle fortrinn, men den hadde ikke fått følge med stadig revolusjonær herding. Tvert om: Et heva nivå i kultur og utdanning sammen med mange særretter de hadde som kadrer, slik som høy lønn, rett til å utøve stor autoritet, uten at denne autoriteten var underlagt den virkelige kontrollen fra de arbeidende massene, skjemte dem bort og ribba dem for proletariske trekk.

Det femte landsmøtet påpekte at et av de svært viktige midla for å herde kadre, tjenestefolk, teknikere, ingeniører, vitenskapsmenn og kulturarbeidere, elever og studenter som revolusjonære, var at de deltok direkte i produksjonen. Dette blei rekna som den viktigste måten å ta knekken på undervurdering eller forakt for fysisk arbeid på. Det var den beste måten å knytte dem som dreiv med åndsarbeid nær til arbeiderne og bøndene, og gi dem djup kjennskap til livet i landet og hindre påvirkning fra borgerlig ideologi. Når folk med åndsarbeid til daglig deltok direkte i produksjonen så var det en viktig måte å minske skillet mellom kroppsarbeid og åndsarbeid på også.

I tillegg til arbeid i produksjonen i fastsatte mengder, trengte partiet også andre former og måter å gi kadre og åndsarbeidere revolusjonær klasseutdanning på for å få dem til å forene seg med arbeiderklassen og det øvrige arbeidende folket.

Landsmøtet så på den ideologiske revolusjonen som den viktigste kampfronten. Derfor satte landsmøtet denne hovedmålsettinga for alt det ideologiske arbeidet for å forme og herde folket revolusjonært, og gi det ei kommunistisk utdanning: *«Tenk, arbeid og lev som revolusjonære»*.

For å få oppfylt denne oppgava på skikkelig vis, krevde landsmøtet at tilbakeliggende forhold som gjaldt arbeidet med agitasjon og propaganda måtte ryddes opp i, og at utdanningsarbeid måtte bedres fra grunnen både i metoder og arbeidsstil. Dette arbeidet måtte svare fullt ut til den revolusjonære tiltaksviljen i partiet og masssene. Det blei gitt pålegg om å fortsette kampen mer innstendig for å rydde ut dogmatisme og skjematisme fra områdene for propaganda og samfunnsvitenskap, og for å kaste av den tunge, kjedelige stilen med for mange ord og innvikla faste vendinger. Oppgava om å utvikle skapende ideer i dette området med mot og besluttsomhet blei også stilt.

Det var ei mektig revolusjonær oppgave å bygge sosialismen i landet. Sammen med den ville prinsippkampen mot imperialismen og revisjonismen, og de kjempemessige anstrengelsene for å overvinne mange

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

vansker, utgjorde dette ei stor marxist-leninistisk skole for partiet og folket. Den gangen hadde partiet kommet til vitenskapelige allmenne slutninger ut fra si egen revolusjonære erfaring og erfaringa til massene mer enn noen gang før. Disse allmenne slutningene gjenspeilte seg i talene og rapportene til kamerat Enver Hoxha, i det åpne brevet fra sentralkomiteen i APA og i andre dokumenter og i materiall fra partiet.

Som følge av disse allmenne slutningene blei mange teoretiske spørsmål som gjaldt prinsipper og praksis og som var svært viktige, utvikla videre.

Men det var ikke gjort full bruk av det svært rike materiellet med kjennsgjeringer som var kommet fram de siste åra. Dette materiellet ville sjølsagt bli rikere i framtida. Landsmøtet fastslo at det var ei oppgave å gjennomarbeide dette materialet og heve det til et vitenskapelig nivå, slik at det blei trukket allmenne teoretiske slutninger særskilt ut fra praksis i Albania.

Samtidig kritiserte landsmøtet andre alvorlige mangler, som empirisisme og praktisisme, og å skille praksis fra teorien. Det var de feilene som blei lagt særskilt merke til i det daglige arbeidet i partiorganisasjonene og i økonomiske og statlige organ. Landsmøtet la sterk vekt på hvor viktig det var at ledende kadre, spesialister, kommunister og hele det arbeidende folket lærte både av livet og på skolen, fra teori og fra praksis, fra arbeid og bøker, hvordan de skulle studere og mestre marxismen-leninismen så grunndig som mulig.

For at alle kommunister og arbeidere skulle kunne mestre marxismen-leninismen og de breie folkemassene skulle komme med i den ideologiske revolusjonen, krevde landsmøtet at

> «det må føres hard kamp mot den borgerlige og reaksjonære intellektualistiske ideen om at teori, filosofi, vitenskap og kunst er vanskelig og hinsides massenes innsikt, at bare kadre og intellektuelle kan forstå disse emnene ...
>
> Marxismen-leninismen tilhører ikke noen få folk som har forstand til å skjønne den som særrett og monopol. Marxismen-leninismen er den vitenskapelige ideologien til arbeiderklassen og arbeidermasene. Marxismen-leninismen slutter først å være noe abstrakt når de breie arbeidermassene forstår tankene i den. Da blir marxismen-leninismen ei stor materiell kraft for å forvandle verden på revolusjonært vis» (Samme sted s. 158)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kulturrevolusjonen tjente den ideologiske revolusjonen på direkte vis. Kulturrevolusjonen blei utvikla i enhet med den ideologiske revolusjonen og er organisk knytta til den.

> «Alt kultur-, utdannings- og kunstnerarbeid bør først og fremst tjene til å nå vår grunnleggende målsetting — å utdanne kommunistene og alle arbeidere i ei opphøyd marxist-leninistisk klasseånd. Det er nettopp på grunn av dette at partiet tar opp problemet med å utvide og utdjupe kulturrevolusjonen videre i dag.» (samme sted s. 145).

Landsmøtet stilte som oppgave at kunst og kultur skulle bygge på hjemlig grunn i stor grad, ha opphav i folket og stå helt ut i folkets tjeneste. Arbeidets parti i Albania opprettholder som alltid trofast det leninistiske prinsippet om å ta standpunkt for proletariatet i kunst, litteratur og alt åndsliv i samfunnet. Dekadent borgerlig kunst og kultur, kosmopolitisme, er fremmed for sosialismen. Kunst- og kulturarbeidere skulle velge bare det fra den albanske kultur- og kunstarven som var progressivt, patriotisk og demokratisk. I århundrenes løp har folket i Albania skapt et rikholdig skattkammer av åndsliv med skikkelig, progressivt innhold. Dette var et sunt grunnlag og en viktig kilde for kunst og litteratur og for den nye sosialistiske kulturen allment sett. Landsmøtet påpekte at kunst og kultur i det sosialistiske Albania hadde hatt og fortsatt kom til å gjøre seg nytte av erfaringer fra den progressive kunsten og kulturen ellers i verden også. Men albansk kunst og kultur ville aldri bli slaver under dette eller overta noe uten djup analyse og kritisk vurdering når det gjaldt klassestandpunktet i kunstverket. Uansett hvor fullkomne verdens kunst- og kulturarbeider er, kan de ikke tjene som forbilder i helhet og til evig tid.

Når det gjelder skolen skulle den videre revolusjoneringa omfatte sjølve utdanningssytemet, innholdet og metodene i undervisning og utdanning. Spørsmålet om å herde ungdommen ideologisk og politisk på revolusjonært vis, og fostre dem mer direkte for livet og arbeidet, å forbinde undervisninga med produksjonen, spørsmålet om å gi ungdommen ei kommunistisk utdanning gjennom arbeid, var førsterangs problemer når skolen skulle revolusjoneres. Når oppgava med å revolusjonere skolen skulle oppfylles krevde landsmøtet først av alt at lærerne måtte revolusjoneres. Partiet krevde at lærerne ikke bare skulle kunne arbeidet sitt skikkelig, men at de først og fremst skulle være politiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

personer som kjempa trofast og uten å trøtne for partilinja og kommunismen. Lærerne skulle være forbilder i kraft av kommunistisk standpunkt og framferd i liv og arbeid.

Det ideologiske området blei utpekt som den viktigste fronten i klassekampen. Men det femte landsmøtet gjorde det helt klart at også under sosialismen er denne kampen i siste omgang en kamp om politisk makt. Arbeiderklassen prøver å ta vare på og styrke proletardiktaturet med hjelp fra sine allierte, fordi proletardiktaturet er hovedvåpenet for å bygge sosialismen og kommunismen fullt ut. På den andre sida strever restene av de klassene som er styrta og de nye borgerlige elementene i det sosialistiske samfunnet for å tilintetgjøre proletardiktaturet, og gjenopprette den politiske makta og det samfunnsmessige og økonomiske systemet til kapitalismen, med støtte fra internasjonale borgerskapet.

De bitre erfaringene i Sovjetunionen og noen andre land i Øst-Europa beviste at klassefienden både innalands og utalands prøvde å nå dette målet ved å forberede grunnen for den politiske og samfunnsmessige kontrarevolusjonen gjennom kontrarevolusjon på kunstens og kulturens områder.

På grunn av dette krevde landsmøtet at revolusjonen i områda for kultur og kunst skulle utvikle seg i nært samband med revolusjonen i områda for politikk og samfunnsøkonomi. Kulturrevolusjonen skulle spille en direkte rolle i å utdjupe revolusjonen på de andre områda.

Hovedoppgava i spørsmålet om å utdjupe den politiske revolusjonen, gjaldt å styrke proletardiktaturet og gjøre det fullkomment. Om denne oppgava skulle bli oppfylt måtte den store kampen mot byråkratiet fortsette, og være en av hovedretningene for klassekampen. Alle måtte forstå grundig at dette var

> «En kamp for å føre statsmakta og apparatet til staten nærmere til de breie massene med bønder og arbeidere, til grasrota, slik at den allsidige og skapende tiltaksviljen deres kan utvikle seg videre» (Samme sted s. 126)

Dette krevde først av alt en kamp mot byråkratisk tenkemåte, at arbeidet til statsapparatet stadig blei gjort bedre og bedre for å hindre at det vendte tilbake til gamle former for organisering og styring, og særskilt for å hindre at apparatet fikk svulme opp. Videre krevde landsmøtet styrking av det proletariske demokratiet og at massene blei sikra en mer aktiv og direkte del i arbeidet med å styre landet. På denne måten

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

skulle en unngå all fare for at folkemakta kunne degenerere på revisjonistisk og borgerlig vis.

Den andre hovedsida ved styrkinga av proletardiktaturet var som alltid å styrke og forbedre Folkehæren, den statlige sikkerhetstjenesten og de øvrige styrkene. Alle disse var nært knytta til folkemassene, herda politisk og ideologisk, i stand til å forsvare resultatene av revolusjonen og det sosialistiske fedrelandet og alltid klar til å gjøre det. Samtidig blei det lagt vekt på at det var nødvendig å sette fart i arbeidet for å herde folket fysisk og reise den militære beredskapen i folket.

Når det gjaldt samfunnet og økonomien la det femte landsmøtet stor vekt på at resolusjonen måtte bli utdjupa, ved å gå besluttsomt videre med å følge den kursen som var staka ut for å gjøre landet om fra et jordbruks- og industriland til et industri- og jordbruksland. Seinere skulle landet bli et industrialisert land med framskredent jordbruk. De sosialistiske produksjonsforholda måtte forbedres uten stans.

Partiet fulgte linja med å utvikle industrien og jordbruket samtidig, fordi folkeøkonomien må stå på to bein om den skal være sterk og sjølstendig. Den må stå både på industri og jordbruk.

Industrialiseringa var nå som før ei brennende viktig oppgave. «Om ikke denne oppgava blir løst går det ikke an å føre den sosialistiske revolusjonen videre på den økonomiske fronten». (samme sted s. 52)

I jordbruket var hovedveien for utviklinga å intensivere drifta. Den andre store oppgava var å brøyte nytt land.

Den femte landsmøtet vedtok dette slagordet: *Dra ut i bakker og berg, gjør dem vakre og like fruktbare som slettelandet*» (Samme sted s. 69) Å sette denne oppgava ut i livet ville ikke bare sikre en viktig kilde for mer brødkorn og andre jordbruksprodukt. Det ville være en svært effektiv måte å utvikle fjellområda på, med grunnlag i sosialistisk jordbruk. Det ville bidra til å føre kultur, framgang og trivsel til fjells.

Det skulle legges særskilt vekt på å gjøre skillet mindre mellom by og land, arbeiderklassen og bøndene og mellom industri og jordbruk. Det gikk for seg ei spontan utflytting fra landsbyene til byene, som førte til at byene vokste på kunstig vis og folketallet i landsbyene gikk ned. Partiet fordømte dette som forvrenging og la band på det. Skillet mellom by og land skulle skjæres ned på revolusjonært vis ved å forberede de objektive og subjektive vilkåra, få til oppdrift på alle felt på landsbygda ved å utvikle produktivkreftene såfort som råd, utvide og særskilt styrke de sosialistiske forholda og sosialistisk utdanning og kultur, bedre levevilkåra og skape det kommunistiske synet på verden. Ei viktig rolle i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

denne retningen var gitt til den stadige konsolideringa av alliansen mellom arbeidere og bønder, den broderlige og allsidige hjelpa som byene skulle gi landsbygda, og kooperativene på sletta skulle gi fjellkooperativene.

På grunnlag av utviklinga i folkeøkonomien la det femte landsmøtet vekt på at partiet ville streve for å bedre velferden i massene, slik det alltid gjorde, og at partiet så på dette problemet som uråd å skille fra politikken og den revolusjonære virksomheten forøvrig.

> *«Partiet vil slåss for at velferden til folket skal bedre seg hele tida, slik det har gjort, innafor ramma av våre muligheter og vilkår. Partiet vil alltid gå ut fra ei riktig revolusjonær marxist-leninistisk forståing av hva velferd er under sosialismen . . .» (Samme sted s. 80)*

I motsetning til de moderne revisjonistene mente ikke APA at det å bedre velferden var det samme som å tilfredsstille småborgerlige innfall eller sikre et liv i luksus for et særskilt lag eller ei særskilt gruppe. De så på det som å oppfylle de materielle, kulturelle og åndelige behova til hele folket, ikke bare med tanke på i dag men morgendagen også.

Disse behova skulle oppfylles i samsvar med det almenne nivået i den økonomiske utviklinga av landet, og de krava som blei stilt av den utvida reproduksjonen* og forsvaret. For å sikre uavbrutt vekst i produktivkreftene og systematisk bedring av levestandarden i folket blei det gitt pålegg om at dette skulle gjelde i framtida også:

> «akkumulasjonsfondet bør alltid vokse i raskere takt enn forbruksfondet. Samfunnsinteresser må settes over personlige interesser. Interessene i øyeblikket må underordnes interessene til framtida». (samme sted s. 77)

Når den sosialistiske revolusjonen skulle føres videre i det økonomiske og samfunnsmessige livet var det avgjørende viktig å bruke det leninistiske prinsippet om sentralisert og planmessig styring av økonomien. Det femte landsmøtet avslørte og fordømte synspunkta til de moderne revisjonistene, og de forsøka de gjorde på å erstatte den sentraliserte styringa av økonomien med anarkistisk desentralisering. Når de tok i bruk desentralisering av økonomien, rydda de vei for at de økonomiske

*reproduksjon: fornying og utbygging av produksjonsmidlene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

lovene i kapitalismen kunne virke, og for å forvandle den sosialistiske økonomien til kapitalistisk økonomi. Det femte landsmøtet ga uttrykk for at APA hadde bestemt seg for å gjennomføre sentralisert styring av økonomien fast og målbevisst, på grunnlag av en enhetlig statlig generalplan. Samtidig retta landsmøtet oppmerksomheten mot at denne sentraliserte statsstyringa av økonomien måtte være djupt demokratisk og samordna med en omfattende, organisert og direkte deltakelse fra massenes side. Samtidig måtte rettene og oppgavene til statlige og økonomiske organer utvides på alle områder. Partiet ville fortsette å slåss hardt mot alle utslag og tendenser som gikk i retning av å sette byråkratisk sentralisme i stedet for demokratisk sentralisme i styringa av økonomien.

Landsmøtet slo fast at anstrengelsene for å få alle tiltak til å oppnå så store resultater som råd så billig som mulig, dekke egne utgifter med egne inntekter og sikre fortsatt vekst i den indre sosialistiske akkumulasjonen, skulle fortsette. På grunn av det var det nødvendig å gjøre riktig bruk av slike økonomiske løftestenger som kostnader, overskudd og priser, og styrke disse løftestengene. Revisjonistene hadde gjort overskudd til det eneste og absolutte målet for økonomiske tiltak. Men statlige organer og foretak i Folkerepublikken Albania ville alltid sette partipolitikken, behova i å bygge det sosialistiske samfunnet og forsvar for fedrelandet fremst i all økonomisk virksomhet.

Styrk partiet og lederrolla til partiet enda mer

Det femte landsmøtet mente at det første vilkåret for å utvikle den sosialistiske revolusjonen uavbrutt og føre den til endes, var å styrke og herde partiet som det revolusjonære partiet til arbeiderklassen og heve lederrolla til partiet i hele livet i landet.

Det var mye å lære fra de bitre erfaringene i Sovjetunionen, der byråkrati, formalisme, rutine og sommel etter litt hadde kvalt partiet, tatt fra det det revolusjonære sinnelaget og satt det ut av stand til å hindre at revisjonistene tok statsmakta og skjøv landet over på vei til å innføre kapitalismen igjen. Det nye borgerlaget som blei skapt i Sovjetunionen av byråkratiserte kadre, tilintetgjorde ledelsen til arbeiderklassen og oppretta sitt eget herrevelde over arbeiderklassen og partiet. Da kamerat Enver Hoxha trakk lærdom av dette eksemplet, påpekte han:

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

»... vi må ikke tillate et eneste øyeblikk at partiet blir avvæpna i noen som helst retning, aldri la oss beruse av framgang, bli trege eller la oss kvele av støv, rutine og byråkrati». (Samme sted s. 94)

På grunn av dette la partiet svært stor vekt på å forbedre sammensetninga av partiet uten stans. Dette skulle oppnås i hovedsak ved å ta opp nye medlemmer i partiet. Direktivet om at flertallet av nye medlemmer skulle komme fra produksjonen, fra rekkene av arbeidere og arbeidende bønder, skulle gjelde nå som før. Det skulle vises særskilt omsorg for å få med mange kvinner og ungdommer i partiet, og sekteriske og konservative ideer i det spørsmålet skulle bli bekjempa.

For å sikre at nye medlemmer var av så høy kvalitet som råd blei det avgjort at tida for kandidatmedlemskap skulle utvides fra ett til to eller tre år. Arbeidet med å forberede kandidatene til den fremstående betegnelsen partimedlem måtte gjøres bedre. På grunn av dette blei det bestemt at

«Under prøvetida bør kanditatene arbeide der grunnorganisasjonene eller partiutvalga sender dem, særskilt de som opphavelig eller i den situasjonen de er nå, er tjenestefolk eller kommer fra intellektuelle familier eller er intellektuelle sjøl. De bør arbeide til vanlig på et vanskelig frontavsnitt i sitt eget yrke eller i kroppsarbeid, enten det er nær eller langt fra det stedet de bor. Prøvetida bør bidra til å gjøre den ideologiske utdanninga av kandidatene allsidig og sterk. Derfor bør de stå helt og holdent under grunnorganisasjonens ledelse eller under ledelse av kollektivet der de arbeider. Alle bør vite om at kandidatene forbereder seg på å bli tatt opp i partiet». (APAs vedtekter, med tillegg som blei godkjent av det femte landsmøtet i partiet).

Det blei arbeidd med å tilføre partiet nytt blod uten stans, ved å ta opp medlemmer etter holdbare marxist-leninistiske opptakskrav. I tillegg pekte det femte landsmøtet på at det er avgjørende viktig for å holde rekkene i partiet reine at nye kandidater blir herda revolusjonært i ideologiske spørsmål uten stans.

Klassekampen speiler seg av, til og med i rekkene til partiet. Kommunistene drar også på levninger som står fremmed for marxismen-leninismen. Kommunister er under press fra klassefienden akkurat som hele det arbeidende folket, særskilt når det gjelder ideologi. Det er

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hovedgrunnen til at ulike elementer fra partirekkene har degenerert og gått over til anti-parti-standpunkt. Klassefienden har alltid hatt det som ei viktig målsetting å få partimedlemmer til å degenerere, for å få hele partiet til å gå i oppløsning.

Det femte landsmøtet slo fast at partimedlemmer måtte ha djup og riktig forståing for klassekampen og den objektive karakteren av den, og utvikle den forståelsen dag for dag på alle livets områder for å verge seg mot borgerlig degenerering. Det er nødvendig at kommunisten fører denne kampen først og fremst med seg sjøl. Han må aldri tru at han er motstandsdyktig mot alle onder, eller at han ikke har mer å slåss mot i seg sjøl. Partimedlemmene har plikt hele tida til å avdekke motsigelsene i partiet og løse dem gjennom kritikk og sjølkritikk. De må ikke være ettergivende mot fremmede ideer eller ytringer eller glatte over dem, men påpeke tydelig klassekarakteren og fare for samfunnet og føre prinsippfast kamp mot slikt.

> «Denne kampen bør ikke bli tildekt under påskudd av å ta vare på enheten. Kampen bør utvikles og gjennomføres til siste slutt. Slik styrker kampen den virkelige enheten i partiet, den revolusjonære partiånden og kampviljen, og proletardiktaturet.» (Enver Hoxha: Rapport til det femte landsmøtet i APA. «Det femte landsmøtet i APA s. 137)

Arbeidets parti i Albania har alltid sett på enheten og den revolusjonære herdinga av kommunister som saker der en ikke når resultater en gang for alle. Enhet og revolusjonær herding blir skapt gjennom kamp, bevart gjennom kamp og styrka gjennom uavbrutt klassekamp både i og utafor partirekkene.

Kamerat Enver Hoxha mente det ikke var til å komme utenom at hver kommunist måtte ta vare på og styrke de særskilte egenskapene til medlemmer i APA, om partiet og hele livet i landet skulle bli revolusjonært uten stans. Disse egenskapene er:

> «Medlemmene i det revolusjonære partiet vårt bør være trofaste mot den marxist-leninistiske læra og mot partiet og folket. Det vil si at de alltid må være revolusjonære, ubøyelige forkjempere for å forsvare den reine marxismen-leninismen. De må være bestemt inntil døden på å tjene partiet og folket når som helst, under all slags forhold, klar til hvert offer som kan bli krevd i interessene til revolusjonen og sosialismen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kommunistene bør være utstyrt med stålsatt og bevisst disiplin, jernvilje til å sette partilinja ut i livet sammen med lovene for staten og når det gjelder å respektere de gode skikkene folket har. Det vil ikke si at de bare bruker direktiv mekanisk. Kommunisten må være skapende i arbeidet sitt. Han må gå djupt inn i det konkrete ideologiske og politiske kjerneinnholdet i partivedtak og statslov, og i samsvar med de vilkåra han handler under bør han organisere arbeidet sitt slik at lover og partivedtak blir gjennomført framgangsrikt.

Medlemmer av det marxist-leninistiske partiet må være klar over at partimedlemskap ikke fører med seg den minste personlige fordel for han sjøl og ikke kan gjøre det. Det fører bare med seg store, vanskelige og ansvarskrevende plikter. Han som trur noe annet og prøver å skaffe særretter for seg sjøl, familien sin eller noen annen, enten det gjelder materielle moralske fordeler, med partikortet sitt, han fortjener ikke å være medlem av partiet et eneste øyeblikk.

Kommunisten må være knytta nært til massene, høre på hva de har å si med oppmerksomhet og respekt, leve og arbeide sammen med massene, vite hva de føler og trenger, gå i spissen for dem og lede dem. Han bør være en uforsonlig fiende mot sjølgodhet og hovmot, kommandotone og dyrking av yndlinger. Han må være mot all forakt for massene og arbeidet de gjør, og slåss tappert mot alle som viser slike holdninger. Slike holdninger er skadelige for interessene til det arbeidende folket, partiet og den sosialistiske staten.

Den som er et bra og konsekvent medlem av partiet vårt husker alltid klassekampen og fører den uten å være redd. Det gjør han både i og utafor partirekkene, og han har full tillit til de grunnleggende prinisppene i marxismen-leninismen og partilinja.

Han bør bruke en riktig dialektisk analyse og vite å skille godt fra dårlig og farlig fra mindre farlig. Han bør vite hvordan han skal bruke de mest høvelige metodene for opplæring og overtalelse, og i siste omgang metoder for tvang. Et godt og revolusjonært partimedlem vinner tillit og hengivenhet fra folket gjennom arbeid og oppførsel. Han opplyser og redder dem som gjør feil og slår ned dem som er uforbederlige og farlige for samfunnet, fiendene til partiet og folket, uten nåde og med stort hat.

Alle kommunister bør være begava med sann revolusjonær

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

årvåkenhet til forsvar for partilinja, og for å holde partiets idealer reine. Partimedlemmer bør skille seg ut ved å helt klart opptre riktig og ha flekkfri samvittighet og rulleblad. Han bør være prinsippfast og aldri skjule feil eller mangler. Han bør kritisere slikt sjøl uten å vente på at andre gjør det. Bare på den måten står han bedre til for å kritisere mangler hos kamerater, holde årvåkenheten sin levende og rette på andre gjennom forbilde, ved å være rein og uforfalska, og ved den rettferdige kampen han fører.

Den revolusjonære kommunisten bør arbeide i opphøyd bevissthet der partiet har plassert han og trenger han. Han bør alltid sette allmenninteresser over alt annet. Han bør aldri forsone seg med en usunn situasjon som er skapt av gale slutninger og vedtak som et parti- eller statsorgan har gjort, og ikke med feil eller sjølrådighet hos tjenestemenn heller». (Samme sted, s. 100 — 102)

Det femte landsmøtet understreka at det er grunnorganisasjonen som spiller den viktigste rolla i å få kommunistene til å arbeide og leve som utrøttelige revolusjonære. Grunnorganisasjonen fyller denne rolla skikkelig først når det bruser av skapende marxist-leninistisk tenkning, når det kollektive arbeidet blir sterkere hele tida, når alle kommunister uten unntak har arbeid med konkrete partioppgaver og når det blir reist krav om at kollektive vedtak blir fulgt opp, satt ut i livet og skjekka til minste punkt og prikke.

Det femte landsmøtet påla partiet å gjøre bedre bruk av de mektige løftestengene de har — masseorganisasjonene — ved å skape mer liv i dem, for å utdjupe masselinja videre.

Det femte landsmøtet krevde også at all undervurdering av Demokratisk front-organisasjonen måtte vekk. Denne organisasjonen burde brukes bedre som hovedleddet til å stramme den moralske og politiske enheten i folket rundt partiet, og som ei stor plattform for å opplyse massene politisk.

Det blei slått fast ei plikt til å forbedre alt arbeidet i fagforeningene, særskilt når det gjelder den kommunistiske utdanninga og mobiliseringa av arbeidere for å få dem med på å styre økonomien og landet.

Det femte landsmøtet slo fast at når det gjaldt ungdommen skulle oppmerksomheten festes ved å gjøre dem til faste stridsmenn mot all borgerlig og revisjonistisk ideologi, og ved å herde dem i revolusjonært klassesinnelag ved å gjøre dem kjent med fortida, lære dem opp i den

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

marxist-leninistiske læra og særskilt ved å kaste dem ut i svære oppgaver og gjerninger.

Det femte landsmøtet tok særskilt for seg spørsmålet om fullstendig frigjøring av kvinnene. Landsmøtet mente dette var «et av de viktigste problema i den sosialistiske oppbygginga, et stort politisk, ideologisk og samfunnsmessig spørsmål». Landsmøtet fastsatte som oppgave å føre stri kamp mot ideer som går ut på å trellebinde kvinnene, og fortsette med strevet for å løfte den personlige stillinga deres, slik at kvinnene kan innta sin rette plass på alle områder i det sosialistiske samfunnet.

Alle spørsmål som var knytta til videre styrking av partiet og lederrolla partiet skal spille, blei utkrystallisert i vedtektene for partiet, der landsmøtet vedtok de nødvendige rettingene.

Direktivene for den fjerde femårsplanen

Det femte landsmøtet laga direktiver for den fjerde femårsplanen med utgangspunkt i at det ville utdjupe den sosialistiske revolusjonen på alle områder.

Hovedoppgavene for den fjerde femårsplanen blei bestemt til å være: *Å skynde på den fullstendige bygginga av det materielt-tekniske grunnlaget for sosialismen, ved å fortsette med sosialistisk industrialisering. Øke industriproduksjonen ved å utnytte produksjonskapasiteten som alt er i bruk mer fullstendig og ved å bygge nye foretak. Samle kreftene til raskere utvikling av jordbruksproduksjonen, særskilt når det gjelder kornproduksjonen, og først og fremst ved å intensivere sjølve jordbruket.*

Heve den materielle velstanden og kulturnivået i folket og øke forsvarsevna til fedrelandet.

Gjøre de sosialistiske produksjonsforholda mer fullkomne på revolusjonært vis og litt etter litt skjære ned på skillet mellom by og land, mellom arbeiderklassen og bøndene, mellom industri og jordbruk og mellom åndsarbeid og kroppsarbeid.

Den årlige gjennomsnittsøkninga i industri- og jordbruksproduksjonen tilsammen var satt til omtrent 10% i året i motsetning til 6,7% i den tredje femårsplanen.

Det blei rekna med at industriproduksjonen skulle øke med 50—54% over 1965-nivå med en gjennomsnittlig økning i året på 8,7%. Produksjonen av produksjonsmiddel skulle øke med 65—69% og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

produksjonen av forbruksvarer med 33—38%. Kjemi- og maskinindustrien, elektrisitet, kopper, ferronikkel, olje, glass og keramikkindustri skulle utvikles i høyere tempo. Valsa metall, nitrat og fosfatgjødning, mange slags papir, elektriske lyspærer og mange andre artikler skulle framstilles i Albania for første gang. Med den fjerde femårsplanen gikk Albania inn i et nytt stadium i industrialiseringa — stadiet for å utvikle den tunge foredlingsindustrien. Det at denne industrien blei satt i gang førte til bedre oppbygging av industriproduksjonen, styrka industrien og folkeøkonomien som helhet og gjorde den mer sjølstendig. Dette stadiet i produksjonen blei til stor hjelp for utviklinga i jordbruket.

Det femte landsmøtet ga uttrykk for at utviklinga av jordbruket var det viktigste leddet i å få satt de viktigste oppgavene som den fjerde femårsplanen stilte, ut i livet. Industrien skulle stå til tjeneste for jordbruket mer enn noen gang før. Jordbruksproduksjonen skulle økes med et årsgjennomsnitt på 11,5%. I 1970 var den berekna til å ligge 71—76% over 1965-produksjonen. Når partiet ville sikre ei høyere vekstrate i jordbruksproduksjonen enn i industriproduksjonen, var det fordi partiet hadde som målsetting å lette misforholdet mellom industri og jordbruk og minske skillet mellom by og land. Hovedoppgava for jordbruket etter den nye femårsplanen var først og fremst å øke produksjonen av brødkort, poteter, ris og matfett. Partiet ville stille denne hovedparolen for jordbruket: «*Brødet må sikres innafor landegrensene*». Landsmøtet uttalte at løsning av dette problemet måtte betraktes som et stort politisk problem for sosialismen. Problemet skulle først og fremst bli løst ved å sikre en markert økning i avkastninga fra jordbruksavlingene. Et annet ledd i å løse dette problemet var å brøyte 115.000 mål brakkmark på ny. Det var dobbelt så mye som under den tredje femårsplanen. Landsmøtet slo fast at partiet og staten samtidig måtte hjelpe til med å samle alle de jordbrukshusholdningene i kooperativ som fremdelse ikke var kollektivisert. Dette gjaldt omtrent 10% av jorda til bøndene.

For å få oppfylt de oppgavene som den fjerde femårsplanen stilte, blei det bestemt å øke kapitalinvesteringene med 34% over den tredje femårsplanen. 80% av investeringene skulle brukes i de produktive sektorene.

Nasjonalinntekta var berekna til å øke med 45—50%, og av det skulle 28,2% brukes til akkumulasjon og 71,8% til samfunnsmessig og privat forbruk. Realinntekta per person for arbeidere og ansatte skulle øke

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

med 9—11% og med 20—25% for bøndene. Da blei det påtvunget å øke vareomsetninga med 25—27%.

Med hensyn til utdanningsnivået i folket, var hovedoppgava å føre revolusjonen videre i utdanningsverket. Men i tillegg planla landsmøtet at elev- og studenttallet skulle øke med 27 % i alle skoleslag, og mengden med kadre med høyere eller middels utdanning skulle økes med 67—68 %.

Som alle de foregående planene var oppfyllinga av den fjerde femårsplanen først og fremst tufta på indre resurser, midler, krefter og reserver. Men likevel strakk den fullstendige mengden med indre akkumulasjon ikke til for å dekke alle kapitalinvesteringer og all bygging som var påtenkt i planen fullt ut. Dette underskuddet skulle bli dekt gjennom storsinna internasjonalistisk støtte fra folkerepublikken Kina. Hjelpa blei først og fremst gitt for å utvikle produktivkreftene, utvikle industrien videre, særskilt tungindustrien, og for å føre mekaniseringa av jordbruket videre.

Oppgavene som var stilt i den fjerde femårsplanen var storslåtte, men vanskelige. For å oppfylle dem med glans vendte partiet seg til arbeiderklassen, bøndene i kooperativene og de intellektuelle i folket og oppfordra dem til å arbeide og kjempe med all kraft, evne og kunnskap de hadde, og ofre seg for å overvinne alle hindringer og vansker.

Den revolusjonære begeistringa og mobilisering i de breie massene for å nå målsettingene i det første året av den nye femårsplanen — en plan som mer enn noen tidligere plan var resultat av massenes egen skaperkraft — styrka partiet i overbevisninga om at planen ville bli til virkelighet.

Hev kampen mot imperialismen og den moderne revisjonismen til et høyere nivå

Det femte landsmøtet gjorde en djuptpløyende marxist-leninistisk analyse av den internasjonale situasjonen. Den viktigste slutninga landsmøtet kom fram til, var at kampen mot imperialismen med USA-imperialismen i spissen, og mot den moderne revisjonismen med Sovjet-revisjonismen i spissen, var ei avgjørende viktig oppgave for framtida til frihet og sjølstendighet og for framtida til sosialismen i nasjonal og internasjonal målestokk.

Et av de mest grunnleggende trekka ved den internasjonale

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

situasjonen, var at en ny allianse mellom USA-imperialismen og den revisjonistiske Sovjet-imperialismen hadde utkrystalisert seg.

Denne alliansen bygde på de felles interessene og det felles kortsiktige strategiske målet, som var å dele verden i innflytelsessoner og å opprette overherredømmet til de to supermaktene i verden. For å nå dette målet hadde både USA-imperialismen og lederne i Sovjetunionen tatt på seg disse oppgavene: å slåss mot marxismen-leninismen, den vitenskapelige teorien for den sosialistiske revolusjonen og den sosialistiske oppbygginga, og sette moderne borgerlige og opportunistiske teorier i stedet for den; å ødelegge de marxist-leninistiske partia, først og fremst gjennom indre oppråtning og omdanning til kontrarevolusjonære partier av reformistisk og sosialdemokratisk type; å tilintetgjøre det sosialistiske systemet og proletardiktaturet gjennom degenerering eller væpna intervensjon der det første viste seg umulig; på den måten ville de ødelegge det sosialistiske systemet og den internasjonale kommunistbevegelsen i verden. De sosialistiske landa som sto på revolusjonære posisjoner og hele den revolusjonære krafta som slåss for frihet, sjølstendighet og sosialisme, var den viktigste felles fienden for USA-imperialismen og den revisjonistiske Sovjetimperialismen. Folkerepublikken Kina var den største fienden deres. Det landet var et hinder som det ikke gikk an å komme over på veien til å oppnå de hegemoniske målsettingene til USA-imperialismen og Sovjetrevisjonistene. Derfor retta de de hardeste slaga mot Folkerepublikken Kina.

De revisjonistiske sovjetlederne prøvde å dekke over den nye USA—Sovjet-alliansen ved å benytte seg av hule «anti-imperialistiske fraser. Men de greide det ikke, for utenrikspolitikken deres og alt de foretok seg i den internasjonale arenaen var gjennomsyrt med vennskap og samarbeid overfor USA-imperialistene. Sovjet—USA-alliansen fikk fastere form for hver dag som gikk og utvikla seg i alle retninger gjennom ulike offentlige og hemmelige traktater og avtaler.

Men alliansen mellom USA og Sovjet utvikla seg ikke uten vansker og motsigelser.

> «Samtidig», påpekte kamerat Enver Hoxha, «prøver hver av disse maktene å vinne overherredømmet for seg sjøl, å samle vennene sine om seg og slåss mot grupperingene på den andre sida med tanke på å lokke de allierte vekk fra den andre, og utvide sin egen innflytelsessfære på bekostning av partneren» (Samme sted s. 23)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

USA-imperialismen hadde gått med på å eksistere i fred og samarbeid med Sovjetunionen bare for å holde verdensrevolusjonen i sjakk og hindre at de marxist-leninistiske tankene fikk spre seg, yte motstand mot folkerepublikken Kina, og undertrykke frigjøringskampene folka førte, særskilt kampen til folket i Vietnam. USA ga aldri opp det endelige målet sitt, som var å opprette udelt verdensherredømme for seg sjøl.

USA-imperialismen hadde som målsetting å vinne verdensherredømmet. Loven om den ujamne utviklinga av de kapitalistiske landa var i virkning, og ga opphav til djupe motsigelser mellom USA-imperialismen og dens egne allierte — de andre imperialistmaktene, særskilt Vest-Tyskland, Storbritania, Japan og andre. I tillegg kom motsigelsene mellom USA-imperialismen og folka i hele verden. Disse første motsigelsene skapte djupe skiller i verdens imperialistleir og svekka makta til USA-imperialismen.

Motsigelser av samme type som de som gravde grunnen under den imperialistiske fronten i verden, reiv grunnen under revisjonistfronten i verden også.

> «Nå er revisjonistfronten undergravd helt ned til tufta, og likner på en flokk sultne ulver som er klar til å rive hverandre i filler. Dirigentens taktstokk har ikke lenger hele det revisjonistiske orkesteret under kontroll. Tendensene til å trekke sammen i midten eller trekke ut til kantene øker, stormaktssjåvinismen har født trang lokal nasjonalisme, slik det måtte skje. De ulike utgavene av revisjonisme slåss seg i mellom om innflytelsessoner, krever mer frihet og mer sjølstendighet overfor rublen fordi de vil gjøre seg avhengig av dollaren. Her strever med å forsvare sine egne økonomiske, politiske og militære interesser, og med å sette dem opp mot interessene til de andre revisjonistene» (samme sted, s. 179).

Motsigelsene i den imperialistiske og den revisjonistiske fronten var der og skjerpa seg hele tida. Likedan med forholdet mellom USA-imperialismen og Sovjet-revisjonismen. (I tillegg kom de djupe antagonistiske motsigelsene innafor de imperialistiske landa og de landa som revisjonistene styrte). Dette var tegn på at de stadig blei svakere. Men det femte landsmøtet pekte på at denne kjensgjerninga må bli riktig forstått. Motsigelsene mellom fiendene måtte ikke overvurderes. De kan krangle og rive hverandre i filler, men stå sammen om å angripe revolu-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sjonen og sosialismen. Særskilt var alliansen mellom USA og Sovjetunionen en umåtelig stor fare for menneskeheten. For å greie opp med denne faren var det nødvendig å utnytte motsigelsene i fiendenes rekker, og styrke den revolusjonære kampen og den tilliten folka følte til at de ville vinne over imperialisme og revisjonisme til slutt.

Det femte landsmøtet understreka på ny at APA var overbevist om at med

> «den besluttsomme felles kampen som folka i verden fører, de revolusjonære kreftene i vår tid — sosialismen, den nasjonale frigjøringsbevegelsen og den internasjonale kommunist- og arbeiderbevegelsen — går det an å slå tilbake de aggresive og slavebindende planene til USA-imperialismen, å unngå ny verdenskrig, føre revolusjonen videre og nå fram til frigjøring for folka og seier for sosialismen og kommunismen.» (Samme sted s. 19)

Det femte landsmøtet gjorde det helt klart at dette ikke ville bli noen lett kamp og at seieren ikke ville komme fort. Det var uomgjengelig nødvendig å forberede folka på vill, langvarig og vanskelig kamp som ville kreve blod, offer, urokkelig besluttsomhet og heltemot. Denne kampen utvikler seg gjennom å svinge opp og ned, angrep og retrett, framgang og midlertidig tilbakegang, til den endelige seieren er i havn. Revolusjonen går videre uten stans, ovr vansker og hindringer. Imperialismen sto for hogg gang på gang i alle verdens hjørner. Den revolusjonære stormen feide over Asia, Afrika og Latin-Amerika i sær. Det heltemodige folket i Vietnam hadde blitt et stort inspirerende forbilde for alle frihetskjære anti-imperialistiske revolusjonære krefter i verden, gjennom den tapre kampen de førte mot USA-imperialismen.

Samme hvor svake imperialismen, revisjonismen og alle reaksjonære krefter i verden er, så tar de ikke livet av seg. Jo nærmere grava de kommer, jo villere og aggresivere blir de.

For å ødelegge alle aggresive planer fra USA-imperialismen, Khrusjtsjov-revisjonismen og hele verdensreaksjonen, for å føre kampen mot dem med større framgang og nå den endelige seieren, slo det femte landsmøtet fast at det var ei vesentlig oppgave av stor internasjonal betydning å

> «forene alle folka i en brei anti-imperialistisk verdensfront som først og fremst retter seg mot frihetens hovedfiende, USA-impe-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

rialismen... Kjernen i denne fronten er de sosialistiske landa som står på revolusjonære standpunkt, og hele verdensproletariatet, mens grunnlaget for fronten er alliansen mellom denne kjernen og undertrykte folk og nasjoner som til sammen utgjør det overveldende flertallet av befolkninga i verden. Den revolusjonære enhetsfronten til folka i hele verden bør stilles opp mot den felles imperialist-revisjonistiske fronten...» (Samme sted, s.34)

For at denne fronten virkelig skulle ha en anti-imperialistisk karakter, var det helt ut rett og rimelig å samle alle dem der som på en eller annen måte opprettholdt en anti-imperialistisk holdning i gjerning, ikke bare i ord, og som slåss mot imperialismen på et eller annet nivå, særskilt mot USA-imperialismen. Det femte landsmøtet understreka:

> «Khrusjtsjov-revisjonistene har satt seg utafor den anti-imperialistiske fronten gjennom hele politikken og praksisen sin. Å ta med revisjonistene i denne fronten er det samme som å ta inn femtekolonnen, den «trojanske hesten» og undergrave det innafra». (Samme sted, s. 189.)

På det femte landsmøtet kunngjorde APA med fasthet enda en gang at det ikke ville godta noen slags enhet i handling med Khrusjtsjov-revisjonistene. Å gjøre noe annet ville rett og slett være å svike sitt eget folk, sosialismen og marxismen-leninismen. Den moderne revisjonismen med sovjet-ledelsen i sentrum utgjorde ikke bare en hovedfare, men var også en *hovedfiende* for den internasjonale arbeider- og kommunistbevegelsen.

Det femte landsmøtet pekte igjen på at når revisjonistene brukte slagordet «Enhet i handling» og påsto at det var på vegne av «kampen mot imperialismen» så var det rett og slett en falsk demagogisk manøver.

Landsmøtet retta streng kritikk på prinsipielt grunnlag mot alle dem som ikke slåss mot sjølve revisjonismen, bare skyggen av den, lukka øynene overfor virkeligheten som om de ikke ville se sviket til revisjonist-lederne, og som søkte forsoning og enhet med revisjonistene og opprettholdt ei sentristisk stilling.

APA påpekte at i kampen mot revisjonismen

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«finnes det ingen middelvei. Den «gyldne middelveien» er linja for å forsone motsetninger som ikke lar seg forsone. Middelveien tjener heller ikke til å skjule avvika fra marxist-leninistiske prinsipper, for om kampen mot revisjonismen ikke er drevet i gang av ideologiske motiv, men bare noen økonomiske og politiske motiv på nasjonalsjåvinistisk grunnlag, er det bare en bløff med døgnflueliv. De som står på dette standpunktet og har dette som linje overfor renegatene fra marxismen-leninismen, står i fare for å gli ut sjøl, før eller seinere, over til revisjonistene...

Vi mener at det som bør stå på saklista i dag på en svært framstående plass, som et akutt og virkelig problem, ikke er forsoning med revisjonistene, men skilsmisse, et endelig brudd med dem». (Samme sted s. 193—194)

«Arbeidets parti i Albania mener at kampen mot revisjonismen allment, og mot Khrusjtsjov- og Tito-revisjonismen i sær, bør bli reist til et høyere nivå» (samme sted s. 183—184)

Det femte landsmøtet hilste velkommen ei rekke nye marxist-leninistiske partier og grupper som var oppretta i ulike land i verden, medrekna noen land som blei styrt av revisjonister. Igjen uttalte partiet at det var villig til å gi all den hjelpa det makta til de nye marxist-leninistiske kreftene og til alle dem som kjempa mot imperialismen og revisjonismen.

«Vi ser på dette som vår opphøyde internasjonalistiske plikt, fordi vi ser den eneste farbare veien for at marxismen-leninismen skal seire og revisjonismen bryte sammen i at disse nye marxist-leninistiske kreftene vokser fram og utvikler seg.» (Samme sted s. 183.)

De nye marxist-leninistiske partia og gruppene blei skapt som resultat av den oppdelingsprosessen som hadde begynt, og fortsatte å utvikle seg uten stans, mellom marxismen-leninismen og revisjonismen. Dette var en naturlig følge av kampen mellom de to motsatte ideologiene, som aldri kan eksistere sammen i et eneste marxist-leninistisk parti eller innafor den verdenskommunistiske bevegelsen, allment sett. Opportunisme og revisjonisme har alltid vært og vil fortsatt være den viktigste splitteren i partiene til arbeiderklassen og verdens arbeider- og kommunistbevegelse.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

«Historia til den internasjonale kommunistbevegelsen viser at den har gått fra enhet til deling og fra deling til ny enhet på et nytt og høyere grunnlag.» (Samme sted s. 162.)

APA tok utgangspunkt nettopp i denne objektive loven da det ga uttrykk for si faste mening om at

«enheten vil bli oppretta på ny i kommunistbevegelsen og den sosialistiske leiren, men den vil bli oppretta av marxist-leninister uten revisjonister og forrædere, og i målbevisst kamp mot dem». (Samme sted s. 168.)

Om en skulle ødelegge den imperialist-revisjonistiske fronten og styrke den revolusjonære kampviljen i den internasjonale kommunismen, mente det femte landsmøtet at det var helt nødvendig å opprette band for nært samarbeid og styrke aksjonsenheten og enheten i ideologi mellom alle marxist-leninistiske partier og krefter i ulike land på grunnlag av marxismen-leninismen og den proletariske internasjonalismen. Dette var ei oppgave som hasta.

APA tenkte på den kolossale rolla som folkerepublikken Kina og Kinas kommunistiske parti med den store marxist-leninisten Mao Tsetung i spissen, spilte i den revolusjonære kommunist- og frigjøringsbevegelsen i verden da det hevda at

«alle marxist-leninistiske partier og krefter, like og sjølstendige som de er, bør stå nær sammen med kommunistpartiet og Folkerepublikken Kina og danne en stålsatt blokk som alle fiendene våre vil knuse skallen mot.» (Samme sted s. 197.)

På slutten av drøftingene valgte det femte landsmøtet enstemmig sentralkomiteen i APA, som omfatta 61 medlemmer og 36 kandidatmedlemmer. De valgte også det sentrale kontroll- og revisjonsutvalget i partiet. De medlemmene som blei valgt til politbyrået i sentralkomiteen var: Enver Hoxha, Adil Çarçani, Beqir Ballaku, Gogo Nushi, Haki Toska, Hysni Kapo, Manush Myftiu, Mehmet Shehu, Ramiz Alia, Rita Marko, Spiro Koleka; og kandidatmedlemmer var Abdyl Këllezi, Kadri Hazbiu, Koço Theodhosi, Petrit Dume, Pilo Peristeri. Kamerat Enver Hoxha blei gjenvalgt som førstesekretær for sentralkomiteen i APA.

Det femte landsmøtet var et fint uttrykk for den grunnfjellsenheten,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den marxist-leninistiske modenheten og uovervinnelige styrken til partiet, og hvor besluttsomt partiet var på å gjennomføre den sosialistiske revolusjonen til siste slutt. På grunnlag av oppsummeringa av den store erfaringa med revolusjonær kamp under den foregående femårsperioden, blei den marxist-leninistiske politiske linja til partiet for å bygge det sosialistiske samfunnet helt ut, gjort rikere og utvikla videre.

Det femte landsmøtet uttalte at APA var fast bestemt på å stå i første rekke i kampen mot imperialismen og revisjonismen, som alltid før. APA ville fortsette denne kampen til revolusjonen og sosialismen hadde seira helt ut i verdensmålestokk.

Det femte landsmøtet var ei strålende ytring av den internasjonalistiske solidariteten som APA har med alle revolusjonære marxist-leninistiske krefter i verden. På den andre sida ga landsmøtet uttrykk for den hengivenheten, respekten, støtta og den store autoriteten APA hadde vunnet i den internasjonale arenaen gjennom sin målbevisste kamp for sosialismen og for å holde marxismen-leninismen rein, ved at utsendinger for mange revolusjonære grupper og partier deltok i drøftingene på landsmøtet.

Det var ei viktig hending i den internasjonale kommunistbevegelsen at talsmenn for de nye marxist-leninistiske revolusjonære partiene og gruppene deltok på det femte landsmøtet i APA.

3. ET NYTT KVALITATIVT SPRANG I DEN IDEOLOGISKE OG KULTURELLE REVOLUSJONEN

Det femte landsmøtet gjorde djupe analyser av de nasjonale og internasjonale problema som var og ga pålegg etter det. Dette åpna for nye utsyner på veien til å bygge det sosialistiske samfunnet helt ut. De oppgavene som det femte landsmøtet stilte blei grunnlaget for arbeid på alle livsområder i landet.

To hovedledd: å gjøre de revolusjonære prinsippa og normene til partiet til virkelighet og den politisk-ideologiske kampen mot byråkratiet.

Hele partiet med løftestengene sine blei mobilisert for å gjøre de retningslinjene og oppgavene som det femte landsmøtet hadde pekt ut så forståelige som mulig for folket, for å sette dem ut i livet i så vidt om-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

fang og så grundig som råd. Ei særskilt rolle i denne retningen spilte talen til kamerat Enver Hoxha «Om den videre revolusjonering av partiet og folkemakta», som han holdt den 6. februar 1967 på et felles møte for noen grunnorganisasjoner i partiet i Tirana.

Kamerat Enver Hoxha tok opp to hovedledd for å føre videre revolusjoneringa av partiet og folkemakta: djup kunnskap om hva prinsippa og de revolusjonære normene til partiet hadde som filosofisk innhold, og om hvordan de kunne settes ut i livet på revolusjonært vis.

En av de viktigste kildene til de store seirene til Arbeidets parti i Albania ligger i at marxist-leninistiske prinsipper og normer støtt er blitt satt besluttsomt ut i livet. Men nå var vilkåra slik at kampen mellom marxismen-leninismen og revisjonismen skjerpa seg i internasjonal målestokk. Det var også slik at en ny revolusjonær vårløsning brøyt fram i Albania. Da var det nødvendig at de prinsippa og normene som fikk uttrykk i linja og vedtektene til partiet blei forstått djupere både ideologisk og politisk, og satt ut i livet på mer revolusjonært vis. Erfaringa med at SUKP råtna opp viste tydelig at den største faren for et marxist-leninistisk parti av arbeiderklassen ligger i at en gir opp å gripe det ideologiske innholdet av de marxist-leninistiske normene og hvordan de skal gjennomføres på revolusjonært vis. Det er den største faren som kan føre til at partiet går i oppløsning og bli omdanna til et revisjonistisk parti. Derfor måtte mange partiorganisasjoner og kommunister kvitte seg med en viss følelse av sjøltilfredshet som hadde dukka opp som følge av de seirene som var oppnådd. Denne følelsen hindra dem i å oppfatte sine egne feil og mangler. Denne følelsen av sjøltilfredshet bar i seg faren for at det skulle danne seg en idealistisk, ikke-revolusjonær og ikke-dialektisk ide om at funksjonærer i partiet og statsorganer, og lederne av statlige eller kooperative foretak var feilfrie og hinsides kritikk. Derfor blei kritikken og sjølkritikken innafor partiorganisasjonene, for ikke å snakke om den kritikken massene retta mot styrende organ og kadrer mange ganger overflatisk og formell. Det betydde at mange mangler og feil ikke kom fram i lyset, ikke satt under hardt angrep og ikke retta opp i tide. Det betydde at mange byråkrater blei i stillingene sine og gjorde ugagn for arbeidet.

Kamerat Enver Hoxha retta streng kritikk mot de partiorganisasjonene og kommunistene som lukka øynene for mangler og ikke førte revolusjonær kamp for å sette ut i livet partiets lover og normer om masselinja, klassekampen, å sette allmenne interesser over personlige,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

om kampen mot religionen, religiøse fordommer og tilbakeliggende skikker, og den fullstendige frigjøringa av kvinnene.

> «... Ingen ting som går utafor lovene og normene til partiet og folket bør tillates, ingen ting bør slippe unna det årvåkne blikket til partiet og folket, ingen kan være fritatt for å svare for arbeidet sitt til partiet og folket og få det han fortjener fra partiet og folket.
>
> Den svært begrensa, svært overflatiske og formelle kritikken i grunnorganisasjonene må ta slutt» (Enver Hoxha: om den fortsatte revolusjoneringa av partiet og folkemakta» 6. februar 1967, Tirana. S. 40—41)

Kamerat Enver Hoxha krevde at alle kommunistene måtte skaffe seg godt grep om partivedtektene og omsette dem i praksis til punkt og prikke. Han la på dem oppgava med å delta aktivt i drøftinger av ulike problemer, krevde grundigere meldinger om hva de hadde foretatt seg og hva kameratene deres hadde foretatt seg uten noen forskjell, såvel som av folk som var valgt til ledende organer i partiet.

Han retta søkelyset særskilt mot den enorme betydninga for revolusjoneringa av partiet og at det kunne leve i det hele tatt, som det hadde å få friskt blod inn i rekkene. Han sa at den tregheten som slo ut når det gjaldt opptak i partiet var helt utillatelig og svært farlig. Han gjorde det klart at de direktiva som landsmøtet hadde vedtatt om å sette større krav til dem som ville slutte seg til partiet ikke skulle mistolkes dit at dørene til partiet blei stengt.

For å unngå formalisme, overflatisk gjennomføring av partinormer og partiprinsipper eller brudd på noen av dem mente kamerat Enver Hoxha at alle kamerater måtte delta livlig i revolusjonær virksomhet og samtidig aldri trøtne av å studere den marxist-leninistiske teorien. Det var viktigere enn noen gang nå å studere dokumenter og materiale fra partiet fra da det blei stifta og framover for at kommunistene skulle få ei marxist-leninistisk utdanning. Disse dokumentene og materialene utgjorde en stor revolusjonær skole.

Kamerat Enver Hoxha forklarte at en bare kunne greie å gjennomføre linja, de revolusjonære normene og prinsippa til partiet på riktig vis ved å slåss mot byråkratismen og de som førte den fram. Denne kampen måtte verken få slappe av eller sluttføres etter den store kampanjen som sto på og blei gjennomført med slikt driv fra slutten av 1965 og gjennom

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

hele 1966. Kampen mot byråkratiet tar ikke slutt så lenge det finnes klasser og klassekamp. Dessuten dreier det seg ikke bare om å gjennomføre visse teknisk-administrative tiltak, slik noen folk har lett for å tru. Å skjære ned og forenkle den oppsvulma bemanninga i staten, og økonomiske og kulturelle organer, begrense papirveldet, og gi riktigere mandat til statlige og kooperative organer og institusjoner på alle nivåer, var alt sammen tiltak en ikke kunne greie seg uten, og som spilte ei viktig rolle i kampen mot byråkratiet. Men disse tiltaka utgjorde bare den teknisk-administrative sida ved dette store problemet. Byråkrati er et spørsmål om syn på verden: Det er ei form for tenking og handling som gjør ugagn mot interessene til folket. De ideene som ligger bak er idalistiske, anti-marxistiske og reaksjonære. For å ødelegge byråkratiet og drive byråkratene ut er det derfor først og fremst nødvendig og helt uunngåelig å føre hard politisk og ideologisk kamp mot dem. Kamerat Enver Hoxha understreka at massene måtte føre denne kampen direkte sjøl. Partiet hadde plikt til å sikre at stemmen til massene blei heva så kraftig som råd, at kritikken deres ramma hardt og riktig mot de manglene, feilene, byråkratiske ideene og forvrengningene som fantes og mot byråkratene sjøl, uansett stilling eller posisjon. Partiet var ikke redd for stemmen til massene eller kritikken deres.

> «Hvordan kan et marxist-leninistisk parti være redd for massene, det de har å si eller kritikken deres? Et parti som er redd kan ikke kalle seg marxist-leninistisk. Men det er aldri partiet som er redd, det er noen få personer, noen få partimedlemmer, noen tjenestemenn i staten; det er byråkratene som er redde for massene og som gjemmer seg bak autoriteten til partiet og statsmakta for å undertrykke stemmen til massene. Vi bør undertrykke disse folka, og denne undertrykkinga må gjøres på revolusjonært vis, av partiet og massene samtidig». (Samme sted s. 39—40)

Vedtaka fra det femte landsmøtet og den talen som kamerat Enver Hoxha holdt den 6. februar 1967 ga en ny og kraftig framstøt til revolusjoneringa av partiet og hele livet i landet.

Drøftingene av problem og den prinsippfaste kritikken og sjølkritikken i partiorganisasjonene blei livligere enn noen hadde tenkt seg. Kampånden i arbeidet og oppførselen til alle kommunistene økte, og fortropprolla deres i alle sammenhenger blei tydeligere og mer påtakelig.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Ei ny og kraftig revolusjonær bølge slo over hele landet. Skapervirksomheten til massene når det gjaldt å utføre oppgavene som den fjerde femårsplanen stilte, økte. Gamle og unge kom seg på beina med modig kritikk av seg sjøl og andre for å slåss mot mangler og feil i arbeidet og kaste fremmede ideer og utslag av dem på bålet. De rydda unna rester fra gamle dager og luka ut ugraset fra det sosialistiske samfunnet. Veggavisene som dukka opp i denne revolusjonære bølga var en ny militant form for massekritikk av samfunnet og spilte ei viktig rolle på denne måten. Massene tok sjøl strålende tiltak og kom med forslag for å fremme produksjonen, ta den fremmede ideologien med rota og fremme den revolusjonære ideologiske herdinga av det arbeidende folket, styrke og demokratisere folkemakta enda mer og øke forsvarsevna til landet. Disse tiltaka, som kom til uttrykk i mange konkrete masseaksjoner med djupt politisk, ideologisk og samfunnsøkonomisk innhold, blei omdanna til store revolusjonære rørsler. Slike rørsler var den som gikk ut på å sette allmenne interesser over peronlige i alle sammenhenger, rørsla mot religion, religiøse fordommer og tilbakeliggende skikker, rørsla for fullstendig frigjøring av kvinnene osv.

De nye revolusjonære bevegelsene som braut fram og ikke lot seg stanse, dukka ikke opp ved en tilfeldighet. De var forberedt gjennom hele den uavbrutte og stadig økende utviklinga av den sosialistiske revolusjonen. De var resultat av den riktige marxist-leninistiske linja som partiet alltid hadde fulgt, og av den store revolusjonære erfaringa som partiet og de arbeidende massene hadde samla opp. Bevegelsene utgjorde et kvalitativt sprang framover i den ideologiske og kulturelle revolusjonen. Arbeiderklassen sto som alltid i fortroppen for disse revolusjonnære bevegelsene med sin proletariske ideologi og sitt revolusjonære besluttsomme sinnelag, og satte forbildet for alle andre arbeidsfolk.

Fra disse rørslene steig det fram nye helter i sosialistisk arbeid og tusenvis av frontrekke-kjempere. Det var særskilt unge menn og kvinner. En hel del av disse kjemperne som viste seg å være pågående revolusjonære i arbeid og strid blei tatt opp i partiet.

Bevegelsen for å sette allmenne interesser over private i alle sammenhenger

Bevegelsen for å sette allmenne interesser over personlige tok tak i hele det arbeidende folket, arbeiderklassen, bøndene og de intellektuelle.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Den kom til uttrykk i ulike former og retninger. Arbeiderklassen satte i gang en hel del tiltak for å nå de viktigste økonomiske målsettingene som var planlagt for året 1970 to eller tre år før planen. De ville oppfylle og overoppfylle de økonomiske oppgavene uten å virke inn på statsreservene og bruke opp ekstra råmateriale eller mer importerte varer, osv. Følgen var at det lei trygga ei bedre og støere utviklingstakt når de økonomiske planene blei oppfylt. Planene blei overoppfylt i alle industrigreiner, i geologisk forsking, i bygg, transport og vareomsetning. Arbeiderne bygde nye fabrikker, verksteder og samlebånd med egne hender. Ei rekke nye ting blei laga for å erstatte importerte varer. Tallet på hendinger der ei fremmed holdning til arbeid og sosialistisk eiendom blei opprettholdt, gikk ned. Framskredne arbeidere dro til brigader som hang etter for å føre dem framover. De fleste av de arbeiderne som prøvde å skaffe seg ekstrainntekter ved å arbeide privat i fritida slutta med denne skikken som skadde den sosialistiske bevisstheten.

Bøndene viste høytstående revolusjonært sinnelag da de gjennomførte de oppgavene som det femte landsmøtet i partiet stilte. Femårsplanen stilte som oppgave å få kollektivisert alle landsbyene, til og med opp i fjellområda, og dette blei gjort innen tre måneder. Slik blei den fullstendige kollektiviseringa i jordbruket i hele landet ført til ende i mars 1967. Kooperativ-bøndene tok mange initiativ til å brøyte så mye nytt land som mulig for å styrke økonomien sin og det kollektive arbeidet osv.

Det største revolusjonære tiltaket som kooperativ-bøndene tok gikk ut på å skjære ned størrelsen på de privateide jordlottene. Initiativet til dette kom fra «Josef Stalin»- og «Enver Hoxha»-jordbrukskooperativene i henholdsvis Lushnja-distriktet og Fier-distriktet. Det spredde seg raskt over hele landet. De privateide jordlottene blei skåret ned med 50 til 66% og de privateide husdyra med 50%. I lavlandet var prosenten enda høyere. Da størrelsen på de privateide jordlottene blei skåret ned blei det enda tydeligere at den kollektive økonomien var naturlig overlegen overfor den privateide jorda. Dette tiltaket blei gjennomført av medlemmene i kooperativene av egen fri vilje. Det var i samsvar med direktivene fra det femte landsmøtet om å skjære ned de private jordlottene litt etter litt i samsvar med de mulighetene den kollektive økonomien hadde for å dekke de livsviktige behova som familiene til kollektivmedlemmene hadde. Jo bedre disse behova blei tilfredsstilt, jo mindre nødvendige blei de private jordlottene til kooperativbøndene, sa det femte landsmøtet. Men her må det sies at bevegelsen for å skjære ned på størrelsen av private

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

jordlotter utvikla seg så fort at det gikk over det landsmøtet hadde venta seg.

Nedskjæringa i størrelse av de private jordlottene fikk sterk virkning for holdninga til bøndene. Det bidro til å luke ut tenkinga til små-eiere, bandt dem sterkere til den kollektive eiendommen og skapte ei djup sosialistisk forståelse overfor denne eiendommen i dem.

Arbeiderne ved «Gjergj Dimitrov»-statsbruket i Tirana-området bestemte seg samtidig for å slutte med privat hagestell. Denne bevegelsen spredde seg over statsbruka i hele landet.

I kjølvannet på disse bevegelsene for å sette de felles interessene over de personlige skaut det fram tiltak for å trekke med flere kadre og alle intellektuelle i produksjonen. De viktigste av disse tiltaka var: De ledende kadrene og de ansatte i administrasjonen på «Enver»-fabrikken i Tirana bestemte seg for å stå direkte i produksjonen i en tredjedel av arbeidstida si, de ledende kadrene og de ansatte i administrasjonen på Troshan-kooperativet i Lezha-distriktet bestemte seg for å stå direkte i produksjonen i 100 arbeidsdager i året. Disse tiltaka blei tatt opp og brukt i alle statsforetak, i håndverk og i jordbrukskooperativene. Dessuten blei det bestemt at ulike slags arbeidere i administrasjonen i produksjonssentra og ledende kadre i små kooperativ skulle arbeide direkte i produksjonen i større utstrekning. I tillegg skulle de ansatte i staten og partiapparatet, folk i hæren, de som dreiv med utdanning, kunst og kultur stå i produksjonen 30 dager i året (kvinner — 14 dager). Da de styrende kadrene og administrasjonsarbeiderne begynte å delta direkte i produksjonen førte det til at banda mellom dem og massene blei styrka. De fikk djupere forståing for de økonomiske og samfunnsmessige problemene i sjølve livet og blei herda videre som revolusjonære. Byråkratiske opptrinn og forvrengninger blei stadig sjeldnere, og metodene og arbeidsstilen i styringa bedra seg. Dette betydde et skritt framover i den stadige nedskjæringa av skillet mellom kroppsarbeid og åndsarbeid.

Andre strålende oppvisninger i sosialistisk patriotisme og i å sette felles interesser over personlige var de tiltaka som arbeidere og intellektuelle tok til å si fra seg belønninger og mange ekstra inntekter utover grunnlønna, og til å gi statsobligasjonene sine til staten.

Ungdommen satte i verk nasjonale og lokale masseaksjoner, som å bygge jernbanen mellom Rogozhina og Fier og hovedveien i Malësia e Madhe osv. Dette blei store skoler i revolusjonær utdanning, og uttrykk for å sette felles interesser over personlige. Ti-tusenvis av frivillige, unge

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

menn og kvinner, arbeidde der i edelt revolusjonært sinnelag. De lærte å bli glad i arbeidet og kameratene, å gjøre striden for å få vekk det gamle og sette inn og spre det nye mer fruktbar, og å tjene fedrelandet og sosialismen bedre.

De storarta resultata av bevegelsen for å sette felles interesser over personlige blei ikke nådd uten vansker, harde sammenstøt mellom gammelt og nytt, mellom det progressive nye og det reaksjonære gamle. De revolusjonære tiltaka massene tok støtte mot tenkinga om privateiendom og private interesser som sitter djupt, har tatt form gjennom flere hundre år og dyrka fram gjennom borgerlig og revisjonistisk propaganda og ideologi. Disse ideene sto fremdeles sterkt i hodene til manger arbeidsfolk. Mange bønder tenkte fremdeles som småeiere. De nølte og bestemte seg ikke med en gang for å følge det eksemplet de fleste andre i landsbyen satte for å kollektivisere jord og husdyr og skjære ned de private jordlottene. Blant lederne ved foretaka og kooperativene og blant de ansatte i administrasjonen var det folk som ut fra egeninteresse ikke viste en høvelig vilje til å tilbringe så mange dager i produksjonen som de progressive som sto i spissen for tiltaket hadde tenkt seg. Det fantes foreldre som hindra døtrene sine i å dra som frivillige til ungdomsaksjonene osv.

Styrken i kollektivet overvant alle disse hindringene og vanskene gjennom den ideologiske kampen som partiet førte og det overtalingsarbeidet partiet gjorde.

Partiet støtta de revolusjonære tiltaka av all kraft. Det sørga for at tiltaka blei spredd over hele landet og utvikla videre. Det arbeidde hardt for at kampen for å sette felles interesser over personlige skulle bli rekna for et stort problem som var viktig for ideologi og samfunn og som en kamp for å ødelegge sjølve kilden for likesæle, egoisme, fremmede holdninger til arbeidet og den sosialistiske eiendommen og for å stenge hver sti mot spredning av revisjonismen og gjeninnføring av kapitalismen. Partiet retta høvelige slag mot enkeltstående brudd på prinsippet om overtaling og at disse revolusjonære tiltaka skulle komme i stand av fri vilje. Partiet unngikk å forvri disse prinsippa også. Det gjorde det kart at kampen ikke dreide seg om å fornekte eller fjerne alle personlige behov, men å stille dem sammen med felles interesser på riktig vis og underordne personlige interesser for felles interesser.

Den 29. april 1967 sendte sentralkomiteen i APA og ministerrådet i Folkerepublikken Albania ut et felles utsagn som kom til å spille en sær-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

skilt rolle i å utvikle videre og utdjupe bevegelsen for å sette felles interesser over personlige.

Utsagnet oppsummerte og legaliserte de revolusjonære tiltaka. På grunnlag av disse tiltaka kunngjorde sentralkomiteen i partiet og Ministerrådet samtidig ei rekke tiltak av samfunnsøkonomisk karakter som ville skape bedre vilkår for å styrke den ideologiske overbevisningen til arbeiderne til å velge veien for å utdjupe bevegelsen for å sette felles interesser over alt annet.

I samsvar med dette utsagnet blei det satt i verk flere forbedringer i den sosialistiske organiseringa av arbeid og lønnsforhold. Kollektive normer som kom i stedet for individuelle normer for arbeidet fordi det representerte et mer framskredent steg i den sosialistiske organisering av arbeidet, begynte å spre seg i industrien, i byggearbeid, jordbruket og på andre områder. Sentralkomiteen i partiet og Ministerrådet tok utgangspunkt i at moralske tildriv stadig viste seg mer overlegne over materielle tildriv som ledd i prossessen med den sosialistiske oppbygginga, og tok tiltak for å renske lønnssystemet allment for belønninger som besto i materielle tildriv. Det overveldende flertallet av materielle tildriv blei fjerna. De høyeste lønnene blei satt ned noe mer. Alt det som blei spart inn på denne måten kom tilbake til arbeiderne i form av justerte lønner og økte statsutgifter på slike ting som spebarnsstuer og daghjem. Arbeidernes lønner blei ikke skattlagt mer. Det var først og fremst arbeidsfolk med de laveste årslønnene som dro fordel av disse tiltaka.

Når tiltaka for å bedre organiseringa av arbeid og lønn blei gjennomført blei det grunnleggende prinsippet om fordeling etter det arbeidet som var gjort alltid holdt oppe. Disse viktige prinsipptiltaka tjente til å stenge veien for individualisme, sjølopptatthet og andre uting som skadde det sosialistiske samfunnet.

Den fullstendige kollektiviseringa av husholdningene i fjellområda, nedskjæringa av de private jordlottene og de særskilte oppgavene som det femte landsmøtet stilte når det gjaldt å gi mer hjelp til høylandet, stilte partiet, folkemakta og folkemassene overfor ei rekke problemer. For å få løst dem bestemte partiet og regjeringa seg for å ta særskilte tiltak for å hjelpe kooperativene, særskilt de som var nyoppretta i fjellområda, med å vinne over vanskene og marsjere framover på den veien som det femte landsmøtet staka ut. Slike tiltak var: fullstendig fritak for skatt på inntektene kooperativbøndene fikk fra de private jordlottene og på inntektene til de nyoppretta kooperativene i fjellområda osv.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

prisen på kjøttet i de kvotene som kooperativene måtte levere blei heva til samme pris som de fikk for overskudd av kjøtt; større statshjelp til nyoppretta jordbrukskooperativ i form av rentefrie lån; økt statsinvestering i vanningsanlegg og planer for jordforbedring i høylandsområda osv. Etter retningslinjer fra sentralkomiteen i partiet og Ministerrådet blei den jorda og de husdyra som blei samla opp gjennom nedskjæringa av private jordlotter brukt dels eller helt til å dekke kooperativfamilienes behov for jordbruksprodukt. Andre tiltak som partiet tok for å yte direkte hjelp til kooperativene i fjellområda var å sende et stort tall kommunister, særlig medlemmer i Ungdomsforbundet og forskjellige kadre og spesialister dit for å arbeide der i flere år, kanskje for godt. Alle disse tiltaka hjalp til med å styrke den kollektive jordbruksøkonomien og sikre raskere økning i den materielle velstanden, kulturnivået og samfunnssituasjonen på landsbygda, særskilt i høylandet.

Etter at fjellområda var blitt kollektivisert helt ut blei det organisatoriske og ideologiske arbeidet i disse strøka reist til et mye høyere nivå enn før.

Bevegelsen for å sette felles interesser over personlige, styrka den sosialistiske bevisstheten til det arbeidende folket i by og land. Jo mer denne bevegelsen blei bygd ut og utdjupa, jo mer revolusjonære og driftige blei de tiltaka bøndene og arbeiderne tok. Samtidig var det slik at jo grundigere styringsarbeidet til kadrene i folkemakta, partiet og økonomien blei revolusjonert, jo bedre trakk de lærdom av de revolusjonære erfaringene som massene hadde gjort, til fordel for hele bygginga av et sosialistisk land.

Når tenkesettet til folket, væpna med den marxist-leninistiske linja til partiet blei revolusjonert videre, utløste dette nytt overskudd og nye krefter som ikke var blitt rekna med før da de økonomiske planene for framtida blei satt opp.

Arbeiderne tok tiltak for å nå målsettingene for produksjon og produktivitet hele to og tre år før planen, og til og med overgå dem. Disse tiltaka spredde seg over hele landet, i industrien, jordbruket og andre greiner av folkeøkonomien. I november 1967 blei Dibra- og Librazhd-området ramma av jordskjelv, og mer enn 6.300 hus og andre bygninger som hadde styrta sammen eller blitt hardt skadd blei bygd opp igjen innen 25 dager, og dette var ei ny og strålende erfaring uten forbilde.

Denne situasjonen reiste krav til partiet og statsorgana om å skrive om planene slik at de svarte til den revolusjonære drivkrafta i massene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Plenumsmøtet i sentralkomiteen i partiet bestemte at industriproduksjonen skulle øke mer i 1968 enn det som var planlagt i den fjerde femårsplanen, mens produktivitetsmålsettingene for jordbruket for ulike avlinger skulle overskrides. Et annet vedtak som skapte historie var vedtaket om å føre elektrisitet til alle landsbyer i landet før den 8. november 1971, som var tredveårs-jubileet til partiet. Det var 14 år før tida etter den statlige langtidsplanen.

Bevegelsen for å sette felles interesser over personlige, heva den sosialistiske patriotismen i folket til et nytt nivå.

Om en arbeider mista livet mens han gjorde plikta si i den sosialistiske bygginga eller i forsvar for fedrelandet strømma foreldre, slektninger og hundrevis av andre øyeblikkelig til for å ta plassen hans. Slik ga de uttrykk for høysinna patriotisme med djupt sosialistisk innhold. Tusenvis av unge menn og kvinner fra alle kanter av landet kom for å ta plassen til den 15 år gamle kommunistjenta fra Dukagjin i Shkurte Pal Vata som omkom da hun arbeidde på Rogozhina—Fier-jernbanen.

Denne høysinna patriotismen kom også til uttrykk i at folk ga hverandre broderlig og sosialistisk hjelp. Akkurat slik hjelp var det arbeidere fra alle kanter av Albania ga brødrene sine i Dibra- og Librazhd-områdene med å rydde opp i følgene av jordskjelvet.

Særskilt stor revolusjonær betydning fikk det tiltaket som det forente Tragjas- og Radhima-kooperativet i Vlora-distriktet tok, til at rike jordbrukskooperativ og statsbruk skulle gi svært store mengder husdyr til kooperativene i de fjerne fjellområda. Dette tiltaket satte videre grenser for hva gruppe-eiendom egentlig var i tenkesettet til kooperativbøndene. Det viste dem at framgang og velferd i hvert kooperativ ikke lar seg skille ut fra framgang og velferd for alle bønder og alle kooperativ i landet, enten de holdt til i lavlandet eller i fjella. Dette tiltaket var en ny revolusjonær vei til å gjøre de økonomiske og samfunnsmessige forholda i landsbyene fullkomne og det heva dem til et høyere nivå.

Bevegelsen mot religion, religiøse fordommer og tilbakeliggende skikker

Arbeidets parti i Albania har alltid ført en systematisk kamp mot religionen fordi det er en reaksjonær ideologi og opium for folket.

Partiet har sett på kampen mot religionen, religiøse fordommer og tilbakestående skikker som direkte eller indirekte er knytta til religionen, som uomgjengelig nødvendig for den samfunnsmessige

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

frigjøringa av det arbeidende folket, for å utvikle og styrke den sosialistiske økonomien og kulturen, for å herde folkemassene i revolusjonær ideologi og for å bygge det sosialistiske samfunnet. På den andre sida mente partiet at kampen for å fjerne undertrykking og samfunnsøkonomisk utbytting som det fremste og uomgjengelige vilkåret for å befri det arbeidende folket for det åndsslaveriet som religionen er.

Derfor har partiet alltid knytta kampen mot religionen til kampen mot undertrykking og utbytting, og til kampen for å bygge det sosialistiske samfunnet. I kampen mot religionen og tilbakeliggende skikker har partiet brukt riktige former og metoder, og endra dem etter den faktiske tilstanden i landet i religiøs tru, i samsvar med stadiene i revolusjonen og nivået av sosialistisk bevissthet i det arbeidende folket. I denne kampen er partiet alltid blitt styrt av prinsippet om samvittighetsfrihet, slik at folk kan forstå hvor nyttesløs religionen er ut fra egen erfaring og hvilken skade religionen fører over det sosialistiske samfunnet.

Vedtaka og tiltaka som APA og regjeringa i folkerepublikken Albania har gjort om religion og tilbakeliggende skikker har alltid vært uttrykk for krav fra flertallet av folket, interessene deres og interessene til sosialismen.

De ulike religionene som har vært i Albania har tjent herskere både hjemme og ute som middel til å dele og trellebinde folket. Ulike okkupanter har alltid benytta seg av religiøs tru som ideologisk våpen. Av den grunnen har den kampen som albanerne har ført i flere hundreår mot utenlandsk herrevelde og undertrykking også vært retta mot det reaksjonære presteskapet som har vært redskap for dem. Det er igjen grunnen til at folket i Albania aldri har vært sterkt knytta til religionen, de har aldri vært fanatiske og presteskapet har ikke øvd slik innflytelse på folkemassene som i andre land. Det har gjort den kampen som partiet har ført mot religiøs ideologi og mot det raksjonære presteskapet mindre vanskelig.

I den nasjonale frigjøringskrigen tilintetgjorde partiet alle anstrengelser som de tyske og italienske okkupantene og de hjemlige svikerne gjorde for å dele folket i muhammedanere og kristne. Det avslørte og knuste hvert forsøk det høyere presteskapet, særskilt katolikkene, gjorde for å rive folkemassene vekk fra partiet og fra den nasjonale frigjøringsfronten.

Etter krigen mislyktes de forsøka som det reaksjonære presteskapet og andre klassefiender gjorde på å hindre den sosialistiske oppbygginga

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

av landet ved å bruke «guds ord» også. Folket vendte det døve øret til slikt prat. De hørte på partiet og satte det partiet sa ut i livet.

Så langt tilbake som da folkerepublikken blei oppretta slo grunnlova fast at kirke og stat skulle være skilt og at skolen skulle være skilt fra kirka. Det blei forbudt å bruke kirke eller religion til politiske formål, og det blei forbudt å opprette politiske organisasjoner på religiøst grunnlag. Etter lova blei det meste av jorda og den øvrige eiendommen til religiøse institusjoner beslaglagt. Det blei forbudt å gi ut religiøs litteratur. Mulighetene for å lære opp religiøse ledere blei først innskrenka og så forbudt. Men partiet og regjeringa forbød ikke religiøs tru, eller at religiøse samfunn fantes og foretok religiøse handlinger. De kunne ikke forby de skikkene som var knytta til religionen heller, samme hvor reaksjonære de var i innhold, med mindre de gjorde direkte vold på lovene i staten. Partiet kunne ikke støte følelsene til et stort antall arbeidere, særskilt på landsbygda, som var nært knytta til partiet og folkemakta, men som fortsatte å tru på en eller annen religion sjøl om de ikke viste noen overdreven glød. Når religiøse synsmåter blei luka vekk ville det komme som følge av ideologisk overbevisning i massene.

Den nasjonale frigjøringskrigen og bygginga av landet var i seg sjøl en stor skole som formidla ateistisk opplysning til massene. Disse erfaringene lærte folket at frihet, sjølstendighet, framgang og velstand ikke kommer fra bønner eller av å takke gud. Det blir vunnet gjennom kamp og anstrengelser som folk gjør sjøl. Alt sammen er skapt av folkemassene. Samtidig har partiet ført ut mye ateistisk vitenskapelig propaganda ved hjelp av foredrag og pressedebatt, kringkasting, opplesing, film. Det har særskilt gått gjennom skolene som sprer kultur, utdanning og vitenskapelig kunnskap. Alt dette er gjort for å befri folket fra religiøs tru og tilbakeliggende skikker.

Alle disse forholda skapte vilkår for å gå et steg videre og høyere i kampen mot religion, religiøse fordommer og tilbakeliggende skikker. Etter det femte landsmøtet og den talen kamerat Enver Hoxha holdt den 6. februar 1967, utvikla denne kampen seg over en brei front og tok karakter av ei stor rørsle med djupt ideologisk innhold. Det omfatta alle lag av folket, til og med eldre folk. Den var retta ikke bare mot reaksjonære religiøse synspunkt, men også mot alt materielt grunnlag som tok vare på og fostra tilbakeliggende skikker, gjennom konkrete aksjoner.

Folkemassene i by og land reiste seg for å kreve at alle kirker, moskeer og kloster og alle «hellige steder» måtte stenges. Presteskapet måtte slut-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

te med parasittlivet sitt og bli arbeidsfolk som levde av eget slit og strev som alle andre. Den demokratiske fronten og ungdomsforbundet organiserte åpne møter der hissige diskusjoner gikk for seg, folket fordømte den anti-nasjonale og anti-folkelige karakteren som religionen, religiøse skikker og det raksjonære preseskapet hadde og bestemte seg for å gjøre religiøse institusjoner om til kultursentra osv. De ville slutte med alle religiøse ritualer og tilbakeliggende skikker, rydde unna alle ikon, religiøse bøker og andre religiøse symboler fra hjemmene sine.

Disse tiltaka fra folket fikk full støtte fra partiorganisasjonene og organa for folkemakta.

Da de religiøse sentrene blei knust, blei en viktig base for å forgifte bevisstheten til folket ødelagt. De religiøse sentrene hadde også virka som utklekkingssteder for fiendtlig virksomhet.

Partiet støtta den folkelige bevegelsen for kamp mot religionen, religiøse fordommer og tilbakeliggende skikker samtidig som det styrte bevegelsen svært omhyggelig. Partiet tillot ikke forvrengninger og tok passende tiltak mot alle forhasta aksjoner som ikke bygde på viljen til folkemassene. Partiet oppmuntra folket til å erstatte de religiøse festene og de skikkene som var knytta til religionen med nye festligheter og skikker med sosialistisk innhold. Masseaksjonen til folket for å knuse grunnlaget for religionen fikk følge av intenst arbeid for ateistisk vitenskapelig opplysning som partiet dreiv.

Sentralkomiteen påla partiorganisasjonene å slåss mot alle trange oppfatninger av problemet om kampen mot religionen eller utslag av sjøltilfredshet som kunne dukke opp som resultat av de strålende seirene som en oppnådde i arbeidet med å knuse religiøse sentra i løpet av svært kort tid. Sjøl om kirkene og moskeene var vekk var ikke de religiøse synsmåtene vekk. Religionen satt svært djupt. Religionen er innvevd og knytta med tusen tråder til tilbakeliggende skikker som har opphav i fjerne hundreår og som lever og virker i svært lang tid. Religiøse skikker og sedvanerett av slaget til forskriftene fra Lek Dukagjin, som er en oversikt over skikker og vaner fra middelalderen, har styrt det albanske samfunnet med jernhand. Den barbariske innflytelsen fra slike forskrifter har vært sterk helt til nå i det siste. Religiøse gjerninger og tilbakeliggende skikker har til og med funnet plass i livet til folk som ikke trur sjøl, som bruker dem ubevisst og uten å forstå dem. Derfor var det nødvendig å avdekke kilden, det reaksjonære grunnlaget av

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

filosofisk idealisme i de tilbakeliggende skikkene og de religiøse handlingene og dogmene, og slåss for å ødelegge dette grunnlaget.

> «Vi må være realistiske» sa kamerat Enver Hoxha, «kampen mot gamle skikker, tradisjoner og normer og mot det religiøse synet på verden... er ikke slutt. Dette er en lang, innvikla og vanskelig kamp. Derfor må det arbeidet vi driver for å overtale og opplyse folk fortsette uten avbrudd for å konosolidere de løftene som er avlagt på møter og folkeforsamlinger og sette dem ut i livet. Vi må gå fram slik for å drive den kampen vi fører mot det som er fremmed og skadelig for saka vår framover uten stans. Formålet er å sette vårt nye revolusjonære marxist-leninistiske revolusjonære syn på verden i tankene på folk, sammen med de nye sosialistiske vanene, skikkene og normene.» (Enver Hoxha: «Om Den demokratiske frontens rolle og oppgaver i kampen for sosialismens fullstendige seier i Albania». Rapport til det fjerde landsmøtet i Den demokratiske fronten 14. september 1967. Tirana 1967, s. 54)

For å gjennomføre kampen mot religion, religiøse fordommer og tilbakeliggende skikker til siste slutt sendte sentralkomiteen ut pålegg om å gjøre så god bruk som mulig av de gode forutsetningene som var skapt for slik kamp. Sentralkomiteen ga pålegg om at en alltid måtte følge masselinja og utføre arbeidet ulikt etter som religionene var ulike, etter lag av befolkninga, områda, landsbyene og distriktene og til og med etter ulike familier.

Bevegelsen for fullstendig frigjøring av kvinnene

Kampen mot tilbakeliggende og raksjonære skikker og vaner som ydmyker kvinnene, bevegelsen for frigjøring av kvinnene som gjør det mulig for dem å nyte godt av de samme rettene som menn i et sosialistisk land, flamma opp med særskilt kraft over hele landet. Trompetstøtet for denne storslagne bevegelsen kom fra kamerat Enver Hoxha den 6. februar 1967:

> «Hele partiet og landet må reise seg for å kaste på bålet og knekke nakken på de som tramper på den opphøyde loven som partiet har

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

til å forsvare rettene til kvinnene og jentene» (Enver Hoxha: «Om den fortsatte revolusjoneringa av partiet og folkemakta» Tirana 1967 s. 5)

Partiorganisasjonene og Kvinneforbundet, Den demokratiske fronten, fagforeningene og ungdomsforbundet, under ledelse av partiet, steig fram for å sette direktivet fra partiet om den fullstendige frigjøringa av kvinnene ut i livet. Den yngre generasjonen gikk i spissen for denne rørsla. Men den var så mektig at den feide med seg til og med de sosiale laga som hadde vært likeglade eller inntatt ei konservativ stilling til kvinnefrigjøringa til da. På åpne møter for de breie massene som blei organisert på kryss og tvers av landet fordømte unge og gamle, menn og kvinner, dristig de konservative, patriarkalske, føydale og borgerlige skikkene og synspunkta, de religiøse truene og middelalderlige reglene som hadde virka som middel til å trellebinde kvinnene i Albania før om åra. De åpne møtene og rådslagningene i folket avgjorde enstemmig og avla ed til partiet om at de ville trampe ned alle rester av slike barbariske skikker og regler til evig tid. Det var livlige drøftinger og om hvordan en skulle kvitte seg med alle ytringer og utslag som satte kvinna i ei lavere stilling enn mannen, om hvordan en skulle sikre at kvinna tok mer aktiv del i hele det politiske og samfunnsmessige livet i landet, om at kvinnene skulle ta breiere del i produksjonen og virke mer aktivt der, og hvordan en skulle sikre at de fikk et høyere nivå i kultur, utdanning, teknisk kunnskap og fagkunnskap, hvordan en skulle befri kvinnene fra å slave med husarbeid, og så videre. Det som var umåtelig viktig var at kvinnene sjøl tok uventa stor del i kampen for si eiga frigjøring. Det var første gang at kvinnene og jentene i høylandet og de delene av landet der skikker, regler og religiøs fordom hadde vært ei knugende bør på ryggen reiste seg i kamp med slik stor kraft. Det var også særskilt viktig at bevegelsen for fullstendig frigjøring av kvinnene og for lik rett for kvinner og menn, gutter og jenter begynte å utvikle seg innafor familiene.

Da bevegelsen for fullstendig frigjøring av kvinnene brøt ut var det en direkte og naturlig følge av den kampen og det arbeidet partiet hadde drevet helt siden det blei grunnlagt. Partiet hadde vist kvinnene i Albania at den eneste veien som førte fram til fullstendig kvinnefrigjøring, var å ta så brei og aktiv del i den kampen folket førte for nasjonal og samfunnsmessig frigjøring og for å gjøre slutt på all undertrykking og utbytting som råd. De måtte delta i det politiske og samfunnsmessige livet og i arbeidet for å bygge sosialismen i landet.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Albanske kvinner fulgte opp læra fra partiet og tok aktiv del i den nasjonale frigjøringskrigen. De vant lik rett med menn med sitt eget blod.

Disse rettene var uttrykt i Erklæringa fra det Anti-fascistiske Rådet om borgernes retter i oktober 1944, og seinere i grunnlova og andre lover for folkerepublikken Albania.

Under partiets ledelse blei den albanske kvinna frigjort fra klasseundertrykking og utbytting slik som hele det arbeidende folket. Kvinna blei ei voldsom kraft på alle områder for å bygge det sosialistiske samfunnet. Når en tenker på at det overveldende flertallet av kvinner i Albania i virkeligheten var slaver før frigjøringa, har framsteget på vei til fullstendig frigjøring på litt mer enn to tiår vært kolosalt for de albanske kvinnene. Atten prosent av utsendingene i folkeforsamlinga var kvinner, mens 36% av medlemmene i folkeråda og folkedomstolene var kvinner. Noen ti tusen med kvinner og jenter var valgt til ledende verv i masseorganisasjonene.

I produksjonen hadde det gått for seg djuptgripende endringer når det gjaldt kvinnelig deltaking. I 1967 var 42% av arbeiderne i by og land kvinner, mens kvinnene var i flertall i tekstil- og næringsmiddelindustrien og i helseinstitusjoner. Når det gjaldt utdanning, kultur og faglig og teknisk opplæring må en huske på den alvorlige førkrigssituasjonen, da mer enn 90 % av kvinnene ikke kunne lese eller skrive. Nå var det obligatorisk 8-årig skolegang for alle jenter, mens tallet på unge kvinner i de videregående skolene og de høyere lærestedene lå svært nær tallet på unge menn. Tusenvis av kvinner som hadde tatt eksamen på videregående skoler og høyere læresteder arbeidde i ulike greiner av økonomi og kultur og var med på å styre dem. Tallet på kvinnelige ingeniører var fem ganger så stort som det totale tallet på ingeniører i Albania før krigen, og tallet på kvinnelige leger 2,5 ganger så høyt.

Trass i denne store framgangen var partiet klar over at det fremdeles sto mye igjen å gjøre i retning av full frigjøring for kvinnene. Ei kvinne som ville ta full og aktiv del i et politiske og sosiale livet støtte fremdeles på hindring fra menn og nøling blant kvinnene. Kvinna spilte ikke den rollen i produksjonen på det nivået som hun burde gjøre. Utdannings- og kulturnivået mellom kvinner flest var fremdeles lavt. Særskilt i landsbyene hadde det ikke lykkes for kvinnene å få lik stilling med mannen innafor familien. De tilbakeliggende skikkene og ideene fra fortida, særskilt skikkene i forskriftene i høylandet, øvde fremdeles sterk

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

virkning, og var hovedhinderet for virkelig likhet mellom mann og kone. Den store bevegelsen som feide over landet fra en ende til annen for fullstendig frigjøring av kvinnene var nettopp retta inn mot å gjøre om denne situasjonen.

Plenumsmøtet så på spørsmålet om fullstendig frigjøring av kvinnene som et umåtelig stort samfunnsproblem som måtte løses om «frihet for folket eller for noen i det hele tatt, framgang for landet og å nå måla våre skal være til å tenke på» (Erklæring fra sentralkomiteen i APA og Ministerrådet i Folkerepublikken Albania 29. april 1967, s. 9). Derfor granska plenumsmøtet i sentralkomiteen dette spørsmålet på et særskilt møte som det holdt i juni 1967.

Plenumsmøtet bestemte retningen for den videre utdjupinga av bevegelsen for fullstendig frigjøring av kvinnene og for å styrke rollen deres i det sosialistiske samfunnet.

Sentralkomiteen i partiet understreka nok en gang at den viktigste måten å sikre fullstendig frigjøring for kvinnene på var å trekke dem i så brei målestokk som mulig inn i produktivt arbeid og inn i det politiske, samfunnsmessige og kulturelle livet i landet.

Det blei sendt ut pålegg om å fjerne alle hindringer og skranker som sto i veien for å trekke kvinnene med i hver sektor i økonomien og kulturen og i alle politiske samfunnsmessige og kulturelle tiltak, inn i partiarbeidet og statsadministrasjonen. Det blei lagt særskilt vekt på å få ei vending i å oppnevne kvinner til ansvarsfulle stillinger og verv, for å sikre større og mer merkbar deltaking fra kvinnene i organiseringa og styrkinga av produksjonen og i politisk, samfunnsmessig og kulturell virksomhet.

Det blei lagt stor vekt på å fylle rekkene i partiet med kvinnelige kamerater med tanke på å få enda mer liv i partiorganisasjonene og heve kampevna deres.

Sentralkomiteen mente at om en skulle nå disse måla var det først og fremst ikke til å komme utenom å slåss mer vedholdende, strengere og mer systematisk mot fremmede ideer om kvinnner som har røtter djupt i tenkinga til folket — særskilt blant menn, men også blant kvinnene sjøl.

Jamsides med denne kampen måtte det gjøres mer for å sikre at det kulturelle, utdanningsmessige, faglige og tekniske nivået blant kvinnene blei heva. Derfor påla sentralkomiteen alle partiorganer å sørge for at alle jenter virkelig gjennomførte den obligatoriske 8-årige skolegangen slik det var forutsatt i loven. De skulle gi forrang til kvinner som søkte opptak ved yrkesskoler og høyere skoler. Partiet slo fast at det samtidig

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

måtte gjøres arbeid for å trygge at flere kvinner gikk gjennom kveldsskolekurs på bedre vis og det skulle organiseres flere faglige kurs for dem.

Plenumsmøtet la vekt på at spørsmålet om kvinnene skal kunne delta fullt ut i produksjonen og det politiske og samfunnsmessige livet, i stor grad avhenger av om det er utvikla sosialistiske forhold i familien, så vel som å lette kvinnene for den tunge børa som husarbeidet er.

Arbeiderne er frigjort for klasseundertrykking og utbytting. Privateiendommen til produksjonsmiddel er oppheva og sosialistiske eiendomsforhold oppretta. De albanske kvinnene har vunnet særretter under partiets ledelse. Dette er de hardeste slaga som noen gang er blitt retta mot de gamle familieforholda som holdt kvinna nede som slave, og har skapt vilkår for å opprette den nye sosialistiske familien. Likevel er ikke følelsene som er knytta til privateiendom borte, og mange tradisjoner og tilbakeliggende skikker som hindra framveksten av nye familieforhold blei holdt ved lag fremdeles.

> «'Av denne grunnen', sa sentralkomiteen, «kreves det langvarig, allsidig og vedholdende kamp i innvikla og vanskelig terreng, mot ideologi, psykologi, moral og sedvane som ætter fra det gamle samfunnet, for å gjennomføre endringer i spørsmålet om familieforhold og skape nye sosialistiske forhold.» (Rapport fra politbyrået til det andre plenumsmøtet i sentralkomiteen i APA, 15. juni 1967, s. 39)

Sentralkomiteen pekte på at hovedretningen for å skape og konsolidere den nye sosialistiske familien gikk ut på å luke opp gamle skikker for å arrangere ekteskap eller innafor det ekteskapelige livet med rota. Det gjaldt å opprette nye forhold i ekteskapet så vel som et riktig forhold mellom mann og kona, og mellom kona og andre familiemedlemmer. Det skulle være forhold som var blotta for følelser om privateiendom, religiøse normer og tilbakeliggende skikker og synspunkt. For å hjelpe til med å styrke de sosialistiske familieforholda blei det sendt ut retningslinjer om å granske noen av de gamle rettsreglene som styrte familielivet på ny, sammen med spørsmålet om å sette nye normer i stedet, som passa til det nye stadiet i utviklinga av den sosialistiske revolusjonen.

En annen svært viktig vei til å sikre fullstendig likhet mellom mann og kone i dagliglivet ville være kampen for å befri kvinna for å slave med

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

husarbeidet. Som klassikerne i marxismen-leninismen påpekte kan en bare oppnå dette fullt ut når husholdningsøkonomien blir sosialisert og denne økonomien blir forandra til ei grein i den sosialistiske produksjonen. Men dette er innvikla arbeid som krever et svært høyt utvikla materielt-teknisk grunnlag for sosialismen. Det krever så store materielle og finansielle midler at den sosialistiske staten ikke kan greie opp med alt sammen på lang tid. Når en ikke skulle vente på at det blir gjennomført sosialisering av husholdningsøkonomien, skulle det arbeides mer hardnakka i to retninger for å befri kvinna for den tunge børa som husarbeidet er. For det første blei alle ektemenn oppfordra til å gjøre sin del i husarbeidet sammen med kona, for å lette henne for den tunge børa som dette arbeidet er, og som bare lå på skuldrene til kvinna. Det var nødvendig å få alle ektemenn til å forstå at husarbeid ikke bare er kvinnearbeid, men ei oppgave for mannen og alle de andre familiemedlemmene også. Denne ideen måtte fostres i ungene så den virkelig satt fra ung alder. Det skulle ikke være noen forskjell på gutter og jenter på skolen eller hjemme når det gjaldt å trekke dem med i husholdningsøkonomien. For det andre slo partiet fast som oppgave at nettet av samfunnsmessige tjenester skulle utvides fortere og bli brukt bedre. Det blei gitt ordre om å øke kapasiteten i spebarnstuene og barnehagene utover de planlagte målsettingene, om å opprette offentlige spisesaler, vaskerier osv, og om å lage og markedsføre midler til å gjøre husarbeid lettere.

De oppgavene som sentralkomiteen i partiet stilte for å utdjupe bevegelsen for fullstendig frigjøring av kvinnene videre hadde som resultat at bevegelsen ikke stoppa på halvveien. Problemet med frigjøring av kvinnene blei forstått grundigere som et avgjørende viktig problem for å bygge sosialismen fullt ut. Dette store problemet i partiet blei ei sak for samfunnet som helhet.

Bevegelsen for revolusjoneringa av skolen

De oppgavene som det femte landsmøtet stilte for å revolusjonere skolesystemet videre møtte breie svar.

Elever, studenter og lærere tok mangfoldige tiltak og ga seg i vei med ulike masseaksjoner av politisk og ideologisk karakter for å sette denne oppgava i verk.

På mange skoler blei studiet av de grunnleggende dokumentene til

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

partiet og arbeidene til kamerat Enver Hoxha kunngjort som en særskilt aksjon. Mengden med skoleungdom og lærere vassa rett ut i kampen mot religion, fremmede tanker og tilbakeliggende skikker, både på skolen og utafor. Inspirert av heltegjerningene til Shkurte Pal Vata og de andre sosialistiske arbeidsheltene, uttrykte elevene og studentene grenseløs vilje til å arbeide uansett ofre eller forsakelser der interessene til fedrelandet og sosialismen krevde det.

Under inntrykket fra den store bevegelsen i folkemassene for å sette allmenne interesser over de personlige, sprang det fram nye tiltak for å kjempe mot den tilbakeliggende og individualistiske tanken «Hva er vitsen med å gå på skole mer?». Dessuten fremma tiltaka aksjonen for å gjøre større framgang i studiene og for at alle skulle stå til eksamen.

Ved sida av strevet for framgang til høyere nivåer begynte kampen for å revolusjonere innholdet i skolen. Det kom fram dristige ideer om gjennomgripende endringer i skolepensum og lærebøkene og om nye og mer fruktbare metoder i opplæring og utdanning. På mange skoler begynte de med utprøvingsarbeid for å finne bedre organiseringsmåter av lærerarbeidet, og planer og forskrifter for den tradisjonelle borgerlige utdanningsmåten blei kasta ut.

Det blei tatt viktige tiltak for å knytte skolen nær til produksjonen. I denne retningen spilte de nasjonale og lokale ungdomsaksjonene en stor rolle, men i tillegg til dem kom det tiltak for å forbinde skolen direkte med produksjonen. I mange byskoler blei det oppretta verksteder og avdelinger for industriproduksjon. Samtidig blei banda styrka mellom byskolene og industri- og byggeforetak. Arbeidet i skolen og foretaka gjorde det mulig for elevene å skaffe seg arbeidsvane i produksjonen og lære seg grunnprossessene i enkelte yrker og fag. Skolene på landsbygda satte i gang for å knytte opplæringa organisk til produksjonen i jordbruk og husdyrhold. Mange videregående fagskoler blei gjort om til fabrikkskoler, byggeplass-skoler, jordbruks- og skogbruksskoler. I tillegg åpna mange industri- og byggeforetak yrkesskoler og -kurs, og statsbruk og kooperativbruk gjorde likeså. Disse skolene og kursa blei organisert og drevet med egne krefter. Arbeiderne gikk på disse skolene og kursa uten å gå fra jobben. På den måten blei prinsippet om å «arbeide mens du lærer og lære mens du arbeider» satt ut i livet.

Blant de mange tiltaka var aksjonen som knytta utdanning for ungdommen til fysisk herding og forsvarsopplæring særskilt viktige.

Tiltaka for å revolusjonere skolen var gjennomsyrt av en ånd av revolusjonær kritikk mot de konservative og reaksjonære gammeldagse

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

normene for klassisk borgerlig pedagogikk, mot den embetsmannsholdninga som ofte rådde i forholdet mellom studenter og lærere.

Parallelt med aksjonene for å revolusjonere utdanningsstellet til lærere og studenter kom ei rekke tiltak for å utvikle virksomheten utafor skoletida. Et slikt tiltak kom fra lærerne i Mirdita- og Kolonjadistriktet, et tiltak som spredde seg over hele landet for å smelte grundigere sammen med bondemassene og knytte seg nært til dem og bli bærere av den politiske linja til partiet blant disse massene. Landsbylærerne meldt seg frivillig til å styre kulturhus og -sentra i jordbrukskooperativene. Lærere og studenter sto fram og organiserte hygiene og renslighetskampanjer osv. Den ideologiske, politiske og kulturelle virksomheten som lærerne og studentene dreiv blant massene fikk direkte virkning for revolusjoneringa av sjølve skolen.

Revolusjoneringa av skolen fikk karakter av ei brei rørsle. Partiet så på det som en svært viktig del av den ideologiske og kulturelle revolusjonen. Samtidig var det et våpen for å fremme den teknologiske og vitenskapelige revolusjonen. Skolen er drivhuset for den yngste generasjonen, som partiet alltid har vist stor omsorg for at de skal bli verdige til å bære fakkelen fra revolusjonen videre og tjene folket og sosialismen så sjøloppofrende og dyktig som råd.

Når en sammenlikna skolen med den gamle borgerlige skolen så hadde den gått gjennom djuptgripende endringer både i ideologisk innhold og i økt kapasitet i de 25 åra under folkemakta. Den hadde blitt gjort om til vogge for kunnskap og ambolt for å herde kadre i ulike greiner av økonomi og kultur, den var arnested for å utdanne unge i læra til marxismen-leninismen og politikken til partiet. Utdanning hadde blitt eiendommen til de breie folkemassene.

Men likevel var ikke skolen fullstendig frigjort for påvirkning fra borgerlig pedagogikk og skole eller fra fremmed revisjonistisk tenkning. Undervisning og utdanning var allment fremdeles skilt fra livet, arbeidet og produksjonen. Det var formalisme og konservatisme i undervisningsmetodene, det fantes embetsholdninger i forholdet mellom lærere og studenter, slik at personligheten til studentene blei hindra i å utfolde seg. Dette var arven fra de gamle skolene som vi var nødt til å hente mye fra. I en viss grad var disse manglene et resultat av påvirkning fra skolene i Sovjetunionen. Erfaringene fra dette skolesystemet hadde vært til stor hjelp for utdanningsstellet i Albania. Men det viste seg at dette systemet også tok vare på flere av kjennetekna ved den borgerlige pedagogikken. Følgelig hadde det skadelige sider også.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I Albania hadde det skjedd endringer i den økonomiske og samfunnsmessige oppbygginga. Skolen var en viktig del av overbygninga, og derfor var det helt nødvendig at den blei befridd for svakheter og mangler som hindra den i å gå gjennom slike revolusjonære endringer som svarte til endringene i grunnvollen for samfunnet, til de objektive vilkåra og behova for å bygge det sosialistiske samfunnet helt ut, og gjennomføre overgangen til kommunismen. Disse endringene kom helt sikkert til å stå for et kvalitativt sprang framover i skolen i Albania.

Disse revolusjonære endringene på utdanningsområdet kunne ikke gå for seg på annet grunnlag enn den rike erfaringa som var blitt samla opp om skoleproblemet i landet, og på grunnlag av en marxist-leninistisk analyse av denne erfaringa.

Kamerat Enver Hoxha slo fast retningslinjene som partiet ga for den videre revolusjoneringa av skolen på møtet i politbyrået i sentralkomiteen i APA den 7. mars 1968. Talen hans om «For videre revolusjonering av skolesystemet vårt» var et stort arbeidsprogram. Programmet blei bygd opp på grunnlag av den vitenskapelige analysen og oppsummeringa av erfaringa i den nye albanske skolen, på grunnlag av bevegelen for å revolusjonere skolen og på grunnlag av generallinja til partiet for å bygge det sosialistiske samfunnet helt ut.

Partiet krevde først og fremst av skolene at de styrker og bedrer arbeidet for å forme det nye mennesket, det revolusjonære mennesket som er gjennomsyrt av et marxist-leninistisk syn på verden.

For å få til det måtte alle elever og studenter få undervisning i marxismen-leninismen under hele skoletida.

> «Først og fremst», understreka kamerat Enver Hoxha, «må partiet bruke alle midler og måter for å undervise i marxismen-leninismen, den vitenskapen som opplyser veien til alle de andre vitenskapene. Undervisninga må nå alle — studenter, lærere, pedagoger, folket, arbeiderne, bøndene, unge og gamle».

Marxismen-leninismen skulle fortsatt være opplæringsemne gjennom egne fag, slik som dialektisk og historisk materialisme, partihistoria til APA, politisk økonomi osv. Samtidig skulle det undervises i marxismen-leninismen gjennom alle de andre faga, som skulle være gjennomsyrt av marxist-leninistisk filosofi og av den proletariske politikken til partiet.

Men det lot seg ikke gjøre å herde elevene på revolusjonært vis eller

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

innpode det marxist-leninistiske synet på verden i dem bare ved å studere den marxist-leninistiske teorien. Dette ville bli sikra gjennom revolusjonær virksomhet også, ved at skoletimene blei nær forbundet med livet, og skolen med produksjonen og med arbeidet for å bygge sosialismen i landet og forsvare fedrelandet. Da skulle de unge pionerene og ungdommene være med så aktivt som råd i samfunnsarbeid og i å løse politiske og økonomiske problem, og i klassekampen.

Hver student og elev måtte forstå grundig at kunnskap ikke er noe mål i seg sjøl, men en måte å skaffe seg så stor politisk, moralsk og teknisk-vitenskapelig dyktighet som råd, slik at de kan tjene samfunnet i bygginga av sosialismen og folket.

> «Undervisning og utdanning må være organisk gjennomsyrt med ideologien og politikken til partiet» slo kamerat Enver Hoxha fast. «Dette må bli virkelighet sammen med det marxist-leninistiske prinsippet om å knytte opplæring til praksis og til polyteknisk utvikling av skolen». (Samme sted s. 43)

Det nære sambandet mellom undervisning og praksis og den polytekniske utviklinga av skolen utgjør ikke bare et ideologisk, men også et økonomisk og samfunnsmessig problem og et teknisk og vitenskapelig problem. Derfor må den praktiske løsninga av dette problemet svare til løsninga av oppgavene med å utdjupe revolusjonen på det økonomiske og samfunnsmessige området så vel som å utvikle den teknologiske og vitenskapelige revolusjonen videre.

Å knytte undervisning til produksjonen var også et viktig middel til å skjære ned forskjellen mellom åndsarbeid og kroppsarbeid.

Om en skulle nå disse målsettingene blei det nødvendig å gå over utdanningssystemet for å gjøre det bedre og utvide det.

> «Overgangen til et mer framskredent utdanningsmessig, kulturelt, teknologisk og økonomisk stadium som i sin tur fører med seg djuptgående endringer i skolen, må alltid svare til og tjene de kråva som tida og øyeblikket stiller.» (Samme sted s. 21)
>
> «... Som alt annet vil skolene også gå gjennom endringer i form, oppbygging og innhold. Bare en ting kommer ikke til å endre seg: det er ryggrada som skal føre skolen gjennom alle forvandlinger og i alle retninger — den marxist-leninistiske materialistiske filosofien» (Samme sted s. 23)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Denne innretninga skulle styre hele arbeidet med å forbedre utdanningssystemet. De nye vilkåra krevde særskilte nygranskning av hele det videregående og høyere skolesystemet. De nye skoleslaga og skoleformene skulle gi bedre dekning til behovet for midlere og høyere kader i ulike greiner av økonomien, kulturen, helsearbeidet osv.

Like viktig som arbeidet med å forbedre skolesystemet var arbeidet for å rette opp og lage nye pensa og lærebøker for alle skoleslaga. De nye pensumene skulle opprette bedre forhold mellom emnene, bestemme klarere og riktigere det kunnskapsnivået som skulle bli nådd og de måla som skulle oppnås ved slutten av hvert kurs i alle slags skoler og kurs. Lærebøkene skulle renskes for alt overføldig og unødvendig, for innvikla uttrykksmåte og språkbruk. De skulle være så enkle som mulig og lette å forstå for studenter og elever, og framfor alt skulle innholdet være helt gjennom solid når det gjaldt marxist-leninistisk ideologi.

> «Lærebøkene bør reknes som et viktig område der linja, politikken, de nåværende programmene og forberedelsene for framtidige programmer fra partiet må gjøres konkrete. Vi bør ikke forestille oss at den nye sosialistiske skolen skal bruke alle slags lærebøker der det borgerlige idealistiske synet på verden står side om side med det marxist-leninistiske synet på verden. Vi bør ikke gjøre noen innrømmelser i det hele tatt til den borgerlige idealistiske filosofien, og ikke de minste innrømmelser til gudslæra». (Samme sted s. 24).

Et annet grunnleggende krav for å kunne revolusjonere skolesystemet videre var å gjøre metodene for undervisning og utdanning bedre.

> «Den sosialistiske skolen», sa kamerat Enver Hoxha, «krever en ny revolusjonær metode og arbeidsstil av lærerne våre». (Samme sted s. 44.)

For å møte dette kravet måtte lærerne avvise den metafysiske ideen om at de klassiske lærer-metodene var gjort fullkomne og skulle tjene som forbilde til all tid. De nye revolusjonære metodene for undervisning og utdanning ville først bli fullkomne gjennom hard kamp mot innholdet og forelda former i gammeldags pedagogikk, mot formalisme, stivna arbeidsmåter og dogmatisme, og mot det tomme frasemakeriet som er de framtredende trekka ved denne pedagogikken.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Forbedringer i undervisningsmetoder og arbeidsstil i skolen kunne ikke sikres uten å foreta djuptgripende endringer i forholdet mellom lærer og elev. Partiet krevde at det måtte bli slutt på embetsmannsholdning og byråkratisk instruksjon i dette forholdet. Partiet ville ha utvikla et revolusjonært demokratisk sinnelag i skolen, med revolusjonær forståing for disiplin og lærerautoritet, fostring av sjølstendig tenking og at elevene og studentene skulle delta aktivt sammen med lærerne og pedagogene for å løse problem i undervisninga og utdanninga. Lærerne skulle gå sammen med elvene sine om å ta direkte del i produksjonen, utflukter, sport, spill, fester osv.

Til sist var det nødvendig at lærerne blei revolusjonære sjøl, om skolen skulle revolusjoneres videre. De måtte utdannes i læra til partiet, skaffe seg djup forståing av politikken til partiet og mestre marxismen-leninismen. Dessuten blei det stilt krav om at de måtte anstrenge seg uten stans for å utbygge de vitenskapelige kunnskapene og yrkesdyktigheten sin.

Partiet satte ikke grenser for løsninga av problemet med å revolusjonere utdanningssystemet videre ved skoleveggene. Partiet gjorde dette til et spørsmål for seg sjøl, folkemakta og hele folket. Gjennom hele landet kom det i gang en brei diskusjon blant folk om den videre revolusjoneringa av skolen på grunnlag av de retningslinjene og tesene som kamerat Enver Hoxha hadde lagt fram. Sentralkomiteen i APA satte opp et særskilt utvalg med kamerat Mehmet Shehu som formann til å organisere og følge opp drøftingene i folket om hele arbeidet for den videre revolusjoneringa av skolen. Hele arbeidet for å gjennomføre bevegelsen for å revolusjonere skolen til siste slutt skulle bli utvikla på grunnlag av denne metoden som partiet la fram:

> «Vi støtter med all kraft at linja til massene for å utvikle utdanninga og for arbeidet i skolen blir satt i verk så omfattende som råd. Innafor denne ramma vil partiet trekke fram alle tiltak fra skolene og lærerne på grasrotnivå ... samtidig bør alle disse tiltaka alltid bygge på den utdanningspolitikken partiet har staka ut på grunnlag av prinsippet om demokratisk sentralisme» (Samme sted s. 47).

Partiet hadde ei riktig linje for å bygge den nye sosialistiske skolen. Dette gjorde framtidsutsiktene mot stadig utvikling av landet i retning av kommunismen enda klarere. Det oppfylte den naturlige trangen til opp-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

lysning som ungdommen hadde og åpna vide utsyner over revolusjonær virksomhet for dem, i retning av å bygge det sosialistiske samfunnet fullt ut.

4. JERNHARD ENHET I FOLKET RUNDT PARTIET — EN GARANTI FOR NYE SEIRE

Den stålsatte enheten i de breie folkemassene rundt partiet er en direkte følge av at partiet har fulgt en revolusjonær marxist-leninistisk politikk og virksomhet uten stans helt siden det blei grunnlagt. Denne enheten får konkret uttrykk i Den demokratiske fronten, og har spilt en avgjørende rolle i de store resultatene som folket i Albania har nådd i strevet for å bygge sosialismen og forsvare fedrelandet. Likedan spilte fronten en avgjørende rolle for å sikre den historiske seieren i den nasjonale frigjøringskrigen.

Partiet har aldri sett på spørsmålet om massenes enhet rundt partiet som endelig løst. Det har sett på spørsmålet om å ta vare på og styrke denne enheten som en prosess som ikke tar slutt, og er knytta til de konkrete stadiene og vilkåra i revolusjonen sammen med å finne riktige løsninger på motsigelser i samfunnet. Det politiske grunnlaget for enheten i de breie folkemassene som blei lagt under den nasjonale frigjørings-krigen fortsatte å vokse seg sterkere under kampen for å bygge sosialismen og under kampen mot ytre og indre klassefiender. I løpet av denne kampen er alliansen mellom arbeiderklassen og de arbeidende bøndene som er grunnlaget for den politiske enheten i folket rundt partiet, stadig blitt sterkere. Etter at landet blei frigjort har denne politiske enheten fått sitt eget økonomiske og samfunnsmessige grunnlag og videre sitt eget ideologiske grunnlag — tankene i marxismen-leninismen. I kampen for å bygge sosialismen og forsvare fedrelandet, og kampen mot imperialismen og den moderne revisjonismen blei denne politiske enheten følgelig herda og forvandla til stålsatt enhet i det sosialistiske arbeidende folket, arbeiderklassen, kooperativbøndene og de sosialistiske intellektuelle.

Kamerat Enver Hoxha utarbeidde måtene å styrke enheten i folket rundt partiet på under vilkåra da sosialismen blir bygd fullt ut og livet i landet blir revolusjonert videre. Han la det fram for det fjerde landsmøtet i Den demokratiske fronten i september 1967.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Enheten ville herdes videre gjennom omfattende arbeid med å opplyse og overtale for å gi massene djup forståing for det politiske og ideologiske innholdet i linja og direktivene fra partiet og ved å mobilisere folket for å sette linjene ut i livet.

Enheten ville vokse seg sterk om en i første omgang slåss for å styrke statsmakta til folket mer og mer og ved å slåss for å øke demokratiet ved å føre uavbrutt politisk og ideologisk kamp mot byråkratisme og sikre at massene tar mer aktivt del i å styre landet.

Enheten ville bli styrka mer i kampen for å oppfylle de store oppgavene i utviklinga av industrien, jordbruket og andre greiner av økonomien og kulturen.

Enheten ville bli styrka særskilt ved å innpode kjærlighet og trofasthet mot det sosialistiske fedrelandet djupere i massenes sinn og følelser. En måtte alltid holde de patriotiske og revolusjonære tradisjonene til folket i Albania levende og utvikle dem videre. Hatet deres mot klassefienden, imperialismen og revisjonismen måtte styrkes hele tida. Den moralske, politiske og militære beredskapen i folket til forsvar for landet måtte reises til et høyere nivå.

Men hovedleddet i å styrke enheten mer i folket rundt partiet ligger i «kampen for å pode inn den proletariske ideologien i alle arbeideres sinn slik at den seirer fullstendig» (Enver Hoxha på det fjerde landsmøtet for Den demokratiske fronten i Albania). Under de konkrete vilkåra ville styrkinga av det ideologiske grunnlaget for enhet i folket føre direkte til styrking av det politiske, samfunnsmessige og økonomiske grunnlaget. Det ville sikre at oppgavene som partiet hadde stilt blei oppfylt på områdene for politikk, økonomi, kultur og forsvar.

Kamerat Enver Hoxha slo fast at enheten ville bli konsolidert gjennom klassekampen og gjennom rettferdige revolusjonære løsninger på motsigelsene i det sosialistiske samfunnet.

> «Å ta for seg spørsmålet om enhet atskilt fra klassekampen, å nekte for at klassekampen og de ikke-antagonistiske motsigelsene finnes i det sosialistiske samfunnet under påskudd av å verne denne enheten, vil si å bysse den poltiske og ideologiske årvåkenheten i partiet og hos arbeiderne i søvn. Det vil si å undergrave sjølve enheten og sosialismens sak». (Enver Hoxha: melding til det fjerde landsmøtet i Den demokratiske fronten i Albania, s. 36)

På den andre sida var det nødvendig å passe godt på å skille klart mellom motsigelser mellom fienden og folket og motsigelser i folkets

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

egne rekker. Det er nødvendig for ikke å forveksle folk som kanskje har fremmede ideer i hodet men som er lojale mot partiet og sosialismen med fienden. Ellers kommer enheten til å bli skadd og banda mellom massene og partiet blir svekka.

Den demokratiske fronten sto som alltid som det konkrete uttrykket for enheten i folket rundt partiet. De 25 år gamle erfaringene med fronten hadde bekrefta hvor viktig denne fronten var når det gjaldt å skape, opprettholde og stadig styrke de stålsatte banda mellom partiet og folket. Fronten mobiliserte massene til å sette partiprogrammet ut i livet og overvinne hindringer, slå tilbake fiender og vinne til slutt. Partiet satte fram som oppgave å styrke Den demokratiske fronten fra det organisatoriske synspunktet og fremme kampviljen og den sjølstendige virksomheten i organisasjonene til fronten og bedre arbeidsmetodene og arbeidsstilen der. Arbeidet med å gjøre Den demokratiske fronten sterkere og mer levende ville tjene som et hovedmiddel for å utdjupe masselinja og for at massene skulle ta breiere og mer aktiv del i å styre landet. Den demokratiske fronten ville fortsatt være et mektig våpen i partiets hender for å ta vare på og styrke enheten i folket rundt partiet, og revolusjonere livet i landet videre og bygge det sosialistiske samfunnet fullt ut.

Enheten i folket i Den demokratiske fronten som et eneste legeme rundt Arbeidets parti i Albania utgjorde en uoverstigelig mur mot indre og ytre fiender og ga sikkerhet for nye seire på veien til sosialismen og kommunismen.

> «Vi må ikke spare på noe» sa kamerat Enver Hoxha «når det gjelder å vokte den grunnfjellsharde enheten i folket rundt partiet vårt som det kjæreste vi har, og styrke den videre. Denne enheten har vært og kommer til å forsette å være det avgjørende vilkåret for vår seierrike marsj framover». (Samme sted s. 77)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Allmenne konklusjoner

Historia til Arbeidets parti i Albania er et stort skattkammer med erfaringer fra en skapende og besluttsom tillemping av marxismen-leninismen under forholda i et slavebundet land for å sikre frihet, nasjonal sjølstendighet og opprettelsen av folkets statsmakt; og for å bygge sosialismen under forholda i et tilbakeliggende, halvføydalt land som geografisk er omringa av fiendestater.

Fra oppsummeringa av disse erfaringene kan en trekke følgende allmenne hovedkonklusjoner:

1. — Arbeidets parti i Albania blei stifta av de albanske kommunistene, med kamerat Enver Hoxha i spissen, på grunnlag av den kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen. Det oppsto som en absolutt historisk nødvendighet for å lede kampen for folkets nasjonale og sosiale frigjøring.

APA blei danna ved at de albanske kommunistiske gruppene blei smelta sammen i et revolusjonært arbeiderklasseparti av ny type, på grunnlag av de ideologiske og organisatoriske prinsippene i marxismen-leninismen. Sammensmeltinga blei oppnådd i den felles kampen som kommunistene i de ulike gruppene førte mot folkets fiender, mot pseudo-marxistiske politiske strømninger og organisasjoner, mot fremmede synspunkter innafor gruppene sjøl, ved å sette de allmenne interessene til den kommunistiske bevegelsen over de snevre gruppeinteressene. Sammensmeltinga blei befesta ved at det blei utarbeidd og godtatt ei generallinje som var bygd på et vitenskapelig marxist-leninistisk grunnlag.

APA blei stifta i et tilbakeliggende jordbruksland. Det faktum at arbeiderklassen var liten i antall, spredd, ikke forma som et industriproletariat og ikke hadde nådd et høyt nivå med hensyn til organisatorisk og politisk modenhet, hindra ikke at det marxist-leninistiske partiet til den

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

albanske arbeiderklassen blei skapt. Under disse forholda tjente bevegelsen blant skoleungdommen som ei mektig støtte for partidannelsen, ved sia av arbeiderbevegelsen. Ungdommen ved de videregående skolene og størsteparten av de albanske universitetsstudentene var blant de første som slutta seg til de kommunistiske ideene og sto i fremste linje i den anti-fascistiske demokratiske bevegelsen. Under ledelse av kommunistene og støtta og inspirert av arbeiderklassen blei de bærere av de marxist-leninistiske ideene og den militante patriotismen blant folkemassene, og slik spilte de ei viktig rolle for å danne partiet og for å propagandere den revolusjonære linja.

APA var det første partiet til den albanske arbeiderklassen og har alltid vært dens eneste parti.

2. — Seieren for folkerevolusjonen og bygginga av det økonomiske grunnlaget for sosialismen blei oppnådd under ledelse av arbeiderklassen. Det er også under ledelse av denne klassen at bygginga av det sosialistiske samfunnet blir fullført.

Arbeiderklassens ledelse sikra den fullstendige seieren for det albanske folkets sjølstendighet, avskaffa landets økonomiske avhengighet av fremmede makter, sikra den uavbrutte utviklinga av revolusjonen på det politiske, økonomiske og sosiale området, og forsvarte seirene for denne revolusjonen.

Den albanske arbeiderklassen gjennomførte den historiske oppgava si i kraft av den ledende rolla som blei spilt av Arbeidets parti i Albania, som er et proletarisk revolusjonært parti ut fra den teorien som veileder det, de organisatoriske prinsippene det er bygd på og det politiske programmet det har.

Arbeidets parti i Albania har alltid bevart den proletariske karakteren sin upletta og har trofast iverksatt arbeiderklassens ledelse på alle stadier og på alle områder av samfunnslivet i landet.

Partiet har fostra de ledende kadrene og alle kommunistene, også de som ikke kommer fra arbeiderklassen, i den proletariske ideologien, i en ånd av lojalitet mot proletariatets og sosialismens sak og i ei kjensle av uforsonlig kamp mot klassefienden. Deres revolusjonære proletariske herding er blitt gjennomført i kampen mot de fascistiske okkupantene, mot de hjemlige utbytterklassene, mot imperialismen og revisjonismen, i den revolusjonære virksomheten for nasjonal og sosial frigjøring, for å bygge sosialismen og forsvare fedrelandet.

Partiet har ikke tillatt seg å bli byråkratisk, å bli kvalt av sløvhet og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

rutine og som følge av det å miste den revolusjonære proletariske ånden sin. Partiet har vurdert kampen mot byråkratisering av de ledende kadrene, av de ledende organene og partiapparatet som et avgjørende vilkår for å unngå at det blir skapt et slags sjikt av borgerliggjorte folk som i «partiets» og «marxismen-leninismens» navn ville ha som mål å avskaffe arbeiderklassens ledelse og erstatte den med sitt eget herredømme over arbeiderklassen og partiet dens.

Ved hjelp av sitt eget parti har den albanske arbeiderklassen vært i stand til å overvinne alt som hindra den i å gjennomføre den ledende rolla si. Disse hindringene var en følge av den tilbakeliggende situasjonen i det halvfeydale jordbrukslandet, av det begrensa organisatoriske nivået og det lave ideologiske, tekniske og kulturelle nivået i perioden for den nasjonale frigjøringskrigen og de første åra etter frigjøringa.

I perioden med oppbygging av sosialismen har klassen økt i antall, blitt forma som en ny industriarbeiderklasse og utvikla seg fra et teknisk og kulturelt synspunkt. Den er blitt herda politisk og ideologisk, er modna og har oppnådd et høyt organisatorisk nivå. Dette har ytterligere styrka dens rolle som leder av alt samfunnsliv i landet og som organisator av oppbygginga av sosialismen og kommunismen.

Ved de grunnleggende endringene i klassestrukturen og ved at arbeiderklassen har vokst og blitt herda, har partiet økt og styrka seg med de beste medlemmene fra denne klassen.

3. — APA har vært i stand til å spille den ledende rolla i revolusjonen og den sosialistiske bygginga av ladet fordi det har utarbeidd og konsekvent satt ut i livet ei revolusjonær generallinje. Denne linja har alltid svart til de politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle krava til massene, til de grunnleggende interessene til folket og fedrelandet og til sosialismens interesser både på det nasjonale og det internasjonale planet.

Ved utarbeidelsen av denne linja, har APA støtta seg til følgende: de grunnleggende prinsippene i marxismen-leninismen; en vitenskapelig analyse av de ytre og indre forholda, av styrkeforholdet mellom klassekreftene i landet og på det internasjonale planet; den revolusjonære erfaringa som er samla i landet og erfaringene fra den internasjonale kommunistiske bevegelsen. På dette grunnlaget har partiet vært i stand til å avdekke og vurdere de grunnleggende motsigelsene i de ulike historiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

stadiene av revolusjonen på en riktig måte, og til å fastsette sine egne programmatiske mål og oppgaver på en riktig måte.

Ved utarbeidelsen av den politiske linja si, har partiet alltid gått fram med forsiktige skritt, det har ikke forhasta seg, men heller ikke nølt med å fatte vedtak. Det har ikke stengt seg inne i nasjonal unntakspolitikk, men heller ikke kopiert eller brukt utenlandsk revolusjonær erfaring på en mekanisk måte. Partiet har alltid vært klar over at de marxist-leninistiske prinsippene og den revolusjonære erfaringa til de kommunistiske søsterpartiene ikke aleine kan utstyre det med en egen fullstendig og ferdigsydd politisk linje. For å oppnå dette er det nødvendig for partiet til arbeiderklassen at det har samla seg egne viktige erfaringer som er vunnet gjennom revolusjonær praksis. Av denne grunn har APA ved begynnelsen av hvert historisk stadium bare vært i stand til å legge grunnlaget for sin egen generallinje. Seinere har det så berikt og fullstendiggjort den gjennom praksisen i revolusjonen og den sosialistiske oppbygginga.

Det er likeså gjennom revolusjonær praksis at det er blitt stadfesta at den politiske linja til partiet er riktig. For alltid å holde denne linja riktig og revolusjonær har APA aldri nølt med å korrigere den og gjøre tillegg til den ved alle høve der de objektive nasjonale og internasjonale vilkåra har forandra seg, når enkelte vedtak har vist seg uriktige gjennom praksis, eller når livet har vist at former og metoder som er lånt fra utlandet ikke har passa med den nasjonale virkeligheten eller har vært fremmede for marxismen-leninismen. Partiet har aldri skjult sine egne feil eller mangler, men har opprettholdt ei kritisk holdning til dem og korrigert dem i god tid og ikke tillatt dem å slå rot og bli uhelbredelige. Det har ikke tillatt at det har utvikla seg partifiendtlige strømninger innafor sine egne rekker.

I taktikken som APA har fulgt i de ulike stadiene, er det ingen ekstreme tilbaketog eller sikk-sakk-manøvrer. Det er fordi det ikke har vært noen djup ebbe i revolusjonen forårsaket av objektive forhold, og fordi partiet ikke har gjort alvorlige prinsipielle feil.

Jo større erfaring APA har samla gjennom sin egen og arbeidermassenes revolusjonære praksis, desto bedre har det mestra de grunnleggende prinsippene i marxismen-leninismen og fordjupa sin kunnskap om dem i denne strømmen av praksis, desto bedre har det vært i stand til å oppsummere teoretisk sin egen og folkets erfaringer for å utarbeide sin egen politiske linje korrekt og detaljert, desto bedre har det klart å

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

orientere seg i kompliserte situasjoner, desto færre og mer sjelden har det gjort feil og desto raskere er de blitt korrigert.

4.— Generallinja til partiet er blitt gjennomført med framgang først og fremst fordi den har fått oppslutning fra de breie folkemassene og er blitt deres linje. Sammen med partiet og under dets ledelse har massene anstrengt seg av all kraft for å sette den om i praksis. Partiet har vunnet massene ved å overbeveise dem om at det har ei riktig linje, ved å gjøre dem bevisste om måla for kampen, om vanskelighetene, hindringene og ofra som er nødvendige for å sikre seieren. Partiet har lagt den største vekt på banda til massene.

De nære banda mellom partiet og massene og at partiet har overbevist massene om at dets linje er riktig og partiets linje er blitt gjort til massens linje — dette er blitt virkelig ikke bare fordi denne linja har svart til krava og interessene til folket og sosialismen, men også fordi partiet når det har satt linja ut i livet alltid har drevet praktisk revolusjonær virksomhet.

For å overbevise folkemassene og opprette varige band til dem og for å mobilisere dem til arbeid og kamp, har den konkrete, handgripelige, klare og militante propagandaen og agitasjonen, det omfattende og varierte politiske og ideologiske arbeidet som har vært drevet i mange former for å fostre massene kommunistisk og patriotisk, vært et pålitelig våpen i partiets hender.

Parallelt med agitasjons- og propagandaarbeidet har partiet alltid fulgt prinsippet om at ord og handlinger må stemme overens. Fostringsarbeidet til partiet har alltid vært forent med aksjoner og med det personlige eksemplet kommunistene har gitt ved å stå i de fremste rekkene i kamp og arbeid. Som et resultat av dette er massene blitt overbevist gjennom sine egne erfaringer om at partiets linje er riktig.

Ved hvert vedtak partiet har fatta og ved hvert skritt det har tatt i virksomheten sin, har det rådført seg med massene. Det har oppmuntra kritikk og fri meningsytring fra massene, det har lytta omhyggelig til krava og forslaga deres og har alltid hatt folkets høye moralske og politiske verdier i tankene. Partiet har stadig trukket lærdommer av de rike revolusjonære erfaringene til massene, og det har lært dem videre.

Banda mellom partiet og massene har vært bygd på et sunt organisatorisk grunnlag. Bare banda med de organiserte massene er virkelige og stabile band. APA har oppretta forskjellige politiske og økonomiske masseorganisasjoner som er band som forbinder partiet med massene,

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og som er kraftige løftestenger for å omsette den politiske linja til partiet i praksis. Programma og virksomheten til disse organisasjonene har alltid vært grunnlagt på politikken til partiet.

Ei svært viktig side av partiets revolusjonære praksis for å opprettholde og styrke banda til massene og for å beskytte partiet sjøl mot å bli ødelagt av angrepa fra klassefiendene, er det ubøyelige revolusjonære standpunktet det har tatt overfor de mange vanskelighetene det har møtt på veien. Partiet har alltid forberedt seg sjøl og massene på å greie opp med de svært vanskelige og kompliserte situasjonene som uungåelig oppstår i løpet av revolusjonen. Følgelig er det aldri blitt overraska av de alvorlige situasjonene som fiendene har skapt. I slike situasjoner har ikke partiet mista kursen, det har ikke blitt grepet av panikk eller sunket ned i pessimisme og passivitet, og det har ikke mista tilliten til sine egne eller folkets krefter. Det er ikke blitt slått ned av fortvilelse på grunn av de tapa som fiendeangrepa har påført det. I alle kritiske øyeblikk har partiet handla med klokskap, moden innsikt og dristighet, det har fortalt massene sannheten om situasjonen, det har appellert til dem og stolt fullt på dem, og det har alltid kommet seierrikt ut.

I vanskelige situasjoner har partiet manøvrert smidig, men det har aldri tapt hovedmålet av syne og aldri avveket fra prinsippa i marxismen-leninismen.

Partiets stabile forbindelser med massene er blitt satt på prøve i vanskelige situasjoner, og gjennom det er disse forbindelsene blitt ytterligere styrka.

5. — Et annet marxist-leninistisk prinsipp som APA har satt ut i livet i den revolusjonære virksomheten sin er at det alltid lar den proletariske politikken være bestemmende for løsninga av alle problemer, politiske, økonomiske, kulturelle, tekniske, militære eller andre. Partiet har alltid vurdert sine egne aktiviteter og standpunkter, alle hendinger og ting ut fra et klassestandpunkt, om de er til fordel for folket, revolusjonen og sosialismen på det nasjonale og internasjonale planet, nå og i sær for framtida.

Dette har hjulpet partiet til lettere å få grep om hovedleddet i en serie med problemer, og til å stikke ut kursen bedre under vanskelige forhold. Det har redda partiet fra å gjøre alvorlige prinsipielle feil, satt det i stand til å korrigere svakhetene og manglene i tide og alltid gå framover på den rette marxist-leninistiske veien.

Forent med prinsippet om å sette den proletariske politikken i

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

ledelsen, er det andre prinsippet som partiet har handla etter med konsekvens og utholdenhet helt fra det blei stifta — prinsippet om å stole på egne krefter.

Det albanske folket under partiets ledelse tagg ikke imperialistene og de innenlandske herskerne om frihet, og de venta heller ikke på at friheten og sjølstendigheten skulle bli brakt til dem av andre utafra. På samme måten lot de aldri oppbygginga av det sosialistiske samfunnet, utviklinga av økonomien og kulturen eller forsvaret av revolusjonens seirer være avhengig av at de mottok hjelp fra utlandet.

Prinsippet om å stole på egne krefter under den nasjonale frigjøringskrigen fikk konkret uttrykk i parolen «Frihet blir ikke gitt som gave, men blir vunnet med blod og ofre.»

Etter krigen blei det uttrykt i den revolusjonære fastheten og beredskapen hos folket på å bygge sosialismen under alle slags vilkår og forhold, ved å mobilisere alle de innenlandske menneskelige, materielle og finansielle ressursene.

6. — APA har sikra ei uavbrutt utvikling av revolusjonen.

Denne revolusjonen har gått gjennom tre hovedstadier: Det antiimperialistiske demokratiske stadiet med seier for den nasjonale sjølstendigheten og opprettelsen av folkets statsmakt. Stadiet for å bygge det økonomiske grunnlaget for sosialismen; og stadiet for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet, som vi er inne i nå. Disse tre stadiene er deler av en og samme revolusjon.

De tre stadiene har ikke bare utvikla seg uten avbrudd, men har også overlappa hverandre. Ett stadium har forberedt grunnen for det neste stadiet.

I det første stadiet — ved sida av oppgava som hadde en antiimperialistisk og demokratisk karakter — blei det politiske herredømmet til borgerskapet avskaffa, ei oppgave med sosialistisk karakter. I det andre stadiet blei det — ved sida av oppgaver som hadde en sosialistisk karakter — gjennomført sosiale og økonomiske oppgaver med en demokratisk karakter som det ikke hadde vært mulig å løse i det første stadiet.

I det andre og tredje stadiet kom den første begynnelsen til kommunistiske forhold, parallelt med at de sosialistiske forholda blei bygd og perfeksjonert.

På hvert stadium av revolusjonen har løsninga av ei grunnleggende oppgave blant alle de politiske, økonomiske og sosiale og ideologiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

oppgavene vært hovedsaka: på det første stadiet — den økonomiske og sosiale oppgava når det gjaldt eiendomsretten til produksjonsmidlene, og på det tredje stadiet — den ideologiske og kulturelle oppgava.

Så lenge seieren ikke er vunnet også på det ideologiske og kulturelle området, er ikke revolusjonens seirer på det politiske, økonomiske og sosiale området sikra, og faren for at kapitalismen kan bli gjeninnført, er heller ikke fjerna. Revolusjonen på det ideologiske og kulturelle området har som mål å tilintetgjøre den borgerlige ideologien, å skape kommunistisk moral overalt og i alle retninger og hindre at revisjonismen kommer til makta og kapitalismen blir gjeninnført. Parallelt med at revolusjonen utvikler seg på det ideologiske og kulturelle området, fortsetter den også på det politiske, økonomiske og sosiale områdene. Det er bare uavbrutt utvikling av den sosialistiske revolusjonen på alle områder, i basisen og i overbygninga, som fører fram til bygginga av det kommunistiske samfunnet.

Den seierrike og uavbrutte utviklinga av revolusjonen i Albania er blitt sikra ved disse hovedfaktorene: Ved at arbeiderklassens revolusjonære parti har hatt den udelte ledelsen i alle stadiene av revolusjonen, og ved at partiet trofast har tillempa de allmenne lovene for revolusjonen i samsvar med de konkrete objektive og subjektive forholda som blei skapt i utviklingsprosessen til denne revolusjonen.

APA har sikra seieren for revolusjonen i første rekke gjennom å løse tre nøkkeloppgaver på revolusjonært vis: Å forene massene i en eneste front rundt partiet — å organisere det væpna opprøret for å styrte den gamle statsmakta, opprette folkehæren og forberede folket allmennt på å forvare seirene — og å opprette proletariatets diktatur og stadig forbedre det.

7. — På alle stadiene har Den demokratiske fronten (som er den direkte fortsettelsen av Den nasjonale frigjøringsfronten) vært et mektig våpen i hendene på partiet for å forene de breie folkemassene politisk rundt partiet, mobilisere dem til kamp og arbeid og sikre seieren.

Ved hjelp av Den demokratiske fronten har partiet lykkes i å forene de ulike klassene og laga, såvel som atskillige grupper og elementer som var arbeiderklassens allierte, i en stor politisk organisasjon, i de ulike stadiene av revolusjonen. Ved hjelp av Den demokratiske fronten var det mulig å sikre at ingen av disse allierte, og da særlig de som ikke var med i noen av de andre masseorganisasjonene, som ungdomsforbundet, kvinneforbundet eller fagforeningene, falt utafor innflytelsen fra den

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

proletariske politikken til partiet. Gjennom Den demokratiske fronten blei partiet i stand til å opprette og konsolidere forbindelsene med de breieste folkemassene, og det kunne lettere utøve den proletariske ledelsen på alle områder.

Den demokratiske fronten ga partiet og folkestatsmakta den breieste politiske støtte. Den var et konkret uttrykk for folkets moralske og politiske enhet rundt partiet.

Den demokratiske fronten blei oppretta som et frivillig forbund av folkemassene nedafra og ikke som en koalisjon av politiske partier, og det har den alltid fortsatt å være.

På alle stadiene har fronten vært grunnlagt på alliansen mellom arbeiderklassen og de arbeidende bøndene under arbeiderklassens ledelse. Det breieste grunnlaget har vært de arbeidende bøndene.

Arbeidets parti i Albania har alltid vært den eneste ledende krafta i Den demokratiske fronten og det eneste politiske partiet i den.

I Albania har det aldri eksistert noen virkelige borgerlige politiske partier, og det blei ikke danna noen etter at Albanias kommunistiske parti var stifta. APA motsatte seg ikke at det blei oppretta andre antifascistiske partier, og ville heller ikke ha motsatt seg å samarbeide med dem om å organisere krigen mot okkupantene, dersom det var blitt danna slike partier.

Men partiet bekjempa og knuste slike politiske organisasjoner som «Balli kombëtar» og «Legalitet», som var oppretta av godseierne og det reaksjonære borgerskapet med oppmuntring og støtte fra de italienske og tyske okkupantene, og som prøvde å ødelegge partiet og Den demokratiske fronten og hindre at folkerevolusjonen seira. Partiet knuste også de forsøka som borgerskap og godseierelementer gjorde etter krigen, med oppmuntring og støtte fra de britiske og amerikanske imperialistene, på å skape reaksjonære politiske partier som våpen for å styrte folkestatsmakta.

Den historiske kjensgjerninga at det bortsett fra APA aldri har eksistert andre politiske partier i Albania, har vært en svært stor fordel for arbeiderklassen, folket, revolusjonen og sosialismen i Albania. Det har hjulpet arbeiderklassens parti til bedre og lettere å gjennomføre oppgava si som leder av revolusjonen på alle stadiene.

Ettersom APA var det eneste politiske partiet i landet, kunne det sosialistiske demokratiet for de arbeidende massene, bli utøvd på en bedre måte etter seieren for folkerevolusjonen.

Arbeidets parti i Albania har uttrykt og forsvart interessene ikke bare

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

til arbeiderklassen, men også til de arbeidende bøndene og til hele det albanske folket som er forent i den demokratiske fronten, samtidig som det har sett disse interessene under sosialismens synsvinkel.

APA har alltid sett på folkets enhet i Den demokratiske fronten som en enhet av klasse, lag og mennesker som ikke har noen antagonistiske motsigelser, men som er knytta sammen av felles interesser og mål i ett eller flere bestemte historiske stadier. Denne enheten blei skapt og styrka i krigen for frihet, nasjonal sjølstendighet og sosialisme, i den uforsonlige kampen mot de innenlandske og utenlandske klassefiendene.

På den ene sida har partiet bekjempa sekteriske ytringer, tilfeller der folket er blitt blanda sammen med fiendene, der ikke-antagonistiske motsigelser er blitt vurdert som antagonistiske, der det har vært mangel på tålmodighet til å arbeide med folk som er politisk forvirra osv. På den andre sida har partiet bekjempa opportunistiske ytringer — tilfeller av mangel på årvåkenhet overfor klassefienden eller avslapning av klassekampen innafor Den demokratiske fronten, tendenser hos opportunistiske elementer til ikke å beskytte partiets fullstendige ideologiske, politiske og organisatoriske uavhengighet i Den demokratiske fronten, eller dets rolle som eneste ledelse.

Denne kampen har vært avgjørende for at en stadig har kunnet bevare og styrke folkets enhet i Den demokratiske fronten.

8. — Revolusjonen i Albania seira gjennom det væpna opprøret.

Under de konkrete forholda kunne ikke dette opprøret ha vært ei enkeltstående og umiddelbar handling. Utviklinga av opprøret var en hel prosess som begynte med anti-fascistiske demonstrasjoner og små kamphandlinger og skritt for skritt økte til et allmennt folkeopprør.

Organiseringa av det væpna opprøret krevde i høyeste grad at det blei gjort forberedelser til å danne en nasjonal frigjøringshær av folket, som kunne bli i stand til å beseire fiendens væpna styrker, ødelegge fiendens statsapparat, frigjøre landet fra okkupantene, sikre at folkestatsmakta blei oppretta og forsvare denne statsmakta. For å gjennomføre slike oppgaver var det absolutt nødvendig at folkehæren blei organisert som en regulær folkehær for den nye albanske staten.

Det væpna opprøret og opprettelsen av folkets væpna styrker gjennomgikk tre hovedstadier:

I den første fasen blei grunnlaget lagt for det allmenne væpna opprøret og for å organiserre den regulære nasjonale frigjøringshæren. I

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

denne fasen blei det oppretta geriljaenheter, regulære partisanenheter og bataljoner samt frivillige lokalforsvarsenheter, og en allmenn moralsk og politisk forberedelse av folkmassene for det allmenne opprøret blei gjennomført. Partisanavdelingene frigjorde hele områder fra okkupantene, og disse blei gjort til pålitelige baser for partisankrigen.

I den andre fasen blei krigen forvandla til ei allmenn folkereisning. Partisanenhetene og bataljonene blei organisert i en sentralisert nasjonal frigjøringshær, leda av en generalstab. I denne fasen blei partisangruppene og brigadene oppretta. Den militære administrasjonen i de bakre områdene blei også oppretta. Slik blei også den regulære folkehæren grunnlagt.

I den tredje fasen førte den allmenne folkereisninga til at okkupantene blei jagd ut og landet fullstendig frigjort, de reaksjonære væpna styrkene som var redskaper for okkupantene blei utsletta, og statsapparatet til okkupantene og forræderne blei fullstendig ødelagt. I denne fasen blei den nasjonale frigjøringshæren i sin helhet forandra til en regulær hær for det albanske folket og den folkedemokratiske albanske staten.

Folkereisninga fant inspirasjonen i byene og begynte der. Etterhvert som den vokste og blei sterkere, flytta tyngdepunktet seg til landsbygda. Landsbyene blei hovedbasen for opprøret og bøndene hovedkrafta. samtidig gikk opprøret videre og djupere i byene også. Landsbygda blei frigjort først, og tjente som utgangspunkt for frigjøringa av byene og hele landet. Helt til slutten fortsatte imidlertid byene å være inspiratoren og lederen for hele reisninga.

Partisankrigen var hovedforma for den væpna kampen. Partisanenes stridsaktivitet utmerka seg ved uopphørlig angrep, ved dyktig bruk av manøvrer med mange raske forflytninger, ved plutselige slag, ved stort initiativ hos kommandanter på alle nivåer og ved perfekt utnytting av terrenget. Den mesterlige bruken av partisankrigens taktikk, den høye moralen hos kjemperne, folkemassenes støtte og direkte deltakelse i krigen — alt dette nøytraliserte og overvant fiendens overlegenhet med hensyn til antall og særlig med hensyn til stridsutstyr. Det sikra at folkehærens krefter blei beskytta, og at motstanderne lei svært store tap eller blei utsletta.

Folkets væpna styrker som sikra seieren for revolusjonen, var ei mektig og uerstattelig støtte for at revolusjonen utvikla seg uavbrutt og seierrikt på alle områder, og de forsvarte dem mot de fiendtlige planene og aktiviteten til de innenlandske reaksjonære kreftene, imperialistene

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

og de moderne revisjonistene. Folkehæren er et av de viktigste våpna til proletariatets diktatur. Organene til den statlige sikkerhetstjenesten er de årvåkne øynene til dette diktaturet.

I og med at den politiske makta blei konsolidert og perfeksjonert i prosessen med den sosialistiske oppbygginga av landet, forbedra de væpna styrkene organisasjonen, bevæpninga og det militære utstyret og utdanninga og de politiske og stridende ferdighetene sine. Folket og den sosialistiske staten har ikke spart på noe for uavbrutt å styrke og modernisere de væpna styrkene til folket.

APA har vist stadig omtanke for å styrke og bevare den djupt folkelige karakteren til de væpna styrkene og deres band til folket, for å herde dem politisk og ideologisk og for partiets ledelse av dem.

Revolusjonenes seirer blir forsvart ikke bare av de stående væpna styrkene, men også av hele det væpna folket. Arbeidets parti i Albania har satt det marxist-leninistiske prinsippet om å væpne folket, gi det systematisk militæropplæring og allsidig kampberedskap for å forsvare det sosialistiske fedrelandet, ut i livet fullt og helt. Dette prinsippet har fått uttrykkk i partiets parole: «Vi skal bygge sosialismen med hakka i den ene handa og geværet i den andre.»

9. — Folkemakta i Albania blei født under den nasjonale frigjøringskrigen som de revolusjonære demokratiske kreftenes demokratiske diktatur. Den blei oppretta ved at den politiske makta til okkupantene, godseierne og det reaksjonære borgerskapet blei fullstendig knust. Før landet var blitt helt frigjort, var spørsmålet om statsmakta blitt avgjort til fordel for de revolusjonære kreftene. Umiddelbart etter frigjøringa begynte folkemakta å utøve funksjonene til proletariatets diktatur, i form av en folkedemokratisk stat.

Partiet vurderte spørsmålet om den politiske makta som det grunnleggende spørsmålet for revolusjonen, og knytta den nasjonale frigjøringskrigen nært sammen med de revolusjonære folkemassenes maktovertakelse. Derfor blei folkemakta utvida og konsolidert på ruinene av den gamle statsmakta, parallelt med at den væpna kampen blei utvida og styrka. Det nye statsmakta tjente på si side som ei pålitelig støtte for den væpna folkereisninga.

Ved å føre fram parolen «De nasjonale frigjøringsråda — den eneste statsmakta til folket i Albania», forberedte partiet massene på å ødelegge statsmakta til okkupantene og forræderne og hindre at den gamle statsmakta til godseierne og borgerskapet blei gjenoppretta. På denne

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

måten sikra partiet også at det fikk den udelte ledelsen i den nye statsmakta som det skapte. Da de nødvendige vilkåra var lagt til rette, organiserte partiet omgående danninga av den revolusjonære demokratiske regjeringa til det albanske folket som eneste regjering uten å vente på at hele landet skulle bli frigjort først.

Partiet brukte de to mektige våpna sine, Den demokratiske fronten og Den nasjonale frigjøringshæren, og gløm te ikke et øyeblikk perspektivet på utviklinga av revolusjonen og det endelige målet det skulle nå. Det delte aldri makta med borgerskapet, men bevarte arbeiderklassens ledelse i den nye politiske statsmakta ukrenka. Partiet vant over presset som den innenlandske reaksjonen og de amerikanske og britiske imperialistene øvde under krigen og i de første åra etter frigjøringa, for å sette representanter for godseierne og det reaksjonære borgerskapet inn i ledelsen for folkemakta. partiet beseira også det forræderiske standpunktet til opportunistiske elementer i sin egen ledelse som ga etter for fiendens press og gikk med på å dele makta med borgerskapet.

Folkeråda, den direkte fortsettelsen av de nasjonale frigjøringsråda, er det politiske grunnlaget for statsmakta.

Proletariatets diktatur tjente og tjener fortsatt som hovedvåpenet for den uavbrutte utviklinga av den sosialistiske revolusjonen på alle områder, og for forsvaret av det den har oppnådd. Det sosialistiske demokratiet, som stadig er blitt utvida og konsolidert, blir virkeliggjort gjennom dette diktaturet. Proletariatets diktatur er også midlet til å sikre at de arbeidende folkemassene tar aktivt og omfattende del i styringa av landet.

Grunnlaget for proletariatets diktatur er alliansen mellom arbeiderklassen og de arbeidende bøndene under ledelsen av arbeiderklassen. De albanske bøndene har alltid sett på proletariatets diktatur som sin egen statsmakt, fordi det er den første og eneste statsmakta som har oppfylt de århundregamle drømmene og ønskene deres, som har sikra dem frihet og jord, som har løfta dem ut av nød og tilbakeliggenhet og har garantert dem rask framgang på alle områder på den sosialistiske veien.

APA har konsekvent kjempa mot alle ytringer eller tendenser hos opportunistiske elementer til å liberalisere statsmakta, til å gjøre den om til et «demokrati for alle», såvel som mot byråkratiets sjukdom.

Denne kampen har hatt vesentlig betydning for å bevare den proletariske karakteren i folkestatsmakta, for å hindre at den blir skilt fra folkemassene og for å hindre en borgerlig-revisjonistisk degenerasjon av proletariatets diktatur.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

APA ser på kampen mot byråkratiet som ei side av klassekampen. Som det vil den fortsette så lenge klassekampen pågår.

Proletariatets diktatur er også et avgjørende våpen i hendene på partiet og arbeiderklassen når det gjelder å fullføre bygginga av det sosialistiske og kommunistiske samfunnet. APA vil følge kursen som bevarer og stadig perfeksjonerer proletariatets diktatur helt til klassene er fullstendig avskaffa, helt til det kommunistiske samfunnet er fullstendig fredigbygd og helt til enhver ytre fare for dette samfunnet er utsletta.

10. — På det økonomiske området har revolusjonen løst to hovedoppgaver. For det første blei det økonomiske grunnlaget for godseierne og borgerskapet avskaffa, den private eiendomsretten til produksjonsmidlene blei utrydda og erstatta med sosialistisk samfunnsmessig eiendomsrett både i byene og på landsbygda. For det andre blei den økonomiske tilbakeliggenheten og den ensidige strukturen i økonomien som hovedsaklig besto av jordbruksproduksjon i liten målestokk, avskaffa, og det blei bygd opp en ny struktur med mange greiner som besto av industri- og jordbruksproduksjon i stor målestokk som i hovedsak støtta seg på bruk av moderne teknikk.

Når det gjaldt å opprette sosialistiske produksjonsforhold, venta ikke partiet på at produktivkreftene, som fortsatt var tilbakestående, skulle bli utvikla til et høyt nivå. Partiet bygde disse forholda (først i byene og deretter på landet) før det var lagt et fullstendig materielt og teknisk grunnlag for sosialismen. Denne sistnevnte oppgava ville bli gjennomført på stadiet for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet. På denne måten tjente opprettelsen av sosialistiske produksjonsforhold som ei virkelig støtte og ei kraftig drivkraft for å utvikle produktivkreftene raskt.

Restene av føydale forhold blei avskaffa ved hjelp av jordreformen som eksproprierte jorda til godseierne uten erstatning og ga den til fattigbøndene, samtidig som den forbød kjøp og salg av jord. Ettersom denne reformen blei gjennomført under forholda som rådde da den sosialistiske revolusjonen utvikla seg, påvirka den også de kapitalistiske forholda på landsbygda.

Gjennom nasjonalisering blei de store og middelstore kapitalisteiendommene i byene avskaffa og erstatta av sosialistisk samfunnseiendom. Den statskapitalistiske forma blei ikke brukt. Nasjonaliseringa blei gjennomført raskt og på en djupt revolusjonær måte, basert

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

på ekspropriasjon uten erstatning. Privateiendommen til småprodusentene i byene blei forandra til sosialistisk eiendom ved at disse produsentene frivillig forente seg i handverkskooperativer.

Privateiendommen til småprodusentene på landsbygda blei forandra til kooperativ samfunnseiendom gjennom kollektivisering av jordbruket. Kollektiviseringa blei påbegynt og fullført uten at jorda til småprodusentene først var nasjonalisert og uten at en venta til landsbygda først var industrialisert, men parallelt med framveksten og utviklinga av den nye sosialistiske industrien. I løpet av prosessen med å kollektivisere jordbruket og utvikle industrien, blei også det materielle og tekniske grunnlaget for sosialistisk produksjon i stor målestokk på landsbygda lagt.

Kollektiviseringa av jordbruket skjedde på det grunnlaget at bøndene blei overbevist om at det sosialistiske systemet var overlegent i jordbruket. Ved hjelp av partiet kom de fram til denne overbevisninga gjennom egne erfaringer. Partiet har alltid strengt fulgt det leninistiske prinsippet om at bøndene skal forene seg i kooperativer av fri vilje. De mellomstore bøndene slutta seg til kollektiviseringa og gikk inn i kooperativene i masseomfang, på samme måte som fattigbøndene.

Den eneste kollektiviseringsforma som blei brukt, var jordbruksproduksjonskooperativet. Det var grunnlagt på samfunnsmessig eiendom av produksjonsmidlene, arbeid i fellesskap og fordelinga av produktene utelukkende på grunnlag av det arbeidet som hvert medlem av kooperativet hadde utført.

Den sosialistiske industrialiseringa av landet tjente som hovednøkkel for å utvikle produktivkreftene og bygge opp en mangesidig økonomi. Industrialiseringa skapte reelle muligheter for å opprette og utvikle nye greiner av økonomien, for å skape et framskredent, mangesidig jordbruk og for å intensivere det.

I den sosialistiske industrialiseringa av landet har alltid opprettelse og utvikling av tungindustri kommet i første rekke. Følgelig har produksjonsandelen av produksjonsmidler stadig økt. Samtidig har det alltid blitt lagt særskilt vekt på ei rask utvikling av lettindustri. Partiet har også prøvd å sikre ei harmonisk utvikling av industri og jordbruk. Bare dersom en står på begge beina — industrien og jordbruket — kan en være sikker på at en får bygd en sterk, stabil og sjølstendig økonomi og at den vil utvikle seg hurtig og uten avbrudd.

Ledelsen av økonomien og den sosialistiske oppbygginga har vært en

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

demokratisk, sentralisert ledelse, på grunnlag av en enhetlig og allmenn statsplan.

Å opprette og utvikle den nye, sosialistiske industrien, såvel som å legge det materielle og tekniske grunnlaget for ei intensiv utvikling av jordbruket, er oppgaver som er blitt gjennomført ved først og fremst å støtte seg på landets egne krefter, midler og ressurser. Den internasjonalistiske hjelpa fra de sosialistiske landa, som er basert på gjensidighet, har spilt og spiller stadig ei avgjørende rolle i denne sammenhengen.

På denne måten har APA gjennom proletariatets diktatur sikra: at landet gikk fra en tilbakeliggende halvføydal situasjon direkte over til sosialismen ved å gå utenom fasen med å utvikle kapitalisme, sjølstendighet for folkeøkonomien, og rask utvikling av den på veien til sosialismen.

11. — I utforminga av den politiske linja og i hele virksomheten sin har APA alltid latt seg veilede av prinsippet om at klassekampen er den viktigste drivkrafta for revolusjonens seier, for bygginga av det sosialistiske samfunnet og overgangen til kommunismen. Klassekampen er et objektivt fenomen og som det uunngåelig. Den utvikler seg i sikksakk-mønster, stiger iblant og faller iblant, noen ganger blir den akutt og andre ganger slappes den av, men den blir aldri avbrutt og dør aldri bort. Den omfatter alle områder — det politiske, økonomiske og sosiale, ideologiske og kulturelle.

Klassekampen er: kampen mot de fascistiske imperialistene og de fremste utbytterklassene i landet for å avskaffe det politiske herredømmet deres; kampen mot utbytterklassene for å ekspropriere dem, utslette motstanden og den fiendtlige virksomheten deres og for å utrydde disse klassene; kampen mot restene av utbytterklassene; kampen mot nye kapitalistiske elementer og mot degenererte, partifiendtlige opportunister og personer som kapitulerer; kampen mot fremmede, patriarkalske, føydale, småborgerlige og borgerlige begreper, holdninger, skikker og vaner, så vel som mot borgerlig og revisjonistisk ideologi i allmennhet; kampen mot det fiendtlige presset og virksomheten til imperialistene og de andre ytre fiendene for å beseire de aggressive og rovgriske planene og framstøta deres mot Folkerepublikken Albania.

Klassekampen på den indre fronten har alltid vært fletta sammen med klassekampen på den ytre fronten.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I den nasjonale frigjøringskrigens periode var de italienske og tyske fascistene den viktigste klassefienden, og derfor ble hovedslaget i kampen retta mot dem. Mens partiet gjennomførte linja med å forene hele folket i den nasjonale frigjøringsfronten, uten forskjellsbehandling med hensyn til klasse og poltisk overbevisning, gjorde det mange anstrengelser for å hindre at motsigelsen mellom folkemassene og godseierne og storborgerskapet gikk over til en prinsipiell antagonistisk motsigelse. Godseierne og det reaksjonære borgerskapet og de politiske organisasjonene deres — «Balli kombëtar» og «Legalitet» — så på det kommunistiske partiet og den nasjonale frigjøringsfronten som hovedfienden. De innleda væpna kamp mot partiet og fronten og prøvde å ødelegge dem ved å forene seg i en samla front med okkupantene. I denne situasjonen blei partiet og fronten tvunget til å kjempe mot og ødelegge fra topp til bunn organisasjonene og de våpna styrkene til den innenlandske reaksjonen, ved å avsløre den anti-nasjonale politikken og virksomheten deres og ved å bruke revolusjonær vold. Slik blei krigen mot okkupantene fletta sammen med kampen mot de fremste hjemlige utbytterklassene, som var redskaper for de italienske fascistiske og tyske nazistiske slavedriverne. Dette betydde at den nasjonale frigjøringskrigen ikke bare førte til at landet blei frigjort fra de utenlandske inntrengerne, men også til at de fremste utbytterklassene i landet blei styrta og fratatt den politske makta.

Etter frigjøringa var den viktigste klassefienden: I landet — de styrta utbytterklassene, og etter at de var avskaffa, restene av disse klassene. Utafor landet — imperialismen med USA-imperialismen i spissen. Også i denne perioden handla de indre fiendene hele tida i forståelse med de ytre fiendene, ja til og med med deres oppmuntring og på deres ordrer. Av denne grunn har kampen mot den indre klassefienden vært nær knytta til kampen mot imperialistene og deres redskaper utafor landet.

APA har vurdert USA-imperialismen som hovedfienden og den største faren for det sosialistiske systemet i Albania, for den sosialistiske verdensrevolusjonen, for frihet og den nasjonale sjølstendighet for alle folk og for fred i verden. Av denne grunn har partiet retta spydodden i klassekampen på den internasjonale arenaen mot denne fienden. Dessuten har det på samme tid kjempa mot andre ytre fiender også, samarbeidsmenn eller redskaper for USA-imperialismen, som er fiender ikke bare av det sosialistiske Albania, men også av andre folk og av sosialismen i allmenhet.

APA har kjempa med særskilt strenghet mot den moderne revi-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sjonismen, imperialismens avkom og agentur. Den uforsonlige og prinsippfaste kampen som partiet helt fra staren av har ført mot de jugoslaviske revisjonistene, har utstyrt det med viktige revolusjonære erfaringer og et stort skarpsinn når det gjelder å gjenkjenne og bekjempe Khrusjtsjov-revisjonistene og andre revisjonistiske strømninger bedre og med større besluttsomhet. Den internasjonale moderne revisjonismen, med sovjet-revisjonismen som senter, er en viktig klassefiende og hovedfaren for den internasjonale kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen. APA ser på kampen mot revisjonismen på det politiske og ideologiske området som et vesentlig vilkår for framgang i kampen mot imperialismen, for å sikre den endelige seieren for den sosialistiske revolusjonen i Albania og i verdensmålestokk.

Ved å stole på folkets store patriotisme og beredskap til å forsvare det sosialistiske fedrelandet, så vel som på den mektige verdensbevegelsen av de revolusjonære anti-imperialistiske kreftene, har APA aldri overvurdert makta til imperialismen og den moderne revisjonismen strategisk sett, og har aldri latt seg skremme av dem eller gitt etter for påtrykket og utpressinga deres. Partiet har ikke under noen omstendigheter og ikke i noe spørsmål gjort noen prinsipiell innrømmelse overfor dem, og har heller ikke gått med på hestehandler om revolusjonære prinsipper. Samtidig har partiet aldri undervurdert den store faren som de imperialistiske og revisjonistiske kreftene utgjør taktisk sett. Det har forberedt folkemassene på en allsidig måte til å stå i mot all slags press fra imperialismen og revisjonismen, og til å knuse alle fiendtlige planer eller framstøt fra deres side.

Klassekampen fortsetter å være hard også etter at utbytterklassene er utrydda. På det indre planet utvikler den seg både mot restene av disse klassene og mot degenererte elementer som kan dukke opp, men den konsenterer seg særskilt på det ideologiske og kulturelle området, mot fremmede forestillinger og ytringer med en føydal, patriarkalsk eller borgerlig karakter. Slike forestillinger og ytringer, levninger fra fortida, har djupe røtter og lever lenge i menneskenes bevissthet. Sammen med det politiske og ideologiske presset utafra, fra imperialistene og revisjonistene, utgjør de et reelt grunnlag for at revisjonismen kan oppstå og komme til makta og for at kapitalismen kan bli gjeninnført. Et slikt grunnlag vil eksistere helt til kommunismen er blitt bygd i landet og kapitalismen er utsletta på verdensbasis. Derfor er klassekampen på det ideologiske og kulturelle området et vesentlig vilkår for å unngå at revisjonismen kommer til makta og kapitalismen blir gjeninnført, et vilkår

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet og gå videre til kommunismen. Klassekampen på dette området retter seg mot fremmede forestillinger og holdninger til arbeid og sosialistisk eiendom, mot tilbakeliggende vaner, egoisme og individualisme, mot byråkratiske holdninger og ytringer, mot religiøse trussetninger og dogmer, mot forestillinger og skikker som forkrøpler og undertrykker kvinnens personlighet, mot borgerlig og revisjonistisk ideologi i allmennhet.

På det ytre området fortsetter klassekampen forbitra mot imperialismen med USA-imperialismen i spissen og mot den moderne revisjonismen med sovjet-revisjonismen som senter, — både på det politiske og det ideologiske området. Denne kampen vil fortsette til de er knust for godt.

Ved å føre klassekampen og lede den på en riktig måte i alle stadiene av revolusjonen, mot de ytre og indre fiendene av folket og sosialismen, har APA i løpet av denne kampen blitt grundig herda med de egenskapene et revolusjonært parti av arbeiderklassen skal ha.

12. — APA har alltid arbeidd og kjempa som ei avdeling av den internasjonale kommunistiske bevegelsen og arbeiderbevegelsen. Ved å sikre seieren for revolusjonen og den framgangsrike bygginga av sosialismen i stitt eget land har det samtidig oppfylt si grunnleggende internasjonalistiske plikt overfor arbeiderklassen og den proletariske verdensrevolusjonen.

I kampen for nasjonal og sosial frigjøring og for den sosialistiske bygginga av landet har APA aldri isolert seg fra den revolusjonære verdensbevegelsen. Tvert imot har det alltid følt behov for den mektige støtta fra denne bevegelsen. Partiet har alltid gjort ei riktig vurdering av hvor viktig denne støtta er og har alltid stolt på hjelp fra de kommunistiske søsterpartia og abeiderpartia og fra folkas frigjøringsbevegelse. Dette gjelder i første rekke hjelpa fra de sosialistiske landa både i kampen for nasjonal frigjøring og i bygginga av sosialismen.

APA har oppdratt de albanske kommunistene og hele det albanske folket i en ånd av djup internasjonalisme.

Den store sosialistiske oktoberrevolusjonen har alltid vært ei kjær og hellig hending for Arbeidets parti og hele det arbeidende folket i Albania. Den rike erfaringa fra denne revolusjonen og bygginga av sosialismen i Sovjetunionen under ledelse av V.I.Lenin og J.V.Stalin har allmenngyldig verdi. De udødelige lærdommene fra oktoberrevolusjonen og erfaringene til bolsjevikpartiet i allmennhet har opplyst veien

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

for APA og det albanske arbeidende folket, og inspirert dem i kampen for frihet, sjølstendighet og sosialisme.

APA har planta ei kjensle av rein og glødende kjærlighet til proletariatet, alle folka og alle de revolusjonære kreftene i hele verden i hjertene til kommunistene og hele folket.

Det albanske partiet og folket har nært en grenseløs kjærlighet og lojalitet til den første sosialistiske staten som blei skapt av V.I.Lenin og J.V.Stalin og som oppsto etter oktoberrevolusjonen. Denne kjærligheten og lojaliteten er alltid tufta på prinsippene i marxismen-leninismen. Da Khrusjtsjov-revisjonistene som forrådte marxismen-leninismen og oktoberrevolusjonen, overtok ledelsen av kommunistpartiet og sovjetstaten, trakk APA umiddelbart et skille mellom folket på den ene sida og den sovjetiske revisjonistledelsen på den andre. Partiet reiste seg til forsvar for den ærerike veien til bolsjevikpartiet og sovjetstaten, til forsvar for Stalin og lærdommene fra oktoberrevolusjonen, som blei trampa under føttene av revisjonistene. Partiet så dette som si internasjonalistiske plikt.

APA har vurdert den store kinesiske revolusjonen som den største seieren den internasjonale arbeiderklassen og den proletariske verdensrevolusjonen har vunnet siden den store oktoberrevolusjonen. Fra den store kinesiske revolusjonen, leda av Kinas kommunistiske parti med kamerat Mao Tsetung i spissen, oppsto Folkerepublikken Kina, en skanse for sosialismen og en mektig base for verdensrevolusjonen.

Arbeidets parti og det arbeidende folket i Albania har alltid vurdert seirene for folka i de sosialistiske landa og alle de revolusjonære folka og kreftene i verden som sine egne seirer.

Sammen med de kommunistiske partiene og arbeiderpartiene og de sosialistiske statene har APA alltid fulgt en politikk for å opprette og konsolidere broderlige forhold med oppriktig samarbeid og gjensidig hjelp på grunnlag av marxismen-leninismen, den proletariske internasjonalismen og kampen mot revisjonismen.

APA har alltid uttrykt sin solidaritet med de revolusjonære folka og kreftene som kjemper for frihet, nasjonal sjølstendighet, folkedemokrati og sosialisme. Partiet har reservasjonsløst støtta deres frigjøringskamp mot imperialisme og reaksjon. Det har også støtta kampen som den internasjonale arbeiderklassen fører mot kapitalistisk undertrykking og utbytting.

APA har også oppfylt si store internasjonalistisk plikt ved å føre en konsekvent og prinsippfast kamp mot imperialismen og den moderne

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

revisjonismen. Gjennom denne kampen har det forsøkt: å forsvare den sosialistiske leiren og den internasjonale kommunistiske bevegelsen mot forsøka fra imperialistene og revisjonistene på å likvidere den; å bevare og styrke enheten i denne leiren og denne bevegelsen; å gjenopprette denne enheten etter splittelsen som Khrusjtsjov-revisjonistene fikk i gang, på et revolusjonært grunnlag, uten revisjonistene og forræderne og i kamp mot dem.

Samtidig har APA fulgt en politikk for samarbeid og gjensidig fordel mellom den nye albanske staten og ikke-sosialistiske stater, uten hensyn til poltiske og samfunnsmessige system.

I forholdet til alle stater, sosialistiske som ikke-sosialistiske, har APA fulgt prinsippet om likeverdighet og respekt for nasjonal suverenitet. Partiet har ikke tillatt noen utenlandsk innblanding i det albanske folkets indre politiske, økonomiske eller militære forhold.

13. — At de grunnleggende prinsippa for å bygge et parti av en ny type og de marxist-leninistiske normene for organisasjonsspørsmål trofast er fulgt på revolusjonært vis, har spilt ei avgjørende rolle for å sette partiets generallinje ut i livet. Ei riktig politisk linje og en sunn organisasjon på marxist-leninistisk grunnlag har vært APAs uovervinnelige styrke.

Det grunnleggende prinsippet som partiet er bygd på, har alltid vært den demokratiske sentralismen.

Det indre livet i APA har alltid vært kjenntekna av en jernhard disiplin, lik for alle medlemmer, og av prinsippfast kritikk og sjølkritikk Partiet har kjempa for at kritikk og sjølkritikk skal bli brukt som et våpen i den kommunistiske fostringa av medlemmene, for å hindre at de gjør feil og for å korrigere dem som har gjort feil.

Vedtaka, direktiva og ordrene fra partiet er fruktene av den kollektive ledelsen, som begynner i de høyeste organene og går ned til grunnorganisasjonene.

Ett av de viktigste elementene i partiets styrke har vært den strenge bruken av leninistiske regler for medlemsopptak. Når det har økt medlemstallet, har det alltid hatt kvalitet og ikke kvantitet som rettesnor. Hovedkrava til de nye medlemmene har vært:

Lojalitet mot folkets og kommunismens sak, evne til å være et forbilde som fortroppskjempere på alle områder, og de skal i hovedsak komme fra og være i samme situasjon som arbeiderklassen eller fattig- og kooperativbøndene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

APA har alltid krevd av sine egne medlemmer at de tenker, arbeider og lever som konsekvente og besluttsomme revolusjonære.

14. — Ett av de mest framtredende trekka ved APA har vært den faste organisatoriske og ideologiske enheten.

Det har meisla ut og bevart denne enheten i uforsonlig kamp mot opportunisme og sekterisme, mot fraksjoner og alle de indre fiendene til partiet.

Etter at den likvidatoriske trotskistiske strømninga blei beseira i de første månedene av partiets liv, har ikke synspunktene og aktivitetene til partifiendtlige grupper og elementer på noe tidspunkt greid å utvikle seg til anti-marxistiske ideologiske strømninger innafor partiet. Dette fordi de blei oppdaga og bekjempa i tide, og på grunn av kommunistenes lojalitet mot marxismen-leninismen og partilinja.

For å bevare enheten og den riktige generallinja har APA så lenge det har eksistert kjempa på to fronter: mot høyreopportunisme og mot sekterisme og dogmatisme.

Fram til våren 1943 var sekterisme hovedfaren for APA. Røttene til denne faren var: den utprega sekteriske ånden som kjennetekna virksomheten til de kommunistiske gruppene og som hadde trengt inn i partiet da gruppene blei forent, og den vanskeligheten som de tidligere medlemmene av gruppene hadde for å forstå partiets generallinje med hensyn til den nasjonale frigjøringskrigen.

Fra våren 1943 og til slutten av krigen, så vel som i hele perioden etter frigjøringa, har høyreopportunismen vært hovedfaren for APA.

Under den nasjonale frigjøringskrigen var røttene til høyreopportunismen følgende: presset på partiet fra det reaksjonære borgerskapet utafor fronten og mellomborgerskapet innafor fronten: og presset fra den amerikanske og britiske imperialistiske reaksjonen som tok sikte på å hindre seier for de revolusjonære kreftene som var leda av partiet.

Etter frigjøringa var røttene til opportunismen følgende: presset på partiet fra restene av de styrta klassene og kulakkene utafor fronten; presset fra småborgerskapet, særlig bondemassene innafor fronten i noen spørsmål i partiets økonomiske politikk på landsbygda; imperialistisk press, særlig fra USA, for å styrte folkets statsmakt; presset fra borgerlig ideologi, vaner og holdninger med reaksonært innhold og religiøse fordommer; og presset fra den moderne revisjonismen.

En annen kilde til den opportunistiske faren har i hele levetida til partiet vært den småborgerlige bakgrunnen til mange av medlemmene, og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

den utilstrekkelige ideologiske skoleringa hos et stort antall kommunister.

Sjøl om sekterisme og dogmatisme ikke har utgjort noen stor fare for partilinje etter frigjøringa, har utslag av dem vist seg i virksomheten til noen kommunister i ulike økonomiske og politiske spørsmål. Hvis en hadde undervurdert slike utslag, ville de vært ei alvorlig hindring for å gjennomføre partiets generallinje.

Utslaga av sekterisme har hatt røttene sine hovedsakelig i trangsynet og arrogansen hos en del kommunister med småborgerlig, bonde- eller handverkerbakgrunn.

Kilden til utslag av dogmatisme har vært følgende: at en har lånt erfaringer fra andre land uten å tilpasse dem til de innenlandske forholda og uten å granske dem kritisk, og at en god del av kommunistene har vært utilstrekkelig teoretisk forberedt og har hatt et lavt skoleringsnivå.

APAs kamp mot opportunisme, sekterisme, dogmatisme, mot alle fremmede ytringer og mot alle partifiendtlige grupper og elementer, har alltid vært en djupt prinsipiell kamp, gjennomsyrt av den marxist-leninistiske partiånden. I denne kampen har partiet alltid lagt for dagen ei omsorgfull og rimelig holdning overfor de kommunistene som har innrømma feilene sine. Samtidig har det vært strengt og nådeløst mot fiendene av marxismen-leninismen, mot desertører og de som har splitta enheten.

APA har alltid sett på kampen mot opportunisme, sekterisme og alle fremmede ytringer i partiet som ei side og ei gjenspeiling av den klassekampen som blir ført i landet. Partiet ser på det å føre en uforsonlig prinsipiell kamp mot opportunisme, sekterisme og i sær revisjonisme innafor sine egne rekker, som ei lov for å bevare den proletariske karakteren sin og for å bygge det sosialistiske og kommunistiske samfunnet med framgang. Denne kampen vil fortsette i hele den perioden partiet eksisterer, fordi tendensen og faren for at revisjonismen skal oppstå, fortsatt vil være et objektivt faktum i hele perioden for overgang fra sosialismen til kommunismen og så lenge kapitalismen ikke er blitt beseira i verdensmålestokk.

15. — Helt fra partiet blei stifta, har det stadig vist den største omsorg for enheten i sin egen ledelse, for det har vurdert dette som det vesentligste og fremste vilkåret for å sikre den ideologiske og organisatoriske enheten i hele partiet, og for å utforme ei riktig revolusjonær linje og sette den om i praksis.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

For å utrydde APA eller gjøre det om til et borgerlig revisjonistisk parti har klassefiendene alltid begynt skadegjørerarbeidet sitt med forsøk på å skape opposisjonelle strømninger eller så splid i ledelsen. Men i det lange løp har disse anstrengelsene alltid blitt beseira som følge av den konsekvente og prinsippfaste kampen som er blitt ført mot fraksjonisme og mot forsoning med motsatte synspunkter, mot opportunisme og sekterisme. Når det har hendt at ulike ledere har krenka partiets normer og prinsipper, har det tålmodig hjulpet dem til å korrigere seg sjøl og leda dem tilbake til den rette veien. Men når det er blitt bevist at en eller annen leder har kapitulert for vanskelighetene eller for presset fra klassefienden og har avvekt fra marxismen-leninismen eller — enda verre — er blitt forvandla til en agent for borgerskapet, for de jugoslaviske eller Khrusjtsjovistiske revisjonistene, da har partiet uten nøling ekskludert dem fra ledelsen, uten hensyn til deres tidligere fortjenester.

Den stålfaste enheten i sentralkomiteen er blitt sikra også ved at en strengt har holdt seg til prinsippet om kollektiv ledelse når en har fatta vedtak.

Lederne for partiet og staten har spilt ei vesentlig rolle for de framgangene som er oppnådd i folkerevolusjonen og den sosialistiske oppbygginga. Disse lederne har kommet fra folkets rekker, de er blitt skolert og herda som politiske ledere og organisatorer av massene i revolusjonær kamp. Ved sin klokskap, sjøloppofring og trofaste lojalitet mot folkets og kommunismens sak, ved hjelp og støtte fra partiet og folkemassene, har de vunnet stor autoritet, stor erfaring i politisk ledelse og folkets kjærlighet og aktelse.

Framstående blant lederne er kamerat EnverHoxha. Han er grunnleggeren av APA og har leda partiet fra det blei stifta gjennom alle de historiske stadiene i revolusjonen. Han har levert det største bidraget til utforminga av partiets revolusjonære marxist-leninistiske linje. Ved sin klokskap, fasthet, framsynthet og revolusjonære dristighet har kamerat Enver Hoxha sikra at de marxist-leninistiske partinormene er blitt konsekvent fulgt på revolusjonært vis. Han har aldri tillatt at partiet er blitt ført inn i ei blindgate, men har alltid ført det seierrikt ut av alle de vanskelige og kompliserte situasjonene. I skriftene sine har kamerat Enver Hoxha gjort en teoretisk marxist-leninistisk sammenfatning av APAs revolusjonære erfaringer, og på denne måten har han gitt et uvurderlig bidrag til den marxist-leninistiske skattkista.

Enver Hoxha er den høyest elska læreren og lederen for det albanske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

folket, som er forent i en stålfast moralsk og politisk enhet rundt partiet og sentralkomiteen.

— — — — — — —

Historia til Arbeidets parti i Albania gjenspeiler hvordan den marxist-leninistiske teorien er blitt kombinert med praksis i den revolusjonære kampen til den albanske arbeiderklassens parti og de albanske arbeidende folkemassene og gjort rikere gjennom den. Den vitner om den gigantiske krafta til inspirasjon, bevegelse og omforming som marxismen-leninismen har når den blir satt ut i livet på trofast skapende vis av et revolusjonært parti av arbeiderklassen.

Den store erfaringa APA har samla og herdinga og modenheten det har vunnet på den ærerike veien sin, hjelper det til å gjennomføre ei riktig, revolusjonær marxist-leninistisk linje og til å lede det albanske folket til den endelige seieren for sosialismen og kommunismen i framtida.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Innhold

INNLEDNING *7*

Kapittel I
KAMPEN FOR Å STIFTE ALBANIAS KOMMUNISTISKE PARTI (1929—1941) *13*

1. Begynnelsen til arbeiderbevegelsen. Veksten i den demokratiske og anti-imperialistiske bevegelsen i første fjerdedel av det 20. århundret *13*

Albania — et halvfeudalt jordbruksland *13*. Den store sosialistiske Oktoberrevolusjonen og hvilken virkning den hadde på Albania *16*. Junirevolusjonen i 1924 *17*

2. Kommunistbevegelsen blir født *20*

Landets økonomiske og sosiale tilstand under Zog-regimet *21*. Den kommunistiske Korça-gruppa blir danna *23*. Den kommunistiske bevegelsen og Komintern *26*. De første arbeiderorganisasjonene leda av kommunister *28*. Kommunistene deltar i den demokratiske anti-Zog bevegelsen *29*

3. Veksten i den kommunistiske bevegelsen og kampen mot fascist-faren 1935—1939 *32*

Den kommunistiske internasjonalens 7. kongress *33*. Kommunistene i ledelsen for den voksende revolusjonære bevegelsen *34*. Den kommunistleda pressa *37*. Det blir flere av de kommunistiske organisasjonene. Den kommunistiske gruppa i Shkodra *38*. Den nye linja i den albanske kommunistiske bevegelsen *41*. Forsøk på å gjennomføre den nye linja i Albania *43*. Diskusjonene mellom de kommunistiske gruppene i Korça og Shkodra blir skarpere *45*. Krigen mot fascistisk aggresjon *48*.

4. Det kommunistiske partiet blir stifta — en historisk nødvendighet under forholda for den nasjonale frigjøringskrigen *50*

Det fascistiske okkupasjonsregimet blir oppretta *51*. Begynnelsen til den nasjonale frigjøringsbevegelsen. På dagsorden: Samling av kommunistene *53*. Enver Hoxha *56*. Flere vanskeligheter på vei til enhet. «Ungdoms»-gruppa *58*. Kommunistenes og det albanske folkets holdning overfor den fascistiske aggresjonen mot nabofolka *60*. Kommunistene blir forent i kamp mot fascismen *62*.

5. Albanias kommunistiske parti blir stifta *67*

Det ideologiske og organisatoriske grunnlaget til partiet *68*. Den politiske linja for den nasjonale frigjøringskrigen *72*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Kapittel II
ALBANIAS KOMMUNISTISKE PARTI — ORGANISATOR OG LEDER AV KRIGEN FOR Å FRIGJØRE LANDET OG FOR Å OPPRETTE FOLKEMAKTA (1941—1944) *77*

1. Partiet blir organisert. Forsøk på å forene og mobilisere massene i den nasjonale frigjøringskrigen *77*

De første organisatoriske tiltaka *78*. Den fremste oppgava: å forene seg med massene *79*. Albanias kommunistiske partis aktivistkonferanse *84*

2. Partiet retter et knusende slag mot den fraksjonistiske og likvidatoriske retninga og oppretter enhet i rekkene *87*

Partiets ekstraordinære konferanse *89*

3. Den nasjonale frigjøringsfronten blir grunnlagt. Folkemakta blir født og den væpna kampen blir utvida *91*

Zëri i Popullit (Folkets Røst) *92*. Peza-konferansen *93*. De nasjonale frigjøringsråda *95*. Partisanavdelingene *97*. Albanias kommunistiske partis holdning til «Balli Kombëtar» *99*

4. Den første landskonferansen i Albanias kommunistiske parti. Retningslinjene for det allmenne opprøret *104*

Den politiske krisa i fienderekkene blir djupere *104*. På dagsordenen — organiseringa av det allmenne opprøret *107*. Enheten i partiet blir enda mer styrka *113*.

5. Organiseringa av den nasjonale frigjøringskrigen og det allmenne opprøret *115*

En fraksjon i Vlora-distriktet blir knust *116*. Generalstaben blir oppretta *118*. Den albanske nasjonale frigjøringshæren — folkets revolusjonære hær *120*. «Balli kombëtar»s falske patriotisme blir avslørt *123*. Mukje-avtalen blir forkasta *125*. De nasjonale frigjøringsråda — den eneste folkemakta *128*

6. Kampen mot de nye tyske inntrengerne blir intensivert og reaksjonen blir knust *130*

Situasjonen etter at Italia hadde kapitulert og Albania blei okkupert av de tyske nazistene *130*. Den innenlandske reaksjonen blir knust — et ufravikelig vilkår for framgangsrik kamp mot inntrengerne *133*. Ingen utenlandsk innblanding i den nasjonale frigjøringskrigen *136*. Først og fremst: styrk folkemakta og den nasjonale frigjøringshæren *138*.

7. Albanias kommunistiske parti — organisatoren av det albanske folkets heltemodige kamp for å tilintetgjøre fiendens planer vinteren 1943—1944 *141*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Fiendens mislykte vinteroperasjon *141*. Klare bevis for at den politiske linja til Albanias kommunistiske parti er riktig *146*

8. Den nye folkedemokratiske staten blir grunnlagt *150*

Fiendens nye manøvrer blir knust *151*. Permët-kongressen. Den folkedemokratiske staten blir skapt *152*

9. Albania blir fullstendig frigjort. Seier for folkerevolusjonen *158*

Fiendens juni-operasjon slår feil *158*. Den allmenne offensiven til Albanias nasjonale frigjøringshær. Planene til den indre og ytre reaksjonen blir tilintetgjort *160*. Grunnlaget for folkedemokratiet blir styrka *162*. Lederne av kommunistpartiet i Jugoslavia foretar ei brutal innblanding i de indre forholda i Albanias kommunistiske parti *165*

10. Status for den nasjonale frigjøringskrigen og årsakene til seieren *172*

Kapittel III

ALBANIAS KOMMUNISTISKE PARTI I KAMP FOR Å GJENREISE LANDET OG UTVIKLE DEN SOSIALISTISKE REVOLUSJONEN (DESEMBER 1944—1948) *180*

1. Den demokratiske folkemakta blir forsvart og konsolidert *180*

Styrkeforholdet i verden blir grunnleggende forandra til fordel for sosialismen *180*. Vanskeligheter med å administrere landet *183*. Hovedoppgava: Å sikre og konsolidere folkemakta *185*. Den demokratiske fronten i Albania *188*. Utenrikspolitikken *190*

2. Massene blir mobilisert for å gjenreise landet. De første økonomiske og sosiale forandringene *192*

Albania stoler på egne krefter *192*. Den sosialistiske sektoren av økonomien blir skapt *195*. De gamle jordbruksforholda blir avskaffa *197*

3. Den folkedemokratiske staten blir styrka som ei form for proletariatets diktatur *199*

Folket er fast bestemt på å følge partiets vei *199*. Folkerepublikken Albania blir proklamert *202*

4. Partiet innretter seg på å utdjupe revolusjonen og bygge sosialismen. Opportunistiske tendenser blir utrydda *204*

Det femte plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti *205*. De økonomiske og sosiale forandringen går i dybden *207*. Teser om gransking av drøftingene på plenumsmøtet i Berat *212*. Anstrengelser for å normalisere det indre partilivet *215*. Klassekampen skjerpes *216*. Forandringer i den økonomiske og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

sosiale strukturen og de første resultatene av den sosialistiske utviklinga av økonomien *220*

5. Sammenbrudd for den fiendtlige innblandinga fra de jugoslaviske revisjonistene. Den partifiendtlige virksomheten til Koi Xoxe-gruppa blir forsømt *225*

Albanias kommunistiske parti gjør motstand mot den jugoslaviske innblandinga *226*. De antimarxistiske og anti-albanske intrigene til den jugoslaviske ledelsen blir avslørt *232*. Det 11. plenumsmøtet i sentralkomiteen i Albanias kommunistiske parti. Nederlag for den jugoslaviske innblandinga og Koi Xoxes fiendtlige virksomhet *237*.

Kapittel IV

PARTIETS KAMP FOR Å FORANDRE ALBANIA FRA ET TILBAKELIGGENDE JORDBRUKSLAND TIL ET JORDBRUKS- OG INDUSTRILAND (1948—1955) *242*

1. Det første landsmøtet i Albanias kommunistiske parti — et historisk vendepunkt i partiets og landets liv *242*

De grunnleggende retningslinjene for å bygge det sosialistiske grunnlaget *242*. Folkets statsmakt blir ytterligere styrka og demokratisert *245*. Vedtektene til Arbeidets parti i Albania *247*

2. Banda mellom arbeiderklassen og bøndene blir styrka i kamp mot vanskeligheter *250*

Partiets politikk for tilførsel og forsyning *251*. I kamp mot vanskelighetene med å bruke det nye systemet for tilførsel og forsyning *254*. Planene til de ytre og indre fiendene blir knust *258*

3. Den ideologiske og organisatoriske enheten blir opprettholdt og styrka. Toårsplanen blir oppfyllt *261*

Forvrengninger og vold mot partilinja blir renska ut *261*. Den andre landskonferansen i partiet *262*. Toårsplanen for 1949—50 blir oppfyllt *265*. Kamp mot utslag av vilje til forsoning med klassefienden *266*. Strevet for å få jordbruket ut av bakevja *270*

4. Det andre landsmøtet til Arbeidets Parti. Målsettinger for å forvandle Albania til et jordbruks-industriland *271*

Direktiv for den første femårsplanen *272*. Partiet forbedrer metoden for politisk ledelse *275*. Hakka i den ene handa, rifla i den andre *276*

5. Tiltak for å gjøre misforholdet mellom industrien og jordbruket mindre og for å forbedre levevilkåra *278*

Årsakene til misforholdet mellom industri og jordbruk *278*. Tiltak til fordel for jordbruket og for å bedre levekåra til det arbeidende folket *280*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

6. Det ideologiske arbeidet blir styrka og forsøk på å revidere partiets marxist-leninistiske linje knust *283*

Den ideologiske og politiske skoleringa stiger til et høyere nivå *284*. Partiet er årvåkent mot inntrenging av revisjonisme *286*. Den første femårsplanen blir oppfylt *292*

Kapittel V

ARBEIDETS PARTI I ALBANIA KJEMPER FOR Å FULLFØRE BYGGINGA AV DET ØKONOMISKE GRUNNLAGET FOR SOSIALISMEN (1956—1960) *295*

1. Det tredje landsmøtet i APA. Direktivet om å øke farten i å kollektivisere jordbruket *295*

Den tjuende kongressen i Sovjetunionens kommunistiske parti tar en revisjonistisk kurs *295*. Forsøk på å revidere linja til APA lir nederlag *299*. Partiet er fast bestemt på å fortsette etter den marxist-leninistiske kursen *301*. Direktiver for den andre femårsplanen *304*.

2. Arbeidets Parti i Albania fører kamp mot den moderne revisjonismen — hovedfaren for den internasjonale kommunistbevegelsen *306*

Revisjonistene livner til igjen i den internasjonale kommunistbevegelsen *306*. Det revolusjonære internasjonalistiske standpunktet til Arbeidets Parti i Albania *308*

3. Kampen partiet førte for å opprette sosialistiske forhold på landsbygda og for å oppfylle den andre femårsplanen *316*

Arbeidet for å kollektivisere jordbruket i masseomfang *317*. Massene blir mobilisert til å utnytte reservene innenlands *319*. Kollektiviseringa av jordbruket blir fullført i store trekk *321*. Den andre femårsplanen blir oppfylt før tida *325*

4. De revisjonistiske standpunkta og splittervirksomheten til de sovjetiske lederne blir kritisert *328*

Den internasjonale revisjonismen brer seg videre *328*. Nådeløs kamp for å avsløre og ødelegge den moderne revisjonismen *330*. APA inntar et prinsippfast marxist-leninistisk standpunkt på Bucuresti-møtet *332*. APA inntar en fast holdning mot angrepa fra ledelsen i Sovjetunionen *333*. APA kritiserer Khrustsjov-revisjonistene på det andre Moskva-møtet *336*

Kapittel VI

ARBEIDETS PARTI I ALBANIA I KAMP FOR Å FULLFØRE BYGGINGA AV DET SOSIALISTISKE SAMFUNNET UNDER DEN IMPERIALISTISKE OG REVISJONISTISKE BLOKADEN (1960—1965) *347*

1. Det fjerde landsmøtet i partiet. Direktivet om å fullføre bygginga av det sosialistiske samfunnet *347*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Det økonomiske grunnlaget for sosialismen blir bygd *347*. For ei fullstendig oppbygging av det sosialistiske samfunnet *348*. Direktivene for den 3. femårsplanen *352*. Uten kamp mot revisjonismen kan en ikke kjempe framgangsrikt mot imperialismen, og enheten i den internasjonale kommunistiske bevegelsen kan ikke bli bevart *354*

2. Partiet i kamp for å gjennomføre oppgavene i den tredje femårsplanen. Nederlag for revisjonistenes fiendtlige planer mot Folkerepublikken Albania *358*

Streng styring med økonomien *359*. APA møter det rasende angrepet fra sovjetrevisjonistene *360*. APA i åpen konflikt med den revisjonistiske sovjetledelsen *363*. Folkets stålsatte enhet rundt partiet i kampen mot Khrustsjov-revisjonistene *366*

3. Oppgavene med å utvikle det sosialistiske jordbruket videre *371*

Intensivering av jordbruket *371*. For ei djuptgående bedring av den økonomiske, sosiale og kulturelle situasjonen på landsbygda *373*

4. Partiet styrker det organisatoriske og ideologiske arbeidet for ei kommunistisk fostring av det arbeidende folket. De økonomiske oppgavene blir gjennomført med framgang *376*

Partiet blir ytterligere styrka organisatorisk *376*. Den kommunistiske utdanninga av det arbeidende folket — ei grunnleggende oppgave for partiet *379*. Litteraturen og kunsten i den kommunistiske fostringa *385*. Den 3. femårsplanen blir oppfyllt *388*

5. APA kjemper for å avsløre demagogien og taktikken til Khrustsjov-revisjonistene *390*

Kampen for å beseire Khrustsjov-revisjonismen ideologisk og politisk — ei historisk nødvendig oppgave *390*. Å trekke ei skarp skillelinje mot revisjonismen *395*. Nær ingen illusjoner om de nye Sovjet-lederne. Kjemp til siste slutt mot Khrustsjov-revisjonismen *399*

Kapittel VII

APA KJEMPER FOR Å REVOLUSJONERE SEG SJØL OG HELE LIVET I LANDET ENDA MER *406*

1. Masselinja blir gjort djupere *406*

Kampen mot byråkratiet — for en revolusjonær metode og arbeidsstil *407*. Det åpne brevet fra sentralkomiteen og det revolusjonære framstøtet for å sette partiets lære ut i livet *411*

2. Det femte landsmøtet i APA. Oppgavene for å føre revolusjoneringa av partiet og livet i landet videre framover *417*

Den sosialistiske revolusjonen må utvikles uten stans og gjøres djupere på alle

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

områder *417*. Styrk partiet og lederrolla til partiet enda mer *428*. Direktivene for den fjerde femårsplanen *433*. Hev kampen mot imperialismen og den moderne revisjonismen til et høyere nivå *435*

3. Et nytt kvalitativt sprang i den ideologiske og kulturelle revolusjonen *442*

To hovedledd: å gjøre de revolusjonære prinsippa og normene til partiet til virkelighet og den politisk-ideologiske kampen mot byråkratiet *442*. Bevegelsen for å sette allmenne interesser over private i alle sammenhenger *446*. Bevegelsen mot religion, religiøse fordommer og tilbakeliggende skikker *452*. Bevegelsen for fullstendig frigjøring av kvinnene *456*. Bevegelsen for revolusjoneringa av skolen *461*

4. Jernhard enhet i folket rundt partiet — en garanti for nye seire *468*

ALLMENNE KONKLUSJONER *471*

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

MARXISMENS KLASSIKERE

☐ Marx/Engels: DET KOMMUNISTISKE PARTIS MANIFEST 56 s., kr.8,-. Den vitenskapelige sosialismens største programdokument. Lenin skreiv om det: «Denne lille brosjyra veier mer enn store verker: til denne dag inspirerer dets ånd hele den siviliserte verdens organiserte og kjempende proletariat.»

☐ Karl Marx: LØNN, PRIS, PROFITT 64 s., kr.7,-. Den mest kjente populære framstillinga av marxismens politiske økonomi Marx har laget.

☐ V.I. Lenin: UTVALGTE VERKER I 12 BIND. Standardutgave av Lenins verker, med grundige opplysninger og noter. Hittil utkommet:

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

☐ Bind 11: «VENSTRE»-KOMMUNISMEN — EN BARNESJUKDOM og andre artikler og taler, juli 1919 — oktober 1920. 261 s., kr. 34,50. «Venstre»-kommunismen, også kjent som «Radikalismen», er et av Lenins hovedverker om kommunistenes linje for å vinne brei oppslutning i de arbeidende massene.

☐ V.I. Lenin: SOSIALISME OG KRIG. 56 s., kr.7,-. Lenins artikler «Sosialisme og krig» og «Den proletariske revolusjonens militærprogram» fra den 1. verdenskrigen. Oppgjør med både pasifistiske og sosialimperialistiske strømninger i arbeiderbevegelsen.

☐ V.I. Lenin: DEN PROLETARISKE REVOLUSJON OG RENEGATEN KAUTSKY 168 s., kr.28,50. Boka er kommet i to opplag siden juni. Her finnes et av Lenins skarpeste angrep på opportunismen utkledd som marxisme. Ei bok som viser klart hvorfor det «borgerlige demokratiet» må styrtes og erstattes av proletariatets diktatur.

☐ SOVJETUNIONENS KOMMUNISTISKE PARTIS (BOLSJEVIKENES) HISTORIE 380 s., kr. 39,50. Bolsjevik-partiets historie, skrevet under vegledning av Josef Stalin. «Det er den beste syntesen og oppsummeringa av den kommunistiske verdensbevegelsen i løpet av de siste hundre åra, et mønstereksempel på forening av teori og praksis» (Mao Tsetung).

☐ J. Stalin: SPØRSMÅL I LENINISMEN 652s, kr 64,-. Boka inneholder viktige artikler og taler fra 1924 til 1939. Den har vært ei lærebok for millioner av kommunister og revolusjonære over hele verden i titalls år.

☐ Josef Stalin: MARXISMEN OG SPRÅKVITENSKAPEN. SOSIALISMENS ØKONOMISKE PROBLEMER I SSSR 143 s., kr. 28,-. Boka omfatter de viktigste artiklene fra Stalins siste år og den berømte talen på den 19. partikongressen, og viser Stalins kamp mot revisjonisme og forfalskning av marxismen.

☐ Mao Tsetung: SKRIFTER I UTVALG 380 s., kr.32,50. Alle som er opptatt av vår tids historie og politikk trenger denne boka. Nå: 9.000.

☐ Mao Tsetung: TALER PÅ YENAN-KONFERANSEN OM LITTERATUREN OG KUNSTEN 31 s., kr.7,-. Mao Tsetungs viktigste skrift om problemene med å lage en revolusjonær litteratur og kunst bygd på arbeiderklassen og folket.

☐ Mao Tsetung: SITATBOKA kr.5,-.

SKJØNNLITTERATUR

☐ Alexander Fadejev: DEN UNGE GARDE 554 s., kr.54,-. Et storverk om sovjetungdommens kamp mot de tyske nazistene under 2. verdenskrig.

☐ Aleksandr Serafimovitsj: JERNSTRØMMEN 192 s., kr.32,50. Denne revolusjonsromanen er et av den tidlige sovjetlitteraturens klassiske verker.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

☐ Dag Solstad: KAMERAT STALIN ELLER FAMILIEN NORDBY 139 s., kr.24,50. Skuespillet om en NKP-familie er blitt mer solgt og lest enn noe annet norsk skuespill i etterkrigstida.

☐ VÅR EGEN JORD. NOVELLER FRA VIETNAM ca. 200 s., kr.36,-. Også på kulturens område har Vietnam gitt hele verden et eksempel. Novellene er skrevet under den tretti år lange motstandskampen mot imperialismen.

☐ Johan Simensen: MENNESKER UNDERVEIS 262 s., kr. 32,50. Romanen som skildrer en arbeiderfamilies kår i mellomkrigstida har vært «gløm t». Men nyutgaven viser at boka er en av de beste norske romanene fra vår tid, — fordi den skildrer arbeiderklassens liv fra klassens eget standpunkt.

☐ LA HUNDRE BLOMSTER BLOMSTRE 200 s., kr.38,50. Nærmere 5.000 er hittil solgt av Oktobers store lyrikkantologi.

☐ Rudolf Nilsen: RULLE FORTELLER! 288 s., kr.34,50. Rudolf Nilsens prosa var ukjent for de fleste inntil den ble samlet av Jon Michelet og Martin Nag og gitt ut på Oktober.

☐ Dhimiter Shuteriqi: HAKKA OG GEVÆRET 242 s., kr.32,50. Forteljingar frå «sosialismens fyrtårn i Europa» — Albania.

☐ Per Sivle: STREIK ca. 150 s., kr.28,-. Den første norske arbeiderromanen, nå i Oktober-utgave.

☐ Ismael Kadare: BRYLLUPET 224 s., kr.27,-. Ei spennende fortelling fra livet og klassekampen til den albanske arbeiderklassen i dag. Nå: 5.000.

STUDIEBØKER/PROGRAMMER

☐ GRUNNSIRKEL I MARXISMEN-LENINISMEN MAO TSETUNGS TENKNING. Kr. 38,50
Innføring i proletariatets politiske teori. Først og fremst egna til studiegrupper, men også egnet for sjølstudier.

☐ KURS 2, første del. 247 s., kr. 32,50. Studieboka behandler emnene filosofi og politisk økonomi. Inneholder klassikertekster og artikler om norske forhold. Studieopplegg for sirkler og sjølstudium.

☐ ARBEIDERNES KOMMUNISTPARTI(M-L). PROGRAM OG VEDTEKTER FRÅ 1.LANDSMØTE 165 s., kr. 18,50. 2. utgåve, med nynorsk tekst, av «partiboka». Samla opplag til no: 9.000!

☐ VÅG Å KJEMPE! VÅG Å VINNE! 110 s., kr. 14,-. Rød Ungdoms nyeste studiesirkel. Gir ei bra første innføring i marxismen-leninismen og den revolusjonære ungdomsbevegelsens politikk i dag.

☐ RØD UNGDOM. PROGRAM, VEDTEKTER. Hefte kr. 7,-. Uunnværlig for alle som vil studere RU's politikk.

☐ NORGES KOMMUNISTISKE STUDENTFORBUND. BERETNING. PLATTFORM 132 s., kr. 20,-. For alle som vil sette seg inn i den kommunistiske studentpolitikken.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

DEBATT OG HISTORIE

☐ SOSIALIMPERIALISMEN. SOVJET I DAG 240 s., kr. 34,50. Oktobers viktigste bok i 1975. Legger fram det grundigste materialet som finnes på norsk om de indre forholdene i Sovjet og Sovjets politikk overfor andre land. Forklarer hvorfor Sovjet også truer Norge. Innehoder vedtak fra AKP(m-l)s landskonferanse om kampen mot sosialimperialismen.

☐ REVOLUSJONÆR OPPOSISJON I SOVJET 100 s., ca. kr. 27,-. Den første boka på norsk som presenterer materiale fra den revolusjonære opposisjon i Sovjet. Med program og dokumenter fra de underjordiske organisasjonene Sovjetunionens Revolusjonære Kommunister (bolsjevikene) og Stalin-gruppa om kampen mot det nye borgerskapet i Kreml.

☐ M. Sayers og A. E. Kahn: DEN STORE SAMMENSVERGELSEN 428 s., kr. 39,50. Boka om «den hemmelige krigen mot Sovjetunionen» i tida fra Oktober-revolusjonen fram til etter 2.verdenskrig er blitt en best-selger i ny-utgave.

☐ SOLDATEN SOM IKKJE VILLE TEIE 264 s., kr. 15,-. Boka om saka mot Narve Trædal og om militærøvingane mot det norske folket.

☐ Peder Martin Lysestøl: PALESTINERNE — HISTORIE OG FRIGJØRINGSKAMP 272 s., kr. 24,50. Borgerskapet har rettet harde angrep mot boka for «anti-semittisme» — som den sjølsagt ikke inneholder et fnugg av. Men den retter seg mot den rasistiske og ekspansjonistiske sionismen. 5.000 er snart solgt!

☐ Terje Valen: DE TJENTE PÅ KRIGEN 264 s., kr. 32,50. En av fjorårets mest diskuterte bøker. Valen tar et oppgjør med mytene om hjem-mefronten, og peker på at den tjente kapitalens interesser.

☐ Joshua S. Horn: FEI VEKK ALLE SKADEDYR! En engelsk kirurg i Folkets Kina 331 s., kr. 32,50. «Det er en av de beste innføringer i kinesisk dagligliv og politisk praksis som er kommet, og den har krav på interesse langt utover fagmedisinernes og 'Kina-kjennerens' rekker.» Lege Per E. Børdahl i *Dagbladet*.

☐ PRESIDENTEN VÅR. HO CHI MINH 144 s., kr. 27,-. Historia om leiaren for det vietnamesiske folket og dimed historia om den viet-namesiske revolusjonen frå mellomkrigstida til 1960-åra. Nyttig for alle som vil vita meir om måla og vegen for revolusjonane i den tredje verda i dag.

KVINNEKAMP

☐ REIS KAMPEN BLANT ARBEIDERKVINNENE 150 s., ca. kr. 36,-. Behovet for ei studiebok om kvinnefrigjøring, skrevet på et marx-istisk grunnlag, har lenge vært stort. AKP(m-l)s kvinneutvalg har skrevet og redigert denne boka om kvinnenes stilling under kapitalismen, med vekt på arbeiderkvinnenes kamp for frigjøring og sosalisme.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

POLITISK ØKONOMI

☐ POLITISK ØKONOMI. LÆREBOK 428 s., kr. 39,50. Dette er ei bok alle arbeidsfolk har bruk for i ei tid da krisa i kapitalismen rammer Norge. Den gir den beste innføringa i marxismens politiske økonomi som finnes på norsk.

FAGBEVEGELSEN

☐ STYRK FAGBEVEGELSENS KAMPKRAFT 205 s., kr. 34,50. Faglig studiebok fra AKP(m-l). Boka legger mest vekt på å forklare spørsmål en møter i den daglige kampen når en fører en faglig politikk på klassekampens grunn.

☐ Filip Kota: TO LINJER I VERDENS FAGBEVEGELSE 156 s., kr. 30,-. Den internasjonale sekretæren i Albanias fagbevegelse tar først for seg fagorganisasjonens internasjonale historie. Så tar han et oppgjør med reformismen og revisjonismen, han tar et rivende oppgjør med Sovjets rolle i fagbevegelsen de siste 20 åra og legger opp et program for en revolusjonær fagbevegelse.

☐ STREIK! OM ØKONOMISK OG POLITISK KAMP 48 s., kr. 7,-. Artikler av Engels, Lenin og Stalin og utdrag fra de berømte «Strasbourger-tesene» fra 1928. Et hefte som har vært i brukt i en rekke av de viktigste streikene i Norge i 1970-åra.

HELSE OG ARBEID

☐ Hans Husum og Ebba Wergland: KAMP MOT HELSEFARLIG ARBEID 520 s., kr. 57,-. Den første handboka på norsk til daglig bruk i kampen mot gift og gass, røyk og stress. Årsakene til helsefarlige arbeidsforhold tas grundig opp, og boka griper rett inn i diskusjonen om arbeidsmiljøet. Den tar parti for arbeidsfolks egen kamp, mot samarbeidslinja overfor kapitalen. Grundig stikkordregister, tabeller og et vell av illustrasjoner. «Et medisinsk leksikon for garderobeskapet».

FOLKEKRIG

☐ Mehmet Shehu: FOLKEHÆR MOT FASCISMEN 112 s., kr. 30,-. Korleis kunne vesle Albania jage armeane til Mussolini og Hitler på sjøen under motstandskrigen mot fascisme og nazisme? Den noverande statsministeren, Mehmet Shehu, fortel om organiseringa av kampen. Han var sjølv ein av partisanleiarane.

☐ Truong Chinh: FOLKEKRIGENS VEI 135 s., kr. 24,50. En klassiker om folkekrigen av en av lederne i Vietnams Arbeiderparti.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Vi gir ut:

— marxismens klassikere
— skjønnlitteratur
— studiebøker
— debatt- og historiebøker
— bøker om emner som: kvinnekamp, politisk økonomi, fagbevegelsen, helse og arbeid, folkekrig
— tidsskriftene Røde Fane og Materialisten
— en rekke hefter

Bøkene får du kjøpt i Oktoberbokhandlene og de fleste andre bokhandler. Er det umulig å skaffe bøkene på annen måte kan du også bestille direkte fra Oktober.

Forlaget Oktober A/S, boks 6875, St.Olavs plass, Oslo 1.
Be gjerne om mer informasjon om hefter, tidsskrifter og bøker som ikke er med i denne oversikten.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017

I denne boka kan du lese om hvordan de albanske kommunistene leda partisankrigen som dreiv ut Mussolinis og Hitlers militærmaskiner og frigjorde Albania helt etter hundrevis av år med undertrykking. Du kan lese om den linja de har fulgt for å gjøre Europas mest tilbakeliggende land om til et blomstrende jordbruksland med høyt utvikla industri. Og du lærer om hva proletariatets diktatur er, hvorfor det er nødvendig å undertrykke reaksjon og revisjonisme for å trygge sosialismen og styrke et virkelig demokrati for det arbeidende folket.

Arbeidets Parti i Albania blei skapt i 1941. 3 år etter partidannelsen var landet frigjort. Erfaringene fra disse åra er blant de viktigste i verden når det gjelder folkekrigens strategi og taktikk. Alle som ønsker å frigjøre landet sitt fra imperialistisk aggresjon bør kjenne disse erfaringene.

Albania har høsta rike erfaringer om hva revisjonisme betyr. Først prøvde Tito å gjøre Albania til en del av et Stor-Jugoslavia. Så prøvde Khrusjtsjov å styrte partiledelsen i Albania og la på med økonomisk press og militære trusler for å få Arbeidets Parti til å svike den marxist-leninistiske linja si.

Begge gangene sto Arbeidets Parti imot. Kampen de har ført under ledelse av Enver Hoxha mot revisjonismen, i sær Khrusjtsjov-revisjonismen, har vært av stor betydning for den nye marxist-leninistiske verdensbevegelsen. Den har gjort Arbeidets Parti i Albania til et av verdens høyest aktede partier.

Oktober

ISBN 82-7094-132-8

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2017